جګړه او سوله

څلورم ټوک

لیف نیکولایوویچ تولستوی
ژباړن:
دوکتور لطیف بهاند

مسکو
۲۰۱۲

Ketabton.com

۲۰۵۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

کتاب پېژندنه:

د کتاب نوم:	جګړه او سوله
لیکوال:	لیف نیکولایوویچ تولستوی
ژباړن:	دوکتور لطیف بهاند
ټوک:	څلورم
طرحه او ډیزاین:	سپین سهار
خپرندوی او مالي لګښت:	د میدان وردګو ولایت والي محمد حلیم فدایي
چاپشمېر:	۱۰۰۰ ټوکه
چاپکال:	۱۳۹۱ل/ ۲۰۱۲ز
د خپرونو لړ:	(۴۰)

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړۍ برخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱

له دې سره هم مهاله د پیترزبورګ دلوړپوړو ترمنځ له بل هر وخت نه زیاته، د رومیا نځوف ، فرانسویانو ، ماریافیدروفنا ، شهزاده ولیعهد او نورو ډلو ترمنځ سخته توده او کړکیچنه سیالي روانه وه. داسې یو حالت چې شر او شوریې لکه د مچیو د ملکې په شان د دربار د مفتخوروو له خوا خپه کېده ، خو د پترزبورګیانو تود ، ارام، عیش او نوش او پرتمین ژوند چې، له ربښتیني بهېره څه لرې او یوازې په اوهامو او تصوراتو کې، د پخوا په شان چې و ، هماغه شان و. په دې عیش او نوش کې په هغو ګوابښونو چې ملت ورسره مخامخ و ،خبرېدل، خورا ګرانه خبره وه. د نڅاوو او مېلمستیاوو بنډارونه هماغسې د پخوا په شان جوړېدل، فرانسوي تیاتر هماغه ننداري ښودلې، هماغه درباري ګټې، هماغه درباري واکونه او هماغه دوکې. یوازې په لوړو کړیو کې دا هڅه کېده چې، د ربښتیني حالت دستونزو یادونه وشي. په کراره او بنګهاري به دا کیسې کېدې چې، څنګه په دې سختو حالاتو کې یو له بل سره سیالۍ او نانډرۍ وکړي. مور ملکه ماریافیدروفنا ، ددې ترمشرۍ لاندې د خپلو خیریه مؤسسو او روزنتونونو په اند ښېنه کې وه چې، دغه ټولې مؤسسې دې د کازان ښار ته ولېږدول شي. ددغو مؤسسو کالي او کېړې هم ټول، ټول شوي وو ، خو ملکې ایلزواتې الکسیووفنا ، ددې پوښتنې په ځواب کې چې دا څه سپارښتنې لري، په خپلې ځانګړې هېوادپالنې ځواب ورکړی و

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې، دا د دولتي خيريه مؤسسو په هکله هېڅ ډول سپارښتنه نه شي کولای، ځکه دا ټولې چارې، يوازې خپله ټولواک پورې اړه لري، خو هغه څه چې په ځانګړې توګه په دې پورې اړه لري، کولای شي وو ايي چې، دا به وروستی ځوک وي چې، له پترزبورګه وزي.

انا پاولوفنا د اګست په شپږو بشتمه ،يانې د هماغې بارادينو د جګړې په ورځ يو داسې بنډار جوړ کړی و چې، د هغه تر ټولو غوره خبره، د سپېڅلي حضرت (د مسکو مشر پاپ) د هغه ليک لوستل و چې، د سرګي له شمايل سره يې ټولواک ته رالېږلی و. دا ليک د هېواد پالنې او روحانيت تر ټولو غوره بېلګه وه. ټاکل شوې وه چې، دغه ليک بايد سرداروا سيلی چې، په غوره لوستلو کې يې ويارمن نوم درلود لوستلای وای. (هغه د ملکې په حضور کې شعرونه اوويناوې لوستې) د لوستلو هنر په دې کې ده چې، کلمې بايد په لوړه ، معنی ته له پامه پرته، د زاريو او مينه ناکتيا تر منځ د انډول په ساتنه، په سندريز ډول ادا شوې وای. .. دغه ليک لوستنه، د انا پاولوفنا د نورو ډېرو بنډارونو په څېر خورا سياسي بڼه لرله. په دې غونډه کې بايد څو تنو مخوروګډون کړي وای چې فرانسوي تياتر ته د تګ له امله ،شرمېدلي وای او د هغو دهېواد پالنې احساس يې را پارولای شوای. که څه هم پوره ډېر خلک راټول شوي وو ، خو اناپاولوفنا لا هغه کسان چې بايد په مېلمستون کې ووينی، نه ليدل، نو ځکه يې لا لوستل نه پيلول او په ټوليزو خبرو اخته وو.

په دې ورځو کې د ورځې غوره خبر، د ګرافينې بيزاوخوفې، ناروغی وه. ګرافينه څو ورځې مخکې ناڅاپه ناروغه شوې وه او په هغو بنډارونو کې چې دا به يې ښکلا وه، ګډون نه و کړي. داسې ويل کېدل چې هغه څوک نه مني او د پترزبورګ د ډاکټرانو پر ځای چې تل به يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دادي پالنه کوله، ځان يوه ايتالوي ډاکتر ته سپارلی دی چې هغه يې په کوم نوي ، ځانګړي او غير عادي ډول تداوي کوي.

ټول په دې ښه پوهېدل چې د دغې ښکلې او زړه وړونکې ګرافينې د ناروغتيا علت په دې کې دی چې هغې غوښتل هممهاله له دوو مېړونو سره واده وکړي. د دغه ايتالوي ډاکتر د تداوۍ ځانګړتيا په دې کې وه چې له دغې پېښې نه ګرافينې ته پيدا شوې نا آرامي لرې کړي، خو د انا پالوفنې تر مخې نه يوازې چا په دې اړه فکر نه شو کولای بلکې ګواکې داسې ښوول کېده چې څوک له دې خبرې خبر هم نه دي.

-ويـل کېـږي چـې د خـوارې ګرافينـې حـال خـورا خـراب دی، ډاکتـر ويلي چې د هغې ناروغي د تيو ناروغي ده.

-د تيو ناروغي ؟ دا خو خورا وحشتناکه ناروغي ده.

-ويل کېږي چې سيالان له همدې امله سره پخلا شوي دي.

د تيو کلمه يې په خورا خوند سره ادا کوله.

-دا هم ويل کېږي چې مشر ګراف ډېر خوابدی دی. دا هـم ويـل کېـږي چې کله ډاکتر هغه ته وويل چې دغـه نـاروغي خـورا ګـواښـمنه ده، هغـې لکه ماشوم داسې وژړل.

-اوهو ، هوکې دا به يوه لويـه ورکـه وي، داسـې زړه وړونکـې ښـکلې ښځه ..

انا پاولوفنا هغو ته ورنږدې شوه او وې ويل:

-تاسو د هغـې خـوارې ګرافينـې پـه اړه غږېږئ، مـا يـو څـوک د هغـې پوښتنې ته ورلېږلی و ، وايي چې اوس لږه ښه شوې ده.

هغې له خپلې تلوسې نه ډکې موسکا سره وويل:

-په رښتيا يې د نړۍ تر ټولو ښکلې او زړه راښکوونکې ښځه ده. کـه څه هم موږ ېېلابېلو ډلـو پـورې اړه لـرو ، خـو دا ددې سبب نـه کېـږي چـې

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغې ته درناوي ونه کړم، هغه خورا بدمرغې ده.

یوه ځوان چې د اناپاولوفنې تر دغو خبرو وروسته چې د ګرافینې د ناروغۍ راز یې راسپړو، ځان ته حق ورکړ چې تعجب وکړي او وو ایي چې ولې د ګرافینې د پالنې او تداوۍ لپاره ډاکتران نه دي رابلل شوي او د هغې ژوند د کوم دوکمه مارلاس ته سپارل شوی دی، نو کېدای شي کوم ګوابښمن دارو هغې ته ورکړي.

آنا پاولوفنا، په زهرلړه ژبه پر دغه بې تجربې ځوان ور ودانګل او وې ویل:

- کېدای شي ستاسو معلومات زما په اړه ربښتیا وي، خو زما د هغو سرچینې هم خورا ډاډمنې دي او وایم چې هغه ډېر پوه او ډېر پیاوړی داکتر دی. هغه د اسپانیا د ملکې ځانګړی داکتر دی. په دې توګه وروسته له هغه چې هغې، هغه ځوان ښه وشرماوه، مخ یې مېلمنې ته ورواړاوه، هغه تندی تریو کړ او غوښتل یې ببرته تندی ورین کړي او د اتریش په اړه کومه ټوکه ووایي.

بېلبین، د هغه دیپلوماتي یادښت په اړه چې له اتریشي بیرغونو سره یو ځای ویانا ته استول شوی و، خبرې کولې، دغه بېرغونه ویتینشتاین برمته کړي وو، یا هغه شان چې په پترزبورګ یادونه کېده ، د پتره پول اتل نیولي وو، هغه وویل:

- څنګه ؟ خورا ښکلې او بې سارې ده.

په دې توګه هغې غوښتل، ټول د دې لپاره چپ شي چې بېلبین هغه ته نور هغه څه ووایي ،چې ده لا د وختنه اوریدلي و او بېلبین د هغه دیپلوماتیکه لیک، لیکنه کټ مټ تکرار کړه چې ده خپله لیکلي و:

- امپراتور په دې ډول د اتریش بېرغونه، د هغه دوست بېرغونه چې د لارې د بهېر نه لرې پیدا شوي دي، ببرته ورلېږدي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه د لیک تر لوستلو وروسته تندی بېرته تریو کړ، سردار واسیلي وویل:

- ډېره په زړه پورې ده، په زړه پورې !

ایپولیت ناڅاپه په لوړ آواز وویل:

- دا کېدای شي د وارث لاره و اوسي.

ټولو هغه ته سترګې ور واړاولې، خو په دې پوه نه شول چې هغه څه ویل غوښتل.

سردار ایپولیت هم له خندنې حیرانتیا سره خپل شا او خوا ته وکتل. هغه هم کله د نورو په شان د هغو خبرو په معنی نه پوهېده چې ده ویلې و، هغه د خپل دیپلوماتیک کار په لړ کې په وار وار دا لیدلي و چې په دې ډول د ناڅاپي خبرو کول، خورا دخندا وړ وي، نوځکه هر څه یې چې په زړه کې تېریدل، هغه یې وویل:

- کېدای شي، خورا ښه به شي ! او که ښه نه دی، هغوی به یې ښه کړي. تر هغه وروسته د رښتیا یو زورونکی سکوت رامنځ ته او تر هغه وخته پورې دوام پیدا کړ چې انا پاولوفنا هغه سړي ته چې هومره هېواد پالنه هم نه وه، لارښوونه وکړه، مېلمه پالې، سردار ایپولیت ته ځای په نښه کړ او سردار واسیلي ته یې بلنه ورکړه چې د میز شا ته راشي. هغه ته یې دوه شمعې او لیکل شوی لیک راوړل او له هغه نه یې هیله وکړه چې هغه ولولي او نور ټول چپ شي.

سردار واسیلي په ټینګ آواز وویل:

- مشر مهربان ټولواک امپراتور ! بیا یې په برندو سترګو ټول داسې وڅارل چې ګواکې پوښتي:

-څوک شته چې ووایي داسې نه ده ؟

خو هېڅچا هېڅ ونه ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه دوام ورکړ:

- د هېواد لومړۍ پلازمېنه، دمسکو ښار، نوی بیت المقدس، د خپل ژغورنکي هرکلی کوي. (د "خپل" پر کلمې يې ټينګار وکړ) داسې هرکلی لکه چې مور خپل مېړني زوی په غېږ کې کېښکاږي. په دې تورتم کې، په دې خپريدونکي تورتم کې، ستا د ويار او بخت ځلېدونکی ستوری وینې او په خوشالۍ وايي:

- مور، وژغوره ! راتلونکې مور ته مبارکه ده.

سردار واسيلي دا وروستۍ خبرې په ژړا ژړا ولوستلې.

بېلبين د خپل لاس نوکونو ته وکتل ،داسې برېښېدل چې له مېلمنو نه زیاتره هغوی په دې اند ښنه کې وو چې غواړي وپوښتي:

- څه ګناه مو کړې ده ؟

انا پالوفنا لکه د بوډۍ په شان چې د کشیش تر مخې ددعا له لارې له خدای سره د زړه خواله کوي، مخکې له مخکې د لیک جوړ شوی متن لوسته:

- پر برېدئ چې سپين سترګی او ناولی جالوت...

سردار واسیلی خپلې لوستنې ته دوام ورکړ:

- پر برېدئ چې سپين سترګی او ناولی جالوت چې تیاره خوروونکې وحشت د فرانسې له پولو رواړی، د روسیې په سپېڅلې خاوره کې خپور کړي.

زموږ سپېڅلی او له کبره لرې ایمان به لکه د روسیې د داودي فلقمان په څېر ددغه وينه زبېښوونکي پر ککره ورګوزار شي. دغه د سپېڅلي سرګي شمايل، چې د لرغونو زمانو راهیسې زموږ وطن تر خپل سیوري لاندې ساتلی دی، ستاسو اعلحضرت همايوني ټولواک حضور ته وړاندې کېږي. دا به خورا ګرانه تمامېږي چې زما د هڅو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناتواني، ما ستا د مهربانۍ له خونده ډکې لیدنې نه بې برخې کوې. د خدای لوی دربار ته لاس پورته کوم چې رښتینی او سپېڅلی سپېڅل اند نسل ته قوت ورکړي چې د همایوني ټولواک د هیلو د غوړېدو په چوپړ کې و اوسي.

له هرې خوا د لیک د لیکوال او لوستونکي ستاینې اورېدل کېدې:

- په څه قوت لیکل شوی دی ! څه بې ساري لوستنه !

له دغې وینا نه د اناپالوفنا رالمسول شوي او پارېدلي مېلمانه، تر ډېره پورې همداسې د وطن د حالاتو په اړه وغږېدل. د هغې جګړې او د هغې د پایلو په اړه چې هماغه ورځ کېدونکې وه، خبرې سره وکړې.

اناپالوفنا وویل:

- تاسو وګورئ ! سبا ته د همایوني ټولواک د زوکړې په ورځ به پر موږ ښه زېرې وشي. زه نه پوهېږم ولې داسې انګېرم، خو زړه مې راته وایي چې ښه زېری به وي. ښه زېری به راورسېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲

د اناپالوفنا د زړه احساس په رښتیا هم رښتیا شو. بله ورځ چې کله د ټولواک د زوکړې د مبارکې د ورځې لمانځنه روانه وه، ددعا په وخت کې شهزاده والکونسکی د باندې وغوښتل شو او هغه ته د سردار کوتوزف لیک وسپارل شو ،کوتوزف لیکلي و:

د روسیې پوځ یو ګام هم شاته تللی نه دی او د فرانسوي پوځیانو مړګ ژوبله، د دوی د پوځ تر مړګ ژوبلې خورا زیاته ده. کوتوزف دا هم لیکلي و چې، هغه دا لیک د جګړې له ډګره په داسې وخت کې لیکلی دی، چې د جګړې وروستي خبرونه لا ده ته رارسېدلي نه دي.

دا لیک د بري زېری و. هماغه شېبه پرته له هغه چې څوک د کلیسا نه ووزي، پر روسیې پوځ د رحم او د هغه د ملاتړ په خاطر د لوی خدای نه د شکر او منني دعا وشوه او د هغه له درباره د پوځ د لا ښې لاربښونې لپاره لاسونه پورته شول.

ټولو بری بشپړ ګاڼه او ځېنو خو آن ویل چې ناپلیون د اسیرېدو ، پرزیدو او د هغه پر ځای د بل امپراتور د ټاکنې خبرې کولې.

د هغو کسانو لپاره چې د چارو له بهیر نه لرې، په درباري شرایطو کې ژوند کوي، دا ډېره ګرانه ده د پېښو له کړکیچنتوب او جړتیا نه خبر واوسي. د هغو له نظره ټولې ټولنیزې پېښې هرومرو د یوې ځانګړې پېښې په شا او خوا راچورلي. د ساري په توګه د درباریانو اوسنۍ خوښي یوازې له دې امله نه وه، چې د پوځ د بري زېری راغلی دی، بلکې دوی زیات له دې کبله خوشاله وو چې د دغه بري زېری د ټولواک

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زوکړې د لمانځنې په ورځ رارسېدلی دی. دا د ستر خدای یوه ډالۍ وه. د کوتوزوف په لیک کې د روسي پوځ د مرګ ژوبلې یادونه هم شوې وه. د وژل شویو کسانو په ډله کې د توکاچوف، باګراتیون او کوتایسوف نومونه هم یاد شوي وو. د دغه غم لړلي خبر، خبرې په پترزبورګ کې ټولې د یوې خواشینۍ په شا او خوا راچورلیدې او هغه د کوتایسوف د مرګ غم و. هغه ټولو پېژانده، ټولواک ته ګران و، هغه ځوان او په زړه پورې و.

په هغه ورځ ټولو یو د بل په لیدو ویل:

- دا څه عجیبه پېښه وشوه، ګورئ د دعا په وخت کې یې خبر راورسېد. د کوتایسوف مرګ نه پوره کېدونکې ورکه ده. افسوس، افسوس !

سردار واسیلي اوس، د خپلو کوډمارو اټکلو په اړه په غرور سره ویل:

- یاد برې مو، ما تاسو ته د کوتوزوف په اړه څه ویل ؟ ما تل تاسو ته ویل چې هغه یوازینی څوک دی چې پر ناپلیون بریالی کېدای شي.

خو بله ورځ له پوځه کوم خبر را ونه رسېد. ټولیز طبیعت خورا ناآرامه او اله ګولیز ډوله شو. درباریان له دې امله خورا په عذاب و چې ټولواک ته د جګړې د ډګر خبر نه رارسېږي، هغوی ویل:

- اوه، مه کوه پوښتنه، چې ټولواک څه حال لري ! درباریانو د پخوانیو درې ورځو په شان د کوتوزوف ستاینې نه کولې، هغه یې له دې امله غانده چې د ټولواک د خیال د ناآرامۍ سبب شوی و.

سردار واسیلي په دې ورځ، نور نو خپل ستایل شوی کوتوزوف نه ستایه، کله به چې د ستر قوماندان کوتوزوف په اړه خبرې پیل شوې، هغه به پټه خوله و. د دې ترڅنګ، داسې چې ګواکې اټکل شوی و چې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

پترزبورګ ټول او سېد ونکي ناآرامه کړي، هغه مابنام يو نوی، خو بد خبر هم راورسېد. ګرافينه بېزاو خوفه چې ټولو ته ګرانه وه، د وحشتناکې ناروغی له امله ناڅاپه مړه شوې ده. د هغې د مرګ رسمي علت، چې ټول او په لويو بنډارونو کې د هغه په اړه غږېدل، دا و چې ګرافينې له هماغې وحشتناکې ناروغۍ (د تيو سرطان) چې پرې اخته وه، مړه شوې ده، خو په ځانګړو مېلمستياوو او خبرو کې يې د مرګ نور علتونه هم يادېدل او ويل کېدل چې د اسپانيا د ملکې ځانګړي ډاکټر د ځانګړو اغيزو او حال د پيدا کېدو لپاره، د ايلن لپاره، څه کمه اندازه دارو ليکلي وو، خو دا چې خورا ډېره په عذابه وه، يعنې د هغه زوړ ګراف، مېن بدګمانه شوی او د هغه مېړه (بدمرغه بې غيرته پېير) د هغې ليکونو ته ځوابونه نه ويل، نو هغه و چې هغې له دغو داروګانو نه په يو وار له اندازې زيات خوړلي، مخکې له هغه چې داکټر د هغې مرستې ته ورسېږي، په خورا عذاب او درد مړه شوې وه. سردار واسيلي او بوډا ګراف، ايټالوي ډاکټر تورن کړ، خو هغه ايټالوي ډاکټر داسې يادښتو نه وروښودل، چې دواړو ته يې قناعت ورکړ او هغه يې په کراره پرېښود.

ټولې خبرې د درې غمونو په شا او خوا راچورلېدلې:

- د ټولواک بې خبري، د کوتايسوف وژل کېدل او د ايلن مرګ.

د کوتوزوف تر ليکه درې ورځې وروسته له مسکوه، پترزبورګ ته يو استازی راغی او په ښار کې دا آوازه خوره شوه چې مسکو فرانسويانو ته تسليم شوی دی. خورا وحشتناکه وه، ټولواک په څه حال و ! کوتوزوف خيانت کړی و او ټول هغه کسان چې سردار واسيلي ته د هغه د لور ايلن د مرګ له امله دعا ته راتلل، د پخوا برخلاف و، پخوا به دی د کوتوزوف په ستاينو نه مړېده، خو اوس يې ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- له دې عياش بوډا نه د بل څه تمه هم نه کېده. (هغه ته چا د کوتوزوف په اړه پخوانۍ خبرې نه وې ياد ولې او له ده نه خپله هم د لور د غم له لاسه هر څه هېر شوي و) هغه به ويل:

- زه يوازې له دې امله تعجب کوم، چې څنګه د روسيې برخليک داسې يوه سړي ته سپارل شوی دی.

تر هغه پورې چې د مسکو د تسلېمېدو خبر غير رسمي و، په هغه څه شک کېده، خو په بله ورځ د ګراف راستوپچين له خوا دا رسمي پيغام راورسېد:

- د سردار کوتوزوف ياور ما ته يو ليک راوړی چې په هغه کې له ما نه غوښتنه کېږي، هغوی ته څو تنه د پوليسو افسران د دې لپاره ورکړم چې د ښار له منځه د ريازان د واټ پلو ته د پوځ لارښوونه وکړي.

په ليک کې يې ليکلي و چې په خواشينۍ سره مسکو تسليموي، اعليحضرت ټولواک:

د کوتوزوف دغه کړه د پلازمېنې او ستاسو د امپراتورۍ برخليک تباه کوي، کله چې روسيه په دې پوه شي، هغه ښار چې په هغه کې د روسيې پرتم او ستاسو د نيکونو خاوره نغښتې ده، دښمن ته تسليمېږي، هغه به سرسامه او وربېږدي. زه هم پوځ پسې روان يم، ما هر هغه څه چې کولای شول، له ځانسره راواخېستل او اوس پرته له دې چې د خپلې مينې په برخليک وژاړم، بل څه کولی نه شم.

ټولواک چې دا پيغام تر لاسه کړ، شهزاده والکونسکي يې له يوه ليک سره مل کوتوزوف ته ورولېږه په ليک کې راغلي و:

- سردار ميخاييل ايلاريانوويچ! د اګست له نهه ويشتمې راهيسې مې له تاسو نه هېڅ خبر تر لاسه کړی نه دی. د سپتمبر په لومړۍ نېټه د مسکو د ستر قوماندان خواشيني خبر له يارسلاوو نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

راته راورسېد. ښکاري تاسو پرېکړه کړې ده، چې له پوځ سره يو ځای مسکو پرېږدئ. تاسو خپله کولای شی دا تصور وکړئ چې د دغه خبر اورېدل به پر ما څه اغېز کړی وي. ستاسو چوپتيا دغه اغېز دوه چنده کړی دی. زه تاسو ته ياور جنرال شهزاده والکونسکي دې ليک سره مل د دې لپاره درلېږم چې په خپله له تاسو نه د پوځ او د تاسو له خوا د دغې خواشينوونکې غمرلی پېښې په اړه خبر تر لاسه کړم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳

د مسکو تر تسلیمۍ نه نهه ورځې وروسته، د کوتوزوف له خوا یو استازی پترزبورګ ته راغی او په رسمي توګه یې د مسکو د تسلیمۍ خبر راوړ.

دا استازی یو فرانسوي و چې میشو، نومېده او په روسي ژبه نه پوهېده، (د دغه بهرني په وینا که څه هم هغه پردی و، خو هغه په زړه کې چور روس و).

ټولواک، د دغه استازی د رارسېدو سره سم د کامنی اوستر، په وچه کې د خپلې ماڼۍ په دفتر کې ومانه. میشو چې تر جګړې د مخه هېڅکله مسکو لیدلی نه و او په روسي نه پوهېده، کله چې د هغو (هغه شان چې خپله یې لیکلي دي) ستر ټولواک او مهربان امپراتور دربار د تګ ویاړ ور په برخه شو او د مسکو د سوځېدو او د اور د لمبو خبر چې د ده لارې یې روښانولې، هغه ته ورساوه، خورا خواشینی شو.

که څه هم د ښاغلي میشو لپاره د غم سرچینې او هغه سرچینې چې د روسي ملت غم ترې راخوټېږي، باید جلا وي، خو د ټولواک کوټې ته د بدرګه کېدو په وخت کې، د هغه بشره داسې غم لړلې وه چې ټولواک سمدلاسه ترې وپوښتل:

- څه خبرونه مو راته راوړي ؟ بد خبرونه، ډګرواله !

میشو سوړ اسویلی وویست او ځواب یې ورکړ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- هو کې، اعلیحضرته ! ډېر خواشینی غم لړلی خبر، مسکو تسلیم شوی دی !

ټولواک لکه چې اور اخېستی وي، په چټکۍ سره وویل:

- ایا دا کېدای شي چې زما لرغونې پلازمېنه دې بې جګړې تسلیمه شي ؟

میشو په خورا درناوي هغه څه، ټولواک ته وویل چې کوتوزوف ده ته ویلي و، هغه دا چې د مسکو په څنډو کې جګړه ناشونې وه. له دوو لارو پرته بل څه پاتې نه وو، لومړی دا چې یا باید پوځ تباه شوی وای او مسکو هم تسلیم شي او بله دا چې مسکو له مرګ ژوبلې پرته پرېږدي. او فیلد مارشال دا دویمه لاره غوره کړه.

ټولواک پرته له هغه چې میشو ته وګوري، هغه ته غوږ و، هغه وپوښتل:

- دښمن اوس ښار ته ننوتلی دی ؟

میشو په زغرده وویل:

- هو کې، اعلیحضرت همایوني ! هغه د ایرو په نغری بدل شوی دی. کله چې زه ترې راوتم، اورونو په کې لمبې وهلې.

خو همدا چې بیا یې ټولواک ته وکتل، له خپلو خبرو نه پښېمانه شو. ټولواک په ژوره او پرله پسې ستمېده، ساه یې ویسته، د هغه لاندنۍ شونډه رېږدیده او په یوه شېبه کې یې ښکلې، شنې سترګې له اوښکو لمدې شوې وې. دغه حال ټول یوه دقیقه دوام وکړ، ټولواک ناڅاپه داسې تندی تریو کړ، چې ګواکې ځان د خپلې ناتوانۍ له امله غندي، سر یې راپورته کړ او په زغرد آواز یې له میشو نه وپوښتل:

- زه داسې انګیرم ډګروالــه ! ټول هغــه څـه چې پېښ شـوي او پېښېږي، د دې لپاره دی چې خدای له موږه ستره سربښندنه غواړي. زه

(c) ketabton.com: The Digital Library

چمتو یم د هغه ارادې ته غاړه کېږدم. نو ګوره ! میشو ته ماته ووایه، کله چې پوځ ولیدل چې زما لرغونې پلازمېنه له جګړې پرته دښمن ته پرېښودل کېږي، څه حال یې لاره ؟ ایا تا ونه لیدل چې د هغه روح مات شوی دی ؟

میشو ولیدل چې ټولواک لږ آرامه شوی، دی هم آرامه شو، خو د هغه هغو پوښتنو ته چې مخامخ ځوابونه یې په کار و، لا د ځواب ورکولو وخت نه و پیدا کړی او د فکر کولو لپاره یې د وخت پیدا کولو په پلمه وویل:

- اعلیحضرتا ! اجازه راکوئ، چې د یوه رښتني سرتیري په توګه هر څه په ډاګه او زغرده تاسو ته ووایم ؟

ټولواک ځواب ورکړ:

- ډګرواله زه تل د همدې هیله لرم. د هېڅ شي د پټولو هڅه به نه کوئ، زه غواړم چې هر څه په ډاګه او څرګند شي.

میشو چې له وخته لا ګېنۍ اخېستی و، خپل ځواب له درناوۍ سره د ځیرکې ټوکې په ملتیا چمتو کړی و.

- اعلیحضرتا ! کله چې زه راخوځېدم، ټول پوځ له ستر قوماندانه نیولې تر وروستي سرتیري پورې ټول ستر ډار، وحشت او ناهیلۍ پسې اخستي وو...

ټولواک تندی تریو کړ او زیاته یې کړه:

- څه وایئ ؟ دا څنګه کېدای شي، زما روسان به څنګه د دغې ماتې د شرم زغمي ؟ هېڅکله !

میشو یوازې همدې شېبې ته سترګه په لاره و، هغه د خپلو خبرونو لوبه پیل کړه او وې ویل:

- اعلیحضرتا !

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوی يوازې له دې ډاربږي چې کېدای شي ټولواک د نفس د سپېڅلوالي او سولې سره د لېوالتيا له امله د روغې منلو ته اړ شي. هغوی ټول د دې ارمان په لمبو کې سوځي چې سبا سربښندنې ته ور ودانګي. د روسي پوځ استازي دوام ورکړ:

- هغوی دې ته سترګې په لاره دي چې خپل ټولواک ته وښيي چې تر کومې کچې هغوی له هغه نه ځاريدو لپاره چمتو دي...

ټولواک د دې خبرې په اوريدو، د آرامۍ اسويلی وکيښ، سترګې يې وځلېدې او ښاغلی ميشو يې پر اوږه وواهه او وې ويل:

- آه ميشو ! ډګروال زه دې آرام کړم.

ټولواک سر ښکته واچاوه او څو شېبې پټه خوله پاتې شو، بيا يې سر راپورته کړ، ټول ځان يې راجوړ کړ، په شاهانه او مينه ناکه خوځېدا يې مخ ميشو ته وروااړاوه او وې ويل:

- ښه ! تاسو به ببرته پوځ ته ورستانه شئ.

تاسو به زړور، تاسو به زما ټول رعيت ته ووايې، هر چاته او هر چېرې، هرهغه چېرې چې رسېږي، که زما لپاره آن يو سرتيری هم پاتې نه شي، زه به به خپله د خپلو نجيبو اعيانو او مهربانو کليوالو بزګرو ، په سرکې، خپله دجګړې ډګر ته ورودانګم، د خپلې امپراتورۍ وروستی توان به د دښمن پر ضد وکاروم.

ټولواک چې دم په دم يې ولوله زياتېده، په تلوسې دوام ورکړ:

خپلې ښکلې، مهربانې او ځلېدونکې سترګې يې آسمان پلو ور پورته کړې او وې ويل:

- خو که د خدای اراده داسې وي چې زما د نيکونو پر واک، زما د کورنۍ وخت پاتې ته ورسېږي او وروسته له هغه چې خپل ټول توان وکاروم، د زړه له کومې او په خپله خوښه به تر دغه ځايه رږېره پرېږدم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(ټولواک لاس د ټټر پر نیمایي کېښود)لاړ به شم او له خپل وروستي کلېوال بزګر سره به کچالو خورم، خو د خپل هېواد او ګران ملت، چې زه يې د سر ښندنې منت باریم، دبې ننګۍ او رسوايي کوم سند لاسلیک نه کړم....

همدا چې په لړزيدلي او هيجاني آواز يې دا خبرې وکړې، ناڅاپه يې مخ واړاوه او داسې برېښېده چې غوښتل يې په سترګو کې راغلې اوښکې له ميشو نه پټې کړي. هغه د خپلې کوټې بر سر ته ورتیر شو، هلته ، ترڅو شېبې دريدو وروسته، په پراخو ګامونو بېرته ميشو ته راستون شو، په يوې قوې خوځېدا يې د هغه د لاس مړوند کېښکود. د هغه ښکلې او زړه راښکونکې بشره تکه سره اوښتې او په سترګو کې يې د قاطعيت او قهر د اورڅلا ځلېدله، هغه وويل:

ډګروال ګوره ! هغه خبرې چې ما دلته درته کړي دي، هېرې نه کړې. کېدای شي يوه ورځ دغه خبرې په خوشالۍ سره يادې کړو.

هغه لاس پر خپل ټټر کېښود او وې ويل:

- يا ناپليون او يا زه... نور نو موږ په ګډه نه شو کولای دواړه واکمن واوسو. ما اوس هغه ښه پېژندلی دی، هغه نور نو ما تير اابستی نه شي.

ټولواک چې تندي يې تريويده، پټه خوله پاتې شو.

ميشو چې دا خبرې واوريدې او د ټولواک په سترګو او بشره کې يې د هغه غوڅ پريکړون وليد ، که څه هم هغه يو پردی، پردی و ، مګر زړه يې د روسيې په مينه مست و ، نو ځکه يې په دې پرتمينه شېبه کې (هغه شان چې وروسته يې خپله ويل) ددغو خبرو په اوريدو ، په ګوګل کې د يوه خوځون اور بل شوی و. هغه هر هغه څه چې په زړه کې درلودل، دملت له احساس سره ګډ ، په دې هيله چې دی خپله د ټولو وياند او استازی دی، په درې خبرو کې ونغښتل او وې ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- همايوني ټولواک ستاسو حضور په همدې شپه کې د خلکو د وياړ او اروپا د ژغورنې سند لاسليک کوي.

ټولواک سر د ميشو خواته ورښکته کړ او له هغه سره يې مخه ښه وکړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴

په هغه وخت کې چې د ښمن د روسيې پر نيمايي برخې ولکه ټينګه کړې وه، د مسکو او سېدونکي وړاندې ولاياتو ته تښتېدلي وو او ډله ډله اربکيان د وطن ساتنې ته راپاڅېدل، موږ ته چې په هغه وخت کې مو ژوند نه دی کړی، بې ارادې دا تصور پيدا کېږي چې ټول روس له واړه نه نيولې تر زاړه پورې، ځان يوازې د دې لپاره قرباني کاوه چې وطن وژغوري او يا د هغه پر مرګ اوښکې تويې کړي. د هغو وختو په کيسو کې په ځانګړي ډول ، د روسانو د سرښندنې، له وطن سره مينه، د ناهيلو او وير او يا هېواد پالنې کيسې راغلي دي، خو په حقيقت کې دا ټول داسې نه وو. دا ټول موږ ته ځکه داسې ښکاري چې موږ د هغې تيرې زمانې په تاريخ کې يوه ګډه ګټه لټوو او د هغه ځانګړی فردي، انساني، ځانګړې ګټې موږ ته ځرګندې نه دي، حال دا چې د وخت انساني هيلې او ګټې دومره تر ځانګړو فردي ګټو غوره وي چې آن د هغو د څرګنديدو مخه نيسي. (داسې چې هېڅ احساسېدای نه شی) د هغې زمانې د خلکو ډېرکي، آن د پېښو ټوليز بهير ته هېڅ ډول پاملرنه هم نه لرله او ټول پام يې خپلو ورځنيو ګټو ته وراوښتي و او همدغه خلک د هغه وخت تر ټولو نه ګټندوی او ګټوروکړي هم وو.

هغو کسانو چې هڅه کوله د چارو په ټوليز بهير پوه شی، په سرښندنې او اتلولۍ سره په هغو کې ګډون وکړي، په عمل کې هغه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټولنې ترټولو ناګټور غړي وو. هر هغه څه چې هغو د خير په نامه کول، په تاوان به تمامېدل، د هغو پوځي غونډونو په شان وو چې پېير او ماموتوف جوړ کړي وو ، چې د کليو او بانډو له تالانه پرته بل کوم اغېز تري پاتې نه شو.. آن هغو کسانو به چې د ښه نيت څرګندونه کوله او خپل پاک احساسات يې بيانول او د روسيې د ورځنيو حالاتو په اړه به وغږېدل، د هغو غږېدا به بې ارادې تکراري او خپلاسي بڼه پيدا کړه يا به د هغو د غږېدا موخه پر ځېنو کسانو د بې ځايه قضاوت حالت پيدا کړ او پر نورو به يې داسې تورونه لګول چې هيڅچا په هېڅ ډول منلي نه شول، هغوی به يې په داسې ګناه تورن کړل. . .

په هغو پېښو کې چې هغه وخت په مسکو کې تيريدې، څومره چې په هغو کې د وګړو ونډه زياته وه، په هماغه کچه، هغه د هغوی لپاره د پوهېدو وړ نه وې. په پترزبورګ او له مسکو نه په جلا نورو ولايتو کې، هغو ښځو او نارينو چې د اربکي پوځ جامې اغوستې وې، روسيې او د هغې د پلازمېنې د برخليک لپاره يې ماتم نيو ، د خپلو سرښندنو او نورو دې ته ورته چارو په هکله به غږېدل ، حال دا چې په هغه پوځ کې، د دغه پوځ يا بل پوځ په مينځ کې چې د مسکو له پولو بهر وو ، څه کم هېڅ څوک د مسکو په اړه غږېدل څه چې آن چا د هغه په هکله فکر هم نه کاوه، خو کله به چې هغوی، هغو لمبو ته چې مسکو يې سوځاوه کتل، چا له فرانسويانو نه د غچ اخېستو قسمونه نه خوړل، بلکې هغوی به د خپل درې مياشتني معاش او د دريمې لسيزې د خرڅ، او له پوځ سره د خوځېدو کې سوداګرې بوډۍ، ماتريوشکا (لږکينې نانځکې) په اړه فکر کاوه.

نيکولای رستوف، پرته له هغه چې د وطن لپاره د سرښندنې او سر ځارونې لېوالتيا وښيي، يوازې له دې کبله چې تصادفاً د جګړې د پيل

(c) ketabton.com: The Digital Library

په وخت کې په پوځ کې و، د وطن په ساتنه کې يې ستره ونډه اخېستې وه، نو ځکه پرته له هغه چې د پښېمانۍ احساس وکړي يا ځان ناوړه خيالو ته وسپاري، هغو پېښو ته يې کتل چې هغه وخت په روسيه کې تېرېدلې. که به چا له هغه نه پوښتنه وکړه چې د روسيې د حالاتو په اړه څه فکر کوي، ځواب يې ورکاوه چې په دې اړه کوم خيال نه لري او ويل به يې چې د روسيې په اړه فکر کول د کوتوزوف او هغه ته د ورته کسانو کار دی. هغه اورېدلي و چې قوماندان د غونډونو د منظمولو په چارو بوخت دی، نو ځکه جګړه دا سې ژر پای ته رسېدونکې نه ده. د غو ټولو خبرو ته په پام سره، دا له امکانه لرې خبره نه ده که په راتلونکو دوو درو کالونو کې د کوم غونډ قوماندانې ده ته وسپارل شي.

که څه هم هغه چارو ته په دې سترګه کتل، خو کله چې دی د روتر، ښارته د آسونو د اخېستو لپاره د خدمتيتوب له امله، په راتلونکې جګړه کې له ګډون نه بې برخې شو، د هغه ډېره خوابده نه شوه. هغه نه يوازې خوابدی نه شو بلکې خوشالي يې هم پټه نه کړه او ملګري يې هم ټول د هغه په دې حال پوه شول.

د برادينو، د جګړې تر پيله څو ورځې مخکې، نيکولای پيسې تر لاسه کړې، څه اسناد او يوه ډله سواره يې مخکې ولېږل او وروسته دی هغو پسې وروخوځېد... کله چې به يې چې کوم کلی ولیده روغ ولید او وې ليدل به چې هلته نه سرتيري او نه پوځيان، نه د هغو ګاډۍ او نه کراچۍ، نه له هغونه پاتې ناولتياوې، يو هم نه ليدل کېږي، بلکې دی هلته کليوال بزګر او کليوالې ښځېويني، د اربابانو روغ کورونه او څوځايونه چې هلته څاروي څريدل... دا سې به خوشالېده چې ګواکې د لومړي ځل لپاره دغه شيان ويني. په تېره بيا د ښځو ليدنې، تر ټولو نه زيات او تر ډېره وخته پورې د هغه د حيرانتيا، وهيښتيا او خوښۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

سبب و. ځکه همدا روغې او ښکلې ښځې وې چې هرې یوې پسې به لس دولس افسرانو کتل او د هغو د زړه راوړلو لپاره به یې هڅې او سیالۍ کولې او که به کوم سپاره افسر له کومې سیمې نه دت یرید و په وخت کې له دغو ښځو سره کومه ټوکه وکړه، هغه ښځې به خوشاله شوې او ځانته به په غوره کې وې.

نیکولای، په خورا ښه طبیعت او خوشالۍ د شپې وروتږ ته ورسېد او په مېلمستون کې ځای پر ځای شو. هغه ټول هغه څه ځانته فرمایش کړل چې ډېر وخت په پوځ کې له هغو نه بې برخې و. بله ورځ یې پاک کالي واغوستل، ږېره یې وخریله، تاند او تازه او ښکلې دریشی په ځان، داسې دریشي چې له ډېرې مودې راهیسې یې نه وه اغوستې، د سیمې د قوماندان، قوماندانۍ ته ورغې.

د اربکیو مشر د جنرال په کچه قوماندان و. هغه د پوخ عمر خاوند و او په خپل پوځي دریځ او قوماندانۍ هم ډېر نازیده. هغه په خواشینۍ نیکولای ومانه (هغه دا کار د پوځیتوب له ځانګړتیاو نه یوه ځانګړتیا بلله) له هغه نه یې ډولا ډول پوښتنې وکړې، د جګړې ټولیز بهیر یې له هغه سره وڅېړه، پر ځېنو چارو یې ګوتنیوکې وکړې او ځېنې هغه یې ښې وستایلې، خو نیکولای خورا خوشاله او دا ټولې چارې او خبرې ورته د خوښۍ لامل وې.

نیکولای تر دغې کتنې وروسته د ښار، والي ته ورغی. والي یو وړوکی، مست، ژوندی، مهربانه او ساده سړی و. هغه نیکولای ته د ښار هغه ځړ ځایونه وروښوول چې هغه کولای شول، هلته آسونه واخلي. دغه ځړ ځای له ښاره لرې و. د شلو ورستو په واټن کې یې د اس اخېستو د یوه بل ځای نښه هم ورکړه. والي نیکولای ته د هر ډول مرستو وعده ورکړه او له هغه نه یې وپوښتل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- تاسو د سردار ایلیا اندروویچ زوی یاستئ؟ زما مېرمن ستاسو د مور خورا نېږدې خورلنډه ده. کله چې هغه له نیکولای سره مخه ښه کوله هغه ته یې وویل:

- هره پنجشنبه دوستان زما په کورکې راټولېږي، نن هم د پنجشنبې ورځ ده، هیله کوم مهرباني وکړئ او زما کورته راشئ، داسې لکه خپل کورته چې راځئ....

نیکولای چې د والي له کوره راووت، یوه ګاډۍ یې ونیوه او د ښار په شل ورستۍ کې هغه ځای ته ورغي چې ده ته والي د آسونو داخېستو لپاره ورښوولی و. وروسته ښار ته د رسېدو په لومړیو وختونو کې د نیکولای لپاره هر څه د خوښۍ او ښادۍ وو او د ټولو ټولو چارو سرته رسېدل ورته آسانه برېښېدل. هغه ته هدف ته رسېدل لکه هغه شان چې د خوشاله خلکو ځانګړتیا وي، آسانه او سرته رسېدونکی و.

هغه ځمکوال چې نیکولای یې دیدن ته ورغلی و، د آس د سورلۍ یو ښه ماهر او د آسونو د ساتنې یو ښه لېوال و. هغه په آس پېژندنه کې جوړه نه لرله او ښه بې ساري ښکاري و. هغه د اصلو قالینو او بدلو یوه دستګاه، د ښکلو او بې سارو فرشونو بېلګې او د خپلو پراخو ځمکو په ځانګړو ځمکه لاندې ځایونو او یخځایونو کې یې ډولا ډول او د سلهاوو کلونو زاړه او بې ساري شراب او اصل مست آسونه لرل.

نیکولای، په دوو خبرو د شپږو زرو روبله په بیه ۱۸ آسونه (لکه هغه شان چې ده ویل) د طویلې د ښه والي او د پوځ د آسونو د نسل د لاښه کولو لپاره واخېستل. هغو غرمنۍ وخوړله او د هنګری شرابو په څکلو یې هم ښه تنده ماته کړه. د دغه ځمکوال له ناظر سره داسې ښه انډیوال شو چې یو بل یې په نامه یادول، مخونه یې سره مچ او خدای په اماني سره وکړه او د ستنېدو پر وخت خورا خوشاله و او هره شېبه یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګاډیوان ته د لا چټک تګ لپاره، ځکه هې ویل چې د والي مېلمستیا ته پر خپل وخت ورسېږي.

نیکولای جامې بدلې کړې، عطر یې ووهل، پر سر یې سرې او بې واچولې، که څه هم لږ په ځنډ، خو دا خبره یې له ځانسره تکراروله چې: تر نه رسېدو ناوخته رسېدل غوره دي او له دې وینا سره سم د والي د کور خواته وخوځېد. په دغه بنډار کې نڅا، نه وه او چا د نڅا اټکل هم نه کاوه، خو ټول په دې پوهېدل چې ایکاترینا پتروفنا به د پیانو شاته کېني او د ببلا ببلو نڅاوو نغمې به وغږوي، مېلمانه به له دغې شان موسیقۍ نه په خوند اخېستو نڅاو ته ولمسېږي، نو ځکه ټول د نڅا په جامو کې راغلي وو.

پر ۱۸۱۲ کال هم د ولایت ژوند کټ مټ د تل په شان و، خو یوازینی توپیر یې له پخوا نه دا و چې له مسکوه د زیاتو راغلو بډایانو د کورونو د راتلو له امله هلته شر او شور زیات شوی و. د خلکو ترمنځ بې پروایي هم زیاته شوې وه او هغو به ویل چې هرڅه کېږي هغه به کېږي. . . . د خلکو ترمنځ خبرې او د زړه خواله لکه هغه شان چې په ټوله روسیې کې و، پخوا به د ورځني ژوند، کومه یو نیمه اپلته او د ګډو یارانو او دوستانو په اړه وې، خو اوس ټولې خبرې یوازې د مسکو، پوځ او د ناپلیون په اړه وې.

د والي په کورکې راټول شوي مېلمانه، د ورونژ د ښار تر ټولو غوره او مخور خلک وو.

د مېلمنو په منځ کې ښځې بې شمېره او د هغو په ډله کې له مسکوه د راغلو ښځو په منځ کې یو څو تنه د نیکولای آشنایانې هم وې، خو د نارینو په منځ کې داسې څوک نه و چې د پیاوړي سواره افسر او د ګیورګي د نښان له ګټندوی، سردار نیکولای سره سیالي وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه خو، د ورونژ ښار ته د دې لپاره تللی و، چې آسونه واخلي. د نارينو په منځ کې د فرانسوي پوځ يو ايټالوي افسر چې اوس اسير شوی و ليدل کېده او نيکولای داسې انګېرله چې په مېلمستيا کې د دغه اسير شته والي به د روسيې د اتل يعنی دده قدر لاپسې زيات کړي. دا يې د خبرو اترو لپاره يوه ښه پلمه ګڼله. نيکولای دا ټول همدا سې احساسول او داسې يې انګېرله چې نور ټول هم هغه ايټالوي ته په دغه سترګه ګوري. نيکولای خپله هم له هغه سره خوا خوږي او مهرباني ښودله، خو دا کار يې په احتياط کاوه.

نيکولای همدا چې د سورو پوځيانو د ريشي په غاړه مېلمستيا ته ورننوت له ځانه يې شا او خوا ته د عطرو او خوږو شرابو بوی خپرېده، ښنه يې وغوښته او وې ويل:

- تر نه رسېدو ناوخته رسېدل غوره دي.

نورو هم د هغه خبره ومنله، څو واريې هغه پسې تکرار کړه او د هغه شا او خوا ته ورټول شول. ټولې سترګې هغه ته ور واوښتې. هغه ناڅاپه داسې احساس کړه چې ټول هغه ته د درانه مېلمانه په سترګه ګوري او دا دده لپاره ډېر د خوند وړ و چې په دې لرې لويدلي ښار کې، هغه هم د لذت او خونده د اوږدې مودې د بې برخې کېدو وروسته يې بيا هر څه پيدا کړي وو. نه يوازې د لارې د اوږدو تمځايو، سماوارونو، د هغه کليوال خان د قالينو اوبدلو په کارخانه کې ښځو ته د هغو پام، د هغه د پام او خوښۍ سبب شوي و، بلکې د والي په دې مېلمستيا کې هم ډېرې ښځې (د نيکولای په اند بې شمېره) او پېغلې وې چې ټولې په تلوسې دې ته سترګې په لاره وې چې د نيکولای هغو ته پام شي. ښځو او نجونو له هغه سره نازونه کول او پخو ښځو لا د هماغې لومړي ورځې نه هڅه کوله چې د دغه سواره پوځ، ځوان او مست افسر زوم او

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپلې کورنۍ تر منځ اړيکې ټينګ کړي. د دغو ښځو په ډله کې يوه هم د والي ښځه وه چې نيکولای يې د يو خپلوان په توګه مانه، هغې دی په ناز، يانې "نيکولا" ونوماوه او خورا نږدې چا غوندې يې له هغه سره په "ته" خبرې کولې.

لکه هغه شان چې ويل کېدل کاترينا پتروفنا، په رښتيا هم د والس او اکومسې د نڅاو نغمې غږولې، نڅا پيل او نيکولای د دغه ولايت ټولو مخورو ته خپل هنر وښود. په خپلې کرارې او ښکلې خوځېدا يې ټول هک پک کړي وو. نيکولای په هغه شپه خپله هم د خپلې نڅا بې سارو خو ځېداوو ته حيران و. په مسکو کې به داسې نڅېدلی نه وای او آن دغه نڅا به يې په مسکو کې غير معمولي، احمقانه او خورا سپکه ګڼلې وای، خو دلته يې دا ور ګڼلې وه چې ټول حاضر کسان په داسې يو کار چې په پلازمېنه کې دود يز او معمولي بلل کېږي خو دلته په يوه ولايت کې لا ځوک ورسره آشنا نه دی، حيران کړي.

نيکولای، ټوله شپه، يوې څوربې، ژېړځنې، مالګينې ښځې ته چې د هغه ولايت د يو چارواکي مېرمن و، سترګې ګنډلې وې. د بې پروا او مستو ځوانانو په شان يې باور درلوده چې پردۍ ښځې د همدې لپاره پيدا شوي دي. نيکولای له دغې ښځې نه هېڅ، نه لرې کېده او د هغې له مېړه سره دی خورا خواخوږی و او مرکې يې ورسره کولې. که څه هم هغوی دا نه ويل خو په دې پوهېدل چې نيکولای او هغه ښځه هر څه په ګډه خوښوي. مګر داسې بربښېده چې د هغې ښځې مېړه له نيکولای سره دا خبره نه مني او په تريو تندي او پريشانه، پريشانه کتو سره يې خپل دا حال نيکولای ته وښود، خو د نيکولای دغه سادګي دومره بې پايه وه چې کله نا کله به د هغې ښځه مېړه د نيکولای د ښه طبيعت او خوشالۍ تر اغيز لاندې راغي. هر څنګه چې و، و، خو د مېلمستيا په

(c) ketabton.com: The Digital Library

پای کې ځومره چې د ښځې ځېره له خوښۍ نه تازه او سره کېده، په هماغه اندازه د هغې د مېړه پر بشرې د غم ځپې او رنګ الوتنه راخوریدل. داسې بریښېدل چې د هغوی: د مېړه او ښځې د بشرې د تازه کېدو برخه یوه وي، خو هر ځومره چې د ښځې هغې دغه احساس زیاتېده، په هماغه کچه د مېړه هغه لا پسې کمېده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵

نیکولای چې موسکایې له شونډو، نه ورکېده پر څوکۍ یې داسې ډډه لګولې وه چې یوې خوا ته خم شوی و. سر یې هغې ښکلې ژیړ څڼې خوا ته ورټیټ کړی او د هغې د ښکلا لپاره یې خیالي افسانې ورته ویلې.

د سورو پوځیانو په تنګ پطلون کې یې وتلې پښې، یو په بل اړولې را اړولې، په داسې حال کې چې د عطرو څپې ترې خوریدې، له ده سره غړیدونکې ښکلې ته یې سندریزې ستاینې ویلې، ځان پالنې او ځانستاینې یې هم نه وې هېرې کړې. خپل ښکلي ورنونه یې هم په تنګ پطلون کې ښوول او ویل یې چې دی غواړي د ورونژ له ښاره یوه ښکلې ښځه پیدا کړي.

-ښه، دا ښکلې ښځه څوک ده ؟

ښکلې !د خدای په لاس جوړه شوې ده. د هغې سترګې(نیکولای سره غړیدونکې ښځې ته کتل) شنې، خوله یې مرجان، خپله تکه سپینه (د هغې بربنډو اوږو ته یې کتل) او ونه یې لکه د یان (په لرغونو یوناني افسانو کې د زیوس لور چې د ځنګلونو او طبیعت خدای وه او په ادبیاتو کې د ښکلا نښه وه) داسې ده.

په دې وخت کې د ښځې مېړه چې غمجنه موسکا یې پر شونډو خوره وه له خپلې ښځې و پوښتل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- د څه په اړه غږېږئ ؟

نیکولای د درناوی په نښه پاڅېد او وې ویل:

-آه ! نیکیتا ایوانوویچ ! ګواکې غوښتل یې وو ایې چې دی به خوشاله شي، که نیکیتا ایوانیچ هم د هغو په ټوکو کې ګډون وکړي. هغه خپلې هغې خبرې ته دوام ورکړ چې غواړي د دې له ښاره یوه ژبړ څنې پته کړي.

مېرمن هماغه شان غمرلې موسېده او ښځه هماغه شان خوشاله برېښېده. د والي ښځه چې یوه پاک زړې ښځه وه او د رستوف کره ورته یې نه خوښېده، هغوی ته ورنږدې شوه او وې ویل:

-نیکولینکه ! آنا ایګناتیوفنا هیله لري تا ووینې.

د آنا ایګناتیوفنا نوم یې داسې په ژبه ادا کړ چې رستوف سمدلاسه پوه شو چې آنا ایګناتیوفنا، کومه خورا غوره مېرمن ده.

هغې وویل:

- راځه چې ځو نیکوله ! ګوره تا خپله ماته اجازه راکړه چې تا په دغه نامه یاد کړم.

-ګوره ترورې ! دا راته ووایه چې دا مېرمن څوک ده ؟

-آنا ایګناتیوفنا مالوینځوا ! هغې ستا په اړه له خپلې خورځې اوریدلي و چې څنګه تا هغه ژغورلې وه... تصور یې کولای شي هغه به څوک یې ؟

- نیکولای وویل:

ما خو ډېر کسان ژغورلي دي.

- د هغې خورځه، شهزادګۍ بالکونسکایا ده. هغه اوس دلته په ورونژ کې له خپلې ترور سره اوسي. اهآ ! څنګه سور شوې ! نه پوهېږم، نه چې ؟....

(c) ketabton.com: The Digital Library

-ما يې آن تصور هم نه شو کولای، دا څه خبرې دي ترور يې !

- ډېر ښه ! ډېر ښه ! څه عجبه شوخه يا ستئ.

د والي ښځې هغه د يوې زړې لوړې او خورا ښورېې مېرمنې خواته چې شنه پخوانۍ خولۍ يې پر سر وه او هماغه شېبه د ښار له مخورو سره له قطعو (پاڼو) کولو او زګاره شوې وه، بدرګه کړ.

دا ښځه هماغه مالوينځوا، د مور له خوا د شهزادګۍ ماريا ترور وه. هغه کونډه او خورا بډايه وه او تل د ورونژ په ښار کې اوسېدله. کله چې رستوف هغې ته ورنږدې شو، هغه ولاړه او په جوارۍ کې يې د بايللو پورونو، پور پرې کاوه. هغې د درنو خلکو په شان درناوی وکړ او هغه جنرال ته يې چې له دې نه قمار ګټلی و، ښکنځلو ته دوام ورکړ.

هغې نيکولای ته لاس ور اوږد کړ او وې ويل:

- ډېره خوشاله يم د زړه سره ! هيله کوم چې ما ته راشئ !

بوډۍ وروسته له هغه چې د شهزادګۍ او د هغې د خدای بښلي پلار په اړه چې ښکاريده چې هومره يې نه خوښېږي، وغږېده. له رستوف سره يې د سردار اندرې په هکله چې بيا هم بربښېده، چندان ښه نه پرې لګېږي، خبرې وکړې، خو مخکې له دې چې له هغه سره مخه ښه وکړي، نيکولای ته يې بلنه ورکړه چې د دې کورته ورشي.

نيکولای ژبه وکړه چې ليدو ته به يې ورځي، خو کله چې يې له مالوينځوا سره خدای په اماني کوله، بيا تک سور شو.

د شهزادګۍ ماريا د نوم په ياديدو به هغه يو آشنا احساس، د شرم او آن د ويرې احساس، احساساوه.

نيکولای چې له مالوينځوې نه لرې کېده، غوښتل يې چې بېرته د نڅا بنډار ته ورستون شي، مګر کوربنې ښورب خو ښکلې لاس د نيکولای پر لاس ور کېښکود او ورته وې ويل چې غواړي، له هغه سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

وغړېږي. هغه يې صالون ته بدرګه کړ او په صالون کې ناست کسان په هماغه شېبه کې له دې امله چې د والي د مېرمنې او د هغې د مېلمه د خبرو خنډ نه شي، سمدلاسه له صالون نه ووتل.

د والي ښځې چې وړه بشره او مهربانه څېره يې لرله، په زغرده او تريو نندي وويل:

- ګرانه ته پوهېږې، دا ستا ليلي ډېره ښه ناوې ده، غواړې ريباري به يې درته وکړم؟

نيکولای وپوښتل:

څوک يادوئ؟

- غواړم تا ته شهزادګۍ وغواړم. کاترينا پتروفنا... غواړې؟ زما په اند خورا ښکلې ده، څنګه؟ پوهېږم چې مور به دې ډېره منت داره شي، رښتيا يې رښتيا، څه نجلۍ ده! ډېره ښکلې! هغه هېڅ بدرنګه نه ده.

نيکولای داسې چې ګواکې چا دغه ښځه خپه کړې وي، وويل:

-نه، نه، هېڅ بدرنګه نه ده، چا ويل چې بدرنګه ده؟ ګوره ترور جانې، زه يو پوځي يم او هغه شان چې له پوځيانو سره ښايي، زه پر هيڅچا ځان نه ورزغمم. او له چا سره مخالفت هم نه لرم.

رستوف دغه خبرې په داسې چټکۍ کولې چې آن د دې وخت يې هم پيدا نه کړ چې د خپلو ويلو په هکله فکر وکړي.

- ګوره دا په ياد ولره چې زما خبرې ټوکې نه دي.

-کومې ټوکې؟ د والي ښځې ګواکې چې له ځانسره غږېږي، وويل:

-هو، هو! بيا يې مخ هغه ته ورواړاوه او زياته يې کړه:

په دې لړ کې غواړم دا هم ووايم چې ته د هغې ژير څښې شا او خواته ښکته پورته کېږې، د هغه مېړه ته د سړي زړه خوږېږي، که رښتيا راباندې وايې... نيکولای په خورا سادګۍ وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-آخ ! دا څه وايي، مور له هغه سره ملګري يو. زما په خيال کې هم دا نه ګرځي چې زما دغه شان ښه وخت تېريدل د چا لپاره د خواشينۍ او خوابدۍ وړ شي.

شپه پخه شوې وه چې نيکولای ته وریاد شول:

- نه پوهېږم ما څه سادګي کړې ده، خو د والي ښځه اوس ځي او ريباري کوي، مګر سونيا به څنګه شي ؟ خو کوربنۍ د مخه ښه په وخت کې بيا هغه ته وويل:

-ګوره په ياد دې اوسه !

نيکولای هغه څنګ ته کړه او وې ويل:

-پوهېږې تروري ! که رښتيا درته وايم.. څه شي ؟ څه شي ؟ ګرانه درځه چې هلته سره کېنو.

نيکولای ناڅاپه دا سې هيله او وړتيا احساس کړه چې د خپل زړه تول رازونه (هغه رازونه چې تر اوسه يې آن خپلې مور او خور او خپلو نېږدې دوستانو ته نه و، ويلي) دغې پردۍ ښځې ته ووايي.. هغه وويل:

پوهېږئ ترور جانې ! ډېره موده کېږي چې مور جانه مې غواړي له کومې بډايې نجلۍ سره زما کوژده وکړي، خو زه آن د دغه کار له خياله هم کرکه لرم، واده د پيسو په خاطر.

د والي ښځې وويل:

-پوهېږم، هو کې پوهېږم !

- خو د شهزادګۍ بالکونسکايا په اړه خبره بله ده، لومړی خو بايد رښتيا درته ووايم چې هغه مې ډېره خوښېږي، هغه زما په زړه ښځه ده او بله خبره داده چې په هغه ځانګړي حالت کې زما او ددې ديدن وشو، هغه ډېر د تعجب وړ دی ، ځکه تل مې په خيال کې ګرځي را ګرځي، چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا به برخلیک پریکړه وي. رښتیا وایم مور مې له پخوا نه په دې خیال کې وه، خو قسمت به نه و چې مور یو له بل سره وګورو. تل به داسې پېښېده چې مور یو له بل سره آشنا نه شو او هغه چې زما خور ناتاشا د هغې له ورور سردار اندرې سره کوژده وکړه، دا مې په خیال کې هم نه ګرځېده چې کوم وخت به له هغې سره واده وکړم. دا قسمت ته ګوره چې زما او د هغې دیدن هغه وخت وشي چې ناتاشا او د هغې ورور خپل اړیکي سره وشلول. بیا هغه پېښه پېښېږي چې تاسو پوهېږئ. ما په دې اړه هېڅ چاته هېڅ نه دي ویلي او هېڅکله به یې هم چاته ونه وایم. یوازې تاسو ته مې وویل او بس.

د والي ښځې د مننې په نښه د هغه څنګل کېښکوده.

نیکولای چې تک سور شوی و، ناڅاپه یې هغې ته وویل:

- تاسو صفیه پېژنئ؟ هغه مې د ترور لور ده. هغه ما ته ګرانه ده. ما له هغې سره د واده وعده کړې ده او غواړم له هغې سره واده وکړم. اوس پوه شوې چې ولې بله خبره نا شونې ده؟

-ګرانه دا ته څه فکر کوې؟ صفیه یوه بېوزلې نجلۍ ده، یو ټنګه هم نه لري. تا خپله ویل چې. پلار ژوند دې خرابه دی، دا کار به دې ژوند پوره تباه کړي او بله دا چې که صفیه لږ عاطفه هم ولري، معلومه نه ده چې ژوند به یې څنګه شي؟ دا لومړې خبره، بله دا چې هغه به د ځان او ستا د مور د مایوسۍ او د دواړو د ژوند د تباهۍ سبب شي... نه، نه ګرانه! ته او صفیه باید په دې خبره پوه شئ.

نیکولای پته خوله پاتې او دا خبره ښه پرې ولګېده. هغه تر لږې چوپتیا او ساړه اسویلي نه وروسته وویل:

-په هر حال تروري، دا کار ناشونی دی. بله خبره لا داده چې ایا شهزادګۍ غواړي له ما سره واده وکړي؟ هغه اوس ماتم هم لري. ایا

(c) ketabton.com: The Digital Library

کېدای شي هغه په دې اړه فکر وکړي ؟
د والي مېرمن وویل:
-ته څه فکر کوې چې زه سمدلاسه تا ته کوژده کوم که څنګه ؟ نه، نه، هر کار خپل وخت او کار لري. نیکولای د هغې څورب لاس ښکل کړ او وې ویل:
تاسو خو په ریباری کې بې ساری مهارت لرئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶

له رستوف سره تر کتنې وروسته شهزادګۍ ماریا ، مسکو ته راغله. په مسکو کې هغې خپل وراره او د هغه روزنکی پیدا او د خپل ورور سردار اندرې هغه لیک یې ترلاسه کړ چې په هغه کې دوی ته لارښوونه شوې وه چې مسکو ته تر رسېدو وروسته، دوی په ورونژ کې خپلې ترور مالینځوا ته ورشي. د لېږدېدو ربړونه او ستونزې، د ورور غم، په نوې استوګنځي کې د ځای پر ځای کېدو خوارۍ، له نویو خلکو سره پېژندګلوي، د وراره روزنه او پالنه، دې ټولو د شهزادګۍ ماریا هغه احساس چې د پلار له ناروغۍ او مرګه، په تېره بیا له رستوف سره تر کتنې وروسته، دې ته پیدا شوی و ، سخته تر اغیز لاندې راوستې وه. هغه خورا خواشینې وه. د پلار د مرګ ویر او د روسیې تباهي ټول او ټول سره یو ځای شوي وو. اوس تر یوې میاشتې آرامه ژونده وروسته، دغه زوریدنې دم په دم زیاتېدې او د هغې آرامي یې ترې شړله. هغه ورخطا وه. هغه ګوابښ چې دا یې ډېره زوروله او کړوله ،هغه د واوره روزنه او پالنه وه. د وراره د روزنې له امله ځکه تل په اند ښنه کې وه چې ځان یې د هغه د روزنې وړ نه ګاڼه ،خو د ننه په ګوګل کې په دې راضي وه او دا رضایت یې هم له دې امله و چې هغه هیلې او خیالونه چې ددې په زړه کې د رستوف تر کتنې وروسته را پیدا شوي وو ، دې په ځان کې ښه او پوره ځپلي وو.

کله چې د والي ښځه تر خپلې مېلمستیا وروسته، بله ورځ د

(c) ketabton.com: The Digital Library

مالینځوا دیدن ته ورغله، له هغې سره د خپل دغه تکل په اړه وغږېده (خو دا یادونه یې وکړه چې په اوسنیو حالاتو کې د رسمي ریبارۍ آن تصور هم نه کېږي، خو بیا هم کېدای شي، ددغو دوو ځوانانو د کتنې لاره ددې لپاره آوره شي چې له یو بل سره لا نېږدې آشنا شي) د والي ښځې چې د ترور خوښه ترلاسه کړه، نو د شهزادګۍ ماریا تر مخې یې د رستوف په اړه خبرې پیل او د هغه د کړو وړو یادونه یې وکړه او وې ویل چې رستوف ددې د نامه په اوریدو تک سور شو. شهزادګۍ ماریا ددغو خبرو له اوریدو ، نه یوازې خوشاله نه شوه بلکې د هغې روحي آرامي لا پسې نا آرامه او په زړه کې یې د یاغي هیلو د شکونو او ملامتۍ او اله ګولې یوه څپه بیا راژوندۍ شوه.

شهزادګۍ ماریا ، د هغو دوو ورځو په اوږدو کې چې ددغو خبرو او له رستوف سره د کتنې تر منځ تېرې شوې، تل په دې خیالونو کې ډوبه وه چې له رستوف سره د کتنې په وخت کې به ددې کړه وړه څنګه وي. کله به یې ویل چې هر کله رستوف، ترور ته راشي دا به مېلمستون ته نه ورځي، ځکه چې دا ویرمنه ده او ویرجن باید مېلمانه و نه مني او کله به یې بیا فکر کاوه. تر هغې خواخوږۍ او مرستې وروسته چې رستوف له دې سره کړې دي، دا به ددې له خوا ، نه منڼه او خورا بده وي او کله به یې په خیال کې دا تېره شوه چې ددې ترور او د والي ښځه ددې او د رستوف په اړه کوم ځانګړی تکل لري. (د هغوی ځینو غلچکونو او خبرو ددې ښودنه کوله او ددې دا خیال به یې لا پسې پیاوړی کاوه) او یا به هغې ځان ته ویل چې یوازې کولای شي په خپل ناقص عقل سره، د هغو په اړه داسې فکر وکړي، هغې به ویل:

-ایا هغوی په دې نه پوهېږي چې دا لا تر اوسه هم د ویر په جامو کې ګرځي ؟ دغه شان ریباري ددې د پلار روح ته سپکاوي او په خپله ددې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زوریدو سبب نه کېږي ؟ همدا چې د هغه د دیدن لپاره یې مېلمستون ته د ورننوتلو تکل وکړ ، په خیالونو کې ډوبه او د دې تصور یې وکړ چې رستوف به له دې سره د دیدن په مهال دې ته څه وایي. دې په زړه کې هغه ځوابونه هم راجوړ کړل چې دا به یې هغه ته وایي. د غه خبرې، ځوابونه او مرکه دې ته یا خورا سپک وبرېښېدل او یا دداسې ژورې معنی درلودنکي وو چې د دې سر، نه پرې خلاصېده، خو له هر څه نه دا ډېره له دې ویریده چې د رستوف په لیدو دا خواشینې نه شي. هغې دا احساسوله او دا هڅه یې کوله چې دا سې و نه شي. هغې تصور کاوه که داسې وشي، د دې راز به څرګند شي.

د یکشنبې په ورځ چې کله شهزادګۍ ماریا له کلیسا راستنه شوه، چوپړ مېلمستون ته راننوت او هغې ته یې د ګراف رستوف د راننوتلو خبر ورکړ. هغه د دې زیري په اوریده ورخطا نه شوه او یوازې یې اننګې لږ څه سره او په سترګو کې یې لږه نوې ځلېدونکې ځلا وځلېده.

شهزادګۍ ماریا وویل:

-تروري تا هغه ولید ؟

شهزادګۍ ماریا د غه خبره په داسې آرامۍ وویله چې خپله هم نه پوهېدله، څنګه هغه د دې خبرې په وخت کې داسې آرامه او طبعي پاتې شوه.

کله چې رستوف کوټې ته راننوت، شهزادګۍ د دې لپاره سر ښکته واچاوه چې مېلمه ته یې وخت ورکړ ،له ترور جانې سره روغبړ وکړي او وروسته کټ مټ په هغې شېبه کې چې نیکولای رستوف (مېلمه) دې ته مخ ورواړاوه ، سر یې راپورته او په یو ځلېدونکي غلچک یې د هغه سترګو ته هرکلی ووایه. په ښکلي انداز، بشپړ ډاډ او ښکلې موسکا پر شونډو، پاڅېده او خپل ښکلی لاس یې په مهربانۍ د رستوف خواته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ور وړاندې کړ او داسې يو آوازيې چې د لومړي ځل لپاره په هغه کې يو نوى سندريز ، تود او د ګوګل له تله راپاڅېدونکى د ښځتوب غږ اوريدل کېده، له هغه سره خبرې پيل کړي. پېغله بورى ين، هم چې په مېلمستون کې وه، په شک او تعجب يې شهزادګۍ ماريا ته کتل. هغه چې خپله د ناز ماهره وه، تصور يې هم نه شو کولاى، چې شهزادګۍ له هغه نارينه سره له دې نه زيات په ناز ، ادآ او ځيرکتيا وغږېږي چې غواړي دا يې خوښه شي.

پېغلې بورى ين له ځانسره وويل:

- يا تور رنګ ورسره ښه لګي او يا په رښتيا ښکلې شوې ده او زما ورته پام نه و. له هغه غوره داده چې ددې دا غږيده او خوځېده څومره په زړه پورې شوي دي.

که شهزادګۍ ماريا کولاى شواى په هغه وخت کې په دې اړه فکر وکړي، هغه به له پېغلې بورى ين، نه لا زيات په ځان کې راغلي بدلون ته حيرانه شوې واى.

له هماغې شېبې چې شهزادګۍ ماريا دغه مهربانه او ګرانه بشره وليدله. په هغې کې د ژوند يوه داسې نوې تلوسه را وپاريده چې هغه يې ددې له خوښې پرته خوځېدا او غږيدا ته هڅوله. د رستوف د راننوتو سره سم د هغې څېره بدله شوه. د فانوس د منځ د انځورونو په شان چې لا روښانه شوى نه وي ، تول رنګارنګ انځورونه او کرښې وړې هنري کرښې يې تورې او بې مانا برېښي، خو وروسته له هغه چې د هغه شمعه ولګېږي ناڅاپه د هغه فانوس بې سارې او حيرانوونکې ښکلاوې راڅرګندې شي. د شهزادګۍ بشره هم همداسې چور بدله شوه، هغه سپېڅلې او روحاني اور چې ددې په ګوګل کې لګېدلى و او دا د هغې له تودوالي نه ژوندۍ وه، د لومړي ځل لپاره ددې په بشرې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې را څرګنده شو. د هغې ټول روحاني او ددې په ګوګل کې ټوله لېوالتیا چې دې خپله هم له هغې نه کرکه لرله، له ځانه خوابدیتوب، نا خوښي، د هغې زوریدنې او غم، رحم ته هڅه ، اطاعت، مینه او سربښندنه، ټول او ټول اوس د دغو ښکلو ځلېدونکو سترګو، له یوې ښکلې موسکا سره مل، د هغې د نازکې څېرې په ګوټ ګوټ کې را وځلېدل.

رستوف ټول دغه څه داسې روښانه او څرګند لیدل چې ګواکې ټول عمر ده، هغه پېژندله. هغه داسې انګېرله چې دده تر مخې ولاړ ځوک، چوربل ځوک او تر ټولو هغو کسانو نه چې ده په ټول ژوند کې پېژندل او یا یې لیدلي وو، غوره او لوړ دی، آن تر هغو غوره هم ده. خبرې اترې خورا ساده او موضوعات هم ورځني وو. هرومرو دجګړې خبرې راپاریدې او دهر وخت په شان د خواشینۍ په څرګندلو کې لا زیاتېدې. دغه راز د شهزادګۍ ماریا او رستوف د وروستي دیدن خبره هم رایاده شوه، خو رستوف هڅه کوله چې خبره بدله کړي. د والي دمهربانې ښځې یادونه وشوه او د نیکولای او شهزادګۍ ماریا خپل خپلوان رایادشول. شهزادګۍ ماریا د خپل ورور په هکله نه غږېده، خو کله چې یې ترور د اندرې یادونه وکړه، هغې خبره بدله کړه. دا څرګنده خبره وه چې هغې کولای شول د بل هر چا په شان د دود له مخې د روسیې د بدمرغۍ په هکله څه ووایي، خو دې ته ورور تر هر چا او هر څه نه زیات ګران و. هغې نه شو کولای او نه یې غوښتل د هغه په اړه هسې کوم څه ووایي. د نیکولای دې ته پام شو چې په ټولیز ډول هغه ځیرکتیا او پام چې دده په ختمه کې نه لیدل کېده اوس په ده کې را څرګند شوی دی. د شهزادګۍ ماریا په کړو وړو ښه پوهېده او هغه څه چې ده لیدل، دی لا په دې ډاډه کاوه چې شهزادګۍ ماریا په خپل ډول کې یو بې سارې او له

(c) ketabton.com: The Digital Library

نورو تو پیر لرونکې ده. نیکولای هم کټ مټ لکه د شهزادګۍ ماریا په ځېر، کله چې د هغه په اړه خبرې کېدې او آن کله چې د هغه په اړه فکر کېده تک سور او ښته او ورخطا کېده، خو له هغې سره او د هغې په وړاندې نیکولای ځان چور آرامه او خپلواکه احساساوه. هغه به پوره هغه څه نه ویل چې د غړېدا لپاره یې چمتو کړي وو، بلکې هغه څه یې چې هماغه شېبه خیال ته ورتلل او خوښ یې و، هماغه یې ویل.

نیکولای په دغې لنډې کتنه کې لکه هغه شان چې هر ځای کې د دغو کتنو په وخت کې ماشوم هلته وي، کله چې چوپتیا خوره شوه، د سردار اندرې زوی ته ور وړاندې شو، پر هغه یې لاس تیر کړ او ترې وې پوښتل چې غواړې د سواره پوځ افسر شي؟ هغه یې په منګولو کې را جګ کړ، په خوښۍ یې راتاو او په دې شېبه کې یې شهزادګۍ ماریا ته وروکتل. د شهزادګۍ ماریا، مهربانه او له نیکمرغۍ نه پاریدلې غلچک، دده د خوښې نارینه په غېږ کې د ټینګ شوي ماشوم نه، نه جلا کېده. د نیکولای دې غلچک ته پام شو او داسې وبرېښېده چې د هغه په مانا پوه شوی و. دی د هغه له خونده تک سور شو او په خورا خوښۍ او مهربانۍ یې د ماشوم ښکلول پیل کړل.

شهزادګۍ ماریا د خپل پلار د مړینې د ویر له امله هېڅ چېرې نه تله او نیکولای هم دا غوره و ګڼله چې د هغوی کره تګ راتګ ونه کړي، خو دوالي ښځې خپلې ریبارۍ ته دوام ورکاوه. هغې نیکولای ته د شهزادګۍ هغه خبرې کولې چې هغې د هغه په اړه له دې سره کړې وې او شهزادګۍ ماریا ته یې هغه مینه ناکې او ښې ویناوې وریادولې چې نیکولای به خپلو خبرو کې هغې ته کړې وې، نو له همدې امله یې داسې لاره جوړه کړه چې دغه دواړه په کلیسا کې تر لمانځنې مخکې د پاپ سره یوازې پاتې شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که څه هم نیکولای د والي ښځې ته وویل چې شهزادګۍ ماریا ته هېڅ ډول مینه ناکې خبرې ونه کړي، خو دا وعده یې وکړه چې کلیسا ته به ورسره لاړ شي. . . .

له شهزادګۍ ماریا سره تر دغې کتنې وروسته که څه هم د نیکولای د ژوند په بهیر کې کوم بدلون رانغي او هماغه شان پاتې شو، خو د ژوند پخواني خوندونه، ټول د هغه لپاره بې خونده شول. هغه زیاتره وخت د شهزادګۍ ماریا په هکله په فکر کولو کې تیراوه، خو دغه فکر هسې نه و لکه د هغو نجونو په اړه چې ده به په بنډارونو کې لېدلې او نه په هغه ډول چې ده به ډېر وخت او په یو ډول مینه ناکې تلوسې د سونیا په اړه فکر کاوه. هغه لکه هغه شان چې د هر ښه ځوان خیال وي او هرې نجلۍ ته د خپلې راتلونکې ښځې په توګه ګوري، هره ښه نجلۍ په خیالونو کې خپله ښځه ګڼي او له هغې سره د ګډ ژوند چرتونه وهي، فکر کاوه:

چې سپین اوږد کمیس په غاړه، سماوار ته ناسته، د ښځې د ماشومانو ګاډۍ یې د اسې، ماشومان یې هسې، دمور او پلار اړیکي یې څنګه او څنګه او نور او نور. . . .

د راتلونکي په اړه دغو خیالونو ډېر خوند ورکاوه، خو کله چې به هغه د شهزادګۍ ماریا په اړه چې ده ته یې ریباري کېدونکې وه، فکر کاوه، له هغې سره یې د ګډ ژوند په اړه هېڅ فکر هم نه شو کولای، هغه که په دې اړه د فکر کولو هڅه هم کوله، هسې بې پایلې ورته بربښېده او دغو خیالونو هغه خواشینی کاوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷

د بارادینو د جګړې، زموږ د پوځ د بې ساري مړګ ژوبلې وحشتناک حالت او تر دې هم لا وحشتناکه د مسکو د تسلیمۍ خبر، ورونژ ته د سپتمبر په نیمايي کې راورسېد. شهزادګۍ ماریا د ورور د ټپي کېدو خبر یوازې په ورځپانو کې په داسې ډول ولوست چې د ښېښېدو د ځای په اړه یې، هېڅ ډول معلومات نه درلود، خو بیا هم هغې پریکړه وکړه چې لاړه شي او هغه ولټوي

نیکولای له شهزادګۍ ماریا سره له کتنې پرته دا خبرونه له بل چا واوریدل.

نیکولای چې د برادینو دجګړې، په تېره بیا د مسکو د تسلیمۍ خبر واورید، نه ناهیلی شو، نه په قهر او نه یې دې ته ورته نور څه احساس کړل، خو ناڅاپه هغه داسې خواشیني، د وجدان نا آرامي او له ځان سره شرم احساس کړ چې نور یې په ورونژ کې ځانته د ناستې ځای نه لید. هغه ته ټولې خبرې یو ډول لاسي او نارښتیني بريښېدې، هغه نه پوهېده چې پر دغو خبرو او کړو وړو کې څنګه قضاوت وکړي او داسې یې انګېرله چې یوازې په غونډ کې به ده ته هر څه ببرته څرګند او په ډاګه وبرېښي، هغه غوښتل چې په چټکۍ د آسونو پېرېدل پای ته ورسوي. کله نا کله پرته له هر ډول پلمې او ناحقه خپلو چوپړانو او یاورانو په قهرېده.

له ورونژه د رستوف له تګه څو ورځې مخکې په جګړه کې د روسي پوځ د برې ویاړ، په کلیسا کې د دعا او منت دارۍ د مراسمو د نیولو په وخت کې هغه څو کتاره تر شا ودرید، پوځي دریځ ته په پام، په

(c) ketabton.com: The Digital Library

بېلابېلو خيالونو کې ډوب ، د مراسمو تر پايه همالته ولاړ پاتې شو. کله چې دعا پای ته ورسېده، د والي ښځې هغه خپلې خواته ور روغوښت.

هغې د سر په ښوريدو ، هغې ښځې ته چې توري جامې يې اغوستې وې، اشاره وکړه او وې ويل:

-شهزادګۍ دې وليده ؟

نيکولای سمدلاسه شهزادګۍ وپېژانده ، خو نه د هغې د مخ له ځنګه چې له خولۍ نه را څرګند و بلکې د هغه ډار، رحم او احتياط د احساس له مخې چې د هغې په ليدو ، دده په زړه کې راوپاريده. شهزادګۍ ماريا په څرګنده په خپلو خيالونو کې ډوبه وه او د کليسا نه تر وتلو مخکې يې پر خپل ټټر او تندي بيا صليب انځور کړ.

نيکولای په حيرانۍ د هغې مخ ته کتل. دا هماغه څېره وه چې ده پخوا ليدلې وه، د هغې په بشره کې هماغه تنده تلوسه، روحاني او کوکليزه رڼا ليدل کېده، خو دا وار هغه روحاني رڼا چور بله رڼا وه. په هغه کې دغم، د ناهيلې تلوسې او خواشينۍ تصوير انځوريده. نيکولای د پخوا بر خلاف د شهزادګۍ په مخکې، پرته له هغه چې د والي د ښځې لاربښوونې ته سترګه په لاره شي، خپله هغې ته ونږدې شو ، دې ته په نه پام سره چې دلته په کليسا کې له هغې سره خبرې کول، ښه دي که بد ، له هغې سره يې خبرې پيل کړې او ورته وې ويل:

دده دې د ماتم او وير اوريدلي او د زړه له کومې هغې ته خپله خواشيني څرګندوي.

همدا چې هغې د هغه غږ واوريد. ناڅاپه د هغې څېره وغوړيده او همهاله د هغې پر بشری د غم او خوښۍ څپې را خورې شوې.

رستوف وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- غواړم تاسو ته يو خبره وکړم او هغه دا که سردار اندري نيکولايوويچ ژوندی نه وای، ديوه پوځي قوماندان په توګه به په ورځپانو کې د هغه د مرګ خبر خپور شوی وای.

شهزادګۍ که څه هم په دې نه پوهېده چې هغه څه وايي، هغه ته يې کتل، خو د هغه په څېره کې د غم او خواشينۍ د حالت له ښکارېدو يې خوند اخيست.

نيکولای ويل:

- ما د ګولۍ (ورځپانو ليکلی لاسي بم) د لګېدو نه ډېر ټپونه ليدلي. هغه يا هماغه شېبه انسان وژني او يا خورا سپک وي. زه هيله لرم چې هر څه ښه دي او په دې ډاډه يم...

شهزادګۍ د هغه خبرې پرې کړې او وې ويل:

- دا څه وخت دی.. د ګېنۍ له امله يې خپله خبره پای ته و نه رسوله او په يوې درنۍ او به زړه پورې خوځېدا يې (د بل هر کار په شان چې د هغه په مخکې به يې کاوه) د درناوۍ په نښه هغه ته وکتل او خپلې ترور پسې لاړه.

په دغه ماښام نيکولای هېڅ چېرې نه لاړ د دې لپاره په کور کې پاتې شو چې د آسونو له پلورونکو سره، خپل حسابونه خلاص کړي. کله چې يې دغه حسابونه خلاص کړل، که څه هم بل چېرته د تګ لپاره ناوخته شوې وه، خو د ويديدو لپاره هم لا وخته وه. نيکولای تر ډېرې پورې په خپله کوټه کې وړاندې وروسته ګرځېده راګرځېده، د خپل ژوند په هکله يې فکر کاوه. دغه حال او دا فکرونه، د هغه په ژوند کې کم پېښېدل.

شهزادګۍ ماريا، د سمولينسک په څنډو کې، د هغه پر زړه خورا خوږه اغيزه کړې وه. دا چې دی هغه وخت دلومړي ځل لپاره له هغې سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخامخ شوی و ، دا چې دده مور شهزادګۍ ده ته، دیوې بډایې ناوې په توګه ښوولې وه، دا ټول ددې لامل شوي وو چې دی هم په ځانګړې توګه هغې ته پاملرنه وکړي.

د ورونژ په ښار کې یې له هغې سره کتنه نه یوازې هسې اغیزمنه بلکې خورا اغیزمنه وه. نیکولای د هغې روحاني او اخلاقي ښکلا حیران کړی و . په هر حال هغه تکل کړی و چې له ورونژه لاړ شي او دا تصور یې هم نه کاوه چې له ورونژه، تګ او له شهزادګۍ ماریا سره لرې کېدل به دی وزوروی، خو په کلیسا کې له شهزادګۍ سره دده دیدن ، تر هغه څه چې دی ورته هیله مند و ، پر ده زیاته اغیزه کړې وه. (نیکولای دا احساسول) تر هغه څه نه زیات چې ده د خپلې آرامۍ لپاره غوښتل. دا رنګ الوتې تانده او غمجنه څېره، دا روښانه غلچک، دا نرمه او ښکلې خوځېدا او تر ټولو لا غوره دا ژور او مینه ناک غم چې ددې د څېرې په ټولو نښو او کرښو کې څرګند و، دی زوراوه او له هغې سره خواخوږۍ او په هر څه کې ګډېدو ته لمساوه. نیکولای رستوف په نارینو کې د لوړ روحاني حالت د لیدو زغم نه لاره (نو له دې کبله د هغه سردار اندرې نه خوښېده) ده دغه فلسفي غمجن حالت سپکاوی ګاڼه، مګر د شهزادګۍ دغه غمجن حالت، د هغې د هغه ژوره روحاني آرامي څرګندوله چې نیکولای هغه نه پېژانده، خو په ده یې سخت اغیز کاوه، هغه له ځانسره ویل:

-باید ښکلې نجلۍ وي ! کټ مټ د ښاپېرۍ په شان ! ولې زه آزاده نه یم ؟ ما ولې له سونیا سره په اړیکو کې تلوار وکړ ؟

نابېره او بې ارادې یې په خیال کې یوه پرتله وکړه، بې وزلي یو پلو او هغه روحاني بډایتوب چې نیکولای خپله نه درلوده، بل پلو ، نو له دې کبله هغه دغه روحاني بډایتوب ته په ډېره درنه سترګه کتل. هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددې تصور وکړ که دی اوس آزاده وای، څه به شوي وای ؟ څنګه به یې د هغې ریباري کوله ؟ څنګه به هغه ددې ښځه وای ؟ نه، نه، ده ددغه شان یو حال تصور نه شو کولای. د هغه زړه ربړېده او کوم روښانه تصویر یې تر سترګو نه ورته. هغه له سونیا سره د ګډ ژوند تصویر، پخوا انځور کړی و، ددغه خیال انځور خورا ساده، مګر روښانه و، ټول هغه څه چې په دغه خیال او انځور کې و، دی پرې پوهېده، ځکه هغه دده د خیال زېږنده وو، ځکه هغه سونیا ښه پېژنده، د هغې په ټولو کړو وړو او عادتونو بلد و، خو د شهزادګۍ ماریا تر څنګ راتلونکی ژوند دده لپاره نا آشنا و، دی پرې نه پوهېده او تصور یې هم نه شو کولای، ځکه ده هغه نه پېژندله او ده ته یوازې ګرانه وه.

د سونیا په اړه تصور او خیال تل رنګین او لوبو ته ورته و، خو د شهزادګۍ ماریا په اړه تصور هغه ته تل ګران او وحشتناک و. هغه ته وریادیدل:

- څنګه هغه په دعاوو کې ډوبېږي !

دا سې ښکاریده چې د هغه ټول روح په دعاوو کې ډوبېږي. هو کې، دا هغه دعاوې دي چې غرونه رغونه خوځوي. زه په دې ډاډمن یم چې د هغې ټولې دعاوې به قبولې شي او بیا وروسته وریاد شول:

- ولې زه د هغه څه لپاره چې غواړم یې، دعا نه کوم ؟ زه څه غواړم ؟ له هغې ژبې او وعدې ژغورنه چې ما سونیا ته ورکړې ؟

د والي د ښځې خبرې وریادې شوې او له ځانسره یې وویل:

-هغه ربښتیا وایي چې له سونیا سره زما واده کول به له بدمرغۍ پرته بل هېڅ څه نه وي. مور به مې له غمه مړه شي. زما مور به له غمه مړه او د پلار چارې به مې تالا والا شي. وحشتناکه ګډوډي. ما ته ګرانه ده، خو هغه شان چې ښایي، ما ته هغه ګرانه هم نه ده. نا څاپه یې په دعاوو

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیل وکړ:

- لویه خدایه ما له دغه وحشته وژغوره ! له دغي بې لارې نه مې خلاص کړه !

د دعاوو په مرسته کولې شو، غرونو وخوځو، خو د دې لپاره باید ایمان ولرو او هسې تشې دعاوې و نه کړو. هغه شان دعاوې چې ما او ناتاشي په ماشومتوب کې کولې، د ساري په توګه مور به ویلې:

- یا خدایه واورې په خوږو بدلې کړې !

او بیا به مور انګېرنه ورمنډه کړې چې واورې په خوږو بدلې شوې دي او کنه؟

خو اوس د دغو شیانو لپاره دعا نه کوم. تر دې خبرو وروسته یې خپل پیپ یوې خوا ته کېښود او لاسونه یې دعا ته برابر کړل، د سپېڅلي شمایل تر مخې ودرید او دعا ته برابر شوي لاسونه یې شهزادګۍ ماریا ته د دعا لپاره پورته کړل. هغه لا د ېر وخت دعا نه وه کړې چې اوښکې یې په سترګو کې را ډنډ شوې، ساندو ته یې غاړه کېښکوده، خو په دې وخت کې لاورشکا چې څو لیکونه یې په لاس کې وو، کوټې ته راننوت. نیکولای په چټکۍ خپل آواز بدل کړ او غږیې وکړ:

-احمقه ! ما چې غږ نه وی در کړي ولې راننوزې؟

لاروشکا په خوبولي آواز وویل:

- د والي د ښځې نه راغلی، تاسو ته زیری لري، تاسو ته یې لیکونه راوړي دي.

--ښه ده، ښه ده !لیک کېږده، درځه لاړشه !

نیکولای دوه لیکونه واخېستل، یو یې د مور او بل یې د سونیا و. هغه، هغه لیکونه د لیکدود او د سونیا د قلم له نښې وپېژندل. د

(c) ketabton.com: The Digital Library

لیک څو کرښې یې لا لوستې نه وې چې د هغه رنګ والوت او سترګې یې له ډار او خوښۍ نه ووتې، هغه په لوړ آواز وویل:

- نه، نه دا ناشونې ده !

هغه ته ځمکې ځای نه ورکاوه. بیا یې لیک په ځیر ولوست، یو وار یې بیا اوږې پورته واچولې، لاسونه یې څنډ وهل. په داسې کې چې خوله یې وازه پاتې وې او سترګې یې په تېرو بدلې شوې وې، د کوټې په منځ کې هک او حیران ودرید. هغه، هغه څه چې یوه شېبه مخکې په دعا کې له خدایه غوښتل، قبول شوي وو. هغه په دې ډاډ درلود چې خدای به یې دعا قبوله کړي، خو هغه له دې نه داسې حیران او هک پک شوی و چې ګواکې کوم بې ساري څه تر سره شوي وي. داسې بریښېده چې په ژوند کې یې هم ددغه شان یو څه پېښېدو ته انتظار نه درلود. داسې چې ګواکې دده ددې هیلې داسې تر سره کېدل، ددې ښودنه کوله چې دا د خدای په دربار کې دده ددعا د قبلېدو له امله نه بلکې یو تصادفي خبره وې.

دا د هغې غوټې غوړیدل و چې د رستوف د آزادۍ زېری یې راوړ. دا غوټه د سونیا په دغه ناڅاپي لیک (د نیکولای له نظره) پرانستل شوې وه، هغې لیکلي و:

وروستی بدمرغه حالت، په مسکو کې د رستوفیانو د کورنۍ د ټولې شتمنۍ تالا والا کېدل، د ګرافینې هغه هیله چې په وار وار سره یې ویلې و چې نیکولای دې له شهزادګۍ بالکونسکایا سره واده وکړي، دده خپله چوپتیا او سوړوالی، دې ټولو او ټولو(سونیا) دې ته اړوزي چې له خپلې ژبې او وعدې سترګې پټې کړي او نیکولای ته د هغه بشپړه ازادي ورکړي.

هغې لیکلي و:

(c) ketabton.com: The Digital Library

" دا زما لپاره خورا ګرانه ده چې فکر وکړم، د هغې کورنۍ د غم او په هغو کې د ناندریو او سالیو سبب شم چې زه خپل ژوند د هغوی منت باره ګڼم، زما مینه یو ارمان لري او هغه د هغو کسانو نیکمرغي ده چې ماته ګران دي. نو نیکولس(نیکولای) ، زه له تانه هیله کوم چې ځان له خپلې وعدې او ژبې نه آزاد وګڼې او ډاډ ولري چې هرڅه چې پېښېږي، هغه به پېښېږي، خو یو څه په یاد لره چې بل هېڅ چا ته به دا سې ګران نه وي لکه ستا سو سونیا ته چې وې ".

دغه دواړه لیکونه د ترویځې له ښارګوټي لیکل شوي وو. دویم لیک د ګرافینې و. د ګرافینې په لیک کې د دوی د مسکو د وروستیو ورځو د ژوند حال بیان شوی و. له مسکوه وتل، د اورونو لګېدل او ددوی د ټولو شتمنیو تالا والا کېدل. ګرافینې په خپل لیک کې دا هم لیکلي و چې سردار اندری له نورو ټپیانو سره یو ځای له دوی سره په همدې کاروان کې مل و. هغې لیکلي و چې د هغه روغتیایي حالت خورا ګواښمن و ، خو اوس داکتر ورته ویلي دي چې د رغېدو ډېره هیله یې پیدا شوې ده. دې یادونه کړې ده چې ناتاشا او سونیا لکه د روغتیاپالو په شان د هغه پالنه کوله.

نیکولای له دې لیکونو سره یو ځای، بله ورځ د شهزادګۍ ماریا دیدن ته ورغی. نه ماریا او نه نیکولای یوه هم په لیک کې په دې اړه چې په لیک کې ناتاشا د هغه پالنه کوي، خبره څه معنی لري، یوه خبره هم ونه کړه، خو د دغه لیک له برکته و چې ناڅاپه نیکولای، له شهزادګۍ ماریا سره ځان داسې نږدې وګاڼه چې د هغې او ځان ترمنځ یې څه کم د خپلوۍ اړیکې احساس کړل.

بله ورځ نیکولای، شهزادګۍ ماریا ، د یارسلاو ښار ته بدرګه کړه او څو ورځې وروسته دی خپله هم خپل غونډ ته لاړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸

نیکـولای تـه د سـونیا لیـک چې د هغـه ددعـا د قبـولۍ نښـه وه، د تریوڅیا، په ښار ګوتې، کې لیکل شوی و. په دې لیک کې لـه کومې بډایې پېغلې سره واده کول د مشرې ګرافینې د خیـالونو د انځوریدو څرګندونه کوله. هغه په دې پوهېده چې سونیا پـه دې لاره کې تـر ټولـو لوی خنډ دی، نو له همدې کبله په دې کورکې د سونیا ژوند ، هغه هم پـه تېره بیا د نیکولای د لیک د تر لاسه کولو وروسته چې پـه هغـه کې یـې په باګوچاروو کې له شهزادګۍ ماریا سره د خپلې لیدنې او مرستې په اړه لیکنې کړې وې، ورځ تـر ورځ ګرانېده. مشرې ګرافینې، هـره شـېبه سونیا زوروله او د هغې د زورولو لپاره یې له هرې پلمې کار اخېست.

له مسکوه تر وتلو څو ورځې مخکې، مشره ګرافینه چې لـه حـالاتو او پېښـو خوابـده شـوې وه، سـونیا ځانتـه ور وغوښـته او د هغـې د ملامتولـو پـر ځـای یـې پـه ژړا لـه هغـې نـه غوښتنه وکړه چې پـه یـوې سرښندنې او قربانۍ، لـه نیکولای سره خپـل اړیکـې وشلوي او پـه دې توګه د هغو ښو حق پـر ځـای او اداکـړي چې لـه دې سره پـه دې کـورکې شوي دي. ګرافینې سونیا ته وویل:

-تـر هغـه چې لـه ما سره ژبـه ونـه کـړې، زه بـه هېڅکلـه آرامـه نـه شـم.

سونیا پـه ژړا شوه، لکه دلېونـو پـه شـان یـې سـاندې وهلې او پـه ژړا ژړا یې ویل، هر هغه چې دوی غواړي، دا به یې تر سره کـړي، خـو بیـا یې هـم پـه ډاګـه او زغـرده څـه نـه ویل. هغې نه شو کولای، د زړه پـه تـل کـې، هغـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه ومني چې کېدونکي دي. هغې نه غوښتل ځان له هغې کورنۍ نه ځار نه کړي چې دې ته يې ډوډۍ ورکړې وه، دا يې روزلې وه، هغه د نورو د نيکمرغۍ لپاره د ځان ځارونې سره روږدې وه. په هغې کورنۍ او کورکې، د هغې دريځ داسې و چې يوازې د سرښندنې او ځان ځارونې له لارې يې کولای شو، خپلې ښيګڼې وښيي. هغه له دې کار سره روږدې شوې وه او دا کار يې خوښېده، خو پخوا دا داسې عادت شوې وه او منلې وه چې له هر څه نه په انکار سره، دا د ځان او نورو تر نظر نه يوازې ښه برېښي بلکې له نيکولای سره د واده کولو وړتيا پيدا کوي. نيکولای، هغې ته په ژوند کې تر هر چانه زيات ګران و. دا وار له هغې نه هيله کېده چې، له هغه چا نه تېره شي چې دې د هغې د لاس ته راوړلو لپاره يې دا ټولې هڅې او سرښندنې کړې وې. له هغه چا نه دا بايد تېره شوې وای چې ددې لپاره يې د ژوند معنی لرله.

د لومړي ځل لپاره هغې دا احساس کړه، هغه کسان چې پر دې يې تر ټولو زيات حق درلود او ټول ژوند يې ددې خواخوږي کړې ده، اوس دا تر ټولو زيات په عذابوي او دا له هغو نه کرکه لري. هغې له ناتاشا سره ځکه کرکه پيدا کړه چې هغې په ژوند کې هېڅکله داسې بدمرغي نه وه ليدلې.

ناتاشا په ژوند کې له چا سره سرښندنې ته اړتيا نه لرله او تل يې نور د ځان لپاره سرښندنې ته اړ کړي وو، خو له دې سره سره بيا هم ټولو ته ګرانه وه. د لومړي ځل لپاره سونيا ناڅاپه داسې احساس کړه چې په دې کې له نيکولای سره د ارامۍ او سپېڅلې مينې نه، يو سوځنده احساس، چې له تقوا او مذهبي احساس نه هم لوړ و رالمسېږي. سونيا چې نورو پورې اړوند ژوند، صبر او زغم ډکه کړې وه، د همدغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

احساس تر اغیز لاندې په ناځرګنده او تهولیزو خبرو کې ګرافینې ته ځواب ورکړ او تر هغه وروسته یې هم هڅه کوله، له هغې سره له خبرو اترو نه ډډه وکړي. هغې په تولیزتوګه دا هیله لرله د نیکولای راتګ ته سترګه په لاره شي. او له هغه سره په دې دیدن کې نه یوازې اړیکی ونه شلوي بلکې د تل لپاره یې له هغه سره لا ټینګې او خواږه کړي.

په مسکو کې د رستوفیانو د کورنۍ د وروستیو ورځو د ژوند، ستړیاوو او له سختیو، پیدا شوي وحشته، هغو ناولیو خیالونو او زورونکو فکرونو چې سونیا زوروله، دا یې تر خپل اغیز لاندې راوستې وه. هغه په دې خوشاله وه چې په خپلو کړو وړو به دغه تهولې ستونزې هېرې کړې، خو کله چې هغه په کور کې د سردار اندری له شتوالي نه خبره شوه، سره له هغه چې په هغه او ناتاشې یې د زړه له کومې زړه خوږېده، خو په زړه کې یې د خوښۍ او ویرې یوه داسې تلوسه پیدا شوه چې خدای دې نه کوي چې له نیکولای نه جلا شي. هغه په دې پوهېده چې ناتاشې ته یوازې سردار اندری ګران دی او هېڅکله به د هغه مینه هېره نه کړي. هغه په دې پوهېده چې که بخت بیا په دې سختو او وحشتناکو شرایطو کې ناتاشا او سردار اندری سره یو ځای کړي دي، بیا به یو بل ته ګران او هغه وخت به بیا نیکولای د خپلوۍ له کبله ونه شي کولای، له شهزادګۍ ماریا سره واده وکړي..

د لومړي ځل لپاره، د رستوف کورنۍ د ترویڅکی په ښار ګوټي کې دمه وکړه.

د دغه ځای په مېلمستون کې یې هغوی ته درې کوټې ورکړې. له دغو درې کوټو نه یې یوه سردار اندرې ته جلا کړل شوه. د هغه ټپونه په دې ورځ ترېل هر وخته ښه وو. ناتاشا به له هغه سره ناسته او د هغه پالنه به یې کوله. د هغه د ځنګ په کوټه کې، ګراف او ګرافنینه ناست او له

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه روحاني سره چې د پخوانیو آشنایانو او مرستندویانو دیدن ته راغلی و، په خورا درناوي یې د زړه خواله کوله. سونیا هم هماغه ناسته او په دې تلوسه کې وه چې پوه شي، سردار اندرې او ناتاشا څه سره وایي. هغې د دروازې له شا د هغو غږ اوریده. د سردار اندرې د کوټې ور پرانتی و. ناتاشا په خورا تلوار او ګړندۍ له کوټې راووته. د هغې، هغه کشیش ته چې د هغې په لیدو پاڅېد او خپل اوږد لستوڼی یې په کیڼ لاس د تبرک په هیله بډوهل، پام نه شو. ناتاشا سونیا ته رانږدې شوه او هغه یې له لاسه راونیوه.

ګرافینې وویل:

- ناتاشا، څه شوي؟ دلته راشه!

ناتاشا وړاندې لاړه، کشیش د تبرک په نښه لاس پرې تېر کړ او ورته وې ویل چې له خدای او د هغه له سپېڅلي بنده (ولی-پاپ) نه مرسته وغواړي.

د کشیش تر وتلو سمدلاسه وروسته، ناتاشې سونیا له لاسه ونیوه او له هغې سره د بېیمې کوټې ته لاړه او ورته وې ویل:

-سونیا دا راته ووایه، هغه به ژوندی پاتې شي؟ سونیا پوهېږې، زه څومره نیکمرغه او څومره بدمرغه یم! ګرانې سونیا! د زړه سره! هر څه د پخوا په شان دي، کاشکې ژوندی پاتې شي.

د سونیا خواشیني تر خورلندې لږه نه وه. سونیا هم د ناتاشې له غمه او هغه ته له سودا نه او هم د خپلې خواشینۍ نه چې هېڅوک ترې خبر هم نه و، په سلګو سلګو ژړل، ناتاشا یې نښکلوله، هغه یې آراموله او ویل یې:

- کاشکې ژوندی پاتې شي، کاشکې!

-هوکې! زه په دې پوهېدم! د خدای شکر دی. هغه به ژوندی پاتې

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي.

دوا ړو خورلنډې، تر ژړا ، غړېدا او ونښکو پاکولو وروسته، د سردار اندرې د کوټې د دروازې پلو ته لاړې. ناتاشې د کوټې دروازه، پرانسته او د کوټې د ننه يې ورو کتل. سونيا د نيمه پرانتې دروازې په خوله کې ولاړه وه.

سردار اندرې، پر درې لوړلو بالښتونو پروت و. د هغه رنګ الوتې بشره، آرامه سترګې پټې او داسې برېښېده چې په ارامۍ او منظمه سا باسي.

سونيا په داسې حال کې چې د خپلې تروروزيۍ لاس راونيو، هغه يې له دروازې لرې کړه او ناڅاپه چغه کړه:

-آخ !ناتاشا !

سونيا چې رنګ يې تښتېدلی و او شونډې يې رېږدېدې، وويل:

-دا، هوکې، دا... هماغه..

ناتاشې په کراره دروازه پورې کړه او له سونيا سره په ګډه د کړکۍ پلو لاړه، خو په دې يې لا سر نه و خلاص چې څه وايي.

سونيا له وحشت او خوښۍ نه په ډکې څېرې وويل:

- ستا هغه وخت يادېږي چې په هينداره کې مې ستا فال ليده. هغه وخت د اترادنيا وختونه وو. هغه ورځ د حضرت مسيح د زوکړې شپه وه. ستا يادېږي چې څه مو وليدل؟

ناتاشا چې له حيرته يې سترګې څلور شوې وې، وويل:

-هوکې !هوکې !

هغې ته په تته ورياديده چې سونيا هغه وخت د سردار اندرې په اړه څه ورته ويلي و او يادونه يې ورته کړې وه چې هغه په کې پروت ويني.

سونيا دوام ورکړ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-یاد یږي دي ؟

ما هغه وخت ولیدل او تا ته مې ټول وویل، تا او دونیا شې ته، ما وویل چې هغه په کټ کې پروت دی.

هغې په وار، وار خوځېدا د هغه په انځورولو خپله ګوته پورته کوله. . او ویل یې چې هغه په کټ کې پروت او سترګې یې پټې کړې او همدا سې ګلابي څادر ترې تاو دی، هغه دي لاسونه یې پر یو بل کېښودل. هغې دا ویل او دم په دم د هغه تصویرول او انځورول زیاتول چې څو شېبې دمخې یې ویلي وو. هغه شېبه په شېبه په دې ډاډمنه کېده چې دا هماغه څه دي چې دې پخوا په هینداره کې لیدلي وو. هغې پخوا هېڅ شي نه و لیدلي او هغه څه چې هغه وخت د هغې ذهن ته ورغلي و، هغې د ټولو هغو شیانو په شان رښتیا ګڼل، لکه چې دې ته وریادیدل. هغې هغه وخت ویلي و چې سردار اندرې دې ته کتلي دي، سردار اندرې دې ته موسېدلی دی او په ګلابي څادر کې یې سر مروړل شوی دی. دغه شیان دې ته نه یوازې وریادیدل، بلکې پوره ډاډ یې درلوده چې دې رښتیا لیدلي دي. . .

ناتاشا په خیالو کې ډوبه وه، هغې وپوښتل:

- نو دا ټول څه مانا لري ؟

سونیا خپل سر په لاسونو کې راټینګ کړ او وې ویل:

-آو، څه وو ایم، پوهېږمه چې دا ټولې هسې بابیزه خبرې دي.

څو دقیقې وروسته سردار اندرې زنګ وواهه او ناتاشا د هغه کوټې ته ورغله، خو سونیا په ګبنهۍ او مینې چې خورا لږ به دد دې پر زړه راخوریدل د کړکۍ تر څنګ پاتې وه او په دې خیال کې وه چې څه پېښېږي او څه کېږي.

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه ورځ، ګرافینې ددې وخت پیدا کړلیک ولیکي او په پوځ کې یې خپل زوی ته ولېږي. کله چې سونیا د ګرافینې له خنګه تېریده، سريې راهسک کړ، په کرار او لړزیدونکي آواز یې وویل:

- سونیا، ته نیکولینکا ته څه شي نه لیکي ؟

او سونیا دعینکو له شا نه، د هغې په ستومانه سترګو کې ټول هغه څه ولوستل چې ګرافینې غوښتل سونیا ته وواییې. په دې کتوکې هم زارۍ وې هم وېره، هم له هغه څه نه شرم چې دې یې ویل غوښتل او هغه کرکه چې که ددې د خبرو د نه منلو له امله به دې څرګندوله.

سونیا ګرافینې ته ورنېږدې او د هغې پښو ته په ګونډو ګونډو شوه، د هغې لاس یې ښکل کړل او وې ویل:

- لیکم یې مورجانې !

سونیا هغه ورځ له هغه څه نه چې پېښ شوي وو، په تېره بیا د هغه له رازه ډک اتکل نه چې دا پرې پوه شوې وه، نرمه شوې، له تلوسو پاریدلې او زړه یې له مینې مست شوی و. اوس دا په دې پوه شوې وه که د ناتاشا او سرداراندرې اړیکې بیا تازه شي، نیکولای به حق و نه لري، له شهزادګۍ ماریا سره واده وکړي، داسې یې انګېرله چې د سرښندنې او رښتینتوب، هغه روحیه چې په ژوند کې دا د هغه لېوالـه وه، بیا د هغې ګوګل ته راستنه شوې ده. توري سترګې یې د هغه ستر کار د سرته رسېدو، له خبرتیا نه څو واره له اوښکو راډکې شوې. ددغو اوښکو له امله یې څو واره د لیک لیکل وځنډیدل. هغې لیک ولیکه، لیک نیکولای ته ورسېد او مور ولیدل چې هغه یې څنګه حیران کړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹

په هغه پوسته کې چې پېير تر ښارنې لاندې و، له ده سره د هغو افسرانو کړه وړه چې دی يې اسير کړی و، له تربګنۍ ډک، خو له درناوي سره مل وو. داسې بربښېدل چې د دغو مشرانو افسرانو او سرتيرو په کړو وړو کې شک او ترديد ځکه ليدل کېده چې هغوی په دې نه پوهېدل چې دی څوک دی. (هغوی دا تصور کاوه، نه چې ډېر لوی سړی وی) له دې سره هممهاله هغوی له ده سره ځکه تربګني کوله چې دوی هغه سره جنګېدلي وو.

خو بل سهار چې کله پېيره بدله او د پرونيو افسرانو او سرتيرو پر ځای نوی هغه راغلل. پېير داسې انګېرله چې دی، د دغو لپاره، هغه شان د پام وړ نه و، لکه د هغو لپاره چې دی يې اسير کړی و. په رښتيا هم دغه څورب او لوی سړی چې د روسي بزګرو کالي يې اغوستي وو، د نويو پوځيانو لپاره، هغه چالاکه، چټ، سړی نه و چې د تالنګرو په وړاندې په مېړانه دريدلی و، د سورو پوځيانو سره جنګېدلی و او په پرتمين غږ يې له لمبونه د ماشوم د ژغورنې غږ کړی و، هغه د هغو لپاره د اسيرانو په منځ کې ۱۷ مه شمېره اسير و چې نه پوهېدل په تور او ګناه د لوړ پوړو چارواکو په سپارښتنه نيول شوی و. که د هغه په څېره کې کومې ځانګړې، ځانګړتياوې، وې هغه دا وې چې هغه ورخطا شوی نه و، خو په بې ساري توګه په خيالونو کې ډوب و. په فرانسوي ژبه پوهېده او داسې ښه پرې غږېده چې د فرانسويانو حيرت يې پاراوه، خو سره له دې هم پېير، هغه ورځ له نورو تورنو اسيرانو سره په يوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوټه کې ځکه تېره کړه چې د دوی افسر ته ، هغه کوټه په کار وه چې دی یوازې په کې بندي و. له پېير سره په کوټه کې روسي بنديان ټول د ټولنې خورا خوار خلک وو. هغوی چې کله په دې پوه شول چې پېير د مخورو له ډلې نه دی، له ده پردي، پردي او ځان يې له ده نه لرې کړ. په تېره بيا چې کله هغوی په دې پوه شول چې پېير په فرانسوي هم غږېږي. پېير ځان ته د هغو له ملنډو نه ډکې خبرې په خواشينۍ اوريدې.

بله ورځ پېير، له دې نه خبر شو چې د فرانسويانو له خوا دوی ټول نيول شوي کسان به ښار ته د اور ورته کولو له امله محکمه شي. دريمه ورځ يې پېير، له نورو اسيرانو سره يوه کور ته چې هلته يو سپين برېتی فرانسوي جنرال، دوه نور ډګروالان او ځېنې نور فرانسويان چې متې يې په ريښکيو تړلې وې او په کوټه کې ناست وو، ورو ستل. هلته له پېير او نورو نه په داسې ځېرۀ او ټينګه ژبه چې له ورځني انساني کړو نه لرې وه او په ټوليزه توګه په داسې ژبه چې قاضيان له تورنو نه پوښتنې کوي، داسې پوښتنې پيل شوې وې:

- دا څوک دی ؟ چېرې نيول شوی دی او هلته يې څه کول ؟

او داسې نورې پوښتنې.

دغه پوښتنې چې د ژوند د اصلي چارو له پوښتنو لرې او دژوند له اصلي ستونزو رابرکول يې هم له پامه غورځول ، د ټولو هغو پوښتنو په څېر چې په محکمو کې کېږي، يوازې د دې لپاره وې چې محکمه کوونکي هدف ته د رسېدو لپاره بنسټ پيدا او دعوا هلته ورسوي چې دوی وکولای شي، تورن کسان محکوم کړي، خو همدا چې تورن به داسې کوم ځواب ورکړ چې د تورن محکومول به يې ګرانول، دوی به محکوميت ته هغه جوړ شوي دلايل لرې کړل او د خبرو اترو بهير به چې هر پلو لاړ لاړ به. پردې سربېره ، پېير هماغه احساس درلود چې ټول

(c) ketabton.com: The Digital Library

تورن کسان يې په ټولو محکموکې لري. هغه دا چې دی هم حيران و چې، ددې ټولو پوښتنو موخه څه ده ؟

پيير په دې پوهېده چې ددغو خلکو د واک په منګلو کې راګير شوی دی او يوازې د هغو د واک زور دی چې دی يې هلته راوستی دی. هغه په دې پوهېده چې يوازې همدې واک ، دوی ته دا حق ورکړی دی چې له دوی نه پوښتنې وکړې او دوی يې ، هغوی ته دځوابونو ويلو ته اړ کړي. هغه په دې پوهېده چې ددې محکمو يوازينۍ موخه دا ده چې دی تورن کړي. نو له دې کبله څنګه چې واک و ، هغه شان يې کره وړه و او واک د تورنولو تکل درلود ، نو څکه په محکمه کې پوښتنو او ځوابونو ته هم اړتيا نه وه. دا سې ښکاريده چې ټولو يوه موخه لرله او هغه دا وه چې بايد تورن ګنهګار وګڼل شي. پيير ددې پوښتنې په ځواب کې چې، دنيولو په وخت کې يې څه کول ؟ ځواب ورکړ:

-هغه ماشوم يې خپل مور او پلار ته رساوه چې د اور له لمبو نه يې ژغورولی و.

بله پوښتنه دا و چې ولې له غلو او تالانګرو سره لاس او ګريوان شوي و ؟ ده ځواب ورکړ:

-دې د هغې ښځې ساتنه کوله چې سپکاوی ورته شوی و او دا د هر نارينه دنده بولي، له هغې ښځې دفاع وکړي چې سپکاوی ورته کېږي او تېری پرې شوي وي. دا...

پرته له هغه چې دی خپلې خبرې پای ته ورسوي، دده خبرې يې څکه ورودرولې چې پوښتونکي په دې پوښتنو کې خپل ارمان ته نه رسېدل.

ددې پوښتنې په ځواب کې چې:

-د هغه کور په انګړ کې چې اور يې اخېستی و ، څه کول ؟

هغه وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-زه لاړم چې وګورم، له مسکو سره څه کېږي.

او بیا یې د هغه خبرې پرې کړې.

له هغه نه یې دا نه پوښتل چې چېرې روان و بلکې دا یې پوښتل چې ولې د اور اخېستو په وخت ځای کې و ؟

له هغه نه یې بیا لومړی پوښتنه وکړه چې نوم دې څه دی ؟ هغه په لومړي ځل ورته وویلي و چې نه غواړي دې پوښتنې ته ځواب ووایي...

هغه سپین برېتي جنرال چې اننګي یې تک سره او تانده څېره یې لرله، په درنه او ترخه ژبه وویل:

- ولیکه. دادې ، دا ښه کار نه دی، ښه کار نه دی.

په څلورمه ورځ د زوبو فسکي په کوڅه کې هم اور ولګید.

پېیر او دیارلس تنه نور تورن کسان یې د کریمسکي ګودر ته بوتلل او دیوه سوداګر دګاډیو په سرای کې واچول. پېیر یې چې کله د ښار له واټونو او کوڅو نه تېراوه، په ښار کې د اورونو د لګېدو نه د خواره شویو لوګیو نه یې سا بنده بنده کېده. هرې خواته به یې چې کتل، د اور لمبې وې. هغه، لا تر هغه وخته پورې د مسکو ددې اورونو د لګېدو په مانا نه پوهېده او په خورا ډار او وېرې یې دغو اورونو ته کتل.

پېیر، د کریمسکي د ګادیو په دې سرای کې، په څلورمه ورځ د فرانسوي سرتېرو له خبرونه پوه شو چې ددې برخلیک د مارشال هغې پریکړې پورې اړه لري چې کېدای شي نن سبایې وکړي، خو پېیر د سرتیرو له خبرو نه په دې نه پوهېده چې کوم مارشال. داسې برېښېده چې د سرتیرو لپاره مارشال د واک تر ټولو لوړه او له رازه ډکه کچه وه.

د اسارت دغه لومړۍ ورځې، د سپتمبر تر اتمې پورې چې دغه اسیران یې د دویم ځل څېړنو او تحقیق لپاره بوتلل، د پېیر لپاره خورا ګرانې او زورونکې وې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰

د سپتمبر په اتمه، هغه افسر چې سرتيرو هغه ته ډېر درناوى کوي
او لـه همدې نښـو داسې برېښـېده چې لـوړ پـوړى بـه وي، دګـاډيو هغـه
سراى ته راننوت چې اسـيران پـه کې بنـديان وو. دغـه افسـر چـې تصـور
کېده د سترې قوماندانۍ له افسرانو نه به وي، کاغذ يې پـه لاس کـې و.
د اسيرانو د سوب او ناسوب په نښه يې د ټولو او له هغـه ډلـې نـه د پېيـر
نومونه (هغه چا چې خپل نوم نه ښوده) ولوستل. هغه پـه بې پروايـۍ او
رخې ټول اسيران وڅارل او هغه ساتونکي ته يې چې د زندانيانو څارنـه
يې کوله، سپارښتنه وکړه چې مارشال ته تر وروستلو دمخه ، هغوى تـه
بايـد پـاکې او سمې جـامې ورواغونـدي. يـو سـاعت وروسـته يـوه ډلـه
سرتيري راغلل، پېير او نور ديارلس اسيران يې د "ديـوويچې "ډاګـونو
ته بوتلل. تر بارانه وروسته، آسمان شين، لمر او پاکه ښـه هـوا وه. لـوګي
د هغـې ورځـې پـه پرتلـه چـې پېيـر يـې د زوبوفسـکي لـه څـارنځي نـه
راوستلى و ، څه ټيټ نه خوريده ، خويـوازينى تـوپير يـې دا و چـې هغـه د
خوريدو پر ځاى ، پورته لوړيده او پورته کېده. د اور لمبې هـېڅ چېـرې
نه ليدل کېدې، خو سره لـه هغـه هم تـر هغـه ځايـه چـې پېيرليداى شو ،
مسـکو ټـول سـوځېده. هـرې خواتـه چـې پېيرکتـل، کنـډوالې وې. پـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کنډوالو کې ، نغري، لوګي، دود وهلي ديوالونه او ايرې وې. که څه هم يو نيم د تېرو ديوالونه ناسوځېدلي پاتې وو ، هرې خوا ته به چې پيير کتل، ده په ښار کې کوم آشنا ځای نه پېژانده. يو نيم ځای به کومه کليسا روغه رمټه او ناسوځېدلې پاتې وه. کرملين پرزيدلی نه و. هغه له خپلو لوړو برجونو ، ديوالونو او خپل ايوان نومي برج سره(دغه برج په ۱۷۰۱ کال کې جوړ شوی و)له لرې ځلېده. له هماغه ځايه د کليسا د زنګونو زړه رېږدونکي غږونه اوريدل کېدل. د دغو زنګونو آوازونو پيير ته دا ورپه ياد کړل چې نن د يکشنبې ورځ د مسيح د مور د زوکړې ورځ ده ، خو داسې برېښېده چې هېڅوک نه شته چې دغه ورځ، ستره ورځ ولمانځي. هره خوا کنډوالې او د اور د لمبو نه پاتې ايرې او مړه لوګي وو. که کله ناکله به يو نيم روس وليدل شو ، هغه به وحشت وهلی، زړې جامې به يې وې او د فرانسوي پوځيانو په ليدو به يې چېرې ځان پټاوه.

داسې ښکاريده چې د روسانو ځالې ورانې او تالان شوې وې، خو پيير له ارادې پرته دا احساسوله چې پر دغو کنډوالو به، د دغې روسي جوړښت د تباهۍ پر ځای يو نوی فرانسوي جوړښت چې له هغه پخواني هغه نه به ډېر توپير لري، جوړشي.

کله چې د هغه منظمو ، خوشاله څه بې پروا سرتيرو ته چې دی او نور مجرمين يې بدرګه کول پام شو او وې ليدل چې لوړپوړی فرانسوي په دوه آسيزه ګاډۍ کې لوړ ناست دی. يو سرتيری دغه ګاډۍ چلوي. هغه هم د هغه يو خوبنې ښونکي موزيک د مارش له غږه چې د ګدر له کينې خوا نه اوريدل کېږي، هم د افسر په لاس کې، له هغه کاغذه چې هغه سهار يې د هغه له مخې د مجرمينو نومونه لوستي وو ، په دې پوه شو چې دده اټکل رښتيا دی. او اټکل دا چې دی د سرتيرو له

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوا نیول شوی او له نورو نیول شویو سره دې خواته، هغې خواته بیول کېږي. هغه ته داسې برېښېده چې کېدای شي، دی یې هېر شوی او یا یې له نورو نه جلا کړي، خو نه، هغه ځوابونه چې ده په تحقیق کې ویلي و، دتل لپاره ده پورې نښتي وو: هغه کسان چې خپل نومونه پټوي او اوس یې دی په همدې تور، یعنی هغه کسان چې خپل نومونه پټوي، او دې کار د پېير په زړه کې وحشت پاراوه، خدا زده چې چېرې روان کړی و. د سرتیرو په څیرو کې ددغو تورنو کسانو، پر ګنهګارۍ ډاډ او باور له ورایه څرګند و. هغو داسې انګېرله چې دغه اسیران او د هغو په منځ کې پېير، په رښتیا هماغه کسان دي چې دوی لټول او اوس یې هغه ځای ته بدرګه کول چې باید دغه کسان هلته بدرګه شي. پېير داسې انګېرله چېیو برباد شوې دړه ده چې دیو سم او ښه خوځېدونکي ماشین، هغه څرخ ته ورلوېدلي دي چې ده ته ناآشنا دی.

پېير یې له نورو مجرمانو سره یو ځای، د شنه ډاګ ښۍ خواته یوې صومعې ته نېږدې په یوه لوی باغ کې پرتې ماڼۍ ته بوت.

دا د شهزاده شیرباتوف، کور و. پېير پخوا په وار وار سره دلته، دکور د خاوند مېلمه شوی و، خو د سرتیرو له کړو وړو نه داسې برېښېده چې اوس دلته مارشال شهزاده، ایکمیولسکی، میشت دی.

هغوی یې د ودانۍ د ننوتلو د زینو مخکې ودرول او یو یو یې د ننه بدرګه کول. پېير شپږم تن و چې دننه بدرګه شو. هغه یې د هغه دهلیز له لارې چې هینداري په کې ولاړې وې، بدرګه کړ، بیا یې د انتظار کوټې او له هغه ځایه یوه اوږده دفتر ته چې د دروازې مخې ته یې یو یاور ولاړو، بوت.

مارشال داوو، چې عینکې یې پر پزه ایښې وې د ولاړ میز تر شا ناست و. پېير هغه ته ښه ورنږدې شو. مارشال داوو، چې برېښېده

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپلې مخې ته د اینبودل شوي کاغذ په لوستلو ډوب و، سر راپورته نه کړ او په کرار یې وپوښتل:

- تاسو څوک یاستئ؟

پیېر، له دې امله چې خوله پاتې شو چې د خبرو توان یې نه لاره. داوو د پیېر لپاره د نورو فرانسوي جنرالانو په شان وو، هغه ټولو د خورا سخت زړو او بېرحمه په نامه پېژاند. پیېر د هغه سړي څېرې ته چې لکه د خورا سخت ګیرښوونکي په شان یې د ځواب اوریدو لپاره زغم او صبر کولی شو، کتل، خو په دې پوهېده چې په ځواب کې هره شېبه ځند کېدای شي. دده د ژوند په بیه تمامه شي، خو هغه په دې هم نه پوهېده چې څه ووایي. هغه نه غوښتل هغه څه ووایي چې لومړي ځل یې د پوښتنو په ځواب کې ویلي و. د خپل نوم او دریځ برالا کول هم د هغه لپاره ګوانښ درلود او هم د شرم وړ و، خو مخکې له هغه چې پیېر، پریکړه وکړي چې څه ووایي جنرال داوو، سر راپورته کړ، عینکه یې له پزې نه تندي ته ور لوړې، سترګې یې تنګې، په ځیر یې پیېر ته وکتل. په سړه خو ځیرتیا سره یې ددې لپاره چې په پیېر کې ویره راوپاروي، وویل:

- زه دا سړی پېژنم.

هغه سره لړې چې تر دې نه مخکې د پیېر پر ملا او اوږو راخوره شوې وه، د هغه سر لکه غوټه داسې ځان کې ومروړله او وې ویل:

-نه، نه، والاحضرت جنرال! نه والاحضرت جنرال! تاسو نه شي کولای ما وپېژنئ، ما هېڅکله تاسو لیدلي نه یاست.

جنرال داوو، د هغه خبره پریکړه. مخ یې هغه بل جنرال ته چې په کوټه کې له ده سره ناست و او پیېر هغه لا لیدلی نه و، وروا ړاوه او وې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- دا د روس جاسوس دی.

داوو، دا وویل او پښیر ته یې مخ وروا ړلوه. پښیر ناڅاپه په ډډ او چټک غږ وویل:

- نه، نه، والاحضرته! تاسو نه شو کولای ما وپېژنئ، زه یو اربکی افسر یم او لا تر اوسه له مسکو هم وتلی نه یم.

- نوم مو څه دی؟

بېزاوخوف.

څوک کولای شي دا ثابته کړي چې دا خبره دروغ نه ده؟

پښیر په نه خوابدی، خو ننواتي وزمه غږ وویل:

-والاحضرت!

جنرال داوو، سترګې پورته کړې او په ځیر یې پښیر ته وکتل. د څو شېبو لپاره یو بل ته ښه ځیر شول او همدغو کتلو پښیر وژغوره. په دغو غلچکونو کې د جګړې او محکمو له شرایطو او اصولو پرته، ددغو دوو تنو ترمنځ انساني اړیکې ټینګ شول. دغو دواړو په دغو تتو شېبو کې بې شمېره څه احساس کړل، په دغه احساس پوه شول چې دوی دواړه د بشر ماشومان او سره ورونه دي.

داوو، له هغه کاغذ نه چې هلته انساني ژوند په شمېره کې تمامېده، د سر راهسکولو په لومړي شېبه کې، پښیر هم یو له هغو شمېرو نه یوه شمېره وګڼله او کولای یې شول د هغه د چانوارۍ سپارښتنه ورکړي. د هغه د مرګ حکم وکړي او هغه د وجدان عذاب او ناآرامي ونه ګڼي، خو اوس پښیر هغه ته یو انسان برېښېدلی و. یوه شېبه په چرت کې لاړ او په سره ژبه یې ځواب ورکړ:

- تاسو به د خپلو خبرو رښتیاوالي څنګه ماته ثابته کړئ؟

پښیر ته فراسوي افسر رامبال ورپه یاد شو. د هغه غونډ او نوم یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

یاد کړل. د هغه د کور ننښه یې وویله. داوو، بیا وویل:

- تاسو هغه ځوک نه یاستئ چې ځان هسې را پېژنئ.

پییر په لړزیدلي آواز او پرې پرې خبرو د رښتیاوالي لپاره خبرې پیل کړې، خو په دې وخت کې یو یاور کوټې ته راننوت او جنرال دواوو ته یې څه وویل. د هغه خبر په اوریدو چې د هغه یاور جنرال ته راوړی و، ناڅاپه د جنرال څېره وغوړیده او د خپلو تڼیو تړل یې پیل کړل. داسې برېښېده چې پییر یې هېر کړی دی.

کله چې یاور هغه ته وریاده کړه چې اسیر یې تر مخې ولاړ دی، تندی یې تریو کړ، مخ یې پییر ته وروااړاوه، سریې وښوراوه او وې ویل:

- هغه بوزیئ!

خو پییر په دې پوه نه شو چې هغه چېرې بیا یې. هغه بېرته هغه زندان ته چې دی یې ترې راوستی و او یا هغه اعدامځای ته چې ملګرو یې د "دیوویچې" ډاګونو تر څنګ د تېریدو په وخت کې هغه ته ورښودلی و.

مخ یې وااړاوه او وې لیدل چې یاور یې بیا له داوو، نه د څه شي پوښتنه کوي.

داوو، ځواب ورکړ:

- البته چې هو!

خو پییر په دې پوه نه شو چې څه شي "هو"

پییر، نه شو کولای رایاد کړي چې څومره وخت او چېرې روان دی. په حیرانتیا او پوره بې خبرۍ کې، پرته له هغه چې خپل شا او خوا ته څه شي ووینې، له نورو سره ګام په ګام خوځېده، مګر څنګه چې ټول ودریده، دی هم ودرید. خو په دې ټوله موده کې یوه خیال د هغه خیال

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ځان اخته کړی و. دا خیال دا و چې چا بالاخره پر هغه د اعدام حکم کړی و. دا کار د هغو کسانو پریکړه نه وه چې ده نه يې تحقیق کړی و. له هغو نه هېڅ چا د دغه شان پریکړې تکل نه لاره.

داوو، چې هغه ته په داسې انساني غلچک کتلي وهم دا کار نه و کړي. که جنرال داوو، یوه دقیقه بل هم له هغه سره پاتې شوی وای، په دې به پوه شوی وای چې دا سم کار نه دی، خو په دې وخت کې یاور راننوتلی او دغه دقیقه يې تالان کړې وه. داسې برېښېده چې یاور هم کوم بد نیت نه لاره، خو کولای يې شول چې کوټې ته را نه شي، خو دی نه پوهېده، نو دا څوک و چې دی يې په اعدام محکوماوه، دی يې واژه او له ژوند نه يې بې برخې کاوه؟

پېير يې د هغه له خیالونو سره، د هغه له هڅو. هیلو او یادونو سره له مینځه وړ؟ دا د چا کار؟

پېير دا احساسوله چې دا د هېڅ چا کار نه دی. دا کار د هغو شرایطو و. د هغه جوړښت او نظم و چې جوړ شوی و.

پېير د کوم یو نظام او جوړښت قرباني وچې واژه يې، هغه يې له هرڅه نه بې برخې کاوه. هغه يې نابوداوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱

بنديان يې د شيرباتوف له کوره مخامخ د "ديوويچې" ډاګونو دصومعې له څنګه، د هغه ديوال شا ته بوتلل چې هلته يو وار درول شوي وو. ددغه دار شاته کندې کېندل شوې وې. د کېندل شويو شيلو تر څنګ تازه خاوره پرته او شا او خوا ته يې د خلکو ګڼه ګونه وه. له دغو خلکو نه يو لږ شمېر روسان او نور د ناپليون د پوځ غير رسمي پوځيان، المانيان، ايتالويان او فرانسويان وو چې پوځي رنګارنګ جامې يې اغوستې وې. د دار، ښي او کيڼې خواته فرانسوي پوځيان چې شنې پخونې دريشۍ يې اغوستې، د اوږو پر سر يې پتارې او بې پيکه خولۍ يې پر سر وې ولاړ وو.

مجرمين يې په کاغذ کې د شمېر له مخې ودرول (پيير شپږم تن و) بيا يې دار ته نږدې کړل. ناڅاپه له دواړو خواوو نه د ډهل چغه واوريدل شوه. پيير د ډهل د دغه غږ په اوريدو داسې احساس کړه چې د هغه له زړه نه کترې جلا شوې. هغه د درک او تفکر احساس او توان له لاسه ورکړی و. هغه يوازې ليدلی او اوريدلی شو. هغه يوازې يوه هيله لرله او هغه دا چې دغه وحشتناکه پېښه هر څه ژر پېښه شي. پيير، خپلو ملګروته وکتل او هغوی يې په ځير وڅارل. د دوی د کتار دوو وروستيو هغو زېړې وهلې وې. يو تن يې لوړ ډنګر او بل يې توربخن، جږ ځنې، څورب و چې پيته پزه يې لرله. دريم هغه يې د پنځه څلوېښتو په منګ يو چوپړ و چې د څنو زياته برخه يې سپينه شوې، ښه څورب او

(c) ketabton.com: The Digital Library

وتلې خپټه يې لرله. څلورم تن يې يو کليوال بزګر و، ښه ښکلی، چې درنه ږيره او توري سترګې يې لرلې. پنځم هغه يې يو کارګر و. تک ژېړ، ډنګر، مهربانه د اتلسو کالو په عمر او اوږد کميس يې په غاړه و.

پيير د فرانسويانو خبرې اترې اوريدې، د هغو يو تن يې وپوښتل:

- څنګه يو يو به ولو، که دوه دوه ؟

مشر افسر په سړه او ارامه ژبه ځواب ورکړ:

-دوه دوه.

د سرتيرو په منځ کې ناآرامي او ولوله خوره وه، داسې ښکاريده چې ټول تلوار کوي، خو د هغه تلوار دې ته ورته نه و چې هغه کار چې دوی ته د پوهې وړ دی، ژر تر سره کړي. بلکې د هغوی تلوار د هغه چا تلوار ته ورته و چې په زور هغه کار ترينه غواړي، چې د ده سرته رسونو کې سر نه پرې خلاصېږي، خو سرته رسول يې ترې غواړي.

يو ولسي فرانسوي چې دستمال يې تر غاړې تاو کړی و، د مجرمانو د کتار ښي خوا ته ورنېږدې شو او د هغوی لپاره يې په روسي او فرانسوي ژبه د محکمې حکم ولوست.

تر هغه وروسته يو جوړه فرانسويان، مجرمينو ته ورنږدې شول او د افسر په سپارښتنه يې د کتار له پيل نه دوه تنه بنديان راونيول او د دار خوا ته يې وروستل. بنديان چې دار ته ورورسېدل، ودريدل او د کڅوړو تر راوړلو پورې چې دوی ته يې داعدام په وخت کې ورپه سر کوله، چپ پاتې شول، د هغه تپي ښکار په څېر چپ شول چې د ښکاري راتګ ته ګوري او شا او خوا ته ګوري. يو يې پرله پسې پر ټټر او تندی صليب انځوراوه، خو هغه بل خپل ځټ ګراوه او خپلې شونډې يې داسې خوځولې، تا به ويل چې موسېږي. سرتيرو په چټکۍ د هغو سترګې ورتړلې، خولۍ يې وراغوستې او هغه يې دار پورې تړل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دولس تنه نښه ویشتونکي، ټوپک په لاس، په منظمو او ټینګو ګامونو له خپلو کتارونو راووتل او له داره اته ګامه لرې ودریدل. پییر د دې لپاره مخ واړاوه چې هغه څه ونه ویني، چې اوس یې تر مخې تېریدونکي وو. ناڅاپه د ډزو غږ واوریدل شو. د دغو ډزو خرپهاري د پییر په غوږونو کې داسې له وحشته ډکې انګازې وکړې چې په ټول عمر کې یې داسې وحشتناکه او ډارونکي غږونه نه وو اوریدلي. بېرته یې مخ راواړاوه او وې کتل. لوګی ولاړ و او رنګ الوتي فرانسویان په ریږدیدونکو منګلو د څمڅې تر څنګ په څه شي اخته وو. دوه تنه نور یې راوستل. دغو دوو تنو هم په هماغه شان کتو او غلچک کتل، چپه خوله، له زاریو نه ډکو سترګو او ناهیلۍ نه داسې بربښیدل چې ګواکې په هغه څه یې سر نه خلاصېږي، چې په دوی تیرېږي او وړاندې دوی ته انتظار لري. د هغو په دې باور نه راته چې مرګ تر مخې دی، ځکه یوازې دوی وو چې پوهېدل، ژوند څه معنی لري، خو ځکه یې په دې باور نه درلود، چې هغوی څوک له دغه ژونده بې برخې کړي.

پییر نه غوښتل دغه پېښه وګوري، بیا یې مخ واړاوه، خو بیا ګوا کې وحشتناکه غړمبهاري او چاودنې د هغه په غوږو کې انګازه وکړ، او له دې ډزو سره همهاله هغه لوګی ولید، د چا وینه، او رنګ تښتېدلی فرانسویان چې د دار تر څنګه یې په ریږدیدونکو منګلو یو بل پورې وهل او په کوم کار اخته وو. پییر په سختۍ سره سا ویسته او شاو خوا یې کتل، داسې بربښیده چې غواړي وپوښتي، دا څه پېښه ده ؟دا څه خبره ده ؟

او دا پوښتنې یې له ټولو هغو سترګو نه اوریدې چې د ده سترګو سره مخامخ کېدې.

د ټولو په څېرو کې، د روسانو، د فرانسویانو، له سرتیري نه نیولې

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر افسره پورې، د ټولو ټولو له استثنا پرته، د ټولو په څېرو کې، هغه دغه ډار او له هغه سره مل کړکېچ چې د ده په زړه کې و، لیده کومه شېبه د پېیر په ګوګل کې دې غوغا سره راپورته کړ:

- نو، بالاخره څوک دغه کارونه کوي؟ دا خو ټول، د ما په شان له دغه کاره زوربږي نو څوک؟ څوک دا کارونه کوي؟

یو چا قومانده ورکړ:

- شپږ اتیاوم توپکوال دې رامخې ته شي!

د پېیر څنګ ته ولاړ پنځم مجرم یې وړاندې بوت. ، خو یوازې، پېیر پوه نه وو چې هغه ژغورل شوی دی. هغه په دې نه و پوه چې دی او پاتې نور مجرمین یوازې د دې لپاره دلته راوستل شوي وو چې د دغو نورو د اعدام په وخت کې دلته وا وسي. هغه چې وحشت او ډار یې دم په دم په زړه منګلولې لګولې، خو د نه د خوښۍ او نه د ډار احساس کاوه، نو یوازې یې هغه څه ته په حیرت کتل، چې د ده تر مخې تیریدل. پنځم مجرم هماغه کارګر و، چې کمیس یې اغوستی و، همدا چې هغه ته ورنږدې او له لاس یې راونیو، هغه په ډار ببرته راودانګل او له پېیر نه غبږ تاو کړه. (پېیر وربږدید او ځان یې له هغه نه راخلاص کړ) کارګر په لاره نه شو تلای، هغوی، هغه تر تخرګ لاندې راونیو، خو هغه چغې وهلې، همدا چې دار ته ورورسېد، چپ شو. ګواکې هغه په څه شي پوه شو، یا هغه پوه شو، چې چغې یې بې ځایې دي، یا یې داسې تصور کاوه چې دا ناشونې ده چې دی څوک ووژني، د دار په مخ کې ودرید او له نورو سره یو ځای دې ته سترګه په لار و چې د هغه سترګې او لاسونه وروتړي. هغه په ځلېدونکو سترګو لکه ټپي ځناور خپل شا او خوا کتل.

پېیر، نور نه شو کولای مخ واړوي او سترګې پټې کړي. د هغه او

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټولې ګڼه ګوڼې پلټنه او ګڼهې د دې پنځم محکوم د وژلو لپاره خورا زیاته شوې وه. دا پنځم اسیر هم د نورو په شان آرامه برېښېده. د خپل نري او رږد کوټ یوه خوا یې پر بله خوا وروا ړوله او په خپلې یوې لوڅې پښې یې بله هغه ګروله.

کله چې یې د هغه سترګې وروتړلې، هغه غوټه چې د ده څټ یې په عذابوه، خپله سمه کړه او کله چې یې هغه پر هغه خوني دار ور تکیه کړ، هغه شاته ډډه ووهله او لږ شا نته ښکته وښوید، خو همدا چې دا حال یې د ځان لپاره آرام و نه ګاڼه، ځان یې را جوړ، پښې یې را سمې، ټینګ ودرید او په آرامۍ یې پر دار تکیه وکړه. پییر، په ځیر ځیر هغه ته وکتل او د هغه ټوله خوځېدا یې څارله.

هغه شان باید شوی وای، وشول. د قوماندان غږ پورته شو، تر هغه وروسته د اتو توپکو د ډزو غږ انګازه جوړه کړه، خو پییر وروسته چې څو مره هڅه کوله د توپکو ډزهاری غږ وریاد کړي، یو غږ یې هم رایادولی نه شو. هغه یوازې دومره لیدل چې د هغه کارګر، بدن ناڅاپه ولوید، خو دا ښکاره نه وه چې ولې ولوید او په خپله رېښکۍ کې ځوړند پاتې شو. ورپه یاد شول چې هغه د ځان له دوو برخو نه وینې راوبهېدې او پړې د هغه د ځان د دروند والي له امله ښکته لاړ. د کارګر سر او غاړه، په غیر عادي بڼه ښکته ځوړند او پښې یې تر ځان لاندې راټولې شوې. کېناست او پییر د دار پلو ته ورمنډه کړل. هېڅ چا یې مخه ونه نیوله. وحشت ځپلي او رنګ تښتېدلي خلک د کارګر شا او خوا اخته وو. یو زوړ برېتور، فرانسوي چې له وژل شوي نه یې رشمه راخلاصوله، لاندنۍ ژامه یې رېږدېدله. وژل شوی مړی ولوید. سرتیرو په کرکې او چټکۍ مړی د دار شا ته پورې واهه او څمڅې ته یې ور وارتېږه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې بربښېدل چې ټول پوهېدل چې دوی جانيان دي او بايد ژر تر ژره د خپل جنايت نښې پټې کړي.

پيير، ځمځې ته ور وکتل او وې ليدل چې کارګر داسې پروت دی چې ځنګنونه يې سرته نږدې، مخ پورته پراته دي. يوه اوږه يې ښکته او بله يې لوړه او لا تر اوسه په ښوريدو، ښوريدو، په برابره توګه ښکته پورته کېدې. او نور يې په بېلونو پر مړي خاورې ورتويولې. يوه سر تيري له قهر او کرکې په ډک آواز پر پيير غږ وکړ چې خپل ځای ته راستون شي، خو پييرپوه نه شو، هماغه شان دار ته نږدې ولاړ و او چا له هغه ځايه و نه ښوراوه.

کله چې ځمځه ښه له خاورو ډکه شوه، د قوماندان غږ واوريدل شو، پيير يې خپل ځای ته راستون او فرانسوي سرتيري چې د دار دواړو خواته کتار وو، دښې خوا، ښې پلو ته شول او په منظمو قدمونو د دار له مخې تير شول ځلورويشت سرتيري، توپک په لاس چې وسلې يې تشې شوې وې، دګنه ګونې په منځ کې ولاړ وو. کله چې د هغو ټولي ددوی له څنګه تيريدل، هغوی په چټکۍ په کتار کې خپل ځايونو ته ورستانه شول.

پيير چې کتلو يې هېڅ معنی نه لرله، دغو ټوپکمارو ته چې په چټکۍ، جوړه جوړه د خلکو له مينځه وتل، کتل. له يو تنه پرته، نور ټول له خپلو ټوليو سره يو ځای شول. دغه يو تن يو ځوان سرتيری و چې رنګ يې الوتی و، خولۍ يې څټ ته ورښکته شوې وه. توپک يې مخ ښکته ورځوړند و، هماغه شان د ځمځې تر څنګ له هماغه ځای نه يې چې ډزې کړې وې، ولاړ و. هغه لکه مست نشه يې داسې کوږ وږ. کله وړاندې او کله وروسته کېده او هڅه يې کوله خپلې ناکراره پښې ټينګې کړي. يو زاړه افسر، د ټولي، ټوليمشر له کتاره ورمنډې کړې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه ځوان سرتيرى يې له اوږو راونيو او دکتار خواته يې راپورې واهه. روسي او فرانسوي ګڼه ګونې سره وخوځېدې او تيت او پرک شوې. ټول چپه خوله او سرونه ښکته روان وو.

يوه فرانسوي وويل:

- اوس به اور اچول ور زد کړي !...

پيېر، هغه چاته چې دا خبره کړې وه وروکتل او پوه شو چې دا کوم سرتيرى دى چې د شويو کارونو له امله غواړي په کوم شي خپل نا آرامه روح آرام کړي، خو نه يې شو کولاى. هغه خپلې پيل شوې خبرې ناتمامې پرېښودې، لاس يې وښوراوه او لاړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲

تر دغو اعدامونو وروسته یې پېیر له نورو تورنو کسانو نه جلا کړ او هغه یې یوازې په یوه وړه کنډواله شوې او سوځېدلې کلیسا کې بندي کړ.

ماز دیګر مهال و چې یو افسر د دوو سرتیرو په ملتیا کلیسا ته ورننوتل او پېیر ته یې خبر ورکړ چې ګناه یې ببښل شوې ده او اوس به دی د پوځي اسیرانو کمپ ته وسپارل شي. پېیر پرته له هغه چې پوه شي، هغه ته څه ویل کېږي، پاڅېد او د سرتیرو سره وخوځېد. هغه یې، هغو کوټو ته راوست چې له سوځېدلو تختو نه، د شنو ډاګونو پر لوړو جوړې شوې وې. پېیر یې له دغو کوټو نه په یوې کې واچاوه، په تپه تیاره کې د شلو په شا او خوا کې بندیان ترې راتاوو شول. پېیر هغو ته کتل، خو په دې نه پوهېده چې دغه خلک څوک دي، دلته څه کوي او له ده نه څه غواړي. هغه خبرې چې ده ته کېدې، ده هغه اورېدې، خو ده، نه څه غبرګون ښوده او نه یې په مانا پوهېده. ده هغو پوښتنو ته چې له ده کېدې، او پرته له دې چې دی پوه شي څوک له ده سره غږېږي، ځوابونه ویل. ده د دې خیال ساته چې څوک یې خبرې اوري او کنه یا یې په مانا پوهېږي او نه پوهېږي، د هغو څېرو ته کتل او د هغو د ټولو خبرې، هغه ته بې مانا او اپلتې برېښېدې.

له هغې شېبې نه چې د دغو خلکو له خوا نه چې نه یې غوښتل څوک

(c) ketabton.com: The Digital Library

ووژني، دغه وژنې تر سره او پيير هغه وليدلې، د پيير له ګوګله هغه فنر (يا خوځونکی قوت) چې د ټولو ژونديو ننبه وه را واايستل شو او هر څه د هغه لپاره را پرزيدلي او په يوه بې معنی څه بدل شول. که څه هم هغه ځانته دا نه ويل چې پر انسانيت، ټولنيز عادلانه جوړښت، عالم، روح او خدای يې ايمان بايللی دی، (پيير، پخوا هم له دغه شان يو ازمايښت سره مخامخ شوی و، خو هيڅکله يې داوسني وار په شان ژور او پياوړی نه و) پخوا به کله که پيير له دغه شان يو شکمن حالت سره مخامخ کېده، د هغه لامل به د هغه خپلې ګناهې وې او هر وار يې د زړه په تل کې دا احساسوله چې ددغو ناهيليو او شکونو نه ژغورونه په ځان کې ولټوي، خو اوس هغه دا احساسوله چې دا د هغه ګناه نه ده چې نړۍ د هغه په وړاندې راپرزيدلې او له بې معنی ورانيو نه پرته بل څه پاتې نه و. هغه داسې انګېرله چې ايمان او ژوند ته راستنېدل د هغه په واک کې نه دي.

په توره تياره کې پرې راټول شوي وو، داسې ښکاريده چې په هغه کې کوم شي د هغو پام وراړولی دی. هغه ته يې څه وويل، دکوم څه په اړه يې پوښتنې ترې کولې، بيا يې کوم چېرته بوت او په پای کې، هغه په کوم کنج کې ځان د کومو خلکو په منځ کې وليد چې له په خپلو مينځوکې د هر څه او شي په اړه غږيدل او خنديدل.

دزندان له هغې بلې خوا کوم چا په ملنډو، خو په ننداريزه ښه غږ وکړ:

- هو کې ورونو ! دا هم هماغه شهزاده دی چې... او د هماغه پر کلمې يې ښه زور راوست...

پيير، پټه خوله او بې خوځېدا د ديوال خواته پر سوارې ناست و. کله به يې سترګې ترلې او کله به يې ببرته پرانستې، خو هر وار به يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې سترګې سره ورغلې، د هغه کارګر وحشتناکه څېره چې د خپلې سادګۍ له امله به لازياته وحشتناکه برېښېده او تر مخې به ورته ودريده او تر هغه لا وحشتناکه د هغو سرتيرو څېرې وې چې له خپلې خوښې نه پرته قاتلان شوي وو. بيا به يې سترګې پرانستې او بې معنې يې په هغه تورتم کې خپل شا او خوا ته وکتل. د هغه ترځنګ کوم لنډ ونی کړوپ سړی ناست و چې ده د پيل نه له دې کبله هغه ته پام شوی و چې دهر وار خوځېدا نه وروسته به له هغه نه د خولو بوی را پاڅېده. دغه سړی په تپه تياره کې په خپلو پښو څه کول. که څه هم پيير د هغه څېره نه ليدله ، خو دا سې يې احسا سوله چې پر له پسې ده ته ګوري. پيير چې په دې توره تياره کې هغه ته ښه ځير شه، نو پوه شو چې هغه سړی د خپلو بوټونو ګيټس خلاصوی ، خو په هغه ډول چې هغه سړی دا کوي، دا د پيير لپاره د پام وړ وه.

هغه سړي لومړی له يوې پښې ګيتس نه ، خلاص کړ، په خورا پام يې هغه ومروړه او بيا يې د هغه بل په خلاصولو پيل وکړ او په خورا ځير يې پيير ته هم کتل. تر هغه پورې چې هغه په يوه لاس، خلاص شوی ګيتس ځوړاندا وه، په بل لاس يې له بلې پښې نه د بل ګيټس پرانستل پيل کړل. په دې توګه هغه په خورا ځيرمنو خوځېدو، په ماهرانه کړيز(دا يروي) ډوله ښه، پرته له هغه چې دلاسونو خوځېدا يې تم شی، له خپلو پښو نه ګيټسونه خلاص کړل او لومړنی هغه يې خپل سر پورې پر ديوال، په هغه لرګين مېږوي چې ټک وهلی و، ورځوړند کړ. بيا يې چاقو را واخېست، کوم شي يې پرې کړل، سر پورې يې کېښود ، ځانته يې ځای خوښ کړ، ښه په ارامه ځای پر ځای شو ، ځنګنونه يې راپورته او په غېږ کې ټينګ کړل او مخامخ د پيير، څېرې ته په کتو شو.

پيير د دغه سړي په ارامونکې خوځېدا ، په هغې کرارۍ او نظم کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې په دغه کنج کې ځان لپاره جوړ کړی و او آن له هغه نه په پورته کېدونکي تند بوی کې، کوم زړه خوښوونکي او آرامه کېدونکي څه احساسول. له هغه نه يې سترګې اړولې او په ځير يې هغه ته کتل، هغه لنډوني سړي ناڅاپه وويل:

- ښه باداره ! ډېرې خوارۍ دې ليدلي ؟

د هغه سړي په اواز کې داسې سادګي او خواخوږي نغښتې وه چې پيير غوښتل د هغه ځواب ووايي، خو د هغه ژامه وررږدېده او ژړايي ستونی کېښکود. هغه لنډوني سړي سمدلاسه د پيير په حالت پوه شو او پرېښود چې دی خواشيني شی، هغه په هماغه له خوږو او له خواخوږۍ نه په ډکه ژبه چې د روسي کليوالو ښځو ژبه ده، وويله، ويل:

- ګرانه غم به نه کوې، متل دی چې وايي:

يو ساعت زغم ، يوه پېړۍ ژوند. هوکې، زما د زړه سره، ښه ده او شکر د خدای دی چې ژوندي پاتي شوو ، غم ولې، خواشيني ولې ؟

هغه وويل:

ښه او بد خلک پيدا کېږي.

همداسې په غړېدا غړېدا ، په يوه کرارېې خوځېدا ، پر خپل ځنګانه ورخم شو ، پاڅېد ، وټوخيد ، غاړې يې خلاصې کړې او کوم چېرته لاړ.

د زندان له وروستې برخې يې يو خوږ او زړه پالونکی غږ واوريد:

- اوهو ! ورته ګورئ ! دوکه مار راغي، له ياده يې نه وزي.

سرتيرو په دې وخت کې پر هغو سپي ور وشکارل. هغه له سپي لرې او بېرته خپل ځای ته راستون شو او کېناست. په کوم شي يې چې په کومه زړه ټوټه کې مروړل شوی و ، په لاس کې و.

بيا هماغې پخوانۍ او مودبې غږېدا ته راستون شو ، خپل زوړ ټوکر يې وغوړاوه او له هغه نه يې څو کچالوان چې په تناره کې الو

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوي وو، راویستل او پېير ته يې ست وکړ.

- دادي نوش يې جان يې کړه ! غرمه خو آش و، خو کچالو ترتېولو نه غوره خواړه دي

. پېير تبوله ورځ په خوړو تېره کړه او د کچالو بوی هغه ته ترټولو بويونونه، خورا زړه پارونکي وبرېښېده. په داسې حال کې چې سرتيري نه يې مننه کوله، بيا يې خوړل پيل کړل.

سرتيری، يو کچالو راواخېست او وې ويل:

- دا تاسې څه کوئ؟

لنډوني سړي يو کچالو را واخېست، هغه يې په خپل لاس کې، په څاړه په دوو برخو وويشه، له خپل زاړه ټوکر نه يې لږ مالګه را واخېسته. مالګه يې پر کچالو وشنيندله، پېير ته يې ورکړ او وې ويل:

- کچالو بايد دغسې وخوړل شي.

هغه وويل:

- کچالو خورا بې ساري خواړه دي. ته يې دغسې وخوره !

پېير ته داسې وبرېښېده چې په ژوند کې يې تر دغه نه خواږه خواړه نه و، خوړلي.

پېير وويل:

- نه، نه، زه يې پروا نه لرم، خو هغه بدمرغه يې ولې او په ګناه چانواري کړ. هغه وروستی زنداني و او د شلو کالو په منګ و.

لنډ وني سړی وويل:

- څه؟ څه؟ کومه ګناه؟ د څه شي ګناه؟

داسې ښکاريده چې د هغه ټولې خبرې په خوله کې چمتو دي. بې ارادې يې په ژبه جاري شوې، سمدلاسه يې دوام ورکړ:

- ښه باداره ! دا راته ووايه چې تاسې ولې په مسکو کې پاتې

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوئ؟

پېير وويل:

-ما فکر نه کاوه چې هغوی دې داسې ژر راورسېږي، زه هسې تصادفاً په مسکو کې پاتې شوم.

-ښه نو ګرېته ! دا راته ووایه چې تاسو فرانسویانو څنګه ونیولئ ؟ له خپله کوره ؟

- نه، څه وايې ؟ هسې لاړم، اور لګېدلی و، چې ګورم، نو هغه و چې هغو ونیولم او د اور لګولو په تور یې محکمه کړم.

ټیټ وني سړي وويل:

-کومه محکمه ؟ هر چېرې چې محکمه ده هلته بې عدالتي ده.

پېير چې وروستی کچالو وخوړ، وې پوښتل:

- ته له پخوا نه دلته يې ؟

-زه ؟ دا تېره يکشنبې ورځ پر روغتون راتويې شول او زه يې هماغلته ونيولم.

- ته څوک يې ؟ سرتيری يې ؟

- د پيشيرونسکي د غونډ له سرتيرو نه یو سرتيری. نږدې و چې له تبې مړ شم. اصلاً يې موږ ته هېڅ ونه ويل. موږ د شلو تنو په شا او خوا کې ناروغان په روغتون کې پراته وو. موږ نه فکر کاوه او نه مو ددې تصور کاوه چې څوک دې پر روغتون هم راولوېږي.

پېير وپوښتل:

- څنګه دلته خفه يې ؟

- څنګه خفه يم ګرېته ! ددې لپاره چې له پېير، سره خبرې اترې آسانه کړې، زياته کړه:

- زما نوم پلاتون دی او کورنی نوم مې کراتياف دی. په غونډ کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

هلکانو د ګربت په نامه یادولم. څنګه خفه نه شم ګربته ! مسکو خو د ټولو ښارونو مور ده. نو ولې خفه نه شم. د مسکو د غه حال ته چې وګورې، هغه په چټکۍ وویل:

- ښه ده. ښکاره خبره ده او پخوا خو سپین ږیرو ویل:

- چنجي کرم کدو، خوري، خو کرم کدو لا خلاص شوي نه وي، خپله خوسا شوې یې.

پییر وویل:

- څه ؟ څه دې وویل ؟

کراتایوف وپوښتل:

- ما څه وویل ؟ ما وویل چې زموږ عقل پر خدای له قضاوت کولو نه عاجز دی.

او تصور یې کاوه چې خپله خبر یې بیا تکرار کړې ده، نو سمدلاسه یې خپله خبره اوږده کړه:

- ښه باداره ! ستا حال څنګه دی ؟ جایدادونه مو پر ځای دي ؟ کور مو ؟ نغری او دسترخوان مو څنګه دي ؟ شته که تالان شوي دي ؟ زاړه مور او پلار مو ژوندي دي ؟ ماشومان مو ؟

که څه هم په تیاره کې د سرتیري څېره نه لیدل کېده، خو داسې یې احساسوله چې کله هغه دا خبرې کوي، د هغه پر شونډو د مینې موسکا را خوره شوې ده. دی، له دې خبرې نه ډېر حیران او خواشینی شوی و چې کله یې واورېدل چې پییر مور او پلار په تیره بیا مور نه لري، هغه وویل:

- ښځه د مشورې لپاره وي، خواښې د غورو، خو ګرانه مور نشته. هېڅ ښځه چاته مور کېدای نه شي، بیا یې خپلو خبرو اترو او پوښتنو ته دوام ورکړ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- ماشومان خو لرئ ؟

داسې ښکاريده چې د پېير د "نه" ويلو ځواب دی سخت خواشيني کړ، خو سمدلاسه يې زياته کړه:

- ښه ده، پروا نه لري. لا تراوسه ځوان يې ! خدای ته هيله شته، اولاد به در کړي، خو ژوند بايد په کراره وشي.

پېير ناڅاپه وويل:

- ښه ده ! ښه ده ! خو اوس نور، نور پروا نه لري.

پلاتون په نا څرګنده ځواب ورکړ:

-اخ، ګرانه ! اته څه وايي ؟ دسترګو توره ! جايدادونو، زندان او زولنې، دا ستا په واک کې نه دي، توکل په خدای کوه.

هغه ډډه ولګوله، لږ ارامه شو. وټوخيد او ستونی يې صاف کړ.

داسې برېښېده چې اوږدې کيسې ته ځان چمتو کوي، هغه نقل راپيل کړ:

- هو کې دغسې زما د زړه سره ! ما لا په خپل کور کې ژوند کاوه، ملکونه مو ښه و، ځمکې موزياتې او. بزګرو مو ښه ژوند لدرلود، شکر د خدای دی کور مو جوړ دی، بزګر او مزدورانو مو د خدای شکر ښه دي. زما له پلار سره د هغو شمېر اوه تنه کېده. ژوند ښه تيره ده. رښتينې عيسويان وو او بيا پېښه وشوه...

پلاتون کرتايوف اوږدې کيسې وکړې او ويل چې څنګه يوه ورځ هغه پرديو ځنګلونو ته ورتير شو، ده هلته لرګي ټول کړل، هلته دی ساتونکو ونيو، هغه يې ښه وواهه، محکمه يې کړ او بيا يې پوځ ته ولېږه. څه به درته ووايم ګرېته !

په داسې غږ چې موسکايې بدلوله، وويل:

- نور به در ته څه ووايم ګوربت جانه !

(c) ketabton.com: The Digital Library

که څه هم ما فکر کاوه چې بد مرغي راغلې، خو بيا هم خوشاله و. که ما ګناه نه وای کړې، زما ورور به يې پوځ ته لېږلای وای. زما د غه کشر ورور پنځه ماشومان درلودل، خو زه له ښځې پرته څوک نه لرم. ما يوه لور لرله او پوځ ته له تګه مخکې هغه خدای له موږ نه واخېسته. يوه وار له پوځ نه کورته په رخصتۍ لاړم، خو پوه شوم چې زما د کورنۍ ژوند تر پخوا نه ښه شوی دی. د کور په انګړ کې ډېر څاروي ولاړ دي. ښځې په کورونو کې وې او دوو ورونه مې د کار لپاره بهر وتلي وو. يوازې کوچنی ورور مې چې ميخايل نومېده په کورکې پاتې و. پلار به مې ويل، ماته به يې ويل:

ـ ټول ماشومان د مور او پلار لپاره لکه د لاس د ګوتو په شان يو برابر دي. له ګوتو نه چې هريوه خوږ شي، ټول يو شان خوږېږي. که پلاتون سر يې خريلای نه وای، ميخايل به يې پوځ ته لېږلای وای. هغه موږ ټول وربللو او د شمايل په وړاندې يې درولو، پوهېږې، منې يې او کنه؟ پلار به راته ويل چې د دې شمايل په وړاندې سم په ګونډو شو، بيا يې ښځې ته ويل:

- ته هم د هغه په وړاندې سر ټيټ کړه. هلکانو تاسو هم همداسې وکړې، پوه شوئ او کنه؟ هوکې ملګريه، ژوند همداسې دی، هر برخليک يو ژوند غواړي، هر څه د خدای په لاس کې دی، موږ هسې قضاوت کوو چې دا ښه دی او که بد. دا ښه کار نه دی. زما نيکمرغه ملګريه، زموږ نيکمرغي داسې ده، لکه اوبه، په کب نيوونکي ځال کې. کله چې د غه جال د اوبو په منځ کې وي، له اوبو ډک وي، خو کله چې يې له اوبو راوباسې، بيا له اوبو تش شي. هوکې ملګريه همداسې ده.

پلاتون د غنمو له سوارې نه په جوړ شوي ځای کې، ځای پر ځای

(c) ketabton.com: The Digital Library

شو. يو څو شېبې پټه خوله پاتې شو او بيا پاڅېد.

هغه وويل:

-ښکاري خوب درځي پلاتونوفه !

. ژر، ژر يې پر ټټر او تندي صليب انځورول پيل کړل او ددې کار په لړ کې يې وويل:

- لويه خدايه موږ په خپل امان کې وساته او موږ وژغوره !زموږ ملاتړه

حضرت مسيحه ! سپېڅليه نيکولايه ! او فرو او لاورا(دوه سپېڅلي شمايل دي) پر مو. رحم وکړه ! دا ټول بايد دوه واره نور هم تکرار شي.

سجده يې وکړه، پاڅېد، سوړ اسويلی يې وويست، پر خپل ځای د وښو پر سوارې کېناست او وې ويل:

ـ خدای دې ما د يوې وچې تېږې په شان ويده کړي او د يوې ډوډۍ په شان مې دې بېرته راويښ کړي.

هغه تر دې خبرې وروسته وغځېد، کوټ يې پر ځان واچاوه او د ويدو کېدو تکل يې وکړ.

پېير وپوښتل:

- دغه دعا چې تا ولوسته، څه دعا وه ؟

پلاتون، (که له پېير سره خبرې اترې نه وای، خوب به وړی و)وويل:

- ما څه شي نه دي لوستلي(هغه د ويدو کېدو په حال و)ما يوازې دعا وکړه، ولې ته دعا نه کوي ؟(هغه نور نو خوب يوړ).

پېير وويل:

-نه، نه زه دعا کوم. خو تا دغه فرولا لاورا څه لپاره ويل.

پلاتون په چټکۍ ځواب ورکړ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- نوڅنګه ؟ دا د آسونو دعا ده، انسان باید څارویو په خیال کې هم واوسي، نه وینې، هغه دوکه ماره راستنه شوې ده، ځان تو دوی، د ارموني(ددې خبرې سره سم يې له خپلو پښو سره نږدې سپی ولیده او ویې نازوله. مخ يې واړاوه او هغه دم ویده شوه.

چېرته د باندې له لرې د ژړا او چغو غږ راته. د زندان د دیوالونو د چولو نه د اور شغلې لیدل کېدې، خو د ننه په زندان کې توره تیاره وه، غږونه هم نه اوریدل کېدل. پییر تر ډېرو پورې ویده کېدای نه شو، سترګې يې رڼې وې، په توره تیاره کې په خپل ځای کې پروت و او. پلاتون خرپهاري ته يې چې دده تر څنګ ویده و، غوږ نیولی و. هغه داسې احساسوله، هغه دنیا چې تر دې نه مخکې دده په روح کې راپرزیدلې وه، اوس بیا په نوې ښکلا، په نوې او ټینګه بنه ببرتهد ده په روح کې په نوي ډول راغورېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳

په هغه زندان کې چې پيير ساتل کېده، هغه څلور اونۍ تېرې کړې. له ده سره مل درويشت اسيران، درې افسران او دوه تنه مامورين هم وو.

دغه ټول کسان، ګواکې وروسته پيير ته په خيالونو کې په تته بڼه ورياد ل، خو په هغو کې پلاتون کرتايوف د تل لپاره د پيير په خيالونو کې د داسې يوې خورا او تر ټولو غوره، ښې، پياوړې خاطرې په توګه پاتې و چې د بشپړروسي کرکتر، د ټولې مهربانۍ او غونډ منډ احساس څرګندونه يې کوله.

بله ورځ سهار د وخته چې کله پيير خپل ګاونډی وليد، د هغه ګردی تصوير د هغه په ذهن کې ابدي شو. د پلاتون سر تر پښو اندام چې هغه فرانسوي کوټ يې اغوستي او د ملا وستني په ځای يې ملا په ريښکۍ تړلې وه، د هغه پوځي بربډګی ډوله خولۍ، يو ګردی تصوير ذهن ته سپاره. ککره يې چور ګرده وه، د هغه ملا، ټټر آن لاسونه چې تل يې داسې نيول چې ګواکې څه شي وړي. ټول او ټول ګرد وو. د هغه خوږه موسکا، د هغه نصواري تاندې سترګې هم ګردې وې.

پلاتون کرتايوف، د هغو کيسو له مخې چې د خپل پخواني پوځي ژوند نه يې کولې او ټولو دغو کيسو هغو جګړو پورې اړه لرله چې ده ګډون په کې کړی و، بايد پنځوس کلن وای. هغه خپله نه پوهېده چې څو کلن دی او دا يې هم ويل يې نه شو چې څه وخت پيدا شوی دی، خو د هغه غاښونه سپين، ټينګ او ځلېدونکي وو. د خنديدو په وخت

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې(هغه تل خندل)د مرغلرو د دوو امیلونو په څېر له ورایه ښکاریدل. هغه روغ، جوړ او له هره پلوه بشپړ و. د سر او ږیرې یو تار و یښته یې هم سپین شوي نه و. ټول ځان یې خورا پوست او سره له هغه هم ټینګ او چالاکه و.

د هغه د مخ بشره، د وړو ګردو ګونځو سره سره، د سادګۍ او ځوانۍ نښې لرلې. آواز یې خوږ او سندریز و، خو د هغه د غږېدا تر ټولو غوره ځانګړتیاو سادګي، زغردوالي او له معنی ډک والي و. دا په داګه څرګنده وه چې هغه، هېڅکله د هغه څه په اړه فکر نه کاوه چې ده ویل یا یې ویل غوښتل، نو له دې کبله د چټکوالي او ډاډ، د هغه د غږېدا او په هغه کې د کلمو ادا، د هغه د وینا نه جلا کېدونکې برخه وه.

د اسارت په لومړیو ورځو کې، د هغه ځاني توان او قوت په دې کچه چې ګواکې دی، په دې نه پوهېږي چې ستړیا او ناروغي څه ته وايي، هره شپه به چې ویده کېده، هغه به ویل:

- اې لویه خدایه ! موږ د تېږې د یوې ټوټې په توګه ویده او د یوې ډوډۍ په توګه مو راویښ کړه. هر سهار به چې له خوبه راپاڅېد ، اوږې به یې پورته اچولې او ویل به یې:

- بیګا ګرد ویده شوم او سهار بېرته په پښو وخوځېدم.

او په رښتیا هم، هغه به چې وغځېد لکه تېږه داسې به ویده کېده، سهار به یې ځان وخو ځاوه، راویښ به شو او په هماغه شېبه کې به ، له ځنډه پرته، لکه ماشوم چې په خپلو نانځکو لوبې کوي. دی به هم په کوم کار اخته شو. هغه په هر کار ښه پوهېده، که څه هم په هغو کې یې ماهرت نه لاره، خو کارونه یې بد نه و. هغه تل بوخت و او یوازې د شپې به یې ځانته اجازه ورکوله چې وغږېږي، غږېدا یې خوښېدله او سندرې یې هم ویلې. سندرې به یې چې ویلې، د نورو سندرو غاړو په څېر به نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

و چې اوریدونکي، د خپلو سندرو اوریدو تـه راپـاروي. د هغـه سـندرې ویل داسې و ، لکـه د مرغـانو بـه ځېر. ده دغـو سـندریزو غږونو تـه څکـه اړتیـا لرلـه چې لـه هغـه سـره بـه یـې خپلـه خوځېـدا ، دریـدل او پـاڅون برابرول. د هغه سندرې تل خوږې، زړه راښکونکې، غمجنې او ښـځېنې وې. ځېره او تندی به یې د سندرو ویلو پـه وخت کې تـل زغـرده او تریـو وو.

له هغه ورځې چې اسیر شوی و ، ډېره یې لوړه شوې وه، ټول هغـه څـه چې دده له پوځي او قیمتي ژوند سره اړه لرلـه، ده اېسـته ارتېـږلي وو او پـه نـا آګانـه توګـه، خپـل پخـواني ژونـد یعنـی بزګـري کلیـوالي ژونـد تـه ورستون شوی و ، هغه ویل:

- د سرتیری ژوند پای ته رسېدلی دی، دخدای په امان !

د هغـه نـه خوښـېدل چې څـوک د هغـه د پـوځي ژونـد او وخـت پـه اړه وغږېږي. که څه هم هغه له خپل تیرشوي ژوند نه نارضا و او زیاتره وخت به یې دا تکراوله چې په خپـل پـوځي ژونـد کې هېڅکله چا وهلی نـه و. کله به چې هغه کیسې کولې، زیاتره وخت به دغه کیسې د هغـه پخـواني کیلوالي ژوند پـه اړه چې ده ته ډېر ګران برېښېده. هغه متلونـه چې ده پـه خپلو خبرو کې کارول، هغه متلونه نه و چې زیـاتره بـه سرتیرو کـارول. د هغه متلونه زیاتره نـه یـوازې دا چې ښـکنځمار او بربنډې وینـاوې وې، بلکې هغه به ډېر ولسي وو. دغه متلونه که څه هم د خپل په ځای کارونې په وخت کې ښې او ژورې معنی لرلې، خو د هغو جلا جلا کـارول د هغـو معنی ته سخت تاوان رساوه.

ده به زیاتره وخت داسې خبرې کـولې چې د هغـه لـه پخوانیـو خبـرو سره یې ضدیت درلود ، خو د هغـه دغـه او هغـه خبرې دواړه سمې وې. د هغه غږېدا خوښیده او غږېدل یې ښکلي وو. هغـه بـه وینـا پـه متلونو او

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځېنو ستاينو کې سينګاروله، خو پيير ته داسې برېښېده چې هغه د غه متلونه خپله جوړوي. د هغه د وينا تر ټولو غوره ښکلا په دې کې وه چې کله ناکله به يوه ساده پېښه يا خبره چې پيير به هم د هغې پېښې د سادګۍ له امله هغه ته پاملرنه نه کوله، د هغه پر ژبه د ښکلا او پرتم ښه وه. هغه به هغو کيسو ته چې د پوځي خدمت په وخت په اړه ويل کېدې، په وار وار تکرارېدې، ښه غوږ نيو. خو تر هرڅه زيات، د هغه ، هغه کيسې خوښېدې چې په رښتينې ژوند کې پېښې شوې وې. هغه به د دغو کيسو د اريدو په وخت کې موسبده او د اوريدو په لړ کې به يې د داستانونو د ښکلاوو د لارا سپړنې لپاره پوښتنې کولې.

کراتيوف، په زړه بايللو، دوستۍ او مينې، هغه شان چې پيير پوهېده، نه پوهېده، خو هغه ته ، هر څه چې به په ژوند کې ورسره مخامخېده ګران و او په مينه يې هغه منل او زغمل. له هر چا سره به چې مخامخ کېده، په مينې يې له هغه سره مينه کوله. هغه هم، نه يو ټاکلي يا پېژندلي چاسره، بلکې هر هغه څوک به چې له ده سره مخامخ کېده، ده ورسره مينه کوله. هغه ته خپل سپی، خپل ملګري، فرانسويان او پيير چې په زندان کې د ده ګاونډي و، ټول او ټول ګران و، خو پيير داسې احساسوله چې د کراتيوف، د ټولې مهربانۍ او خواخوږۍ سره سره چې له ده سره يې لري (دغه مهرباني او خواخوږي د پيير له خوښې پرته له ده سره کېده) د هغه جلاوالي او بيلتون به يوه شېبه هم هغه خوابدی نه کړي. او پيير هم کرار کرار د کرتايوف په وړاندې د غه احساس پيدا کړ.

پلاتون کراتايوف، د نورو ټولو اسيرانو لپاره يو عادی سرتيری و، هغوی دی د ګربت او يا هم پلاتوشه په نامه يادا وه. له هغه سره به يې د زړه له کومې او په خواخوږۍ ټوکې کولې او هغه ته به يې کارونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

سـپارل، خـو د پـېـيـر لـپـاره، هغـه تـل همـاغـه شـان پـاتې و، لـکـه د هغـې لـومړۍ شـپې پـه شـان چې ده د لـومړي ځـل لـپـاره دی لـيـدلی و. يعنـی لـه تـصوره وتلی، ګردی او د تـل لپاره د ساده ګۍ او رښتينتوب نښه.

. پلاتون کراتايوف، له خپلې دعا نه پرته هيڅ شي لـه يـاده زده نـه و. کله به چې هغه خپلې خبرې پيل کړې، داسې بر ښـېده چې هغـه پـوهېږي ، څنګه او چېرې هغه پای ته ورسوي.

کله به چې د هغه کومې خبرې پېير حيران کړ او له هغه نه به يې هيلـه وکړه چې هغه بيا ووايي، هغه څه به يې چې يوه شېبه مخکې ويلي و، نه شـو کـولای وريـاد کـړي. دغـه راز ده دا هـم نـه شـو کـولای چـې د خپلـې خوښـې سـندرې شـعر پېيـر تـه ووايـي. دا سـندره دا وه: ((خپـل ګـران چنار ګوټی مې زړه را بدوی))

هغه په وينا او خبرو کې د جلا جلا کلمو په معنی نه پوهېده او نه يې کولای شو پوره پرې پوه شي. د هغه هره کلمه او هر چاره، هغه تـه د هغـو ناڅرګندو او نا آشنا هڅو غبرګون و چې دی خپله هم له هغو نه خبـر نـه و. دا دده ژوند و، خو دده ژوند لکه هغه شان چې ده خپله انګېرله، له نورو نه جلا هيڅ معنی نه لرله. د هغه ژوند ، يوازې د ټوليز ژوند د يوې برخـې په توګه ، ده تل داسې احساسوله، معنی پيدا کوله. د هغه خبرې او کـړه وړه، په هماغه نظم ، هرو مرو والي او دده لـه واکـه پرتـه ادا او تـر سـره کېدل، لکه عطر چې له ګلو راپاځي. هغـه نـه د کومې جلا کلمې يا جلا چارې په معنی او نه يې په موخې، په يوه هم نه پوهېده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۴

وروسته له هغه چې شهزادګۍ ماریا له نیکولای نه واوریدل چې د هغې ورور، د یاروسلاو په ښار کې د رستوف له کورنۍ سره دی، د خپلې ترور د مخالفت سره سره یې بیاهم سمدلاسه پریکړه وکړه چې له خپل وراره سره یو ځای هغه پلو ته وخوځیږي. دا کار آسانه و که کړکیچن؟ شونی و که نا شونی؟ دې خپله دنده ګڼله چې هر څنګه کیږي، د خپل ورور څنګ ته چې د مرګ په حال و، ځان ورسوي. دې هر هغه څه چې له لاسه کېدل کول، چې خپل وراره، خپل ورور ته ورسوی. هغه پاڅېده او وخوځېده، هغې فکر کاوه که سردار اندرې خپله دې ته خبر نه دی ورکړی، له دې امله دی چې یا خو داسې ناروغه دی چې دلیکلو توان نه لري او یا داچې هغه دا کار ددې (شهزادګۍ ماریا) او خپل زوی لپاره خورا ګرانه او له کړکیچه ډکه چاره بللې ده.

څو ورځې وروسته شهزادګۍ ماریا دخوځېدا لپاره چمتو شوه، د هغې دسفر کاروان، یوه لویه ګاډۍ، وه چې دا ورونژ ته په کې راغلې وه، یوه وړه کراچۍ او یوه بله لاسي دباروړلو کراچۍ ګوتې وو. له هغې سره په سفر کې پېغله بوری ین، نیکولای جان او ښوونکی یې، د هغې بوډۍ مینځه، درې چوپړان، یو ځوان یاور، یو آشپز چې ترور یې اړ کړی و، خوځېدونکي وو.

مسکو ته دعادي لارو نه تګ خورا ګواښمن او آن تصور یې هم نه شه کېدای، نو له دې کبله، شهزادګۍ ماریا، مزل ته درسېدو لپاره،

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلارې بدلېدو ته اړه شوه. یعنی هغه لاره یې غوره کړه چې د لیپځک ، ریزان، ولادیمیر او شویا د ښارګوټو له لارې تیریده. دغه لاره نه یوازې ډېره اوږده وه بلکې له دې کبله چې په ټولو رباطونو کې د آسونو بدلیدل ناشوني وو ، هر څه خورا ګران او دریزان ښار ته نږدې، خو دفرانسویانو د پیدا کېدو خبرې کېدې، نو ځکه ډېره له ګواښه ډکه وه.

د ټولې لارې په اوږدو کې، پېغله بوری ین، دوْسال او د هغې چوپړان د شهزادګۍ ماریا ، دهځو ، روحي پیاوړتیا او ټینګ تکل ته حیران پاتې وو. هغه تر ټولو ناوخته ویدیده، تر ټولو نه د وخته ویښېده او هیڅ داسې ستونزه نه وه چې د هغې د تکل خنډ شي. د هغې د هځو او هاند او تګ ته د تلوسو له برکته وو چې نوروته هم دغه دخوځون او تکل احساس ورلېږدیدلی و او د دویمې اونۍ په اوږدو کې و چې هغوی یاروسلاو نومي ښار ته ورسېدل.

شهزادګۍ ماریا ، د ورونژ په ښار کې د خپلې استوګنې په موده کې، د خپل ژوند ، تر ټولو نه غوره نیکمرغي ګڼله او ددغې نیکمرغي خوندیې احساساوه، نور نوله رستوف سره د هغې مینې نه هغه زوروله او نه یې په عذابوله. دغه مینه ددې له روح سره نغښتل شوې او ددې د روان او ځان نه جلا کېدونکې برخه ګرځېدلې او دا نور له هغې سره له سیالۍ نه لاس په سر شوې وه.

که څه هم هغې هېڅکله، په ډاګه دا خبره چاته نه وه کړې، خو هغه اوس په دې ډاډه وه چې یو څوک ورته ګران دی او دا هم یو چاته ګرانه ده. هغه په دې خبره ، هغه وخت پوره ډاډه شوه چې نیکولای رستوف دې ته راغی او په خپله وروستۍ کتنه کې دې ته وویل چې ددې ورور(سردار اندرې)د رستوفیانو له کورنۍ سره مل دی. نیکولای، آن دې ته اشاره هم ونه کړه چې، که سردار اندرې جوړ شی، د هغه او ناتاشې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پخوانۍ شلېدلې اړیکې به بیا او بېرته راتازه شي، خو شهزادګۍ ماریا د هغه له سترګو او بشرې نه دا احساس کړې وه چې هغه به دې خبره ښه پوه او د هغه په اړه فکر کوي. د دې سره سره له دې سره نیکولای اړیکې خورا مینه ناک او نزاکته ډک وو، نه یوازې د غه اړیکې بدل نه شول، بلکې داسې بر ښېښېده چې نیکولای په دې خوشاله چې اوس د دوی د خپښۍ اړیکې په اسانۍ او لا مینه ناک ډول هغه (شهزادګۍ ماریا) ته چې څو موده د مخه یې هغه احساس کړی وو، څرګند کړي. شهزادګۍ ماریا، په دې پوهېده چې هغې ته د لومړۍ او وروستي ځل لپاره یو څوک ګران دی.

لکه هغه شان چې د سفر په وخت کې تل پېښېده، شهزادګۍ ماریا، داسې په غمونو کې ډوبه وه چې خپله اصلي موخه یې هېره کړې وه، خو همدا چې یارسلاو ته نېږدې شول، د هغه څه په فکر کې شوه چې هغه نه څو ورځې وروسته بلکې نن ماښام ورسره مخامخ کېدونکې وه، د هغې تلوسې او ګبنیتوب پای نه درلود.

کله چې د هغې د ترور لاربنود چوپړ چې شهزادګۍ ماریا، د څارنې او د دې چارو د پلتنې لپاره مخکې استولی و او دنده یې لرله چې وګوري د رستوف کورنۍ چېرې میشته او استوګنه ده او په دې ځان خبر کړي چې د سردار اندرې روغتیا څنګه ده؟ بیزته راستون شو د ښار د لویې اډې مخې ته، له یوې لویې ګاډۍ سره مخامخ شو. هغه د ګاډۍ له کړکۍ نه، د شهزادګۍ، له ګبنۍ نه رنګ الوتې او ډار پسې اخېستې څېره ولیدله او دی هم ډار پسې واخېست، او وې ویل:

ـ ستاسو حضور! دهر څه پوښتنه مې وکړه، د رستوف کورنۍ د ښار په ډګر کې، د سوداګر برو نیکوف په کور کې میشته او ځای پر ځای شوې ده. هومره لرې نه ده، د ولګا د رود پر څنډه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شهزادګۍ ماریا، په وحشت او پوښتنیز غلچک د لاړښود چوپړ مخ ته وکتل، هېڅ نه پوهېده چې هغه څه وایي، په دې یې سر نه خلاصېده چې ولې د دې پوښتنې چې:

-ورور یې څنګه دی؟ ځواب نه وایي. د شهزادګۍ پر ځای، پېغلې بوری ین، دا پوښتنه وکړه او وې ویل:

-سردار څنګه دی؟

- والاحضرت هم له دوی سره په هماغه کور کې میشت دی.

شهزادګۍ په زړه کې وویل:

ښکاری چې ژوندی دی. فکر یې وکړ او په کراره یې له ځانسره وویل:

-هغه څنګه دی؟

-خلک وایي هغه په هماغه حال چې و، په هماغه حال دی.

شهزادګۍ ماریا، دا ونه پوښتل چې:

- هغه په هماغه حال چې دی، څه معنی؟

هغې یوازې کمکی وړوکي اوه کلن نیکولای ته، خپل وراره ته، د سردار اندرې زوی ته چې د دې تر مخې ناست و او له خلکو نه د تش ښار له ننداري نه یې خوند اخېست، کتل. هغې سر ښکته واچاوه او تر هغه وخته پورې یې را پورته نه کړ چې د هغوی درنه او لویه ګاډۍ چې د خوځېدا شړقېدا یې شر او شور جوړ کړی و، په یو ځای کې ونه درېده او له ګاډۍ نه د ښکته کېدو د زینو د برابرولو غږ پورته نه شو.

دلوی یې ګاډۍ دروازې خلاصې شوې. کیڼې خواته یې اوبه، لوی سیند او ښۍ خواته یې زینې وې. بر زینه چوپړان او د هغو په منځ کې، یوه سره پخونه نجلۍ چې اوږدې تورې کوڅۍ یې لرلې ولاړه وه، دد غې نجلۍ پرشونډو داسې موسکا خوره وه چې شهزادګۍ ماریا ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه لاسي او ناخونده بربښېده (دا سونيا وه). شهزادګۍ ماريا پر زينو وروختله او هلته ولاړې نجلۍ چې لاسي موسکا يې پر شونډو خوره وه، دې ته وويل:

- دې پلو، دې خواته !

او شهزادګۍ د انتظار په خونه کې له يوې پخې ښځې سره چې ختيځه بشره يې لرله او په چټکۍ او خواشينۍ د دې خواته را روانه وه، مخامخ شوه. دا مشره ګرافينه وه. هغې له شهزادګۍ ماريانا غېږ تاو کړه او تر ښکلولو نه وروسته يې وويل:

- زما ماشومه ! راته ګرانه يې ! څومره ډېره موده وشوه چې مې نه يې ليدلې !

شهزادګۍ ماريا، د خپلې ټولې نا آرامۍ او خواشينۍ سره سره په دې پوه شوه چې دا مشره ګرافينه ده او بايد دا هم څه ورته ووايي. هغه خپله هم په دې پوه نه شوه چې څنګه يې وکولای شول يو څو فرانسوي کلمې په هماغه ډول چې دې ته ويل شوې وې، ووايي او وپوښتې:

ـ هغه څنګه دی ؟

ګرافينې وويل:

- ډاکتر وايي چې اوس ګواښ نه شته.

خو له دې خبرې سره همهاله، ګرافينې يو سوړ اسويلی وکيښ او سترګې يې آسمان خواته ور لوړې کړې، د هغې دغه کتل د هغه څه برخلاف و چې دې ويلي و.

شهزادګۍ ماريا وپوښتل:

- همدا اوس، همدا اوس ګرانې شهزادګۍ !

هغې له دې خبرې سره جوخت، کمکي نيکولای جان ته چې له دوسال سره ګډ راننوت مخ وروا ړاوه او وې ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- څه ښکلې او نازولې هلک دی.

ګرافينې، شهزادګۍ میلمستون ته بدرګه کړه. سونیا له پېغلې بورۍ ین سره غړېده او ګرافينې نیکولای نازوه. په دې وخت کې مشر ګراف کوټې ته راننوت او له شهزادګۍ سره يې روغبړ او ستړې مشې وکړه. ګراف له هغه وخته چې وروستی ځل يې شهزادګۍ لیدلې وه، ډېر بدل شوی و. هغه وخت، دی، داسې مست، خوشاله او پر ځان ډاډمن سپین ږیری و، خو اوس داسې خوار او ناهیلی برېښېده. هغه، له ګرافينې سره دغړېدا په لړ کې پر له پسې، دې خوا، هغه خوا کتل چې ګواکې غوښتل يې وپوښتي هغه څه چې دی کوي یا يې وايي سم دي که ناسم؟

د مسکو تر سوځېدو نه وروسته چې دده شتمنۍ او جايدادونو ، په ایرو او کنډوالو بدل شوي وو، داسې برېښېده چې ده پر ځان ډاډ له لاسه ورکړی او داسې يې انګیرله چې دده لپاره په ژوند کې ځای پاتې نه دی.

شهزادګۍ ماریا، د هغې لېوالتیا او ناآرامۍ سره سره چې په دې شېبه کې د خپل ورور د ژر لیدو لپاره يې لرله او د هغې خواشینۍ سره سره چې د ورور د لیدو نه پرته، دې ته دنورو خبرو او کړو نه پیدا شوې وه، دې غوښتل سمدلاسه خپل ورور وګوري، خو نورو پر له پسې د هغې د ورور په ستاینو وخت تېراوه. هغې د ورور د دیدن په هیله کې د ډوبیدو سره سره بیا هم هغه څه ځارل چې ددې په شا او خوا کې تېریدل او داسې يې احساسوله چې اوس سمدلاسه باید همدې حالاتو او دنورو کړو وړو ته غاړه کېږدي. هغه څه ته چې دا ورسره مخامخ ده، که څه هم ددغو ټولو خبرو او کړو وړو زغم ورته ګران و، خو بیا هم هغې کوم شکایت نه درلود. مشر ګراف سونیا هغې ته ور وپېژندله او وې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ویل:

- دا زما خوریئ ده ، هغه تاسو پېژنئ شهزادګۍ !

شهزادګۍ مشرې ګرافینې ته مخ وروا ړاوه او هڅه یې کوله د تربګنۍ هغه احساس چې دد غې نجلۍ په وړاندې ددې په زړه کې راپاریدلی دی، آرام او کرار کړي. هغې سونیا ښکل کړه، خو پر هغې ځکه هر څه ګران تمامیدل چې ددغو ټولو خلکو طبیعت چې له دې نه راتاو شوي وو ، له هغه څه نه زیات تو پیر درلود چې ددې په زړه کې تیریدل.

هغې پر ټولو غږ وکړ او وې پوښتل:

-هغه چېرې دی ؟

سونیا ځواب ورکړ:

- د لاندې، ناتاشا له هغه سره ده.

سونیا تکه سره شوه او زیاته یې کړه:

- درځئ چې ورشو ، وې ګورو ! او ربښتیا زه فکر کوم تاسي ستړې شوې یاستئ، شهزادګۍ ؟

د شهزادګۍ په سترګو کې د خواشینۍ اوښکې شېوه شوې. هغې بیا ګرافینې ته مخ وروا ړاوه او غوښتل یې چې بیا له هغې نه وپوښتي، څنګه او له کومې لارې هغه ته (ورورته) ورشي. په همدې وخت کې و چې د کوم چا نرم، سندریز، خو چټک ګامونه، تا به ویل لکه دناڅګر قدمونه د دروازې شاته واوریدل شول. شهزادګۍ مخ وروا ړاوه او وې لیدل چې ناتاشاوه، تا به ویل چې منډې را وهي، ددې خواته را روانه ده. هماغه ناتاشا چې تیر وار یې په مسکو کې د هغوی د کتنې په وخت کې کرکه ترې راغلې وه. هغې لا ددې وخت پیدا نه کړ چې ناتاشې ته وګوري، خو په دې پوه شوه چې هغه درد احساسوي چې دا پرې اخته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده، نو ځکه د هغې رښتيني دوست دی. د هغې پلو يې ور ودانګل، غبرګې ترې چاپېره کړه او په داسې حال کې چې سر يې پر اوږو ور اېښی و، ښه يې وژړل.

ناتاشا چې د سرداراندرې د کټ تر څنګه ناسته وه، همدا چې د شهزادګۍ له راتګه خبره شوه، په ارامو خو چټکو ګامونو، هغو ګامونو چې شهزادګۍ ماريا ته سندريز برېښېدلي وو، د هغه له کوټې راووتله او ددې خواته يې رامنډه کړل. کله چې ناتاشا د شهزادګۍ ماريا پلو ورمنډه کړل، د هغې په حيرت وهلې او ګنډې اخيستې څېره کې يو څه ښه څرګند و او هغه مينه وه. د مينې حالت و. له سرداراندرې سره مينه، له شهزادګۍ ماريا سره مينه، له ټولو هغو سره مينه چې ددې د خوښې سره يې اړه پيدا کوله. د خواخوږۍ حالت، د نورو په خاطر د زوريدنې حالت او دبې پايه هيلې او لېوالتيا حالت، هغه حالت چې خپل ټول څه او ځان له هغو سره تر مينې ځار کړي. داسې برېښېده چې په دغې شېبه کې، هغې نه د ځان او نه له هغه سره د خپلو اړيکو پرته، هيڅ خيال د هغې په خيال کې نه و.

حساسه شهزادګۍ ماريا، ناتاشې ته په لومړي غلچک کې په هرڅه پوه شوه او له غمه په ډک خوند يې د هغې پر اوږو اوښکې تويولې.

ناتاشې ورته وويل:

-درځه چې ځو! ورځه چې ورشو ماريا!

او هغه يې بلې کوټې ته بدرګه کړه.

شهزادګۍ ماريا سر راپورته، اوښکې پاکې، مخ يې ناتاشې ته ورواړوه او داسې انګېرله چې دا به له هغې سره په هر خبره او هر څه پوه شي.

-ښه نو... څه... به..

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغې غوښتل څه و پوښتي، خو ناڅاپه چپه شوه، هغې دا سې انګېرله چې نه شي کولای په خبرو او کلمو پوښتنې او ځوابونه وشي. د ناتاشې سترګو او بشرې باید هر څه په زوره او په ډاګه دې ته ویلي وای.

ناتاشې هغې ته کتل او داسې برېښېده چې هغه له دې امله په ډار او شک کې ده چې ټول هغه څه چې دا پرې پوهېږي وو ایي او یا یې و نه وایي. هغې ګواکې دا احساس کړی و چې د دغو ځلېدونکو سترګو په وړاندې چې د دې د زړه تر تله پورې یې لاره وهلې ده، نه شو کولای ټول رښتیا، هغه رښتیا چې دا ترې خبره او پرې پوهېږي و نه وایي. د ناتاشې شونډې ناڅاپه وررېږدېدې. د هغې د خولګۍ نه نا ښکلې ګونځې را تاو شوې، په ساندو ساندو یې ژړا پیل او په لاسونو کې یې خپله بشره پټه کړه.

شهزادګۍ ماریا په هرڅه پوه شوه.

خو په هرحال، هغې هیله لرله او د همدې هیلې په هیله یې د هغه څه په اړه پوښتنه وکړه ، چې دې باور نه پرې لاره:

- نو ښه، د هغه ټپونه څنګه دي ؟ حال یې څنګه دی ؟

ناتاشې یوازې وکولای شول چې دومره وایي:

- تاسې... تاسې خپله یې وګورئ !...

یو څو شېبې وروسته دواړه په ګډه د هغې کوټې د دروازې شا ته ولاړ وو چې سرداراندرې په کې پروت و. دواړه ددې لپار کېناستې چې ژړا یې آرامه شي او بیا په ارامو څېرو د ننه کوټو ته ورننوزي.

شهزادګۍ ماریا وپوښتل:

-- دا ناروغي یې څنګه وه ؟ډېره موده کېږي چې حال یې خرابه شوی دی ؟او دا پېښه څه وخت شوې ده ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناتاشا وویل چې په پیل کې یې خورا سوځوونکې تبه او ګوابنمن درد درلود ، بیا د ترویخه په سیمه کې دا بنه شول، خو داکتر له یوه شي ډاریده او ((هغه ۴۴۲ روس))و ، بیا دغه ګوابن لرې شو ، خو کله چې د یاروسلاو بنار ته راورسېدو ټپونه یې په خوسا کېدو شول (ناتاشا ، د هغه د ټپونو په ټول حالاتو نو:خیرینتوب او خوساستوب ، به هرڅه پوهېدله) داکتر ویل چې د ټپونو د خرینتوب او بیا خوسا کېدو تداوي هم کېدای شي، خو کله چې بیا تبه پرې راغله، داکتر ویل چې دغه تبه خورا ګوابنمنه ده.

ناتاشې وویل:

-خو دوه ورځې د مخه ناځاپه دغه پېښه وشوه.

هغې د خپلو ساندو او ژړا مخه ونیوه او وې ویل:

- زه نه پوهېږم چې څنګه ؟ خو تاسو به یې په خپله وګوري چې له نه څه جوړ شوي دي.

شهزادګۍ وپوښتل:

- خورا خوار شوی دی ؟ډنګر شوی دی ؟

نه، داسې نه دی، تر خوارتوبه هم لا بدتره دی، تاسي به یې خپله وګورئ ! واخ، واخ ماریا ، ماریا ، هغه ډېر بنه دی، خو. هغه نه شي کولای، نه شي کولای ژوندی پاتې شي.... ځکه چې..

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۵

کله چې ناتاشا په خپل دوديزې ادآ د هغه دروازه پرانسته، شهزادګۍ ته يې تر ځانه د مخکېدو بلنه ورکړه. شهزادګۍ ماريا داسې احساس کړه چې ستوني يې سلګيو ته چمتو دی.

هر څومره چې هغې د ځان دآرامولو او تسل هڅه کوله ، دا په دې پوهېده دا چې د اوښکو دتوييدو مخه نيولی نه شي، شهزادګۍ ماريا په دې پوهېده چې ناتاشا ددې خبرو معنی څه ده چې:

- دوه ورځې دمخه دی داسې شو.

. هغه په دې پوهېده چې د هغې دا حالت چې دا ناڅا په آرامه او مهربانه شوه څه معنی لري.

هغه پوهېده چې په دغه مهربانۍ او کرارۍ کې د مرګ نښې دي. هغه چې دروازې ته ورننېږدې کېده، د اندرې هغه بشره يې وليدله چې دې له ماشومتوبه پېژنده. د وروره هغه مهربانه، ارامه او خوږه څېره چې خورا لږه به داسې بربښېده او پر دې به يې تل داسې ژوره اغيزه کوله. هغه په دې پوهېده چې هغه به دې ته شعر ووايي، هغه شان ارامه او مينه ناکې خبرې به وکړي چې پلار يې تر مرګه مخکې دې ته کړې وې. هغه خبرې چې دا به يې زغم ونه شي کړای او هرو مرو به وژاړي. وړاندې يې که وروسته يې، مګر هرو مرو دا پېښېدونکې و او دا کوټې ته ورننوته. څومره به چې ددې سترګو له ننږدې نه ، په څرګنده او لا

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځرګنده ، د هغه بشره د هغې بشرې ځانګړتیاوې لیدلې، په هماغه اندازه به سلګیو د دې ستونی او غاړه پسې اخېستې، ناڅاپه یې د هغه ځېره ولیدله او د دواړو کتنې او غلچکونه سره مخامخ شول.

سردار اندرې، پر یوې اوږدې کټ ډوله څوکۍ پروت و، شا او خوا یې بالښتونه ایښي وو او یو اوږد کمیس یې په غاړه وچې د څرلمۍ په پوست ګاڼل شوی و. هغه دنګر او تک ژیړ و. د هغه په یوه ډنګر او له سپین والي نه راڼه لاس کې یې دستمال او د بل لاس ګوتو یې په نرمې خوځېدا مخ پورته له برېتو سره لوبې کولې او سترګو یې نویو راغلو کسانو ته په ځیر ځیر کتل.

شهزادګۍ ماریا، چې د هغه بشره ولیده او سترګې یې د هغه له سترګو سره مخامخ شوې، ناڅاپه یې ګامونو چټکتیا له لاسه ورکړه او داسې یې وانګېرله چې سلګۍ یې له ستوني او اوښکې یې له سترګو تښتېدلې دي. د هغه د بشرې په لیدو او د هغه له غلچک سره د خپل غلچک له مخامخ کیدو سره سم، هغه ناڅاپه ځانته وشرمیده او ځان یې ګنهګار وګاڼه.

هغې له ځانه وپوښتل:

-هو کې !خو ګناه مې څه ده ؟

د ورور ساړه خو برند غلچک ځواب ورکړ:

-ګناه دې داده چې ژوندۍ یې او د ژوند په اړه فکر کوې، حال دا چې...

د هغه ملال او ژور کاته او غلچک چې کله په کراره د خور او ناتاشې پلو ته ور واوښت، نه نورو ته بلکې د ځان د ننه ته یې پام او له تربګنۍ سره مل و.

د تل په شان یې خور سره لاس ورکړ او سره ښکل یې کړل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سردار اندرې، دده د ساړه او پردی غلچک په شان ، په ساړه او پردی غږ وویل:

-سلام ماریا ! څنګه دې وکولای شول تر دې ځایه راشي ؟

که سردار اندرې د ناهیلۍ چغې وهلای وای، د هغه چغو به شهزادګۍ ماریا دومره نه وای حیرانه کړې، لکه د هغه د دغې او سنۍ غږیدا آواز چې پر دې یې داسې اغیز کړی و.

په هماغه ساړه او کرار غږ یې چې په کې له ورایه د څه راپادولو هڅه او ریدل کېده، وپوښتل:

- اوس دې روغتیا څنګه ده ؟

- شهزادګۍ خپله له خپلې پوښتنې حیرانه شوه.

- هغه وویل:

- -ګرانې دا باید له داکتره وپوښتې.

که څه هم داسې بربښیده چې هڅه یې کوله دا خبره په لا مهربانۍ وکړي، خو په تش آوازیې وویل:

-له تا نه مننه ګرانې چې راغلې !

- شهزادګۍ ماریا د هغه لاس کېښکود. سردار اندرې د هغې دلاس په کېښکودلو سره ، تندي لږ تریو کړ. هغه چپ شو او خور یې نه پوهېده چې څه ووایي. هغه په دې پوه شوه چې په دې دوو ورځو کې څه پرې راغلي دي. د هغه له خبرو په تیره بیا د هغه له کتو نه چې ساړه و او تربګنۍ ترې وریدله، په هرڅه کې پردیتوب احساسېدل، داسې پردیتوب چې د ژوند لپاره ډارونکي او وحشتناک و. داسې بربښېده چې نور نو د ژوندیو په حال پوهېدای نه شي، خو سره له هغه هم داسې احساسېدله چې د نه پوهېدو علت ، له دې کبله نه دی چې هغه یې احساسولی نه شي، بلکې له دې کبله و چې ژوندي پرې پوهېدای نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي او نه شي کولای پرې پوه شي، دی په داسې يو څه کې ډوب شوی و.

- سـردار انـدرې چوپتيـا ماتـه کـړه او پـه داسـې حـال کـې چـې ناتاشې ته يې کتل، وويل:

- ګوره چې برخليک بيا څنګه سره يوځای کړو؟ هغـه بيـا منډې راپسې وهي.

شهزادګۍ ماريا هر څه اوريدل، خو په هغه څه نه پوهېده چې ورور يې وويل. هغه، هغه حساس او ځيرک سردار اندرې څنګه کولای شول د هغـه چـا پـه اړه چـې ده تـه ګرانـه ده او دی هـم پـه دې پوهېـده چـې دی هـم هغې ته ګران دی، داسې خبرې وکړي. کـه هغـه تصـور کـولای شـول چـې دی ژوندی پاتې کېږي، په دغه شان سړه او لـه سـپکاوي نـه ډکـه ژبـه بـه يې دغه شان خبرې نه کولای. که هغه پر مرګ باور نه لرلای، نو څنګه يـې پر ناتاشې زړه نه خوږېده؟

دې خبـرې يـو دليـل درلـود او هغـه دا چـې د هغـه لپـاره نـور هېڅ شـي پروا نه لرله، دې خبرې دده لپـاره يـوازې يـوه معنـی لرلـه، هغـه دا چـې د هغه لپاره تر دې نه مهم راز راسپړ شوی و. خبرې اتـرې يـې ډېرې سـړې، شلېدلې او هره شېبه به له ځند سره مخامخيدلې.

ناتاشا وويل:

ماري د ريزان له لارې راغلې ده.

د سردار اندرې دې ته پام شو چې ناتاشا د هغې خور نه د ماريا بلکې د ماري په نامه ياده کړه. دا لومړی ځل وه چې ناتاشا دده تر مخې د هغـه خور په دې نامه يادوی او خپله يې هم دې ته پام شو، هغه وويل:

-ښه؟

هغه ته يې وويل چې مسکو ټول سوی او اېرې شوی او...

ناتاشا لـه خبـرو پـاتې شـوه، نـور يـې نـه شـو کـولای وغږېږي. داسـې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښکاریده چې هغه هڅه کوي، پر ځان زور راولي چې خبرې واوري، خو نه یې شو کولای. هغه وویل:

-هوکې !وایي چې سوی دی، ډېر د خواشینۍ وړ دی.

هغه مخامخ کتل او په برېتو کې یې ګوتې وهلې.

سردار اندرې سکوت مات کړ، داسې برېښېده چې هغه غواړي د کومې غورې خبرې په اړه له هغوی سره وغږېږي، نوځکه یې وویل:

- تا له ګراف رستوف سره ولیدل ؟

هغه په خورا ساده او آرامه ژبه ، که څه هم ښکاریده چې دی پوه شو چې دده په خبرو د ژوندیو سر نه خلاصېږي، دوام یې ورکړ:

- هغه راته لیکلي دي چې ته یې ډېره خوښه شوې یې.

او تر هغه وروسته یې په داسې خوشالۍ چې ګواکې تر لټونې وروسته یې هغه کلمات چې هیله یې لرله، پیدا کړي وي، ژر ژر وویل:

- که تاسي ته هم هغه ګران وای، څومره ښه کار به شوی وای چې واده مو کړی وای.

شهزادګۍ ماریا ، د ورور خبرې اوریدې، خو د هغه په خبرو نه پوهېده، او یوازې ددې ښکارونه یې کوله چې د ژوندیو له حاله څومره لرې شوی دی، بله معنی لرله.

هغه ناتاشې ته وکتل او په کراره یې وویل:

- اوس ولې زما په اړه خبرې کوو ؟

ناتاشا احساس کړه چې د هغه سترګې په دې خښې دي، دې هغه ته ونه کتل او بیا ټول چپه خوله پاتې شول.

شهزادګۍ ماریا چې شونډې یې رېږدې، ناڅاپه یې وویل:

-اندرې ته غوا... ته هیله نه لرې چې نیکولای جان ووینې ؟

د لومړي ځل لپاره د سردار اندرې پر شونډو د لیدو وړ موسکا

(c) ketabton.com: The Digital Library

راخوره شوه، خو شهزادګۍ ماریا چې د هغه بشره او شونډې ښې پېژندلې، په وحشت سره دا سې احساس کړه چې دده دغه موسکا نه یوازې له زوی سره نه دخوښی او نه دمینې ښه څرګندوی بلکې د شهزادګۍ ماریا په هغو وروستیو خبرو نرمې ملنډې دي چې غوښتل یې د ورور احساسات راوپاروي.

هغه وویل:

- زه ډېر خوشاله یم چې نیکولای دلته دی، څنګه ؟ روغتیا یې ښه ده؟

****

کله چې یې نیکولای جان سردار اندرې ته راوست، هغه په ډار پلار ته کتل، خو هغه ځکه نه ژړل چې هېڅ چا نه ژړل. سردار اندرې، هغه ښکل کړ، خو داسې برېښېده چې نه پوهېږي، له هغه سره څه ووایي.

کله چې یې نیکولای جان بېرته بوت، شهزادګۍ ماریا بیا ورور ته ورنېږدې شوه، هغه یې ښکل کړ، نور یې نو د خپلو اوښکو مخه نیوای نه شوه او همداسې ټینګه په ژړا شوه.

سردار اندرې چې په ځیر ځیر هغې ته کتل، وې پوښتل:

- څنګه نیکولای جان ته ژاړې ؟

شهزادګۍ ماریا، په ژړا ژړا کې، دتایید سر وښوراوه او وې ویل:

- ماریا ! ته انجیل پېژنې ؟ خو ناڅاپه چپ پاتې شو ؟

-څه دې وویل ؟

سردار چې په هماغه ساړه غلچک، هغې ته کتل، او وې ویل:

- هېڅ ! دلته باید ونه ژواړې.

کله چې شهزادګۍ ماریا وژړل، هغه په دې پوه شو چې هغه ددې

(c) ketabton.com: The Digital Library

لپاره ژاړي چې نیکولای به بې پلاره پاتې شي. هغه ډېره هڅه وکړه چې بېرته د ژوند بهېر ته راستون شي او ژوند ته د ژوندیو په سترګه وګوري، هغه فکر وکړ:

-هو کې ! پر هغه هم باید ستا زړه خوږ شي، خو دا یوه ډېره ساده خبره ده. هغه ته په زړه کې د انجیل دا کرښې وریادې شوې:

-د هوا مرغان نه څه کري او نه څه ریبي، خو ستا سو پلار هغه پالي.

هغه دا خبره له ځانسره وکړه او غوښتل یې هغه شهزادګۍ ته هم ووایي. بیا یې ځانسره وویل:

- نه، نه، هغوی په خپل ډول دا تفسیروي، هغوی په دې نه پوهېږي. هغوی، په دې پوهېدای نه شي چې دا ټول احساسات دي چې دوی پرې ویاړي او زړه یې پورې تړلی دی. زموږ ټولو دغه ټولې اندېښنې چې موږ ته دا سې غوره بریښي، هغه ټول بې ګټې او په کار نه دي. موږ یو بل احساسولی او درک کولی نه شو.

او چپ شو.

****

د سردار اندرې، ماشوم زوی اوه کلن و. هغه متې متې کولای شول یو څه ولولي، خو په څه نه پوهېده. هغه تر دغې ورځې وروسته ډېر څه ولیدل او زده یې کړل. پوهه یې ترلاسه کړه، ځیرکتیا یې وموندله او تجربه، خو که هماغه ورځ یې دغه پوهه او درک چې وروسته یې وموندل، درلودلای، بیا به هم په هغه څه پوه شوی نه وای چې د هغې پلار، ترور او ناتاشې تر منځ تیر شول او ده ولیدل. هغه هرڅه لیدل، خو پرته له هغه چې وژاړي له کوټې نه ووت. چپه خوله ناتاشې ته چې ده پسې ورووتله، ورنږدې شو، په حیا حیا یې هغې ته وکتل او په ښکلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

او اند ښښنا کو سترګو هغې ته ځیر و. د هغه ګلابي لاندنۍ شونډه چې لږ پورته راغلې وه، لږ وربړېدیده، سر یې پر ناتاشې ورکښښود او په ژړا شو.

له هغې ورځې وروسته هغه هڅه کوله، له خپل روزونکي دوساله لرې لرې وګرځي. له مشرې ګرافینې نه چې دی یې نازوه او پالـه، تښتېده. یا به یوازې ناست و او یا به په حیا حیا شهزادګۍ ماریا یا ناتاشې ته ورته داسې ښکاریده ، هغه ته له خپلې ترور نه هم ناتاشه زیاته ګرانه شوې ده، او په کراره به یې ځان د هغې تر خوا نازونو ته برابره.

شهزادګۍ ماریا چې کله د سردار اندرې له کوټې راووته، په پوره توګه په هغه څه پوه شوه چې د ناتاشې بشرې او سترګو ورته ویلې وو. هغه نور نو له ناتاشې سره د ورور د ژوند د ژغورنې په اړه نه غږېدله. هغوی به په وار سره د ناروغ پالنه کوله او ورسره کېناستلې به، خو نور یې نو نه ژړل. تل به یې دعا کوله او په ټول توان به یې هغه ابدي او له درکه بهر څه ته پناه وروړه چې اوس یې شته والي د دغه زنکندن په حال کې انسان پر سر داسې احساسېده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲

سـرداراندرې نـه يـوازې پوهېـده چـې هغـه مـري بلکـې هغـه دا احساسوله چې حال يې مرګنی او د مرګ پولې ته نيمايی لاره يې وهلې ده.

هغه داسې احساسوله چې ټول هغه دنيايي شيان چې د خوښۍ او نفساني لذت او د احساساتو د پارونې سبب کېږي، له ده نه په لرې کېدو دي. هغه پرته له هر ډول تلوار او سودا نه، هغه څه ته سترګې په لاره و چې بايد ورپېښ شي. هغه ناليدونکی، لرې، ابدي، لاس ته نه راتلونکی ، ګواښمن او ناپېژندل شوی څه چې د ټول ژوند په اوږدو کې پر له پسې ده احساسوه، اوس ده ته ډېر نېږدې شوی و. هغه هم د هغه آرامې او عجيبه هستې له برکته چې ده احساسوله ، د پوهېدو او منلو وړ وه...

دی، پخـوا لـه دغـه شـان يـوه پـای نـه ويريـده. هغـه دوه ځلـه د دغـه وحشتناک ډاراوعذابونکي احساس سره مخامخ شوی و، خو اوس دی په هغه نه پوهېده.

لومړی ځل، هغه له دغه احساس سره هغه وخت آشنا شوی و چې د هغه تر مخې لاسي بم ولويد او ده وليدل چې په چورليدو چورليدو د ده خواته راچورلي. ده په هغه شېبه کې د بوټو، نيالګيو او آسمان په لور کتل او په دې پوهېده چې د مرګ په پوله ولاړ دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې تر ټپي کېدو وروسته را په سد شو ، په یوه شېبه کې د هغه په زړه کې، ګواکې د ژوند له قیده د مینې آزاده شوې غوټۍ وغوړېده ، داسې ابدي او آزاده چې دغه ژوند پورې یې اړه نه لرله، داسې غوټۍ راټوکېده. دی نور له مرګه نه وېریده او د هغه په هکله یې فکر نه کاوه . د ټپي کېدو نه وروسته د عذاب او اپلتو ویلو په هغو شېبو کې د یو ازیتوب په هغه ساعت کې به یې چې څو مره د ابدي مینې ، هغې مینې چې تازه یې پر ده څپه غوړولې وه، ځېرېده، پرته له هغه چې سر یې پرې خلاص شی، په هماغه کچه یې له دنیایي ژونده، بېزاریده. هر څه او هر چا پورې زړه تړل، تل د نورو په مینه کې ځان ځارول، یعنی له هېڅ چاسره په ځانګړی توګه مینه نه کول، یعنی له دنیایي ژونده زړه شلول دي. څومره به چې دی، دابدي مینې دغه برېد ته ورننوت ، په هماغه کچه به دی له ژونده بېزاره کېده او تر هغې کچې یې لا زیات هغه پوله ورانوله چې له مینې پرته د مرګ او ژوند تر منځ پرته ده. په لومړیو وختونو کې به چې کله هغه ته وریاد شول چې باید ومري، له ځانسره به ویل:

- نو څه چې مړشم ؟ تر دې دنیا نه خو هغه ښه ده.

خو تر هغې شپې نه وروسته چې هغه د میتیشي په ښار ګوټي کې تیره کړه او د نیمې بېسدۍ په حال کې یې هغه ښځه چې دده خوښېده ، تر سترګو شوه او بیا یې د هغې لاسونه پر خپلو شونډو ورکېښودل، په ارامۍ او خوښۍ یې وژړل. بیا پرته له هغه چې پوه شي، زړه ته یې دیوې ښځې مینه ورننوتله او یو ځل بیا یې له ژوند سره اړیکی تازه شوي وو. د خوښۍ او اندېښنو خیالونه پرې راخواره شوي وو. هغه شېبه وریاده شوه چې د ببرنیوروغتیایي مرستو په ځای کې یې کوراګین لیدلي و. نور یې نه شو کولای هغه احساساتو ته ورستون

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي. اوس ده په دې پوښتنې زوراوه چې ایا هغه به مړ وي او که به ژوندی ؟ خو ده دا زړه نه شو کولای چې له ځانه دا پوښتنه وکړي.

د هغه نا روغۍ خپله لاره وهله. خو هغه څه چې ناتاشا یاد کړي و، هغه وریښ شول. هغه څه چې د شهزادګۍ ماریا له راتګه دوه ورځې مخکې وریښ شول، دا د مرګ او ژوند تر منځ، هغه وروستی اخ وډب و چې دده به روح کې روان و. او په دې اخ او ډب کې مرګ بریالی کېده. که ده په ناڅاپي دا منلې وه چې ده ته لا ژوند ګران دی، دا له ناتاشې سره دده د مینې پایله وه، خو دمیتیشې په سیمه کې د هغې شپې تر تېرېدو وروسته، په هغه حال کې چې ده اپلتې غږولې، په همدې حال کې هغه ښځه ورسره مخامخ شوه چې دی ورته سترګه په لاره و، د هغه لاس یې پر خپلو شونډو ورکښښود. په ارامه خو خورا خوښۍ یې اوښکې تویې کړې، پرته له هغه چې دی پوه شي، دیوې ښځې مینې یې زړه ته لاره کړې وه او هغه بیا له ژوند سره اړیکې پیدا کړي وو. د خوښۍ او ګېنې خیالونه بیا پرې راخواره شول..

دا مابنام و. هغه د هرې شپې په شان تر مابنامنۍ وروسته، لږ تبې اخېستی او خیالونو یې په بې ساري توګه رانه و. سونیا د میز تر شا ناسته او ده سترګې پټې کړې وې. پر هغه ناڅاپه د نیکمرغۍ څپه راخوره شوه او له ځانسره یې وویل:

-آه ! دا هغه ده چې ګوګل ته راننوته !

په رښتیا هم د سونیا پر ځای د مګړۍ راننوتلې ناتاشا چې چا یې د راتګ په وخت کې آن د ګامونو غږ هم اوریدلی نه و، ناسته وه.

له هغه وخته چې ناتاشې د هغه پالنه کوله، سردار اندرې د هغې شته والي او نږدېوالي احساساوه. ناتاشا پر یوې داسې لاستي لرونکي څوکۍ ناسته وه چې څنګ یې پر هغه لګېده او پر هغه یې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

شمعې د رڼا دلګېدو مخه نیولې وه. هغې جورابې اوبدلې، هغې د جورابو اوبدل زده کول هغه وخت پیل کړل چې سردار اندرې هغه ته وویل:

-هېڅ بل څوک د هغې زړې بوډۍ په څېر چې جورابې اوبي، نه شي کولای د ناروغ پالنه وکړي او د جورابو په اوبدلو کې کوم آراموونکي څه نغښتي دي. د هغې نرۍ ښکلې ګوتې چې د اوبدلو او سپنیزډکي به یې کله ناکله پر یو بل ولګېدل، په هڅو کې وې او هغه ته د هغې په ښکته شویو خیالوکې د ډوبې بشرې یو اړخ له ورایه او په څرګنده معلومېده.

ناتاشا، وخوځېده او د وړیو غونډارې د هغې له زنګنو ولوید. هغه پاڅېده او هغه ته یې وکتل. لاس یې ددې لپاره د شمعې مخې ته ونیو چې د رڼا مخه ونیسي. په چټکۍ، خو په احتیاط او نرۍ خوځېدا خمه شوه، د وړیو غونډارې یې راپورته کړ او بېرته په هماغه حالت کېناسته.

سردار اندرې پرته له هغه چې وخوځېږي، هغې ته کتل، هغه لیدل چې ناتاشا تر خوځېدا وروسته ژورې سا اا بستلو ته اړتیا لري، خو هغې دا کار ونه کړ او په احتیاط یې نرۍ سا ویستله.

د ترویڅکي دښارګوټي د صومعې په سیمه کې سردار اندرې او ناتاشا دتیرو پېښو په اړه غږېدل او سردار هغې ته وویل ، که ژوندی پاتې شي، دی به دژوند تر پایه پورې د خپل ټپ له امله له خدای نه ځکه مننه کوي چې د هغه له برکته یې بیا له ناتاشې سره دیدن وشو، خو په دې ټوله موده کې هغوی هېڅکله د راتلونکې په اړه ونه غږېدل.

سردار اندرې چې اوس په خیالونو کې ډوب و، هغې ته یې په کتو کتو کې یې، د هغې د اوبدلو د نریو ستنو نرم آواز ته د غوږ نیولی او د

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه په ترخ کې یې له ځانسره ویل:

- دا شوني و او که ناشوني ؟ ایا قسمت د څه لپاره زه په دې خوارۍ اخته او بیا یې له هغې سره یوځای کړم ؟ چې مړ شم ؟ ایا ماته یې د ژوند رښتیني بڼه د دې لپاره راڅرګنده کړه چې زه په دروغو کې ژوند وکړم ؟ په دې نړۍ کې، هغه تر ټولو نه ماته ګرانه ده، نو څه ؟ نو زه په دې څه وکړم چې هغه ماته تر ټولو ګرانه ده. ؟

د همدې خبرو په لړ کې یې ناڅاپه، بې ارادې او د عادت له مخې زګیروی وکړ. ده دا عادت د خپلې ناروغۍ نه د زوریدنې په موده کې پیدا کړی و.

ناتاشې چې د زګیروي د غه غږ واورید، او بدل یې پرېښود ل، هغه ته ورنږدې شوه او همدا چې د هغه ځلېدونې سترګو ته یې پام شو، په نرمو نرمو ګامونو لا وروړاندې، پر هغه ورخمه او وې ویل:

-تاسو ویده شوي نه یاستئ ؟

- نه، زه له ډېرې مودې تاسو ته ګورم، ماستاسې راننوتل احساس کړل، هېڅوک لکه د تاسو په شان، ماته د غه کراره آرامي او د زړه رڼا نه رابښي. زړه مې غواړي چې له خوښۍ نه ښه وژاړم.

ناتاشا، هغه ته لا وروړاندې شوه او پر څېرې یې د خوښۍ او مینې ځلا راخوره شوه، سردار اندرې، ورته وویل:

-ناتاشا تاسې ماته ډېره او خورا ډېره ګرانه یاستئ. له هرڅه نه چې په دې دنیا کې دي.

ناتاشا، د سترګو په رپ کې مخ وروا ړاوه او وې وې:

- او ماته ؟ څنګه له هرڅه ډېره ګرانه ؟

-څنګه له هرڅه ډېر ؟ نو تاسې څه فکر کوئ ؟ تاسو یې څنګه په زړه کې احساسوئ ؟ زړه مو څه درته وایي ؟ د زړه په تل کې یې څنګه

(c) ketabton.com: The Digital Library

انګېرئ ؟ ګوره زه به ژوندی پاتې شم ؟ تاسو ته څنګه برېښي ؟

ناتاشې په داسې يوې خوځېدا چې د لېونۍ مينې نښې په کې څرګندې وې، د هغه دواړه لاسونه يې راونيول او څه کم چيغه يې کړل:

-زه ډاډه يم، ډاډه يم !

سردار چپ شو. د هغې لاسونه يې راونيول، هغه يې ښکل کړل او وې ويل:

- څومره به ښه وای !

ناتاشا، ډېره نيکمرغه او ګېنې اخېستې ښکاريده، خو په هماغه شېبه کې ور په ياد شول چې دا کار ناسمه دی او هغه بايد آرامه واوسي.

هغې چې د خپلې خوښۍ د ايلولو هڅه کوله، وې ويل:

-خو تاسو ويده نه شوئ ! ښه به دا وی چې ويده شئ، هيله کوم آرام وکړئ.

سردار اندرې، تر کېښکولو وروسته، دناتاشې لاس پرېښود، هغه ببرته د شمعې څنګ ته راغله او په خپل پخواني حال کېناسته.

دوځله يې وروکتل او دواړه واريې ځلېدونکې سترګې سره وجنګېدلې. هغې دځان لپاره د اوبدلو اندازه وټاکله او په زړه کې يې وويل چې تر هغه پورې چې تر دې ځايه پورې و نه اوبدل شي اوبدل به پرېنږدي.

په رښتيا هم تر دې نه وروسته د سردار سترګې پټې او ويده شو. هغه تر لږ ځنډ ويدوکېدو وروسته، ناڅاپه په داسې حال کې چې سړې خولې پرې را رواني وې او ګېنې اخېستی و، راويښ شو. دی چې کله ويده کېده، د هغه څه په اړه فکر کاوه چې دا ټوله موده يې د هغه په اړه فکر کاوه او هغه مرګ او ژوند و، خو اندرې زياتره د مرګ په اړه فکر

(c) ketabton.com: The Digital Library

کاوه ، هغه ځان مرګ ته ډېر نېږدې احساساوه،

سردار له ځانسره وویل:

- مینه ؟ مینه څه ته وایي ؟ مینه د مرګ خنډ ده. مینه ژوند دیهر څه ده، پر ټول هغه څه چې زه پوهېږم، یوازې له دې کبله پوهېږم چې مینه لرم. هر څه چې شته، ټوله هستي ددې لپاره شته والي لري چې زه مینه لرم. هر څه یوازې مینې پورې اړه لري. مینه خدای دی او مرګ او زما مړه کېدل، ماته د مینې یوه برخه ده د کل او ابدیت سرچینو ته ورستنېدل دي.

دغه اند ښېنې هغه ته آرامه ښېونکې وبرېښېدې، خو دا اند ښېنې یوازې اند ښېنې وې. په هغو کې کوم څه نیمګړې، کوم څه یو اړخیزه، او کوم چور ځانګړي او ذهني و، هغه څرګند نه و . هر څه هماغه شان نا آرامه او تت و. او دی همداسې ویده شو.

هغه خوب لیده چې دی په هماغه کوټه کې پروت دی چې په رښتیا دی هلته پروت و، هغه خوب لیده چې دی ټپي نه دی او رک روغ دی. د سردار اندرې، په وړاندې بې شمېره، ډولا ډول تباه شوي او بې پروا وګړي راښکاریدل. هغه له هغو سره غږېده او دکوم نه وړ څه په اړه یې له هغو سره خبرې کولې. هغوی کوم ځای ته د تګ تکل کړی وو. سردار اندرې ته په تته وریادیدل چې دا ټول بې معنی او هسې بې ګټې او دی تر دې نه خورا لویې ستونزې لري، خو هغه له هغو سره غږېده، اپلتې یې ویلې او د ټولو د حیرت سبب و. په کرار کرار او په نا څرګنده ډول دغه کسان ورکېږي او د ټولو هغو پر ځای یو شي پاتېږي او هغه دروازه نومېږي او هغه باید وتړل شي. د دروازې پلو ورځي، تړلي یې او غواړي قفل وراچوي. اوس هر څه او ټول په دې پورې اړه لري چې دی به وکولای شي هغه قفل کړي او که ؟. هغه ځي، تلوار کوي، خو پښې یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه ورسره خوځېږي او هغه پوهېږي چې دی نه شي کولای دروازه قفل کړي، خو پوره په هماغه شېبه کې چې دی له ډاره او په ناتوانۍ د دروازې پلو ورځښېږي، هغه، هغه وحشتناک شي د دروازې له هغه پلوه، دروازه راکېښکاږي، هغه شي هڅه کوي چې دروازه په زوره راخلاصه کړي. هغه یو غیر انساني، شی دی، هغه مرګ دی. دروازه په زوره راخلاصېږي. اوس باید د هغه مخه ونیول شي. هغه په دواړو لاسونو دروازه کلکه نیسي او په خپل ټول او وروستي توان سره هڅه کوي چې دروازه تړلې وساتي. که څه هم د دروازې د خلاصولو مخه نیولی شي، خو نور نو د هغې قلفول ناشوني دي. د هغه قوت ډېر کمزوری دی، هر څه یې له واکه وزی، هغه قوت چې دروازه راپورې وهي، خورا وحشتناکه دی. د هغه له امله دروازه کله خلاصه او کله پورې کېده.

هغه وحشتناک بیا دروازه راپورې وهله. د سردار اندرې، وروستی بې ساري قوت، ناتوان او مات شو او د دروازې دواړه پلې، مخامخ بې له غږه راخلاصې شوې. هغه شي راننوت او هغه مرګ دی. او سردار اندرې مړ شو.

خو په هماغه شېبه کې چې هغه مړ شو، سردار ته وریاد ښول چې هغه خوب ویني او په همدې شېبه کې چې هغه مړ شو، هغه په ځان زور راوړ او را ویښ شو.

ناڅاپه یې پر روح رڼا را خوره شوه او هغه پرده چې تر هغه وخته پورې یې، هغه نالیدونکی او ناپېژندونکی څه دده له سترګو پټول، دده د باطن دسترګو له مخې لرې شوه، هوکې دا مرګ و، زه مړ شم. زه راویښ شوم. هوکې! مرګ راویښېدل دی.

هغه داسې احساس کړه چې ګواکې دده په روح کې، بندي شوې

(c) ketabton.com: The Digital Library

هڅې او قوت آزاد شوي دي. او هغه، هغه آرامي او کراري چې نور نو له ده نه لرې نه شول، په ځان کې احساس کړل.

کله چې راويښ شو په سړو خولو کې ډوب و. په کټ کې يې ښوريدل پيل کړل، ناتاشا هغه ته ورنږدې شوه او ترې وې پوښتل چې څه شوي دی ؟ هغه نه ځواب ورکاوه او نه يې په خبره پوهېده او يوازې يې په ځير ځير هغې ته کتل.

دا هغه څه و چې د شهزادګۍ ماريا د راتګ نه دوه ورځې مخکې پېښ شوي و. او له هماغې ورځې راهيسې ، هماغه شان چې ډاکتر ويلي و ، ستومانه کوونکې تبې ياغي بڼه پيدا کړه ، خو ناتاشې د داکتر خبرو ته پام نه کاوه بلکې هغې په سردار کې د هغه وحشت نښې ليدلې چې نور يې هغې ته د شک او ترديد ځای پرينښود.

له هماغه ورځې د سردار اندرې لپاره له خوبه راويښېدو سره له ژونده راويښېدل هم پيل شول او په نسبي توګه د ژوند موده ، هغه ته تر هغه مودې نه لنډه و نه بربښېده چې له خوبه راوېښېده. او په نسبي توګه د خوب د مودې په پرتله.

د هغه وروستۍ ورځې او ساعتونه په خورا عادي او ساده ډول تېر شول.

شهزادګۍ ماريا او ناتاشې چې د هغه له څنګه لرې کېدې هم دا احساسوله. هغوی نور نه ژړل او نه يې د هغه پالنه کوله «هغه نور نه و ، هغه له دوی نه جلا شوی و» هغوی په دې وروستيو وختونو کې خپله هم په دې پوهېدلې وې ،. هغوی نور نه د هغه بلکې د هغه د خورا نږدې کسانو يادونه او پالنه يې کوله. د هغه د کالبد او تش بدن. هغوی دواړو دغه حالت په داسې اغيزمنه بڼه احساساوه چې د مرګ وحشتناکې بڼې پر هغو هېڅ اغېز نه کاوه او ددې وړتيا يې نه ليدله چې د هغه پر غم

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماتم جوړ کړي. هغوی نه د هغه ترخوا ژړل او نه له هغه نه لرې کېدل، او په خپل منځ کې هېڅکله د هغه په اړه نه غږېدلې. هغوی دا سې انګېرله چې دوی به و نه شي کولای، هغه څه چې دوی پرې پوهېږي، په خبرو کې بیان کړي.

هغوی دواړو لیدل چې څنګه هغوی. په کرار کرار او آرامه آرامه ښکته او ښکته، هغې خوا ته چې ښایي، کوزېږي او دواړه پوهېدلي دي چې دا باید همدا سې وي او همدا سې ښه ده.

د زنکندن او دعا مراسم ترسره او مړی و مینځل شو. ټولو له هغه سره خدای پا مانۍ ته ورنېږدې شول. کله چې یې زوی هغه ته راوست، پلار یې په تندي ښکل کړ او مخ یې واړاوه. هغه دا کار نه ددې لپاره چې ورته ګرانه وه او یا یې په پلار زړه خوږېده (شهزادګۍ ماریا او ناتاشا په دې خبره پوهېدل) بلکې ددې لپاره چې هغه تصور کاوه چې ده نه همدا سې غوښتنه کېږي، خو کله چې له هغه نه غوښتنه وشوه چې دعا ورته وکړي، شا او خوا یې ګواکې ددې لپاره وکتل چې وپوښتي، ایا کوم بل کار هم وکړي او کنه ؟

وروسته له هغه چې د څو دقیقو لپاره ناخوځېدونکې او مړه ځنازه د دوی په وړاندې پاتې شوه، شهزادګۍ ماریا وویل:

- هرڅه پای ته ورسېدل ؟

ناتاشا مړی ته ورنېږدې شوه، د هغه مړو لویدلو سترګو ته یې وکتل او په چټکۍ یې ورپټې کړې. هغې د هغه سترګې ورپټې کړې. هغه یې ښکل نه کړې بلکې په خورا درناوي یې د هغه پر اننګي چې ددې لپاره تر ټولو نېږدې یاد و، ورکېښود ، هغې وویل:

-هغه چېرې لاړ ؟ هغه اوس چېرې دي ؟

کله چې مړی و مینځل شو او کفن شوې ځنازې تابوت، پر میز

(c) ketabton.com: The Digital Library

کېښنودل شو ، تول راغلل، ددرناوي او خدای پا امانۍ په نښه په ژړا ژړا د هغه له څنګه تېر شول. نیکولای جان د هغه غم او زوریدو له غمه ژړل چې دده کوچنی زړه یې کېښکود. ګرافینې او سونیا نه یوازې، د سردار پر مرګ ژړل بلکې پر ناتاشې یې هم زړه ټوټه ټوټه کېده. بوډا (مشر ګراف) هر څه احساس کړي وو او په دې ژړل چې ډېر ژر دی هم باید دا وحشتناک او نه راګرځېدونکی سفر پیل کړي.

ناتاشا او شهزادګۍ ماریا هم اوس ژړل، خو هغوی نه په خپل ماتم بلکې هغوی د هغې مهربانۍ لپاره ژړل چې د غه ساده ، پرتمین او رازمن مرګ ، چې همدا اوس ددوی ترمخې تېر شوی و ، ددوی پر زړه را خوره کړې وه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم کتاب

دويمه برخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱

د پېښو د پېښېدو په ټولو لاملو پوهېدل، د انساني ذهن له توانه وتلې خبره ده، خو په دغو لاملونو د پوهېدلو اړتیا په انساني روح کې نغښتې ده.

انساني ذهن چې د پېښو د بې شمېره کړکیچونو شرایطو ته چې هر یو یې کېدای شي د پېښو علت وي، لاره موندلای نه شي ، تر ټولو لومړی او نږدې هغه یې اغېزګڼي او وایي چې همدغه علت دی. چې په تاریخي پېښو کې(هلته چې انساني کړه د څېړنې اصل دی)تر ټولو لومړنی تصور، د خدای اراده ګڼل کېده او تر هغه وروسته د هغو کسانو اراده وه چې تر ټولو غوره دریځ یې لاره. یعنې تاریخي اتلان دي، خو ددې کار د پوهېدنې لپاره به دا بس بنسټ ته پاملرنه وکړو او په دې پوه شو چې د اتلانو اراده نه یوازې پر پرګنو اغېز لري بلکې هغه (پرګنې) هغه لارښوونه کوي.

کېدای شي داسې وبرېښي چې دا هېڅ پروا نه لري چې د تاریخي پېښو علت داسې یا هسې وګڼو... د هغو دوو تنو تر منځ چې یو یې وایي، د لودیز خلک ځکه د ختیځ پلو ته لاړل چې ناپلیون غوښتل او بل یې وایي چې دا چاره ځکه پېښه شوه چې باید پېښه شوې وای، د دوی د توپیر اندازه له هغو نورو دوو تنو نه چې یو یې وایي ځمکه ټینګه ولاړه او سیوري ترې چورلېږي او بل یې بیا وایي چې دوی نه پوهېږي چې ځمکه پر څه ولاړه ده، خو په دې پوهېږي چې د ځمکې او نورو ستورو د خوځېدا څارنه کوي. د تاریخي پېښو علت، د ټولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

علتونو له یو علته پرته بل علت نه دی او کېدای هم نه شي، خو د پېښو د ارادې ځېنې قوانین پېژندل شوي دي او ځېنې هسې د تصور او خیال په کچه تصورېږي. دغو قوانینو پېژندنه یوازې هغه وخت شونې ده چې مونږ د یو تن په اراده کې د علتونو له پلټنې تېر شو، لکه هماغه شان چې د ستورو د خوځېدا قانون یوازې هغه وخت پېژندلې شو چې انسان د ځمکې د ځای پر ځای سکون د قانون نه تېر شي.

مورخین د ۱۸۱۲ کال د بارادینو تر جګړې او د دښمن له خوا د مسکو د لاندې کولو او سوځولو نه وروسته د ریزان د واټ نه د کالوژسکایا او تارو فسکي کمپ ته د روسي پوځ لېږدېدل چې د کراسنایا پاخرا د ځنګیز خوځون په نامه نومول شوی دی، او هغه تر ټولو مهمه او نه هېریدونکې پېښه ګڼي. تاریخ لیکونکي د دغې سترې او نبوغ نه ډکې چارې ویاړ، د خو تنو ویاړ ګڼي او ټول په دې غږېږي چې د دې ویاړ زیاته برخه د چا ویاړ دی. آن بهرني او له هغه ډلې نه فرانسوي لیکونکي د دغه ځنګیز شاتګ او خوځون پریکړه، د روسي قوماندانانو نبوغ ګڼي او مني یې، خو دا علت نه څرګندوی او نه څوک پرې پوهېدای شي چې ولې پوځي تاریخ لیکونکي او هغو پسې ټول دا لیکي چې د روسي پوځونو دغه خوځون چې روسیه یې ژغورلې او ناپلیون یې تالا والا کړی دی، د کوم یو تن د ژورې اندېښنې او نوښت زېږنده دی؟

په دې خبره پوهېدل په رښتیا هم ګرانه خبره ده. لومړی خو دا ځکه ګرانه ده چې په دغه خوځون کې ژوره اندېښنه او نبوغ چېرې دی؟ ځکه هغه پوځ لپاره چې یرغل نه کوي، د ځای پر ځای کېدو د غوره ځای پیدا کول چې په اسانۍ خواړه او کالي تر لاسه کولی شي و نبوغ نه غواړي. د ۱۸۱۲ کال په حالاتو کې هر دیارلس کلن وآن د کوم بې عقله زلمي له زیار او هڅې پرته دا تصور کولای شو چې له مسکوه تر وتلو وروسته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پوځ دځای پر ځای کېدو لپاره تر ټولو غوره ځای د کالوژسکایا واټ ته نږدې ځایونه وو.

دویمه خبره داده چې، دا ګرانه ده چې دا پیدا کړو چې تاریخ لیکونکو څنګه او ولې د روسیې ژغورنه او ناپلیون راپرزیدل ، په دې خوځون کې موندلې دی، ځکه دغه څنګیز خوځون که پخواني او د هغه همهاله او وروستي شرایط په بل ډول و ،. کېدای شو چې هرڅه د روسیې د تباهۍ او د فرانسویانو د ژغورنېته لاره آواره کړې وای، که د روسي پوځ د ژوند تر دغه خوځون نه وروسته لا غوره شو ، په هېڅ ډول نه شو ویلای چې د دغه خوځون پایله وه.

که له دغه خوځون سره نور شرایط مل نه وای، نه یوازې به یې روسي پوځ ته ګټه رسولې نه وای بلکې هغه به یې تباه کړی هم وای. څه به پېښ شوي وای که مسکو نه وای سوځېدلای ؟ که ناپلیون او میورات روسانو نه وای ورک کړی ؟ که د کراسنایاپاخرا ، سیمې ته د تیریدو په وخت کې د بیتیګس او بارکلی په مشوره ، پر روسي پوځ بريد شوی وای ؟ دا سې نور که ؟ که ؟ او که ؟...

درېیم هغه چې تر ټولو پېچلې او جوړه ځکه ده چې تاریخ پوهان په لوی لاس دا هېرول غواړي چې د څنګیز خوځون چاره ، یوازې یو تن پورې اړه نه لري. هېڅ چا د هغه اټکل نه و کړي او دا کار لکه د فیلي له سیمې د شا تګ په شان ، د هیڅ پام په پوره توګه ځانته نه و ور اړولي، بلکې . دا پېښه ګام په ګام د یو بل پسې زېږېدونکو پېښو او شېبه په شېبه د نویو زیاتو او ډولا ډول پېښو نه رامنځ ته شوې پېښه وه او یوازې هغه وخت یې د یوې بشپړې پېښې بڼه پیدا کړه چې پېښه شوې وه او نور یې تیر وخت پورې اړه لرله...

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲

دغه ځنګیزه خوځېدا وه یوازې غه وخت پېښه شوه، چې روسي پوځ مخامخ او دیرغل برعکس شا ته تګ پیل کړ او وروسته له هغه چې دفرانسویانو برېد ودرید، له خپل مخامخ تګ نه یې چې له پیل نه دوړاندې تګ تکل کړی و، لاس په سر شو، نو له دې کبله کله چې روسي پوځ ولیدل چې نور دوی پسې اخېستونکی پوځ یې تر شا نه لیدل کېږي، نو په طبعي توګه یې ښې خوا ته ځکه مخه کړه چې په هغه ځای کې د خوړو او کالیو له پریمانۍ نه خبر وو.

که داسې وانګېرو چې د روسي پوځ، نومیالي قوماندانان نه درلود او پوځ بې مشرۍ و، دغه شان پوځ به له دې پرته بله چاره نه لرله چې بېرته د مسکو خوا ته ستانه شي او دځان لپاره داسې دایروي یا کړیزه لاره، هغه خواه وټاکي چې هلته ابادې ځمکې او پریمانه خواړه او کالي وي.

دغه ځوځېدا د نژنیه له لارې، ریزان او تولا سیمو خوا ته ته دتلونکو لارونه دومره طبعي ښه لرله چې آن له روسي پوځ نه تښتېدلي داړمارانو هم خپلې خوځېدا لپاره دغه لاره ټاکلې وه او له پترزبورګ نه هم سپارښتنې راورسېدې چې کوتوزف هم باید د خپل پوځ دخوځېدا لپاره دغه لاره غوره کړي.

دتاروتینو په سیمه کې کوتوزف د ټولواک هغه لیک تر لاسه کړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې دده پر کړو يې ځکه نيوکې کړې وې چې دده پوځ د ريزان له لارې خوځولی و، خو بيا هم دليک تر پوره لوستلو نه وروسته دا څرګنده شوه چې، په ليک کې هم ده ته لارښوونه شوې وه چې هماغه کالوژسکايا لاره چې ده ټاکلې وه او ده ته تر ټولو غوره لاره ده.

روسي پوځ لکه هماغه شان چې څرګنده وه، له فرانسويانو سره د جګړې په ټوله موده کې او هماغه راز د بارادينو په جګړه کې، تر سختو ګوزارونو لاندې راغلی و، همداسې يې تر ګوزارونو لاندې شا تګ ته دوام ورکړ، خو همدا چې د دغو ګوزارونو زور پای ته ورسېد او بل ګوزار يرغل ونه ليدل شو، نو هغه حالت يې ښه وګاڼه او غاړه يې ورته کېښوده چې دوی خپله ورسره مخامخ شوي وو.

د کوتوزف وړتيا او نبوغ، په هغې جګړېزې کړنلارې او د پوځ په قوماندانۍ کې چې دده په نامه يادېږي نه و بلکې دده نبوغ په دې کې و چې بل هېڅوک په هغه څه نه پوهېدل او نه يې، درک کولای شول چې پېښېدونکي وو. هغه يوازينی څوک و چې له هماغه وخته د فرانسوي پوځ په ناتوانۍ او نا وړتياوو پوهېده او يوازينی څوک و چې د بارادينو د جګړې پايله يې د روسي پوځ برې ګاڼه. هغه د روسي پوځ د قوماندان په توګه، بايد تر ټولو نه زيات لېواله وای چې يرغل وکړي، خو داسې نه و، دی يوازيني څوک و چې له خپل ټول توان نه يې ددې لپاره کار واخېست چې خپل پوځ په دغه بې ګټې جګړې کې له نښتو وژغوري.

هغه ځناور چې د باردينو په جګړه کې ټپي شوی و، په هماغه ځای کې چې ښکاري تر ښکاره وروسته پريښی و، هماغه شان، همالته پاتې و، خو ښکاري په دې نه پوهېده چې ښکار يې، ژوندی دی او کنه ؟ توان لري او کنه ؟ او يا يې ځان چېرې پټ کړی دی. ناڅاپه د ښکار

(c) ketabton.com: The Digital Library

چیغې پورته شوې.

دغه ځناور فرانسوي پوځ و، دغه ځناور خپله چغه پورته کړه او د خپلې تباهۍ څرګندونه يې وکړه. د دغه ځناور څرګندونه، د کوتوزف پوځ ته د لوریستون په څېره کې د اوربند او سولې د استازي رالېږل و.

ناپلیون په دې ډاډه و چې هر هغه څه ښه دي او که ښه نه دي، خو دا چې دده په خیال کې ګرځي، هغه ټول ښه دي. نو هماغه لومړی څه يې چې خیال ته ورغلي و او هېڅ معنی نه لرله، هغه يې کوتوزف ته لیکلي وو:

«شهزاده کوتوزف! زه خپل یو جنرال یاور تاسو ته د خورا مهمو خبرو لپاره درلېږم. ستاسې له مبارک حضور نه هیله کوم چې د هغه پر هر څه، په تیره بیا پر هغه څه باور وکړئ چې تاسو ته يې، ستاسې په اړه، زما له خوا دزړه له کومې وړاندې کوي. زه د خدای د لوی دربار نه هیله کوم چې تاسې په خپله سپېڅلې پناه کې وساتي»

مسکو، د اکتوبر دریمه، ۱۸۱۲ کال

ناپلیون

کوتوزف هغه ته داسې ځواب ولیکه:

«که زه اوس کومه روغه جوړه ومنم، راتلونکي به پر ما ته د لومړي لمسونکي په توګه لعنت ووایي. دا زموږ د خلکو اراده ده.»

هغه ناپلیون ته داسې ځواب ولیکه او خپل ټول توان يې ددې لپاره کاراوه چې پوځ له جګړې لرې وساتي.

د یوې میاشتې په اوږدو کې، په مسکو کې د فرانسوي پوځ میشتیا او تالان او د مسکو په څنډو تاروتینو کې د روسي پوځ ځای پر ځای کېدل او استراحت، د دواړو خواوو پوځي توان (شمېر او استراحت) چور بدل کړل. دغه بدلون د روسي پوځ په ګټه تمام شو. که د

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرانسوي پوځ حالت او د هغو شمېر روسانو ته څرګند نه و، خو همدا چې د غه بدلون څرګند شو، د یرغل اړتیا هم راپیدا او له هغه سره هممهاله په ډېرو ځایو کې د یرغل د ورتیا نښې هم رابنکاره شوي. د غه نښې دا وې:

دلوریستون لېږل، ، په تاروتینو کې د پریمانه خوړو او کالو پیدا کېدل، هغه خبرونه چې له هرې خوانه د فرانسوي پوځ د بې اوزګارۍ او بې نظمۍ او زموږ پوځ ته د نویو سرتیرو په اړه رارسېدل، د هوا ښه والي او زموږ د سرتیرو دمه کیدل، ، تر ډېر استراحته وروسته په سرتیرو کې د کار د سرته رسېدو د لېوالتیا پیدا کیدل ،... دفرانسوي پوځونو په حال دخبرتیا هیله، چې له ډېرې مودې راهیسې وزګار پاتې شوي وو... د غه راز په ځېنو کلیو ، بانډو او لارو کې پر فرانسویانو د کلیوالو یرغلونو چې د هر یو پوځي په ګوګل کې یې د پیاوړتیا او ښه والي روحیه راپاروله. ددغو وړو بریو خبرونو د خلکو او کلیوالو تر منځ د رخې روحیه راځوله او په هغو کې د غځ اخېستو د احساس لمسېدل دم په دم تر هغه پورې په زیاتېدو ښکاریده چې فرانسویان په مسکو کې پاتې کیدونکي وو. له ټولو نه غوره لا دا وه چې زموږ پوځ پر دښمن د غوره والي له امله بدل شوی و. د قواوو انډول بدلون موندلی و او یرغل هرو مرو کېدونکی و. پوره هماغه شان چې کله د ساعت ستنې ، په بشپړه توګه دیوې کړۍ ګرځېدا پوره کوي او زنګونه یې زنګ وهي، د پوځ لوړپوړو چارواکو هم همداسې د یو بدلون خوځون او اوښتون احساساوه، داسې یو بدلون، خوځون او اوښتون چې زنګونو یې زنګیدل، پیل کړي وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳

کوتوزف له خپلې قوماندانۍ او ټولو اک له پترزبورګ نه د روسي پوځ قومانده کوله. مخکې تر هغه چې د مسکو د ماتې او سقوط خبرونه پترزبورګ ته ورسي، د جګړې لپاره یوه هر اړخیزه کړنلاره جوړه او د کوتوزوف په مشرۍ د کړنې لپاره لېږل شوې وه. که څه دا کړنلاره په دې خیال چې پر مسکو پخوانۍ واک ټینګ دی، جوړه شوې وه، خو بیا هم د سترې قوماندانۍ مشرۍ هغه ومانه او د هغه کړنه او عملي کول یې پیل کړل. کوتوزف، یوازې دومره ورته ولیکل چې د جګړې لارښوونه او مشري به له لرې واټن نه خورا ګرانه وي. پترزبورګ د دغو خنډ پېښوونکو ستونزو د اوارۍ او نویو سپارښتنو د سرته رسولو لپاره ځېنې کسان کوتوزوف ته ورولېږل.

له دې نه پرته، د روسي پوځ په قوماندانۍ کې باید نوي بدلونونه، ترسره شوي وای. د وژل شوي باګراتیون او خوابدي شوی بارکلی پر ځای باید نور کسان ټاکل شوي وای. په خورا غوڅه توګه دا تصور پیاوړی شوی و چې دالف پر ځای ب او د ب پر ځای الف وټاکل شي. او یا برعکس د A پرځای D او داسې نور، خو دا ټولې چارې دیو چا له خوښې پرته بله ګټه نه لرله. دا تصور هم له دې کبله وچې د پوځ د غوره والي لپاره د دغو چارو سرته رسولو ته اړتیا لید له کېږي.

د پوځ په قوماندانۍ کې د کوتوزف او د هغه د درستیزوال

(c) ketabton.com: The Digital Library

بینیګیسن ، ترمنځ تربګنی، قوماندانۍ ته د ټولواک د ډاډورکسانو راتګ او نویو بدلونونو له امله د بېلابیلو ډلو خپل منځي پیچلې کړکیچنې دوکې ، دیوبل تیرا بستل او تربګنۍ سختې زیاتې لوبې روانې وې. چا یوه ته کنده کیندله او چا دبل لارې کې څاه جوړوله او داسې نور او نور. ددې ټولو دوکو په منځ کې اصلي پلمه هغه پوځي عملیات و چې دغو کسانو هر یو تصور کاوه چې دی یې مشري او لارښوونه کوي، خو پوځي عملیات د دوی له ارادې پرته، هماغه شان چې باید ترسره شي یعنې د دوی د اټکل نه لرې روان و. دې عملیاتو د ولس د خوښۍ پربنسټ خپله لاره وهله. دغه دوکې او تیر ویستل ټولې له ټولو سره لویدلې، سیالي یې سره کوله او د هغو غبرګون د پوځ پر لوړ پوړو چارواکو خپل اغیز کاوه...

ټولواک د تاروتینو تر جګړې وروسته، د اکتوبر په دویمه په خپل لیک کې کوتوزوف ته لیکلي و:

« شهزاده میخایل ایلاریونویچ ! د سپتمبر د دویمې راهیسې دښمن پر مسکو ولکه کړې ده. ستاسو وروستي ګذارش د سپتمبر په شلمه رالیږل شوی و. په ټوله دې موده کې نه یوازې د دښمن په وړاندې زمونږ د لومړنۍ پلازمېنې د خپلواکۍ لپاره څه کار نه دی شوی بلکې د وروستیو رپوټونو له مخې تاسو نور هم شاته تللي یاست. د سیرپوخوا ، سیمه هم دښمن لاندې کړې ده. د تولا سیمه چې د خپلو فابریکو له پلوه د پوځ د وړتیاوو د پوره کولو لپاره ، خورا ضروري ده، تر ګواښ لاندې راغلې ده، د جنرال وینځیګېرود ، په راپور کې وینم چې د دښمن یولس زره کسیز پوځ پترزبورګ ته په تلونکو لارو خوځېدلی دی او د دښمن بله قطعه چې څو زره تنه دی، د دیمتروف دښار پلو روان دي. او د هغه څلورم او د شمېر له پلوه دپام وړ پوځ د

(c) ketabton.com: The Digital Library

روزا او موزاسیک د سیمو تر منځ ځای پر ځای شوی دی. په خپله ناپلیون د سپتمبر په ۲۵ په مسکو کې و. د دغو ټولو اطلاعاتو له مخې دښمن خپل پوځونه داسې خواره واره کړي دي او خپله ناپلیون له خپل ګارډ سره لا په مسکو کې دی. ایا دا کېدای شي چې د تاسو په وړاندې د دښمن پاتې پوځ په داسې یو حالت کې وي چې تاسو پر هغو د برېد توان و نه لري؟ برعکس په زیات ګومان داسې اتکل کولي شو چې هغه له خپلو ځوکنډ کونو او یا په اغلب ګومان د داسې یوې فرقې په ملتیا تاسو پسې دروان دی چې تر ډېرې اندازې نه له هغه پوځ نه خوار او ضعیف دی چې تاسو ته سپارل شوی دی.

داسې برېښي چې له دې حالت په ګټه اخېستو سره تاسو کولای شو پر دښمن چې له تاسو خورا ضعیفه دی. په بریالیتوب برېد وکړئ، مات یې کړئ، یا یې لږ تر لږه شا ته تګ ار او هغه سیمې چې د دوی تر ولکې لاندې دي، بېرته خپلې کړئ. تاسو به په دې کار سره تولا او نورو ښارګوټو ته د پېښ شوی ګواښ مخه ونیسئ. که دښمن خپل پیاوړی پوځ پترزبورګ ته راولېږي او زموږ د دغه پلازمېنې ته چې دلته هومره د پام وړ پوځ هم پاتې نه دی، تر ګواښ لاندې راولي، ملامتي او مسوولیت به یې ټول ستاسو پر غاړه وي، ځکه تاسو تر خپلې قوماندې لاندې پوځ په برکت، که وغواړې، لږ زړه وکړي، په سربښندنه به د هغه مخه ونیسئ. دا په یاد لرئ چې تاسو به لا د مسکو د سقوط ځواب ولس ته وایئ. تاسو خو، دا تجربه لرئ چې زه کولای شم، تاسو وویاړم. د دغو ویاړلو اراده په ما کې ناتوانه شوې نه ده، خو زه او روسیه حق لرو چې له تاسو نه د پیاوړتیا، دریدو، سربښندنې او برې هیله ولرو. په جګړه کې ستا مېړانه، پوهه او قوماندې، دا ټولې چارې ډېرې آسانه وي»

خو د غه لیک چې په هغه کې د پوځونو د انډول او په پترزبورګ کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دوی د پوځ د رښتیني قوت ښودنه کوله، لا په لاره وه. هغه کوتوزف ته رسېدلی نه و، هغه نور نه شو کولای دده تر قوماندې لاندې پوځ د یرغل نه راتم کړي او جګړه پیل شوې وه.

دا کتوبر په دویمه چې شاپووالف نومی قزاق له دې سېمې تېرېده، په غشي یو سوی، ښکار کړ او بل سوی یې تپی کړ. دغه قزاق په تپی شوی سوي پسې په ځنګل کې تر هغه وړاندې لاړ چې د مورا، د پوځ له کین اړخ سره مخامخ شو. د هغه پام شو چې دغه فرانسوي پوځ له هر ډول څارنې او ساتنې او بې احتیاطۍ پرته هلته موضع نیولې وه. دغه سرتیری په خورا ملنډو خپلو ملګرو ته دغه کیسه وکړه او ویل یې چې نېږدې و، د فرانسویانو اسیر شي. یو برېدګي چې دغه خبرې اورېدلې وې، هغه یې خپل قوماندان ته ورسولې.

قزاق یې سره راوغوښت، پوښتنې، ګروېږنې یې ترې وکړې. د قزاقو قوماندان غوښتل له دې حال په ګټه اخېستو له فرانسویانو نه څو آسونه برمته کړي، خو له دغو قزاقانو نه یو تن چې د پوځ له لوړپوړو سره اړیکې درلودل، دا خبرې د سترې قوماندانۍ یوه جنرال ته ورورسولې، په دې وروستیو وختونو کې په پوځ کې سیالۍ او نانددرۍ خورا زیاتې شوې وې، ایرمولوف څو ورځې دمخه بنیګسین ته ورغلی او له هغه یې هیله کړې و چې له خپل واکه ګټه واخلي او پر فرانسویانو یرغل پیل کړي. بنیګسین ورته ویلي و، که تاسو مې پېژندلای نه وای، ما به فکر کړی و چې تاسو د هغه څه د سرته رسولو هیله نه لرئ چې غواړي. همدومره بس دی چې زه د یوه څه سپارښتنه یا هیله وکړم او کوتوزف د هغه برعکس کار وکړي.

دغه د قزاقانو له خوا راوړل شوی خبر د څارونکو له خوا هم تایید شو او په ډاګه څرګندیده چې پېښه کېدونکې ده، تارونه یې وربېږدیدل

(c) ketabton.com: The Digital Library

او ساعتونو زنګونه ووهل. کوتوزوف د هغه واک له کبله چې تصور یې کاوه لري یې، د خپلې تجربې او پوهې له مخې چې د خلکو په پېژندنه کې یې لاره، بیا یې هم د بینیګسینن هغه یاد دښت ته پام وکړ چې په هغه کې یې له ټولواک سره د مخامخ اړیکو څرګندونه او ښودنه یې کوله چې دغه اړیکې له یوه ارمانه پرته بل ارمان نه لري او هغه دا چې ټول جنرالان په یوه خوله وایي او د ټولواک هیله هم داده چې دغه ارمان ترسره شي، خو د قزاقانو خبر د هغه مخه ونه نیول شوای، دې دې ته اړوت د هغو عملیاتو قومانده ورکړي چې په خپله یې بې ګټې او زیان رسوونکي ګڼل او دی له یوې پېښې شوې پېښې سره مخامخ شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴

کوتوزوف ته دیرغل په اړه د بینیګسینن له خوا د یادښت لیږل او د فرانسویانو د پوځ دکین اړخ د نه ساتنې په اړه دقزاقانو خبرتیا ، دیرغل لپاره یوازنۍ وروستۍ نښې وې. د یرغل لپاره د اکتوبر پنځه نېټه وټاکل شوه.

داکتوبر په څلورمه کوتوزوف د یرغل د پیل دقوماندې امر لاسلیک کړ. جنرال تول، هغه ایرمولوف ته ولوست او له هغه نه یې هیله وکړه چې د هغه په اړه نور یې دوړتیا وړ چارې تر سره کړي.

ایرمولوف وویل:

- ښه ده، ښه ده ! زه اوس وخت نه لرم او له کوټې نه ووت.

د عملیاتو هغه کړنلاره چې جنرال تول، جوړه کړې وه، ډېره ښه وه ، دهماغې کړنلارې په شان ښه وه چې د استرلیځ د جګړې لپاره لیکل شوې وه، خو توپیر یې دا وچې دا په الماني لیکل شوې نه وه.

لومړۍ شمېره پوځ خوځېږي، دا پلو او هغه پلو. دویم پوځ، خوځېږي، هغې خواته او هغې خواته. ټول دکاغذ پرمخ ټاکل کېږي. پوځونه، د هغو لپاره ټاکل شویو ځایونو ته رسېږي او دښمن نابودوي. هرڅه دنورو ټولو کړنلارو او تګلارو په شان خورا پرځای او غوره و. یو پوځ هم په خپل وخت خپل ځای ته ونه رسېد.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې کرنلاره او ټوله تګلاره چمتو شوه او ايرمولوف ته ورولېږل شول چې پانې يې د سرته رسولو لپاره هغه ته وسپاري. د کوتوزف دګارد د سپرو پوځيانو نه افسر چې ده ته په سپاذل شوې دندې ډېر ويارېده، د ايرمولف کورته راغي.

د ايرمولوف چوپړ هغه ته وويل:

-هغه لاړ، په کورکې نه شته.

دګارډ افسر د هغه جنرال کور خواته وخوځېد چې ايرمولوف زياتره وخت د هغه ديدن ته ورته، خو نه جنرال هلته و او نه ايرمولوف.

د سواره پوځ ځوان افسر پر آس سپور شو او يو بل جنرال ته ورغي او وې پوښتل:

-نه، نه شته، هغه لاړ.

ځوان سواره افسر په زړه کې وويل:

- اوس ددې ټولو ملامتي او د خبر د ناوخته رسولو پړه پر ما را اچول کېږي.

هغه ټوله قطعه ايرمولوف پسې ولټوله، که چا به ويل چې ايرمولوف يې وليد چې له نورو جنرالانو سره کوم چېرې روان و او چا به په ډاډ ويل چې هغه بيا په خپل کورکې دی. هغه افسر چې لا غرمنۍ نه وه کړې، د ماښام تر شپږو بجو يې وخت په لټونه، پلټنه تير کړ. ايرمولوف هېڅ ځای پيدا نه شو او هېڅوک نه پوهېده چې هغه چېرې دی. افسر په تلوار له خپل انډيوال سره يوه مړۍ ډوډۍ وخوړله او د مخکښو قواوو د ستري قوماندانۍ پلو، ميلارادويچ ته ورغي، خو ميلارادويچ هم په خپل کورکې نه و. هلته يې ورته وويل چې جنرال ميلارادويچ د جنرال کيکين کورته، د نڅا جوړ شوي بنډار ته ورغلی دی او کېدای شي ايرمولوف هم هماغلته ورغلی وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

-ښه دا بنډار چېرې دی ؟
قزاقي افسر وویل:
- په اچکین کې. هلته، او دلاس په اشاره یې نېږدې یو کور وروښود.
- دا څنګه کېدای شي، هغه خو د جبهې لومړۍ کرښې ته نېږدې ده.
- د هغې د ساتنې لپاره یې دده غونډ ورلېږلی دی. نن شپه هلته داسې مستي او عیش او نوش دی چې خدای خپله ښه پوهېږي څه به وښي. د موسیقۍ دوه ډلې او درې سندرغاړي هم راغلي دي.
افسر د لومړۍ کرښې نه آپلو د اچکین سیمې ته ورغی. کله چې د کور پلو ورنېږدې کېده، له لرې نه یې د موسیقۍ او سندرو زړه راښکونکې انګازې واورولې، هغوی د سرتیرو نڅایزه سندره بلله:
- د شنیلو، د شنیلو په څړځایو کې، د شنیلو په څړ ځایو کې. . .
د سندرغاړو آوازونو او د نغمو انګازې چې کله ناکله به د شراو شور په منځ کې ورکېدل، اورېدل کېدل. دغو نغمو دافسر په زړه کې دخوښۍ او مستۍ څپې راوېښې کړې، خو بیا هم هغه وحشت او ګېنۍ پسې اخېستی و. هغه ځکه ورخطا او نا آرامه و چې ده ته سپارل شوی پیغام ، ده په وخت نه و رسولی. نور نو د شپې نهې بجې وې. له آسه راکوز شو او د ارباب لا جوړې پاتې شوې ودانۍ مخکنیو زینو ته چې د روسي او فرانسوي کرښو تر منځ د جګړې په لومړۍ کرښې کې پرته وه ، وروخوت. د انتظار په کوټه او دکور په ساقیخانې کې ، چوپړانو د شرابو له جامو ، خمونو او له مزناکو ډوډیو سره په تګ راتګ کې وو. سندرغاړي، کړکۍ ته نېږدې ولاړ وو. ځوان افسر د دروازې پلو ته بدرګه شو او هغه ناڅاپه د پوځ مشران او ټول جنرالان چې جګ ونی لوړ ایرمولوف هم د هغو په منځ کې وو، ولیدل. د ټولو جنرالانو تنۍ او

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګریوانونه پرانستي ، څېرې یې تکې سرې او لـه خوښۍ نـه غوړېدلې وې. ټولو پـه کړس کړس خندل او راټول شوي ولاو وو. د صـالون پـه منځ کې یو لنډ وني او زړه راښکونکی ښکلی جنرال چې تکـه سـره څېره یې لرلـه، پـه خـورا چټکۍ او مسـتۍ د پښـو دټکولـو نڅـا کولـه او غږونـه اوریدل کېدل:

- ډېر ښه !واه، واه، نیکولای ایوانوویچ !افرین !آفرین !

ځوان افسر داسې وانګېرله چې له دغه شان پیغام او داسې ناوختـه رارسېدلو سره یې، دوه ګوني ګناه کړې ده. هغه غوښـتل څوشـېبې صـبر وکړي، خو له جنرالانو نه، یوه تـن هغـه ولیـد او پـوه شـو چـې د کـوم کـار لپاره راغلی دی. هغـه لـه ایرمولـوف نـه پوښـتنه وکـړه چـې دا سـړی دڅـه لپاره راغلی دی ؟ایرمولوف تندی تریو کړ، افسر تـه ورنـږدې شـو، لـه هغه سره دباندې ووتل او دځوان افسر پیام یې واورید. لیک یې له هغـه نه واخېست او هېڅ یې ونه ویل:

هغه شپه د لویې قوماندانۍ د سپورو پوځونو یـوه افسـر، دایرلـوف پـه هکله وویل:

- تاته ټوکې ښکاري، ته څه فکر کوې چې هغـه ناڅـاپی دلتـه راغلـی دی ؟

دا ټــولې خبــرې اټکلــي شــوي دی، ســبابه یــې کــوري چــې پــه کونوفینځین کې څه تېرېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵

بله ورځ سهار د وخته ستړی ستومانه کوتوزف، دوخته راپاڅېد، سهارنی لمانځنه او دعا یې وکړه، جامې یې واغوستې او له دې کبله یې طبیعت خته و چې دی باید د هغې جګړې قومانده وکړي چې دی یې نه غواړي. هغه په ګاډۍ کې سپور شو او د تاروتینو نه پنځه ورسته لرې د لیتاشیفسکي له سیمې نه، هغه پلو ته چې باید یرغل کوونکي قطعات هلته راټول شوي وای، وخوځېد.

کوتوزوف دلارې په اوږدو کې ویده کېده او راویښېده، بیا یې دې ته غوږ نیو چې ایا د ښی خوا د ډزو غږ راځي او کنه؟ جګړه پیل شوې او که څنګه؟ خو لا تر اوسه پورې هرې خوا ته چوپه چوپتیا خوره وه. سپېدې په چاودېدو او د مني توده خو وریځنۍ ورځ پېلېدونکې وه. کوتوزوف د تاروتینو سیمې ته په نږدې کېدو و چې د لارې آپلو کې یې څو تنو سپورو ته پام شو چې آسونه ګډ ر ته د اوبو ورکولو لپاره بیایي. کوتوزف هغو ته وکتل، د ګاډۍ د درېدو غږ یې وکړ او له هغوی نه یې وپوښتل چې د کوم غونډ دي؟ هغو سپورو د خپلې قطعې نوم واخېست او ویل چې دوی باید اوس له دې ځایه ډېر لرې، چېرته وړاندې په څارځای کې وای. بوډا قوماندان له ځانسره وویل چې کومه تېروتنه شوې ده.

کوتوزوف د پلي غونډ پوځیان ولیدل چې توپک یې کرار پر ځمکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کتار ابښی او سرتیري په ولسي جامو کې نغریو ته ناست دي. ډوډۍ او شولې پخوي او ځینې هم لرګي او خس راټولوي. قوماندان له ګاډۍ نه راکوز شو، سریې ښکته واچاوه، ژوره ژوره سا یې وویسته او پرته له هغه چې څه ووایي، سترګه په لاره ورانديې او وروسته خوځېده. کله چې دستري قوماندانۍ راغوښتل شوی افسر ابیاخین، رابنکاره شو، کوتوزوف له ډېره قهره تک شین اوښتی و، خو دده دا قهر له دې کبله نه چې دغه افسر په کومه تیروتنه تورن وي بلکې له دې کبله و چې ده داسې څوک پیدا کړی و چې دده دقهر ارزښت یې لاره. بوډا له قهره ریږیدیده. سا یې بنده بنده کېده. هغه د هغه لیونتوپه حالت ته رسېدلی و چې کله ناکله به له غضبه په ځمکه لګېده. هغه پر ابیاخین ورودانګل، لاس یې د ګوابښ په نښه پر هغه پورته کړ، پر هغه یې چغې وروهلې او په بنکنځلو یې بنکانځه. په دې وخت کې بل راستون شوی افسر، بروزین هم له دې وهلو او بنکنځلو بې برخې پاتې نه شو:

- دا لا پسې کوم دوکه ماردی؟ دا سپک ولی!.

هغه په ډډ آواز چغې وهلې، لاسونه یې ارتېرل او شل شل ربږدیده. له ډېره قهر او غضب یې ځان خوږیده. هغه ستر قوماندان، والاحضرت، هغه څوک چې ټول په دې ډاډه و چې په روسیه کې هېڅ چا هېڅکله د هغه په کچه واک نه درلود، اوس په داسې یو حالت کې راګیر شوی و چې د ټول پوځ تر مخې دخندا وړ ګرځېدلی و. له هغه ځانسره ویل:

-هسې مې له سهاره دعا کوله، هسې مې ټوله شپه په شوګیرو تیره کړه.

هغه له ځانسره دا فکر کاوه:

-آن چې کمکی افسر هم وم، چا زړه نه شو کولای چې داسې راپورې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وخاندي، خو اوس؟

د هغه ځان داسې خوږېده چې تا به ویل چا ښه وهلی وی، نو ځکه یې نه شو کولای چغې و نه وهي او خپل زړه له غضب او خواشینۍ تش نه کړی، خو ډېر ژر ستړی او ستومانه شو، دا خوا، هغه خوا یې وکتل او داسې یې احساس کړه چې ډېرې ښکنځلې او اپلتې یې ویلي دي. ګاډۍ ته ورو خوت او پټه خوله وخوځېد.

تللی غضب او خواشینی بېرته نه راستنېده. کوتوزوف په ستړیا او ستومانۍ کې په سختۍ سترګې ورپولې او دا یرمو لوف چې پرون راهیسې ده ته نه و ورغلی، دبینیګسینین، کونوفینڅین او تول هغو خبرو ته غوږ شو چې دوی په هغه ورځ د برېد د نه پیل نه، د ځان د دفاع لپاره کولې، هغوی هڅه کوله وو ایي چې برېد باید بله ورځ پیل شوی وای.

او کوتوزف دې ته اړوت چې بیا د هغوی خبرې ورسره ومني.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶

هغه پوځونه چې له ماښامه په ټاکلو ځايو کې راټول شوي وو، بلـه ورځ، د شپې په راخوريدو وخوځېدل. د مني شپه وه. تورو شنوپخونو وريځو آسمان پوښلی و، خو باران نه وريد. ځکمه لمده وه، خو ختې نه وې. پوځونه بې شر او شوره روان وو، خو يوازې کله ناکله به د توپونو د وسپنو غړونه اوريدل کېدل. په لوړې غږيدا د پيپ پر ځښولو او داور په لګولـو بنـد يز لګـول شـوی و او هڅـه کېـده چـې آسـونه شـنهاري تـه پرينښودل شي. د دغو چارو پټول، د هغـه پـه زړه پـورې والـي لا زيـاتوه. ټول خوشاله روان وو. څو پوځي ډلې ودريدې، وسلې يې کېښودې او پر ځمکه يې کتار کړې. خپله پوځيان پر لمدې ځمکې پريوتل، ځکـه هغـو فکـر کـاوه هلتـه رسـېدلي چې بايـد رسـېدلي وای. ځېنـو(زيـاتره هغو)ټوله شپه په تګ تيره کړه. داسې بريښېده هغـه ځـای تـه چې بايـد رسېدلي وای نه دې رسېدلي.

ګراف ارلوف او دينيسوف له خپلو قزاقانو سره (تر ټولو نـه مخکـې کمکۍ ډله) يوازينۍ ډله وه چې پر خپل وخت هغه ځای تـه رسـېدلې وه چې بايد رسېدلي وای. دغه ډلـه ديـوه ځنګلـه پـه وروستې ځنډه کې د ديمتروفسکي ښار ګوټې د سروميلوفي کلي ته د تلونکې نرۍ لارې تـر څنګ ميشته شوه..

ګراف ارلوف چې د سپېدو ترچاوديدو نه مخکې، تازه سترګې پټې کړې وې، له خوبه راويښ کړای شو. د فرانسوي پوځ نه يو را تښتـېدلی يـې ورتـه راوسـت. دغـه تـن د پونياتوفسـکي د پـوځ نـه، يـو پولنـدی

(c) ketabton.com: The Digital Library

برېدګی و. دغه پولندي برېدګي ويل چې له فرانسوي پوځه يې د تېښتې علت، هغه ظلم و چې پر ده کېده. هغه ويل چې دی بايد لا د وخته افسر شوی وای، خو دی افسر شوی نه دی، مګر دا چې دی ډېر زوړر دی له همدې امله يې خپله قطعه پرېښې ده. ده ويل چې له هغو نه دغې اخېستو تکل لري. هغه خبر راوړی و چې ميورات له دې ځايه وړاندې يو ورست، شپه کوي. ده غوښتنه کوله که ده ته سل سواره ورکړل شي، هغه به ژوندی راولي. ګراف ارلوف-دينيسوف له خپلو ملګرو سره مشوره وکړه. دا وړانديز خورا په زړه پورې او پر هغه سترګې پټول ګران و. ټول چمتو شول او ټولو ويل د پولندي برېدګی خبره دې ومنل شي. تر ډېرو خبرو اترو او څېړنو نه وروسته تورنجنرال ګريکوف ومنله چې له دوو قزاقي غونډو سره مل له دغه پولندي سره لاړ شي.

ګراف ارلوف-ينيسوف برېدګی آزاد کړ او ورته وې ويل:

- ګوره په يادلره که دې دروغ ويلي و، داسې به دې ځوړند کړم، لکه سپی او که دې رښتيا وويل، سلې زرينې سکې به درکړم.

برېدګي چې خورا غوره ښه غوره کړې وه او تندی يې تريو کړی و، بې له هغه چې ځواب ورکړي، پر آس سپور شو او ګريکوف پسې چې په چټکۍ خوځېدلی و، روان او په ځنګله کې پناه شول.

ګراف ارلوف د سهار له سړې وږمې نه چې نويې رالوتې وه، ځان کېښکود او له دې کبله چې په خپل مټ يې دغه شان يوه چاره پيل کړې وه، ګېنۍ اخېستی و. د ګريکوف تر بدرګې وروسته له ځنګله نه راووت او د نوی راختونکي لمر تر شغلو لاندې د دښمن د پوځ په ننداره شو. د هغو د نغريو داور په مړه کېدو و. زموږ پوځونه بايد د ګراف ارلوف-دينيسوف ښي اړخ ته د غونډۍ په لمنو کې راڅرګند شوی وای. هغې خواته يې وکتل، سره له هغه چې هغوی بايد له لرې ليدلای شوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

وای، خو ددغو پوځونو کومه نښه نه لیدل کېده. د فرانسویانو په خواکې، هغه شان چې دوی ته برېښېده د دښمن د پوځ اړخ کې یو ډول خوښي او خوځون لیدل کېده. په تیره بیا د هغه یاور چې خورا ځیر او تند نظر درلود، هم دغه خبره منله. ګراف ارلوف چې دغه پوځ ته سترګې ګنډلې وې، وویل:

-په رښتیا هم ناوخته شوې ده.

هماغه شان چې ډېر وخت داسې پېښېږي، هغه څوک چې موږ باور پرې کړی، نور له موږه پناه شوی او موږ له خپل باور او اعتماد نه پښېمانه شوي یو. ګراف ارلوف ته هم ناڅاپه دا څرګنده شوه چې هغه برېدګی دوکه مار و او دوی یې دوکه کړي دي. د دوی دبرېد کار یې برباد کړی دی. دا څنګه کېدای شي چې څوک ستر قوماندان تیرباسي او د دومره پرګنو له مینځه سرتیري بوزي.

ګراف وویل:

- رښتیا هم دې دوکه مار دروغ ویلي دي.

دګراف له چوپړانو نه یو تن چې د ګراف په شان د دښمن په لیدو، په دغه کار بدګمانه شوی و، وویل:

- امر کوئ چې راستانه شي ؟

- هو ! رښتیا ؟ تاسو څه فکر کوي ؟ که یې په خپل حال پرېږدو ؟ او کنه ؟

- امر وکړه چې راستانه شي.

ګراف ارلوف، خپل ساعت ته وکتل او ناڅاپه یې په غوڅه وویل:

- راستانه دې شي، راستانه دې شي. ناوخته به وي، بالکل رڼا شوې ده.

او چوپړ د ګریکوف پسې ځنګله ته ور ودانګل. کله چې ګریکوف

(c) ketabton.com: The Digital Library

بېرته راستون شو ، ګراف ارلوف ددغې بې پايلې ازموينې ، پليو پوځونو ته دانتظار نه چې لا راغلي نه و او هم دد ښمن له رانېږدې کېدو نه (د هغه ټولي پوځيان هم دده په شان وو)ګبنې پسې اخېست، پريکړه وکړه بربد پيل کړي. په زګيروی ډوله آواز يې قومانده ورکړه:

-سپاره شئ

پوځيان يې منظم شول او پر ځان يې صليبونه وويستل.

-خدای مومل شه !

په ځنګله کې يې د هورا غږ آوازې جوړې کړې. او سل سل تنه ، تا بـه ويل چې له کوم جواله راتوېږي. او قزاقان يو په بل پسې لکه ازاد شوي مرغان ، والوتل ، نيزې په لاس له سينده واوښتل او پر دښمن يې ورودانګل.

لومړي فرانسوي چې د قزاقانو بريد وليد ، له ډاره يې د وحشت او ناهيلۍ داسې چغه پورته کړه چې د هغوی ټول پوځيان چې هلته وو ، آن دريشۍ هم نا اغوستې ، ټولو همداسې په ډار ټول توپک ، توپونه او آسونه پرېښودل او هر چا چې هر ې خواته کولای شول ، وتيښتېدل.

که هغو قزاقيانو چې فرانسويان يې پسې اخېستي وو ، خپل شا او خوا شيانو ته پاملرنه نه وای کړې، هغوی به هم ميرات او هم هغه پورې نور ټول اړوند کسان او شيان لاندې کړي وای. قوماندان هم همدغه غوښتل. په تښتېدونکو پسې د هغو منډه او لمسون آسانه کار نه و. هېڅ چا د قوماندان قومانده نه اوريده. همالته يو زره پنځه سوه نيول شوي اسيران، اته ديرش توپونه ، بيرغونه او تر ټولو نه د قزاقانو دخوښۍ څه، آسونه، شېړۍ، څادر اوځېنې نور شيان برمته شوي وو. بايد ددې ټولو غم وخوړ شي. پر اسيرانو او توپونو واک ټينګ شي، غنايم وويشي، چېغې ووهي، آن ناندرۍ يې سره جوړې کړي او قزاقان

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې ټولو اخته شول.

فرانسویان چې پوه شول چې نور نو دوی پسې څوک نه شته، لږ زړور شول او کرښې یې بېرته لږ سره منظمې شوې پوځي فرانسوي ډلو، بیا په ډزو پیل وکړ. ګراف ارلوف چې لا همدا اسې پیاوړو قوتونو ته سترګه په لارې و، هم نور و نه شو کولای فرانسویان پسې واخلي.

په دې وخت کې لومړی پوځی ډله، د کړنلارې له مخې خوځېږي. او نورې هم همدا اسې د بېنیګسینین تر مشرۍ لاندې او د ټولو په لارښوونه، که څه هم ناوخته کړې وه هم خوځېدلي او یو چیرې ته رسېدلې وې، خو نه هغه ځای ته چې ورته ټاکل شوې و، بلکې د تل په شان خوځېدلی لارې ته وتلی کسان لومړی خوشاله او لېواله وو، خو یو وخت دریږي. د دوی په منځ کې د نارضایتۍ ګونګوسی اوریدل کېږي، خو په پای کې په خپله تیروتنه پوه شول او بېرته ستانه شول.

یاورانو او جنرالانو هره خوا منډې وهلې، شر او شور یې کاوه، چغې یې وهلې، خپل مینځ کې یې شخړې او نندارې کولې، ګوت نیوکې وې او ویل یې چې دا لاره چور، هغه لاره نه ده چې دوی غوره کړې ده، دوی ناوخته کړې ده، یو څوک یې سره ملامتاوه، ښکنځل یې سره کول، خو په پای کې ټولو لاسونه پورته کړل او وخوځېدل چې کوم ځای ته رسېږي:

- آخر به یو چېرته ورسېږو ! په رښتیا یو چېرته ورسېدل، خو هلته چې باید رسېدلي وای، یو شمېر هلته رسېدل، خو ډېره ناوخته شوې وه او له لاسه یې څه نه کېدل او خپله د دښمن د ډزو ښه شول.. باګورت، عمر خوړلی، نومیالی، باتور او آرام جنرال هم له ډېرو تیروتنو، دریدا او او خوځېدو او له ضد او نقیض سپارښتنو نه په تنګ او سخت په قهر شو او د خپل طبیعت او عادت برخلاف یې ټولو ته داسې ناوړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبرې وکړې چې ټول يې حيران کړل:

- زه نه غواړم چې ماته څوک د جګړې روزنه راکړې، زه تر نورو ښه کولي شم چې له خپلو سرتيرو سره يو ځای سر ښندنه وکړم، مخکې لاړ شم او مړ شم.

هغه تر دې خبرو وروسته پاڅېد او وړاندې لاړ. زړور او هيجان اخېستي باکووت، پرته له هغه چې فکر وکړي چې وړاندې او دفرانسويان تر ډزو لاندې تګ يې څومره لري او که تاوان. مخامخ د جګړې ډګر ته شو او خپلو سرتيرو ته يې هم د دښمن د ډزو د باران لاندې، د وړاندې تګ قومانده ورکړه.

ګوابښ، ډزې او مرمۍ، هغه څه وو چې ده اوس غوږ نيول او د هغه باغي قهر د هغه لېواله و. د دښمن له مرميو نه يوې لومړۍ هغې دی وواژه. او تر لومړنۍ مرمۍ نه وروسته نورو مرميو نور سرتيري ووژل، د هغه پوځ تر يو مودې هسې د دښمن تر دغه مرګني اور لاندې پاتې شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷

په دې لړ کې باید نورو روسي پوځونو هم پر فرانسویانو برید کړی وای. کوتوزوف هم د همدې پوځونو په مینځ کې و. هغه په دې ښه پوهېده چې دده له خوښې برخلاف پیل شوې جگړې نه به ، له پښېمانۍ پرته ، بله گټه تر لاسه نه شي. له دې کبله یې د خپل توان په اندازه ، د پوځ د پرمختگ مخه نیوله او خپله هم هومره وړاندې نه خوځېده.

کوتوزوف، پټه خوله پر خپل خړ آس سپور و او د برید په اړه یې په خورا زړه تنگۍ او ځنډ ، پوښتنو ته ځوابونه ویل.

هغه میلارادویچ ته چې غوښتل یې وړاندې ودانگي، وویل:

- تاسو ته له بریده پرته ، بل څه خیال نه درځي، خو تاسو وینئ چې موږ نه شو کولای کړکیچن خوځون وکړو.

یو بل تن ته یې ځواب ورکړ:

- سهار یې ونه شو کولای میورات ژوندی اسیر کړي. ټاکل شوې ده ، ځای ته په خپل ټاکلي شوی وخت ورسېږي، اوس نو هېڅ کېدای نه شي... هغه وویل:

- ټول غواړي چې یرغل پیل شي، له ببلابیلو لارو، دوی وړاندیزونه کوي، خو کله چې برید پیل شي، هېڅ شي به چمتو نه وي، دښمن له هرڅه نه خبر او د خپل وړتیا وړ اټکلونه کوي.

ایرمولوف، ددې خبرې په اورېدو ، خپل بانه سره وروستل، نرۍ موسکا یې پرشونډو خوره شوه، هغه په دې پوه شو چې پر ده راغلې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګوابښ تیر شوی او کوتوزوف هم پر ده، په همدومره ملنډو قناعت کوي.

ایرمولوف، ترڅنګ ولاړ رایوفسکی په ځنګانه وواهه او په کراره یې وویل:

-ددې ټولو ملنډو موخه زه یم.

تر دې ټولو خبرو نه وروسته، ایرمولوف وړاندې لاړ او په خورا درناوي یې کوتوزوف ته وویل:

-والاحضرت! لا ناوخته شوې نه ده، دښمن لا لرې شوی نه دی، ښه به دا وی چې د اور قومانده ورکړې، کنه پوځ ته به د باروتو بوی تر سپږمو هم نه شي.

کوتوزوف، هېڅ ونه ویل، خو کله چې یې هغه ته خبر ورکړ چې د میورات پوځونه شاته درومي، د اوربل امر یې ورکړ، خو هر سل ګامه وروسته یې د لس پنځلس دقیقو د درېدو امر کاوه.

ټوله جګړه، په هغو کړو کې تمامېده چې د ارلوف-دینیسوف قزاقانو کړې وو. دنورو قطعاتو د کړو پایله دا شوه چې هسې له ځوسوو تنه سرتیرو نه بې برخې شول.

تر دغې جګړې وروسته، کوتوزوف دالماسو نښان وګاټه، بینیګسین هم ځو الماسونه او سل زره روبله، نورو هم د خپلو رتبو په اندول خورا ښې ډالۍ اورتبې ترلاسه کړې او بیا د پوځ په قوماندانۍ کې نوې ټاکنې او بدلونونه وشول.

دتاروتینو تر جګړې وروسته، روسي افسرانو او جنرالانو ویل:

-ګورئ! موږ روسان تل ټولې چارې سرچپه کوو، اوس هم کټ مټ همداسې سره واېي او موخه یې داده چې کوم احمق دا کارونه سرچپه کړې دي او که دموږ په زړه وای دا به داسې نه وای. خو هغه کسان چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه راز خبرې کوي، یا خو له کاره خبر نه دي او یا په لوی لاس دځان دغولولو لپاره داخبرې کوي. ټولې جګړې: تاروتینسکایا، برادیسکایا، او ستیرلیشکایا، یوه هم هغه شان چې اټکل شوې وې، ونه شوې او اصلي خبره هم همدا ده.

ډېر خپلواک قوتونه، بل هېڅ ځای دومره خپلواک نه وي، لکه د جګړې په ډګر کې چې خپلواک وي، ځکه دجګړې په ډګر کې، هر څه د مرګ او ژوند په اړه وي. هر څه دجګړې په بهېر اغیز کوي او هېڅکله ددغه بهېر اغیز اټکل کېدای نه شي او هېڅکله هم نه شي کولای د کوم بهېر او قوت همګامه واوسي...

که تاریخ لیکونکي، په تیره بیا فرانسوي هغوی لیکي چې جګړې او نښتې د مخکنیو ټاکل شویو کړنلارو او تګلارو پربنسټ تر سره شوي دي، یوازینۍ پایله یې چې ددوی له دغو خیالاتو اخستې شو هغه داده چې د هغوی لیکنې ناسمې دي.

تاروتینسکایا جګړې، هغه هدف تر لاسه نه کړ چې ښاغلی تول، ورته ټاکلی ویعنې هغه شان چې دجګړې په کړنلاره کې یې اټکل شوی و، نه قطعات جبهو کې ځای پر ځای شول او نه یې هغه پایله ترلاسه کړه چې ګراف ارلوف غوښته. ګراف ارلوف غوښتل چې میورات اسیر کړي او نه هغه ارمانونه تر سره شول چې بینیګسین او نورو د ځان لپاره ټاکلي وو. نه هغه ارمانونه چا ولیدل چې په یو وار د دښمن د ټول پوځ نابودي غوښتل کېده. او نه د هغه افسر ارمان ترسره شو چې په جګړه کې یې د ګډون ارمان درلود، دسرښندنې تکل یې کړی و او نه د هغه قزاق دا ارمان وخوت چې په جګړه کې به یې ډېر غنایم په نصیب شي. او داسې نور او نور ارمانونه.. خو که د جګړې اصلي موخه، هغه وه چې په رښتیا ترسره شوه، هغه په هغه وخت کې د ټول روسي ملت هیله

(c) ketabton.com: The Digital Library

وه او هغه دا وه چې(له روسيې نه د فرانسويانو ويستل او د هغو د پوځ تالا والا کول و)په دې توګه دا څرګنده وه چې د کرنلارې له مخې د تاروتينسکايا دجګړې نه کېدل، د جګړې د هغه وخت په بهير کې، هغه څه و چې اړتيا ورته ليدل کېده. له دغې جګړې نه تر دې نه د غوره پايلې هيله کول، نه يوازې ګرانه بلکې ناشونې خبره وه. له خورا اله ګولې سره سره، په کمو هلو ځلو او لږې مرګ ژوبلې د ټولې جګړې نه تر ټولو غوره ګټه تر لاسه شوه. د روسي پوځ د شاتګ، پر ځای يرغل پيل کړ. د فرانسوي پوځ کمزورتيا ښکاره او هغه ټکان ورکړ شو چې د ناپليون پوځ يې تېښتې ته اړ کړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸

ناپلیون، د (لا مسکوا) په نامه د نه هېرېدونکې ګټندويې جګړې نه وروسته پر مسکو ولکه ټینګوي، هېڅ څوک دداې برې په ګټلو کې ځکه شک نه لري چې د جګړې ډګر د فرانسويانو تر واک لاندې پاتېږي. روسان شاته درومي او پلازمېنه د ښمن ته پرېږدي. مسکو د خوړو کالو له بې سارو زېرمو او بې شمېرو وسلو او مهماتو سره د ناپلیون په منګلو کې دی. روسي پوځ چې دوه برابره تر فرانسوي هغه ضعیفه دی، دیوې میاشتې په اوږدو کې پر دښمن یو وار هم د کوم برید هڅه نه کوي.

د ناپلیون حالت خورا غوره او پرتمین دی. ددې لپاره چې په لا دوه برابره قوت د روسي پوځ پر پاتې شويو ډلو برید او هغه ټوټه کړي. ددې لپاره چې د ځان په ګټه سوله ټینګه کړي او یا ددې لپا ره چې د سولې نه د روسانو د انکار په وخت کې به وخت کې، پر پترزبورګ د ګواښمن برید خبرې وشي او آن ددې لپاره که د ناځاپي ماتې په وخت کې بېرته سمولینسک او یا ویلنا ، سیمو ته شا تګ وشي، په مسکو کې پاتې شي او ددې لپاره که په لنډه توګه وویل شي چې د اسې ښکاریده چې د هغه غوره او ګټوونکي حالت د ساتنې لپاره چې په هغه وخت کې فرانسوي پوځ درلوده، کوم نبوغ ته اړتیا نه وه. ددې چارې د سرته رسولو لپاره، دیوې ساده چارې سرته رسول په کار و:

- پر ښنښو دل شي چې پوځ د خلکو شتمني تالان کړي، ټول پوځ ته ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژمنيې جامې چمتو شي (د هغه د ټولو هغو وګړو لپاره چې په مسکو کې وو) د شپږو مياشتو لپاره د اړتيا وړ خواړه (د فرانسوي تاريخ ليکونکو په وينا) ، خو ناپليون ، دا د نابغوو ، نابغه ، لکه هغه شان چې پر خپل پوځ ښه واکمن و ، ښه قومانده يې هم کوله ، د مورخينو په وينا له دغو کارونو ، يو کار هم ونه کړ.

هغه نه يوازې په دغو کارو کې يو کار هم ونه کړ بلکې خپل ټول واک يې ددې لپاره کاروه چې دده مخې ته د ټولو پرتو لارو چارو له منځه ، تر ټولو احمقانه او وژونکې هغه غوره کړي. له ټولو هغو چارو نه چې ناپليون کولای شول ، يعنې ژمی په مسکو کې تير کړي ، يا پترزبورګ ته لاړ شي ، يانيژني ګورد ته وخوځيږي ، يا له هماغه لارونه چې وروسته کوتوزوف پرې لاړ شي ، شمال يا سهيل ته لاړ شي ، يا داسې کوم بل څه وکړي ، ون کړل ، خو هغه څه چې ده وکړه ، تر هغه احمقانه څه نه و او هغه دا چې دی د اکتوبر تر مياشتې پورې په مسکو کې پاتې شي ، سرتيري پرې ښودل چې په ښار تالان ګډ کړي او وروسته يې چې مسکو پرېښود ، زړه نا زړه و چې کومه قطعه او قوماندانې ، هلته پرېږدي او کنه ؟

کوتوزوف ، ته ورشي ، خو پرته له هغه چې جګړه پيل کړي ، په شا شو ، ښې خوا ته مخه کړي او کمکي ياروسلاو ، تر سيمې پورې لاړشي. بيا يې هغه تصادف چې پر دښمن د يرغل لپاره درلود ، ونه ازمايه ، پر هغه لار چې کوتوزوف ، تللی و ، پرهغې لار لاړ شي که څنګه ؟ يا بېرته د موژايافسکی پر لاره چې د وورانو کنډوالو سيمو ته د سميلينسک لارې ته وتله ، وخوځيږي

تر دې نه احمقانه څه چې د پوځ د تباهۍ سبب کېدل ، بل فکر يې نه شو کولای .

(c) ketabton.com: The Digital Library

که د جګړې خورا غوره تګلارو جوړونکو، د روسي پوځ لـه ونډې پرتـه د نـاپليون د پـوځ د تباهۍ او تـالاکولو لپـاره کومـه تګـلاره جـوړه کړې وای، کومه لارښوونه يې کړې وای، د کومو عمليـاتو وړانديز يې کړی وای، داسې به يې نه کړي لکه هغـه څـه چې خپلـه نـاپليون وکـړل او تر هر څه زيات يې د هغه پوځ ته تاواني کړ.

ناپليون په خپل نبوغ سره دا کار تر سره کړ، خو دا خبره چې نـاپليون خپل پوځ ځکه تالا والا کړ چې غوښتل يې هغـه تباه کـړي، يـا کـه وويـل شي چې هغه هسې ساده دی. دا به په هماغه کچه ناسمه وی چې ووايـو، هغه خپل پوځ ترمسکوه ځکـه راوست چې خپلـه يې داسې غوښـتل او دی خورا هوښيار او نابغه و.

په دواړو حالاتو کې، د هغه د خپـل شخصـيت اغيـز چې د هغـه د هر سرتيري تـر شخصـيت او ارادې نـه، پيـاوړی نـه و، يـوازې دا اغيـز لاره چې له هغو قوانينو سره يې اړخ لګاوه چې د پېښو د پېښـېدو اتکـل يې کولی شو.

د تـاريخ پوهـانو دا انـد چـې د نـاپليون پـوځ پـه مسـکو کـې خپلـه پياوړتيـا لـه لاسـه ورکـړه(يـوازې لـه دې کبلـه و چـې د هغـه د کـړو د وروستيو پايلو اتکل يې ونـه شـو کـړای)چور ناسـمه ده. هغـه تـر ۱۸۱۳ کاله پخوا ، تر هغه وروسته خپلې ټولې پياوړتيا نـه کـار واخيسـت چـې د خپل پوځ لپاره غورې لارې چارې ولټوي. په دې موده کې دده چـارې، په مصر، ايتاليا، اتريش او پروس کې د هغـه تـر حيرانوونکي چارو نـه کمې نه وې. موږ په پوره توګه په دې نه پوهېږو چې هغـه هلتـه څـه ښـې چارې کړې دي، په مصر کې د هغه دسترو چـارو سـتاينې او خبرتيـاوې موږته د فرانسوي سرچينو له ويناوو را رسېدلي دي. موږ نه شـو کـولای په اتريش او پروس کې د هغه په نبوغ ځکه قضاوت وکړو چې د هغو پـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

اړه معلومات موږ باید له فرانسوي او الماني سرچینو نه تر لاسه کړو. له جګړو او نښتو پرته ، ناپلیون ته د نه ایلیدونکو ماتېدو او نه ماتېدونکو پوځونو تصور نه کېدونکي تسلیمي، المانیان د هغه د نبوغ منلو ته اړ کړي دي. ځکه دا یوازیني دلایل دي چې په جرمني کې د جګړې د پېښېدو لپاره ویل کېدل، خو د خدای شکر دی چې موږ داسې کومه مخ توري نه لرو چې د هغه د پټولو لپاره هغه نابغه وګڼو. موږ پېښو ته په رښتیا د حق ګڼلو لپاره لویه بیه ورکړې او نه غواړو دا حق له لاسه ورکړو.

د ناپلیون کړه او نبوغ په مسکو کې ، په نورو ځایو کې، د هغه د کړو په شان حیرانوونکي او له نبوغه ډک دي. مسکو ته د راننوتلو نه نیولې بیا تر وتلو پورې هغه پرله پسې فرمانونه ورکول او د جګړې کړنلارې یې جوړولې. په مسکو کې د اوسېدونکو او د هغو د استازو نشتوالي او آن د مسکو سوځېدلو ، هغه خواشینی نه کړ. هغه نه د خپل پوځ هوساینه، نه د دښمن هلې ځلې، نه د روس د ملت نیکمرغي ، نه د پاریس اداره او نه په راتلونکي کې د ټینګېدوکې سولې د ځانګړتیاو په اړه دیپلوماسي، یو هم له پامه لرې نه کړل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹

مسکو ته د رانئوتلو سره همهاله ، ناپلیون د جګړې په اړه جنرال سباسبستیان ته سپارښتنه کوي چې د روسي پوځونو خوځون تر سختې څارنې لاندې ونیسي. له مسکوه وتونکو بېلابېلو لارو ته پوځونه استوي او میورات ته فرمان ورکوي چې کوتوزوف پیدا کړي. بیا په ځیر او ښه پاملرنه په کرملین کې د لا ښه امنیت او پوځونو د غوره ځای پر ځای کېدو امرونه کوي او تر هغه وروسته، په ټوله روسیه کې د جګړې له نبوغه ډکه کړنلاره جوړوي.

په سیاسي برخه کې: ناپلیون، تورن یاکولیوف (د پېژندل شوي روس پوهان- ګرځن پلار) چې کور یې تالان شوی او په دې نه پوهېږي چې څنګه ځان له مسکوه وباسي، ځانته ورغواړي او په هر اړخیزه توګه هغه ته خپل سیاست بیانوي. د خپل رحم او مهربانۍ په اړه ورته وایي او د روس ټولواک الکساندر ته لیک لیکي. په دې لیک کې ځان پوروړی ګڼي چې خپل دوست او ورور ټولواک الکساندر په دې خبر کړي چې راستوپچین، په مسکو کې خپلې دندې په خورا ناوړه او ناسمې سرته رسولې دي. هغه د غه لیک د یاکولیوف په لاس پترزبورګ ته لېږي. بیا په هر اړخیزه توګه د خپلو عقایدو او مهربانیو په اړه په توټولمین، ته هم غږېږي او هغه د جرګو مرکو لپاره پترزپورګ ته لېږي.

په حقوقي برخه کې یې سمدلاسه سپارښتنه وکړه، هغه کسان پیدا

(c) ketabton.com: The Digital Library

او جزا ورکړ شي چې مسکو ته يې او ور وړته کړي دي او د ظالم راستو پچين ، د جزا په نامه يې سپارښتنه وکړه ، د هغه کور و سوځل شي.

د اداري چارو په برخه کې ، مسکو ته يو اساسي قانون جوړوي. د ښار د اداري لپاره يو تن ښاروال ټاکي او بيا يوه خبرتيا هم خپروي:

« د مسکو او سېدونکو !

ستاسو بد مرغۍ او خوارۍ خورا درنې دي ، خو ټولواک واکمن هيله لري ، هغه پای ته ورسوي. تاسو به د هغو وحشتناکو کړو د ببلګو په اړه اوريدلي وي چې هغه جانيانو او باغيانو ته څنګه جزا ورکوي. بې پايه هڅه کېږي چې بې نظمي او بې امنيني پای ته ورسوي. هغه مشري چې ستاسو له منځه ټاکل شوې ده ، ښاري جرګه يې جوړه او په خورا خواخوږۍ به د ښاري چارو واک تر لاسه او کار پيل کړي. د غه جرګه ګۍ به ستاسو په چوپړ کې ، ستاسي اړتياوې به پوره ، د غه کسان به له نورو نه د تو پيريدو لپاره ، يوه سره پټاره په اوږو اچوي او ښاروال به د سرې پټارې ترځنګ يوه سپينه پټاره هم په اوږو اچوي ، خو په غيررسمي وخت کې به هغوی يوازې پرچپ لاس يوه سره پټاره تړي.

د ښار پوليسي اداره د پخوانيو اصولو له مخې جوړه او د دغو پوليسو له برکته په ښار کې امنيت او نظم ښه شوی دی. حکومت همدا اوس د ښار په ټولو سيمو کې د پوليسو دوه عمومي قوماندان او شل سيمه ايز قوماندانان ټاکلي دي. هغوی په کين لاس د سينې پټارې له مخې پېژندلی شئ.

د بېلابېلو عقايدو څو کليساوې پرانستل شوي ، په هغو کې لمانځنې روانې او هېڅوک د چا د مذهبي مراسمو خنډ کېدای نه شي. هره ورځ ستاسو يو شمېر ښاريان خپلو کورونو ته راستنېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او سپارښتنه شوې ده چې له هره یوه سره د هغې بد مرغۍ په کچه چې هغه ته ورپېښه شوې ده، مرسته او خواخوږي وشي.

دا هغه امکانات او چارې دي چې حکومت یې ستاسو په چوپړ کې کاروي چې بېرته ستاسو هوسایي تامین او قانون ټینګ شي، خو دغه ارمان ته د رسېدو لپاره، له حکومت سره ستاسو ملګرتیا ته اړتیا لیدله کېږي، څومره چې کولای شئ، هغه خوارۍ او زوریدنۍ هېرې کړې چې تاسو لیدلي او زغملي دي. راتلونکې روښانه ده، برخلیک ته هیلمند اوسئ او په دې ډاډه اوسئ چې له حتمي او له شرمه ډک مرګ سره به هغه کسان مخامخېږي چې پر تاسو ظلم او تاسو ته پر پاتې شتمنیو تیري کوي. په دې کې شک مه لرئ چې ستاسو د شتمنیو ساتنه به کېږي. ځکه تر ټولو نه د سترو او عادلو پادشاهانو اراده، همدا غواړي.

سرتیرو او د مسکو اوسېدونکو، هرڅوک او هر قام چې یاستئ پر حکومت خپل باور بیا راپیدا او ټینګ کړئ، ځکه حکومت د نیکمرغیو سرچینه ده. په ورور ګلوئ ژوند وکړئ، یوله بل سره ګډه مرسته او خواخوږي ولرئ .. سره یو شئ چې د ظالمانو د ظلم مخه ونیسئ .. که پوځي او دولتي چارواکو ته غاړه کېږدئ، ډېر ژر به مو اوښکې ودرېږي».

****

د خوړو او کالو او نورو ورځېنو اړتیا په اړه ناپلیون، سرتیرو ته سپارښتنه وکړه چې په وار سره مسکو ته لاړ شي او د تالان له لارې د پوځ اړتیاوې پوره کړي. په دې توګه یې په دې برخه کې د پوځ د راتلونکې غم وخوړ. په مذهبي برخه کې ناپلیون امر وکړ چې ټول کشیشان بېرته راوستل شي او په کلیساوې کې لمانځنې بیا پیل شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سوداګرۍ او د پوځ د اړتیا په اړه یې د غه لاندنۍ خبرتیا خپره کړه:

خبرتیا !

تاسو دمسکو او سېدونکو !

استادانو او کارګرانو !

تاسو وروستیو بدمرغیو له ښاره لرې کړي یاستئ، تاسو ځمکوال بزګرو چې لا تر اوسه هم کوم نامعلوم ډار په دښتو کې ایسار کړي یاستئ، غوږشئ او واورئ:

آرامي دغې پلازمېنې ته راستنېږي او نظم په هغې کې ټینګ کېدونکی دی. ستاسو همښاریان چې هغوی ته کېدونکي درناوي کوي، له خپلو کورونو او ځارځایونه راوزي. د هغو او د هغو دښتمنیو په وړاندې هرډول تیری، سمدلاسه جزا ویني. معظم همایوني ټولواک پاچا د ټولو خواخوږي کوي او پرته له هغو کسانو نه چې د هغه له فرمانو نه غاړه غړوي، ستاسو نه یو تن هم خپل دښمن نه ګڼي. هغه غواړي چې ستاسو بدمرغۍ پای ته ورسوي او هیله لري چې تاسو خپلو کورونو او کورنیو ته راستانه کړي. د هغه دښه نیت ملګرتیا وکړئ. مونږ ته راشئ، ځکه امنیت او آرامي دلته ده.

دمسکو اوسېدونکو په پوره ډاډ خپلو مېنو او کورونو ته راستانه شئ ! ډېر ژر به د خپلو اړتیاوو ، ورشیان پیدا کړئ. دکار زیار ایستونکو استادانو او کارګرانو ! خپلو فابریکو ته راوګرځئ، ساسو مینې، دوکانونه او ستاسو ساتونکي ، تاسو ته سترګې په لاره دي. راشئ کارونه مو پیل او د خپلو کارونو له برکته مو د ویاړ وړ ګټې، وګټئ. او تاسو اې بزګرو چې دجګړې له وحشته مو ځنګلونو ته پناه وړې ده، مه ډاربږئ. خپلو جونګړو ته بېرته راستانه شئ او پوره ډاډ

(c) ketabton.com: The Digital Library

واوسئ چې له تاسو او ستاسو شتمنیو نه به دفاع وشي. دښار بازارونو او انبارونه ستاسو لپار پرانستي دي او تاسو کولای شي، له خپلو اړتیاوو نه زیات مالونه او فصلونه هلته خرڅ کړئ، حکومت دا لاندې چارې ددې لپاره ترسره کړئ چې ستاسو د آزادۍ راکړې ورکړې لاره آواره شي:

۱- تردې نېټې نه وروسته بزګر ، څمکوال او د مسکو ښنډو او سېدونکي او کلیوال کولای شي له هر ګوانښه پرته ، خپل هر ډول محصولات ، هر څه چې وي، ښار ته راوړي او په هغو دوو بازارونو کې خوایا او اخوتنیریاد ، کې یې خرڅ کړئ.

۲- د دوی محصولات دې د پېرېدونکو او پلورونکو له خوا په ټاکل شوې بیه واخستل شي، خو که پلورونکي هغه بیه چې غوښتونکي یې دي، تر لاسه نه کړي، اختیار لری چې هغه بېرته کلي ته یوسي او هېڅوک به په هېڅ پلمه د هغو د وړلو خنډ نه شي.

۳- د هرې اونۍ د یکشنبې او چهارشنبې په ورځو به دبازار لویې ورځې وې او د سه شنبې او شنبې په ورځو به په پوره شمېر پوځیان دلارو د ساتنې لپاره له دې کبله ګمارل کېږي چې له ډاړه مارانو نه ښار ته دمالونو د رسولو ساتنه وکړي.

۴- کلیو او بانډو ته د ستنېدو په وخت کې به د لارو نه همداسې ساتنه وشي چې کلیوال او بزګر له خپلو ګاډیو او کراچیو سره په آرامه زړه بېرته لاړ شي.

۵-د دودیزې او ورځنۍ سوداګرۍ دبیا پیل کېدو لپاره به سمدلاسي چارې او کارونه تر سره کېږي.

دښار او کلیو اوسېدونکو ، دکار استادانو او کارګرانو !

تاسو د هرقام چې یاستئ، تاسې ته بلنه درکول کېږي چې د ټولواک

(c) ketabton.com: The Digital Library

امپراتور د پلارنیو هیلو د سرته رسولو لپاره هڅه او د ټولنیزې آرامۍ لپاره له هغه سره مرسته وکړئ. خپل باور او ډاډ له هغه ځار کړئ او له هغه سره په یو ځای کېدو کې ځنډ مه کوئ».

د پوځیانو او ولسي خلکو د روحیې د لوړولو لپاره پرله پسې پریټونه جوړېدل، سوغاتونه او ډالۍ ویشل کېدې. ټولواک امپراتور به د ښار په کوڅو کې ګرځېده، د ښار او سېدونکو ته به یې ډاډ ورکاوه او سره له هغه چې د دولتي ستونزو په اړه به په اندېښنو کې ډوب و، په خپله به یې د هغو تیاترونو په ننداروکې ګډون کاوه چې دده په امر پرانستل شوي وو.

د عدالت او خواخوږۍ په برخه کې چې د پادشاهانو تر ټولو غوره ځانګړتیا ده، ناپلیون هم چې هرڅه کولای شو، کول یې. هغه سپارښتنه وکړه چې د خیریه موسسو د دروازې پر تندی دې ولیکي:

-زما د مور کور !

هغه په دې ډول غوښتل چې د ماشوم او مور سپېڅلې مینه او شاهانه پرتم سره یو ځای کړي. هغه، هغو روزنتونونو ته لاړ او خپل سپین لاسونه یې هلته میشتو یتیمانو ته وروړاندې کړل چې هغوی یې ښکل کړي، په خورا مهربانۍ یې له تو ټولمین سره د زړه خواله وکړه، بیا لکه هغه شان چې تیبیر، په خواخوږۍ ژبه ویل، سپارښتنه وکړه، د خپلو سربازانو معاش له هغو روسي پیسو نه ورکړي چې دده په امر جعلي جوړې شوې وې. هغه په دې چارو سره د ځان او فرانسوي پوځ پرتم او ویاړ زیاتوه او له هغه سره یې همهاله له هغو کسانو سره مالي مرسته کوله چې کورونه یې په اورونو کې سوځېدلي وو، خو له دې کبله چې خواړه خورا ګران و او د هغو ویشل هم پر دیو ته چې ډېرکي یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دښمنان هم وو، ګرانه وه، پریکړه وشوه چې هغوی ته کاغذی روبلونه وویشل چې وکولای شي هر څوک چې هر څه غواړي، هرځای، خپلې اړتیا پوره کړي.

د پوځ د نظم لپاره پر له پسې د دې لپاره فرمانونه ورکول کېدل چې له خدمته د سر غړونکو او د خلکو د شتمنۍ تالانګرو ته د سختې جزا غوښتنه کېده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰

خو د تعجب وړ دا وه چې دې ټولو چارو، اند ېښنو او بې شمېره نقشو چې په خپل ډول کې ساری نه درلود، بنسټيزې جرې يې آواري نه کړې بلکې د ساعت د ستنو په شان چې د ساعت له مينځ سره يې اړيکي شليدلي وې، يوازې د ساعت پرمخ چورليدې او د مينځ له څرخونو سره يې هېڅ اړوند نه درلود.

په پوځي برخه کې د جګړيز نبوغ کړنلاره، لکه هغه شان چې تيير، د هغه په اړه وايي:

« د هغه نبوغ هېڅکله ژور، د ستاينې او حيرانۍ وړ څه نه و رامنځ ته کړي».

او په نسبي توګه له ښاغلي فن سره يې په خبرو اترو کې هڅه کوله دا په ډاګه کړي چې د جګړې د غه له نبوغه ډکه کړنلاره، نه د اکتوبر په څلورمه بلکې د اکتوبر په پنځلسمه ترتيب شوې ده. دا کړنلاره نه هېڅکله تر سره شوه او نه يې د تر سره کېدو امکان و، ځکه هغه له ژونده خورا لرې وه. وروسته ښکاره شوه چې د کرملين د ماڼۍ دلا ټيګښت لپاره چې بايد جومات (ناپليون د نيکمرغه واسيلی کليسا په همدې نامه يادوله)ورانه شوی وای، يوهسې ناوړه چاره وه. له مسکو ه د ناپليون د وتلو په وخت کې کرملين په مانيونو الوزول، د هغه پخوانۍ هيله ترسره کوله او د ماشومانو هغو لوبو ته پاتې کېده چې ترخپلې پښو لاندې ځمکه ځکه وهي چې پردغې ځمکې دی لوېدلی او

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټپي شوی دی. د روسي پوځ پسې اخېستل چې دده ټول خیال پر ځان اخته کړی و، عجیبه بڼه غوره کړې وه. د فرانسوي پوځ قوماندانانو د روسي شپیته زریزه پوځ ورک کړی و. د تیپر په وینا، یوازې د میورات هنر او نبوغ و چې د روسیې دغه شپیته زریزه پوځ لکه ستن په درمنده کې پیدا کړي.

په دیپلماتي برخه کې، ټول هغه دلایل چې ناپلیون د توټولمین او یاکولوف لپاره ویلي وو (هغوی خو زیاتره د ګاډیو او جامو د لاس ته راوړلو په غم کې و) ټول دده لپاره وچې خپل عدل او لوړ خیالونه ورته ثرګند کړي، خو دغه دلایل ټول بې ځایه او بې ګټې شول. ټولو اک الکساندر دده دغه استازي ونه منل او د هغو راوړلو پیامونو ته یې ځواب ورنه کړ.

ګنهګارانو ته دجزا ورکولو په برخه کې وروسته له هغه چې داور اچولو په تورنیمایي کسان اعدام شول، دمسکو پاتې نیمه برخه هم په ایرو بدله شوه.

د اداري اصلاحاتو په برخه کې دښاروالۍ پرانستل او په ښار کې دښاروالۍ دڅانګو جوړېدل، و نه شو کولای د خلکو دشتمنیو د تالان مخه ونیسي. دا کار یوازې د هغو څو تنو په ګټه تمام شو چې ددغو جوړ شویو ادارو مشري یا غړیتوب یې درلود. دغو کسانو یا دنظم دساتنې په پلمه دښار په تالان کې ګډون کاوه او یا یې څپله شتمني دتالانګرو له تالانه ژغورله.

دمذهب او کلیسا په برخو کې، د هغه هلې ځلې، په هغې آسانۍ سره چې په مصر کې جوماتونو ته دده په تګ سره بریالې شوې وې، دلته بې اغیز پاتې شوې. یو، دوه درې تنه کشیشان چې په مسکو کې هغو پیدا کړي وو، هڅه وکړه چې د ناپلیون تکلونه پرځای شي، خو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه يو تن د لمانځنې په وخت کې کوم فرانسوي سرتيري په څپېړه وواهه او د هغه ديو بل تن په اړه، يو فرانسوي مامور داسې يوه خبرتيا خپل لوړ ځای ته استولې وه:

« هغه کشيش چې موږ پيدا کړی او په کليسا کې مو د لمانځنې پېلبدو ته اړ کړی و ، هغه کليسا پاکه کړه ، قفل يې ور واچاوه او بيا لاړ. په همدې شپه يې د کليسا قفلونه او دروازه سره ماته کړې، کتابونه يې څېرلي يا ارتېږلي او نوريې هرڅه مات او وران ويجاړ کړی دي.

د سوداګرۍ په برخه کې د کار له استادانو ، کارګرانو او بزګرو سره ملګرتيا لېوالتيا ونه موندله. نه د کار استادان پيدا شول، نه کارګر او نه بزګر او هغه چاروا کي چې کارګرو او بزګرو پسې به لرې لرې سيمو ته تلل، همدا چارواکي به خلکو نيول او وژل به يې. تياترونه تر پرانستلو وروسته، ډېر ژر وتړل شول. ځکه چې د دغو تياترونو دلوبغاړو جامې او نور وسايل غلا او لوټ شوي وو او نه هنرمندانو نه شو کولای خپلې ننداري جوړې کړي.

خيريه چارو هم کومه ښه پايله نه لرله. جعلي او غير جعلي پيسې په مسکو کې پريمانه، خو کوم ارزښت يې نه لاره. فرانسويان چې په تالان او دغنايمو په راټولو لګيا وو ، له زرو پرته بل څه نه منل. نه يوازې په سخاوت د ناپليون له خوا ، هغه جعلي لټونه او پيسې چې هېڅ ډول ارزښت يې نه لاره، خلکو او خوارانو ته ويشل کېدې، بلکې سپينو زرو هم د سرو زرو په وړاندې خپل ارزښت بايلود ، خو تر ټولو عجيبه چاره د لوړپوړو چارواکو او ناپليون له خوا د تالان او غلا د مخنوي فرمانونه وو ، چې چور بې ګټې پاتې شول.

پوځي چارواکو داسې خبرتياوې ورکولې:

د تالان او غلا د مخنوي لپاره، د ورکړل شويو فرمانونو سره سره،

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا هم په ښار کې تالان او غلا روانه ده، نظم نه شته او داسې کوم سوداګر چې قانون ته غاړه کېږدي او په خپلو چارو بوخت وي، نه لیدل کېږي. له یوازې پوځ سره مل سوداګرو ته اجازه ورکول کېږي چې خپل مالونه، هغه د غلا مالونه خرڅ کړي. . له دې خبره پرته چې سرتیري په غلا او تالان لګیا دی، بل کوم خبر نشته.

داکتوبر نهمه

« غلا او تالان د پخوا په شان روان دي. زموږ په سیمه کې د غلو د داړو داسې یو ډاره شته چې د پوځ له مرستې پرته د غلو د نیولو او د غلا مخنوي کار سخت ګرانه وي».

ټولواک امپراتور(ناپلیون)له دې امله خورا ناراضه و چې د غلا او شوکو د مخنوي لپاره دده د سپارښتنو او فرمانونو سره سره، بیا هم د ګارد او پوځ ډلې په کلیو او بانډو کې لوټماري کوله او بېرته کرملین ته راستنېدل. پرون او نن، په پخواني ګارډ کې غلا او تالان تر بل هر وخته زیات شوي وو. د ټولواک امپراتور دې ته خوا شنه وه چې دده خورا ښه سرتیري چې دده دځان، پرتم ساتونکي او د نظم او اطاعت غوره بېلګه دي، تر هغې کچې یاغي شوي دي چې اوس د پوځ پر زیرمو او انبارونو هم برید کوي، نورې ډلې بیا له پوځي دود د ستور نه دومره لرې شوي دي چې د ساتونکو افسرانو او سرتیرو قومانده اصلا نه اوري، نه یوازې د هغو قوماندې ته غوږ نه ږدي بلکې هغوی ښکنځي او آن پر خپلو هغو، هم برید کوي.

قوماندان ولیکل:

« د دربار د تشریفاتو مشر، له دې امله خورا شکایت لري چې د پرله پسې سپارښتنو او هیلو سره سره ، سرتیري هر چېرې چې رسېږي، آن د ټولواک امپراتور د کوټې لاندې متیازې کوي».

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه پوځ د هغې له بنده ښښتېدلې ګلې په شان، آن هغه خوا ړه چې کېدای شي کومه ورځ هغوی له لوږې وژغوري، بیا هم ترپښو لاندې کوي. په مسکو کې چې د هغو د پاتې کېدو موده چې څومره اوږدېده، هغوی په هماغه اندازه دغو نیمګړتیاو او ناروا چارو پلو ورپرزیدل. ددې ټولو خبرو سره سره دغه پوځ له خپل ځایه هم نه خوځېده، خو یوازې هغه وخت یې تېښته پیل کړه چې ددوی یو کتار سره له ګاډیو او کراچیو د سمیلینسک پر لارې او د تاروتینسکي په نښته کې ددښمن لاس ته ورلوید او ناڅاپه ډار پسې واخېستل. د تاروتینسکې د جګړې خبر چې به ناڅاپي ډول ، دیو پوځي پریټ په وخت کې ناپلیون ته ورسېد د تیبر ، د وینا له مخې په امپراتور کې یې روسانو ته د جزا لمسون راوپاراوه، نو هغه و چې تر دې خبرې وروسته یې د پوځ د وتلو فرمان چې ټول پوځیان یې سترګه په لارو ، ورکړ.

ددغه پوځ وګړو له مسکوه د تېښتې په وخت کې، ټول هغه څه چې په دې ښار کې غلا ، شوکه او تالان کړي وو، له ځانسره واخېستل. ناپلیون هم خپله ځانګړې خزانه له ځانسره واخېسته. او تیبر د لیکنې له مخې، کله چې امپراتور خپل هغه پوځیان چې دده خزانه یې وړه ولیده، په وحشت کې شو. هغه په جګړه کې د خپلې تجربې له مخې دا وار لکه هغه شان چې مسکو ته دننېږدې کېدو په وخت کې یې، د خپل یو مارشال ته د زیاتو کراچیو او ګاډیو د سوځولو امر کړی و، دا وار یې داسې کومه سپارښتنه ورنه کړه. هغه ، د هغو ګاډیو او کراچیو کتارونو ته چې سرتیري یې وړل، وکتل او وې ویل چې ښه ده، دغه ګاډي او کراچۍ به وروسته د خوړو ، کالو او دټپیانو او ناروغانو د لېږدولو لپاره په کار شي.

د پوځ حالت د هغه ځناور حال ته ورته و چې خپل مرګ احساسوي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو نه پوهېږي چې څه وکړي.

مسکو ته د فرانسوي پوځ تر ننوتلو وروسته، بیا د هغه ترتباهۍ پورې، د ناپلیون د اهدافو او د هغو د ماهرانه کړو وړو څېړنه، د هغه ځناور د رواني اړو دوړ څېړنه ده چې سخت ټپي شوی وي. د هر وخت دا سې پېښېږي چې ټپي ځناور، د کوم هسې غږ په اورېدو، د ښکاري مخې ته ورداننګي، وړاندې او وروسته د رومي او د خپل مرګ بهېر لا پسې چټک کړي. ناپلیون هم د خپل پوځ تر فشار لاندې، همدغه حال درلود او همدغه کارېې وکړ. د تاروتینسکي جګړه، هماغه غږ و چې په ټپي ځناور کې یې وحشت راوپاراوه، هغه وړاندې ودانګل او ځان یې غشــی تــه برابــر کــړ. د ښــکاري پلــو یــې ورمنــډه کــړل، بېرتــه یــې راوګرځا ستل، بیا یې وړاندې او بیا یې بېرته شاته او بیا تر ټولو نه، ده ته پر ګټوورې، ګوابنمنې، قانوني او آشنا لارې وخوځېد.

ناپلیون چې موږ ټولو ته، د دغه ټول بهېر لارښود برېښېده (لکه په بېړیو کې هغه تیره څوکه چې وحشیانو ته د لارښودنې څوکه برېښې) د خپل ګرد پوځي ژوند په موده کې، هغه ماشوم ته پاتې کېده چې د ګاډۍ د ننه تسمې یې نیولې وې، خو دی تصور کوی چې د همدې تسمو له لارې ګاډۍ چلوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱

داکتوبر د میاشتې په شپږمه نېټه، پېیر په زندان کې له خپل ځایه (دلرګیو له کوټې) راووت، له څه شا او خوا لاړ، د دروازې ترمخې ودرید، له یوا وږد ځاني سپي سره چې لنډې پښې یې لرلې او له ده تاویده راتاویده لوبې پیل کړې. دغه سپی له دوی سره په هغه لرګین زندان کې اوسېده او تل به له کراتایوف سره ویده کېده. کله نا کله به هغه ښار ته ، خدازده کوم ځای ته تللو ، خو بېرته به راستنېده. کېدای شي هېڅکله هغه هېڅ چا پورې اړه نه درلوده او اوس هم دغه سپي کوم خاوند نه لاره. فرانسویانو ، دغه سپی ازور ، نوماوه. هغه ټوکمار کیسه پور سرتیري، دغه سپی ته فیماګالکې نوم ورکړی و. کراتایوف او نورو هغه د(خړکي)او کله هم د واسیلي په نامه یاداوه. داسې برېښېده چې د نوم، ختې او آن د ځانګړی رنګ درلودل، د کمکی سپي ته څه تاوان نه رساوه. د هغه ببره، له ویښتو ډکه خو نری لکی به تل شخه ولاړه وه. د هغه کږې وږې پښې ، هغه ته داسې په چوپړ کې وې چې کله به فکر کېده، هغه په لاسي توګه څلور واړه پښې یو واري کاروي او یوه وروستنی پښه په خورا ښکلې بڼه لوړله نیسي او په نورو دریو پښو په چټکی منډې وهي. د هغه لپاره هر څه د خوند اولذت پلمه و. کله به یې له خوښی نه چغې وهلې او کله به له خوشالی په شا ورغړیده، کله به په خیالونو کې ډوب شو او اند ښمنه بڼه به یې غوره کړه، پیتاوي کې په یې ځان تاوداوه. او کله به یې دلرګیو له ټوټو یا وښو سره لوبې کولې او ټوپونه به یې وهل.

د پېیر جامې اوس یوازې، د پخوانیو وختونو یوخیرن، زوړ کمیس او د سرتیرو د دریشی یو پطلون و چې پایڅې یې د کراتایوف په خوښه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دې لپاره په ښېنګرو کې په رشمو تړې وې چې د سړو مخه ونیسي، زوړ جمپر اغوست او خولۍ یې هم پر سر و. په دې موده کې د پېیر څېره ډېره بدله شوې وه. نور د پخوا په شان ځورب نه و، خو بیا هم د هغه د لوړې ونې او پراخو اوږو له امله چې د هغه د کورنۍ میراث ځانګړتیا وه، پیاوړی او زړور برېښېده. ږېره او برېت ښه ببر شوي وو او د بشرې لاندنۍ برخه یې پوښلې وه. اوږدې جړې وړې څڼې یې له سپږو ډکې شوې وې او له خرینوالي داسې ښکارېدې لکه لیمڅی. سترګې یې لکه تېږه، آرامې او لټونکې وې. د پېیر کتل او د سترګو خوځېدا داسې و چې هېڅکله داسې نه و، د هغه پخواني ملال کتل اوس خورا خوځېدونکي او یاغیتوب ته چمتو کېدل. پښې یې بربنډې وې...

آسمان له څو ورځو راهیسې شین و، سهاري به ځمکه یخ وهلې وه او د روسانو په خبره د(بابې لیته)یعنې ځنډني اوړي مهال و.

هرڅه، نږدې او لرې، څه کوډګره ځلا لرله. د غه، هغه حال و چې یوازې او یوازې د مني په شپو او ورځو کې لیدل کېږي. هلته لرې د وربیوفي په غونډیو کې کلیسا، کلي او کورونه لیدل کېدل. بربنډې ونې، شګې، کاڼي او تږې، د کورونو بامونه، د کلیسا د زنګونو شین برج او د لرو سپینو کورونو څنډې، ټول او ټول په خورا غیر طبیعي ښو داسې برېښېدل چې تا به ویل، په هوا کې له هرڅه جلا او پرې شوي دي. دلته نږدې د کوم ارباب د وران شوي سوځېدلي کور، آشنا کنډواله چې فرانسویان په کې ځای پر ځای شوي وو، لیدل کېده، خو په هغه کې ولاړې ولې لا شنې پخونې برېښېدې. آن د غه کنډواله شوی، سوځېدلی کور چې په خړه هوا کې به ډېران ته ورته و، اوس په دې پاکه ځلېدونکې او آرامه هوا کې یو ډول ښکلي او آرامه برېښېده.

د فرانسویانو د ساتونکو مشر چې تڼۍ یې خلاصې پرېښې وې، یوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

خولۍ یې پر سر او یو لنډ پیپ یې د غاښونو په مینځ کې نیولی، دبندیخانې له یوه کنجه راووت او په داسې حال کې په خواخوږۍ یې سترګه کښېکوده، پییر ته ورنېږدې شو او وې ویل:

-ښاغلیه کیریله ! عجیب لمر دی ؟ کټ مټ لکه د پسرلي په شان. (فرانسویانو پییر همداسې یادوه) په دروازه یې ډډه ولګوله او پییر ته یې د پیپ ست وکړ، که څه هم هغه تل پییر ته د پیپ ښځبول ست کاوه، خو پییر هم تل د پیپ ښځبولو نه انکار کاوه. فرانسوي وویل:

- په دغه شان هوا کې به چکر ته تللی وای.

پییر، له هغه نه د جګړې او پوځ د خوځېدا په اړه پوښتنې وکړې، فرانسوي وویل چې څه کم ټول پوځ خوځېدلی او نن سبا به د بندیانو په اړه هم فرمان راورسېږي. په هغه بندیخانه کې چې پییر بندي و، د سکالوف په نامه یو سرتیری سخت ناروغ او ځنکدن په حال و. پییر دغه فرانسوي ته وویل چې باید ددغه سرتیري غم وخوړل شي. فرانسوي، پییر ته وویل چې ته بې غمه اوسه، دلته ګرځنده روغتونونه شته او کېدای شي ناروغان هغو ته وسپارل شي او ډاډ یې ورکړ چې په ټولیزه توګه قوماندانانو د هرڅه غم خوړلی دی.

یوه اونۍ مخکې فرانسوي پوځیانو ته چرم او ټوکر ورکړ شوي وو. هغوی دا چرم او ټوکر روسي اسیرانو ته ورکړي وو چې دوی ته موزې او کالي وګنډي.

کراتایوف، له هغه کمیس سره چې په ځیر سره یې مروړلی و، د زندان له کوټې راووت او وې ویل:

- چمتو دی، چمتو دی، ګربته !

کراتایوف هم د تودخې له امله او په کار کې د اسانتیا لپاره، یوازې یو پطلون او یو څېرې خیرن تور کمیس اغوستي وو. هغه خپلې څڼې،

(c) ketabton.com: The Digital Library

لکه هغه شان چې د کار استادان يې تړي، په يوې ټوکريز ريښکۍ خپل تندی داسې تړی و چې ګرده ځېره يې لا پسې ګرده او تر پخوا لا خوږه برېښېده.

پلات (کراتايوف) خپل ګنډل شوی کميس پرانست او په موسېدو موسېدو يې وويل:

هغه شان چې مو د جمعې په ورځ ويلي و، هماغسې مې وکړه، فرانسوي سرتيري په نا آرامۍ شا او خوا ته کتل، خو په پای کې يې تا به ويل چې شک يې له زړه لرې کړي وي، خپله دريشې په چټکۍ وويسته او کميس واغوست. هغه تر دريشۍ لاندې څه نه اغوستل. د هغه بربنډ، ژېړ او ډنګر بدن يوازې يوه وريښمن، ګل لرونکي او غوړ واسکټ پټاوه. داسې برېښېده چې هغه له دې کبله آرامه دی چې اسيران يې وويني او پرې وخاندي. په تلوار يې سر د کميس پر ګريوان ومانډه، خو يو اسير هم څه ونه ويل... ده خپله وويل:

- نه دي، ښه دې ګنډلی دی. له تاسو نه مننه، خو پاتې شوی ټوکر چېرې دی ؟

- هغه به لا ښه ښکاره شي، که کوم بل څه، تر هغه لاندې وانه غوندي، خورا ښه ښه او ښکلي به وي.

فرانسوي، څه پيسې له جيبه راوويستې او کراتايوف ته يې ورکړې او به خندا يې وويل:

- مننه، مننه ملګريه ! خو پاتې ټوکر به څنګه شي ؟

د پېير دې ته پام شو چې پلاتون نه غواړي، پر هغه څه ځان پوه کړي چې فرانسوي يې وايي، هغو ته يې کتل، خو هېڅ يې نه ويل. کراتايوف، فرانسوي ته د پيسو له امله مننه وويله او له خپل کار نه يې خوند اخېستو ته دوام ورکړ. فرانسوي، هماغه شان په پاتې شوي ټوکر

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټېنګار کاوه او له پېير نه يې هيله وکړه چې دده خبرې، کراتايوف ته وژباړي.

کراتايوف وويل:

- په پاتي شوی ټوکر دی څه کوي ؟ موږ ته يو ښه ګيتس ترې جوړېږي ‎.‎. ښه ده، ښه ده، خدای دې مل شي.

او کراتايوف چې ناڅاپه يې دبشرې رنګ بدل شو، په خورا خواشينۍ يې ټوکر چې ښه يې مروړې و، له کميس لاندې راوويست، هغه ته يې ورکړ او وې ويل:

- بلا ورپسې.

کراتايوف، تر دې خبرې وروسته بېرته لاړ. فرانسوي ټوکر ته وکتل، په چرت کې لاړ، په پوښتنيز انداز يې داسې پېير ته وکتل چې ګواکې د پېير غلچک ده ته څه وويل.

فرانسوي ناڅاپه تک سور شو او په قهرجن آواز يې چغه کړل:

-پلاتونه ! پلاتونه چېرې ځئ ؟ راشه، راشه، دا ټوکر واخله، دا دې ستا وي.

فرانسوي، ټوکر هغه ته ورکړ، له هغه نه يې مخ واړاوه او لاړ.

کراتايوف سر وښوراوه او وې ويل:

- وايي چې کافر دی، کافر... کافر دې وي، خو رحم خو لري.

سپين ږېري وايي، غوږ لاس نرم وي او وچ لاس ماتېږي. هغه خپله لوڅ لغړ دی او ټوکر يې ماته راکړ.

کراتايوف چې په خيالو کې ډوب و او په موسبدو موسبدو يې هغه ټوکرته چې په لاس کې و، کتل، تر شېبه چوپتيا نه وروسته يې وويل:

- خو يوه جوړه ښه ګيتس ترې جوړېږي.

او ترې دې خبرې نه وروسته، د اسيرانو کوټې ته ورننوت.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲

د پيير له اسيريدو څلور اونۍ تيرې شوې وې. که څه هم فرانسويانو هغه ته ويل چې دی به د سرتيرو له زندانه، د افسرانو ځای ته ورولېږدوي، خو دی په هماغه ځای کې پاتې شو چې لومړې ورځ ورته راوستل شوی و.

پيير په کنډوالـه شوي او سوځېدلي مسکو کې داسې سختۍ، خوارۍ او له زوريدو نه ډکې ورځې وليدلې چې زغمل يې له انساني واکه لرې وه، خو هغه د خپل پياړی بدن او روغتيا له برکته چې ده درلودل ځان ښه احساساوه.

ده نه يوازې هغه هر څه په آسانۍ بلکې په خوښۍ زغمل. په همدې موده کې ده هغه روحي آرامي وموندله چې دی تر اوسه پورې بې ګټې ورپسې ګرځېده. هغه په خپل ژوند کې ډېر وخت هره خوا دغه ارامي لټوله، خو په پای کې هغه دغه آرامي او روحي کراري، د برادينو په جګړه کې، د سرتيرو ارامي او روحي ارامتيا، دی په حيرت کې اچولي و. هغه به تل ستومانه او لار ورکی و. هغه دغه ارامي په خيريه چارو، په فراماسوني خدمتونو، په عياشۍ، شراب څکلو، مېړانې، سرښندنې او له ناتاشې سره په شاعرانه مينه کې لټولې. ده هڅه کوله چې دغه آرامي د تفکر له لارې تر لاسه کړي. خو په دې ټولو لټولو کې هغه لا پسې بې لارې او ځان يې دوکه کړی و. هېڅ په لاس نه و، ورغلي، خو په پای کې، پرته له هغه چې خپله يې پام شي، هغه دغه ارامي او سوله ايز حالت له ځان سره د سولې او يوازې د مرګ د وحشت او له

(c) ketabton.com: The Digital Library

تقوا سره د بلد تیا له لارې او کراتایوف سره د پېژند ګلوۍ له برکته تر لاسه کړل. دا سې بربښېده هغه وحشتناکې شېبې چې ده د خپلو نورو انډیوالانو د اعدامولو په وخت کې ولیدلې او وزغملې، هغه وحشتناک خیالونه او احساسات چې تر هغه پورې دده تر پامه خورا غوره بربښېدل، د تل لپاره دده له ذهن او خیال نه وتوړل شول او چور یې ترې هېر کړل. هغه ته نه د روسیې غمونه، نه د جګړې کړاونه، نه د سیاست ناندرۍ او نه د ناپلیون اند بښنې، یو هم مهم نه و او دا سې یې انګېرله چې ده پورې اړه نه لري، ده، د هغو په وړاندې کومه دنده او پور نه لاره، نو ځکه ده نه شي کولای، د هغو په اړه قضاوت وکړي. هغه د کراتایوف دا خبره تکراروله چې ویل یې:

-روسیه اوړی او یووالی نه لري.

او دغو خبرو په عجیبه ډول دی آرامولو. اوس ده ته خپل هغه تکل چې غوښتل یې ناپلیون ووژني، نه یوازې د پوهېدو وړ نه و بلکې خورا د خندا بربښېده. له رازه په ډکو شمېرونو او حسابونو کې فال لیدل او... مکاشفه، اوس ټول ورته بې معنی او ملنډې بربښېدل.

د خپلې ښځې په وړاندې کرکه او هغه ننګ چې ده د خپل ځان لپاره بدنامي ګڼله، نه یوازې اوس ده ته بې معنی بلکې په زړه پورې هم نه بربښېده. ده به ویل:

- دا ده پورې څه اړه لرله چې دغې ښځې چېرې او څنګه هسې ژوند کاوه چې د هغې خپله خوښېده ؟

په تیره بیا ده دا ده پورې څه اړه لرله چې دی او یا نور په دې پوه شي چې د کوم اسیر نوم ګراف بېیزاوخوف دی. ؟

اوس یې زیاتره وخت له سردار اندرې سره خپلې مرکې او خبرې وریادولې. تل یې په خیال کې له هغه سره خپل خیالونه یوګنل، خو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

لږ څه توپیر، د هغه په اند ښښنو پوهېده. سردار اندرې فکر کاوه چې نیکمرغي تل ناوړه څه دي، خو د غه خبره یې له خواشینۍ او ملنډو نه په ډګه ژبه کوله. داسې بربښېدل چې د دغې خبرې په ویلو سره کوم بل خیال اوروي. د ده د خبرو معنی دا وه:

- په موږ کې د نیکمرغۍ د لاس ته راوړلو ټولې هڅې او لېوالتیا یوازې د دې لپاره دي چې موږ هغې ته ونه رسېږو او ونه ډارېږو، خو پېیر، پرته له هغه چې پر د غو اند ښښنو ځانښو دنه وکړي، پر هغو ښه پوهېده او د عدالت غوښتنه یې کوله. د رنځ نشتوالي، د اړتیاوو پوره کېدل او د هغه په پایله کې د ژوند او کار د ډول لپاره د ټاکنې ازادي، اوس د پېیر لپاره بې شکه او تر ټولو غوره انساني نیکمرغي بربښېده. دلته او اوس د لومړي ځل لپاره پېیر په پوره توګه له خوړو او خوند اخیست. هغه وخت چې وږی کېده او خواړه یې غوښتل، هغه له څکلو خوند اخیست، له خوبه یې خوند اخیست، کله چې تږی کېده له اوبه نه یې خوند ګاټه او له تودیدو نه چې کله به ساړه و، کله به یې چې له چاسره غږېده، خبرو به خوند ورکاوه او د هغه سړي اوریدو ته به غوږ و. د اړتیاوو پوره کېدل، ښه خواړه، پاکوالي او ازادي، اوس د ده لپاره، نیکمرغي، چې پخوا ترې بې برخې و، هرڅه، هرڅه غوره نیکمرغي بربښېده. د کار او دژوند، د ډول ټاکنه چې تر اوسه ده ته ناشونې وو، داسې آسانه بربښېدل چې هېرول یې، په ژوند کې بې پایه ارامي، داړتیا د پوره کولو نه، د لاس ته راغلې نیکمرغۍ ټول خوند له مینځه وړي. او د کار په غوره کولو کې زیاته آزادي، هماغه آزادي ده چې ده ته په ژوند کې زده کړې، بډایتوب، ټولنیز دریځ ورکړي و. د غه کار، د هغه لپاره د کار غوره کول خورا ګرانول او د کار اړتیا او د هغه کېدل یې ناشوني کول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پيير ټولې هيلې او خيالونه اوس دده دژوند هغو وختونو پورې تړلې وو چې دى آزاد شي. په هر حال تر دې نه وروسته، د ټول ژوند په موده کې پيير په خورا لېوالتيا د خپل دغه يو مياشتني اسارت، ددغې مودې د ژورو او خوښې پارونکو احساساتو چې نور يې احساسولې نه شي او تر ټولو غوره لا دا چې د هغې ژورې او بې پايه ورځې د آزادې په اړه و، چې په همدې موده کې، ده د هغه خوند ليدلى و، فکر يې کاوه او غږيده.

کله چې لومړۍ ورځ هغه سهار له خوبه پاڅېد، له خپل اسارت ځايه دباندې رڼا ته ووت، تر هرڅه دمخه يې د نوواديچى د کليسا ګنبدې او صليبونه وليدل. له دوړو نه پر ډکو شنيليو يې يخ وهلى شبنم وليد. د ورېيوفې دغونډۍ لوړې څوکې يې وليدلې، دمسکو د سيند پرڅنډه و يې تاو راتاو شوې ګڼې ونې چې لرې لرې په ګلابي افق کې ټېټېدې ليدې، دتازه هوا خوند يې په زړه کې احساس کړ، له مسکوه ددښتو پلو ته يې دالوتکو کارغانو کغېدل واوريدل او بيا وروسته چې ناڅاپه دختيځ په لرو لمنو زرينې دوړې راخورې او دلمر تبۍ په خورا پرتمين برې د ګڼو وريځو له غبرې راوښويده او ټولې ګنبدې، دکليسا دصليبونه، شبنم او لرې لرې افقونه، په دغې رڼايي کې ډوب شول. پيير، دا سې يو نوى له خوښۍ او نيکمرغۍ نه ډک احساس، احساس کړ چې تر هغه وخته پورې يې په ژوند کې هېڅکله احساس کړى نه و.

دغه احساس نه يوازې دا سارت په ټولو موده کې هغه پرينښود بلکې څومره به يې چې ژوند سختېده، په هماغه کچه به دغه سختۍ لا پسې زياتېدلې.

هغه درناوى چې په دغه اسارت ځاى کې تر ځاى پر ځاى کېدو نه وروسته، دده په وړاندې، له ده سره نورو اسيرانو، ده ته کاوه، دى يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر ډول درنې چارې او دهر شي زغم ته هڅاوه او د هغه، هغه معنوي پياوړتيا يې لاپسې پياوړې کوله. په څو ژبو بلدتيا ، هغه ته د فرانسويانو درناوی ، د هغه سادګي او پر ځان ډاډ او دا چې هرڅه به چاله ده نه غوښتل، ده به ورکول(هغه دافسرانو په شان هره اونۍ درې روبله ترلاسه کول)دا سارت په ځای کې يې، د خپل ځاني قوت له برکته پر ديوال د ميخ وهلو له لارې، سرتيرو ته خپل توان ښودل، هغه مهرباني او خواخوږي چې ده له نورو اسيرانو سره په خپلو کړو وړو کې کوله، ددې زغم او استعداد له امله چې کرار او ناخوځېدونکی کښېنې، هېڅ ونه وايي او په فکر کې ډوب شي، دې ټولو ځانګړتياوو سره سره ، هغه دنورو لپاره يو مرموز او تر نورو غوره څوک بربښېده ، هغو ځانګړتياوو ، لکه دده بدني پياوتيا ، آرامه ژوند ته بې اعتنايي او دده سادګي نه يوازې هغه ته کوم تاوان نه و رسولی بلکې هغه يې د نورو اسيرانو په مينځ کې په بې سارې خبرې او اتل بدل کړی و. پيير داسې انګېرله چې دغه دريځ دنورو په وړاندې دی لا مسوول او پوروی کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳

داکتوبر د شپږمې نه د اومې پر شپه، له مسکو نه د ګټهند و یو فرانسویان وتل پیل شول. پخلنځي، انبارونه او زندانونه رنګېدل، کراچۍ او ګاډي باریدلې او پوځي ډلې لارو ته سپخېدلې.

د سهار په اوو بجو فرانسوي پوځونه، سفر ته چمتو، له خپلو وسلو سره، خولۍ پر سر، کځوړې پر شا یا پر اوږو پرتې، دد غه زندان پروړاندې کتار شوي وو او د هغو کسانو غږیې اوریده چې اپلتې یې غږولې او یو بل یې په بدو ښکنځلو ښکنځل.

د ننه په زندان کې هر څه چمتو وو، ټولو اسیرانو جامې اغوستې وې، ملایې تړلې، بوټ پر پښو او یوازې دې ته سترګې په لاره وو، چې د تګ او وتو غږ وشي، یوازې ناروغ سرتیري سکالوف، خوار، رنګ الوتی چې له سترګو یې شنې شنې کړۍ اوښتې وې، نه یې کالي اغوستي او نه یې څه په پښو کړي وو، یوازې پر خپل ځای ناست او خپلو ملګرو ته یې، چې یوه هم ده ته پام نه کاوه په پوښتنیزه سترګو کتل او پرله پسې یې کرار کرار او یو رنګه زګیروی کاوه. داسې ښکاریده چې هغه نه هومره له ناروغۍ نه (هغه له ډېره اسهاله وینې کېناست) بلکې دی له یوازې پاتې کېدو نه ډاریده. او له همدې ډاره یې زګیروی کاوه.

پېیر، هغه بوټ پر پښو کړي وو چې کراتایوف، د فرانسویانو لخوا ، له راوړي چرم نه ورته جوړ کړي وو، ملایې هم په یوې ریښکۍ تړلې وه، ناروغ ته ورنږدې او د هغه تر مخې د پښو پر سر کېناست.

هغه وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- او خدايه ! او خدايه مړ به شم، مړ به شم خدايه !

پيير وويل:

-ښه ده، ته صبر وکړه. زه به اوس له هغو نه وپوښتم.

هغه پاڅېد او د زندان پلو ورغی، دلګی مشر، له دوو تنو سرتيرو سره جوخت له بهره، راننوت. دا دلګی مشر، هماغه څوک و چې پرون يې ده ته د پيپ څښولو ست کړی و. دلګی مشر او سرتيری د تلونکو په ډله کې وو. کڅوړې يې پر شا، خولۍ يې پر سر او د خوليو بندونه يې ترزنو لاندې تړې وو. د هغو څېرې چور بدلې شوې وې.

دلګی مشر د دروازې پلو ته ور روان و چې د قوماندان په قوماندې د زندان دروازه وتړلي او بايد د دغه ځای تر پرېښودو او خوځېدو د مخه اسيران وشمېري.

پيير وويل:

- دلګی مشره ! له ناروغ سره څه کوئ ؟

خو په هغه شېبه کې چې هغه دا خبره کوله ده ته شک پيدا شو چې دا هماغه دلګی مشر دی او که بل کوم، نا آشنا سړی دی، ځکه د هغه کړه وړه، خورا ناوړه شوي وو.

د پيير د دې خبرې سره هممهاله، ناڅاپه له دواړو خواوو نه د ډهل غږ واوريدل شو. دلګی مشر، د پيير د خبرو په اوريدو تندی تريو کړ، وې ښکنځل او دروازه يې په ګړز پورې کړه. په زندان کې تپه تياره شوه او له دواړو خواوو نه د ډهل په رارسېدونکي غږ کې، د ناروغ د زګيروی غږ ورک شو.

پيير، له ځانسره وويل:

- داده، داده بيا پيل شوه.

او ده له ارادې پرته يې پر ملا ساړه راخواره شول. د دلګی مشر په

(c) ketabton.com: The Digital Library

بدله شوې خبره کې، د هغه د غړيدا په آواز کې، د ډهل په پارونکي او کښوونکي غږ کې، پېير، هغه له رازه ډک او هر له هر څه نه بې پروا قوت وپېژاند چې انسانان دې ته اړ وي چې، د دوی له خوښې نه پرته ځان ته ورته کسان ووژني. هماغه قوت چې ده د خپل اعدام په ورځ ليدلی و. له دې قوت او واکه ډاريدل، له هغه نه ډډه کول، له هغو کسانو نه چې وسلې يې په لاس کې دي، داهيله کوله، يا هغه ته نصيحت کول هسې بابيزه خبره ده.

پېير، اوس په دې خبره پوهېده، هغه بايد انتظار ويستلای وای او زغم يې لرلای وای. پېير نه ناروغ ته ورنېږدې شو او نه يې وروکتل. هغه په تريو تندي، خواشينۍ او په پټه خوله د زندان دروازې ته ولاړ و.

کله چې د زندان دروازه پرانستل شوه، اسيرانو لکه د پسونو د ګلې په شان سره پورې وهل، يو بل يې لاندې کول، له يو بل نه مخکې کېدل او د دروازې ترمخې کوټه شول. پېير تر ټولو نه مخکې او هماغه تورن ته نېږدې شو چې د دلګۍ مشر په وينا چمتو و، له پېير سره هر ډول مرسته وکړي. دغه تورن هم د تنګ جامې اغوستې وې او د هغه د ساړه غلچلک او سرې بشرې نه ((هماغه)) څه څرګنديدل چې پېير د دلګۍ مشر په خبرو او د ډهل په آواز کې احساس کړی وو.

تورن چې سخت په قهر و، د اسيرانو سره نښتي کتار ته چې له څنګه يې تيريده، کتل او پر له پسې يې سپارښتنې کولې.

- خوځېږئ، خوځېږئ!

پېير که څه هم په دې پوه شو چې تورن ته رسېدل به کومه ګټه ونه لري، خو بيا هم هغه ته ورنېږدې شو.

تورن په داسې يو پردي غلچک چې ګواکې پېير هېڅ نه پېژني، هغه ته وکتل او وې ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- څه غواړئ ؟

پيير په اسارت کې د پاتې ناروغ خبرې ورياد ې کړې.

تورن ځواب ورکړ:

- مړ خو به نه وي، خوځېدا ی خو شي او پرته له هغه چې پيير ته وګوري، پر اسيرانو يې چغو ته دوام ورکړ:

- خوځېږئ، ژر ژر خوځېږئ !

پيير ځواب ورکړ:

خوځېدا ی نه شي، حال يې مرګنی دی.

خو افسر لا تندی تريو کړ او په يوې چغې يې پيير ته وويل:

- ورکېږه رانه، بلا درپسې...

-ډنګه، ډنګه، ډنګه، ډنګه، ډنګه، ډنګه، ډنګه ،... د ډهل غږ، شر او شور کاوه او پيير پوه شو چې هغه مرموز قوت پر دغو خلکو لاس برى شوی او اوس نورې خبرې هېڅ ګټه نه لري.

اسير افسران يې له سرتيرو افسرانو نه جلا کړل او ورته وې ويل چې مخکې لاړ شي. ددغو افسرانو شمېر چې پيير هم د هغو په ډله کې و، ډېرشو تنو ته ورسېد ، خو د اسيرو سرتيرو شمېر ، تر درې سوو هغو نه هم زيات وو.

هغه افسران چې له نورو زندانو نو نه را پرېښو دل شوي وو ، يوه هم پيير نه پېژانده. د هغو جامې تر پيير هغه نه خورا ښې او پاکې وې، نوځکه يې هغه ته په شک او ديوه پردي پردي په سترګه کتل. پيير ته نېږدې يو اسير چې ښکاريده خپل اسير انډيوالان يې ډېر درناوی کوي، يوڅورب، تک ژيړ او ښتي جګړن چې خواشينی برېښېده او تاتاري چپنګۍ يې اغوستې او ملا يې په يوه دستمال تړې وه، روان و. هغه په يوه لاس تمبکمروړه (دتنباکو غوټه) تر تخرګ لاندې منډلې وه

(c) ketabton.com: The Digital Library

او په بل لاس يې لاسي چلم چې د ختهو سرخانه يې لرله، نيولې وه. جګړن چې غړمبېده، ستمېده او له ټولو سره په شر او شور کې و. هغه داسې تصور کاوه چې ټول دی پورې وهي، ټول تلوار کوي، حال دا چې چېرې يې تلوار کړی وای؟ ټول حيران و، حال دا چې هغوی له حيرانۍ هېڅ نه و. يل، ټيټ ونی افسر له ټولو سره غږېده او داسې اټکلونه يې کول چې اوس به دوی چېرې او څومره لرې بيايي او دوی به نن تر کومه ځايه پورې ورسېږي. هغه مامور چې رسمي جامې اغوستې او ليمځې بوټ يې پر پښو و، هرې خواته منډې وهلې، د مسکو د سوځېدلو ودانيو ننداره يې کوله، خپل د سترګو ليدلی حال يې په لوړ آواز نورو ته وايه او ويل يې چې دا يا هغه کنډواله تر سوځېدو د مخه څنګه وه. درېيم افسر چې په خته پولنډی و، له هغه مامور سره چې پوځي جامې يې اغوستې وې، په دې نانديره کولې چې د مسکو د ودانيو په پېژندنه کې تېروتلی دی او د خپلو خبرو رښتياوالي ته يې ډېر دلايل هم راوړل.

جګړن په خواشينۍ وويل:

- څه بېځايه نانديرې کوې؟ پلار دې سپرو مړ کړ که پليو، ستا له ښې يې وويست. د نيکول کوڅه وسوه او يا د والس، ټول يو شي، وينې چې مسکو ټول ايره شوی دی او هر څه تر پايه سوځېدلي دي.

او هغه څوک چې تر شا يې روان و، هغه يې پورې واهه او ورته وې ويل:

-څه پورې وهل کوئ؟ بله لاره نه شته که څه؟

سره له هغه چې، هغه، دی هېڅ پورې وهلی نه و.

د مسکو د سوځېدلو کورونو له ليدو نه، له دې خوا او هغې خوا نه د اسيرانو د خواشينۍ او افسوس آوازونه اوريدل کېدل.

-وای، وای، اخ، دا څه حال دی؟ دا زاماسکواو اريچي ګورئ !

(c) ketabton.com: The Digital Library

زبووا ګورئ او کرملین ګورئ چې نیمایي نشته. ما خو ویل چې ټول زاماسکوریچي سوځېدلی او کنډواله شوی دی. مهرباني وکړئ . .

جګړن وویل:

- نو پوهېږئ چې ټول، ټول ایره شوي دي، نو خبرې بیا څه په کار دي؟

دخوموفسکس (دمسکو له څو سیمو نه یوه سیمه وه چې سوځېدلې نه وه) په سیمې کې ، کله چې د یوې کلیسا له مخې تیریدل، ټول اسیران ناڅاپه یوې خواته کنډک شول او د کرکې او خواشینۍ چغې یې پورته شوې:

- ګورو کافرانو څه کړي دي ؟ یو مړی پروت دی او چا په څه شي غوړ کړی دی.

پېیر هم د هغې کلیسا خواته چې د کرکې او خوابدۍ آوازونو او چغې ترې اوریدل کېدل ورنږدې شو او په تت حالت کې یې هغه څه ولیدل چې د کلیسا پر دیوال ورتکیه شوی و. هغه د خپلو همکارو انډیوالانو له خبرونه چې هغه دوی ته تر ده نه ښه ښکاریده، پــه دې پوه شو چې دا د کوم سړي مړی دی او د کلیسا دیوال ته درول شوی و او مخ یې د لوګیو پر مومو ورغوړ شوی دی.

د پــوځ دڅارونکو او اداره کوونکو ښکنځلې او چغې واوریدل شوې:

- ځئ ! ژر ځئ ! بلا وهلو ، لعنتیانو !

او فرانسوي سرتیرو له غضبه په ډکې نوې څپې، هغه اسیران چې په خواشینۍ یې دیوال ته د ولاړ مړي ننداره کوله، وړاندې پورې وهل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۴

د خاموفیکوف په کوڅه کې اسیران یوازې او هغوی پسې پر آسونو سواره ساتونکي او له هغو سره مل ګاډي او کراچۍ روان وو، خو کله چې د خوړو کالو بازار ته ورسېدل د توپونو له یو لوی کتار سره چې ولسي ګاډي او کراچۍ هم ورسره ګډې شوې وې، مخامخ شول.

پله ته نېږدې ټول ودرېدل، ټول دې ته سترګې په لاره شول چې مخکې تلونکې ډله وخوځېږي. اسیرانو د پله له پاسه، تر ځانه وړاندې او تر ځانه وروسته بې شمېره ګاډي او کراچۍ لیدلې. ښې اړخ ته، هلته چې د کالوژسکایا او نیکوچسکایا لارې سره یوځای کېدې، تر ډېرو لرو لرو پورې، بې شمېره سرتیري او ګاډي لیدل کېدې. هغه په تګ تګ کې وړاندې ورکتل. .

دا تر ټولو نه دمخه وتلې د بوګارون قطعه وه. د هغه شاته، د سیند پر غاړه او د کامي پر پله د مارشال(نیا) پوځونه او د هغو د ګاډیو او کراچیو کتار روان و.

د داوو، قطعه چې اسیرانو هم هغو پورې اړه لرله، د کریمسکي د ګدر له لارې روان و او یوه برخه یې د کالوژسکایا واټ ته هم ور اوښتې وه، خو د ګاډیو او کراچیو کتار او قافله دومره اوږده وه چې د بوګارون د قطعې وروستۍ ګاډۍ لا د مسکو د کالوژسکایا واټ ته نه وې وروتلې چې د (نیا) د سرتیرو مخکنۍ ډلې بیا دبالشایا اردینکي واټ ته ورننوتلې وې. اسیران د کریمسکي د ګودر نه تر تیریدو وروسته، څو ګامه وړاندې لاړل، بیا ودرېدل، بېرته وخوځېدل او له هرې خوا

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګاډۍ او سرتيري پرله پسې او په زياتېدونکي ډول را روان وو. هغه څو سوه متره لاره چې پل يې د کالوژسکايا له واټه بېلاوه، اسيرانو څه کم په يوه ساعت کې ووهله او د زماسکواريڅسکي او کالوژسکايا د واټونو ديوځای کېدو په ډګر او ګرځني کې ديوې لويې ډلې په توګه څو ساعته ولاړې پاتې شوې.

دګاډيو او ارابو خوځېدا او د هغو د تګ راتګ شر او شور، دګامونو او منډو غږ، دقهر او غضب چغې او نارې او ښکنځلې چې د سيند دڅپو شرهاري ته ورته وو، له هر پلوه اوريدل کېدې. پېير ديوې ودانۍ نيمه سوځېدلي ديوال ته غبرګ ولاړ و او دغه غږ ته چې په تصور کې، هغه ته دډهل د غږ په شان برېښېده، غوږ غوږ و.

څو تنه اسير افسران، ددې لپاره چې هرڅه ووينې، پر هغه نيمه سوځېدلي ديوال وروختل چې پېير يې څنګ ته ولاړ وو. هغوی ويل:

-دغه ته وايي خلک! ته به وايي چې قيامت دی، په توپونو ورختلي! ګورئ! ښه ګورئ څه حال دی؟ نامردانو هرڅه لوټ کړل! هلته شاته ګورئ پر خپله کراچۍ يې څه بار کړي دي؟ ته ښه ګوره! کوم شمايل نه يې کوم شي شکولي دي. توکل په خدای، داسې ښکاري چې هغه بايد الماني وي. توکل په خدای، زموږ کليوال بزګر دی. هو هو پدرلعنتي داسې يې بار کړی چې په لاره هم تلای نه شي. هغه بل بيا کراچۍ لاندې کړې، خپله پرې سپور شوی، ته ښه ورته ګوره! د صندوقونو پر سر ناست دی. هو! بابا دوی سره نښتي دي.

-اخ! وهه يې! په وربوز يې وهه! تاته وايم په وربوز! تر ماښامه هم چېرې تلای نه شو. ګورئ! ګورئ! ګورئ! رښتيا وايم داخپله ناپليون دی، ښه ورته ګورئ عجيبه آسونه دي! د کراچيو او ګاډيو سرته ګورئ! دتاجونو څه ځانګړې نښې پرې ولاړې دي. ګاډۍ يې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوې ښې کوټې په شان ده. يوه بوجۍ ترې ولويده، هغه نه وينئ، بيا يې سره ووهل، هغه ښځه ګوره ! والله چې بد شي نه ده، هو کې ! څه وايې، تاته خو لاره هم پرانيزي، ته ګوره ! پای يې نه ليدل کېږي. دا نجونې ګوره ! روسي دي، خدای دې لري، نجونې ، هسې په کراره په ګاډۍ کې ناستې دي...

له هماغه شېبې نه چې پيېر د هغه مرموز قوت په پيدا ايښت پوه شو، هېڅ شی، دی نه حيراناوه، نه د هغه مړي ليدل چې چا د ټوکو او ملنډو لپاره غوړ او تور کړی و او نه د دغو ښځو چې ښکاره نه وه چې کومې خواته ځي او منډې وهي. او نه آن د مسکو کنډوالو کېډلو او ايره کېدو او نه نورو ټولو هغو څيزونو چې پيېر اوس ليدل ، يوه هم نه شو کولای پر ده کومه اغيزه وکړي. داسې بربښېده چې د هغه روح سختو ورځو ته سترګه په لاره دی. هغه له هر هغه څه نه چې دده روحي توان ته يې تاوان رساوه، ډډه کوله.

د ښځو ګاډۍ راورسېده. تر هغې نه وروسته ، بيا ډولا ډول ګاډۍ ، کراچۍ او څه نورې ارابې چې سرتيري په کې سپاره وو او په يوې نيمې کې به ښځبنه سپرې وې، راروانې وې.

پيېر دغه خلک يو يو او جلا جلا نه ليده، هغه يوازې د هغو خوځون ته کتل، داسې بربښېده چې ټول دغه آسونه او وګړي کوم مرموز قوت وړاندې باسي. ټول هغوی د هغه يو ساعت په اوږدو کې چې پيېر د هغو په ننداره بوخت و ، له بېلابېلو کوڅو نه راوتل او ټولو يوه هيله لرله او هغه دا چې ژر تر ژره له دې ځايه تير شي. ټول هغوی په يو ډول يو بل نه خپه کېدل او يو له بل سره يې لاس آچاوه. يو او بل ته يې په يو ډول خولې کړولې. تندي يې تريوول، ټولو په يوه ډول يو بل ښکنځل، هماغه د ځوانۍ تندوالی او غوځتوب، پر يو بل د بريد تکل او تر

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښکنځلو وروسته يو بل ته هماغه شان بد کتل چې نن سهار پيير د ډهل وهلو په وخت ي دبربدګي په څېره کې ليدلي وو.

لمر په غړ غړو و چې د کتار مشر، خپل سرتيري او ساتونکي راټول کړل. په چغو او نارو، په زور زور غږيدا، دګاډيو او کراچيو منځ ته ورننوت او اسيران چې له هرې خوا محاصره شوي وو، دکالوژسکايا واټ ته ورننوتل.

په چټکۍ روان وو، چا دمه کولو ته نه پرېښودل او تر هغه چې لمر ونه لويد له خوځېدا هم پاتې نه شول. کتار کتار ګاډۍ ودريدې او خپلې سورلۍ يې دريدو ته چمتو کړې. ټول نارضا او خواشيني برېښېدل. تر ډېرو دښکنځلو، چغو او غضب آوازونه او ناندريو غږونه اوريدل کېدل..

ساتونکو له خپلو اسيرانو سره، تر هغه وخته لا زيات ه دښمني کوله چې سهار د مسکو نه دخوځېدا په وخت کې يې له هغوی سره کړې وه، دا د لومړي ځل لپاره و چې په دې تمځای کې اسيرانو ته، له خوړو سره، غوښه، هغه هم دآس غوښه ورکول کېږي.

داسې برېښېده چې ټولو فرانسويانو، له افسره تر سرتيري پورې له هره اسيره کرکه پيداد کړې، کړه وړه يې د هغو په وړاندې کرکجن او له قهره ډک شوي او دې کرکې له هغوی سره د دوی د پخوانۍ دوستۍ او لېوالتيا ځای نيولی و.

دکرکې او دښمنۍ دغه احساس هغه وخت لا پسې پياوړی شو چې د اسيرانو د سر شمېرنې په وخت کې څرګنده شوه چې هغه روسي سرتيری چې له مسکو نه يې د وتلو په وخت کې يې دګېډې د ناروغې پلمې کولې، تښتېدلی دی. پيير وليدل چې يو فرانسوي څارونکي، يو روسي سرتيری چې له دې کبله چې له لارې لږ لرې شوی،

(c) ketabton.com: The Digital Library

وواهه او دايې واوريدل چې جګړن هماغه فرانسوي چې ده خپل دوست ګاڼه، دلګۍ مشر د روسي سرتيرى د تېښتې له امله وښکانځه او ورته وويل چې محکمې ته به يې ولېږي. دلګۍ مشر، ددې خبرې په ځواب کې وويل چې روسي سرتيرى ناروغ و او خوځېداى نه شو، افسر ځواب ورکړ، سپارښتنه شوې ده، هر هغه څوک چې له تګ او خوځېدا پاتېږي، بايد وويشل شي. پيېر داسې انګېرله، هغه زورونکى زورور قوت چې د سرتيرو د اعدام په وخت کې دى، سرسامه کړى او اغيز يې پرې کړى و، او بيا داسارت په وخت کې هومره نه احساسېده، اوس بيا پر ده راخوره شوى دى.

هغه يو سخت وحشت پسې اخېستى و، خو ده داسې احساسوله چې هر څومره هغه زورونکى زورور قوت، دده د ماتولو لپاره قوت اخلي، په هماغه اندازه د هغه له قوته لرې کېږي او دده په زړه کې، د ژوند قوت پياوړي کېږي.

پيېر، خپله هغه ماښامنۍ چې د اروبشو ډوډۍ او دآس د غوښې شوروا وه، وخوړه او د ډوډۍ په لړ کې يې له خپلو ملګرو سره د زړه خواله وکړه. نه پيېر او نه د هغه ملګرو، يوه هم، نه د هغه په اړه چې دوى په مسکو کې ليدلي وو څه ويل، نه د دوى په وړاندې د فرانسويانو د زور زياتي په هکله او نه د هغې سپارښتنې په اړه چې له پښو پاتې ناروغان بايد وويشل شي. داسې برېښېده چې دوى ټولو داسارت د سختيو په وړاندې چې دم په دم زياتېدې، ټينګار کوى، دغه ټينګار دوى د خوښۍ او يا تريو تندى د ښودلو په ښه ښوده. هرکله چې به خبره، ورځني ژوند او حال ته ورسېده، بيا يې خبره سره بدلوله.

ډېر وخت تير شوى و چې لمر لويدلى و. په راڼه آسمان کې ځاى ځاى ستوري ځلېدل. سرې نيمې مياشتې چې نوى يې سر راهسکاوه لکه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

اورنۍ لمبې په شان د آسمان په لمنه کې خوره شوې وه. د سپوږمۍ پلوشو ډاګونه روښانه کړي و. لمر لویدلی و، خو شپه لا پوره خوره شوې نه وه. پیېر د خپلو نویو دوستانو له مینځه پاڅېد، د اور له مینځه، د واټ بلې خواته چې ویل کېدل، هلته اسیر سرتیري ځای پر ځای شوي دي، وروا وښت. غوښتل یې چې له هغوی سره څه د زړه خواله وکړي، خو هغه، فرانسوي پیرې پرېښښود او بېرته را ستون شو.

پیېر، بېرته راستون شو، خو هغه د نغري څنګ ته کېناست او نه د خپلو ملګرو خواته بلکې هغه د ګاډۍ خواته پر سړه ځمکه کېناست، پښې یې راټولې کړې، سر یې ګریوان ته کړ. تر ډېرې مودې په خیالونو کې ډوب، همداسې په کراره کېناست. پیېر ته هېڅ چا مزاحمت نه کاوه. ناڅاپه یې خندیدل پیل کړل. هغه په ډډ، خوارېه او لوړ آواز داسې په لوړه خندیده چې خلکو له هرې خوانه په حیرت او تعجب پام وراړاوه او د دغې عجیبې او بې سارې خندا خاوند ته یې ورکتل.

پیېر په کړس کړس او لوړه خندل:هه ها.. خه خا... ها ها ها... او له ځانسره په لوړه غږیده:

-سرتیرو نه پرېښودم، زه یې ونیولم او هلته یې بندي کړم. هغوی زه اسیر کړی او ساتلی وم. څوک ؟ زه یې اسیر کړی وم ؟ زه ؟ زه یې ؟ زما ابدی روح ! ها ها ها، خاخاخا !

داسې یې په کړس کړس خندل چې اوښکې یې له سترګو ښکته شېوه وې.

یو څوک پاڅېد، ده ته ورغی چې وګوري، دغه عجیب سړی په څه پورې خاندي. پیېر نور نه خندیده، پاڅېد، له دغه ځیرمن سړي نه لرې شو او خپل شا او خوا یې وڅارل.

هغه ستر پوځ چې د خلکو له ګڼې ګونې، غرېدا، دنغریو د سرو لمبو

(c) ketabton.com: The Digital Library

له ترکهاري او شر وشوره نا آرامه و، کرار کرار آرامیده. بشپړه سپوږمۍ، ځلېدونکي او لوړه آسمان ته راختلې وه. د پوڅ آپلو کروندې، شنبلیو او ځنګلونه چې تر دې دمخه تت برېښېدل، اوس لرې لرې، په افقونو کې کرار کرار را څرګندېدل. دد غو ځنګلونو لمنې او دکروندو غاړې هغه بې پایه روښانه افقونه وو چې لوړېدل او ټیټېدل او دلیدونکو پام یې ځانته وراړاوه. پېیر سر پورته کړ او آسمان ته، دبې پایه ستورو سیند ته چې ټولو سترګکونه وهل، کتل. هغه له ځانسره ویل:

-دا ټول زما دي، دا ټول په ما کې دي او دا ټول زه یم. او دا ټول هغو نیولي، بندي کړي یې دي او په لرګینو کوټو کې یې اچولي دي.

هغه وموسېد، لاړ، د خپلو نورو انډیوالانو منځ ته ورغی او ویده شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۵

د اکتوبر په لومړیو نېټو کې، د ناپلیون یو بل استازی، کوتوزوف ته راغی او د روغې داسې یو لیک یې راوړ چې ګواکې له مسکو نه لیکل شوی دی، حال دا چې ناپلیون، د کالوژسکایا په پخوانۍ لاره، له کوتوزوفه وړاندې تللی و.

کوتوزوف دې لیک ته هم د هغه لومړني لیک په شان چې لیورستون راوړی و، هماغه شان ډول ځواب ورکړ، هغه ځواب داسې و:

-د روغې په اړه خبرې ناشونې دي.

تر دې ډېر ژر وروسته، د دوروخوف دایله جارۍ له پوځه چې د تاروتینې له کینې خوا نه وړاندې روان و، خبر راورسېد چې د پروس د پوځ یو شمېر فرانسوي پوځیان، دفومینسکایا په سیمه کې لیدل شوي دي. دغه پوځیان له خپلې قطعې نه جلا شوي او کېدای شي په اسانۍ سره، نابوده شي. سرتیرو او پوځیانو بیا د تکل غوښتنه کوله. دسترې قوماندانۍ جنرالانو چې د تاروتینې آسان برې مست کړي وو، په ټینګار سره له کوتوزوف نه غوښتنه کوله چې د دوروخوف، د ایله جار پوځ وړاندیز ومني، خو کوتوزوف د هېڅ ډول کړو اړتیا نه لیدله.

دوی په پای کې یوه منځګړې پریکړه وکړه او دا هغه چاره وه چې باید شوې وای. یوه وړه پوځې ډله د فومینسکایا سیمې ته ددې لپاره واستول شوه چې پر پروسي پوځ برېد وکړي. لکه وروسته چې څرګنده شوه دغه دنده خورا ګرانه او ګواښمنه وه. هغه دیو عجیب تصادف له مخې دوختوروف ته وسپارل شوه. هغه کمینه او کمکی دوختورف چې هېڅچا دجګړې د خریطو په جوړولو کې د هغه هنر موږ ته نه و انځور کړی. هغه دوختورف چې د پوځونو د مخ ته تګ په لېوالتیا کې د هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

مېړانــه ، د ســرتېرو د تشــويق لپــاره د ســنګرونو پــه وړانــدې، د هغــه داوربلونو د ښودنې يادونه چا نه وه کړې، هغه دوختورف چې چا مېړنى اوغـوځ نـه ګانـه، هغـه دوختـورف چې لنډ پـاري او بې اند ښـنـې ګـڼل کېـده، هغـه دوختـورف چې د روس او فرانسـې پـه ټولـه جګـړه کـې، داوسـتيرليځې لـه ننښـتې نيـولې بيـا تـر ۱۸۱۳ کالـه پـورې، هرځـاى او هرچېرې چې سختۍ وې او ګواښمنه قومانده، ټول ده ته ورپه غاړه وې. داوستيرليځ په جګړه کې هغه وروستى ځوک و چې د اوګيست دنهر لـه سيمې راوزي. د پوځ بيـا راټولـو تـه متې رانغاړي. هغـه وخت چې ټول تښتې، وژل کېږي. د پوځ په پاتې شونې کې ، آن يو جنرال هم نه و ، چې د پوځ دبېلابېلو کنډکونو د تالا والا کېدو او تيت او پـرک کېـدو مخـه ونيسي. دوختورف د توان په اندازه هغه منظموي او له نابودۍ يې مخه نيسـي. پـه سيمولينسـک کـې د نـاروغې او تبـۍ سره سره لـه شـلو زرو سرتيرو سره مل دفرانسوي پوځ پـه وړانـدې وردانګـي او دښـار د دفـاع غړ کوي. پـه سيمولينسـک کـې هغـه د ملاخو ، د دروازې ترشـا ، هغـه لا د سختې تبې نه متې سترګې پټې کـړې نـه وې چې پـر ښـار د توپـونو د سـختو ډزو نـه راويښ او ټولـه ورځ يـې لـه سيمولينسـکه دفـاع وکـړه. دبارادينو په جګړه کې چې کله باګراتيون ووژل شو او زمـوږ د پـوځ د کين اړخ له لسو زرو تنو سرتيرو نه په سلو کې نوي وګړې ووژل شـول او دفرانسې ټول توپچې قـوت همدې پلو تـه قومانـده شـوي و. همـدا بې ارادې او پـخ دوختـوروف، بيـا هلتـه ورلېږي. کـه څـه هـم نبـږدې و چـې کوتوزوف خپل تکل بدل کړي او بل ځوک هلتـه واستوي، خوبيـا هم پـه خپلې دې پريکړې دريږي او په خورا تلوار دی، دغې ګواښمنې دنـدې تـه ګمـارې. دغـه کمکـى ځـاني او پـټ خـولې دوختـوروف، بـارادينو تـه ورځي او په دغې جګړه کې دروسي پوځ په خورا سترو ويـاړو بـدلېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زموږ په ډېرو شعرونو او داستانونو کې، د دغو جګړو د ډېرو اتلانو نومونه انځور شوي دي، خو د دوختورف د نامه یادونه هېڅچا نه ده کړې.

اوس بیا دوختورف، فومینسکي ته، بیا کمکي یارسلاف ته چې له فرانسویانو سره زموږ وروستۍ نښتې هلته شوي دي، واستول شو. هغه ځای ته چې، په برالا او څرګنده هلته فرانسوي پوځیان وژل کېږي او پوځ تالا کېږي. موږ ته ډېر کسان د دې جګړې د اتلانو او نوابغو په نامه انځور شوي دي، خو د دوختوروف په اړه یوه کلمه هم چا ویلې نه ده او که چا څه یادونه هم کړې وي، هغه هسې تش په نوم او په شک او ګمان کې یاده شوې ده.

داسې برېښي چې د دوختورف په هکله دغه چوپتیا ، بیا هم د هغه د لوړتیا نښه ده....

د اکتوبر په لسمه، په هغه ورځ چې دوختوروف فومینسکي ته د رسېدو په نیمایي لاره کې، د دې لپاره د اریسوا ، په کلي کې تم شو چې ځان د هغو سپارښتنو عملي کېدو ته چمتو کړي چې ده ته ورکړل شوي وې. فرانسوي پوځ، له خپلو ټولو ، الو ګلو او ګډ وډ خوځون سره په بشپړه توګه ځان د میورات سنګرونو ته ورساوه. او داسې برېښېده چې جګړه پیل کړي، خو پرته له هغه چې دلیل یې په ډاګه شي، ناڅاپه یې خپله لاره د کالوژسکایا د نوي واټ پلو ته ورکږه کړه او د فومینسکي په سیمه کې چې تر دې پورې یوازې یو بروسو ، هلته ولاړه وه، دیره شول. دوختوروف، په دې وخت کې له دوروخوف نه پرته د فیګنز او سیسلاوین، د دوو نه چندان ګڼ شمېرو پوځونه مشري هم کوله.

داکتوبر په یوولسمه، سیسلاوین له خپل یوه فرانسوي اسیر سره په اریسوا کې خپل قوماندان ته راغي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه فرانسوي اسير ويل دی فومينسکې ته نن راغلی دی. دفرانسويانو دغه پوځ ، د هغو دسترو پوځونو مخکښ قوت او ناپليون هم له هغو سره دی. ده ويل ، پنځه ورځې کېږي چې دغه پوځ له مسکوه راخوځېدلی دی. په هماغه ورځ له باروفسکی نه يوه راغلي کليوال وويل چې ده په خپلو سترګو وليدل چې ستر پوځ ښار ته ورننوت. د دوروخوف د پوځ څوتنه قزاقانو وويل چې دوی څو فرانسوي پوځيې ډلې وليدلې چې د باروسک پلو وړاندې لاړې. له دې ټولو خبرو نه يوه خبره څرګنديده او هغه دا چې، په هغه ځای کې چې دوی د يوې فرانسوي قطعې انتظار درلود ، ټول فرانسوي پوځ چې مسکو نه راوتلی دی، دلته راټول شوی او دکالوژسکايا د زاړه واټ، ناڅرګندې لارې ته برابر شوي دي. دختوروف، له دې امله چې حالت يې چور ناڅرګند و ، دهېڅ ډول پريکړې تکل نه شو کولای او نه پوهېده چې په دې وخت او حالت کې دده دنده څه ده. ده ته قومانده شوې ده چې په فومينسکې بريد وکړي، خو دا قومانده هغه وخت ورته شوې وه چې هغه د بروسو له قطعې نه پرته بل څوک نه و ، حال دا چې اوس د فرانسې ټول پوځ هلته راکوټه شوي و.

ايرمولوف غوښتل چې د خپلې پېژندنې او تکل له مخې، پريکړه وکړي، خو دوختورف ويل چې د ستر قوماندان ، دقوماندې نه پرته به بله پريکړه او کار نه کوي.

ددې چارې د سرته رسولو لپاره دوی يو ځيرک افسر بالخوويتينوف، ټاکلی و چې دليک د رسولو ترڅنګ يې بايد په ښو خبرو او ويناوو کې هم هرڅه ويلي وای:

د شپې له يولسو بجو نه تېرې وې چې بالخوويتينوف ، د ليک سره مل شفاهي سپارښتنې ترلاسه او ديوه قزاق په ملتيا يې يو زياتې آس هم له ځانسره واخيست او د سترې قوماندانۍ په لور وخوځېدل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲

دمني تپه تیاره او توده شپه وه. څلورمه ورځ وه چې باران ورېد.

بالخوویتینوف، تر دوه واره آس بدلولو او دیرش ورسته واټن، ختو او چیکړو ډکې لارې نه وروسته ، دیونیم ساعت په موده کې، تر یوې بجې نه وروسته، دلیتاشوفسکي سیمې ته ورسېد.

د هغې دروازې مخې ته چې دیوال پر لوړه برخه یې لیکل شوي و:

-ستره قوماندانی !

له آسه راکوز شو ، آس یې پرېښود او تیاره دهلیز ته ورننوت. یو څوک هلته، په هغه تپه تیاره کې په ستمېدو ستمېدو پاڅېده، ده هغه ته ویل:

-نوکریوال جنرال ته ، مهرباني وکړئ ، ژر وواېئ، ژر ! ډېر مهم خبر دی. چوپړ له خوا خوږیږ نه په ډکه ژبه وویل:

- له پرون شپې راهیسې ناروغ دی او درې شپې کېږي ویده شوی نه دی. تاسو لومړی تورن صاحب راویښ کړئ.

بالخوویتینوف، په تیاره کې لکه ړوند ، هغه دروازې ته چې ورته پرانستل شوې وه، ورننوت او وې ویل:

-ډېره مهمه خبره ده، له جنرال دوختوروف نه راغلی یم.

چوپړ ترهغه دمخه وخوځېد او یوڅوک یې له خوبه راوېښاوه:

-والاحضرته ! والاحضرته ! یوریبار راغلی دی.

دیوچا خوبولی آواز وویل:

-څه شي ؟ څه شي ؟ دچا له خوا ریبار ؟

بالخوویتینوف، په تپه تیاره کې هغه څوک چې له ده نه یې پوښتنه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوله، نه لیده، خو د هغه له غږه یې تصور کاوه چې هغه به کونوفینځین نه وي.

ده وویل:

- د دوختوروف الکسي پیترووویچ، ریبار ! ناپلیون د فومینسکې په سیمه کې دی.

راوېښ شوي سړي سا وویسته او وغځېد، هغه چې په تیاره کې ګواکې څه لټول ووې:

-- خبره داده چې زړه مې نه غواړي، هغه راویښ کړم، ناروغه دی، کېدای شي دا خبرې هسې آوازې وې.

بالخوویتینوف، وویل:

- ګورئ پیغام دی ! ماته سپارښتنه شوې ده چې سمدلاسه یې نوکریوال ته ورسوم.

-صبر وکړئ چې شمعه ولګوم.

خوبولي سړي چوپړ ته مخ وروااړاوه او وې ویل:

-هېڅ معلومه نه ده، دا ته لعنتي، دا شیان چېرې منډې.

دا سړی د کانوفنیځین یاور، شیربینین و. هغه غږ کړ:

-پیدا مې کړ، پیدا مې کړ.

چوپړ اورلګیت ولګاوه او شیربینین شمعه دانۍ لټوله. هغه په کرکې وویل:

-دا څه مرداري ده.

بالخوویتینوف، د اورلګیت د شغلو په رڼا کې د شیربینین ځوانه بشره ولیدله، د هغه شمعه په لاس کې وه. هلته ګوښې یو سړی پروت و، هغه کونوفینځین و...

شیربینین له استازي نه لیک واخېست او وې پوښتل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- بالخوویتینوف، وویل:

- خبر رښتیا او سم دی. اسیران، قزاقان او جاسون ، ټولو په یوه آواز یوه خبره کوي.

شیربینین وویل: چاره نه شته، باید راویښ یې کړو. هغه پاڅېد او د هغه سړي خواته چې خولۍ پر سر وه او تر پوځي کوټ لاندې ویده و ، ورغي او غږ یې پرې وکړ:

-پیوتر، پیترویچه !

خوانوفینڅین هېڅ ونه ښوریده.

یاوربیا وویل:

-ستره قوماندانۍ !

هغه وموسېد او تصور یې کاوه چې په دې خبره به هغه هرو مرو راویښ شي. او په رښتیا هم په خولۍ کې مرور ل شوی سر ، سمدلاسه رالوړ شو.

د کانوفنیڅین په ښکلې او مالګینه څېره کې چې غومبوري یې له تبې تک سره اوښتي وو ، د هغه خوبولې مستي او ویښتیا چې سخته نا اندوله برېښېدل، ره ګډ شول، خو ناڅاپه ورېږدید ، ټکان یې وخوړ او څېرې آرام حالات پیدا کړ. د شمعې له رڼا نه یې سترګې وبرېښېدې او په تلوار یې وپوښتل:

- ښه ! خبره څه ده ؟ د چا ګزارش دی ؟

د دې په لړ کې چې افسر ته غوږ و ، لیک یې پرانست او هغه یې ولوست. هغه یې لا ترپایه لوستلی نه و چې خپلې پښې یې چې وړینې جورابې یې اغوستې وې، پر ځمکه کېښودې او د بوټ په پښو کولو یې پیل وکړ. بیا یې خپله د خوب خولۍ له سره پورته کړه، د خپل ټیک (شقیقې) ویښته یې منځ کړل او خپله پوځي خولۍ یې پر سر کړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

-ته خو ژر راغلې، درځه چې جلالتماب ته ورشو !

کانوفيڅين ، سمدلاسه پوه شو چې رارسېدلی خبر ډېر مهم دی او په رسولو کې يې بايد ځنډ ونه شي.

دا ښه کار و او که بد ، په دې اړه يې هېڅ فکر ونه کړ. هغه ته دا هېڅ مهمه نه وه. هغه د جګړې ټولو چاروته ، نه د منطق او تفکر بلکې په بل ډول کتل. د هغه په روح کې يوه ژوره او نا ويل شوې عقيده وه او ده باور درلود چې ټولې چارې به سمې شي، خو په دې باور بايد باور ونه شي. ده به ويل چې په دې خبره هېڅ باور په کار نه دی بلکې يوازې او يوازې بايد کار وشي. هغه کار کاوه او دا کار يې داسې کاوه چې خپل ټول توان او قوت يې تر هغه ځاراوه. پيټر پېترويچ کانوفنيڅين هم د دوختورف په شان، تا به ويل، يوازې د نزاکت له مخې د۱۹۱۲ کال د اتلانو په ډله کې نيول شوی و. هغه اتلان لکه: بارکلي، ريفسکي، ايرمولوف، پلاتوف او ميلارادوويچ وو. هغه هم د دوختورف په څير دلړ استعداد او لړو اطلاعاتو خاوند بلل شوی و. کانوفنيڅين هم د دوختورف په څير هېڅکله د جګړې کړنلارې نه جوړولې، خو تل به په هغو ځايو کې و چې تر ټولو نه زياتې سختۍ او کړکيچ به و. تر هغه چې د کشف نوکريوال جنرال ټاکل شوی نه و ، تل به يې، آن د ويدو کېدو په وخت کې هم د کوټې دروازه پرانيستې وه. هغه سپارښتنه کړې وه چې د هر ريبار د رارسېدو په وخت کې دی راويښ کړي. د جګړې په وخت کې به تل تر اور لاندې و او له همدې کبله به کوتوزوف، هغه ملامتوه او ډاريده به چې کوم کار پسې يې ولېږي. هغه هم کټ مټ د دوختورف په څير د ماشين هغه غوره پرزه وه چې له شر او شور او کړپ او کړوپ نه پرته يې خپل کار کاوه.

کانوفينڅين چې په هغه تپه تياره او لمدبنه شپه کې له خپلې

(c) ketabton.com: The Digital Library

جونګړې راووت، تندي يې د هغه درد له امله تريو کړ چې په ککرۍ کې يې د ناوړه خيالونو د ګرځېدو له امله، احسا ساوه. هغه په دې اړه فکر کاوه چې په ستره قوماندانۍ کې به اوس لوړ پوړې چارواکي، د دې خبر په اوريدو ، څه اله ګوله جوړه کړي، په تيره بيا بينيګسين چې د تاروتينې تر جګړې وروسته ، له کوتوزوف سره غوښه او چاړه شوي وو. هغه فکر کاوه چې هغه به د دې خبر په اوريدو څه کوي ؟ څه نانديې به پيل شي ؟ څه قوماندې به ورکړل شي ؟ او څه سپارښتنې به ناوړې وګنل شي ؟ که څه هم دی په دې ښه پوهېده چې له دې نه پرته هرڅه ناشوني دي، خو بيا هم د غو احساساتو دی ډېر زوراوه.

په ربښتيا هم کله چې هغه د خبر د رسولو لپاره د جنرال تول ، کوټې ته ورننوت، تول سمدلاسه هغه جنرال ته چې له ده سره په کوټه کې اوسېده، د خپلو خيالونو او تصوراتو په ويلو پيل وکړ، کانوفينڅين چې په پټه خوله هغه ته غوږ غوږ و ، ناچاره دې ته اړ وت چې ورته ووايي:ښه به دا وی چې ژر تر ژره جلالتماب ستر قوماندن ته ورشي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۷

کوتوزوف، د ټولو نورو سپین ږیرو په څیر د شپې لږ ویده کېده، هغه به د ورځې تل خو ناڅاپه ځوشبېې سترګې پټې کړې. د شپې به هغه پرته له دې چې دریشي وباسي، پر خپل کټ وغځېد او زیاتره وخت به یې سترګې همداسې رڼې خو په فکرونو کې به ډوب و.

اوس هم همدغه شان پر خپل کټ غځېدلی او خپل دروند او لوی سر یې په خپلو څوربو لاسونو کې کلک نیولی، په خیالونو کې ډوب او په هماغې یوې سترګې یې تیپې تیارې ته کتل.

له هغه وخته چې بینیګسین له ټولو اک سره دلیکونو، لیکل پیل کړي وو او په قوماندانۍ کې تر ټولو نه واکمن چاروا کی ګڼل کېده له ستر قوماندان سره یې له مخامخ کېدو نه ډډه کوله. کوتوزوف هم آرامه او په کرار شوی و او چا هغه ته نه سپارښتنه کوله او نه یې دې ته اړاوه چې خپل پوځونه بې ګټې جګړې ته قومانده کړي. هغه له ځانسره په دې اړه فکر کاوه چې د تاروتینې تر جګړې او ترجګړې نه یو ورځ مخکې پېښو نه چې لا تر اوسه یې غمرلی اغیز پاتې و او دی یې زوراوه، باید دعبرت درس او پایله اخېستل شوې وي.

کوتوزف فکر کاوه:

-هغوی باید په دې پوه شي چې زموږ له خوا د یرغل پیل به، بری ونه لري. زغم او وخت زما پیاوړي جنګیالان دي. هغه په دې پوهېده چې شنې منې باید له ځانګو را ونه شکول شي،. منې چې پخې شي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه خپله رالو بېږي. که مڼه له ونې خامه راوشکول شي، هم مڼه خرابېږی او هم غاښونه بربښوي. هغه د یوه تجربه لرونکي او عمر خوړلي ښکاري په څیر په دې پوهېده چې ځناور تښتي دی، داسې چې یوازې د روس ملت په خپلې پیاوړتیا او ځیرکتیا کولای شي ه داسې څوک تښتي کړای شي، خو دا لا په ډاګه نه وه چې دغه تپ مرګنی دی او کنه؟ کوتوزوف، د ناپلیون دځانګړو استازو، لوریستون او بیرتیلیم په رارسېدو او د خپلو جنګیالو له خبرونو نه، څه کم په دې ډاډمن شوی و چې هغه مرګنی تپي شوی دی، خو دا باید په ډاګه شوی وای او ویل به یې چې د دې چارې لپاره باید صبر وشي.

کوتوزوف، له ځانسره وویل:

-هغوی ټول غواړي تر هر چا دمخه ور ودانګي او وګوري چې ښکار څنګه مري، مګر صبر وکړئ، هر څه به وګورئ، ټولې ښودنې او برېدونه، خو دا ټول د څه لپاره؟ نو دا ټول د څه لپاره؟ ټول غواړي ځان وښيي، هغوی ټول غواړی برېد وکړي، له جګړې نه خوند واخلي او امتیاز تر لاسه کړي. داسې بربښيي چې هغوی له وینو خوند اخلي، هغوی ټول هغو ماشومانو ته ورته دي چې څوک د هغوی له خبرو او کړو نه، نه پوهېږي، دا ټول اخ او ډب ولې او د څه لپاره و، ځکه هغوی ټول غواړی دا په ډاګه کړي چې دوی څومره ښه جنګېږي، خو اوس خبره په دې کې نه ده.

څه بې ساري، ښکلي وړاندیزونه او کړنلارې دي چې دوی ټول یې ماته نه وړاندې کوي. هغوی فکر کوي چې کله دوی دوه درې واره څه تصادفي کړنلارې جوړې کړي(هغه پوځي کړنلاره وریاده شوه چې په پترزبورګ کې یې جوړه کړې وه)ټولې چارې به جوړې وي، حال دا چې د تصادفاتو ونډه خورا زیاته وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې جرړې پوښتنې ته څوک ځواب ويلې نه شي چې ايا د برادينو په جګړه کې دښمن ليدلی ټپ مرګنی و او کنه ؟ دا يوه مياشت کوتوزوف هم دې خيالونو ډوب کړی و. له يو پلو فرانسويانو مسکو لاندې کړی و او له بله پلوه کوتوزوف دا په ډاګه احساسول ، هغه ګوزار چې ده او د روس ټول اولس دښمن ته ورکړی دی، بايد مرګنی وي، خو دې خبرې بياهم ثابتول غوښتل.

په دې توګه دی يوه مياشت سترګې په لاره پاتې شو، څومره به چې وخت زيات تيريده، په هماغه کچه به يې زغم کميده. هره شپه به چې پر خپل کټ پريوت، هغه څه به يې کول چې ځوانو جنرالانو به کول او دا هغه څه وچې ده به تل د هغو له امله هغه ځوان جنرال غندل او ښکنځل. ده به هم خيال پلو واهه چې د کوم تصادفي پېښې له امله ناپليون وژلي شوی وي. هغه به دځوانانو په څير خيال پلوونه وهل ، خو دده او هغو دخيال پلوونو ترمنځ توپير په دې کې و چې ده به په دغو خيالو کې کومه پريکړه نه کوله، که څه هم دده ددغو خيالونو شمېر له يوه نه نيولې، بيا تر دوو او تر زرګونو پورې وو. څومره به چې دی په دې خيالونو کې ډوبيده، په هماغه کچه به ددغه خيالونو تصور زياتېده. هغه به د ناپليون د ټول پوځ يا يوې برخې دخوځون بېلابيل ډولونه تصورول:

- دساري په توګه د پترزبورګ پلو ته ددغه پوځ ورخوځېدل، پر ښار د کېدونکي مخامخ يرغل يا د هغه کلابندول ، آن په دې اړه به يې فکر کاوه چې ناپليون به دده خپله وسله دده پرضد کاروي(له هغه څه نه چې دی له ټولو نه زيات ډاريده). ده به فکر کاوه چې ناپليون به په مسکو کې پاتې او هلته به ځای پر ځای شي. او کله کله به دې اند ښښنې زوراوه چې د ناپليون پوځ به د ميدين او يوخونوف، سيمو ته به شا ولاړ شي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو يو ازيني څه چې ده يې اټکل نه شو کولای، هماغه پېښ شول، يعنې له مسکو د ناپليون د وتلو نه وروسته د ناپليون د پوځ له اله ګولې او سر سامتوب نه ډکې لومړۍ لسې ورځې وې.

دا د ناپليون د پوځ هغه خوځېدا وه چې د فرانسې د پوځ د بشپړې نابودۍ او تالا والا کېدو لاره يې آواره کړه. دا هغه څه وو چې کوتوزوف، آن د هغه تصور هم نه شو کولای.

د بروسې، د پوځ په اړه د دوروخوف ګزارش، د ناپليون پوځ د خوارۍ او دربدرۍ په هکله د پارتيزانو خبرتياوې او هغه آوازې چې له مسکوه د فرانسوي پوځ د وتلو په باره کې خورې وې. دې ټولو ددې معنی لرله چې د فرانسې پوځ مات شوی، د وتلو لاره لټوي او ځان تېښتې ته برابروي، خو دا يوازې تصورات وو او آوازې چې د ځوانانو د بوختيا لپاره وې، نه د کوتوزوف لپاره. هغه د خپل شپېته کلن ژوند د تجربو له برکته په دې پوهېده چې تجربې ژوند کوم لور ته سيخه وي. هغه په دې پوهېده، که يو څوک ديوې خبرې پلوي يا غوښتونکی وي، څومره به هغه وکولای شي، هغه په خپله خوښه بدل کړي. داسې يې بدل کړي لکه دی يې چې غواړي او دده خوښه وي. او همدغه کسان په څومره آسانۍ د خپلې خوښې څه ته مخ اړاوي. له دې کبله هر څومره به چې هغه له دغو آوازو او تصوراتو سره لېوالتيا ښودله، ده به ځانته په هماغه کچه ډاډ ورکاوه چې هغه ونه مني. دغو خبرو، د هغه ټول روح او روان په ځان اخته کړی و. هر هغه څه چې د غو خبرو پورې اړه نه لرله، دده لپاره هېڅ ډول په زړه پورې نه وه. دستري قوماندانۍ له مشرانو سره دده جرګې مرکې، هغه ليکونه چې له تاروتينه يې مېرمن ستايل، ته ليکل. درومانونو لوستل، د وياړونو ښنل، له پترزبورګ سره لکينه او هغو دليکنو او اخېستنه او داسې نور او نور دده لپاره د ژوند په بې

(c) ketabton.com: The Digital Library

معنی خبرو بدلې شوې وې، خو دفرانسویانو ماته چې یوازې ده یې اټکل کړی و، دده د زړه یوازینۍ لېوالتیا او خوشالي وه.

داکتوبر دمیاشتې د یوولسمې په شپه یې، سر په لاس ایښی و او په همدې اړه په خیالونو کې ډوب و.

په ګاونډ کوټه کې د ټول، کانوفنینځین او بالاخویتینوف د ګامونو غږ واوریدل شو.

فلید مارشال پرهغو غږ وکړ:

- های، څوک یاستئ ؟

دننه راشئ ! راځي ! څه خبرونو دي ؟

تر هغه چې چوپړ شمعه لګوله، جنرال تول، دلیک ټوله موخه هغه ته وویله.

کوتوزوف وپوښتل:

- دا لیک چا راوړی دی ؟

خو چې کله شمعه روښانه شوه، تول، د ستر قوماندان د سړې او ناخوځنده څېرې نه ټکان وخوړ.

-په دې کې هیڅ شک نه شته، جلالتمابه !

-ورغږ کړئ ! ورغږ کړئ چې دلته راشي !

کوتوزوف ناست و، یوه پښه یې لاندې ځوړنده کړې وه، بله پښه یې داسې خپل ځان لاندې ورټوله کړې وه چې خپله پړسېدلې، لویه ګېډه یې پرهغه ور ایښې وه. خپله جوړه سترګې یې لاپسې ددې لپاره تنګه کړې وه چې د دوختوروف له خوا رالېږل شوی استازی، ښه وګوري. داسې ښکاریده چې هغه غوښتل، د هغه په بشره کې، د هغه پټې اند ېښنې ولولي.

د خپل کمیس پرانتې ګریوان یې، د ټټر پر سر راټول او وتاړه او په

(c) ketabton.com: The Digital Library

آرامه او عمر خوړلي آواز يې دوختوروف ته وويل:

- وايه ! وايه ګرانه ! راواندې شه ! رانېږدې شه ! وايه څه خبر دی راته راوړی دی ؟ ښه ! وايه، ناپليون له مسکوه لاړ ؟ دا رښتيا دی، څنګه ؟

بالاخويتينوف لومړی ټول هغه څه، په هر اړخيزه توګه ده ته وويل چې ده ته يې د ويلو سپارښتنه شوې وه.

کوتوزوف د هغه خبره پرېکړه:

- وايه، ژر ژر يې وايه ! دا کرار کرار غږېدل دي، اور را لګوي.

بالاخويتينوف، خپلې خبرې پای ته ورسولې او لارښوونې ته سترګې په لاره چپ شو. جنرال تول، غوښتل چې څه ووايي، خو کوتوزوف يې خبره پرې کړه. ده خپله غوښتل څه ووايي، خو ناڅاپه يې بشره بدله او ګونځې ګونځې شوه. لاس يې د تول، خواته وروغځاوه ، مخ يې بلې خواته واړاوه او د خپلې کوټې پلو ته يې چې يو شمايل په کې راځوړوند او تر نورو برخو څه تياره غوندې وه، ور کتل.

لاسونه يې پر يو بل کېښودل او په رېږديدونکي آواز يې وويل:

- لويه خدايه ! زموږ خالقه ! تاسو زموږ دعا ومنله !

روسيه دې وژغورله ! تا نه مننه او شکر کوم. لويه خدايه ! لويه خدايه !

او وې ژړل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۸

د دغه خبرله اوريدو نه، بيا دجګړې تر پای ته رسېدو پورې دکوتوزوف ټولې هلې ځلې يوازې ددې لپاره وې چې که زور وي، که په هيلو، ځيرکۍ يا زاريو ، ددښمن پر پوځ چې په خپل سر د تباهۍ پلو روان و، د خپل پوځ د بې ګټې يرغل او نښتې مخه ونيسي.

دوختوروف، دکمکي يارسلاو پلو ته ځي ، خو کوتوزوف د ټول پوځ خوځون کرار او آرامولي، دکالوژسکايا د پرېښودو قومانده ورکوي، ځکه له هغه ځايه وتل، په پوره توګه شوني بريښېده.

کوتوزوف، په هرځای کې شاتګ کوي، خو دښمن د هغه شاتګ ته انتظار نه باسي، هغه شاته تښتي، چور مخالفې خوا ته.

د ناپليون تاريخ ليکونکي مورږ ته په تاروتينې او کمکي يارسلاو کې د هغه جګړيز ماهرتونو انځورونو باسي او دا تصور وړاندې کوي او وايي که ناپليون د روسې ښه فصل لرونکي، حاصل لرونکي جنوبي ولاياتو ته ورننوتلای وای، څه به پېښ شوی و ؟

خو دوی دا نه وايي چې هېڅ شي او هېڅ څوک ، ددغو جنوبي حاصل راوړونکو ولاياتو دتګ خنډ نه وو(ځکه روسي پوځ دغه لارې ازادې پرېښې وې)دغه مورخين دا هېروي چې ناپليون هېڅ شي ځکه نه شو ژغورلي چې د هغه پوځ په خپله لا هماغه وخت دځان ت دباهۍ شرايط برابر کړي وو. ځکه دغه پوځ پر مسکو له ولکې سره سم د خوړو او کالو بې سارې زېرمې تر لاسه کړې، نه يوازې دا چې وې نه شو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولای هغه وساتي بلکې هغه يې تر پښو لاندې تالا والا کړې. هغه پوځ چې سميلينسک ته په رسېدو، ددې پر ځای چې دغه نعمتونه وويشي، پر هغوی يې شوکې ګډې کړې. نو دغه پوځ کالوژسکايا ولايت ته په رسېدو څنګه او ناڅاپه کولای شول، سم خلک شي، حال دا چې د کالوژسکايا اوسېدونکي، هماغه شان روسان و، لکه دمسکو اوسېدونکي. لکه هماغه شان چې په مسکو کې اورونو ښار سوځاوه، هلته هم اورونو هرڅه سوځول.

دغه پوځ هېڅ چېرې او اصلا اصلاح کېدونکی نه و. هغه دبارادينو له جګړې نه نيولې بيا دمسکو تر تالان او غلا پورې، په ځان کې د ماتولو او خوساکولو کيمياوي ځانګړتيا لرله.

دغه وګړي، دپخواني پوځ پوځيان له خپلو مشرانو سره، پرته له هغه چې خپله پوه شو، هر څوک هرچېرې او هر پلو تښتېدل (خپله ناپليون او بل هر سرتيري) يوازې يوه هيله لرله، هغه دا چې دی په خپله دغه ګډ وډ حالت نه، چې په پوره توګه په هغه نه پوهېدل چې څومره ژر کېږي، ځان وباسي.

يوازې له همدې کبله و چې په کمکی ياروسلاو کې دجګړېز شورا په جوړه شوې غونډه کې، د جنرالانو دنظر غوښتنې په لړ کې چې هر چا خپل اند څرګند اوه، کله د ساده سرتيری موتن وغږيد ، د هغه نظر، بې قدره نظر وګڼل شو، که څه هم د هغه نظر د ټولو په زړه کې و او هغه په ډاګه څرګند کړه او وې ويل چې څومره ژر کېږي، بايد ژر ترژره له دې ځايه ووزي، ټولو خوله پټه کړه او هېڅ چا، آن ناپليون ددغه ترخه حقيقت په وړاندې چې ټولو ماته خوړلې ده، څه ونه ويل..

که څه هم دوی ټول د وتلو په اړتيا پوهېدل، خو دتېښتې منل دوی ته شرم برېښېده. يوازې يو بهېرنی ټکان په کار و چې دغه شرم مات

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړي او د غه ټکان د اړتیا په وخت کې را پیدا شو او دا د ټولواک د رانړنوتلو په وخت د (ټولواک د هورا) ناري وې.

بله ورځ تر جګړیزې جرګې وروسته ناپلیون، سهار وختي په دې پلمه چې غواړي د جګړې لومړی کرښې، هغه هم پخوانی او راتلونکې کرښې وګوري. هغه له خپلو مارشالانو او چوپړانو سره یوځای د سرتیرو په منځ کې، د هغو منځنی کرښې ته ورغي. یرغلګر قزاقان چې د تالان او غنایمو په خیال کې و، ټولواک ته خورا نږدې شوي او کولای شول، هغه اسیر کړي. خو هغوی، ټولواک اسیر نه کړ. ځکه ددوی حرص د هغه دژغورنې سبب شو. یعنی هماغه څه و چې د فرانسوي پوځ د تالا او تباهی سبب شوي و. هغوی د ناپلیون د اسیرولو پرځای، غنایمو او تالان ته مخه کړه او ناپلیون ځان له دوی نه وژغوره.

کله چې د دون زامنو(قزاقانو)کولای شول، ټولواک ناپلیون، د خپل پوځ په منځ کې اسیر کړي، دا څرګنده شوه چې هغه له چټکې تېښتې پرته، هغه هم له خورا نږدې لارې نه، بل څه کولای نه شو. ناپلیون چې هم له خپلې هغې راوتلې څلویښت کلنې خېټې سره، نور هغه پخوانی چمتوالي او زړورتیا نه لرله،. په دې خبره پوه شو. د قزاقانو نه پیدا شوي ډار چې ناپلیون یې پسې اخستی و، سمدلاسه یې د سرتیری موتن خبره ومنله او د تاریخ لیکونکو د وینا له مخې یې د سمیلینسک پلو خپل پوځ ته د شاتګ قومانده ورکړه.

دا چې ناپلیون د موتن د سرتیري ونیا ومنله او پوځ یې شا ته تګ ته اړوت. د هغه د پریکړې دلیل نه و بلکې پر ټول پوځ کې د هغه اغېز کوونکي قوت دلیل و چې هغوی یې د موژاسکي د واټ پر لور خوځاوه او هم مهاله یې پر ناپلیون هم اغیز کړی و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۹

کله چې انسان په خوځېدا کې وي، هغه تل د دغه خوځېدا لپاره يوه موخه ټاکي. د دې لپاره چې انسان وکولای شي د زرو(۱۰۰۰) ورستو مزل ووهي، بايد هيله مند واوسي او فکر وکړي چې د غه مزل ته د رسېدو سره به يو ښه او په زړه پورې ځه ته رسېږي. هغه بايد د داسې يوې نيکمرغې مينې تصور وکړي چې په ده کې د تګ تلوسه راوتخنوي.

د فرانسويانو لپاره ، دغه مينه، ديرغل او پرمختګ په وخت کې، د مسکو لاندې کول او د وتلو او شا ته تګ په وخت کې خپل وطن ته بېرته رسېدل و ، خو وطن ډېر ډېر لرې و. او د هغه مسافر چې زر ورست مزل يې تر مخه دی، دې ته اړوزي چې خپله موخه او تکل هېر کړي او ځانته ووايي:

- تر ځلويښت ورست مزله وروسته نن بايد ، د دې شپې د تيرولو ځای ته ځان ورسوي. لومړی مزل، دده د ويده کېدو ځای چې دده د وروستي مزل ننبې او موخه تتوي او د مسافر ټولې هيلې او غوښتنې په ځان کې رامروړي. هغه هڅه او هاند چې په هر انسان کې جلا راځرګند ېږي د پرګنو په ډله ايز خوځون کې لا پسې ډ ېر ېږي. . . .

د فرانسويانو لپاره د سيمولينسک په پخوانۍ لارې بېرته خوځېدل، وروستی ارمان د دوی خپله مينه او هغه هم خورا لرې وه او نږدې موخه چې د ټولو په ارمان بدله شوې وه، د سيمولينسک ښار و. دغه ښار ته د هيله مند مزل په توګه کتل، نه له دې کبله وچې په هغه کې، داړتيا وړ نعمتونه او نوي رارسېدلي پوځونه پريمانه وو(که څه هم د پوځ مشرانو خپلو وګړو ته دغه شان وعدې نه ورکولې، برعکس

(c) ketabton.com: The Digital Library

آن خپله ناپليون هم په دې پوهېده چې خواړه او کالي هلته زيات نه دي) بلکې ديوه هيلمند مزل په څير د سيمولينسک ټاکنه له دې کبله وچې، ددغه ارمان ټاکنې دوی ته دا توان ورباښه چې وړاندې لاړ شي او دربښتينو محروميتونو خوند وګوري. هغوی ټولو، هغه کسان چې پوهېدل او هغه يې چې نه پوهېدل، په يوه کچه ځان په دې تير ابستل چې د سيمولينسک پلو ته تګ ،. دوی نيکمرغۍ مېنې ته رسوي، نو ځکه ټولو هغې خوا ته هڅه کوله.

فرانسويانو لويې لارې ته په رسېدو سره، په حيرانوونکې پياوړتيا او بې سارې چټکۍ د خپل تصور شوي هدف او موخې پلو په تېښته وو. ددې ترخنګ په ډله ايزه، يو آواز او د يو مزل پلو ته تګ، فرانسويانو ته ستر قوت ورباښه. د هغوی يو والي يو بل علت هم درلود او هغه علت دفرانسويانو ګڼ شمېروالي وو. د هغوی هماغه بې شمېروالي، ګواکې د فزيک د پوهې د جاذبې د قانون پر بنسټ، د هغوی هر يو جلا جلا، دځان خواته ورکشاوه او سره يو ځای کول يې. د هغوی سل زره کسيزه ډله ديوه ستر دولت په څير يو ځای خوځېدل.

ددغې ډلې هر يوه، يو ارمان درلود او هغه دا چې اسير شي او په دې ډول ددغې بد مرغۍ له وحشته ځان وژغوري. که له يوې خوا، د هدف او مزل پلو، د سيمولينسک پلو ته دډله ايز قوت، د هغو هريو، يوه لورې ته، خوځون ته هڅول، نو له بلې خوا کله چې يو پوځ نه شي کولای ځان ډله ايز اسارت ته وسپاري، که څه هم فرانسويانو له هرې شېبې نه جلا ګټه اخېسته چې يو بل نه جلا او په هرپلمه چې کېږي، ځان روسانو ته ورتسليم کړي. دغه پلمې هغوی ته تل پيدا کېدای نه شوې. هماغه بې شمېروالي، ډله ايز خوځون او دخوځون چټکتيا هغوی له دغو پلمو بې برخې کول. او دفرانسويانو ددغه پرګنيز او بې شمېره وګړو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوځون د قوت درول او اپسارول، نه يوازې د روسانو په واک کې نه و، بلکې د غه کار يې ناشونى کاوه ،. له ټاکلى بربنده د يوې چارې تيريدل، او د يو بل ځيز تو ټه ټو ټه کېدل د دجلا توب بهير چټکولي نه شي. . .

که هرڅومره تو د خه زياته کړو، د واورې يو غونډارى، نه شي کېداى په يو وار اوبه شي، خو د دې لپاره چې هغه واوره اوبه شي، د هغې لپاره يو ټاکلى وخت په کار دى. ځکه برعکس هرڅومره چې تودخه زياته شي، واوره لا پسې سختېږي.

د روسي پوځيانو په ډله کې، له کوتوزفه پرته، بل څوک په دې خبره نه پوهېدل. کله چې د سيمولينسک له لارې د فرانسوي پوځ تېښته په ډاګه شوه، د کانو فينيځن د اکتوبر د يوولسمې شپې اټکل په رښتيا کېدو شو. د پوځ ټولو مشرانو غوښتل ځان وښيي، مېړني شي، د دښمن د تېښتې خنډ شي، اسيران ونيسي، بربند وکړي او د يرغل غوښتونکي وو.

کوتوزوف په خپل قوت (د هر قوماندان د غه قوت چندان زيات هم نه) هڅه کوله چې د يرغل مخه ونيسي.

هغه نه شو کولاى هغه څه، هغو ته وواييي چې نن يې موږ وايو:

- ولې جګړه؟ ولې د فرانسويانو د تېښتې مخې ته خنډ واچول شي او خپل خلک او بې شمېره بد مرغه فرانسويان ووژل شي؟ ولې؟ د دې ټولو ته څه اړتيا ليدل کېږي چې د د غه پوځ يو په دريمه برخه، له مسکوه د يازما، تر سيمې پورې، د لارې په اوږدو کې، په خپل سر وژل شوي او تالان شوي دي. دا کار د څه لپاره کېږي؟

خو هغه د خپل عمر خوړلي ژوند د تجربو له برکته، هغو ته دا سې خبرې کولې چې هغوى نه شو کولي په ژوند کې هم، پر هغو پوه شي. هغه، هغو ته د زرين پله په اړه خبرې کولې. (هغه پل چې تښتېدونکي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دښمن پـرې تیـر شـي)هغـوی پـر ده خنـدل، پـر ده یـې لعنـت وایـه، داړې ورته جینګولې. دا خوا هغه خوا یې ټوپونه ورته اچول او دمړه ځناور پـر شا او خوا ګڼه ګونه جوړوله او په ځانستاینو کې ډوب وو.

د ویازما سیمې تـه نېـږدې، ایرمولـوف مـیلادراویچ، پلاتونوف او ځېنو نور چې فرانسویانو ته نېـږدې شـول، نـه یـې شـوکولای د خپـل غـچ اخستونکي احساس مخه ونیسي او دد وو فرانسوي پوځونـو مخـې تـه ورونـه دانګـي او تـالا والا یـې نـه کـړي. هغـوی لـه خپلـو دغـو کـړو نـه، دکوتوزف دخبرولو لپاره ، هغه ته یو پاکت ولېـږه او دلیـک پـرځـای یـې په هغه کې سپین کاغذ کېښود.

دکوتـوزوف د ټولـو هڅـو سـره سـره چـې لـه بریـد نـه یـې د خپـل پـوځ مخنوی کاوه، بیاهم د هغه پوځ پـر دښـمن بریـد وکـړ او د هغـو دتېښـتې مخه یې ونیـولـه. پلـو غونـډونو ، هغـه شـان چـې کیسـې کـوي، د ډهـل او نغارې په غږیدو کې پر دښـمن یرغـل وکـړي، وې وژل او پـه زرګونـو تنـه خپـل کسان یې له لاسه ورکړل.

هغـوی دهـېـځ چـا لاره بنـده نـه شـو کـړای، څـوک یـې تـالا والا نـه شـو کړای او فرانسـوي پـوځ دغـه ګـوابښ ، لاپسـې راټـول او پـه اتفـاق کـړ او هماغـه شـان کـرار کـرار پسـې اوبـه کېـده او دسیمولینسـک پلـو یـې د خپلې تباهۍ مزل واهه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم ټوک

دریمه برخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱

دبارادينو جګړه، تر هغې وروسته پر مسکو ولکه او بې له کومې نښتې د فرانسويانو تېښته، دتاريخ له خورا اغيز ښښوونکو پېښو نه يوه پېښه ده.
ټول تاريخي پوهان په دې خبره يوه ژبه دي چې د خلکو او ددولت بهرنۍ چارې او دريځ او د هغوی په اړه د هغو خپل منځۍ شخړې، دجګړو په توګه راڅرګندېږي. په دغو جګړو کې د وړو يا سترو بريو پايلې د دولت او خلکو سياسي واک يا زياتوي او يا کموي.
دا به ډېره د تعجب او حيرانتيا وړ برېښي چې څنګه کوم يو پاچا يا امپراتور له بل پاچا يا امپراتور سره وران شوی، پوځونه يې راټول کړي، پر دښمن يې ور دانګلي ، پر هغه بريالی شوی، د هغو درې ، پنځه يا لس زره کسان يې وژلي او د خپل دغه بريد له امله يې پر يو ملت او د هغه پر څو ميليونو وګړو ولکه ټينګه کړې ده، خو دا د پوهېدو وړ نه ده چې څنګه د يوه پوځ د ماتې له امله چې د هغه ملت د وګړو سلمه برخه ده، د هغه ټول ملت دلاندې کولو سبب کېږي. دتاريخ ټول شواهد (تر هغه ځايه چې موږ ته څرګند دی)ددې واقعيت څرګندونه کوي چې پر يوه ملت دبل ملت کمکی يا ستر پوځي بری، د هغه ملت د يووالي او ناتوانۍ نښه نه ده. د يوه ملت پوځ ماتېږي او له هغه سره هممهاله د بريالی ملت حقوق پر جګړه بايللی ملت غوره والي

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیدا کوي او د پوره ماتې پر وخت کې خو ماتې خوړلی ملت چور د بریالي ملت له خوا لاندې کېږي.

دا تل (د تاریخ په اوږدو کې) همداسې وه. له لرغونو زمانو نه تر ننه پورې، د ناپلیون ټولې جګړې د ددې دود څرګندونه کوي. څومره چې د اتریش پوځ ماتېږي، په هماغه کچه اتریش له خپلو حقوقو بې برخه او پر هغو فرانسوي حقوق لاپسې خورېږي. د (اینوی) او (ایوریشت) په سیمو کې د پروس خپلواکي پای ته رسوي.

خو ناڅاپه، په ۱۹۱۲ کال کې د مسکو په څنډو کې د روس پر پوځ بری مومی، مسکو لاندې کوي، خو تر دې نه وروسته، پرته له نویو جګړو، نه یوازې روسیه نه نابودېږي بلکې د فرانسي شپیته زریزه پوځ تالا والا او تر هغه وروسته ناپلیوني فرانسه نابودیږي...

د ۱۸۱۲ د جګړې په لړ کې، له بارادینو نه نیولې بیا او بیا د فرانسویانو تر وبستلو پورې، ټول ددې څرګندونه کوي چې په یوه جګړه کې بری، نه یوازې پر یوه ملت لاسبری نه دی، بلکې پر هغه ملت د ولکې کومې دایمي نښې هم نه نه لیدل کېږي. له هغو نه دا څرګندیږي. هغه قوت چې د ملتونو د بري ټاکوونکی قوت، دا تلو فاتحانو په لاس کې نه دی، آن نه په پوځ او جګړې بلکې په کوم بل څه کې نغښتي دي.

فرانسوي تاریخ لیکونکي چې له مسکوه تر وتلو مخکې د فرانسوي پوځ حالت انځوروي، داسې چې په دغه ستر پوځ کې، که څه هم هرڅه منظم و، خو په سورو پوځونو، توپچي او ترانسپورت کې آن د آسونو او نورو څارویو لپاره واښه یا نور خواړه هم نه پیدا کېدل. د دغې بدمرغۍ مخه ځکه هېڅچا نیولې نه شوه چې کلیوالو بزګرو خپل واښه سوځول، خو فرانسویانو ته یې نه ورکول... تصور وکړئ چې دوو تنو تورې سره اخیستي او د تورو د چلولو له ټولو دودونو سره یې غوښتل،

(c) ketabton.com: The Digital Library

توري وچلوي او سره ونښلي. ددوی سیالي تر ډېرې پورې دوام کوي، خو یو سیال ناڅاپه احساس کړه چې تښتي شوی دی. هغه دا هم احساس کړه چې دا څه تشه لوبه نه ده او ژوند یې له ګواښ سره مخامخ دی، خپله توره یې وارتېرله او پر مخه ورغلې لومړۍ متروکه یې را واخېسته او تر سره یې تاووله. اوس نو تصور وکړئ چې دغه سیال ، په داسې هوښیارۍ او ځیرکتیا ، ترټولو نه ښه وسیله ، خپلې موخې ته درسېدو لپاره کاروله او هممهاله په دې ټینګار کاوه چې په توره او د توري وهلو په ټول مهارت سره سیال مات کړي. کولای شئ تصور وکړئ چې دغه ناڅرګند حالت به څه غوغا ګډه کړي. هغه توري وهونکي چې د توري وهلو د ټولو دودونو له مخې د توري وهلو غوښتونکي وو ، هغه فرانسویان وو او د هغو هغه سیالان چې توري یې وارتېرلي او متروکو ته یې لاس کړ، هغه روسان وو. او هغه خلک چې هڅه یې کوله ، هر څه د توري وهلو د ټولو دودونو له مخې راوسپړي، هغه تاریخ لیکونکی دی چې دغه پېښې انځوروي.

په سمیلینسک کې د اورونو د لګېدونه داسې جګړه پیل شوه چې هېڅ شی یې پخوانیو جګړو ته ورته نه وو. دښارونو او کلیو سوځول او تر جګړې وروسته ېېرته شاتګ، د بارادینو ګوزار او بیا شا ته تګ، دمسکو سوځول، د خلکو ښارنه اوکلیوالو نیول، دخوړو کالو د کاروانونو لوټول او غلچکۍ جګړې، هغه څه و چې د یوې جګړې ځانګړتیا هم نه لري.

ناپلیون، له هماغه وخته چې په مسکو کې میشت شو او ښه تورزن دریځ یې غوره کړ او د توري پر ځای یې پر سر لوړه متروکه ولیدله، پرله پسې یې کوتوزوف او ټولواک الکساندر ته ریباران ورلېږل او خواشیني یې څرګندوله چې جګړه د خپلو ټولو دودونو برخلاف روانه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده. (ګواکې د انسانانو د وژلو لپاره په رښتیا هم کوم دود ، دود دی). که څه هم فرانسویانو د جګړیز دود ، له سرغړونو نه شکایت درلود ، که څه هم په جګړه کې د روس دلوړپوړو قوماندانانو د متروکو کارول ، معلوم نه و ، ولې شرم یې ګاڼه او غوښتل یې چې د توریالیو د ټولو دود دستور ته په پام کې، له دښمن سره د تورو په نڅا کې، دربیم او څلورم دریځ ترلاسه کړي او داسې هنر څرګند کړي چې لومړی هغه ته ورسېږي. په دې توګه په ولسي جګړه کې ، له پرتم او ښکلا نه ډکې متروکې ، پرته له هغه چې دچا دخوښۍ او ناخوښۍ خیال وساتي، په خپل ټول قوت پورته شوې او په احمقانه سادګۍ، خو خورا هدفمنده بڼه بې له هغه چې په څه پوه شي، پورته کېدې، رالویدې او تر هغه پورې دفرانسویانو پر ککرو لګېدې چې یرغلګر پوځ یې تالا والا کړ.

پر هغه ملت دې ویاړ وي چې ۱۸۱۳ کال کې چې کله د فرانسویانو برخلاف جګړه پای ته ورسېده، د جګړې د ټول دود دستور ته په درناوي، توره ښکته او غلاف ته یې کړه. دوی نه یوازې په ماته غاړه توره ستر سیال ته وړاندې کړه بلکې هغه یې د هغه ترمخې یې کېښوده.

او ویاړ دې وي پر هغه ملت چې د بدمرغۍ په ورځ، په دې خیال کې نه وي چې نور ملتونه، په دې ته ورته ورځو کې څه کوي؟ او په خورا سادګۍ او آسانۍ هغې لومړۍ متروکې ته لاس وراچوي چې پر مخ ورځي، هغه را اخلي او تر هغه پورې یې چورلوي او دښمن پرې وهي چې د هغه په روح کې د غچ او سپکاوي احساس په خواخوږۍ او زړه خوږي بدل نه شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲

د جګړې د تش په نوم دود دستور نه، په سرغړونو کې یوه تر ټولو د پام وړ او ګټوره سرغړونه، پر منظم او ټینګ پوځ، د ګډوډو او تیتو پرکو خلکو یرغل دی. دغه ډول چارې تل په هغو جګړو کې پېښېږي چې جګړه ولسي او ملي بڼه پیدا کوي. په دغو ډول ښتو کې ددې پرځای چې یوه ډله دبلې ډلې په وړاندې ودرېږي، یوه خوا په وړو وړو ډلو ویشل کېږي، په یو وزري ډول پر دښمن غلچکي بربدونه کوي، دسترګو په رپ کې تښتي، بیا چې د دښمن لویه ډله په دوی برید کوي، دوی خپله وخت ته په پام سره بیا برید کوي. دغه غلچکیان یا جګړه مار همداسې جنګېدل، د قفقاز غرنیو همداسې کول او د ۱۸۱۲ کال په جګړه کې روسانو همداسې وکړل.

دغه ډول جګړه، د پارتیزاني جګړې نوم ګټلی دی او داسې ګڼل کېږي چې دغه نوم د هغه اهمیت ته په پام کې خورا غوره نوم دی. خو دا باید وویل شي چې دغه شان جګړه نه یوازې د یو دود دستور سره هم برابره نه ده بلکې د ټولو جګړیزو دودونو برخلاف او د تاکتیکي جګړې له اصولو نه لرې ده. د جګړې دود دا وایي چې یرغلګر باید خپل پوځ له کبله ښه راټول کړي چې د سیال دبرید په وخت کې پیاوړي و اوسي.

پارتیزاني جګړه (لکه هغه شان چې تاریخ ښیي، پارتیزاني جګړه تل ګټونکې ده) چور د دغه دستور نه وتلې او لرې جګړه ده.

دغه لرې والي په دې کې دی چې په جګړه پوهنه کې، د یوه پوځ پیاړتیا او قدرت د هغه شمېر پوره اړه لري، یعني چې څومره د پوځ

(c) ketabton.com: The Digital Library

شمېر زيات وي، په هماغه کچه د هغه پياوړتيا او قوت زيات وي(برى تل د ګڼشمېره پوځونو په برخه دى)...

د تاريخ په اوږدو او د جګړه پوهنې په بهېرکې ډېرې داسې بېلګې پيدا کولاى شو چې د پوځ زياتوالى، د هغو د قدرت نښه نه وه او خورا وړو ډلو پر خورا سترو پوځونو برى تر لاسه کړى دى...

په ۱۸۱۲ کال کې چې فرانسويان شا ته تلل، خو د تاکتيک له مخې هغوى بايد په وړو وړو ډلو کې له ځايه دفاع کړې واى، خو بيا هم دوى هڅه کوله سره غونډ او يوځاى واوسي. ځکه د هغو روحيه داسې خرابه شوې وه چې يوازې يو ځاى يې کولاى شو، څه نښه شي، د دې برعکس روسانو بايد د پوځي تاکتيک له مخې، ډله ايز بريد کړى واى، خو هغوى په وړو وړو ډلو کې ځکه وويشل شول چې روحيه يې خورا لوړه او پياوړې وه او پرته له هغه چې کومې سپارښتنې او قوماندې ته سترګه په لاره نښى، پر فرانسويانو يې يرغل وکړ او له کومې اړتيا پرته يې د ګوابښ څپو ته ور دانګل او خوار يې ګالللې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳

سمیلینسک ته د فرانسویانو په ننوتو سره یو ځای پارتیزاني جګړه پیل شوه.

تر هغه مخکې چې زموږ حکومت (روسیه) په رسمي توګه پارتیزاني جګړه ومني، قزاقانو او بزګرو کلیوالو، د دښمن په زرګونو تنه پوځیان، پر کلیو یرغلګر او دوښو یو وزري غله او داړه مار وژلي وو. هغوی پر خپل سر، بې کومې ځانګړې کړنلارې او سپارښتنې، لکه سرسام سپي چې پرلیونو سپي داړې لګوي، پر هغو یرغل کاوه؟

دینیس داویدوف، لومړنی څوک و چې په خپلې روسي ځانګړتیا او ځیرکتیا، د هغې پورته شوې وحشتناکې متروکې او وسلې په قوت او پیاوړتیا پوه شو چې د جګړې هېڅ ډول دود د ستور او هنر ته یې غاړه نه کېښوده او پر فرانسویانو یې تالان ګډاوه او نابودول یې. د دغې ډول جګړې قانوني کول، د هغه د لومړي ګام ویاړ، د هغه ویاړ ګڼل کېږي.

د اګست په ۲۴ نېټه د داویدوف لومړنۍ پارتیزاني ډله په رسمي توګه جوړه شوه او تر هغه وروسته بیا نورې ډلې هم رامنځ ته شوې. هر څومره چې جګړه اوږدیدله، په هماغه کچه د دغو ډلو شمېر زیاتېده.

پارتیزانو، ستر پوځ (د ناپلیون پوځ) ډلې ډلې او ټوټې ټوټې کړ. هغوی د فرانسوي پوځ له وچې شوې ونې نه، راتویې شوې پاڼې ټولولې او کله ناکله به یې ونه هم ښوروله. د اکتوبر په میاشت کې چې کله فرانسویان د سمیلینسک پلو ته په تېښته وو، د دغو پارتیزانو ډلو شمېر سلګونو ته رسېدلې وې، چې هره یوې ځانګړې اندازه او حالت

(c) ketabton.com: The Digital Library

درلود. د یوې ډلې مشر، د کلیسا د یو مشر "چلي "لاسمل و چې د یوې میاشتې په اوږدو کې یې څو سوه اسیران نیولي وو. د واسیلي په نامه دیوه کلیوال مشربنځې هم په سلګونه فرانسویان وژلي وو.

د اکتوبر په وروستیو نېټو کې د پارتیزاني جګړې سختې شپې او ورځې وې. د جګړې لومړی پړاو تیر شوی و. په هغه پړاو کې پارتیزانان، له خپلې زړورتیا نه په حیرت کې خو هره شېبه له دې نه ډاریدل چې د فرانسویانو له خوا محاصره او اسیر نه شي، نو ځکه دوی هېڅکله آسونه کراری، ته نه پریښنودل. له هغو نه ښکته کېدل، په ځنګلونو کې پټېدل او دې نه ډاریدل چې دښمن یې پسې وانخلي. اوس نو د جګړې بهیر ټاکل شوی او ټول په دې پوهېدل چې د فرانسویانو په وړاندې څه وشي او څه ونه شي. اوس یوازې د هغو قطعاتو قوماندان چې له خپلو قوماندانانو سره یې د جګړیز پوهنو له مخې فرانسویان له لرې څارل، لا تراوسه هم ځینې عملیات ناشوني ګڼل. وړو پارتیزاني ډلو چې له پخوا نه یې خپلې چارې او عملیات شوني ګڼل چې د لویو قطعاتو قوماندانانو د هغو په اړه آن د فکر کولو توان هم نه درلود. قزاقان او کلیوال بزګر چې د فرانسویانو منځ ته یې تګ راتګ درلود، اوس یې د هرې چارې سرته رسول شوني ګڼل.

د اکتوبر په دوه ویشتمه دینیسوف چې د یوې پارتیزاني ډلې مشرې کوله. له خپلې ډلې سره په یوه لرې سیمه کې په لیوالتیا هلې ځلې کولې او لا سهار وختي خوځېدلی و. هغه ټوله ورځ د لویې لارې ترځنګ په یوه ځنګله کې د هغه فرانسوي کاروان لاره څارله چې د سواره پوځ خورا ډېرې وسلې خواره کالی او روسي اسیرانو د خبرتیا له مخې د خورا لږ شمېر ساتونکو تر څارنې لاندې د سمیلینسک پلو ته روان و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددغه کاروان له شتوالي نه، نه يوازې دينيسوف او دولوخوف (هغه هم د يوې پارتيزانې ډله پارتيزاني ډله مشرې کوله) چې له دينيسوف سره نږدې شا او خوا کې و، خبر و، بلکې دا خبر دځېنو لويو قطعاتو قوماندانانو ته هم رسېدلي و او لکه هغه شان چې دينيسوف ويل، هغو ته يې غاښونه تيرول. ددغو پارتيزانو ډلو نه، د دوو لويو مشرانو چې يوه ډله يې پولندي او بله يې جرمنه وه، څه کم همهاله دوارو ، دينيسوف ته بلنه ورکړه چې د دوی له پارتيزانو ډلو سره يوځای او په ګډه به ، پر دغه کاروان بريد وکړي.

دينيسوف چې دغه ليکونه ولوستل وې ويل:

-نه وروڼو ! ماهم بريت هسې بې ځايه نه دی غوړ کړي.

هغه دليک تر لوستلو وروسته جرمن قوماندان ته وليکل چې د هغې ټولې هيلې او مينې سره چې دی يې ددغه شان يو زړور او پېژندل شوي جنرال، تر قوماندې لاندې کار ته لري، هغه بايد ددغه نيکمرغۍ نه ځکه ځان بې برخه کړي چې هغه لا دمخه د پولندي قوماندان ، قوماندانې منلې ده، هغه پولندي قوماندان ته هم دې ته ورته ليک وليکه او هغه ته يې وليکل چې هغه د جرمن قوماندان قوماندانې منلې او له هغه سره يوځای شوی دی.

دينيسوف چې په دې ډول ځان د مشر قوماندانانو نه راخلاص کړ، تکل يې وکړ، پرته له هغه چې خپلو مشرانو ته خبر ورکړي. خپله له دولوخوف سره په ګډه بريد وکړي او د خپل لږ شمېر قوت په مرسته دغه کاروان اسير کړي.

دغه کاروان د اکتوبر په دوويشتمه د ميکولينه له سيمې نه د شميشيوا خواته په غځېدلی ، يو لوی ځنګل کې پروت و چې په ځېنو ځايو کې دلارې غاړې ته نږدې او په ځېنو ځايو کې د يو ورست په

(c) ketabton.com: The Digital Library

اندازه لرې و.

دينيسوف يوه ټوله ورځ په دې ځنګل کې پاتې شو. کله به د ځنګل زړه او کله به د هغه څنډو ته ووت او پر له پسې يې د فرانسويانو کاروان څاره. هماغه ورځ سهار ميکولينې ته نېږدې، په هغه سيمه کې چې لاره ځنګل ته نېږدې تيريده ، په ځنګو کې د فرانسويانو دوه نښتې کراچۍ لاندې او له ځانسره يې ځنګله ته يوړې، خو له هماغې شپې نه تر ماښام قضا پورې ، پرته له هغه چې په کاروان بريد وکړي، فرانسويان يې څارل.

هغوی بايد فرانسويان ډار کړي نه وای او په کراره يې پرېښې وای چې د شميشوا تر سېمې پورې په آرامه تللي وای او بيا له دولوخوف سره په هغه ځنګله کې چې ماښام دوی هلته د پېيرې لپاره دده بېره کېدو پريکړه کړې وه، سره يوځای شوی وای. (له شميشوا نه يوورست لرې)او بيا په سپيده داغ کې ، د ځنګله له دواړو خوا و نه لکه واوره داسې پر فرانسويانو راتوېې شوي وای، بريد يې کړی وای او ټول يې اسير کړي وای.

له دوی نه دوه ورسته واټنه لرې شاته ، د ميکولينه په سيمه کې چې ځنګل له هرځايه زيات لارې ته رانېږدې شوی و ، ددې لپاره شپږ قزاقان درول شوي او ګمارل شوي وو چې د فرانسويانو په راښکاره کېدو سره سمدلاسه دوی ته خبر ورکړي.

دولوخوف هم بايد کټ مټ له شميشوا نه دوه ورسته وړاندې لاره داسې تر څارنې لاندې نيولې وای چې دا ورته ښکاره وای چې فرانسوي پوځونه په کوم واټن کې را روان دي. داسې تصور کېده چې د فرانسويانو په دغه کاروان کې تر يوزرو پنځه سوه تنه را روان وو. خو د دښمن د پوځ زياتوالي دينيسوف نه ډاراوه. دينيسوف يو څه ته اړتيا

(c) ketabton.com: The Digital Library

لرله او هغه دا چې پوه شي د دښمن دغه قوتونه، کوم پوځيان دي ؟ هغه په دې کار د پوهېدو لپاره يوې ژبې (يعني د دښمن نه يوه سړي ته) اړتيالرله. هغه ورځ سهار د دغې هيلې د سرته رسېدو لپاره ، دغه کار په داسې يو تلوار ترسره شوی و چې د دوی د يرغل په پايله کې، د فرانسويانو ديوې ګاډۍ ټول پوځيان وژل شوي وو او يوازې يو زلمی ډولچي چې له خپلې ډلې نه شاته پاتې و ، نيول شوی و. خو دغه زلمی ډولچي په دې اړه چې په دغه کاروان کې څه ډول پوځيان روان دي، هېڅ نه پوهېده.

دينيسوف، پر کاروان دويم بريد له ګواښه ډک ګاڼه، ده نه غوښتل چې په دې کار سره په ټول کاروان ګډوډۍ ورګډه کړي، نو ځکه يې په خپله ډله کې تيخون شيربتوا نومی کليوال بزګر د شميشوا سيمې ته وراندې مخکې له مخې ورلېږلی و چې که کېدای شي، د فرانسوي پوځ له ډلې نه لږ تر لږه يو تن اسير کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴

د مني يوه توده، خو له اوربښته ډکه ورځ وه. تا بـه ويـل چې آسمان او افـق دواړه پـه يـوه رنـګ خړپـړ وو. کلـه بـه د لـړو لمـن راخوره او کلـه بـه دباران سخته څپه تيره شوه.

دينيسوف، وړين کوټ په غاړه او پاپا نومې خولۍ يې پر سر چې دباران څاڅکي ترې څڅېدل، پر يوه اصيل ډنګر آس سپور و. هغه هم د خپل آس پـه څير ، د سخت باران لـه زوره سر ښکته ځوړند او غوږونه ځړولي، تندی تريـو او پـه خورا پريشانۍ يې وړاندې کتل. کـه څـه هم تـوره لنـډه ږېـره يـې رسـېدلې وه، خـو وچ ډنګـر مـخ يـې لـه قهـره ډک بربښېده.

د دينيسـوف څنـګ تـه ، دده پـه شـان وړيـن کـوټ پـه غـاړه او پاپاخينـه(لـه قرقـل نـه جوړ شـوې اوږده خـولۍ) نـومې خـولۍ پـر سـر ااېساول قزاق چې دده مرستيال ګڼل کېده پر آس سپورروان وو.

درېيم افسر، ااېساول لاوايسکي و. هغه هم وړين کوټ اغوستی او پاپاخينه خولۍ يې پر سر وه او لوړه نرۍ ونه يې لکه دړه داسې کړه شوې وه. هغـه سپينه بشـره، ژېړې څڼې، تنګې خو رڼې سترګې لرلې. ډاډمنې آرامې څېرې او پـر آس ناستې يې پر ځان د ډاډ او راضيتوب څرګندونـه کولـه. کـه څـه هم پـه لـومړي نظـر کـې داګرانـه خبـره وه چې د سواره او د هغه دآس ځانګړتياوې څرګندې شي، خوبيا هم د دينيسوف او ايساول له لومړي وار ليدو نه دا څرګنديدله چې باران وهلي، لامده شوي او داګرانه پرې تمامېږي. داسې تصور کېده چې دينيسوف پر

(c) ketabton.com: The Digital Library

آس نا ست سړی دی، خو اېساول دا سې نه برېښېده، اېساول د تل په څېر آرام او دا سې نه و چې ګوا کې سړی پر آس نا ست دی بلکې آس او پر هغه سپور سړی یو برېښېدل.

تر هغو نه څه وړاندې یو کلیوال سړی روان و، هغه د لاربښود دنده لرله. وربښت ښه لوند کړی و، جاکټ پر غاړه او خولۍ یې پر سر وه. لږ شاته پر یو یوه ډنګر قرغزي آس چې لوړیال او اوږده لکۍ یې لرله، یو ځوان افسر سپور و. هغه شین بخونند فرانسوي کوټ هم اغوستی و. شونډې یې چاودلې او وینې ترې بهېدلې، د هغه څنګ ته یو سپور پوځي روان و. هغه ځان پسې شاته د آس پر ذین یو فرانسوي زلمی چې زړه شلېدلې پوځي دریشي یې اغوستې وه او خولۍ یې پر سر وه، کېنولی و. دغه زلمي له یخنۍ نه سره شوي لاسونه، تر سواره نه تاو کړي وو. زلمي خپلې بربنډې پښې په دې هیله ښورولې چې ګوا کې په دې ډول یې تودې کړي. هغه وروځې برندې کړې وې او په حیرت یې شا او خوا کتل. دغه فرانسوي ډولچي و چې نن سهار اسیر شوی و.

د هغو تر شا، پر یوې نرۍ له چیکړو ډکې ځنګلي لارې چې د آسونو له ګڼه ګوڼې لا پسې چیکړنه شوې وه، درې درې، څلور څلور سواره، هغوی پسې قزاقان چې چا وړین او چا هم فرانسوي کوټونه اغوستي وو او یو خو یې آن د آس یو ځل هم پر ځان اچولی و، روان وو. آسونه که څه هم ژېر بخون او څه سره بخون وو، تول د باران له لمدیدو نه توربخون برېښېدل. د آسونو یالونه سخت لامده شوي وو او غاړې یې عجیبې نرۍ برېښېدې. له آسونو نه بخار پورته کېده. د ټولو وګړو کالي لکه د آسونو د ذینونو د جلوونو دریښکۍ په شان، لکه ټوله ځمکه او پر ځمکې د پرتو پاڼو په څیر لامده او سریښناک شوي وو. پر آسونو ټولو نا ستو خلکو سرونه ښکته نیولي وو او هڅه یې کوله، ځکه ونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوري چې له کالیونه ځان ته رسېدلي او به په ځان تودې او پرېښېږدي چې نورې او به یې، پښو، ځنګونو او غاړو ته ورننوزي.

د قزاقانو د روانو کرښو په منځ کې، دوه کراچۍ چې فرانسوي آسونو پورې تړې وې او بیا د دغو آسونو افسارونه د قزاقانو د آسونو افسارونو پورې نښتي وو، مخ وړاندې روانې وې. د دغو کراچیو ارابو، پر ځمکه د پرتو غونډانو (د ونې کونده) او شاخو سره له لګېدو نه شر او شور جوړاوه او د آسونو قدمونو د لارې په ډنډونو کې شړپ او شړوپ کاوه.

د دینیسوف آس په لاره کې له یوه ډنډ نه لاره چپه کړه، یوې خوا ته کوږ او د هغه ځنګون یې له یوې ونې سره ولګاوه.

دینیسوف په قهر سره چغې کړې:

-آخ! څه کوئ!

خوله یې جینګه، غاښ ښکاره او آس ته یې درې ګوزاره ورکړل. هغه په دې کار سره ځان او خپلو ملګرو ته ختې ورو شیندلې. د دینیسوف طبعه خورا خرابه وه. هم باران او هم لوږې، دواړو د هغه طبیعت ور ختنه کړی و. (له سهاره راهیسې هېڅ چا، هېڅ نه و خوړلي) خو تر ټولو نه لا بده خبره دا وه چې د دولوخوف هېڅ پته نه لګېده او نور هغه کسان هم چې د اسیرانو یرغمل کولو پسې تللي وو، لا تر اوسه بېرته راستانه شوي نه وو.

دینیسوف په زړه کې ریبل او کرل او له ځانسره ویل:

-بیا به خدا چې په دې لاره داسې کاروان راشي. هېڅکله!

په یوازې ځان یرغل خورا ګواښمن دی، خو بلې ورځې ته ځنډیدل هم دا ګواښ لري چې د دغه غوره مرۍ به زموږ له لاسه د پارتیزانو کومه بله لویه ډله خپله کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دینیسوف، له ځانسره غږیده، لرې لرې ، چېرته وړاندې یې کتل او د دولوخوف له خوا درالېږل شوي ریبار لاره یې څارله.

دینیسوف له ځنګله نه راووت، په هغه ځای کې چې ښی خواته تر لرو لرو معلومېده، ودرید ، هغه وویل:

-- کوم څوک را روان دی.

اېساول هغې خواته چې دینیسوف ښوده کتل او وې ویل:

-- دوه تنه دي، یو افسر او یو قزاق.

د هغه تل دا خوښیده چې داسې شېل وغږېږي چې قزاقان پرې پوه نه شي:

- یوازې ددې تصور نه کېږي چې په خپله ډګروال دی وي.

دغونډیو پر لمن کې د دوی خواته را روان کسان له سترګو پناه ه، خو څو دقیقې وروسته بیا راښکاره شول. مخکې را روان هغه یې ، افسر و چې سترې ستومان آس یې د متروکې په وهلو خوځېدو ته هڅاوه. څنې یې جړې، ګډې وډې او باران وهلې وې. تر هغه وروسته یو قزاق و، چې پر رکاب ولاړ و او خپله کراچۍ یې زغلوله، را راوان و. دغه افسر خورا ځوان زلمی و، تکه سره بشره، نا ارامه سترګې او خپله خندنی وه. هغه د دینیسوف خواته ور ودانګل او هغه لیک یې ، هغه ته ورکړ چې باران لوند کړی و.

افسر هغه ته وویل:

- دا دجنرال له خوا نه دی. ښښنه غواړم چې لوند شوی غوندې دی.

دینیسوف تندی تریو کړ، لیک یې واخېست او هغه یې خلاص کړ.

ځوان افسر ، اېساول ته مخ ورواړاوه او په داسې حال کې چې دینیسوف لیک لوسته، هغه ته یې وویل:

-- ټولو ویلې چې ګواښ دی، ګواښ دی، غواړم ووایم چې ما او

(c) ketabton.com: The Digital Library

مکاروف (هغه قزاق ته یې اشاره وکړه چې ورسره روان و) ځانونه چمتو کړي وو. هر یو مو دوه اون.. خو همدا چې سترګې یې په فرانسوي ډولچي ولګېدې، خپلې خبرې یې پرې کړې او وې پوښتل:

- دا څوک دی ؟ اسیر دی ؟ تاسو نښتې هم کړې دي، اجازه دی، له هغه سره وغږېږو ؟

په دې شېبه کې دینیسوف، هغه چاته چې لیک یې ورکړی و، ورودانګل او چغه یې کړل:

- رستوفه ! پیتیا ! تا ولې ونه ویل چې ته څوک یې ؟

دینیسوف وموسېد ، مخ یې ورواړاوه او دافسر لاس یې کېښکود. دغه افسر پتیا رستوف و.

هغه په ټوله لاره کې دې ته ځان چمتو کاوه چې څنګه له پخوانۍ آشنايۍ ، دوستۍ او یادونې نه پرته دیوه غوره او مشر افسر په شان له دینیسوف سره مخامخ شي، خو همدا چې دینیسوف هغه ته وموسېد ، پیتیا هماغه شېبه له خوښۍ نه تک سور واوښت، خپله رسمي ځانګړتیا او حالت یې هېر شو او داکیسه یې پیل کړه چې څنګه دی د فرانسویا له څنګه راتیر شو او دا چې دی څومره خوشاله دی چې ده ته دغه چاره سپارل شوې ده. هغه دا هم وویل چې ده د یازما ، په نښته کې ګډون کړی دی او لیدلي یې دي چې څنګه یو سپور تر نورو نه په تو پیر او غوره جنګېده.

دینیسوف د هغه خبرې پرې کړې او وې ویل:

- ستاسي له لیدو نه ډېر خوشاله یم.

او پر بشرې یې بیا د خواشینۍ څپه راخوره شوه. هغه مخ اېساول ته ورواړاوه او وې ویل:

- میخایل فیوکلیتچ ګوره ! دا لیک بیا د هغه الماني له خوا رالېږل

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوی دی. دا د هغو له ډلې نه دی.

او دینیسوف بیا کیسه پیل کړه چې دې المانی په دغه لیک کې چې دوی ته رالیږلی دی، خپله هغه غوښتنه بیا لیکلې ده چې هیله کوي، پر فرانسویانو د برید لپاره ددوی له ډلې سره یو ځای شي. ده د پایلې په توګه یې وویل:

- که سباته موږ دغه دفرانسویانو کاروان لاندې نه کړو، هغوی به دغه غوره مړی زموږ له ستوني وباسي.

کله چې دینیسوف له اېساول سره غږیده، پیتیا د هغه د خبرو له بې پروايۍ نه څه خوابدی او نا آرامه شوی و او داسې یې انګېرله چې ګواکې ددې حال سبب، دده د پطلون پایڅې وې، چې یوه ښکته او بله پورته وه، نوځکه یې هغه ترکوټ لاندې داسې جوړې کړې چې د هېڅ چا ورته پام نه شو او څومره چې کولای شو، هومره یې هڅه کوله خپله پوځي بڼه غوره کړي.

د درناوي په نښه یې لاس خولۍ ته ورپورته کړ او بېرته یې د "یاور جنرال" لوبې چې مخکې له مخکې یې ځان د هغې لپاره چمتو کړی و، پیل کړې، هغه وویل:

-عالیجناب که کومه سپارښتنه ولرئ ؟

دا به راته ووایئ، بېرته خپلې قطعې ته لاړ شم او که دلته پاتې شم ؟

دینیسوف چې په خیالونو کې ډوب و، وې ویل:

-هو کې، ایا ته کولای شي تر سبا پورې دلته پاتې شي ؟

پیتیا چغې کړل:

-آخ ! څومره ښه ! زه کولای شم له تاسو سره پاتې شم ؟

دینیسوف وپوښتل:

- د جنرال امر څه و ؟ سمدلاسه باید ورستون شي ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیتیا تک سور شو او په ننواتې پوښتنیزه ډول یې وویل:

- هغه په دې اړه کومه سپارښتنه نه ده کړې، تصور کوم پاتې کېدای شم.

دینیسوف وویل:

-ښه ده چې داسې ده. پاتې شه.

هغه خپلو وګړو ته مخ وروااړه او سپارښتنه یې وکړه په ځنګل کې خپلو دمه ځایو پلو ته لاړ شي، هغه پیدا کړي، وپوښتي چې هغه د شپې راځي که نه راځي. هغه خپله غوښتل چې له اېساول او پیتیا سره د شمیشوا پلو د ځنګله لمنو ته لاړشي او له هغه ځایه د فرانسویانو دنن شپې دمه ځای او هلته د هغو ځای پر ځای کېدل وګوري.

هغه ، هغه کلیوال بزګر ته چې د دوی لارښوونه یې کوله، وویل:

-- ښه، ږیروریه ! موږ به شمیشوا ته ورسوي.

دینیسوف، پتیا او اېساول له څو قزاقانو او سواره پوځیانو سره چې اسیر یې چېرته بوو، له کینې خوانه په شیلیو کې، د ځنګل پلو وروخوځېدل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵

باران دريدلي و، خو يوازې لږې خورې او د ونو له څانګو څاڅکي څڅېدل. دينيسوف، اېساول او پيتيا په چوپه خوله خولۍ پر سر پلن پوندي کليوال بزګر پسې چې د دوی لارښوونه يې کوله، روان وو.

کليوال بزګر چې کله د لارې ګرځني ته ورسېد، ودريد او په داسې حال کې لاس يې ښوراوه، په يوډول رازه ډکه خوځېدا سره يې هغوی، خپل پلو وربلل.

دينيسوف او پيتيا هغه پلو ورغلل، له هغه ځايه چې هلته هغه کليوال بزګر ولاړ و، فرانسويان ليدل کېدل. له دې ځايه ځنګله ته څېرمه ټيټو غونډيو ته ورته ډاګونو نه ليدل کېدل. د توندې ښکتې شيلې خوا ته، يو کوچنی کلی چې د خان کور په کې وران برېښېده، ليدل کېده. په دغه کوچني کلي او د هغه دخان په کور کې، د هغه په ټولو کروندو او باغونو کې، د هغه په شا او خوا څاګانو او نهرونو کې او د پله او د کلي ترمنځ تر دوه سوه سازانه واټن پورې په لاره کې، دلرو په منځ کې، د خلکو بې پايه ګڼه ګوڼه او ډلې ليدل کېدې، د هغو غير روسي غږونه او چغې، د هغوی آسونه چې کراچۍ او ګاډۍ يې مخ پورته کشولې. دغه راز د هغو د غږېدا آواز هم له ورايه اوريدل کېده.

دينيسوف، پرته له هغه چې سترګې له فرانسويانو نه بل پلو واړاوي، په کرار آوازيې وويل:

- هغه اسير دلته راولئ

.

قزاق له آسه راښکته شو او ډولچي زلمی يې له ځانسره دينيسوف

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته بوت. دینیسوف د فرانسویانو ډلو ته د کتو په ترخ کې وپوښتل چې هغه څوک او د کومې قطعې دی. زلمي خپل له یخه بې حسه شوي لاسونه په جیبونو کې ومنډل، وروځې یې پورته واچولې او په وحشت وحشت یې دینیسوف ته کتل. که څه هم داسې برېښېده چې هغه هیله لري، ټول هغه څه چې دی پرې پوهېږي، ووایي، خوبیا یې هم ځوابونه څه ګډوډ ښکاریدل او یوازې یې دد ینیسوف پوښتنو ته دتایید سر ښوراوه. دینیسوف تندی تریو کړ، له زلمي نه یې مخ واړاوه او خپلې انګېرنې یې ابساول ته بیان کړې.

پیتیا په چټکۍ خپل سر خوځاوه، کله به یې دغه ډولچي زلمي، کله به یې دینیسوف، کله به یې ابساول او یا به یې هغو فرانسویانو ته چې په کلي او لارو کې روان وو، کتل. هغه هڅه کوله کوم مهم څه له پامه ونه غورځوي او هر څه سم واوري. د دینیسوف سره یې سترګې وځلېدې او په خوشالۍ یې وویل:

- دولوخوف راشي او که را نه شي، باید مرستې ته یې ورودانګو، څنګه ؟

ابساول وویل:

- ځای ډېر ښه ځای دی. دینیسوف دوام ورکړ:

- پلې به ښکته خوا ته، دجبې له لارې ورولېږو او دوی به باغ ته ور ننوزي او تاسو به له قزاقانو سره له هغې خوانه ورشئ.

دینیسوف، دکلي شا ته ځنګله ته اشاره وکړه او زه به له خپلو سورو سره له دې خوا نه، خو په دې وخت کې و چې دډزو غږ واوریدل شو...

ابساول وویل:

- دشیلې له لارې تګ ناشونی دی، آسونه به په جبې کې ډوب شي. هغوی باید له ښۍ خوانه را تاو شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په همدې اوږدو کې چې دوی دواړه په کراره غږېدل، تر دوی نه ښکته په شیله کې، دیوې چینې لخوا نه دډزو غږ واوریدل شو. بیا د نورو ډزو غږ او تر هغه وروسته له ډزو نه پورته شوی سپین لوګی راښکاره شو. بیا د فرانسویانو ډله ایز شر او شور چې ګواکې د خوښۍ انګازې ترې خوریدې، دغونډۍ له لمنو نه واوریدل شو.

په لومړیو شېبو کې دینیسوف او اېساول څه ټکنې غوندې شول او شاته یې ودانګل. دا ډزې او غږونه دومره دوی ته نېږدې وو چې، دا سې یې وانګېرله چې خپله د همدې ډزو او شر او شور موخه دي. یوتن چې سره بخون کالي یې اغوستي وو، دجبې له پلوه ددوی خواته منډې راوهلې، داسې ښکاره شوه چې دډزو او دفرانسویانو دچغو نښه همدا سړی وي.

اېساول غږ کړل:

- اوهو !وګورئ !دا خو زموږ خپل تیخون دی.

-هو کې، هو دی به خپله دی.

دینیسوف وویل:

-ډېر دوکه مار دی.

اېساول سترګې تنګې کړې او وې ویل:

-ترې تېښتئ.

هغه سړی چې ویل کېده ، تیخون دی، په چټکۍ ځان سیند ته ورساوه او داسې د سیند څپو ته ورودانګل چې شا او خوا ته یې د اوبه و شیندل شوې. هغه یوه شېبه تر اوبو لاندې ورک شو، خو همدا چې دساحل غاړې ته ورسېد ، تک تور له اوبو راووت او په منډه شو، هغه فرانسویان چې دی یې پسې اخېستی و، ودریدل.

اېساول وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- هو کې، ښه کار کوي.

دينيسوف، په هماغه خوابښيني او غمجن غږ وويل:

-دوکه مار دی، هغه تر او سه بورې، آپلو څه کول ؟

پيتيا وپوښتل:

-دا څوک دی ؟

-دا زموږ د استخباراتو او امنيت سړی دی، مالېږلی و چې اسيران ونيسي.

پيتيا وويل:

- هو کې، هو کې !

هغه دد ينيسوف له لومړۍ خبرې سره دا سې سر ښوراوه چې ګواکې هر څه چې اوري، دی پرې پوهېږي، حال دا چې هغه، د هغه څه نه چې ده ته ويل کېدل ، په يوه خبره هم نه پوهېده.

***

تيخون شيرباتی، دقطعې يو له غورو او هره شېبه وړو کسانو نه و. هغه په پکروفسکي ، دګڅات د کوزې برخې له اوسېدونکو نه و. دينيسوف چې کله ددغې جګړې په پيل کې د پاکروفسکې سيمې ته په راغی ، د خپل عادت له مخې يې مشر راوغوښت او له هغه نه يې وپوښتل چې دفرانسويان په اړه څه معلومات لري. ددې ډلې مشر هم دبلې هرې ډلې دمشر په څير، له ځانه په دفاع کې ، له سلو هو ، نه يو (نه) غوره وګڼله او وې ويل چې له هېڅ شي او هېڅ چا نه خبر نه دی، خو کله چې دينيسوف هغه ته وويل چې غواړي پر فرانسويانو بريد وکړي او کله چې ده وپوښتل چې ايا فرانسويان ددوی خواته نه دي ورغلی، مشر وويل ، شوکماران او تالانګر په رښتيا هم ددوی په سيمه کې پيدا شوي دي او يوازې تيشکه(تيخون) دی چې ددغو شوکمارو مخه يې نيولې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دینیسوف وویل:

- لاړشئ

- او تیخون ده ته راولئ.

هغه یې راوست او دینیسوف، د هغه له دغو هلو ځلو او پالنې نه مننه وکړه. هغه یې ښه ونازاوه او د سیمې د مشر تر مخې یې پاچا(ځار)ته د وفادارۍ، له وطن سره دمینې او د هغې کرکې په اړه چې دهېواد دهر بچي په زړه کې ددښمن په وړاندې را خوره شوې ده، وغږېد. تیخون چې ښکاریده ، ددینیسوف خبرو ډار کړی دی، وویل:

- موږ له چا سره څه کار نه لاره، یوازې مو له هلکانو سره خپل وخت تیراوه، یو دشلو په شا او خوا کې چرګان غلا شول. خو موږ له چا سره څه کار نه لاره.

بله ورځ چې دینیسوف، د تیخون په اړه هرڅه هېر کړي وو او د پاکرافسکې له سیمې نه تلونکی و، هغه ته خبر ورکړو چې تیخون راغلی او په دې ټینګار کوي چې غواړي ددوی د پارتیزاني ډلې غړی شي، ودینیسوف سپارښتنه وکړه چې هغه دی ومنل شي.

تیخون په پیل کې غیر پوځي چارې لکه دنغریو تودول، داورونو بلول، د اوبو راوړل، آسونو ته د وښو رسول او داسې نورې سرته رسولې، خو ډېر ژر یې په غلچکي پوځي ګوزارونو او نښتو کې هم مېړانه، زړورتیا او ماهرت وښود. هره وار یې پر فرانسویانو په کېدونکو غلچکونو کې ګډون کاوه او هر وار به له کالیو، وسلو او نورو غنایمو سره راستنېده. او که له هغه نه به داسیر غوښتنه کېده، اسیر به یې هم نیوه او له ځانسره به یې راوست.

دینیسوف، ډېر ژر، تیخون له بیګارۍ نه وزګار او له ځانسره به یې ځانګړو دندو ته بووه او هغه ته یې د قزاقانو په ډله کې دنده وسپارله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تیخون پر آس سوریدل نه خوښېدل، تل به پلی ګرځېده، خو هېڅکله به له سورو نه شاته نه پاتې کېده. د هغه وسله، یو چقمه داره، خوله خلاصی توپک و چې د نورو د خندولو او ټوکو لپاره به یې له ځانسره ګرځاوه، خو د هغه غوره وسله، هغه نیزه او تبرګی و چې د هغه په کارولو کې یې بې ساری لاسبری او مهارت درلود او له ده سره داسې مل وو، لکه لېوه او د هغه غاښونه، چې د هغه په مرسته د خپل ښکار تر وړیو لاندې آډوکي راباسي، ژوییې او توټه توټه کوي یې..

تیخون د پارتیزانو په ډله کې، خورا زړور او ګټور سړی و. هېڅ چا د هغه په اندازه پر فرانسویانو د مرګني غلچکونو لپاره دومره وړ وختونو نه موندل او هېڅ چا د هغه په اندازه اسیران نه نیول او نه یې فرانسویان وژل. هغه دغه راز د قزاقانو او سواره پوځ د وګړو ترمنځ ټوکې ټکالې کولې او په خپله یې هم دغه چارې خوښېدلې.

دینیسوف پرون شپه، هغه شمیشوا ته ددې لپاره استولی و چې یو څوک د راز او معلوماتو لپاره اسیر کړي، خو تیخون نه و غوښتي چې د یوه فرانسوي په اسیرولو بسنه وکړي او یا دا چې د شپې ویده شوی و، نو هغه و چې په رڼا ورځ د بوټو او ونو منځ ته ورننوت او دینیسوف د غونډیو له پاسه لیدل چې هغه د فرانسویان د پوځ منځ ته ورننوتلی او هغو هم هغه پیدا کړی و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶

دینیسوف، وروسته له هغه چې له اسپاول سره ، پر فرانسویانو دغوځ یرغل په اړه چې اوس یې په خپلو سترګو د هغه رانبړدې کېدل ولیدل، یو څه نور هم وغړېد ، د خپل آس مخ یې واړاوه، بېرته ستون شو او وې ویل:

- ښه وروره ! اوس درځه چې ځو ، ځانونه لږ وچ کړو.

دینیسوف چې د ونو له څانګو نه دیوې جوړې شوې وړې څپرې څنګ ته ورسېد ، ودرید او د ننه ځنګله ته ځیر شو. یو سړی چې جمپر په ځان، قزاقي خولۍ یې پر سر، ټوپک پر اوږو ، تبر په ملا تړلی، اوږدې پښې په ټینګو اوږدو قدمونو ، په داسې حال کې چې اوږده لاسونه یې شا او خواته ښورول، په بې پروایۍ د ونو په منځ کې له ځنګله نه راووت. دغه سړی د دینیسوف په لیدو ، هغه څه چې په لاس کې و ، په تلوار د بوټو شاته وارتېږل، خپله لمده خولۍ یې له سره لرې کړه او د خپل قوماندان خواته راوړاندې شو. دا سړی تیخون و. د هغه بشره له حماقته ګونځې ګونځې وه، د هغه وړې سترګې ځلېدلې او په هغو کې د خوښۍ او نیکمرغۍ نښې څرګندیدې. هغه خپل سر داسې پورته کړ چې ګواکې هڅه یې کوي، د خندا مخه ونیسي. هغه مخامخ دینیسوف ته ځیر شو.

دینیسوف وویل:

-چېرې ورک شوی وې ؟

تیخون په شدل، خو په داسې یو غږ چې سندریزه انګازه یې خوروله، په زوړتیا او چټکۍ ځواب ورکړ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- چېرې ورک وم ؟ د فرانسويانو اسيرېدو پسې ورک وم.
- نو ولې په رښا ورځ ؟ خره ! نو ولې دې څوک اسير نه کړل ؟
تيخون چې پوځي بندلرونکي بوټ يې پښو وو، خپلې، پښې يې لا پسې سره لرې او پراخې کړې او دوام يې ورکړ:
- لا په هماغه لومړي سر کې مې يو تن اسير کړ، خو هوا لا تياره نه وه، هغه مې ځنګله ته راوست، بيا مې له ځانسره وويل:
- په دې يوه اسير خو هېڅ نه کېږي، ښه به دا وي چې لاړ شم او کوم بل تن هم برمته کړم.
د دينيسوف، اېساول ته وويل:
-ګورئ ! څه دوکه مار دی.
-ښه هغه يو دې ولې را نه وست ؟
تيخون په خواشينۍ، خو په تلوار ځواب ورکړ:
-رانه وست ! ولې يې راولم ؟ دا کارونه ګټه نه لري. تاسو څه فکر کوئ ؟ زه نه پوهېږم چې ستاسو څه ډول اسيران په کار دي ؟
- وينئ ؟ څه ځيرک خو غولوونکی دی، ښه !
تيخون دوام ورکړ:
-لاړم چې يو بل تن اسير کړم، په کراره، په ځنګله کې، پر ځمکه وغځېدم، دغه شان (تيخون ناڅاپه ، په داسې ډول چې هېڅ چا يې تصور هم نه کاوه، په تلوار، خو خورا آرامه د ځمکې پر مخ وغځېد او دا يې وښوده چې څنګه په ځنګله کې پر ځمکه وځښېد.)
بيا يې زياته کړه:
-بيا يو تن له کومې خوا راپيدا شو او هغه مې راونيو (دا يې چې وويل په چټکۍ يې ودانګل چې څنګه) بيا مې ورته وويل، ځه چې ځو او جلالتماب ډګروال ته ورشو !

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه چیغې او نارې سورې پیل کړې.

په دې وخت کې یو ځلور تنه نور راپیدا شول. پر ما یې تورې راوویستې، ما هم خپل تبرګی پرې راوویست (تندی یې تریو کړ، ټټر یې وړاندې وویست او چغه یې کړل) او ومې ویل(او هغه څه یې چې کړي و، وې ښودل).

اېساول خپلې ځلېدونکې سترګې تنګې کړې او وې ویل:

- دلته مو له غونډۍ نه لیدل چې څنګه د ډنډو له لارې په تېښته وتښتېدې.

پیتیا، غوښتل د زړه له کومې وخاندي، خو پام یې شو چې ټول دخندیدو مخنوي کوي. هغه په چټکۍ له تیخون نه، د اېساول او دینیسوف پلو ته سترګې وروا ړولې، خو په دې یې سر نه خلاصېده چې دا څه معنی لري.

دینیسوف په خواشینۍ وټوخید او وې ویل:

-ته دا احمقانه لوبې پرېږده، دا ووایه چې هغه یوتن اسیر دې ولې را نو ست؟

تیخون په یوه لاس ملا او پر بل هغه، سر وګراوه، ناڅاپه یې ټوله بشره وغوړیده او د احمقانه خندا سره سم یې دا ړې راووتې. (د شیرباتي لقب. چې د بې پرې شونډې معنی لري، له همدې امله پرې اېښودل شوی و) او دخوښۍ رڼایي یې برمخ راخوره شوه. د دینیسوف بشره هم وغوړیده او پیتیا په کړس کړس به زوره په خندا او وروسته تیخون هم له هغه سره همغاړی شو.

تیخون وویل:

- هغه ډېر خوار و، د ځان جامې یې ټوټه ټوټه او ځبرې وې، په هغه حال مې چېرې بوولی وای؟ هغه څه کوئ چې هغه ډېر بد ژبی هم و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عالیجنابه هغه ویل چې:

-زه پـه خپلـه د آنـرال(جنـرال)زوی یـم ، هـېڅ چېـرې نـه ځـم ، لاس دې خلاص.

دینیسوف وویل :

- جـوړ کـوټې (د خـره بچـی)دی ، زه غـواړم ، حـال معلـوم کـړم او دی د جامو کیسې کوي.

تیخون وویل :

-ماهم غوښتل چې حال ترې معلوم کړم ، خو هغـه ویـل چې پـه هـېڅ شي نه پوهېږي او له هېڅ شي خبر نه دی. مګر سرتیري ډېر زیات او حال ډېر خراب دی.

تیخون زیاته کړه:

-هسې نوم یې د سرتیرو دی ، که یو ، هم وشي ، ټول به پـه تېښـتـه شـي او اسیران به شي.

تیخون د دې خبرې وروسته په خوښۍ ، خو پـه غوڅه بڼه د دینیسوف سترګو ته ځیر شو.

دینیسوف په تریو تندي او ځېږه ژبه وویل :

-اوس چې یو څوسوه لښتې وخورې ، بیا بـه خپلـه ووایـې چې یـو مـن څو پتیرې کېږي او پـه خپله به رښتیا پیل کړې.

تیخون وویل :

-ولې داسې ژر خوابدي کېږي ؟ څه وایئ ، ایا ما ستا د ا فرانسـویان نـه دي لیـدلي ؟ تـه لـږ پرېـږده چې تیـاره خـوره شـي ، څـومره چې غـواړې درته راولمه یې ، یو نه درې تنه به درته راولم.

دینیسوف وویل :

- درځئ چې ځو !

(c) ketabton.com: The Digital Library

آن تر پېيره ځايه پورې لاړ، په خواشينۍ يې تندي تريو کړ او هېڅ يې ونه ويل.

تيخون يې شاته روان و او پيتيا اوريدل چې هغه څنګه له قزاقانو سره خاندي. قزاقانو پر هغه د هغو موزو له امله چې ده د بوټو (ونو) په منځ کې وراتېرولې، ټوکې کولې.

کله چې د تيخون له خبرو، دوی ته پيدا شوې خندا او موسکا پای ته ورسېده، د پيتيا په يوه شېبه کې په دې سر خلاص شو چې تيخون فرانسوي اسير وژلی دی. هغه ګبنۍ و اخېست او نا آرامه شو. په همدې شېبه کې يې اسير فرانسوي ډولچي ته وکتل او زړه يې پرې خوږ شو، خو دغې نا ارامۍ ټول د سترګو د رپ په اندازه دوام وکړ، هغه دا غوره وګڼله چې سر راپورته او ددې لپاره چې د سبا ورځې د عملياتو لپاره له ايساول نه پوښتنې او پلټنې وکړي، ځان زړور او چمتو ښکاره کړي. او دا ټول هم ځکه چې ځان ورته تر هغو کسانو نه کم ونه برېښي چې دی اوس ورسره مل و. دولوخوف پسې لېږل شوی افسر، له دينيسوف سره په لاره کې مخامخ شو او هغه ته يې دا خبر ورکړ چې دولوخوف اوس په خپله رارسېږي او د هغه هرڅه ښه دي.

د دينيسوف پر څېرې ناڅاپه د خوښۍ څپې راخورې شوې، پيتيا ته يې ورغږ کړل او ورته ووې ويل:

- ښه اوس نو ته خپل حال راته ووايه، ستا کارونه څنګه دي؟

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷

پیتیا له مسکوه لاړ، خپل خپلوان یې پرېښودل او له خپل غونډ سره یوځای شو. هغه تر دې نه ژر وروسته، دداسې یوه جنرال یاور شو چې دیوې لویې قطعې قوماندان و. د خپل پوځي ژوند، په تیره بیا دعملي افسري ژوند له مهاله او له هغه وخته چې د ویزیمسکي په جګړه کې یې ګډون کړی و. تل یې په ګوګل کې دخوښۍ او نیکمرغۍ ولولو ځپې وهلې او په دې خوشاله و چې هغه لوی شوی او پر له پسې د مېړانې غرور کوي. هغه به تل په دې ځار کې و چې خدای مه کړه چې د رښتني سربښندنې کومه شېبه او پېښه ترې پاتې نه شي. هغه د هغه څه له امله چې په پوځ کې یې لیدل او اوریدل، ځان نیکمرغه ګاڼه، خو سره له دې هم هغه تل داسې انګېرله چې رښتنی اتلتوب او مېړانه په هغو ځایو کې دی چې دی هلته نه وي، نو له دې کبله ده تل تلوار او هڅه کوله هغه ځای ته ځان ورسوي چې دی هلته نه شته.

کله چې د اکتوبر په یوویشتمه، دده جنرال، دا هیله څرګنده کړه چې یو څوک دډینیسوف قطعې ته ورلېږي، پتیا په یوې بې ساري خواخوږۍ وویل چې دی دې هلته واستول شي، خو پیتیا ته یې د ویزیمسکي په جګړه کې د هغه کړه وړه وریاد کړل.

پیتیا په هغې جګړه کې ددې پر ځای چې خپله دنده سرته ورسوي، دجګړې په لومړیو کرښو ته لاړ شي، دفرانسویانو سیمو ته ورننوتلی و چې تر اور لاندې راتلای شوې او له خپلې تومانچې نه یې څو ډزې هم کړې وې. اوس دنوې سپارښتنې او هلته د استولو په وخت کې له هغه نه هیله وکړه چې د ډینیسوف دډلې په هېڅ ډول پوځي کړو وړو کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګډون ونه کړي. له همدې کبله ، کله چې دینیسوف له هغه نه وپوښتل چې له دوی سره پاتېږي او که بېرته ستنېږي، تک سور واوښت او هک حیران شو چې څه وکړي. ترڅنګله پورې رسېدل، پیتیا خپله دنده بلله چې ده ته وسپارل شوې چارې ترسره او د هغو تر رسېدو نه وروسته سمدلاسه خپلې قطعې ته ورستون شي، خو کله چې یې هلته فرانسویان او تیخون ولیدل پوه شو چې نن شپه هرو مرو برید کېدونکی دی. هغه خپل تکل ډېر ژر بدل کړ او له ځانسره یې داو پتیله چې دده جنرال چې تر اوسه پورې یې دده ډېر درناوی کاوه او ده یې هر سپارښتنې ته غاړه کېښوده ، یو احمق جرمن او دینیسوف یو اتل دی. ایساول بل اتل او تیخون هم بل اتل دی. نو له دې کبله په دغو سختو شېبو کې د هغو یوازې پرېښودل د شرم وړ او بد کار دی.

کله چې دینیسوف او پیتیا له ایساول سره د ځنګله څنګ پوستې ته ورسېدل، د تیارې لمن په غوړېدو وه. د ماښامنۍ تیارې په رڼا یې کې، ذین شوي آسونه، سواره پوځیان او قزاقان لیدل کېدل. سرتیرو په داسې ځایونو کې نغري جوړول چې په امن کې وي. هغوی ځان شیلو ته برابرول، ځکه ډاریدل چې فرانسویان یې د اورونو لوګی له لرې ونه ویني. د یوې وړې څپرې تر څنګ یو قزاق چې لستوني یې بډ وهلي وو او د پسه غوښه یې ټوټه کوله. تر دغې څپرې لاندې د دینیسوف دډلې درې تنه سرتیري له لرګیو نه د میز په جوړلو لګیا وو. پیتیا خپل لوند کمیس وویست ، وریې کړ چې سره وچ یې کړي او خپله یې د ماښامنۍ په جوړلو کې له افسرانو سره مرسته پیل کړه. لس دقیقې وروسته میز جوړ او پر هغه ډوډۍ برابره وه. پر میز کاغذي دستمالونه غوړېدلي وو. دغه راز هلته ودکا ، رومي، خواړه، سپینه ډوډۍ، کباب شوی پسه او مالګه مرچ هم ایښي وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیتیا چې د افسرانو په منځ کې د میز تر شا ناست و، په غوږو لاسونو یې چې د وازدې غوږ ترې څڅېدل، الول شوې غوښه ټوټه کوله او خوړله. دماشتوب یو خوږ او خوندور احساس چې نه یوازې یې له ټولو خلکو سره له مینې او خواخوږۍ نه زړه ډک کړی و، بلکې ددغه احساس له مخې یې دا باور درلود چې له ده او نورو ګړو سره دغه شان مینه او احساس لري.

هغه دینیسوف ته مخ وروا ړاوه او وې ویل:

- ښه نو، واسیلي فیدرووییچ تاسو څه فکر کوئ، پروا خو نه لري، که زه له تاسو سره یوه ورځکۍ هم پاتې شم.

پرته له هغه چې ځواب ته سترګې په لاره شي، خپله یې ځانته ځواب ورکړ:

- ماته سپارښتنه شوې ده چې اطلاعات راټول کړم، خو یوازې تاسو ما د جګړې تر ټولو غوره برخې ته.. غوره برخې ته پرېږدئ. زه نه مډالونه غواړم، نه نښانونه.. زه یوازې غواړم.. پیتیا غاښونه وچیچل، خپل هسک کړی سر یې وخرخاوه، شا او خوایې وکتل او لاسونه یې وخوځول.

دینیسوف چې مو سېده تکرار یې کړه:

-تر ټولو نه غوره برخې ته !

پیتیا دوام ورکړ:

-زما یوازینۍ هیله داده چې ماته بشپړه قومانده راکړئ، چې زه خپله قومانده ورکړم، تاسي ته څه سختۍ لرئ ؟

په دې شېبه کې یې، هغه افسر ته چې غوښتل یې له کباب شوي پسه نه غوښه راجلا کړي، مخ وروا ړاوه او هغه ته یې وویل:

-اخ ! تاسو چاړه غواړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د خپل لاس چاړه یې هغه ته ورکړه. افسر چاړه وستایله.
پیتیا تک سور شو او وې ویل:
-مهرباني وکړئ، وایيخلي ! زه داسې چړې ډېرې لرم.
او ورپسې پیتیا ، ناڅاپه چغې کړل:
-او بابا ، ما چور هېر کړل.
او بیا یې چغې کړل:
-زه خورا ښه ممیز لرم، زموږ کلي ته نوی دوکاندار راغلی دی. داسې بې ساري شیان یې راوړي چې مه کوه پوښتنه. ما ممیز لس پاوه واخېستل، زه خو د خوږو له خوړو سره عادت یمه. تاسي یې هم غواړئ ؟

او پیتیا ودانګل، په دالان کې یې خپل قزاق ته ځان ورورساوه او خپله توبره یې چې پنځه پاوه ممیز په کې و ، راوړه.
هغه وویل:
-نوش یې جان یې کړئ ! مهرباني وکړئ ښاغلو !
هغه اېساول ته مخ وروا ړاوه او وې ویل:
-د تاسو به د قهوې د اېشولو لپاره څه کېږي، په کار نه وي ؟ ما د خپلې قطعې په دوکان کې واخېستل، خورا ښه شیان دی کنه ؟ هغه ښه، ښه شیان راوړي دي. او تر ټولو مهمه خبره خو لا داده چې هغه خورا مهم سړی دی. دغه شیان به هرو مرو تاسو ته راولېږم. که غواړئ چقمق به هم درته راولېږم، کېدای شي خلاص شوي وي یا له کاره لویدلي وي، ګوره ! کله کله داسې کېږي. ما له ځانسره را اخېستي دي، دا ګورئ !
هغه خپله توبره وښودله، ما دلته سل چقمقه ډېر ارزانه را اخېستي دي. مهرباني وکړئ چې څومره په کار دي، هومره واخلئ، کولای شئ

(c) ketabton.com: The Digital Library

دروا یخلئ او ټول هم اخېستي شي. خو ناڅاپه یې خبرې پرې کړې او تک سور شو او تصور یې وکړ چې زیات وغږید که څنګه ؟

هغه پاڅېد او وریاد یې کړل، چې کومه بله سادګي خو به یې نه وي کړې. د هغې ورځې ټولې پېښې یې وریادې کړې، هغه فرانسوي، ډولچې وریاد شو او په زړه کې یې تیره شوه:

- موږ خو دلته ډېر ښه یو ، خو هغه به څه حال لري ؟ هغه به یې چېرې اچولی وي ؟ څه خواړه به یې ورکړي وي او کنه ؟ یا به یې وروړي نه وي ؟ خو دې ته یې پام شو چې د چقمقونو په اړه یې اپلتې ویلې دي، نو ځکه اوس له نورو خبرو ډاریده.

له ځانسره یې وویل:

-هرو مرو به سره ووایي چې خپله زلمی دی ، نو څنګه یې په دې هلک زړه خوږېږي، خو زه به سباته وښیم چې زه زلمی یم، که څوان ؟ پیتیا همداسې فکرونو کول:

- دا نو څه د شرم ځای دی، که زه له هغو نه وپوښتم ؟ په هر حال، هر څه فکر چې کوي، کوي دې، بیا تک سور واوښت او په حیرت سره یې ددې لپاره نورو افسرانو ته وکتل چې وګوري، د هغو په څېره کې دملندو نښې ښکاري او کنه ؟

هغه وویل:

-اجازه ده چې هغه اسیر شوی هلک ته ورغږ کړو ؟ اجازه ده چې هغه ته څه خواړه او اوبه وروړو ؟ اجازه ده...

دینیسوف چې تصور کېده، دغه کارونو د شرم وړ ګڼي، وویل:

- هو کې ! دزړو خوږي هلک دی، ډېر به وږی شوی وی، ورغږ کړئ چې دلته راشي، هغه وینسینت بوس، نومېږي، ورغږ کړئ، ورغږ کړئ، پیتیا وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- زه به ورغبږ کړم.

دینیسوف وویل:

- ورشه، هغه خوار ته ورغبږ کړه !

هغه تکرار کړه:

- ورغبږ کړه ! ورغبږ کړه ! درحم وړ دی.

کله چې دینیسوف دا خبرې کولې، پیتیا د دروازې تر مخې ولاړ و. هغه د افسرانو له مینځه ورتیرشو او ځان یې دینیسوف ته ورنږدې کړ او وې ویل:

- ګرانه ! اجازه راکړه چې ښکل دې کړم. آخ، پوهېږئ، څومره غوره کار وشو، څومره ښه کار وشو !

هغه دینیسوف ښکل کړ او انګړ ته یې ورمنډه کړه، د دروازې تر مخې ودرید او چغې یې کړل:

-بوس وینسینت ! وینسینت !

له تیارې نه یو آواز راپورته شو.

-ښاغلیه ! ستاسو څه په کار دي ؟

پیتیا ځواب ورکړ:

-هغه فرانسوي هلک چې نن اسیر شوی دی.

قزاق وویل:

-ښه، هغه سین یادوې.

د وینسینت نوم، قزاقانو په ویسین او کلیوالو بزګرو او سرتیرو په ویسنیو بدل کړی و.

په دغو دواړو بدل شویو نومونو کې، د پسرلي او پسرلني معنی نغښتې وې. نو ځکه هغه هلک دوی د «پسرلیګوتي» په نامه چې د زلمي او ماشوم ښه یې څرګندوله، یادوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه هلته دنغري سره ناست و او ځان يې تاوداوه.

له خندا سره مل، يو غږ له هماغې تيارې نه راپورته شو:

- ها ها ها ها، پسرليګوتيه !

له پتيا سره نېږدې سپور ولاړ پوځي، وويل:

- ځيرک هلک دی، ډېر وږی و، همدا اوس مو ډوډۍ ورکړه.

پـه تيـاره کـې دقـدمونو غـږ واوريـدل شـو، پـه ختـو کـې د لوڅـو پښو شرپهاری تر غوږ او ډولچي هلک د دروازې په خولې کې راڅرګند شو.

پيتيا وويل:

-آه، داتاسوياستئ ؟ډوډۍ غواړئ ؟ډارېږمه ! هېڅوک څه نه درتـه وايي ! راځه ! راووزه ! راځه !

هغه په خواخوږۍ او مهربانۍ د هغه پر لاس، لاس ورکېښـود او وې ويل:

-راځه !

ډولچي چې ماشوم وزمی آواز يې رېږديده، وويل:

-

له تاسو نه مننه ښاغليه !

هغـه خپلـې پښـې پـه ختـو ککړې پښـې راښـولې او لـه ختـو نـه د پښو په پاک کولو پيل وکړ.

پيتيا غوښتل، دغه ډولچي ته ډېر څه ووايي، خو نه يې شو کولای. هغه په دالان کې د هغه ترڅنګه ولاړ و، خو حيران پاتې وچې څه ووايي. بيا يې په تيارو کې د هغه لاس راونيو او هغه يې کېښکود.

له خواخوږۍ نه په ډک آواز يې وويل:

-مهرباني وکړئ، دننه راشئ !

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیتیا له ځانسره وویل:

-آخ، آخ ! کاشکې مې یو څه درته کولای شوای !

پیتیا دروازه راخلاصه کړه او هغه یې له خپل څنګه بدرګه کړ.

کله چې ډولچې دننه را ننوت، پیتیا له هغه لرې کېناست، ځکه هغه ته یې پاملرنه دځان لپاره سپکاوی ګاڼه. هغه لاس جیب ته کړ. په جیب کې یې په خپلو پیسو لاس وواهه، هغه یې لاندې باندې کړې او په شک کې و چې ایا دا به شرم نه وي او کنه ؟ چې ډولچې ته پیسې ورکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸

د دينيسوف په سپارښتنه يې ډولچي ته خولۍ ورپر سر کړه، کتاب او ودکا يې ورکړل او وې ويل چې هغه له اسيرانو سره ونه لېږي او له خپلې ډلې سره يې وساتي. دولوخوف چې کوټې ته راننوتلی و، د پيټيا ورته پام شو. ده د پوځيانو په منځ کې، د فرانسويانو په وړاندې د دولوخوف د بې ساري مېړانې او د کرکې کيسې اورېدلې وې. نو له همدې امله، له هغې شېبې نه چې دولوخوف کوټې ته راننوت، يوه شېبه يې هم له هغه نه سترګې بل پلو نه غړولې. پر له پسې يې هغه ته کتل، غاړه يې ددې لپاره په وياړ هسکه نيولې وه چې ځان له دولوخوف سره د مرکې او خبرو سيال وګڼي.

د دولوخوف سادګۍ او عادي کړو وړو، پر پيټيا سخت اغيز ښندلی او هغه يې حيران کړی و.

دينيسوف، قفقازي چپنه اغوستې، ږيره يې پرېښې وه او د نيکولای معجزه لرونکی شمايل يې په غاړه کې پروت و. د هغه ژبې او کړو وړو، د هغه د حالت د ځانګړتيا څرګندوله کوله، خو دولوخوف برعکس چې پخوا يې په مسکو کې د پارس د شهزادګانو په څېر جامې اغوستې، اوس يې د ګارډ د يوه مغرور افسر بڼه لرله. . ږيره يې چپه وهلې وه او يوه غوړه افسري دريشي يې چې د ګريګوري وياړمن روسي نښان يې پرتڼۍ ټمبلی و، اغوستې او ساده پوځي خولۍ يې پرسر وه. خپلې لمدې جامې يې وويستې، هغه يې يوې خوا ته کېښودې او پرته له هغه چې له چا سره سلام ستړي مشي وکړي، مخامخ د ينيسوف ته راغي. له هغه نه يې د جګړې او چارو په اړه پوښتنې پيل کړې. دينيسوف، د هغو

(c) ketabton.com: The Digital Library

خیالونو او لويو چارو د سرته رسولو د تکلونو په اړه چې په سر کې یې ګرځول، هغه ته خبرې وکړې. د هغه پیام په اړه چې پيتيا راوړی و او د هغو ځوابونو په اړه چې د غه زلمي ، دوو جنرالانو ته ويلي وو او تر هغه وروسته يې هغه څه چې ده د فرانسويانو د کاروان په اړه له ځانسره لرل، هغه ته بيان کړل. دولوخوف، وويل:

-ښه ! دادي، ټول په هرڅه خبر دي، خو بايد په دې پوه شو چې د فرانسويانو د پوځ شمېر څو ، څو ډلې او کومې ډلې دي. بايد هغو ته ورشو ، تر هغه پورې چې د هغوی په شمېر په پوره توګه پوه نه شو ، له هغوی سره د نښتې اجازه نه شته. زما خوښېږي چې هر کار په پوره ځيرکتيا او پام ترسره شي. هوکې !دغسې !اوس نو راته ووايئ په دغو ښاغلو کې داسې څوک شته او کنه چې له ما سره د هغوی سيمو ته ورشي ؟زما دريشي راسره ده.

پيتيا چغې کړل:

- زه، زه، زه درسره ځم !

دينيسوف، دولوخوف ته مخ وروا ړاوه او وې ويل:

-نه، نه هيڅ چېرې تلای نه شي او پيتيا خو اصلا نه پرېږدم چې له دې ځايه وښوري.

پيتيا چغې کړل:

- ولې زه لاړ نه شم ؟

-دا ځکه چې همداسې ده.

پيتيا وويل:

- ډېره ښښنه غواړم، ښښنه ځکه غواړم چې زه خوځېږم او ځم، بله خبره نه شته.

او مخ يې دولوخوف ته وروا ړاوه او وې ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-تاسو ما له ځان سره بیایئ ؟

دولوخوف چې دفرانسوی، ډولچي ننداره یې کوله، خدای خبر چې دخیال مرغه یې چېرې الوته.

هغه وویل:

- ولې نه ؟

هغه له دینیسوف نه وپوښتل:

-ډېره موده کېږي چې دا زلمی دلته دی ؟

همدا نن یې سره نیولی دی، دی خپله پر هېڅ شی خبر نه دی، خو ما همدلته له ځانسره پرېښود.

دولوخوف، وویل:

-په نورو څه کوي ؟ چېرې یې لېږي ؟

دینیسوف، ناڅاپه تک سور شو او وې ویل:

-څنګه چېرته ؟ هغوی لېږم. هر یو تسلیموم او د تسلیمی خط اخلم. په زوړتیا او ټینګه ویلي شم او وجدان مې هم له دې املـه آرامـه دی چې زما دا سیرانو له ډلې یو هم وژل شوی نـه دی. تـر دې چې زمـا د سـرتیرو وجدان نا آرامه وي او ولړل شي، ماته د دیرشو او یا درې سوو اسـیرانو تسلیمي غوره او آسانه ده، همدا سې نه ده ؟

دولوخوف یوه سړه او له ملنډو ډکه موسکا وکړه او وې ویل:

-دغه له خوا خوږې ډکې خبرې به ددغه ځوان ګراف ، شـپاړلس کلـن زلمي پر خولې ښې ښکاري، ښه به دا وي چې ته دا خبرې پرېږدې.

پیتیا په حیا وویل:

-زه نه غـواړم، څه وو ایم، زه یـوازې غـواړم وو ایمـا ږ یـو ازینیـ هیلـه مې داده چې هرو مرو له تاسو سره لاړ شم.

دولوخوف، دوام ورکړ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-درځئ چې ځو !نو څه ته ګوري ورور ه !دا خبرې پرېږدئ، دا د خواخوږۍ او مهربانۍ خبرې.

داسې بربښېده چې په دې اړه ځکه خبرې خوند ورکوي چې دینیسوف یې خواشینی کاوه. هغه سر وښوراوه او وې ویل:

-نوښه ، دا یوتن مو ولې له ځانسره ساتلی دی ؟له دې کبله چې زړه دې پرې وسوو ؟ځکه موږ ټول ستا دا سیرانو په تسلیمۍ او خط اخېستلو هم پوهېږو. ته چې سل تنه تسلیموي ، دیرش تنه ژوندي ځای ته نه رسېږي. یا له لوږې مري او یا وژل کېږي، دا به ښه نه وي چې اصلاً څوک اسیر نه شي ؟

اېساول، خپلې ځلېدونکې سترګې، لاپسې تنګې کړې او ددې خبرو دمنلو په نښه یې سر وښوراوه.

- دا نور، نو په ما اړه نه لري او په دې هکله غږیدل هم نه غواړم. دچا وژل هم په غاړه نه اخلم، ته وایې چې مري، مري دي، نوڅه ؟خو خبره داده چې زما له لاسه مړه نه شي.

دولوخوف وخندل:

-که هغوی توان لرلای او کولای شوای، زه به یې اوس سل واره نیولای وای، ته به یې هم نیولای وای، چا دې دآزاد طبعیت پروا هم نه کوله. که په لاس ورشو ، سمدلاسه به مو پر کومه ونه راځوړند کړي. تر یوې شېبې چوپتیا نه وروسته یې وویل:

-ښه به دا وي چې یو کار وکړو ، زما قزاق ته ورغږ کړئ چې له خپلې کڅوړې سره راشي، ما دلته دوه فرانسوي دریشیانۍ راوړې دي او پر پیتیا یې غږ وکړ:

-نوښه !ته غواړې چې له ماسره لاړ شي ؟

پیتیا تک سور اونبږدې و چې له سترګو یې اوښکې راتویې شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه دینیسوف ته وکتل او وې ویل:

-زه ؟ زه هرو مرو درسره ځم.

په هغه موده کې چې دولوخوف له دینیسوف سره په دې اړه چې له اسیرانو سره څه وشي، خبرې کولې، د پیتیا په زړه کې، بیا یو ډول نا آرامه تلوسه راوتخنیده او یوه تلوار پسې واخیست. هغه بیا به دې پوه نه شو چې دغه تیریدونکې او کېدونکې پېښې ښې دي او بدې دي. هغه له ځانسره فکر وکړ:

-که مشران او مخور داسې ګڼي، خو همداسې سمه ده. هرو مرو باید همداسې وشي، خو اصلي خبره داده چې دینیسوف باید داسې ونه ګڼي چې زه د هغه هرڅه منم او هغه پر ماخپله قومانده وچلوي. زه هرو مرو له دولوخوف سره، دفرانسویانو ترولکې لاندې سیمې ته ورځم، که هغه ورتلای شي. زه هم کولای شم ورشم.

دینیسوف چې هرڅه وکړل، هغه ته یې د نه تګ ډاډ ورنه شو کړای، هغه ویل چې دی هم عادت لري، هرڅه په پام او ځیرکتیا ترسره او په نیمای کې یې پرېښږدي. هغه ویل چې دی دده ژوند ته د ورپېښو ګواښونو خیال نه ساتي.

هغه هم داسې وویل:

-ګورئ، دا راسره ومنئ، که موږ په پوره توګه په دې پوه نه شو چې دفرانسویانو شمېر څومره او څنګه دي، ، ځکه دې خبرې پورې زموږ، هغه هم د سلګونو تنو ژوند تړلی دی، حال دا چې موږ دوه تنه یو، او اصله خبره خو داده چې زما خپل زړه غواړي چې لاړ شم، زه هرو مرو ځم، تاسو نور نه شي کولای ما راتم کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹

پیتیا او دولوخوف، فرانسوي کوټونه واغوستل او د هغوی خولۍ یې هم پر سر کړې. تر هغه وروسته هغې لوړې پوستې ته ورغلل چې له هغه ځایه دینیسوف د فرانسوي پوځ څارنه کوله. هغوی له ځنګله نه راوتلې او په تپه تیاره کې یې ځان شیلې ته رسولی و. همدا چې شیلې ته ورسېدل، دولوخوف، هغو قزاقانو ته چې له دوی سره راغلي وو، سپارښتنه وکړه چې همالته دوی ته سترګه په لارې پاتې شي. هغه خپله په چټکۍ تر هغه پورې وړاندې لاړ چې پله ته ورسېد. پیتیا چې له لېوالتیا او همهالـه ګېنۍ نه مرګني حالت ته رسېدلی و، د هغه تر څنګ سپور روان و؟

پیتیا وویل:

-که اسیر شوو، زه خو ژوندی نه تسلیمېږم، تومانچه لرم.

دولوخوف په کراره، خو چټکۍ وویل:

-په روسي ژبه مه غږېږه. له دې خبرې سره همهاله، له تیارې نه یو غږ راپورته شو:

- څوک را روان دی؟ا و دډزو غږ واورېدل شو.

د پیتیا پـرمخ وینـې راوبهېـدې او تومـانچې تـه یـې لاس وروړ.

دولوخوف، پرته له هغه چې خپل آس کرار یا چټک کړي، وویل:

-د شپږم غونډ د اولان د ډلې یم.

د یوه پېره دار تور سیوری د پله پر سر راښکاره شو او وې ویل:

-د شپې نوم؟

دلوخـوف، خپـل تـګ لـږ ورو کـړ، څـه وړانـدې لاړ او لـه تـګ سـره

(c) ketabton.com: The Digital Library

همهاله یې وپوښتل:

-کولای شم، وپوښتم، ډگروال ژیرار، دلته دی ؟

پېیره دار پرته له هغه چې د هغه ځواب ورکړي، د هغه مخه یې ونیوه او بیا یې وپوښتل:

-د شپې نوم ؟

دولوخوف، ناڅاپه په قهرشو او خپل آس یې مخامخ پرهغه وروست او په خورا غضب یې پرهغه چغې کړې:

- کله چې یو افسر چکر ته وزي، پېیره دار له هغه نه د شپې نوم نه پوښتي. تاسو نه مې وپوښتل ډگروال ژیرار، دلته دی او کنه ؟

او بې له هغه چې له هغه پېیرداره ځواب ته چې لاره یې ورته پرېښې وه، سترگه په لاره پاتې شي، دولوخوف همداسې دغونډۍ پلو وخوځېد.

دولوخوف، په هغه تیاره کې، په لارې کې له تېرېدونکو نه یوتن ودراوه او له هغه نه یې وپوښتل چې قوماندان او افسران چیرې دي ؟ دغه سړی چې یو سرتیري و او یوه بوجۍ په اوږو بار و، ودرېد دولوخوف آس ته ورنږدې شو، د هغه پر آس یې لاس تیر کړ او هسې په ساده ژبه یې دولوخوف ته وویل چې قوماندان او افسران پاس لوړ دغونډۍ ښۍ خواته په کلاکې وو (موخه یې هماغه دکوم خان باغچه گۍ وه)

دولوخوف، پر هغې لارې چې له دواړو خواوو به یې، دلگېدلو اورنو دناستو فرانسویانو دغږېدا، غږ راتـه ورانـدې لاړ او هغې باغچگۍ ته ور وگرځېد. له دروازې ورننوت، له آسه کوز شو او هغه دنغري پلو ته چې څو تنه یې شا او خواته ناست او په لوړ آواز غږېدل، ورتیر شو. دنغری په کوز سر کې، پر اېښې دیگ کې څه اېشیدل. یوتن

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرتیرى چې خولۍ یې پر سر او شین بخون کوټ یې پر غاړه و، د هغه تر ځنګ ګونډې وهلې وې او په هغه کې یې د خپل توپک سیخ ښوراوه. د دغه سرتیري بشره داور په رڼایي کې، تکه سره بریښېده.

دنغرى بلې خواته، په تیاره کې یو ناست افسر وویل:

- په دې پېریانو یې والله که وګټې!

یوبل افسر په خندا شو او وې ویل:

-ټول اسیروي

دواړه افسران چپ شول او د تیارې په هغې خوا کې یې چې دولوخوف او پیتیا پرخپلو آسونو سپاره راروان و، د قدمونو آوازونو ته غوږ ونیو.

دولوخوف په لوړ او رسا آواز وویل:

- سلام ښاغلو!

دنغري په تیاره کې ناست افسران سره وکتېدل، لوړ ونی افسر چې اوږده غاړه یې لرله، له نغري نه راتاو شو، دولوخوف ته ورنېږدې شو او وې ویل:

- تاسو یاست کلیمان! تاسو له کومې بلا...

د هغه ژر خپلې تیروتنې پام شو چې له ناپېژندلو کسانو سره مخامخ دی، تندی یې لږ څه تریو کړ، له دولوخوف سره یې ستړي مشي وکړه او وې پوښتل چې څه مرسته ورسره کولای شي. دولوخوف ورته وویل چې دی او ملګری یې له قطعې وروسته پاتې شوي دي، هغه دا هم وویل چې له ټولو نه یې پوښتنې کړې دي چې د شپږمې قطعې احوال لري اوکنه؟ خو هېڅ چا په دې اړه معلومات نه لرل. پیتیا ته داسې وبریښېده چې دغه افسران ده او دولوخوف ته په کرکه او شک ګوري. یو څوشېبې ټول حیران او چپ پاتې شول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له نغری نه آپلو له خندا نه ډک یو آواز راپورته شو او وې ویل:

-که له موږ سر مو د ماښامنۍ تکل کړی و، ناوخته کړې مو ده.

دولوخوف ځواب ورکړ:

-دوی دواړه ماړه دي او همدا نن شپه باید وړاندې لاړ شي.

هغه خپل آس، هغه سرتیري ته چې د خپل توپک سیخ یې په دیګ کې ښوراوه، ورکړ او په خپله د نغري په خوا کې د ناست اوږد غاړي افسر څنګ ته ګونډه شو.

د غه افسر چې له دولوخفه سترګې بل پلو نه غړولې، دوه واریې له هغه نه وپوښتل چې دوی د کوم غونډ دي؟ دولوخوف، هغه ته ځواب ورنه کړ او داسې یې وښوده چې د هغه پوښتنه یې اوریدلې نه ده. هغه له خپل جیب نه خپل فرانسوي، پیپ راوویست، پیپ یې ولګاوه او له افسرانو نه یې دلارې د امنیت او قزاقانو دغلچکي یرغل او ګواښ په اړه وپوښتل.

له نغري نه آپلو ته، ناست افسر وویل:

-د غه داړه ماران هرچېرې پیدا کېږي.

دولوخوف، وویل چې قزاقان یوازې ده او دده د ملګري په شان له خپلو ډلو نه پاتې کسانو ته ګواښمن دي. او بیا یې په پوښتنیزه بڼه زیاته کړه چې هغوی په لویو ډلو برید نه کوي، خو ده ته یې هېڅ ځواب ورنه کړ.

پیتیا د اور څنګ ته ولاړ او د هغوی خبرو ته غوږ غوږ و، هره شېبه یې په زړه کې تیریدله چې اوس به هغه وخوځېږي.

خو دولوخوف پای ته رسېدلې خبرې بیا راپیل کړې، په ځیرتیا او ټینګه یې له هغوی نه پوښتنې پیل کړې:

- څو قطعې، په کوم شمېر او څومره اسیران له دوی سره روان دي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د روسي اسیرانو په اړه یې وویل:

-دا هم هسې ناوړه کار دی چې دا مړي ځان پسې کشکاږي، ښه به دا وای چې ټول مو چاټنواري کړي وای.

یوه لېونۍ خندا پیل شوه، پیتیا له ځانسره وویل چې اوس به فرانسویان د هغوی پر دوکه پوه شي. بیا پرته له هغه چې وغواړي پاڅېد او له نغري نه یو ګام شاته لاړ. هېڅ چا هغه ته ځواب ورنه کړ او نه په خندا کې ورسره همغاړي شول. هغه فرانسوي افسر چې کوټ یې پر ځان اچولی و او اوږد غځېدلی و اونه معلومیده، سر یې راهسک کړ او په زګیروي ډوله توګه یې خپل ملګري ته څه وویل. دولوخوف، وخوځېد او هغه سرتیري ته یې ورغږ کړل چې آسونه یې نیولي وو.

پیتیا همداسې بې واکه په زړه کې وویل:

-ښه ده، آسونه خو راکوي.

آسونه یې راوستل.

دولوف غږ وکړ:

-شپه مو په خیر ښاغلو !

پیتیاهم غوښتل چې وواییِ:شپه مو په خیر ! خو وې نه شو کولای چې څه وواییِ.

افسرانو په خپل منځ کې کوم نه پوهېدونکي څه وویل. دولوخوف، په ډېره ارامۍ او کراره پرخپل آس چې چېرې ترلی نه و، سپور شو او همداسې په کراره د کلا له دروازې نه ووت. پیتیاهم له هغه سره غبرګ خپل آس وخوځاوه او غوښتل یې شاته مخ واړوي او وګوري چې فرانسویان خو به، په دوی پسې نه وي راغلي، خو زړه یې ونه شو کړای.

دولوخوف چې لویې لارې ته سم شو، پر هغې لارې چې راغلی و، نه لاړ، بلکې د کلي پلو وړاندې لاړ، غوږونه یې ځک کړل او وې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- پیتیا ، هغه غړونه چې په روسي ژبې غږیدل وپېژندل او دلګېدلو اورونـو ترڅنـګ یـې، پـه داسـې حـال کـې چـې د روسـي اسـیرانو تصویرونو ، د سترګو تـر وړاندې تصورول، یـوې مـخ ځوړندې لارې تـه مخه کړه. ځانونه یې پله ته ورسول. کله چې پله ته ورسېدل، د پېیره دار تر څنګ تیر شول او هغه ته یې پام شو چې په خورا خته طبیعت د پله پـه سر ګرځي، راګرځي. هغوی ته یې هم هېڅ ونه ویـل. دوی هـم ځـان هغـې شیلې ته ورساوه چې قزاقان ورته سترګې په لاره و.

دولوخوف وویل:

- ښه نو دخدای په امان !

دینیسوف ته وو ایئ چې سهار ته دلو مړې ډزې سره. . .

هغـه غوښـتل چـې لاړ شـی، خو پیتیـا د هغـه لاس راونیـو ، هغـه یـې ودراوه ، له ګبنې او خوښۍ نه په ډک آواې یې وویل:

-نه، نه، تاسو په رښتیا هم خورا مېړنـی سړی یاستې ! هـای، هـای چې څومره ستر او غوره کار وشو ، څومره غوره ! ماته ډېر ګران یاستئ ،. دولوخوف وویل:

-ښه ده، ښه ده، خو پیتیا هغه نه پرېښوده، د دولوخوف پـام شـو چـې پیتیا پـه تیـاره کـې د هغـه پلـو ورخمېـږي او غـواړي دی ښـکل کـړي. دولوخوف د پیتیا مخ ښکل کړ، وې خندل، د خپل آس مـخ یـې واړاوه او د شپې په تیاره کې یې ځان ورک کړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰

پیتیا چې خپلې خپرې ته راستون شو، دینیسوف یې په دالان ډوله ځای کې ولید، دینیسوف خورا نا آرامه، ګبنۍ اخستی او په دې ډېر پښېمانه و، چې ولې یې پیتیا ته د تګ اجازه ورکړې ده. دی د هغه راتګ ته نا آرامه سترګې په لاره و. کله چې یې په پیتیا سترګې ولګېدې، چغه یې کړې:

-خدایه شکر !

کله چې یې له پیتیانه په خورا خوند او ولولو، پر هغه تیرې شوې کیسې واورېدې، نو وې ویل:

- په رښتیا له خدایه شکر ! په تا دې لعنت وي، پوهېږې ! ستا له غمه ویده شوی نه یم. د خدای شکر، راځه ویده شه، کېدای شي تر سهاره یو چرت ووهو.

پیتیا وویل:

- ښه ده، خو ماته لا خوب نه راځي. له دې پرته، زه خو ځان ښه پېژنم، که یو وار ویده شوم، نور نو کار وران دی، بلـه خبره خو لا دادی چې زه تر جګړې مخکې ویده کېدای هم نه شم.

پیتیا یوه موده، په خپره کې پاتې شو او په خورا خوند یې، دفرانسویانو منځ ته، د خپل ورتګ خیالونه پالل. هغه نه یوازې په دغو خیالونو کې ډوب و بلکې د راتلونکې ورځې، رښتینۍ جګړه یې دسترګو تر وړاندې انځوروله. وروسته تر هغه چې پوه شو، دینیسوف خوب وړی، پاڅېد او انګړ ته ووت. هوا تیاره وه. باران درېدلی و، خو دونو له ځانګو څاڅکي څڅېدل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوستې ته نږدې، دقزاقانو څېرې او له هغو سره نږدې تړل شوي آسونه، لکه تور تور داغونه، تر سترګو خوځېدل. د تورو څپرو شاته، د هغو څنګ ته دولاړو دووکراچیو او هغو پورې تړلو آسونو شا او خواته، اورنه، په مړه کېدو وو. قزاقان او سواره پوځیان لا ویده نه وو. یو نیم ځای د ځاځکو د څڅېدو، د آسونو د شنهاري او د سرتیرو د بنګهاري غږونه اورېدل کېدل.

پیتیا چې له دالان ډوله ځای نه ووت، په تپه تیاره کې یې شا او خوا وکتل او کراچیو ته ورنږدې شو. دیوې کراچۍ لاندې د کوم چا دخرپهاري غږ پورته و. زین شویو آسونو خپلې اوربشې خوړلې. پیتیا په تپه تیاره کې خپل آس وپېژاند، که څه هم د هغه آس د کمکۍ روسيې (اوکرائین)و، خو هغه، هغه قره باغ نومولی و، د خپل آس اوربوز یې راونیو، هغه یې مچ کړ او وې ویل:

-ښه قره باغه ! سبا به خدمت کوو ! هغه قزاق چې د کراچۍ څنګ ته ناست وې ویل:

-اربابه ښه به دا وي چې لږ څه ویده شي.

نه، نه. دا سې ښکاري چې تا سې، لیخاچوف نومېږي ؟ وینئ مو ږ همدا اوس راورسېدو، دفرانسویانو منځ ته ورغلي وو. پیتیا، قزاق ته، په بشپړه توګه، دفرانسویانو منځ ته د خپل ورتګ کیسه وکړه، دا یې هم ورته وویل چې ولې یې دا کار کړی دی. هغه دا هم وویل چې ولې غوره ګڼي چې انسان خپل ژوند له ګواښه سره مخامخ کړي، ده وویل خو یو کار هم باید بې تکله نه وي.

قزاق وویل:

- ښه به دا وی چې لږ څه ویده شوی وای.

پیتیا ځواب ورکړ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-نه، نه، زه له بې خوبۍ سره ربړدی شوی یم. او ګوره ! ستاسو د تومانچو، چقمقې زړې شوې نه دي ؟ ما له ځانسره نوې چقمقې راوړي دي، څنګه ؟ په کار خو به دي نه وي ؟ که غواړې در وايي‌خله.

قزاق له کراچۍ لاندې سر راوويست.

پيپتا وويل:

-زما عادت دی، هر کار په ځيرکتيا وکړم، ځېنې خو هر څه، په هر ډول او بې پامه کوي او وروسته بيا پښېمانه وي، خو زما ځيرکتيا خوښېږي.

قزاق وويل:

-رښتيا هم همداسې ده.

-نور مې غوښتل تاسو ته ووايم، که مهرباني وکړئ او زما توره هم تيره کړئ ګرانه ! هغه پخه شوې ده... (خو پيتيا وډار شو چې دروغ ونه وايي) هغه هېڅکله چا تيره کړې نه وه، کولای شي هغه تيره کړې ؟

- ولې نه ؟ کېدای شي.

ليخاچوف پاڅېد او په کڅوړه کې يې څه لټول. پيتيا ډېر ژر پر فولادي ببلاو (تبرې) د سولولو انګازيز غږ چې د جګړې آواز يې درلود، واوريد، پر کراچۍ وروخوت، پاس کېناست او تر کراچۍ لاندې ناست قزاق د تورې تيرولو ته دوام ورکړ.

پيتيا وويل:

-څنګه ؟ زلميان ويده دي ؟

-ځېنې ويده دي او ځېنې لا وينښ دي ؟

-ښه، هغه هلک څنګه ؟

-هغه سپرليګوټی ياده وي ؟ هغه، هلته د شنيليو په منځ کې پروت دی. هغه له ډاره ويده شوی دی، پوهېږئ، له هغه نه ډېر راضي يو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر دې خبرې وروسته، پيتيا تر ډېرې مودې پورې چپ پاتې او رارسېدونکو آوازونو ته غوږ غوږ و. د تيارو له مينځه د قدمونو غږ واورېدل شو او له هغه ځايه د کوم سړي سيوری رابښکاره شو.

د غه سيوری کراچۍ ته ورنېږدې شو او وې پوښتل:

-دبادار، توره تيره کوم.

هغه سړی چې پيتيا تصور کاوه، د سواره پوځ له پوځيانو نه دی، وويل:

-دا ډېر ښه کار دی، ګوره! تاسو سره پيالې پاتې نه دي؟

-هلته، د ارابې ترڅنګ اېښې دي.

او د سواره پوځ، سواره پياله واخېسته او لاړ.

پيتيا، هرومرو پوه شوی و چې په ځنګله کې دی او د دينيسوف د پارتيزاني ډلې غړی دی. دوی يو ورست له واته لرې او پر هغې کراچۍ ناست دي چې له فرانسويانو يې برمته کړې وې او آسونه يې ترڅنګ پورې تړلي دي. د کراچۍ لاندې قزاق ناست او توره تيره کوي.

.

که پيتيا په دې وخت کې هرڅه ليدلي هم وای، د هغه لپاره د تعجب وړ نه و، هغه، په هغې کوډګره نړۍ کې ډوب و چې په هلته هرڅه کېدونکي و.

هغه آسمان ته کتل، هغه يې هم لکه د ځمکې په څېر پاړوګر تر سترګو شو. آسمان د شنه کېدو په حال کې و او وريځې په چټکۍ د ونو پر سر خوځېدلې. دا سې تصور کېده چې د ستورو له مخې پردې لرې کوي. کله ناکله هغه ته دا سې برېښېده چې آسمان په شنه کېدو او په توره تږمۍ کې ډوبېږي، بيا يې پام شو چې دا وريځ ده. کله به يې تصور کاوه چې آسمان لوړ دی او لاپسې لوړېږي او کله خو بيا چور

(c) ketabton.com: The Digital Library

ببرته راکوزېږي. دومره راکوزېږي چې کېدای شي، لاس ور واوږد او هغه ته وروړسېږي.

پیتیا د سترګو په تړلو پیل وکړ او سر یې وښوراوه. څاڅکي څڅېدل او دغږېدا غږ اورېدل کېده. دآسونو شنهاري واورېدل شو، آسونو سرونه او یالونه یې وخنډل او د کوم ویده دخرهاري غږ اورېدل کېده.

دتورې دتېرې کولو غږ هم تر غوږه راته:جغ، ج، جغ، جغ، جغ...

او پیتیا ناڅاپه د یوې انګازینې موسیقۍ غږ چې یوه آشنا، او پرتمینه او خوږه سندره یې ویله، واورېده. پیتیا د خپلې خور ناتاشې په شان و، تر خپل ورور نیکولای نه موسیقي زیاته خوښېده، خو هېڅکله یې دموسیقۍ زده کړې یې نه وې کړې، نو له همدې کبله دده غوږو ته، دغه ناڅاپي سندربزې انګازې، ده ته ځکه خورا نوې برېښېدې چې دده لبوالتیا یې په مینتوب بدلوله. دغه موسیقي دم په دم لوړېدله. نغمه د موسیقۍ د نغمه غږونکو آلاتو له یوه نه بل ته اوښته. دغه نغمه چې خوږېده او لوړېده د موسیقۍ په دنیا کې د فوګ په نامه یادېده. پیتیا اصلا په دې نه پوهېده چې فوګ څه ته وایي... کله کله به دغه آواز د کلیسا آسماني اواز ته ورته شو او کله به دبرې خوږه او نه هېرېدونکې سندره ترې جوړه شوه.

پیتیا چې لږ څه وړاندې وښورید، ځانته یې وویل:

-آخ، هوکې ! زه خوب وینم، په غوږو کې مې سندرې غږېږي یا کېدای شي زما خپل موزیک دی. دادې بیا زموږ نغمه، بیا راته غږوي. ..

هغه سترګې وتړلې او آوازونه، له هرې خوا ګواکې، له لرې لرې رارېږي، رایوځای کېږي، ګډېږي اوبیا له سره دیوې خوږې نغمې، دیوې برې راوړنکې نغمې په توګه رامنځ ته کېږي، پیتا له ځانسره

(c) ketabton.com: The Digital Library

وویل:

-آخ ! څه ښکلې ده ! څومره غواړم، څومره چې کولای شم.

هغه هڅه وکړه چې د هغه ستر ارکستر مشري او لارښوونه وکړي.

پیتیا سپارښتنه وکړه:

-نو آرام شي، اوس ټول چوپ‌ړي.

او آوازونه هغه ته غوړېږي وو. او اوس، پوره، خوشاله او لا له خوشالۍ نه ډک سندریز آوازونه، دیو ناپېژندلي تل نه راخوټېدل.

او پیتیا بیا وویل:

-سندروغاړو اوس ستاسو وار دي !

او لومړی له لرې نه دناړینو غږ واورېدل شو او بیا ښځینه تیره آوازونه ورسره مل شول. آوازونه کرار کرار او په یوه ډله ایزه بڼه پورته کېدل او په پرتمینه بڼه لوړېدل. پیتیا ددغو آوازونو، زړه غوړېدونکې ښکلا په ځان کې احساسوله او د هغو دبې پایه ښکلا نه په وحشت کې و. همدا نغمه دیو پرتمین او بري غږونکي مارش سره مل شوه. له دې سره همهاله داوبو دڅاڅکو دڅڅېدو او دتورې دتیریدو، دجغ، جغ، جغ غږ هم پورته و. د آسونو داوربشو خوړلو او د هغو دشنهاري او غورځېدو غږونه هم اورېدل کېدل، خو دغو آوازونو، دغو نغمو ته کوم تاوان نه رساوه بلکې له هغو سره په هما آهنګۍ کې ګډېدلې.

پیتیا نه پوهېده چې دغه حال څومره دوام پیدا کړ، هغه خوند ترې اخیست، پرله پسې له خپل خوند اخېستو نه په حیرت کې و او داهیله یې لرله چې چاته د هغه په اړه څه وواېي.

د لیخاچوف، خواږه غږ دي راویښ کړ:

- ستاسو توره چمتو ده، کولای شئ فرانسویان پرې ووهئ.

پیتیا را په حال شو او چغه یې کړل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-رښتيا هم ړنا شوې، ړنا شوې.

هغه نالیدونکي آسونه نور نو له ورایه لیدل کېدل او د ونو د بربنډو څانګو لـه مینځـه ړڼا خوریـده. پیتیـا ټکـان وخـوړ، لـه خپـل ځایـه یـې ودانګل، یو روبل یې له جیبه راوویست او لیخاچوف ته یې ورکړ. تـوره یـې واخیستـه، هغـه یـې وښـوروله، وې ازمایلـه او پـه غـلاف کـې یـې کېښوده. قزاقانو آسونه راخوشې کړل او د هغو تنګونه یې وروتړل.

لیخاچوف وویل:

-دا هم قوماندان !

دینیسوف، له پوستې نه راووت، پیتیا ته یې ورغږ کړل او قوماند ه یې ورکړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱

د سهار په تته، ترږمۍ کې يې په چټکۍ سره آسونه راخوشې کول، تنګونه ورتړل او په بېلابېلو ډلو کې يې چمتو کول. دينيسوف د پيش قراول مخې ته ولاړ و او ورستۍ سپارښتنې يې کولې. د پښو د سلګونو ښښهارو آوازونه اوريدل کېدل چې په ختهو اوچيکړو کې، پاڅېدل، په ختهو کې ننوتل او له لمر نه مخکې ترږميو په لړ کې، د ونو په منځ کې تلل او پناه کېدل. اېساول، زاقانو ته سپارښتنې کولې. پيتيا خپل آس نيولی او په تلوار يې د سپريدو د سپارښتنې شېبې شمېرلې. ديخ وهلو اوبو نه يې مينځل شوی مخ ، په تيره بيا سترګې لکه اور داسې ځلېدلې، پر شا يې راخوره شوې سړه لړې، په چټکۍ پر ټول ځان او په يو ډول په خوريدو وه.

دينيسوف، وويل:

-ښکاري چې هرڅه چمتو دي، درځئ ، آسونه راولئ.

آسونه يې راوستل. دينيسوف قزاق ته په ډېر قهر شو چې د هغه د آس تنګ ښه کلک تړل شوی نه و. هغه تر ښکنځلو وروسته و دانګل او پر خپل آس کېناست. پيتيا د خپل آس جلو نيولی و. آس د عادت له مخې غوښتل د خپل خاوند ورنو ته خوله وروړي، خو پيتيا پرته له هغه چې خپل درونده والي ته پام وکړي، وې دانګل او پر خپل آس کېناست، دده شاته ، په تياره کې، راخوځېدلي سواره ته مخ ورواړاوه، دينيسوف ته نېږدې شو او وې ويل:

-واسيلي فيدرو ويچ ! ماته يوه دنده راکوئ ؟ مهرباني وکړئ، دخدای لپاره !

(c) ketabton.com: The Digital Library

دينيسوف، ګوا کې پيتيا چور هېر کړی و ، د هغه خوا ته يې مخ ور واړاوه او په ټينګه يې وويل:

- له تاسو نه يوه هيله لرم، زما تر څنګ به اوسئ. او هېڅ پلو به نه خوځېږئ.

د ټولې لارې په اوږدو کې دينيسوف، نور نو يوه خبره هم ونه کړه او چپه خوله روان وه. ګله چې د ځنګله څنګ ته ورسېدل، هوا ښه روښانه شوې وه. دينيسوف، په کراره ، اېساول ته څه وويل او قزاق د هغه او پيتيا تر څنګ تير شول. کله چې ټول را ورسېدل، دينيسوف خپل آس وخوځاوه او مخ ښکته پر غونډۍ شېوه شو. آسونو چې د شا پښې يې کږې وږې کولې، په داسې حال کې چې سواره پرې سپاره وو، کرار کرار، په ريږديدا ريږديدا ، ښکته د شيلې پلو ته ښکته شول. يوازې لرې لرې شيان وو چې د لړو په څپو کې نه ښکاريدل. دينيسوف چې شيلې ته ورسېد ، د سر په ښنبه يې ، تر څنګ ولاړ قزاق ته اشاره وکړه او وې ويل:

-ښنبه !

قزاق لاس پورته کړ او ښکته په شيله کې د ډزو غږ پورته شو او له ډزو سره همهاله دآسونو د ګامونو شر او شور چې وړاندې يې دانګل او له هغو سره مل د سرتيرو شور او ځوږ چې له هرې خوا راټول شوي وو ، د درې په فضا کې انګازې جوړې کړې وې.

د آسونو او سرتيرو د دغه غريو سره سم، پيتيا د آس ډډې ته متروکه ورغبرګه کړه ، قبضه يې وخنډله او پرته له هغه چې د دينيسوف، دغې خبرې ته چې د هغه له څنګه به نه لرې کېږي، پام وساتي وړاندې هه کړل او د ډزو په اوريدو سره داسې ورته بربښېدل چې شا او خوا د سهار رڼا خوره شوې، لمر په تندي ولاړ او تنکنده غرمه وه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه د پله آپلو ، آس یرغه کړ. تر هغه نه وړاندې، په واټ کې قزاقان روان وو. دی، د پله پر سر، هغه قزاق ته چې له خپلو ملګرو نه شاته پاتې و، ور ورسېد. په تلوار له هغه نه تیر شو، یو شمېر پوځیان چې ښايي فرانسویان به وو، په مخه ورغلل. هغوی د واټ له ښي خوا نه کینې خواته منډې وهلې. له هغوی نه یو تن، د پیتیا تر آس لاندې په خټو کې ولوید. دیوې ځپرې مخې ته څو تنه قزاقان را ټول وو او کوم څه یې کول. د ګڼه کوڼې له منځه وحشتناکې چغې راوتلې. پیتیا دغې ګڼه ګوڼې ته ورنېږدې شو او لومړې څېره یې چې ولیده، یو فرانسوي سرتیری و رنګ یې الوتی ، لاندنۍ ژامه یې رېږدیده او هغه نیزه ډوله لرګی یې چې دده خواته په نښه و ، لاس کې نیولی و.

پیتیا چغې کړل:

-هورا زلمیانو !

هر څه زموږ منګلو ته لویدلي.

د خپل آس جلو یې کېښکود او خپل تود شوی آس یې وړاندې کوڅې ته وروځغلاوه.

وړاندې ډزې روانې وې، له هرپلوه قزاقان، سواره پوځیان او هغه اسیران چې جنډه جنډه جامې یې اغوستې وې، په منډو وو او داسې چغې سورې او رمباړې یې وهلې چې د پوهېدو وړ نه وې. دا ګرانه و چې څوک پوه شي چې هغوی څه وايي. یوه فرانسوي چې ککره یې بربنډه، خواشینې بشره یې تکه سره، شین بخوند کوټ یې اغوستی و ، د سورو پوځونو په وړاندې یې، نیزه په لاس د ځان ساتنه کوله. تر هغه چې پیتیا ورورسېد ، فرانسوي لویدلی و. په زړه یې بیا له دې امله اند ښنه راخوره شوه چې بیا ناوخته رارسېدلی و. هغه به خورا تلوار هغې خواته ودانګل چې د پر له پسې ډزو غږ ترې راته. ډزې د هماغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کور په انګړ کې رواني وې چې پرون شپه دی او دولوخوف، هلته تللي وو. فرانسویانو دبوټو او نیالګیو په ډک باغ کې، ددغو بوټو او نیالګیو تر شا سنګر نیولی و

او پر هغو قزاقانو یې چې د دروازې شا او خوا یې ګڼه ګوڼې جوړه کړې وه، ډزې کولې. پیتیا چې دروازې ته ورنږدې شو، د لوګو او باروتو منځ کې یې دولوخوف ولید ، د هغه بشره له ډاره او رنګ الوتنې نه تکه شنه اوښتې وه. رمباړې یې وهلې او خپلو کسانو ته یې سپارښتنې کولې. کله چې پیتیا هغه ته ورنږدې شو ، هغه وویل:

-له کوره راتاو او پلیو ته سترګه په لاره شئ.

پیتیا چغې کړل:

-سترګې په لار، سترګې په لار، دڅه لپاره ؟ وړاندې ؟

پرته له هغه چې یوه شېبه تم شي، هغې خواته چې، د ډزو غږ ترې راته، ورودانګل. هغې خواته چې له بل هرځای نه هلته، لوګی او باروت زیات وو. د کارتوسو ، دډزو غږ اوریدل کېده. مرمۍ خورې ورې لاړې او بې ښې ولګېدې. یو نیمه یې په څه کې ونښتې. قزاقان او دولوخوف، له دروازې نه ، انګړته د پیتیا پسې ورننوتل. فرانسویان چې دګڼ لوګي په څپو کې هره خوا خواره وو، چا وسلې ارتېږلې، چا منډې وهلې، دبوټو او نیالګو له شا راوتل او د مخې له خوا راتلونکو قزاقانو پلو ورغلل او ځېنې نورو هغو دغونډۍ په لمنه کې د چینو پلو ته په منډه مخه کړه. پیتیا همداسې پر آس سپور و. دانګړ په منځ کې روان و. ددې پر حای چې هغه، د خپل آس جلو ونیسي. دوړاه لاسونه یې په چټکۍ او عجیبه بڼه وخنډل او ځومره چې مخکې روان و، په هماغه اندازه یوې خواته کږیده، د هغه آس، د هغه نغري پلو ته چې د سهار په رارسېدو په مړ کېدو و، ورغي. ناڅاپه ودرید او پیتیا ل یو

(c) ketabton.com: The Digital Library

درونډ پېټي سره غونجېده، خو د هغه سر ناخوځېدونکی پاتې و. مرمۍ يې پر ککره لګېدلې وه.

دولوخوف، دفرانسويانو له مشر سره چې د خپلې تورې په سر يې دتسليمۍ په نښه سپين ټوکر غوټه کړی و او له کوره ووت، تر خبرو وروسته، له آسه راکوز شو او د پېټيا د مړي خواته چې خلاصه غېږ او ناخوځېدونکي لاسونه، پر ځمکه پروت و، رنېږدې شو. هغه وويل:

- پای ته يې ورسېدل.

دا يې وويل، پاځېد او له دروازې دباندې، د دينيسوف هرکلي ته چې دده خواته رروان و، ورووت.

دينيسوف چې له هماغه لرې نه لويدلی پېټيا چې د مرګ نښه يې څرګندوله، ولید، چغه کړل:

-وې واژه !

دولوخوف، تکرار کړه:

-پای ته ورسېده.

داسې برېښېده چې ددغې خبرې له تکراره خوند اخلي. دايې وويل او په چټکۍ د هغو اسيرانو خواته چې تلوار اخېستي قزاقان ترې راچاپير شوي وو، ورغي او پر دينيسوف يې غږ وکړ:

- اسيران به نه نيسو !

دينيسوف، پرته له هغه چې ځواب ورکړي، دپېټيا خواته ورغي، له آسه راکوز شو، په رېږديدونکو لاسونو يې، دپېټيا د وينو او په خټو لړې مخ چې بيا شين شوی و، د ځان خواته راواړاوه او دپېټيا خبرې يې وريادې کړې:

-زما عادت دی، کوم خواږه چې ولرم، هغه نورو ته ورکوم، خورا ښه مميز دي، تول يې دروا خلئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او قزاقان هغه غږ حیران کړل چې د سپې غپېدا ته ورته و. دینیسوف په تلوار سره، له هغو نه مخ واړاوه، هلته دریدلي اغزن سیم ته ورنږدې شو او ځان یې ترې ټینګ کړ.

د هغه روسي اسیرانو په منځ کې چې دینیسوف او دولوخوف راخوشې کړي وو، پییر بېزاوخوف هم و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲

له هغې ورځې نه چې د روسي اسيرانو ډله چې پيير هم په کې و، له مسکوه راوتلې وه، د هغو په اړه هيڅکله د فرانسوي قوماندانۍ له خوا کومه نوې سپارښتنه را رسېدلې نه وه. د اکتوبر په دوه ويشتمه نېټه، نور نو له هغوی سره ته هغه قطعه او نه کومه کراچۍ، چې له دوی سره له مسکوه راوتلي وو، هيڅ پاتې نه وو. نيمايي کراچۍ چې په هغو کې کاروان، خواړه او کالي بار، لا په هماغه لومړيو مزلونو کې وو، قزاقانو لاندې کړل او نيمايي هغه يې تر دوی نه مخکې وړاندې تللي وو. له هغو سواره پوځيانو نه چې پلي پاتې شوي وو او په لومړۍ سر کې د دوی مخې ته روان وو، يو هم پاتې شوی نه و. تول تري تم شول. هغه توپچي پوځ چې په لومړيو رباطونو کې دوی تر خپلې مخې ليدل، نور خپل ځای د مارشال ژونو، د قطعې لويو لويو کتارونو او ډلو ته چې د وستفالتي (له سرتيرو جوړه شوې خدمتګاره ډله) د ډلو له خوا يې ساتنه کېده، پرېښی و. د اسيرانو شاته د سورو پوځيانو د وسايلو کتار را روان و.

د ويازما له سيمې چې مخکې فرانسوي پوځيان په درې کتارونو کې روان وو، اوس ديوې ګډې وړې ډلې په توګه خوځېده. په دغه پوځ کې اله ګوله او بې نظمي چې د پيير په لومړۍ رباط کې ورته پام شوی و اوس په بې ساري توګه لا پسې زياته شوې وه.

په هغې لارې کې چې دوی روان وو، دواړو خواوو ته يې، بې شمېره مړه آسونه پراته وو، جامې څيرې پوځيان چې له خپلو قطعو يا ډلو نه وروسته پاتې وو، کله به له خپلو ډلو سره يو ځای شول، کله به با

(c) ketabton.com: The Digital Library

له هغو ببرته پاتې او کله به هم چور ځای پر ځای پاتې شول. په دغه مارش کې څو ځله، په دروغو دچغو ډهل غږېدلی و، پوځیانو خپلې وسلې چمتو کړي وې، ډزې او وارونه يې کړي وو، تښتېدلي وو، ببرته راټول شوي وو او يو بل يې د هغو دروغجن وحشت له امله چې خپله يې پر ځان راوستی و، ښه ښکنځلي وو.

د سواره پوځ مهمات او وسايل، د اسيرانو ډله او د مارشال ژونو، کراچۍ او ګاډۍ چې د دريو ګړو خو نامنظمو ډلو يا کاروانونو په توګه روانې وې، که څه هم لا تر اوسه د جلا او بشپړو قطعو په ډول برېښېدې، خو بيا هم په چټکۍ سره خورې ورې کېدې.

په هغه کتار يا ډله کې چې په پيل کې يو سلو شل ګاډۍ او کراچۍ روانې وې، اوس شپيته عرادې هم پاتې نه وې. شپيته نورې يې يا روسانو تالا کړې وې او يا خپله فرانسويانو چېرې پرېښې وې. د ژونو و د قافلې هم څه ګاډۍ يا کراچۍ پرېښودل شوې وې. د داوو، د قطعې شاته پاتې کسانو پر دغه کاروان بريد کړی و او درې ګاډۍ يې ترې لاندې کړې وې. پېير د المانيانو له خبرو نه په دې پوه شوی و چې د دې قافلې د ساتنې لپاره د ګمارل شويو ساتونکو شمېر، تر هغو ساتونکو نه زيات وو چې د اسيرانو د ساتنې لپاره ګمارل شوي وو. يو الماني سرتيری خو يې په خپله د مارشال په سپارښتنه چنماري کړی و. هغه په دې تورن شوی و چې په جيب کې يې د مارشال د سپينو زرو يوه کاچوغه پيدا شوې وه.

د دغو درې کاروانونو د اسيرانو ډله تر ټولو زيات کمه شوې وه، له هغو درې سوو تنو نه چې له مسکو راوتلي وو اوس له سلو نه کم کسان پاتې وو. د سرتيرو لپاره، د سواره پوځ د ذينونو او په خپله د مارشال ژونو، تر ساتنې نه، د اسيرانو ساتنه، ګرانه تمامېدله، هغوی په دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوهېدل چې د آسونو ذینونه یا د مارشال ژونوو، د سپینو زرو کاچوغې به یوځه یا چاته په کار شي، خو په دې نه پوهېدل چې د غه ډله روسي اسیران چې د دوی په څېر لوڅ، وږي، تږي او د مرګ په حال، هرچېرې له پښو پاتې کېدونکي(دوی ته سپارښتنه شوې وه چې هرڅوک له پښو پاتې کېږي، باید وویشتل شي)ولې دوی ساتي. دا خبره نه یوازې د پوهېدو وړ نه و بلکې کله ناکله خو خورا د کرکې وړ هم برېښېده.

دا تصور کېده چې له دې خبرې نه د دوی ډار د دې لپاره و چې په دغه غمرلي حالت کې چې دوی خپله راګیر وو، پرخپلو اسیرانو یې رحم را ونه پارېږي.

د داراګاپوژ، په سیمه کې چې کله سرتیرو خپل اسیران په یوې تبیله کې بندیان کړي وو او خپله یې پر خپلو زیرمو تالان جوړ کړي وو، څو تنو اسیرانو له هغه ځایه ښمځه وهلې وه او تښتېدلي وو، خو فرانسویانو هغه نیولي او ویشتلي وو.

هغه دود چې په مسکو کې د اسیرانو د ساتنې لپاره یې سپارښتنه شوې وه او د هغه له مخې باید اسیر افسران او اسیر سرتیري جلا جلا وساتل شي، له پخوا راهیسې له پامه غورځېدلی او چایې مراعات نه کاوه. هغه کسان چې لا خوځېدای شو، ټول به ګډ روان وو. پیېر له هماغه دربیم ګرځنې نه وروسته، له کراتایوف او د هغه له خړرنګې کوږپښې سپي سره چې کراتایوف ته یې د خپل خاوند په سترګه کتل، یوځای شوی و.

له مسکوه تر وتلو، درې ورځې وروسته، په کراتایوف، بیا هغه تبه ولګېده چې له اسیرېدو د مخه د هغه له امله په روغتون کې بستر شوی و. به هره اندازه چې کراتایوف تبې خوار او ضعیفاوه، په هماغه اندازه پیېر ځان له هغه لرې کاوه. له هغه وخته چې کراتایوف ناروغ او ضعیفه

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوی و، پییر نه یوازې له هغه سره په یوه کوټه کې نه او سېده بلکې هڅه یې کوله چې هغه ته ورنېږدې هم نه شي. هغه ته به چې ورنږدې شو، د هغه زګیروي به یې اورېده او له هغه نه دلګېدونکي بوی نه به په عذاب و، نوځکه یې نور ځان له هغه نه لرې کاوه او نور یې د هغه خیال نه ساته او آن فکر یې هم نه پرې کاوه.

پییر، د اسارت په زندان کې، نه د تفکر او استدلال له مخې بلکې دژوند په ټول مفهوم سره په دې پوه شوی و چې انسان د نیکمرغۍ لپاره پیدا شوی او خپله نیکمرغي په انسان کې او د هغه د طبیعي انساني اړتیا په سرته رسېدو کې نغښتې ده. د انسان بدمرغي نه په اړتیاوو بلکې په زیاتوالي کې ده. پییر، د دې وروستیو دروځو په یون کې، په یوه نوي رښتینتوب او خواخوږوالي پوه شوی و، هغه په دې پوه شوی و چې په دنیا کې، د وحشت وړ هیڅ څه نه شته. هغه په دې هم پوه شوی و چې په دنیا کې هیڅ داسې حالت نه شته چې، انسان په هغه کې د بې پایه نیکمرغۍ او آزادۍ خاوند شي. دغه راز د اسې حالت هم نه شته چې انسان په هغه کې چور بدمرغه او بې واکه وي. هغه په دې پوه شوی و چې د انسان رنځ او ازادۍ یوه پوله لري او د دغو دواړو پولې خورا سره نږدې دي. هغه په دې هم پوه شوی و چې د یوه انسان پر ګلابي بستر، د یوې ګلپاڼې دراغورځېدو د خواشینۍ، د هغه، د هغې نننې خواشینۍ او خوابدۍ نه کمه نه ده چې پرلمده ځمکه بربنډ څملي، دځان یوه خوا یې له سړو ربړدي او د ځان بله خوا یې داور له تودخې سوځي، د هغه پښې چې اوس د هغه د سوري شوي بوټ په اندازه خوړېده، لکه پخوا به یې چې د نڅاد ټینګو او تنګو بوټو د پښو کولو له کبله پښې خوږېدلې، هغه په دې پوه شوی و، کله چې هغه په خپله خوښه، لکه هغه شان چې ده خپله تصور کاوه، له خپلې ښځې سره واده

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړ، هغه تر هغه څه نه چې اوس په تبیله کې ویده و، زیاته آزادي نه درلوده. په هغه رنځونو کې چې ده وروسته د اسارت درنځونو په نامه نومول، خو په خپل وخت یې هومره نه و، احساس کړي، تر ټولو بد یادونه، د هغه دلوڅو چاودو پښو، د دردونو یادونه وو. دآس غوښه خوړه او هضمېدونکې وه، د شاړو څمکو تریو والي چې دوی د مالګې پر ځای په خوړو کې کاروله، هم ښه مزناکه وه. هوا هم هومره بده نه وه، نور نو ساړه نه و، دوروځې به یې په خوځېدا ځان تود اوه، د شپې به یې اورونه بلول او سپږو به چې چیچه، د هغو له چیچېدو به تودیده. یوازې یو شي، په پیل کې ورته ګران او دده لپاره زورونکی و او هغه دده پښې وې.

ددغه یون په دویمه ورځ کله چې پیېر د خپلو پښو د ښنګرو او د هغو اډکو ته وکتل، وې ویل چې په دې رنځورو پښو تګ ناشونی دی، خو کله چې ټول پاڅېدل، هغه هم وخوځېد، ګوډ ګوډ کېده، همدا چې وروسته لږ څه تود شو، د هغه دردونه کرار او دی بې درده وخوځېد. ماښام یې چې بیا خپلو پښو ته وکتل، بیا په وحشت کې شو، مګر ده د هغو له کتنو مخ واړاوه او ځان یې په بل څه اخته کړ.

پیېر، نوی دانساني ژوند په توان او د پام اړولو په هغه ژغورونکي واک پوه شوی و چې انسان ته خدای وربښلی دی.. که څه هم د هغو له ډلې نه په سلګونو تنه، په دې ډول وژل شوي وو، خو نه یې لیدلي او نه یې اوریدلي و چې څنګه له پښو، پاتې کېدونکي اسیران ویشتل او وژل شوي وو. هغه د کراتایوف په اړه چې ورځ تر ورځې، ناتوان کېده او دا په ډاګه وه چې د هغه برخلیک هم باید د نورو وژل شویو اسیرانو په شان وای، فکر نه کاوه. پیېر، تر دې لا کم د خپل ځان په اړه فکر کاوه. څومره چې به پر ده حالات خرابېدل، څومره به چې راتلونکې،

(c) ketabton.com: The Digital Library

لابد مرغه او وحشتناکه بربښېده، د هغه څه برخلاف چې دی ورسره لاس او ګرېوان و، د هغه پر ذهن داسې خوږو خوښې پارونکو لېوالتیاوو او آرامه کوونکو خیالونو چې دده له اوسني حالت سره یې هېڅ ډول اړیکي نه لرل، راخوریدل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳

د دويشتمې نېټې غرمه. پېير، دغونډۍ له چيکړو پر ډکه او يخ وهلې لوړه روان و او خپلو پښو او لوړې ژورې لارې ته يې کتل. کله ناکله به يې خپلې شا او خواکې د اسيرانو ډلې ته چې د ټولو بشرې ورته آشنا وې وکتل او بيا يې خپلو پښو ته سترګې وروا ړولې. دا او هغه دواړه ددې لپاره په يوه اندازه خپل او آشنا وو. د کراتايوف کوږ پښې، خړ رنګه سپی چې "خړکي "غږ به يې پسې کاوه، خپله لکۍ يې ښوروله او په خوښۍ يې منډې وهلې. بيا به يې کله د وروستيو پښو نه يوه، د خپلې خوښۍ اوخوند لپاره ګېډې لاندې راپورته کوله او په درې پښو به يې ټوپونه اچول اوبيا به يې په غپا غپا پر څلورو پښو، پر هغو کاغانو چې د واټ څنګ ته ناست وو، ورودنګل. "خړکي "اوس تر هغه وخته چې په مسکو کې ژوند کاوه، خورا خوښ او څورب بربښېده. څلورو خوا ووته يې غوښې پرتې وې. له انساني غوښو نيولې بيا د آس تر غوښې پورې ، دخوسا کېدو په حال کې وې. د خلکو ګڼه ګونې دغو غوښو ته د لېوانو د نېږدې کېدو مخه نيولې وه، نو له دې چې "خړکي "به چې هرڅه غوښتل، هومره به يې خوړلی شول.

له سهاره بارانګوټی وريده، داسې بربښېده چې شېبه په شېبه به ودرېږي، او آسمان به شين شي. خو څو شېبو نه وروسته، اوربدو ېبرته زور واخېست. باران وهلې ځمکې نور نو د اوبو دمنلو زغم نه درلود، نو ځکه اوبو شودويارو ته مخه کړې وه.

پېير روان و شا او خوا يې کتل، خپل قدمونه يې درې درې شمېرل او هر درې قدمونو نه وروسته يې خپله يوه ګوته اړوله. په زړه کې به يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

باران ته مخ وراړاوه، هغه سره به يې د زړه خواله کوله او ويل به يې:

-ښه ده، ښه ده، نور، نور...

هغه داسې انګېرله چې د هېڅ شي په اړه فکر نه کوي، خو د هغه زړه لرې لرې، ژور ژور د کومې غورې او آرام ښېوونکې اند ښېنې په خيالونو کې ډوب و او فکر يې کاوه کراتايوف ته د غه اند ښېنه، دده له پرونيو خبرونه، يوه نازکه او روحي لېوالتيا نه راپيدا شوې اند ښېنه وه. پېير چې له سړو نه ريږېده، پرونۍ شپه يې په خپل شپني ځای کې د مړه کېدونکي اور په وړاندې تېره کړې وه. هغه پاڅېد او هغه نغري ته چې شغلې يې وهلې، ورغي، پلاتون (کراتايوف) د همدې نغري خوا ته ناست و، هغه خپل کوټ لکه د کليسا د پاپانو په څېر چې سر په کې پټوي، په سر اچولی و، په خورا خوند او په زړه پورې ژبه يې چې دده د ناروغۍ ځړګندونه يې کوله، هغه نکل چې په وار وار پېير ترې اوريدلی و، سرتيرو ته وايه. شپه له نيمايي اوښتې وه، دا هماغه وخت و چې هره شپه به په همدې وخت په کراتايوف تبه لګېده، دا هماغه وخت و چې شپه به په پخېدو او کيسې به توديدې. پېير چې نغري ته ورنېږې کېدو سره سمهاله د کراتايوف ناروغ او کمزوری غږ اوريده او د هغه غمرلې څېره چې د اور په رڼايۍ کې ښه ځرګنده شوې وه، وليده، په زړه کې يوه بده ناخواله احساس کړه. هغه د غه سړي ته، د خپل احساس او خواخوږۍ له راپاريدو نه ډاريده، غوښتل يې له هغه ځايه لرې شي، خو بل نغری نه و، نو ځکه دی، دې ته اړوت چې هماغلته کښېني، خو هڅه يې کوله پلاتون ته ونه ګوري.

هغه وپوښتل:

-څه دي؟ روغتيا دې څنګه ده؟

کراتايوف وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- روغتیا ، روغتیا څه وي ؟ په روغتیا پسې خو به او ښکې نه تویوم. خدای مرګ نه راکوي.

کراتایوف، دا وویل او د خپلې پیل شوې کیسې ویلو ته یې دوام ورکړ.

پلاتون چې پر وچ او رنګ الوتي مخ یې موسکا خوره وه او په ځانګړي خوښۍ یې سترګې ځلېدلې، وویل:

-هوکې زما وروره ! هوکې زما وروره !

پیېر په دې کیسه ښه پوهېده. کراتایوف، یو شپږ اوه واره دغه کیسه ده ته یوازې او په ډېر خوند او رنګ او احساس کړې وه. څنګه او څومره چې پیېر په دغې کیسه پوهېده، هغه اوس دغې کیسې ته دیوې نوې کیسې په شان غوږ ونیو او د کراتایوف دکیسې ویلو دوخت خوند ، شور او لیوالتیا پیېر ته هم ورلېږدیدلي وو. دا کیسه د یوه زاړه ، ښه خلقه او نیاومن سوداګر بوډا کیسه وه چې له خپلې کورنۍ سره اوسېده او یوه ورځ له خپل بډای ملګري سوداګره سره د ماکارو ، سیمې ته تللی و. دوې شپې هغه دواړه سوداګر په یوه مسافرځای کې ویده شوي وو. دواړه سوداګر ویده شول، خو بله ورځ سهار چې یو سوداګر راویښ شو ، د هغه ملګری وژل شوی، شتمني یې تالان شوې او په وینو لړې چاړه دده تر سروبړدي لاندې پیدا شوې وه. قاتل محکمه شو ، تورن شو او جزا یې ولیده.

او کراتایوف زیاته کړه:

- هغه شان چې قانون حکم کاوه دغه سوداګر قاتل دجبرې کار سیمې ته ولېږداوه.

- هوکې زما وروره !

(پیېر په همدې برخه کې د کیسې اوریدو ته غوږ شو). په دې کیسې

(c) ketabton.com: The Digital Library

لس او که څه زيات کلونه تير شول، دا سوداګر په هماغه زندان او د جبرې ځای په سيمه کې اوسېده. هغه شان چې تقدير و، بوډا هر څه ته غاړه ږدي، کوم بد کار نه کوي، هر څه زغمي، خو يوه هيله لرې او هغه له لويه خدايه د مرګ هيله وه.

- ډېر ښه!

او يوه شپه له همدا مور غوندې، د دغه زندان زندانيانو سره راټولېږي، دغه بوډا سوداګر هم له هغوی سره دو. دوی دا سره وايي چې هر يو بايد، او وايي چې څوک په څه ګناه زنداني شوی دی او څنګه يې د خدای له ارادې نه غاړه غړولې ده او د هغه په وړاندې مخ توری دی. هر چا هر څه ويل:

- چا ويل چې څوک يې وژلی دی، چا ويل يو څه يې کړېې دي؟ چا ويل يې دوه يې وژلي دي، بل ويل چې اور يې لګولی دی، هغه بل ويل چې له يو څه تښتېدلی او يو نيم خو ويل چې هسې بې ګناه يې راوستی دی. يوه چا له بوډا نه وپوښتل:

-ښه بابا جانه ته د څه لپاره دلته زورېږې؟

هغه وويل:

- هو کې ګرانه وروره! درته ووايم چې زه نه د خپلو ګناهونو بلکې د نورو ګناهونو له امله دلته راغلی يم، هو کې، مانه سړی وژلی دی، نه مې غلا کړې ده او دا درته ووايم چې ما خپل مالونو هم نوروته ورکول. زه، زمامهربانه ورونو! درته وويل شي چې زه سوداګر وم، خورا زيات شتمني مې درلوده.

هغه همدا سې خپله کيسه هغو ته کوله او هر څه يې په ترتيب هغوی ته ويل:

-ورونو زه په خپل غم کې نه يم، هو کې زه خدای درته رالېږلی يم،

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو زما زړه یو ازې خپلې زړې ښځې او ماشومانو ته سوځي.

او ټنګ په ژړا شو او وې ژړل.

ته د خدای رضا ته ګوره چې د هغه سوداګر وژونکی هم د دوی په منځ کې ناست و ، زړه یې پر هغه بوډا سخت خوږیده ، هغه قاتل په یوې ځانګړې ادا آ هغه بوډا سوداګر ته ورنېږدې کېږی او پوښتې یې:

-بابا جانه دغه پېښه چېرې پېښه شوې وه ؟ چېرې او کوم وخت ؟

راپاڅېدا او د سپین ږیري پښو ته ګونډه شو ، هغه ته یې وویل:

-ته زما له خوا تر سره شویو ګناهونو له کبله دلته ناست یې ؟ ته خو تالا والا او تباه شوی یې. ګورئ او خلکو ! ټول ښه ځیر شئ ! خدای په خپله ښه پوهېږي، دغه سړی بې ګناه او دا ټولې بدۍ ورځې یې هسې زغملې دي، هغه سوداګر ما وژلی و. هوکې بابا ! ته ویده وې او ما هغه چاړه چې هغه سړی پرې وواژه، ستا تر بالښت لاندې کېښوده. ما وبښه بابا !د خدای لپاره ما وبښه !

کراتایوف چوپ شو ، په خوښۍ وموسېد او اور ته په کتو کتو کې یې ، یو لرګی په اور کې ځای پر ځای کړ.

سپین ږیري هغه ته وویل:

-خدای دې وبښه ! مونږ ټول د خدای پر وړاندې ګنهګاران یو. دا هم زما د خپلو ګناهونو ډالۍ ده.

هغه خپله په ژړا او تودې تودې اوښکې یې له سترګو راتویې شوې. د کراتایوف موسکا لا پسې وغوړیده ، دا سې چې دغه غوړیدا د هغه پر ټولې څېرې راخوره شوه. دا سې بربښېده ، د هغه څه په اړه چې دی اوس فکر کوي او غواړي هغه ووایي ، د هغې کیسې د ویلو ټول خوند په کې نغښتی دی، هغه وویل:

- ښه ګوربته ! څه فکر کوي ؟ هېڅ ، ځي او د زندان مشر ته ځان

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورپېژني چې قاتل ته يې او دا ورته وايي چې شپږ تنه دې وژلي دي ؟ (ستر داړه مار او وژونکی و) خو زړه مې دغه سپين ږيري ته سخت وسو، زه نه غواړم چې له مانه په عذاب شي.

هرڅه يې وويل، وې ليکل او هغه شان چې ښايي ، ټول يې ولېږل. هغه زندان خورا لرې پروت و، تر هغه چې هغه ګنهګار محکمې ته ورسېږي، بيا هغه محکمه شي، بيا لکه هغه چې ښايي محکمه پريکړه وکړي او هغه حکم وليکل شي، بيا مشران هغه لاسليک کړي او بيا هغه حکم څار(پادشاه)ته ورسېږي، بيا څار دبوډا دښنني فرمان لاسليک کړي اوبيا دغه بې ګناه سوداګر آزاد شي. د هغه ظلم له امله چې پر هغه شوی دی، ښښنه ترې وغوښتل شي، هغه وپالل شي او خواخوږي يې وشي. ډېر وختونه پرې تير شول. هرڅه چې و، په ورځو کې يوه ورځ دغه فرمان راورسېد ، د سوداګر لټه پيل شوه. دغه شان بې ګناه سپين ږيری چېرې دی ؟ او څنګه يې دا ټول زغملي دي ؟ همدلته وه چې د کراتايوف لاندنې ژامه څه وريږديده، خو بيايې هم دوام ورکړ:

- هو کې ګورېته !

کراتايوف، خپله کيسه پای ته ورسوله او پرته له هغه چې څه ووايي، تر ډېرې پورې يې وموسېد او مخامخ يې چېرته کتل.

نه خپله کيسه بلکې د هغه رازمن معنويت، د هغه ښادي ښودونکې خوښي چې د کيسې د ويلو په وخت کې د کراتايوف، پر څېرې راخوريده او د هغې ناپېژندل شوې خوښۍ پټې ولولې، د پيير پر روح لاسبری شوی و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۴

ناڅاپه د يوې چغې غږ واوريدل شو:

- پر خپلو ځايو ودرېږئ !

د اسيرانو او د هغوی د څارونکو ترمنځ يوه د خوښۍ ښوونکې ولولې او زيري راوړونکې پېښې، څه پرتمينې نښې راڅرګندې شوې او له هرې خوانه د قوماندانانو چغې اوريدل کېدې. له کينې خوانه، ډښکلو او نويو پاکو جامو اغوستونکي سواره راښکاره شول. هغوی يرغه روان وو. د ټولو پر څېرو يو ډول داسې ګښې خوره وه چې ستر واکمن ته د نږدې کېدو په وخت دوګړو پر څېرو راخپرېږي. داسيرانو ډله خوره وره شوه... څارونکي رامخې ته شول او په خپلو ځايونو ودريدل، غږ شو:

- امپراتور ! امپراتور ! مارشال ګيرڅوګ !

او همدا چې د مړو او څوربوسورو ډله تيره شوه، ديوې ګاډۍ د راتګ غږ چې خړ رنګو آسونو کشوله، واوريدل شو. پيير يوه شېبه، ديوه سړي څوربه، سپينه، ښکلې او آرامه څېره وليده چې درې کونجه خولۍ يې پر سر وه، هغه د مارشالانو له ډلې نه يو مارشال و. د پيير لوري او پام ته وراړونکې ونې، د هغه پام ځانته ورواړاه. پيير داسې وانګېرله چې دمارشال په تريو تندي شوې څېره کې چې له ده نه يې مخ آړاوه، څه عذاب او رنځ ليدل کېږي او هڅه يې کوله چې هغه له ده نه څېره پټه کړي.

يو جنرال چې په تکه سره څېره کې يې دډار نښې څرګندې وې او داسيرانو دډلې مشري يې کوله، خپل ډنګر آس يې يرغه کېدو ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

هڅاوه. هغه يوه بګۍ پسې مخه کړه. څو افسران سره يوځای شول او سرتيري هم پرې راټول شول. د ټولو څېرې ګڼې اخېستې او ډار ترې وريده.

پيير واوريدل چې ټول پوښتي:

-هغه څه وويل ؟ څه شی ؟ څه ؟

د مارشال د تيريدو په وخت کې، اسيران په يوه کوټه کې يو کنج ته شول او پيير، کراتايوف چې سهار راهيسې يې نه و ليدلی، وليد.

کراتايوف پر خپل ځای کې کېناست او د چنار ونې ته يې ډده ولګوله. د هغه په بشره کې د تيرې شپې د بې ګناه سوداګر د مظلوميت د نقل د خوښۍ نه پرته، يوه پرتمينه آرامتيا هم ليدله کېده.

کراتايوف، په مهربانه ګردو سترګو چې اوس له اوښکو ډکې وې، پيير ته کتل. داسې بربښېده چې هغه ته، د ځان پلو د نبږدې کېدو بلنه ورکوي او غواړي کوم څه ورته ووايي، خو پيير چې د ځان په اړه سخته انديښنه لرله، داسې وښوده چې د کراتايوف کتل يې نه دي ليدلي. او په تلوار لرې شو.

کله چې د اسيرانو ډله بيا وخوځېده، پيير شاته وکتل، کراتايوف دلارې څنګ ته، ترچنار لاندې ناست او د هغه پر سر ولاړ وو دوو فرانسويانو په خپل منځ کې څه ويل. پيير نور نو شاته ونه کتل او همداسې ګوډ ګوډ پر غونډۍ وروخوت.

د هغه له شانه، له هماغه ځايه چې هلته کراتايوف ناست وو د ډزو غږ واوريدل شو. پيير د غه ډزې په څرګنده واوريدې د دې ډزو د اوريدو سره همهاله دا ورياد شو چې هغه لا د مارشال د تيريدو له شېبې نه تر سميلينسکه پورې د پاتې رباطونو او مزلونو پيل کړي شمېر پوره کړی نه دی، هغه خپل شمېر ته دوام ورکړ. دوه فرانسوي سرتيري چې د هغو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دتوپکو له خولې نه لوګی وت، د پيير له ځنګه تير شول. د دوا ړو رنګ الوتی و. له هغو نه يو تن، پيير ته له شرم ډک غلچک ورولېږه. د هغه بشره د هغه ځوان بشرې ته پاتې کېده چې ده د خپلو اسيرو ملګرو د اعدام په وخت کې ليدلې وه. پيير چې دغه سرتيري ته وکتل، وريادشول چې ځنګه دغه سرتيري پرون نه ابله ورځ. پر نغري د خپل کميس دوچېدو په وخت کې، هغه و سوځاوه او ټولو پرې وخندل.

دشا له خوانه ، له هغه ځايه چې کراتايوف هلته ناست و ، د سپي د چغو او سورو غږ واوريدل شو ، پيير وويل:

- څه احمقه سپی دي، ولې دا چغې سورې وهي ؟

که څه هم له پيير سره تلونکو سرتيرو او د هغه ملګرو لکه په خپله دده په شان هغې خواته وکتل چې لومړی د ډزو غږ ترې واوريدل شو او بيا د سپي د رمباړې ، خو بيا هم د هغو څېرې ډېرې جدي وې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۵

دمارشال پوځي کتار او د اسیرانو ډله، د شمیشیوا په کلي کې تم شول. ټول، ډلې ډلې او نغري یې ولګول. پېیر هم یوه نغري ته ورنېږدې شو، دآس سره شوې غوښه یې وخوړه، د اورځنګ ته وغځېد او همداغه شېبه خوب یوړ. هغه هماغه خوبونه لیدل چې د برادینو تر جګړې نه وروسته یې په موژایسک کې لیدل.

بیا رښتیني ژوند دخوبونو له دنیا سره ګډیدل، بیا کوم چا، چې دی په خپله و که کوم بل څوک، ده ته، همالته په موژایسک کې دویل شویو ویناوو په څیر، کوم خیالونه ویل:

«ژوند هر څه دی، ژوند خدای دی، هر څه خوځېږي و ځای بدلوي او همدا خوځښت خدای دی او تر هغه پورې چې ژوند دی، دخدای د پېژندنې لذت هم شته. د ژوند ګرانښت دخدای ګرانښت دی.

دغه ژوند، د هغه له ټولو انځورونو او د هغه دنا سزا وړو رنځونو سره سره، له دغه ژوند سره مینه او لېوالتیا تر ټولو ګرانه او غوره نیکمرغي ده.

پېیر ته وریاد شول:

-کراتایوف!

هغه ته ناڅاپه لکه دژوندۍ څېرې په توګه، دجغرافیې کمکۍ ځانه او مهربانه ښوونکۍ چې چور دده هېر شوی و، وریاد شو، هغه بوډا ده ته وویل:

-صبر وکړه!

هغه بوډا ده ته دجغرافیې ګُره وروښودله، دا ګُره، یوه ژوندۍ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوځېدونکې او بې اندازې ګُره وه. د ګُرې مخ له داسې ټکويا څاڅکو چې خورا سره نښتي وو ، جوړ شوی ، ودا څاڅکی به ښوريدل، بې ځايه کېدل او يو ځای کېدل به. کله به له څو څاڅکو يو څاڅکی او کله به يو څاڅکي په څو څاڅکو بدل شول. داسې تصور کېده چې هر څاڅکی سره شيندل کېږي چې ډېر ځای ونيسي. . . .

بوډا ښوونکي وويل:

-او ژوند همدا دی !

پـېير فکر وکړ:

-څومره ساده او آسانه دی، ما څنګه نه شو کولای پخوا پـه دې خبره پوه شم.

ښوونکي وويل:

-خدای په منځ او تل کې دی، هر څاڅکی هڅه کوي، ددې لپاره لا زيات خپور شي چې خدای په ځان کې څرګند کړي. دغه څاڅکی پسې لوېږي، راټولېږي، يو ځای کېږي، د ګُرې له مخې ورکېږي، تل او ژورې ته ځي او بېرته راپورته کېږي. هوکې !دې کراتايوف ته وګوره !

-وشيندل شو او ورک شو !

ښوونکی زياته کړه:

-څنګه سر دې پرې خلاصېږي !

يو غږ وا وريدل شو:

-څنګه سر دې پرې خلاصېږی او کنه ؟او کنه بلا ورپسې !

او پـېير راويښ شو. هغه راپاڅېد او کېناست.»

يوه فرانسوي سرتيری چې څوشېبې مخکې يې يو اسير دنغري له څنګه شړلی و ، خپله دمنګلو پر سر اورته نږدې ناست و او په سيخ کې يې غوښه کبابوله. لستوني يې بډوهلي وو ، او له غټو غړو ډک

(c) ketabton.com: The Digital Library

لنډګوتي لاسونو يې چې له ويښتو ببر وو، سيخ په خورا مهارت پر اور چورلاوه. د هغه له خواشينۍ ډکه بشره او يرغلګر بانه، داور د شغلو په رڼايي کې له ورايه راڅرګند شول.

هغه ځان سره وبنګېد، په چټکۍ يې مخ دده شاته ولاړ سرتيري ته ورواړاوه او وې ويل:

-هغه ته بې تفاوته ده، داړه ماره درځه !

هغه سرتيري چې د کباب سيخ يې پر اور چورلاوه، په خواشينۍ ځېرې او تريو تندي پيېر ته وکتل. پيېر مخ ترې واړاوه او د تياري پلو يې وکتل. هلته يو روسي اسير، هماغه اسير چې فرانسوي د نغري له څنګه شړلی و، ناست او په کوم شي يې لاس واهه. پيېر وروړاندې شو او د سرتيري تر څنګ يې، يو ناست ژيړ رنګی سپی وليد، سپي لکۍ وښوروله او پيېر وويل:

-آه ! راغی، بلا...

هغه خپله پيل کړې خبره بشپړه نه کړه، هغه ته نابېره. پلاتون هغه غلچک ورياد شو چې د چنارو تر ونو لاندې د ناستې پر وخت يې ده ته ورکتلي و. له هغه سره هممهاله، هغه ډزې چې ده هلته اوريدلې وې، د سپي قولې، د فرانسوي سرتيرو له جنايته شرمېدلې ځېرې، د هغه له څنګه په چټکۍ د هغو تيريدل، د هغو له ډلې نه ديوه په لاس کې توپک چې له خولې نه يې لوګی خوت او په کورکې د کراتايوف نشتوالي، ټول او ټول ده ته هممهاله وريادېدل. دې يادونو پر ده ځپه ځپه يرغل کاوه او هغه په دې ډاډه شو چې کراتايوف وژل شوی دی، خو له دې سره هممهاله، په دې شېبه کې، د هغه په خيالونو کې، لوی خدای پوهېږي له کومه، د هغه مابنام يادونه راخواره شول چې ده د کيف په ښار کې، د خپل کور په برنډه کې له يوې ښکلې پولنډۍ ښځې

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره تیر کړي وو، خو دا چې ده ونه شو کولای، د هغو او خپلو ننیو یادونو ترمنځ اړیکي پیدا او پایله تري واخلي، سترګې یې وتړلې او د طبعیت اوړنی منظره یې، دلامبو له خاطرو او لوړې او ښکته خوځېدونکي ګړې له تصویرونو سره یوځای شول. هغه چپرته اوبه ته ورښکته شو، داسې چې اوبه یې له سره هم واوښتې.

د سپېدو مهال و چې هغه د ډزو او د چیغو سورو غږ راوېښ کړ، د پېښیر له څنګه نېږدې فرانسویان تښتېدل.

له هغو نه یوه تن چغې کړل:

- قزاقان !

او له یوې دقیقي وروسته، یوې ډلې چې روسي څېرې یې لرلې، پر ده شا او خوا راټول وو.

د پېښیر تر ډېرې پورې پر هغه څه سر نه خلاصېده چې هلته تیریدل، هغه له پلو نه د ملګرو د خوښۍ ناري سورې اوریدې. زړو سرتیرو، له قزاقانو او سورو پوځیانو نه غېږې تاوولې او له ژړا نه په ډکو نارو یې چغې وهلې:

- ورونو ! ماته ګرانو ! دزړه سرو !

سواره پوځیان او قزاقان له اسیرانو نه راتاوو شول او په تلوار تلوار، هغوته چا کالي، چا موزې او چا ډوډۍ ورکول. پېښیر چې د هغو په منځ کې ناست و، پر له پسې یې سلګۍ وهلې او آن یوه خبره یې هم نه شوه کولای. هغه، هغه لومړنی سرتیری نه و چې ده ته ورنېږدې شو، غېږ یې ترینه تاو کړه او په سلګو سلګو یې هغه ښکل کړ.

* * * *

دولوخوف دیوه کنډواله شوي کور، د دروازې تر څنګ ولاړ و او تر مخې یې، د بې وسله شویو فرانسویانو یوه ډله تیریده. فرانسویان له

(c) ketabton.com: The Digital Library

پېښې شوي حالت نه خورا نا آرامه وو او په خپل منځ کې په لوړه لوړه غږېدل، خو کله چې به هغوی، د دولوخوف له څنګه چې په کراره او نرمۍ يې په متروکه خپله موزه وهله تېرېدل او دوی ته يې په هيندا ريزو سترګو چې د هغوی لپاره يې د خوښۍ هېڅ زيری نه لاره، کتل، هغوی به چپ شول.

د دروازې بل څنګ ته د دولوخوف قزاق ولاړ و او اسيران يې شمېرل. او دهرو سلو تنو په پوره کېدو به يې يوه کرښه ويسته.

دولوخوف له هغه قزاقه چې اسيران شمېرل، وپوښتل:

-خو تنه شول ؟

قزاق ځواب ورکړ:

-دويمه سليزه پوره شوه.

دولوخوف وويل:

-خوځېږه ! خوځېږه !

ده دغه خبره چې خوځېږه، له فرانسويانو زده کړې وه او همدا چې دده سترګې په فرانسويانو لګېدلې، په هغوکې به د کرکې او دښمنۍ نښې راڅرګندې شوې.

دينيسوف چې قزاقي خولۍ يې له سره لرې کړې وه، په تريو تندي او غمجنې بشرې، هغو قزاقانو پسې روان و چې د پيتيا رستوف څنازه يې، په باغ کې د کېندل شوي قبر پلو وړله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲

د اکتوبر له اته ویشتمې چې ساړه پیل شول، د فرانسویانو تېښتې تراژیدي بڼه پیدا کړه. هغوی یا سړو وهل او یا د اورونو ترڅنګه سوځېدل یا ، خوبې بیا هم تالان شوي او غلا شوي شیان نه پرېښودل، د هغوی دریغ لا بدلیدونکی نه و. د بله ډله ټولواک ، سیمه ایزه امیران، ، شهزادګان او مارشالان ټول او ټول په خوځېدونکو ګاډیو او کراچیو کې له دغو قیمیتي پوستینونو او کوټونو او نورو غلاوو شویو غنایمو سره روان وو.

خو له مسکوه د وتلو له پیله لا تر او سه پورې د هغوی د تېښتې او شاتګ په دریځ کې کوم بدلون راغلی نه و.

له مسکو نه د ویازما تر سېمې پورې د فرانسویانو له درې اویا یزه پوځ نه، د ګارد له پوځه پرته(چې د جګړې په ټوله موده کې یې د تالان او شوکو نه پرته بل څه نه وکړي)د شپږو زرتنو نه زیات څوک پاتې نه وو. (له دغې ډلې نه پنځه زره تنه په جګړه کې وژل شوي وو)د غه شمېر له د ضرب وهلو په شان چې وروستې شمېرنې په خپل سر راڅرګندېږي، همدا سې راڅرګندیده.

فرانسوي پوځ دمسکو او یازما ، دیازما او سمیلینسک، د سمیو لینسک نه نیولې بیا بیریزنې ، له بیریزنې ته تر ویلنا پورې، دنورو ډولا ډول او سختو شرایطو لکه د سړو زیاتېدل او کمېدل، د پارتیزانو له دخوا د هغوی پسې اخېستل، د لارو بندیدل او له داسې نورو نه پرته، په پرله پسې له مینځه تلل او پو پناه کېدل.

د فرانسویان دغه پوځ تر یازما ، نه وروسته، ددې پر ځای چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پخوا په شان په درې کرښو روان وي، په يوې ګډې او له اله ګولې ډکې ډلې بدل شوی و. او تر پايه پورې همداسې روان و.

بريتـه، خپـل امپراتـور (ناپليون) تـه (ټـول پـه دې پـوهېږي چـې قوماندان، په خپلو ګزارشونو کې څومره غير رښتيني شيان په څومره مبالغه ليکي) وليکل:

تصور کوم دنده لرم، د سرتيرو او قطعاتو حالات، لکه هغه شيان چې خپله مې په دې درې ورو ستيو ورځو کې د هغو خوځېدا ليدلې، ستاسو همايوني اعلحضرت ته وليکم. پوځ څه کم ټول سره شړېدلی او خور ور شوی دی. د هغو سرتيرو شمېر چې ځان تر بيرق لاندې تګ ته اړ ګڼي، څلورمه برخه پاتې ده. پاتې کسان هر څوک په خپله خوښه، د خوړلو دلټولو او د نظم د کړکيچ نه د ژغورنې له کبله، هرې خواته ځي او تښتي. ټول د سميلنسک په اړه فکر کوي او دې ته سترګې په لاره دي چې هلته استراحت وکړي. په دې ورو ستيو ورځو کې سرتيري خپل ټوپک او کارتوس هسې ارتېږي. ستاسو همايوني اعلحضرت راتلونکی تکل چې هرڅه وي، هغه به وي، خو ملي ګټې دا غوښتنه کوي چې پوځ په سيملينسک کې راټول شي. هغه له غير پوځي او ناوړه کسانو نه پاک شي. دا سې کسان چې آسونه او وسلې ترې پاتې دي، څو ورځو استراحت او خوړو ته اړتيا ليدله کېږي. سرتيري له لوږې او ستړيا نه، مرګني حال لري او په دې ورو ستيو ورځو کې خو ډېر په لارو او تم ځايونو کې مړ شول. دغه د بد مرغۍ او خوارۍ حالات، هر څه لاپسې کړکيچن او ګواښمن کوي او که د دغې بد مرغۍ د مخنوي لپاره کومه چاره ونه سنجول شي، موږ به د خپل واک د ساتنې لپاره کوم پوځ ونه لرو.

د نوامبر نهمه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سیملینسک په دیرش ورسته واټن کې

فرانسویانو چې سیملینسک د خپلو هیلو او ارمانونو د غوړېدو ځمکه ګڼله، هلته ورسېدل، دخوړو او کالو د لاس ته راوړلو په هیله یې دیو او بل شکول او وژل پیل کړل، خپلې زیرمې یې تالا او دمغازو تر لوټولو وروسته ، خواره واره او وړاندې په تېښته وو.

پرته له هغه چې خپله پوه شي، چېرته او د څه لپاره درومي، ټول روان وو. ترټولو نه زیاته بې خبرې دنابغه ناپلیون وه، ځکه هېڅ څوک نه و چې هغه ته سپارښتنه یا مشوره ورکړي. خو ددې ټولو خبرو سره سره ده او د هغه کسانو خپل پخوانی عادت مراعاتول:

فرمانو نه یې لیکل، لیکونه اوراپورنه یې لوستل، ، ورځني مهال ویشونه یې جوړول، یو بل ته یې د اعلحضرت همایوني، زما ورور شهزاده اکسموله ! ټولواک ناپلیون !او نور نومونه یادول.

دغه فرمانونه یې او سپارښتنې ټول دکاغذ پرمخ وې، هېڅ چا هغه سرته نه رسول، ځکه هغه د سرته رسېدو نه وړ نه و ، که څه هم هغوی یوبل د همایوني اعلحضرت، ټولواک او ورور په نامه یادول، هغوی ټولو دا احساسوله چې هغوی، خورا خوار او سپک خلک دي چې د ظلم کاسه یې نسکوره شوې او اوس باید د خپلو کړو ځواب ووایي. سره له هغه چې هغوی دا سې ښودله چې د پوځ په غم کې دي، خو هغو هر یو یوازې دځان په اړه فکر کاوه او دا چې څنګه ژر تر ژره لاړشي او ځان وژغوري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۷

د شاتګ په وخت کې، د روس او فرانسې د پوځ عمليات له مسکوه تر نيمانا پورې د پټ پټاني او سترګو پټولو هغې لوبې ته ورته و چې تر پايه دلوبغاړو سترګې تړلې وي او کله ناکله د خپل ځان دښودلو لپاره يو زنګ وشرنګوي. په دې لوبه کې هغه لومړی ځوک چې بايد ونيول شي، له هر ډول ډاره پرته زنګ وهي، خو کله چې هغه له ګوانښ سره مخامخ شي، هڅه کوي چې د زنګ له شرنګېدو پرته ځان وژغوري. هغه له خپل سيال نه تښتي او زياتره وخت د تېښتې په خيال کې، سيال پر هغه برېد کوي او نيسي يې.

د ناپليون پوځ هم په لومړي سر کې کله نا کله ځان ښووده. دا هغه لومړني وختونه و چې دوی د کالوژسکايا لارې ته مخه کړه، خو وروسته چې د سيملينسک لاروته ورسېدل، هغو په تښتېدو تښتېدو کې زنګونه هم شرنګول. د هغوی زياتره په دې تکل کې وو چې ووزې، وتښتي، خو مخامخ پر روسانو وربرابرېدل.

دفرانسويانو تېښتې او هغو پسې مل د روسانو تلوار، ددښمن د تقربي ځای د پيدا کولو لپاره اصلي وسيلې، آسونه وو، چې د ستړيا له لاسه له پښو پاتې کېدل. دغه راز دواړو سيالو خواوو، د ځای د بيا بيا او ژر ژر بدليدلو له امله د اړتيا وړ اطلاعات يا په لاس نه راتلل او که رارسېدل هم، په خپل وخت نه رارسېدل. که په دويمه نېټه به خبر راورسېد چې د دښمن پوځ چېرې ځای پر ځای شوی دی، بله ورځ يعنې په دريېمه نېټه چې بايد پر هغو برېد شوی وای، دغه پوځ به بيا نور هم وړاندې تللی وو دا سې ځای به رسېدلی و چې د هغه په اړه به هېڅ ډول

(c) ketabton.com: The Digital Library

اطلاعات نه وو.

یو پوځ تېښتېده او بل ورپسې و. فرانسویانو له سیملینسک نه وروسته، ډېرې لارې لرلې او داسې برېښېده چې په دې ښار کې تر ځلورو ورځو پاتې کېدو وروسته، هغوی کولای شي د خپل دښمن (روسانو) دځای پر ځای کېدو سیمه پیدا او په دې اړه دځان په ګټه کومه پریکړه وکړي، خو تر ځلورو ورځو وروسته، هغه بې نظمه ډله، تېښتې ته مخه کړه، نه ښي او نه کیڼې خواته لاړل، دتګ دتکل له هر ډول تدبیر او اند ښښنې نه پرته، د کراسنو او ورشو پر هماغې پخوانۍ لارې چې تر ټولو لارو، نا وړه، خو دوی ته آشنا لاره وه، خپلې تېښتې ته دوام ورکړ. هغوی په دې تصور چې دښمن تر شا دی نه تر مخې، دم په دم یې واټن سره لرې کېده او ډېر ژر د ځلریشتو ساعتونو د واټن په کچه سره لرې شوي وو. تر ټولو دمخه امپراتور، بیا شاهان او ورپسې سیمه ایز شهزادګان، په تېښته وو. روسي پوځ تصور کاوه چې ناپلیون، تر ټولو غوره لاره، غوره کړې ده، ښي پلو ته یې مخه کړې او د دنیبر له سینده به واوړي. هداسې هم وشول، هغوی ښي پلو ته لاړل او دکراسنو لویې لارې ته ووتل. او همالته و چې د پټ پټوني او سترګو پټولو لوبه کې، فرانسویان زموږ له مخکښو پوځونو سره مخامخ شول. فرانسویان ددغې ناڅاپي پېښې له امله ځای پر ځای ودریدل، دوی پسې اخښتي پوځ ته یې شا او وروسته ببرته په تېښته شول. دفرانسې خورور پوځ، د درې ورځو په اوږدو کې، ډله ډله، قطعې قطعې، لومړی د شهزاده، بیا د دانو، او وروسته د «نیسه» قطعه، د روسي پوځ له منځه تېرېدل. هغوی یو او بل ته شا کړې وه، درانه مهمات، توپخانه، وسلې، او آن خپل نیمایي وګړي یې پرېښې او یوازې د شپې په تیارو کې به پر روسي پوځ تر څنګیزو برېدونو وروسته تېښتېدل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مارشال نی، چې تر ټولو وروسته و(ځکه د هغه بد مرغه حالت او یا له همدې امله ، هغه د هغه چا په شان و چې دده تر پښو لاندې ځمکې هغه ته تاوان رسولی وي او خپلو پښو لاندې ځمکه ژر تر ژره پرېږدي، هغه په دې کې و د سیملینسک دیوال که څه هم د چا مخې ته خنډ کېده نه، ځنګه رنګ کړي)

مارشال نی له خپل لس زریزه پوځ سره. و ، اورشو ته، ناپلیون ته مخه کړه ، خو هلته دده دې یوازې زرتنه پوځ پاتې و خپل پوځ او توپخانه پرېښودل، د شپې په تیاره کې له دنیپره واوښت او یوازې له خپلو زرو تنو وګړو سره یې ځان ناپلیون ته ور ورساوه.

فرانسویان چې هماغه شان د ښمن پسې اخښستی وو ، هماغه د پټ پټوني لوبه کې، نور هم وړاندې، د ویلنا پلو په تېښته وو. د بیریزینې د سیند غاړو ته په رسېدو ، بیا اله ګوله پرې ګډه شوه، د هغوی زیات شمېر په سیند کې ډوب شول، یو زیات شمېر هغو یې روسانو ته تسلیم شول او پاتې نور چې هر چا هر ځنګه کولای شول، له سینده پورې وتل او وړاندې وتښتېدل. د هغوی یو ستر قوماندان پوستین واغوست، خپل ملګري یې پرېښودل او په یوازي ځان په کراچۍ کې روان و. نور هم چې چا ځنګه کولای شول، د هغه په څېر وتښتېدل او هغه چا چې نه شو کولای وتښتي، یا تسلیم شول او یا هم ووژل شول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۸

داسې بربښنده چې دجګړې او تېښتې په دغو عملیاتو کې ، فرانسویانو له هرهغه څه نه چې ددوی د وژل کېدو سبب کېږي ، مخ نه اړاوه. ددغو پرګنو په یوه خوځېدا کې، دکالوژسکایا له واټه نیولې بیا دستر قومندان تر تېښتې پورې، ټول خوځون چور بې معنی و. داسې بربښېدل، آن هغه تاریخ پوهان چې دتاریخ تګ لوری دیوه مشر د ارادې زېږنده ګڼي ، نه شي کولای دغه شا ته تګ د خپل نظر سره سم وګڼي، خو نه داسې نه دی، ددې برخلاف تاریخ لیکونکو ، غرونه غرونه کتابونه ددې عملیاتو په اړه لیکلي دي چې په هغو کې یې د ناپلیون دجګړیز نبوغ، د هغه دځیرکو جګړیزو کړنلارو ، لرلید لرونکو اټکلونو او د هغه دمارشالانو دبې ساریو برې راړونکو قوماندو ستاینې شوي دي. تاریخ لیکونکو ، له کمکي یارسلاونه د ناپلیون تر شاتګه، له هغه ځایه شاتګ چې هلته هر ډول نعمتونه پیدا کول ورته پریمانه و او هم په بله لاره چې وروسته کوتوزوف پرې لاړ، دی یې پسې واخېست ، هم تلای شو. دغه غیر لازم شا ته تګ ، هغه هم له ورانو او ګړو لارو نه ، په بېلابېلو دلایلو ستایي. له سیملینسکه وروسته داورشو پلوته د هغه شاته تګ ، په همدې ډول ستاینزو ویناوو ستایي. بیا په کراسنوکې د هغه داتلوالۍ غورې او ستاینې کېږي. داهغه ځای دی چې ګواکې دی پریکړه کوي د پوځ مشري خپله واخلي او دجبهو قوماندانې هم خپله کړي. هغه هلته په شنه ډاګ کې قدم وهي او وايي:

- امپراتورو الي بس دی، نور نو ددې وخت رارسېدلی دی چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

جنرال واوسم.

خو د دې خبرې سره سره یې هماغه شېبه، ببرته تېښتې ته مخه کړه او خپل مات، خوار او له ځانه شاته پاتې پوځ یې تقدیر ته وسپاره.

بیا یې موږ ته د مارشالانو، په تیره بیا (نیه)نومي مارشال د غوره او بري راوړنکی روح ستاینې وویلې او زیاته یې کړه چې دده مېړانه په دې کې ده چې هغه د شپې په تیارو کې، دځنګلو او بې لارو لارو نه، ځان د دنیپر سیند ته رسوي. مارشال له هغه سینده اوړی، د خپل علم، توپخانې او په سلو کې دنوي (۹۰) وګړو دله لاسه ورکولو نه وروسته، د اورشاو په سیمه کې پناه لټوي.

او په پای کې مورخین د ستر امپراتور دوروستي خوځون او د هغه له خوا د خپل قهرمان پوځ پرېښودنه، موږ ته دیوې سترې چارې اونبوغ په بڼه انځوروي، آن د تېښتې دا وروستې پېښه چې په انساني ژبه کې، ورته وروستی سپکاوی ویل کېدای شي او هر ماشوم په هغه د شرم احساس کوي، ددوی د مورخینو له خوا دیوې سترې مېړانې په نامه ستایل کېږي.

کله چې خبره دلته رسېږي چې تاریخي پېښې دومره وړاندې کش شوي اونوریې وړاندې پورې وهل ناشوني دي، کله چې نور هر څه، په ډاګه د هغه چا پرضد دي چې بشریت هغه عالی او ښه ګڼي، تاریخ لیکونکي د سترې ژغورنې خبرې له ګېډې راباسي.

کله چې مورخین د ستر په اړه غږېږي، هلته نور نو د ښه او بد لپاره ځای نه شته، هلته یوازې ستر پاتې کېږي او ستر خو بد کېدای نه شي. هېڅ ناولتوب نه شته چې ستر ته وویل شي.

همدا چې تاریخ لیکونکي ستروالي رامنځ ته کوي، نور هلته ښه او بد نه شته، هلته یوازې سترتوب او نا سترتوب وي او بس. هر هغه چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستر دي، هغه ښه او هر هغه چې ستر نه دي، هغه بد دي. ستر یعنې وجدان، د مورخینو له انده «ستر» دا سې ځانګړې وګړي دي چې دوی خپله هغه اتل نوموي. او ناپلیون چې ځان په تاوده پوستین کې مروړي، نه یوازې خپل ملګرو، د خپل پوځ مشران بلکې خپل سرتیري چې دده د خپلې وینا له مخې، ددنیا بل سرته یې راوستي وو، د مرګ منګلو ته سپاري او خپله کورته ځي. دی داسې انګیري چې ستر انسان دی او دزړه له کومې دآرامۍ احساس کوي. پنځوس کاله ټوله دنیا تکراروي:

- پرتم، پرتمین ! سترتوب ! ستر ناپلیون !

له ستر پرتمتوبه تر خورا وړو کېدو او سپکاوي پورې، یوازې یو ګام لاره ده. د چا په خیال کې هم دا نه ګرځي چې د یوه شي ستر ګڼل چې دښو او بدو په محک تلل کېدونکي نه وي، یوازې او یوازې د خپل ټیټوالي او بې اندازې سپکوالي منل دي.

موږ چې دښو او بدو د معیارونو په معنی، دحضرت مسیح د وینا له مخې پوهېږو، هېڅ شي نا سنجش کېدونکي نه شته. په هر هغه څه کې چې سادګي، نیکي او رښتیتوب نه وي، هلته ستر والي هم نه شته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۹

کوم روس به وي چې د۱۸۱۲ کال د جګړې د وروستيو پېښو تاريخ ولولي او دژورې خواشينۍ او سختې نارضايتې او هک پک کېدو احساس ونه کړي. څوک دی چې له ځانه دا پوښتنه نه کوي چې زموږ درې واړه قطعې چې شمېر يې تر فرانسويانو هم زيات وو، هغه يې محاصره کړي وو، فرانسويان په اله ګوله کې، ورک لاري او حيران وو، وږي تږي او يخ وهلي وو، ډله ډله تسليمېدل او (د تاريخ د وينا له مخې) د روسانو موخه هم دا وه چې د فرانسويانو د تېښتې مخه ونيسي، ټول اسير کړي، نو بيا ولې يې هغه ونه نيول او ټول يې چانواري نه کړل ؟

څنګه وشول چې د روس پوځ د بارادينو په جګړه کې د فرانسوي پوځ له زياتوالي سره سره بيا هم وکولای شول د جګړې ډګر پرېږدي، دښمن هک حيران کړي، خو اوس يې بيا سره له هغه چې تر ځانه کم شمېر فرانسويان له درې لوري کلابند کړي دي او دوی د پوځ اصلي موخه هم د دښمن محاصره کول و، خو بيا هم دوی خپل ارمان ته ونه رسېدل ؟

ايا په رښتيا هم فرانسويانو زموږ په وړاندې دومره واک او ښه والي درلود چې زموږ له خوا د هغو د محاصره کېدو سره سره، بيا هم موږ ونه شو کولای پر هغو لاسبرې شو ؟ څنګه دا ټول ېښېدای شو ؟

تاريخ (يا هغه څه چې د تاريخ په نامه لوستل کېږي) دې پوښتنې ته داسې ځواب وايي چې د دې حال علت دا و چې کوتوزوف، ترماسوف، چيچاګوف، دې او هغه او هغوی داسې وکړل او داسې يې ونه کړل، خو داڅه وشول چې هغوی داسې يا هغسې ونه کړل ؟ که موخې ته د نه رسېدلو ګناه، د هغو په غاړه وه، نو ولې هغوی محکمه نه شول ؟ ولې

(c) ketabton.com: The Digital Library

يې جزا ونه ليدله ؟ خو آن که تصور وکړو چې د روسانو نه دبرې ملامتي، د کوتوزف ، چيچاګوف او نورو په غاړه وه، دا د پوهېدو وړ نه ده چې د کراسنو او بيريزينې په سيموکې د روسي د پوځ دښه حالت (په دواړو ځايو کې روسانو غوره دريځ درلود)سره سره يې ولې، هغوی د فرانسوي پوځ سرتيري، مارشالان، شهزادګان او امپراتور چې د دوی اصلي موخه وه ، اسير نه کړل ؟

د دغه عجيب دريځ سپړنه (لکه هغه شان چې روسي پوځي مورخين د هغه په اړه ليکي) چې کوتوزوف پر دښمن دبريد مخنوی کاوه، چور ځکه ناسمه ده چې موږ ټول ښه پوهېږو چې د کوتوزوف ارادې نه شو کولای د يازوما او تورو تينا په ځنډو کې ، پر دښمن د روس د پوځ مخنوی وکړای شي.

د دغو ټولوضد او نقيض خبرو سرچينه په دې کې ده چې، تاريخ ليکونکي خپلې ليکنې د ټولواکانو ، جنرالانو دليکنو او هغو د ګزارشونو له مخې ليکي او په لوی لاس د۱۸۱۲ کال د پېښو په اړه د خپل کار بنسټ په تيروتنو دروي. هغوی دا سې ګڼي چې د روسي پوځ بنسټيزه موخه په دې پړاو کې دا وه چې د فرانسوي قطعاتو ترمنځ اړيکی پرې کړي او ناپليون، د هغه مارشالان او ټول پوځ اسير کړي.

روسانو هېڅکله دا سې يوه موخه نه لرله، ځکه چې:

- لومړی خو د ناپليون تيت او پرک شوی پوځ په منډه منډه له روسې نه وتښتېد او دا هغه څه و چې هر روسي د هغه ارمان لاره، نو هغه و چې بريد په هغو فرانسويانو پيل شو چې تښتېدل ، نو ځکه هغوی چې څومره ژر کولای شول، هماغسې په منډه وتښتېدل.

دويم د هغه دښمن مخه بندول او په لاره کې ځنډ جوړول چې په چټکۍ ستا له خاورې تښتي، خپله بې معنی خبره ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریېیم دا چې د فرانسوي پوځ د نابودۍ لپاره چې بې له هر دلیل نه په خپل سر د نابودۍ پلو روان و، د خپل پوځ نابودي، یوه بې معنی خبره وه....

څلورم دا چې له امپراتور، له هغه سره مل شاهان شهزادګان او له هغوی سره ملګرو وګړو د اسیرولو هیله لرل، ځکه بې معنی خبره چې د هغو ساتل به لکه هغه شان چې آن د هغه وخت سترو دیپلوماتانو(ما ېستر او نورو ویل) د روسانو لپاره خورا ستونزمن کار و. تر دې نه لا بې معنی خبره دا و چې د ناپلیون د پوځ اسیرول، په داسې یو دریځ کې چې د کراسنو تر څنډو پورې زموږ خپل نیمایي پوځ هم له مینځه تللی و، حال دا چې د پوځ د اسیرانو د ساتلو لپاره باید څو پوځه وګمارل شي. دا په داسې دریځ کې و چې خپل پوځ پوره او خواړه او کالي نه درلوده او وګړي یې له لوږې مړه کېدل.

دغه ټولې عاقلانه کړنلارې، د هغه پالېزوان کړو او تکل ته پاتې کېږي چې د پالیز کتارونه یې خرو تر پښو لاندې کړي وي، هغه خر له پالیزه باسي، په منډه د دروازې پلو ته وردانګي او خر په سر وهي. د دغه پالیزوان د حقانیت لپاره یوازینۍ خبره کېدای شي دا وي چې وویل شي، هغه خورا خواشینی شوی و. خو د دغه پولو د جوړولو لپاره دا خبره ځکه کېدای نه شي چې هغه په پالیز کې د ورانو شویو پولو له غمه زوریدلی نه و.

خو د دې ټولو سره سره، له پوځ سره د ناپلیون د اړیکو پریکول هم بې معنی کار و او هغه ناشونی هم و...

له تارونتیو نه تر کراسنو پورې، په دغې خوځېدا کې، د روسي پنځوس زره پوځیان د ناروغانو، سترو، ستومانه او له پښو پاتې شویو په نامه کم شوي وو، یعنې د یوه لوی ښار د وګړو په شمېره د دغو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کسانو ښايي پرته له هغه چې په جګړه کې ګډون وکړي، وژل شوي وو.

دجګړې په دغه پړاو کې چې د يوه پوځ بې موزو، بې کاليو، بې خوړو او بې شرابو پوځيان په شپو شپو په ۱۵ درجو سړو کې، په وار وار شپې سباکوي، هغه هم په داسې حال کې چې ورځې لنډې، شپې اوږدې وي. پوځي نظم لکه هغه شان چې په جګړه کې وي، نه و. کېداى شي په څو ساعتو کې اوه ساعته او شپې شپاړلس يا وولس ساعته اوږدې وي، پوځي نظم لکه خلک خپله د مرګ پولو ته ورسېږي، خو نه مري، هغوى هره شېبه د لوږې او سړو له ګوابښه سره لاس او ګريوان وي. له همدې امله ديوې مياشتې په اوږدو کې، نيمايي پوځ تالا والا شو. د جګړې په دغه پړاو کې، تاريخ ليکونکي موږ ته وايي چې ميلارادويويچ څنګه او پر کوم ځاى بايد څنګيز برېد کړاى واى. څنګه بايد تارماسوف، پر هماغه ځاى يرغل کړي او څنګه بايد چيچاګوف (چې تر څنګلو پورې په واورو کې ډوب و) کوم ځاى او کومې خواته لېږدېدلاى واى، څوک تالا او دچا اړيکي يې له چا سره شلولې واى، او داسې نور او نور.

روسي پوځ چې نيمايي وګړي يې وژل شوي وو، ټول هغه څه ترسره کړل چې بايد تر سره شوي واى. ټول هغه څه چې ديوه ملت د ارمان لپاره ترسره شوي واى، تر سره شول. دا د هغو ګناه نه وه چې په تودو او آرامو کوټو کې نورو ناستوروسانو، داسې تصور کاوه چې بايد هغه چارې تر سره شوې واى چې ناشوني وې.

ټول هغه ضد او نقيض او عجيب ټکي او د پېښو ناڅرګند حالت چې اوس د واقعيت او د تاريخ ليکونکو د ليکنې تر منځ راپيدا شوى دى او هغه دا چې تاريخ ليکونکي يوازې د جنرالانو ښکلې خبرې او احساسات انځور کړى دي، نه دجګړې اصلي او رښتينى حالت.

د هغه لپاره د ميلارادويچ ويناوې، هغه مډالونه او نښانونه چې ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

یا هغه جنرال اخیستي او د هغه وړاندیزونه، تر هغه ځه ډېر په زړه پورې او د پام وړ دي چې پنځوس زره تنه وګړي په روغتنونوکې پاتې او یا په ادیروکې هېر شول. دا ددې لپاره آن هم د پام وړ نه دي، نوځکه یې هغوی د ځېړنې وړ هم نه ګڼي.

په دې لړ کې دا خبره د پام وړ ده چې که یوازې د جنرالانو د غه ګزارشونو، کړنلارې او وړاندیزونویو ې خواته کړو او د هغو سل زره وګړو حالت ته پاملرنه وکړ چې په دغې جګړه کې یې مخامخ ونډه لرله، که دغه حالت ته پاملرنه وکړو، ټولې هغه تتې برخې به راڅرګندې شي چې لا تراوسه پورې ناڅرګنې بریښې، دا ناڅرګندتوب به ناڅاپه څرګند او برالا شي.

له پوځ سره د ناپلیون د اړیکو پریکول، دلسګونو تنو نه پرته د بل هېڅ چا په خیال کې هم نه ګرځېدل، دا ځکه چې هغه بې معنی او د هغه عملي کېدل له امکانه لرې خبره وه.

خلکو یو ارمان درلود:د پردیو له ولکې نه د خپلې خاورې ژغورل. دا ارمان پوره شوی و. دا ارمان ځکه پوره ګڼل کېده چې لومړی:

فرانسویان خپله په تېښته و او هیله یې دا وه چې څوک یې د تېښتې خنډ نه شي.

دویم دا ارمان د خلکو په ګډو پوځي عملیاتو او د فرانسویانو په نابودولو ترسره شوی و.

دریم دا چې د روس پوځ په تښتېدونکي فرانسوي پوځ پسې غبرګ روان و او دې ته چمتو و، هرچېرې چې ودرېږي، هغوی به په زور پسې اخلي.

روسي پوځ د تښتېدونکي ځناور پر سر متروکې ته ورته و، تجربه لرونکی سپور په دې پوهېږي چې د زغلېدونکي ځناور پر سر ګواښمنه پورته شوې متروکه، پر هغه تر ګوزاره ګتوره ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم کتاب

څلورم برخه

۲۳۶۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱

کله چې انسان کوم ځناور د مرګ په حال کې ويني، هغه ډار پسې اخلي، ځکه خپل ځان د هغه د ځان يوه برخه ګڼي. هغه ويني چې د هغه ترمخې يو ژوند پای ته رسيږي، خو کله چې يو انسان مري، هغه کسان چې دی ورته ګران دی، له مرګه د ډار له وحشتناک احساسه پرته د جلاوالي او روحي ټپي کېدو د ډار، لکه د فزيکي ټپ په څېر چې کله سړی وژني او کله هغه بېرته پالي ، ورپاتېږي. د دغه احساس زور يې دل تل پاتې او له وسيله نه چې د دغه بهير د لمسون لامل کېږي، ځان لرې ساتي.

د سردار اندرې، تر مرګه وروسته ناتاشا او شهزادګۍ ماريا دواړه په يوه کچه د دغه حالت احساسوه. هغوی روحاً د مرګ د ګوابښ د تصور په وړاندې چې د دوی پر زړه يې سيوری غوړولی و ، ملا ، ماته کړې وه او د دې توان يې نه درلوده چې د دغه ژوند ته د ژوند په سترګو وګوري.

هغوی په احتياط هڅه کوله د زړه ټپونه د بهرنيو لمسوونکو زورونو کړو وړو نه وساتي، هر څه:

په کوڅو کې په چټکۍ رارسېدونکې ګاډۍ، د مېلمستيا په اړه يادونو، د کميسونو او نورو کاليو په هکله د نجونو پوښتنو، دوی ته د ډوډۍ خوړلو د بلنې غږ، تر ټولو لا بده دا چې، له دوی سره د خواخوږۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

په نامه د خلکو لاسي او ورځ چارډوله خبرو د دوی د زړه په تپونو مالګې دوړولې، دوی یې زوروله. دغو ټولو خوا خوږیو، ددغو دوارو د وړتیا وړ خاموشي چې د دوی د ګډ زغم او تر اوسه لا د دوی په تصور کې د پاتې شویو وحشتناکو سندرویزو ساندو نه د پټ وحشت چوپتیا ماتوله او دوی دې ته نه پرېښودې چې هغوی، هغو بې پایه او رازمنو خیالوته ورو ګوري چې څو شېبې دمخه د دوی د سترګو په وړاندې تیر شوي و.

دوی دواړو، یوازې هغه وخت دغه د زړه د تل غم او زورید نه احساسوله چې به یوازې وو. هغوی به په خپل مینځ کې خورا لږ غږېدلې او که غږېدلې به، خبرې به د کوم ناڅرګند شي په اړه او هسې ګپ شپ به یې لګاوه. یوې او بلې په یوه کچه هڅه کوله، داسې څه رایاد نه کړي چې په هغه کې د رتلونکې یادونه کېده.

هغوی، د راتلونکې په اړه خبرې، د هغه یاد ته سپکاوي ګاڼه، دغه راز دوی خورا احتیاط کاوه چې د هېڅ کوم داسې شي یادونه ونه شي چې د دوی د خدای بښلي پورې به یې اړه پیدا کوله.

هغوی ته داسې بربښېدله، هغه څه چې په دوی تیر شوي دي او دوی احساس کړي دي، نه شي کېدای په تورو کې انځور شي. هغوی داسې انګېرله چې د هغه د ژوند د هرې برخې یادونه، د هغه پرتم پرزوي او د هغه راز سپیڅلتیا راټیټوي چې دوی پیدا کړې دی.

په خبرو کې پرله پسې ځنډ، د هر هغه څیز په اړه له خبرو کولو په احتیاط ډډه کول چې هغه پورې یې اړه موندله، په هغو بربېدونو له هرې خوا تم کېدل و چې نور باید نه وای ویل شوي او تر دې نه لا په ډاګه او څرګنده د دوی په وړاندې، هغه خیالونه دریدل چې دوی یې تصور کاوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو ژور او پوره غم داسې ناشونی دی لکه همداسې چې چوړ او پوره خوشي ناشونې ده.

شهزادګۍ ماریا ، د خپل دریغ له مخې یوازې او د خپل برخلیک واکمنه وه د هغه یو اصل دا و چې د خپل وراره روزنه او پالنه یې په غاړه لرله، هغه تر خپلې خورلنډې مخکې دخواشینۍ او غم له هغې دنیا نه چې دوې اونۍ په کې اوسېدلې، راووته.

هغې ته له خپلوانو داسې لیک راورسېد چې دې باید د هغه ځواب لیکلی وای. هغه کوټه چې نیکولای جان او دوی دواړه په کې ویده کېدل ، لمده بل درلود او هغه ټوخېدې. الپاتیچ، یارو سلاو ته راغلی و او دچارو حسابونه یې راوړي وو. هغه شهزادګۍ ته وړاندیز وکړ او مشوره یې ورکړه چې مسکو ته راشي او د واژدوفیژنسکي په واټ کې په خپل کورکي چې دجګړې نه جوړ پاتې دی او یوازې لږ څه ترمیم غواړي میشته شي. ژوند روان و اوباید ژوند وشي. که څه هم د شهزادګۍ ماریا لپاره دا خورا ګرانه وه، دیوازیتوب اوځان خوړلو له هغې وینا نه چې د ورور د مرګ له وخته په هغه کې اوسېده، راوزي. دناتاشا یوازې پرېښودل هم د هغې لپاره نه یوازې دخواشینۍ بلکې د وجدان نا آرامي وه. هو ! دژوند اړتیاوو ، هغه هڅېدو ته وربلله او هغې، بې ارادې هغوته غاړه کېښوده. له الپاتیچ سره یې له حسابونو او د چارو په اړه تر خبرو وروسته د وراره له روزونکي دوسال سره مشورې وکړې او سپارښتنه یې وکړه چې مسکو ته دتګ چارې چمتو کړي. ناتاشا یوازې پاتې کېږي. وروسته له هغه چې شهزادګۍ ماریا ، مسکو ته دسفر لپاره چمتوالي پیل کړ ، هڅه یې کوله له هغې سره مخامخ نه شي.

شهزادګۍ ماریا ، مشرې ګرافینې ته وړاندیز وکړ چې ناتاشا له

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوی سره مسکو ته لاړه شي، ګراف او ګرافینې په خوښۍ سره د شهزادګۍ د غه خبرځکه ومنله چې ورځ تر ورځې یې د خپلې لور د روغتیا خرابۍ او رنګ ژیړیدو ته پام شوی و. هغوی دځای بدلون او دمسکو د داکترانو څارنه دلور لپاره ګټوره ګڼله.

خو کله چې خپلې ناتاشې ته دغه وړاندیز وشو، هغې ځواب ورکړ:

-زه هېڅ کله، هېڅ چېرې نه ځم، زما یوازینۍ هیله له تاسو نه داده چې په کراره مې پرېږدئ.

هغې دا وویل او له کوټې ووته. هغې نه شو کولای، د خپلو اوښکو مخه ونیسي. داسې بریښېده چې د هغې دا اوښکې نه دغم بلکې دخواشینۍ او غم دي.

وروسته له هغه چې ناتاشې احساس کړه چې شهزادګۍ ماریا، هغه غم او ویر ته یوازې پریښې ده، زیاتره وخت به هغه د خپلې کوټې پر څوکۍ ناسته، پښې به یې راټولې او سر په زنګون به یې چرتونه وهل. په خپلو نازکو قلمي او ناکرارو ګوتو یې څه شي څېړل اویا به یې په ټینګار په ناخوځېدونکو سترګوکوم شي ته کتل او سترګې به یې همالته پاتې وې. دغه له عذابه ډک یوازیتوب، هغه لاپسې په عذابوله، خو دغو زوریدو ته، هغې اړتیا لرله. همدا چې کوم څوک به د هغې کوټې ته ورننوتل، هغه به په چټکۍ پاڅېده، دبشرې بڼه او دسترګو غړول به یې بدل کړل. یا به یې کتاب راواخېست اویا به یې څه شي ګنډل او که څوک به ددې کوټې ته ورننوتل، داسې برېښېده چې دې ته به سترګه په لاره وه چې ددې کوټې ته ورننوتلي څوک ژر له دې نه ووزي. هغې ته داسې برېښېده چې دادي اوس اوس به هغه راز چې ددې د روح موشګافه سترګو په ځان کې نغښتي و له وحشتناکې او له ځان خوړونکې پوښتنې سره د هغه سپړلو ته ملا تړلې او راوسپړي یې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د د سامبر پای و چې ناتاشا پـه تور وربښـمين کمـيس کې، جړې او پربښو دلې خورې ورې ځنې، ډنګره شوې، رنګ الوتې پر خپل کټ سر پـه زنګانـه ناسـته او پـه خپلو نـازکو منګلويې د خپـل ملاوسـتي پـای تاواوه او ببرته يې وازاوه. هغه د دروازې کنج ته يې کتل.

هغې، هغه پلو ته کتل چې داد پوهېده چې هغه ، هغه پلو تللی و ، د ژوند هغه پلو ته، چې پخوا دې د هغـه پلو پـه اړه هېڅ فکر نـه وه کړی، هغه پلو ته چې پخوا هغې ته خورا لرې او لاس ته نه راوړنکی بربښـېده. هغه پلو ته چې اوس د هغې د پوچوالي، ورانـۍ، غـم او مـاتم او دژونـد تر دې پلو نه دې ته نېږدې او د پوهېدو وړ بربښېده.

هغې، هغه پلو تـه کتـل چې دې تصور کـاوه چې هغـه هلتـه دی، خو هغې، هغه پرته له هغې بڼې نه چې، دې دلته ليدلی و ، په بله بڼه ليـدلی نه شو. هغې ، بيا هغـه ، پـه هغـه بڼه چې دې د ميتيشـا ، د ترويڅکې او ياروسلاو په سيمو کې ليدلی وړ، وليد.

هغې د هغه بشره وليده. هغې د هغـه غږ واوريـد او هغـه څه چې دې هغه ته ويلي و ، تکرارول او کله کلـه بـه يـې دځـان او د هغـه لپـاره د هغـو خبرو تصور کاوه چې کېدای شو ، هغـه وخت د دوی تـرمنځ ويـل شـوې وای.

هغــه دی، هغــه چــې خپلــه بخملــي چــپن اغوســتې، پرهغــې لاســتي لرونکې څوکۍ ډډه لګولې ده ، څنګلې يې پر ځنګانه اوسريې پـر ډنګـر ژيړ شوي لاس ايښـی دی. ټټـر يـې سخت لويـدلی دی او اوږې يـې وتلـې دي. هغه شونډې چيچلې او سترګې يې ځلېدلې. پـه رنـګ الـوتې تنـدي يـې ګـونځې راخـورې او ببرتـه ورکـې شـوې. يـو ځنګـون يـې پـه يـوې ځانګړې او پرله پسې بڼې رېږديده. ناتاشا پوهېـده چې هغـه لـه يـوه ژور درده زوربږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناتاشا ، فکر کوي:

-دغه درد څه شی دی ؟ولې دغه درد ؟ هغه څه احساس کوي ؟ څنګه خوږېږي ؟

د سردار اندرې د هغې کتو ته پام شو ، سترګې یې راپورته کړې او پرته له هغه چې وموسېږي، په خبرو یې پیل وکړ او وې ویل:

یوه خبره وحشتناکه ده او هغه دا چې خپل برخلیک یې د زوریدونکي ناروغ له برخلیک سره تړلی دی. دا یو ابدي عذاب دی. په یوه څارونکي غلچک یې هغې ته وکتل. ناتاشې دغه غلچک ولید او دغه غلچک ته یې وکتل. ناتاشا دتل په شان مخکې له هغه چې دځواب په اړه فکر وکړي، ځواب یې ورکړ او وې وویل:

-نور داسې دوام پیدا کولای نه شي، دا به داسې نه وي، تاسو به رغېږئ، چور به رغېږئ.

ناتاشې، بیا هغه څېره وریاده کړې وه. او ټول هغه څه یې بیا احساسول چې په هغې ورځې یې احساس کړي وو. له دې خبرې سره مل یې، د هغه پر لـه پسې او غمجن غلچک وریاد او د هغه له ملامت او ناهیلۍ نه په ډکه معنی یې سر خلاص شو.

ناتاشې، اوس له ځانسره وویل:

-ما ومنله چې دا به خورا وحشتناکه وي، که هغه دتل لپاره په عذاب کې پاتې شي. ما دغه خبره یوازې له دې امله وکړه چې ددغه حالت زغمل به د هغه لپاره خورا ګرانه وي، خو هغه په دغه خبره داسې پوه شو او فکر یې وکړ چې دا به زما لپاره ډېره وحشتناکه وي . هغه، لاهغه وخت غوښتل چې ژوندی پاتې شي، هغه له مرګه ویریده او ما داسې په احمقانه خو ادبي ډول هغه وویل، ما داسې تصور نه کاوه. زما په زړه کې ناوړه څه نه و ، ما چور بل ډول فکر کاوه، که ما هغه څه ویلي

(c) ketabton.com: The Digital Library

وای چې تصور مې یې کاوه، ما به داسې ویلې وای:

-پرېږدئ چې هغه مړ شي !

پرېږدئ چې هغه زما د سترګو په وړاندې همداسې مرګني پاتې شي. د ژوند تر پایه پورې همداسې زما تر څنګه مرګني پاتې شي.

زه به هغه له اوسه هم، نیکمرغه وای. اوس... هېڅوک او هېڅ شي نه لرم. ایا هغه په دې پوهېده ؟ نه، نه پوهېده هېڅکله به پوه نه شي او اوس هم هېڅکله، هېڅکله دا تیروتنه، جبران کېدای نه شي. او سردار اندرې، بیا همدا خبرې هغې ته تکرار کړې. هغه، هغې ته بیا هماغه خبرې تکرار کړې، دا وار ناتاشې هغه ته په تصور کې بل ډول ځواب ورکړ. هغې د هغه خبرې پرې کړې او ورته وې ویل:

-تاسو ته به وحشتناکه وي، نه نه، تاسو زما لپاره، تاسو پوهېږئ چې زه په ژوند کې له تاسو پرته بل هېڅوک نه لرم او تاسو سره ګډ عذاب زما لپاره نیکمرغي ده.

هغه د هغې لاس راونیو، هغه یې کېښکود، داسې یې کېښکود، لکه تر مرګه څلور ورځې مخکې یې چې کېښکودلی و. هغې په تصور کې، ډېرې خوږې، مهربانه او مینه کې خبرې، داسې خبرې چې هغه وخت یې باید ورته کړې وای، وکړې:

-ته ما ته ګران یې... ګران، ګران یې....

دا خبرې یې کولې او خپل سرګردانه لاسونه یې سره مروړل او خپل غاښونه یې په خورا تلوار چیچل.

له خوښۍ نه ډک یو غم یې پر زړه راخوریده. اوښکو یې په سترګو کې باران جوړ کړ. خو ناڅاپه یې له ځانه وپوښتل:

-دا خبرې چا ته کوي ؟ هغه چېرې او اوس هغه څوک دی ؟

او بېرته هرڅه ساړه او د ناپوهېدو په ناڅرګنده غوټه کې ډوب

(c) ketabton.com: The Digital Library

شول، بيا په وروځو کې د ګبنهۍ نبني راښکاره شوې، هغې خوا ته يې سترګې خنبې کړې چې هغه هلته و. او دا سې يې انګېرله چې شېبه شېبه کېدای شي راز راوسپړی. . خو په هغې شېبه کې چې دغه راز راسپړېده ، د دروازې د قفل کوم درونند او لوړ غږ ددې غوږونه يې نا آرامه کړل، واوربدل شو. د هغې مينځه دونياشا ، رنګ الوتې، ګبنهۍ اخېستې، په چټکو او بې احتياطو ګامونو کوټې ته راننوته. دونياشا ، په ژوندي او ځانګړي انداز چغې کړل:

-کوم بد زيری دی، د پيتر ايليچ، ليک را رارسېدلی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲

له ټولو خلکو د پردیتوب له احساسه پرته، ناتاشې اوس د خپلې کورنۍ د غړو په وړاندې هم د پردیتوب ځانګړی احساس درلود. د هغې ټول خپلوان:مور او پلار، سونیا دومره هغې ته نېږدې او دومره له هغو سره عادت شوي او دومره دیدن دې ته تکراري شوي و چې د هغو ټولې خبرې او احساسات دې د خپلې هغې نړۍ لپاره سپکاوی ګڼه چې دا اوس په کې اوسېده. هغه نه یوازې د هغو په وړاندې بې پروا وه بلکې هغوی ته یې په کرکه کتل.

هغې د پیتر ایلیچ او بد مرغۍ په اړه د دونیاشا خبرې واورېدې، خو په هغو پوه نه شوه.

ناتاشا په خپل خیال کې وویل:

-د هغو، هلته څه بدمرغي وي ؟ هغوی ته به څه بدمرغي پېښه شي ؟ د هغو هرڅه د پخوا په شان دود یزه او آرامه دي.

کله چې تالار ته ننوتله، پلارېې په تلوار د مشرې ګرافینې له کوټې نه راووت. پر مخ یې دغم څپې خورې او له اوښکو لوند و. داسې برېښېده چې، هغه له هغې کوټې راوتلی و چې له پخوانه پسې اخېستو سلګیو نه یې ستونی تش کړی دی. دناتاشا به لیدو یې له ناهیلۍ نه چغه پورته کړه ، په ژړا شو ، سلګۍ یې وهلې، داسې ژړا او سلګۍ چې له هغو نه دده څېره خوړینه شوې وه.

هغه چغې وهلې:

-پیتیا ! پیتیا ! پیتیا !

راشه چې مور دې غواړي !

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه لکه ماشوم داسې سلګۍ وهلې، پښې سستې کېدې، په داسې حال کې چې کوږ وږ کېده د اوږدې څوکۍ پلو لاړ او داسې وبرېښېده چې پر څوکۍ ورولوېد او مخ يې په لاسونو پټ کړ.

لکه د تندر په څېر ناڅاپه د ناتاشې له سره ترپښو پورې يوه برېښنا وزغلېده او د هغې زړه ته يې يو درونکى ګوزار ورکړ، يو وژونکى درد يې احساس کړ. هغې داسې احساس کړه چې کوم څه په کې وچاودېدل او دا مري، خو تردغه درده وروسته يې په يوه شېبه کې داسې وانګېرله چې له هغو بندونو نه آزاده شوې ده چې دا په کې راګېره وه. د پلار په ليدو او د دروازې له شا نه يې د مور دلېونو او وېرونکو چغو په اورېدو، سمدلاسه او په يوه شېبه کې خپل غمونه، وير او ځان هېر کړل. هغې پلار ته ورمنډې کړې، خو بې حاله وه. لاسونه يې ښورول او د هغې دروازې خواته يې اشاره کوله چې دمشرې ګرافينې د چغو غږ ترې راته. شهزادګۍ ماريا چې رنګ يې الوتى او لاندنۍ ژامه يې رېږدېدله، له دروازې راووته، ناتاشا يې له لاسه ونيوله او هغې ته يې څه وويل. ناتاشې، نه هغه ليده او نه يې د هغې غږ اورېده. هغه په چټکو ګامونو پر دروازې ورننوتله، يوه شېبه ودرېده، داسې برېښېده چې له ځانسره په اخ او ډب کې وه او مور ته يې ورمنډه کړې.

مشره ګرافينه پر کټ پرته وه. په عجيبې نا آرامۍ او خورا بې سارې هڅې يې ځان د ديوال خواته کشاوه او سر يې په ديوال واهه. سونيا او نورو نجونو هغه له لاسه رانيولې وه.

ګرافينې د ناتاشې په ليدو چغې کړې:

-ناتاشې !ناتاشې !دا رښتيا نه دي. دروغ دي، دورغ دي... هغه دروغ وايي ناتاشې !هغې ددې پر شا او خوا راټول شوي خلک پورې وهل او وې ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-ځئ !ووزئ !ټول رانه ووزئ !دا دروغ دي، رښتیا نه دي !وایي چې وژلي یې دی، دا رښتیا نه دي، دا دروغ دي !

ناتاشې، پر کټ ګونډې وروهلې، پرمور ورټیټه شوه، له هغې یې غېږ تاو کړه، ناڅاپه یې هغه راپورته کړه، د هغې مخ یې خپلې خواته راواړاوه او خپلې غېږې ته یې را کېښکوده. پرته له دې چې په خبرو کې یې ځنډ راشي، په سلګو سلګو یې وویل:

-ادکې !ګرانې !زه دلته یم !زما دزړه سر یې ادکې !مورجانې !

هغې چې له مور نه همداسې غېږ تاو کړې وه، په مینه یې له هغې سره خواخوږی کوله، سرو یې پرېدی او اوبه یې غوښتې. ناتاشې دمور تنې خلاصولې او ګریوان یې ورڅیراوه.

پرته له هغه چې دا ولوېږي، په زګیروي زګیروي یې وویل:

- موریې !د زړه سره !ګرانې ادکې !دما روحه قربان دې شم.

په داسې حال کې چې د هغې سر، لاسونه او مخ یې ښکلول او احساسوله یې چې د اوښکو باران یې پر لیمو او پزې رارawan دی.

مشرې ګرافینې د خپلې لور لاسونه کېښکودل، سترګې یې پټې کړې او یوه شېبه چپه شوه، ناڅاپه په غیر معمولي ډول او په خورا چټکۍ پاڅېده. بې له کومې موخې یې دې او هغې خواته وکتل او دناتاشې په لیدو یې د هغې له سره لاسونه تاو کړل او په ټول قوت سره یې هغه کېښکود او بیا یې هغه هماغه شان د هغې سر په لاسونو کې کلک نیولی و، خپلې خواته یې را ګرځاوه او تر ډېرې پورې یې د هغې دردلې او ګونځې څېرې ته کتل.

-هغې په زګیروي ډوله ښه، خو په ډاډه آواز وویل:

- ناتاشې زه درته ګرانه یم؟ ته خو به ما نه تیر نه باسې؟ ته خو به رښتیا راته ووایې؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناتاشا چې سترګې يې له اوښکو ډکې وې، په ځير ځير يې مور ته کتل او د هغې په سترګو او څېره کې يوازې او يوازې د ښښنې او زاريو هيلې او مينه ځلېده او بس.

هغې بيا وويل:

-ګرانې مورجانې !

هغې خپله ټوله مينه او هيلې په خپل آواز کې مروړله چې کېدای شي وکولای شي. دغم هغه پيټی چې د مور پر زړه پروت دی، لږ څه راکم کړي.

مور په داسې حال کې چې له رښتينې پېښې شوې پېښې نه يې انکار کاوه ، دا يې نه منله چې داخپله دې ژوندې پاتې وې او د هغې ګران او نازولی زوی دې د ژوند له ګلاليو غوټو بې برخې شی وی. هغې د ژوند له ترخه حقيقت نه د لېونتوب رازمنې نړۍ ته پناه يوړه.

ناتاشا په دې نه پوهېده چې هغه ورځ ، هغه شپه، بله ورځ او بله شپه څنګه تير شول. نه ويده شوه او نه له مور نه لرې شوه. دناتاشې مينې پر له پسې نه په کومې بلې خبرې او يا کوم تسل بلکې هره شېبه په خورا صبر او زغم خپله مور ژوند ته بلله. دريمه شپه وه چې ګرافينه څو شېبې آرامه شوه او ناتاشې سر د څوکۍ پر لاستي کېښود او دڅو شېبو لپاره يې سترګې پټې کړې، د کټ شغهاری شو او ناتاشې سترګې پرانستې، مشره ګرافينه په کټ کې ناسته وه او کرار کرار يې ويل:

-پوهېږئ څنګه خوشاله يم چې ته راغلی، ته ستړی شوی يې، چای غواړې ؟

ناتاشا ، هغې ته ورنږدې شوه. ګرافينې د لور لاس راونيو او دوام يې ورکړ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-ښکلې شوې يې، نور نو ښه مېړه درته جوړ دی.

-مور جانې، تاسو څه وايئ ؟

-ناتاشې ! هغه نه شته، هغه نور نه شته.

او ګرافينې له لور نه غېږ تاو کړه او د لومړي ځل لپاره يې په ژړا پيـل وکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳

شهزادګۍ ماریا ، خپل سفر وځنداوه. سونیا او ګراف هڅه کوله چې د ګرافینې ترڅنګ کله ناکله د ناتاشې پر ځای ودرېږي، خو کولای یې نه شو. هغوی لیدل چې یوازې هغه کولای شي، خپله مور د هغې لېونۍ ناهیلتوب او ویر نه راوباسي. ناتاشا په پرله پسې درې اونۍ، سره له هغه چې له مور سره په یوه کوټه کې نه اوسېده، د مور په کوټه کې پر ولاړې اوږدې څوکۍ ځملاسته. هغې خپلې مور ته دارو او خواړه ورکول او تل به یې د زړه خواله ورسره کوله، ځکه یوازې د لور مینه ناک غږ و چې کولای یې شول د ګرافینې نه یې ویر هېر اوه.

د مور روحي ټپ د رغېدو نه و. د پیتیا مرګ د هغې نیمایي ژوند ترې اخستي و. د پیتیا تر مرګه یوه میاشت وروسته، هغه پخوانۍ مسته، خوشاله، پنځوس کلنه ښځه لکه مړې داسې له کوټې راووته چې ژوند یې نه غوښت او زړه پړه بربښېده. هماغه غم چې ګرافینه له نیمایي ژوند بې برخه کړې وه، ناتاشا یې ببرته له ژوند سره لېوالتیا ته وهڅوله.

هغه رواني ټپ چې د انساني روحي ویر او درد نه راپیدا کېږي، که څه هم خورا عجیبه بریښي خو لکه جسمي ټپونو په څیر لکه د جسمي ټپ کرار کرار رغېږي. ځاني ژور ټپونه چې روغ شي، داسې ښکاري چې چاودې یې سره ورغلي دي او جوړې شوې دي. روحي ټپونه هم د ځاني ټپونه په شان یوازې، له انساني داخلي او د ژوند د بهېر له لېوالتیا سره په لمسون رارغېږي.

د ناتاشا روحي ټپونه هم همداسې وو، داسې تصور یې کاوه چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژوند یې پای ته رسېدلی، خو د مور مینې یې ناڅاپه دا ورښودله چې د ژوند موخه، مینه ده او دا مینه لا په دې کې ژوندی ده، مینه راژوندې شوه او د مینې له را ژوندي کېدو سره ژوند، راژوندي شو.

د سردار اندرې د ژوند وروستۍ ورځې، ناتاشا او شهزادګۍ ماریا خورا نېږدې کړې. نوې بد مرغۍ هغوی دواړه لا پسې نېږدې کړې. شهزادګۍ ماریا خپل سفر وځنډاوه او وروستۍ درې اونۍ یې لکه ماشوم داسې له ناتاشې سره خواخوږي کوله. هغه وروستۍ اونۍ چې ناتاشې، د مور کوټې کې تیرې کړې، هغه له لاس او پښو غورځولې وه.

یوه ورځ غرمه، شهزادګۍ ماریا، ناتاشې ته پام شو چې سختې تبې اخېستې او له تبې رېږدیده. هغه یې خپلې کوټې ته بدرګه کړه او پر خپل کټ کې یې څملوله. ناتاشا څملاسته، خو وروسته له هغه چې شهزادګۍ ماریا پردې راښکته کړې، غوښتل یې چې ووزي، ناتاشا هغې ته ورغږ کړ او وې ویل:

-ماریا، ماته خوب نه راځي، راشه راسره کېنه !

-ته ستړې شوې یې ؟ ښه به دا وي چې ویده شي.

- ولې مو زه له کوټې را وویستم ؟

هغې ویوښتل:

- نه، نه، تا ولې، زه را ویستلم ؟

شهزادګۍ ماریا وویل:

-اوس یې حال ډېر ښه دی، هغه نن داسې ښه غږیده.

ناتاشا، په کټ کې پرته وه او په نیمه تیاره کوټه کې یې د شهزادګۍ ماریا بشرې ته کتل.

ناتاشا له ځانسره ویل:

- هغه، ماریا، هغه ته ورته ده ؟ هو کې، هغه ته ورته ده او که نه ده ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه ځانګړې ځېره لري، یو ډول پردی، پردی ده، چور نوې او ناپېژندل شوې ځېره او زه ورته ګرانه یم. د هغه په زړه کې به څه وي ؟ یوازې او یوازې خواخوږي، مګر څنګه ؟ هغه څنګه فکر کوي ؟ ماته هغه څنګه ګورئ ؟ هو کې، هغه خورا ستره نجلۍ ده.

په مهربانۍ او کمینې یې د شهزادګۍ ماریا لاس راونیو، خپلې خواته یې را کش کړ او وې ویل:

- ماشا(ماریا ته له نازه ماشا ویل کېږي) ته داسې فکر مه کوه چې زه بده نجلۍ یم، ښه ؟ ګرانې ماشا ! ته پوهېږې چې ماته څومره ګرانه یې ؟ راځه چې دواړه ښې، خورا ښې خورلنډې واوسو.

ناتاشې، له دې خبرو سرو هممهالې، له ماریا نه غېږ تاو کړه او د هغې لاسونه او مخ یې پرله پسې مچول.

شهزادګۍ ماریا د ناتاشې د دغې مینې او لېوالتیا نه هم شرمېده او هم خوشاله وه. تر دې ورځې نه وروسته د شهزادګۍ ماریا او ناتاشې ترمنځ هغه خوږه او له شوقه ډکه دوستي رامنځ ته شوه چې یوازې د ښځو ترمنځ وي. هغوی تل یو بل ښکلولې، یو بل ته یې مینه ناکې خوږې خبرې کولې او زیاتره وخت یې سره ګډ تیراوه. که به یوه دباندې ووته ، هغه بله به ناآرامه وه او هڅه به یې کوله سره یو ځای شي. هغوی به کله سره یوځای وې، تر هغه وخته به یې ژوند زیات خوندور و چې یوازې به وې. د هغوی تر منځ تر دوستۍ لوړ احساس رامنځ ته شوی و او تل یې دا احساسوله چې یو د بل تر څنګه واوسي.

کله به چپه خوله په ساعتو ساعتو سره ناستې وې او کله به آن چې په خپلو کټونو کې هم پریوتې، تر سپېدو به یې د زړه خواله کوله. زیاتره به د پخوانیو وختونو په اړه غږېدل. شهزادګۍ ماریا د خپل ماشمتوب، د خپل مور او پلار او د خپلو خیالونه په اړه خبرې کولې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناتاشې چې پخوا د ماریا د کمینۍ تسلیم او اطاعت، په دغه ژوند کې د حضرت مسیح د سربښندنې او ښوونو پر کې چې د خوراښکلی شعر ښه یې لرله ، د نه پوهېده او خوند به یې نه ورکاوه، او س یې چې ځان له شهزادګۍ سره په مینه کې ګډ ګاڼه، د هغې په پخوانې ژوند هم پوهېده او د ژوند پر هغو اړیکو چې پخوا یې سر نه پرې خلاصېده، اوس هم پوهېده او هم یې خوند ورکاوه. هغه په دې خیال کې ځکه نه وه چې د اطاعت او تسلیم لاره خپله کړي چې دا له نورو لذتونو نه په خوند اخېستو روږدې شوې و، خو دې ته هغه نه پوهېدونکې خواخوږي چې پخوا یې پوهېدل ورته ګران و، اوس یې په خپلې خورلنډې کې لیدله.

شهزادګۍ ماریاهم چې د ناتاشې د ماشمتوب او تاند پېغلتوب کیسې اورېدې، دې ته د ژوند پخوانې ناڅرګند اړخونه، یعنې پر ژوند او په هغه کې پر نغښتو لذتونو اعتقاد را څرګندېده. هغوی د پخوا په شان د "هغه "په هکله له دې کبله نه غږېدل چې ویره یې لرله او لکه هغه شان چې دوی ته بربښېده، په خبرو ، هغه لوړ او تاند احساس را ړنګ نه کړي چې د هغه په اړه د دوی په زړه کې توخنېده. پر ته له هغه چې دوی، خپله د دوی خپل باور راشي. د غه چوپتیا د دې لامل شي، چې کرار کرار هغه هېر کړي.

ناتاشا ، ډنګره شوې وه، رنګ یې الوتی و او جسماً دومره ضعیفه شوې وه چې تل به ټولو د هغې د روغتیا پوښتنه کوله. دغو پوښتنو دې ته خوند ورکاوه ، خو کله به ناڅاپه نه یوازې د مرګ، ناروغۍ، ناتوانۍ او د ښکلا د ورکېدو ډار پسې واخېسته او کله به یې خپل بربنډ مړوند ته پام شو او د هغه ډنګرتوب نه به هکه پکه شوه. هغې به کله ناکله، بې ارادې، سهاري په هینداره کې، لکه هغه شان چې دې ته ښکارېده ، خپله ډنګره او خواره شوې بشره ولیدله. که څه هم هغې ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې برېښېده چې دا بايد همداسې وي، چې ده، خو بيا به هم داويريدله او په غمونو کې به ډوبه وه.

يو وار چې کله هغې په ډېرې چټکۍ په برو پورته زينو منډه کړه او سا يې بنده بنده شوه، بيا يې سمدلاسه بې ارادې تکل وکړ، ښکته ودانګي، له ښکته يې بيا پورته وځغاستل او دا ټول ددې لپاره چې د خپلو پښو قوت او د خپل توان حالت څرګند کړي.

بل وار يې د دونياشاته ورغږ کړ. د هغې آواز رېږدېده، سره له هغې چې دې د هغې مينځې د رانږدې کېدو او دګامونو غږ اورېده، د زړه له تل نه يې، بيا په هغه آواز چې دې به کله سندرې ويلې، بيا ورغږ کړل او خپله، خپل آواز ته غوږ شوه.

هغه خپله نه پوهېده او که کوم بل چا هم ورته ويلي وای، ددې به باور نه کېدای چې د هغې په روح کې، تر ناولې کرکجنې پردې لاندې چې دې ته ناليدونکې برېښېده، دځوان، تاند او يو نازک شنيلي زړې او ريښې په غوړېدو وې. دغه شنيلي بايد، ريښې او څانګې غوړولې وای او د هغو تاندو څانګو او پاڼو پر ټول هغه غم او خواشينۍ لمن غوړولې وای چې پر دې خواره وو. دغو شنو تاندو څانګو او پاڼو ځکه لمن غوړولې وای چې نور نو، خلک د دې وير نه يوازې ونه ليدلی شي بلکې د چا ورته پام هم نه شي. د هغې د ګوګل ټپونه په رغېدو وو.

دجنورې په پای کې شهزادګۍ ماريا مسکو ته لاړه او مشرګراف په ټينګار ټينګار ناتاشه دې ته اوړيسته چې، هغه ددې لپاره له هغې سره لاړه شي چې هلته دا له ډاکترانو سره مشوره وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴

د ویازمې، تر نښتې وروسته چې کوتوزف ونه شو کولای پر دښمن د خپل پوځ د یرغل، د دښمن د قطعاتو تر منځ د اړیکو د شلولو لېوالتیا او نورو داسې پېښو مخه ونیسي. له فرانسویانو سره نښتې او هغو پسې د روسانو منډې، له کومې نښتې پرته د کرنسو ترسیمې پورې دوام وکړ.

د فرانسویانو تېښته داسې چټکه وه چې هغوی پسې تلونکو روسانو نه شو کولای هغوی پسې ورسېږي، آسونه، سواره پوځونه او توپخانه شاته پاتې کېدل او د فرانسویانو د تګ لوري په هکله اطلاعات تل ناسم وو.

د روسي پوځ وګړي، له دغه پر له پسې منډو او خوځونه چې په شپه او ورځ کې یې څلویښت ورست لاره وهله، داسې په عذاب او ستومانه شوي وو چې تر دې نه د چټک خوځون توان په کې پاتې نه و.

د روسي پوځ د ستړیا د کچې د اندازه کولو لپاره به دا بسه وي چې لاندې شمېرنې ته پاملرنه وکړو:

هغه پوځ چې د تاروتینو، تر جګړې وروسته یې شمېر سل زریزو ته رسېده، او ټوله لاره کې یې له پنځو زرو نه زیات مرګ ژوبله نه درلوده او د اسیرانو شمېر هم له سلو نه زیاتېدل، د کرانسو سیمه ته د رسېدو په وخت کې پنځوس زره تنه پاتې وو.

فرانسویانو پسې د روسي پوځونو چټک خوځون، پر روسي پوځ هم هماغه بد اغیز درلود لکه تښتې چې پر فرانسوي پوځ لاره. د دغو د واړو توپیر په دې کې و چې روسان په خپل خوځون کې آزاده وو. او

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه ګواښې او د وژونې ویره چې فرانسویان یې پسې اخستي وو، روسانو نه درلوده. د فرانسویانو بله بدمرغي دا وه چې د دوی پاتې شوونکي هم د دښمن لاس ته لويدل او د روسي پاتې شوونکي په خپلو کورونو کې پاتې کېدل. د ناپليون د پوځ د کمېدو اصلي لامل د هغه چټکه تېښته وه او همدا کار د روسي پوځ د کمېدو اصلي لامل هم ګڼل کېږي.

د کوتوزوف د ټولو کړو وړو اصلي موخه له تاروتينو نه نيولې بيا تر يازما پورې يوازې او يوازې په دې کې وه چې تر پايه هڅه وشي، د دښمن د تېښتې مخه، چې په رښتيا يې هم د دښمن د پوځ لپاره يې له تالا والا کېدو بله پايله نه لرله، ونه نيسي. (د هغه څه برخلاف چې پترزبورګ او د روسي پوځ جنرالانو غوښتل) نه يوازې دا چې د هغوی مخه يې نه نيوله بلکې هرڅه يې دې ته هڅول چې هغه لا پسې تېښتې ته وهڅوي د خپل پوځ خوځون آسانه او پېټی يې کم کړي.

د دې ترڅنګ، له هغه وخته چې د چټک تګ له امله د پوځ مرګ ژوبله او ستومانېدل څرګند شول، کوتوزوف د روسي پوځ د خوځېدا د کرارولو او د مه کېدو لپاره نور دلایل هم لرل. د روسي پوځ موخه، د فرانسوي پسې اخېستنه او څارنه وه. د فرانسويانو د تېښتې تګ لوري څرګند نه و، څومره به چې هغو پسې زموږ پوځيان ورلنډ وو، نو په هماغه کچه بايد موږ دا لاره وهلې وای، خو يوازې هغه وخت چې له هغوی نه به زموږ واټن لرې و، موږ کولای شو، تر ټولو لنډې لارې د هغو پلو ورپرې کړو او هغو پسې ځان ورسوو...

کوتوزوف، نه د عقل يا پوهې بلکې په خپل ټول روسي روح سره دا احساسوله، لکه هر روسي سرتيري چې احساسوله، هغه دا چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرانسويانو ماته خوړلې ده. دا چې دښمن تښتي او بايد هغه تر پايه وځارل شي، خو له دې سره سره دغه تښته چې د چټکتيا او بې سارې يخ له امله بې سارې وه. دبل هر سرتيرى په شان احساسوله.

خو جنرالانو په تيره بيا غير روسي جنرالانو چې دځانښودنې هيله يې لرله، خلک حيران کړې، ځان ستاينې خپلې کړې. دا ټول دڅه لپاره ؟کوم شهزاد يا خپلواک اسير کړي. دغو جنرالانو تصور کاوه ، هغه وخت چې د هرډول جګړې پېښېدل بې معنى او د شرم وړ و ، بايد دوى دښمن جګړې ته اړ کړى واى، دوى لېوالتيا ښودلې واى چې همدا وخت د کوم چا د مېړانې او بريا وخت دى. کوتوزوف د جنرالانو د خبرو په اوريدو اوږې پورته واچولې، هغوى به يو په بل پسې هغه ته خپل هغه وړانديزونه او دجګړې داسې تګ لارې به يې وړاندې کولې چې دوى پښېبلې، نيم بربنډ او وږي سرتيري چې شمېريې د يوې مياشتې په اوږدو کې ، پرته له کومې جګړې نيمايي ته راښکته شوى و ، نښته وکړي. که ددښمن دتېښتېدونکي پوځ دغه تېښته او هغه پسې روسي ځارنه ترټولو نه په غوره بڼه ترسره شي، روسي پوځ بايد د روسې تر پلو پورې د تګ توان وساتي او ترهغه لارې چې وهلې يې ده، نوره زياته لاره ووهي.

ددغو ځانښودونو اوځانستاينو ځانګړتياوې، ددښمن دځپلو هيلې او د هغو د پوځي قطعاتو له يوبل نه د جلا کوله هڅې، په تيره بيا هغه وخت لا زياتېدې چې روسي پوځونه به فرانسويانو ته نږدې شول.

دغه شان يوه پېښه د کرانسو دسېمې په څنډو کې هغه وخت پېښه شوه چې تصور وشو چې دوى د فرانسويانو له درې قطعو يوه پيدا کړې ده، حال دا چې دوى د ناپليون په مشرى له يو شپاړلس زريزه فرانسوي پوځ سره مخامخ شوي وو.. سره له هغه چې کوتوزوف له خپل ټول توان

(c) ketabton.com: The Digital Library

او امکانه کار وا خیست چې په دغه مرګنۍ نښتې کې د خپل پوځ د ورګډیدو مخه ونیسي. هغه له مرګ او نابودۍ نه وژغوري ، د کرانسو د سیمې په څنډو کې د روسي ژوبل او ناتوان پوځ له خوا د تالا شوي فرانسوي پوځ وژلو درې ورځې دوام پیدا کړ.

جنرال تول، ټوله کرنلاره په خپل زړه جوړه کړه ؛. لومړنۍ قطعه هغه پلو خوځېږي. . او نورې نور. . . لکه هغه شان چې په دې ډول حالاتو کې پېښېږي، هېڅ کار د ټاکلې کرنلارې له مخې ترسره نه شو.

شهزاده افګیني فیرتیمبیرسکی، دغونډ له سره پر هغو فرانسوي تښتېدونکو پوځونو ډزتوپونو اورني ګوزارونو کول چې ددوی له څنګه تیریدل. ده د مرستندویو قواوو غوښتنه کوله، دومره مرستندوی یې قوواوې له کومه شي ؟ فرانسویانو د شپې له خوا له روسي پوځونو نه ځان آوارو سیموته تاو کړ. ځوک په دښته کې خواره شول او چا په ځنګلونو کې ځان پټ کړ. هر چا چې هر څنګه کولای شول، ځان یې له دغې بلا نه لرې کاوه.

میلارادوویچ، چې ویل یې د پوځ د خوړو او کالیو اړتیاوې ده پورې هېڅ اړه نه لري او هېڅ وخت به هلته د هغه پته نه لګېده چې ده ته به اړتیا وه. هغه حان بېړنۍ شاه زلمی ګاڼه. له فرانسویانو سره د خبرو اترو او جرګو مرکو سخت لېواله و. هغه څو تنه ریباران یې دښمنانو ته ورلېږلي وو چې د تسلیمۍ خبرې وکړي. ده ډېر وخت په دغو خبرو اترو او ریبارۍ کې تیر کړ، خو هغه چارې چې ورسپارل شوې وې، یوه هم ترسره نه شوه.

هغه د خپلو پوځیانو پلو ورغی ، فرانسوي سواره یې هغو ته وروښودل او وې ویل:

-هلکانو دا قطعه تاسو ته دربښم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سواره چې له ستړيا او ستومانۍ نه يې ، آسونه له پښو پاتې وو ، د متروکو او تورو په مرسته يې هغه خوځېدو ته لمسول. هغوی په خورا خوارۍ هغې ډالۍ ته، يعنې يو شمېر هغو فرانسويانو ته چې له لوږې او سړو (يخ)نه مرګ حال وو ، ورنېږدې شول. او هغه فرانسوي پوځيان چې په خورا سخاوت دوی ته ښنل شوي وو ، هغه څه تر سره کړل چې له پخوايې هيله لرله او هغه دا چې وسلې يې وارتېږلې او تسليم شول.

د کرانسويه د سيمې په څنډو کې، شپږ ويشت زره اسيران، په سلګونه ټوپونه، يوه لکړه چې د مارشال لکړه بلل کېده، ونيول شول. ډېرې ناندرۍ او خبرې اترې په دې اړه وې چې څوک په مېړانه او سرښندنه کې تر نورو غوره و ، خو ټولو په دې افسوس کاوه چې ولې يې په خپله ناپليون يا لږ تر لږه کوم مارشال اسير کړی نه دی. د دې نيمګړتيا ، ملامتي، هر چا پر يو بل په تيره بيا پر کوتوزف وراچوله.

دغه خلک په خپلو خيالونو کې ډوب وو او يوازې ديوه غمرلي او راندہ قانون سرته رسوونکي وو. هغوی ځانونه ستر اتلان بلل او داسې يې انګېرله چې ګواکې نه هېريدونکې چارې يې ترسره کړې دي. هغوی کوتوزف تورناوه او ويل يې چې هغه لا د جګړې له هماغه پيل نه پر ناپليون د دوی د برې لپاره خنډونه جوړول. دوی ويل چې کوتوزف، يوازې د خپلو هوسونو او خيالونو د سرته رسولو لېوني او لېواله دی. هغه د پالوتينا ذودونوف، له سيمې (دا هغه کلی دی چې هلته د ستر روسي شاعر الکساندر پوشکين د ښځې نتاليا ګنچاروف، کورنۍ اوسېده او کوتوزف څو ورځې هلته پاتې شوی و.)ځکه زړه نه شکوي چې هلته ښه آرامه وي. تر هغه وروسته يې په کرانسويا کې پوځ ته د دريدو امرځکه ورکړ چې هلته د ناپليون د نږدې والي د خبرېدو سره سم دی ګېنې. واخېست او هک پک پاتې و چې څه وکړي او آن دا خبرې

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم پسې کېدې چې هغه له ناپليون سره ګوتې خوږې کړې او د کومې دوکې په تکل کې دي او ناپليون دی تطميع کړی دی او نور.

نه يوازې دغه خلک چې په خپلو خيالونو کې ډوب وو، دغه خبرې کولې بلکې ورو سته نورو خلکو، تاريخ ليکونکو او بهرنيانو ناپليون ستر او کوتوزوف يې بوډا درباري، دوکه مار، عياش، ضعيف النفس ګڼلی دی. روسانو خو هغه داسې بې تدبيره او بې اغيزه نانځکه ګڼلی ده چې د روس له سندريز نامه نه پرته، د روستوب، بله هېڅ نښه نه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵

د ۱۲۱۳-۱۸۱۲ کلونو په اوږدو کې و چې کوتوزف په مخامخ توګه د تیروتنو له امله تورن شو. ټولواک هم له هغه ناراضه و. او په هغه تاریخ کې چې د دربار د سترو دریځوالو په سپارښتنه لیکل شوی و، هغه د یو داسې درباري دوکه مار او دروغجن په نامه، نومول شوی و چې ګواکې د ناپلیون د نامه په اوریدو ربړدیده او د کرانسویا او برزینا په سیمو کې یې د شویو تیروتنو له امله، روسي پوځ پر فرانسویانو د پوره بري له ویاړه بې برخې کړ.

دا د نه د سترو او نه سیالو خلکو برخلیک دی، هغه خلک چې د ویاړ شمله نه لري او روسي روح هغه نه پېژني. دا د هغو یو وزرو او تل یوازې پاتې شویو خلکو برخلیک دی چې د ازل ارادې ته، د هغې تر پېژندنې وروسته د خپلې ارادې غاړه ږدي. پرګنې، د غه راز خلک د لوړو ارادو او دلوړو قوانینو د پوهېدو له امله ګنهګار ګڼي، له هغو نه له همدې امله کرکه کوي او د جزا وړ یې بولي.

د خواشینۍ او افسوس وړ ده چې د روس تاریخ لیکوکو لپاره ناپلیون، دا د تاریخ نانځکه، چې هېڅکله او هېڅ چېرې، آن په تبعید کې یې هم انساني شرف نه درلود. د ویاړ او ستاینې وړ اتل دی. ستر دی او نه هېریدونکی. حال دا چې کوتوزوف د هغوی لپاره، هغه سړی دی چې د خپل پوځي خدمت په ټول پړاو کې، له پیله تر پایه پورې، له ۱۸۱۲ م کاله نیولې، بیا د بارادینو تر جګړې او ویلینا پورې، رښتنی او صادق پاتې شو، هېڅکله یې د خپلو کړو یو کړنه او آن یوه کلمه هم ناوړه و نه بلله. دغه سړی په تاریخ کې د سربښندنې او درک یوه غوره

(c) ketabton.com: The Digital Library

بېلګه پاتې شوی او ټول کړه یې د اوسني او راتلونکي پر بري ولاړ و، دغه شان یو سړی، هغوی او تاریخ لیکونکو ته یو ناتوانه نوم ورکې سړی ګل کېږي، له همدې امله دی. داسې یو سړی، چې کله د کوتوزف او د۱۸۱۲ کال د پېښو یادونه کېږي، د هغوی لپاره د شرم وړ خبره ګڼل کېږي.

خو له دې خبرو سره سره دا به ګرانه وي چې داسې یوه تاریخي څېره تصور کړو چې د هغه هڅه او هاند داسې تل او پر له پسې، یوې موخې او نښتې ته ځیر وي.

ګرانه ده چې دداسې یوې موخې تصور وشي چې د یوه ملت لپاره دومره ارزښمنده، داسې غوره او د خلکو له ارادې سره داسې برابره وي. تر دې نه لا ګرانه به دا وي چې وکولای شو، په تاریخ کې داسې یو تاریخي شخصیت پیدا کړو چې مخې ته اېښې موخه یې دومره په بشپړه توګه سرته رسېدلې وي، لکه هغه موخه چې په ۱۸۱۲ کال کې کوتوزوف د هغې د سرته رسولو لپاره کار وکړ.

کوتوزوف، هېڅکله د کوم څلوېښت پېړیز څوکو (برجونه، لکه دمصر هغه) په اړه چې د هغه له سره وګوري نه غږېده، د هغې سرښندنې په اړه چې خپلې خاورې ته یې کړي، نه غږېده او د هغو چارو په اړه چې یې کړي یا یې د کولو تکل لري، هېڅکله څه نه ویل. هغه اصلاً ځان په اړه هېڅ نه غږېده. د کومې ځانښودنې او خپلې بې سارې ونډې یادونې یې نه کولې. هغه تل خورا ساده او شډل سړی برېښېده او خورا ساده او شډلې خبرې یې کولې. خپلو لوڼو او، مادام م ستایل ته یې لیکونه لیکل، رومانونه یې لوستل، ښکلې ښځې یې خوښېدې او له هغو سره یې له کړو وړو نه خوند اخېست. له جنرالانو، افسرانو او سرتیرو یې ټوکې ټکالې کولې او هېڅکله د هغه چا په وړاندې نه درېده او سیالی

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه کوله چې غوښتل یې ده ته څه ثابت او په ډاګه کړي

کله چې ګراف راستوپچین د یاوزسکي د پله پر سر کوتوزوف هغه په منډې راغی، او په ملامتیۍ کې یې هغه د مسکو د تسلیمۍ ټوله ملامتي پر هغه ورواچوله او ورته وې ویل:

- ایا تاسو نه ویل چې مسکو به له جګړې پرته تسلیموئ ؟

سره له هغه چې مسکو تسلیم شوی و، کوتوزوف وویل:

-زه له جګړې پرته په رښتیا مسکو نه تسلیموم.

کله چې ارکچیوف د ټولواک له خوا ده ته راغي او وې ویل چې باید ایرمولوف د توپچي قوتونو قوماندان وټاکل شي، کوتوزوف ځواب ورکړ:

- هو کې ! ما خپله همدا اوس ، همدا وویل.

که څه هم یوه دقیقه مخکې یې چور بل څه ویلي و. دا له دې کبله و چې د دغو سترو بې پامه پرګنو په منځ کې هغه یوازینی سړی و چې د رارسېدونکي ګوابښ اتکل یې کولای شو. ده ته دې معنی نه لرله چې د مسکو له رسوایۍ نه ډکې تسلیمي ګناه راستوپچین خپله وګڼي او یا یې پر ده واړوي ؟ آن هغه ته دا خبره بې معنی بربښېده چې د توپچي قوماندان ایرمولوف دی، که بل څوک. دغه بوډا د ژوند او تجربو نه زده کړې وو چې د انسانانو د خوځون او لمسون تر ټولو غوره لامل نه اندېښنې او نه عقاید او نه هغه خبرې دي چې دغه عقاید څرګندوي. ، نو ځکه یې نه یوازې د دې پېښو په اړه بلکې تل هسې بې معنی او هرڅه چې په خوله ورتلل ، ویل یې

خو همدې سړي چې هېڅکله یې خپلو وینا وو ته پام نه کاوه، د خپل ټول خدمت په موده کې هېڅکله آن یو وار هم داسې څه نه و ، ویلي چې د هغه یوازیني ارمان د سرته رسېدو ، دلارې خنډ شي چې دې د ټولې

(c) ketabton.com: The Digital Library

جګړې په اوږدو کې د هغه پلو روان و. په دې تصور او زورونکي ترخه ډاډ چې د هغه په خبره ځوک نه پوهېږي، په وار وار په بېلا بېلو شرایطو کې هغه هم بې ارادې ، خپل خیالونه ځرګندوي. په لومړي سر کې یې چې کله د بارادینو په جګړه کې له خپلو شا او خوا کسانو سره پر حالاتو شخړه پیدا شوه، یوازینی ځوک و چې ویل یې:

- دبارادینو جګړه د دوی بری دی. ده دا خبره په ډاګه کوله. هغه دا هم تکراروله چې دمسکو تسلیمي، د روسیې تسلیمي نه ده. هغه لوریستون ته چې د ناپلیون له خوا روغې ته رالېږل شوی و ، وویل:

-روغه ځکه ناشونې ده چې خلک یې هغه نه غواړي.

هغه یوازینی ځوک و چې د فرانسویانو د تېښتې په وخت کې یې ویل:

-هغه څه چې موږ یې هیله لرو ، هغه خپله په خپل سر ترسره کېږي، نو ځکه ګوابښ ته اړتیا نه شته.

هغه ویل چې دد ښمن د پوځ وتلو ته باید ځکه زرین پل وتړل شي چې نه په تاروتنیو کې جګړې ته اړتیا شته، نه په یازما کې او نه دکرانسویه په سیمه کې.

هغه ویل چې دد ښمن پوځ باید تر پولې پسې واخستل شي او دی یو روسي سرتیري پر لسو فرانسوي، هغو هم نه ورکوي.

او یوازې د سیالانو په وینا ، دغه درباري بوډا چې د ټولواک د خوښۍ لپاره آراکچیوف ته دروغ وايي او دغه درباري بوډا په ویلینا کې په زغرده وايي چې نور د روسیې له پلوه جګړه د دوی په تاوان او بې ګټې ده. دی، داټولې خبرې ددې لپاره کوي چې ځان د خواخوږۍ او مهربانۍ وړ وګڼي، خو یوازې د هغه له ویناوو نه دا ځرګندیده چې دی نه یوازې ، له هماغه پیله د پېښو د پرمختګ په لوري پوهېده ، بلکې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه کړه هم پرته له هرډول شک نه، ديو ارمان د سرته رسولو لپاره اغيزمن و ، هغه ارمان چې درې پړاوو يې لرل:

۱-له فرانسويانو سره د جګړې لپاره د خپلو ټولو پوځونو چمتو کول.

۲-پرهغوی بری.

۳-له روسيې نه دفرانسويانو ويستل او په ټول توان د خلکو او پوځ د بدمرغی د پېښی سپکول.

کوتوزوف د سستی هغه ستر استازی چې شعار يې صبر، زغم او د وخت تېرول و ، هماغه دبارادينو په جګړه کې د غوځو پريکړو او ګامونولوی دښمن، په مېړانه وجنګېد او ديوې پرتمينې او وياړمنې جګړې لاره يې آواره کړه. هماغه کوتوزوف چې د استرليځ د جګړې له پيل نه لا دمخه يې ويل چې جګړه به بايلي، هماغه کوتوزف چې د بارادينو په جګړه کې يې د ټولو جنرالانو له ډاډ سره سره چې ويلي يې چې په جګړه کې يې ماتې خوړلې ده. او هماغه کوتوزوف چې ددې ټولو خبرو سره سره چې په تاريخ کې هېڅ داسې نه و شوي چې د جګړې ګټونکی پوځ دې شا تګ او تېښتې ته اړ وزي ، ددې ټولو برخلاف په دې ټينګار کاوه چې دبارادينو جګړه د روس د پوځ په ګټه پای ته رسېدلې ده. هغه يوازينی څوک و چې دفرانسويانو د شاتګ او تېښتې په ټولو موده کې يې په دې ټينګار کاوه چې له کاره لويدلي دښمن سره بايد نښته و نه شي ، له نوې جګړې نه ډډه وشي او د روسيې له پولو وروسته بايد دښمن تعقيب نه شي.

خو دخورا تعجب وړ دی چې څنګه دغه بوډا جنګيالي، د ټولو د عقېدې برخلاف وکولای شول، د خلکو د دوديز روان په رڼا کې د پېښو

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې سم اټکل وکړي. داسې اټکل چې د خپل ټول خدمت په وخت کې يو وار هم تير نه وزي ؟

د پېښنو په اړه د دغه بې ساري خيال او اټکل سرچينه، له خلکو سره د هغه خواخوږي او د هغو په روان پوهېدنه وه، ده د خلکو او اولس دغه سپېڅلی احساس او پاکه چينه په خپل ګوګل کې ساتلې وه. يوازې د دغه عجيب احساس او د هغه په ګوګل کې د هغه د معنويت د سرچينې موندل و چې خلک او ملت يې دې ته وهڅول. په دغې جګړه کې، هغه د خپل استازي او مشر جنګيالي په توګه غوره کړي.

او يوازې دغه احساس و چې ، هغه يې د انساني احساس پر لوړو څوکو ودراوه او د پوځ دغه ستر قوماندان خپل ټول توان له هغې څوکې نه، نه د انسان وژنې بلکې د انسانانو د ژغورنې لپاره وکماري.

دغه ساده او کمين سړی، د دغې شاهانه سادګۍ او مينې په برکت، نه شو کولای د اروپا دروغ پالو د اتلانو په بڼه چې ځانته لاسي تاريخ جوړ کړي ځان را څرګند کړي او د خلکو له ارادې پرته ، په خپل تصور کې د خلکو لارښوونه وکړي.

چوپړان ستر انسان نه لري، ځکه چې ستروالي د ځان لپاره خپلې ځانګړتياوې لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶

د نوامبر پنځمه، د هغې تش په نوم جګړې لومړۍ ورځ وه چې د کراسنینسکایا نوم یې ګټلی دی. کله چې جنرالانو د لمر په غړغړو کې، تر ډېرو خبرو اترو وروسته، خپل قطعات هغو ځایونو ته بدرګه کړل چې باید بدرګه شوي وای. خپل استازي او یاران یې لا ډول ډول او له یو بل او ضد فرمانونو سره مل، هرې خواته واستول، خو کله چې ښکاره شوه چې دښمن هر چېرته په تېښته تښتي او جګړه ناشونې ده، کوتوزوف د کراسنینسکایا له سیمې ووت او د دوبرو، پلو ته چې قوماندانې یې هلته لېږدېدلې وه، وخوځېد.

آسمان تک شین او هوا سړه وه. کوتووف د خپلو ملګرو له لویو ډلو او له خپلو ناراضو جنرالانو سره چې تر شا یې ډنډوري پسې غږولې، پرسپین ثوربآس سپور او د دوبرو، د سیمې خواته ورغی. د ټولې لارې په اوږدو کې فرانسوي اسیران (هغه ورځ ۷ زره تنه اسیران شوي وو) ډله ډله د بل شوېو نغریو اور شا او خواته راټول او ځانونه یې تودول. دوبرو، ته نېږدې، له یوې لویې ډلې اسیرانو سره چې څېرې موزې یې اغوستې وې، سرونه، لاس یا پښې یې په پټارو او یا هر هغه څه چې په لاس ورغلي وو، تړلي وو، مخامخ شول. هغوی له سنګرونو نه د راایستل شویو فرانسوي توپونو د اوږده کتار خواته ولاړ وو. ګڼه ګوڼه، شور او غږ وو. همدا چې ستر قوماندان رانېږدې شو، شر او شور چپ او د هغه خواته چې کرار کرار را روان و، ځیر شول. د هغه خولۍ پر سر، سره پټاره لرونکی سپین پیوندي پوستین پر غاړه، خم خم روان و. یوتن جنرال، کوتوزوف ته ګزارش ورکړ چې دغه توپونه او

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسيران چېرې په لاس ورغلي دي.

کوتوزف، په خپلو غمجنو خيالونو کې ډوب او د جنرال خبرې يې نه اوريدې. په خورا خواشينۍ يې سترګې برندې کړې وې او په ځير ځير يې د هغه اسيرانو سر او ځان ته کتل چې خورا خوار او حيران بريښېدل. د فرانسوي اسيرانو زياتره څېرې ډېرې وچې او بدرنګې شوې وې، پزې او غومبورې يې يخ وهلي وو او څه کم د ټولو سترګې پړسېدلې، سرې شوې او خېرنې وې.

د فرانسويانو يوه ډله ، لارې ته نېږدې ولاړه وه او دوو سرتيرو چې ديوه بشره له ټپونو ډکه وه، يوه ټوټه خامه غوښه په لاس ټوټه کوله. د هغوو په هغه چټک غلچک کې چې سورو ته يې وراچاوه، کوتوزوف ته د ټپي سرتيرى په لنډ غلچک کې يوه پټه کرکه او کومه وحشتناکه غريزه نغښتې وه.

کوتوزوف يو څه شېبې د غو سرتيرو ته ځير شو، د بشرې ګونځې يې لا پسې ژورې او بانه يې لا پسې سره نېږدې شول. په خيالو کې ډوب او سر يې وښوراوه. هلته بلې خواته يې يو روس سرتيري وليد چې په خندا خندا يې يو بل اسير پر اوږه ډباوه او په مينه مينه يې هغه ته څه ويل. کوتوزوف بيا هم هماغه شان سر ښوراوه.

هغه، چې د پرى ابرژينسکى غونډ مخې ته ولاړ و، له هغه جنرال نه چې د څه شي ثابتول يې غوښتل او هڅه يې کوله د ستر قوماندان پام هغه فرانسوي بيرغونو ته چې دوى ولکه کړي وو، وروا ړوي، وپوښتل:

- ته څه شي وايې ؟ څه شي ؟

داسې بريښېده چې هغه ځان له هغو خيالونو چې په کې ډوب و، راوژغورو او وې ويل:

- بيرغونه !ها ! سر يې پورته نيولى او هغې خواته يې وکتل. په

(c) ketabton.com: The Digital Library

زرګونو سترګې ، هغه ته په دې هیلې ور اوښتې وې چې دی څه وايي.

د پـري ابراژنسـکي، غونډ پـه وړانـدې ودریـد ، سـوړ اسـویلی یـې وویست او سـترګې یې پټې کړې. د کوتـوزوف سره، لـه مـل کسـانو نـه کوم یو چا ، هغو سرتیرو ته چې بیرغونه یې په لاس کې وو ، اشاره وکړه چې له ستر قوماندان نه راتاو شي او دبیرغونو لاستي پر ځمکه کښېږدي. کوتوزوف څو شیبې چپ پاتې شو او داسې بریښېده چې زړه نازړه یې د خپل دریځ غوښتنې ته غاړه کېښوده ، سر یې پورتـه او خبرې یـې پیـل کـړې. د افسـرانو ډلـه تـرې راتـاو شـوه. هغه پـه ځیـر سـره د راتـاو شـوو افسرانو کړۍ وڅارله او څو تنه یې په کې وپېژندل.

هغه سرتیرو ته مخ وروا ړوله او بیا یې افسرانو تـه مخـه کـړه او وې ویل:

- له ټولو نه مننه !

په هغه چوپتیا کې چې د هغه پر شا او خوا کې څارل کېده، په ښـه او څرګنده توګه د هغه له خوا ادا کېدونکې کلمات اوریدل کېدل:

- تاسوټولو نه د ګران او صادقانه خدمت له امله مننه ! بری تـر لاسـه او روسیه به تاسو هېر نه کړي. ستاسو ویاړ دې ابدي وي !

هغه شا او خوا وکتل او چپ شو.

یو سرتیری چې فرانسـوي ګربت لرونکی بیـرغ یـې پـه لاس کې و او بې ارادې یې د هغه څوکه د پري ابرژینسکي دبیـرغ پـه وړانـدې ورټیټـه کړې وه، وویل:

- راټیټه یې کړه، سر یې راټیټ کړه، لږ یې نور راټیټ کړه، نـورهم ، هو کې دغسې !

دژامې په چټکې چټکې ښوریدا سره یې پر سرتیرو غږ وکړ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- هورا زلمیانو !

د زرګونو سرتیرو د غږ، یوه غړمبا پورته شوه. هو... را !

تر هغه پورې چې سرتیرو هورا ویسته، کوتوزوف، په کړوپه ملا، بیا د آس پر ذین ناست و، سریې ښکته اچولی و او په سترګو کې یې د مینې او ملنډو بریښنا ځلېدله.

کله چې د سرتیرو د هورا چغه پای ته ورسېده، وې ویل:

-هوکې ورونو داسې ده !

او ناڅاپه د هغه آواز او د بشرې رنګ بدل شو. نور نو هغه ستر قوماندان نه و، هغه یو خوار ساده بوډا و چې غوښتل یې، د زړه خوالې په توګه، څه د اړتیا وړ څه، نه افسرانو بلکې خپلو ملګرو ته ووایي.

د افسرانو په ډله او د سرتیرو په کتارونو کې، داسې، خوځون راښکاره شو چې هڅه یې کوله، هغه څه ښه واوري چې اوس ویل کېږي.

- هوکې ورونو !وینئ ! زه پوهېږم تاسو ته ګرانه ده، نو څه کولای شو !زغم ولرئ، لږ پاتې ده. کله چې دا مېلمانه بدرګه کړو، بیا به استراحت کوو.

ټولواک به ستاسو دا چوپړ نه هېروي. که څه هم تاسو ته ګرانه ده، خو بیا هم ښه داده چې په خپل کورکې یاستئ او هغوی.

هغه اسیرانو ته اشاره وکړه او وې ویل:

-تاسو ورته ګورئ !تر خورا بدو هم خوار دي. تر هغه پورې چې هغوی پیاوړی وو، په کرار مو نه پرېښودل، خو اوس باید رحم پرې وکړو، هغه هم انسانان دي !هوکې زلمیانو !

هغه خپل شا او خواته وکتل او ځان ته له هک او پک او هممهاله درناوي نه ډکو کتو کې یې، د ټولو خواخوږي او ملګرتیا احساسوله. بشره یې، د هغه له خوږې زړې موسکا نه چې د خولې او سترګو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دګونځو په شا او خواکې لکه ستوري داسې غوړېده ، روښانه روښانه و. هغه چپ شو او ګواکې له حيرته يې سر ښکته واچاوه.

هغه ناڅاپه سر راپورته کړ او وې ويل:

- که وواېو، هغه څا درته رابللي وو ؟ ځي دې، بلا ورپسې !

خپله متروکه يې واره کړه او دجګړې په توله موده کې دا لومړی وار و چې په يرغه او ځغاسته لرې شو او د سرتيرو هورا چې کتارونه يې دچغو له زوره ماتېدل، هغه بدرګه کړ.

د پوځيانو په هغو خبرو چې کوتوزوف ويلې، خورا کم سر خلاصيده. له هغو نه يوهم نه شو کولای دفيلد مارشال په هغو خبرو چې لومړي يې په پوځي پرتمين ډول او په پای کې د يوه زاړه بوډا په ساده ژبه وويل، پوه شي.

خو ددغو خبرو اصلي معنی چې د زړه له تل نه ادا کېدې، نه يوازې د پوهېدو وړ وې، بلکې د هغه شاهانه رسمي پرتم او غوره احساس چې پر دښمن له رحم سره مل او د خپل حقانيت ثرګندونه وه او دښمن ته ددغه بوډا په ژړو او ښکنځلو کې نغښتي وو، دهر سرتيري پر زړه منګولې خښولې او د هغو له خوښۍ نه په ډکو چغو کې چې تر ډېرې پورې اوريدل کېدې، ثرګندې وې.

کل چې تر دې پېښې وروسته يو جنرال پوښتنه وکړه:

-امر نه کوئ چې ګاډۍ راوستل شي. کوتوزوف چې خورا هيجاني شوی و. دځواب په هځه کې يې سلګۍ له ژړا سره په ستوني کې راغوټه او ناڅاپه په ژړا شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷

دنوامبر په اتمه نېټه د کراسنینسکایا دجګړې په وروستۍ ورځې، دتیارو له خپریدو سره پوځونه، خپلې قشلې ته راورسېدل. ټوله ورځ آرامه، سړه او څه میده میده واوره هم وریدلې وه. ماښام ته نږدې هم لږ رڼا شوه او د واورو له منځه به کله ناکله په تور شنه رنګي آسمان کې، ستوري ولیدل شول. ساړه دم په دم زیاتېدل.

وسله وال غونډ چې د توراتینو له سیمو نه د راوتلو په وخت کې یې شمېر، درې زره تنه وو، د شپې تیریدو تاکلې ځای ته، تر ټولو نه مخکې د رارسېدو په وخت کې نهه سوه تنه پاتې وو. دغه تمځای د لویې لارې څنګ ته یو کلی و. د ځای برابرولو، چارواکي چې، د غونډ هرکلي ته راوتلي وو خبر ورکړ چې ټول کورونو او کوټې دفرانسوي ناروغانو یا مړو، یا هم دسپورو پوځیانو او یا د هغوی دقوماندانۍ د افسرانو له خوا ډکې او له یوې کوټې پرته چې دغونډ دقوماندان لپاره پاتې ده، نور هېڅ ځای نه شته.

دغونډ قوماندان هغې کوټې ته چې ورته ټاکل شوې وه ورغی. د هغه سرتیري او افسران دکلي نه تیر او وړاندې د وروستیو کورونو څنګ ته یې خپل پېټي او وسلې کېښودې.

غونډ د ځناورو د یوې بې پایې او بې شمېره ډلې په شان، ځانته د ځایونو په جوړولو او د ړخوړو په پخولو لګیا شو. یوه ډله سرتیري چې تر ځنګنو پورې په واورو کې ډوب وو، ښۍ خواته د چنارونو په ځنګله کې ځای پر ځای او خواره شول. سمدلاسه دتبرونو د وهلو، دڅانګو دماتولو، ټوکو ټکالو او خندا غږونه په ځنګله کې خواره شول. بله ډله

(c) ketabton.com: The Digital Library

د غونډ د ګاډیو او کراچیو ترڅنګ چې په منځنۍ برخه کې یې آسونه هم ولاړ وو، دنغریو په جوړولو، داورونو په بلولو، د دیګونو په بارولو، د وچې ډوډۍ په راوړلو او آسونو ته د وښو او دانې په ورکولو لګیا شوه.

دربیمه ډله، ددې لپاره په کلي کې خوره شوه چې د قوماندانۍ افسرانو ته یې دخوب ځایونه ولټوي. دوی له کوټو نه د فرانسوایانو مړي راټول، له کوټو او وارو لاندې نه یې د سون او د دیوالو د جوړولو لپاره وچې دړې، سوارې او وچ لرګي راغونډول. د کلي د کورنو ترڅنګ پنځلسو تنو سرتیرو د یوې سرای ډوله کوټې دیوالونه چې چت یې لا پخوا الوزول شوي و، په خوښۍ او چغو سورو ښورول او غوښتل یې چې ویده شي.

هغوی، په تیارو کې چغې وهلې:

- هې، هې، راړنګ کړئ

هغو په چغو چغو، هغه دیوال چې واورې پرې پرتې وې او د یخونو د ماتېدلو غږ یې اوریدل کېده، ښوراوه. د دیوال په لاندنۍ برخه کې کرار کرار چاودې زیاتېدې او په پای کې دیوالونه له سرتیرو سره یو ځای راغوځار شول. له دې سره هممهاله د ټولو ګډه خندا او د خوښۍ چیغې واوریدل شوې.

-دوه، دوه، هغه، هغه چوکه ماته راکړئ. دغسې، ته چیري ننوزې ؟

- ټولو هلکانو دمه وکړئ، درځئ، درځئ ټول یو ځای درځئ !

ټول چپ شول او یو نه لوړ، نرم او په زړه ښه لګېدونکي آواز سندره پیل کړه. د دربیمې انترې په پای کې له وروستیو تورو سره هممهاله شل غږونو یو ځای په ملګرتیا او ګډه چغې کړې:

- او هو را روان دی، ښوري، ښوري !

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو د هغو د ټول زور او هڅو سره سره دیوال هومره چې دوی چغې وهلې، له ځایه نه ښوریده. په درنه ، خوره شوې خاموشۍ کې، یو دروند غږ واوریدل شو:

-آها ! شپږم ټولی ! بلا وهلي یاستئ، شیطانانو ! څه ته ګورئ، مرسته وکړئ، موږ به زور وکړو.

د شپږم ټولي سرتیرو چې شمېر یې سلو تنو ته رسېده او کلي ته روان وو، له دیواله راپرزوونکو سره یوځای او په واورو کې پرلویدلي دیوال چې ۵ سازانه (سازان، د پخواني روسیې د اندازه کولو معیار دی. هر سازان ۲/۱ متره اوږد و) سورور و، تر خمېدو وروسته او په کوڅې کې وخوځېدل.

- درڅه ! خوځېږه، څه ته ګورې ! تاته وایم !

له خوښۍ سره مل ښکنځلو غږونو پای نه لاره.

ناڅاپه د یوه سرتیري قومانده ورکوونکی غږ د دیوال وړونکو سرتیرو خواته واوریدل شو.

-څه خبره ده ؟

کوم دلګی مشر و چې په غورزو پرزو یې ویل:

- خپله ښاغلی دلته دی. جنرال په دې کوټه کې دی. تاسو بلا وهلي شیطانان، مورغولوو دلته څه حال جوړ کړی دی، زه به مواوس...

لومړی رارسېدلي سرتیري ته یې ګوزار ورکړ او وې ویل:

-ولې په کرار بېږي نه، که څنګه ؟

سرتیري ارامه او چپ شول، هغه سرتیری چې ، هغه دلګی مشر وهلی و، په ټوخیدو شو او له خپل مخې نه یې وینې پاکولې، ځکه د هغه له ګوزار سره سم مخ په دیوال لګېدلی او وینې شوی و.

کله چې د هغه پام شو چې هغه دلګی مشر لرې شوی دی، په حیا او

(c) ketabton.com: The Digital Library

پټه وویل:

- ګوره ! بلا وهلی عجیب وهل کوي ! ټول اورونه یې راته په وینو ولړل.

یو له ملنډو ډک غږ وویل:

- که څنګه ؟ درته ګران نه یم ؟

او سرتیري چې نرم نرم غږیدل، کرار کرار وړاندې لاړل، خو همدا چې له کلي ووتل، بیا یې غږونه هماغه شان په چغو بدل شول او بیا هماغه اپلتې او بیا هماغه ښکنځلې پیل شوې.

د هغه کور له څنګه چې دغه سرتیري تیریدل ، هلته د سترې قوماندانۍ مشران د چای لپاره راټول شوي او د پرونۍ ورځې د پېښو او دراتلونکې د اټکلو نو په اړه یې خبرې اترې کولې. دوی تکل لاره داسې پریکړه وکړي چې له کینې خوا د شهزاده پر ډلې ددې لپاره یرغل وکړي چې له نور پوځ سره یې اړیکې وشلوي او دی اسیر کړي.

کله چې سرتیرو دیوال ته کلي ځای ته ورساوه ، هرې خوا ته نغرې بل او د آشپزانو اورونه تاوده وو. دلګیو د سوځېدو پړقهارې، د واورو د ویلیدلو غږ. ونه اوریدل کېدل او د سرتیرو تور سیورې په دغې ټولې سیمه کې پر لاندې شوې واورې دې خوا او هغه خوا خوځېدل. تبرونه او تبرګي هرې خوا ته لګېدل. هر څه، پرته له هر ډول سپارښتنو ترسره کېدل. د شپې لپاره لرګي زیرمه شول، دقوماندان لپاره کباب جوړ او دیګونه پر نغری بار شول.

د شپېږم ټولي لخوا راوړل شوی دیوال، په نیم دایروي ډول، د شمال خواته ودرول شو. د مېږو یو په خښولو یې هغه دیوال پر ځمکه خښ او ټینګ کړ. تر څنګ یې نغري ولګېدل او اورونه بل شول. نغارې وغږول شوې، حاضري واخستل شوه، ماښامنۍ وخوړ شوه او د شپې تیرولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

لپاره هرڅوک دنغریو شا او خوا ځایونو کې پر ځای شول. چا بوټ ګنډل، چا پیپونه ښبول، چا چور ځان لوڅ کړی و او ور ته یې سپږې وژلې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸

داسې برېښېده، په هغو تصور نه کېدونکو حالاتو کې چې روسي پوځیان را اېسار شوي دي، نه تودې او سمې موزې لري، نه پوستینونه، نه کوټونه، نه کور او نه نور نور. واورې پرتې، تر اتلسو درجو پورې یخني، نه خواړه او نه کالي هېڅ شی نه وو، ځکه چې د دغو شیانو د رارسولو کتارونه له پوځ نه ببرته پاتې کېدل.
داسې برېښېده چې پوځیان باید په خورا ناوړه غمجن ویر اخته شي، خو برعکس روسي پوځیان آن تر ټولو نه په ښو او غوره مادي حالاتو کې چې خواړه او کالي به یې ښه پریمانه وو، داسې خوښ او تازه دمه نه برېښېدل. ددې علت دا وچې ټول هغه کسان به چې هره ورځ، په خواشینۍ، ناهیلۍ او سستۍ اخته کېدل، د پوځ له کرښو به پاتې کېدل او ټول هغه کسان چې له جسمي او روحي پلوه ناتوانه او سست وو، لا پخوا شاته پاتې شوي وو او یوازې د پوځ تر ټولو نه غوره کسان چې له جسمي او روحي پلوه پیاوړي وو، چارو ته دوام ورکاوه. اتم ټولي ته چې د دیوال کوز پلو ته دیره شوی و، تر ټولو نه زیات خلک راټول شوي وو.
ژېړځني سرتیری که څه هم له ډېر لوګي نه یې تندی تریو او بانه یې سره ګونځې کړې وو، خوبیا هم له اوره نه لرې کېده، وویل:
- اې مکایوفه! دا څه کوئ؟ چېرې ورک شوې؟ لېوان خو به دا ړلی نه وې؟
او بیا یې مخ بل سرتیري نه دلګی مشر ته وروا ړاوه او غږ یې پرې وکړ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- درځه کارغیه !لږ څه لرګي خو راپیدا کړه.

دغه ژیړ ځني سرتیري، نه دلګي مشر او نه افسر و، هغه یوازې یو ټکره او ښکلی ځوان و، نو ځکه یې له ځانه پر خوارو سرتیرو غږ کاوه چې دا یا هغه چاره ترسره کړه. هغه ډنګر، کمکی سرتیری چې کارغه یې بللی و، په اطاعت سره پا څېد چې دده سپارښتنه پر ځای کړي، خو په دې وخت کې یو ځوان، نری او ښکلی سرتیری د اور په رڼا کې راښکاره شو او یو پنډ لرګي یې راوړ.

- دې خواته یې راوړه، څه ښه کار دې وکړ!

لرګي یې مات کړل، پر اور یې ورکېښودل، په خولۍ او د کوټ په لمن یې اور تازه او لمبه لمبه کړ. داور پر قهاري پورته شو. سرتیري لا پسې نغري ته ورواړندې شول او خپل پیپونه یې ولګول. هغه نری ښکلی سرتیری چې لرګي یې راوړي و، لاسونه یې پر ملا کېښودل، خپلې یخ وهلې پښې یې له سړو نه پر ځمکه ډبولې او دا سندره یې ویله:

- آخ ادکې، سوړ شبنم!

هو کې څومره ښه دی، هو کې د وسله وال سرتیری لپاره دا اور او دا نغری ښه دی... هغه داسې ویل چې ګواکې د هرې څپې پای مقطع لري او دی یې په لوستلو دریږي.

ژیړ ځنې سرتیري پام شو چې د نځېدونکي ځوان دبوټو تل الوزي نو چغې یې کړې:

- اې، دبوټ تلی دې الوزي! د خدای په امانۍ سندري وایي.

نځېدونکی ځوان ودرید، هغه چرم یې وشکاوه چې له بوټه یې جلا شوی و، هغه یې د اور لمبو ته ور واچاوه او وې ویل:

- رښتیا وایي، وروره!

هغه کېناست او له کځوړې یې د وړیو یوه شنه فرانسوي ټوټه

(c) ketabton.com: The Digital Library

راوویسته او په هغه کې یې خپله پښنه ومروړله. په داسې حال کې چې پښنې یې اور ته ورغځولې، وې ویل:

- له یخه شنډې شوي دي. داسې وایي چې زر به مو پربږدي. کله چې د دښمن غم ترپایه وخوړل شي، ټولو ته به دوه برابره شیان ورکوي.

دلګي مشر وویل:

-هغه مورغوی وینئ ! پتروف په لاره کې پاتې شو.

یوبل تن وویل:

-هوکې ما لا له پخوانه هغه څاره !

- هو، هغه یو سرتیر ګوتی و.

- په دریېم ټولي کې یې سره وویل چې یوازې پرون یې نهه تنه کم شوي دي.

- خپله فکر وکړه، کله چې پښنې داسې یخ وهي، چېرې کولای شي لاړ شي.

دلګي مشر غږ وکړ:

- اې، تاته وایم، پربږدئ، دا اپلتې.

یوبوډا سرتیري په ملامتۍ، هغه سرتیري ته چې ویلي و، پښنې یې یخ وهلې، وویل:

- نه چې ته هم غواړې مو پربږدي.

لوړ پزي سرتیري، هماغه چې کارغه نومول شوی و، ناڅاپه، دنغري له څنګه راپاڅېد، په ډډ خو رېږدیدونکي غږ یې وویل:

- نو ته څه فکر کوې؟

-هغه چې غوړ او څورب دي، هغه خوارېږي او هغه چې خوار دي، مري. دا ماته ګوره ! وروستۍ ساباسم.

مخ یې دلګی مشر ته ورواړاوه او ناڅاپه یې په غوڅه ژبه وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- سپارښتنه یې وکړه چې روغتون ته مې ورسوي، د اډونو لـه درده نور نو شنډېږم. نور یو ګام هم تلای نه شم.

دلګي مشر په کراره وویل:

-خیر دی، خیر دی، په کرار شه !

سرتیری آرام شو، خو خبرو اترو یې دوام پیدا کړ.

یوه سرتیري خبره په بله واړوله او نوې خبره یې پیل کړه:

- نن خو مې پریمان فرانسویان ونیول، خو موزې ؟ څه ووایم، دیوه هم سمې او روغې موزې نه وې، هسې تش په نوم موزې یې پر پښو دي.

-

خو هغه نڅاګر سرتیري وویل:

-مـوزې یـې قزاقـانو تـرې ویسـتلي دي. مـړي یـې لـه هغـې کـوټې ویستلي دي او یوه کوټه یې هم د ډګروال لپاره تشـه کـړې ده. زلمیـانو ! په هر حال مرګ د زړه خوږي خبره ده. کله چې یې هغوی دا خوا هغـه خوا اړول، له هغو نه یو تن پـه کـې لا ژونـدی و، بـاور وکـړئ. بـاور کـوئ ؟ پـه خپله ژبه یې څه بنګاری کاوه.

لومړي سرتیري وویل:

-پاک خلک دي. دا سې تک سپین دي لکه د چنار د ونې په شان، ښـه زړور هم په کې پیدا کېږي. څنګه ؟ مهربان خلک هم لري.

- ښـه نـو تـا څـه فکـر کـاوه، هغـوی لـه هـر قـام او هـر ډول خلکـو نـه، سرتیري راټول کړي دي.

هغه نڅاګر سرتیري په نه پوهېدو کې موسکا وویل:

-هغوی زموږ په ژبه هـېڅ نـه پـوهېږي. زه بـه لـه هغـه وپوښـتم پـه ختـه څوک یې ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه هماغه خپله کیسه کوي، عجیبه خلک دي.

هغه سړی چې د فرانسویانو له سپینتوبه په حیرت کې وه، وویل:

-له ټولو نه خو د تعجب وړ خبره لا دا وه چې د موژایسکي کلیوالو بزګرو کوله، هغوی ویل چې دوی د جګړې له ډګره د وژل شویو په راټولولو پیل وکړ. ګورئ؟ یوه میاشت دا مړي پراته وو، خو خراب شوي نه وو او لکه د سپین کاغذ داسې پاک پراته وو، د سپینو باروتو په شان. کوم بوی یې هم نه کاوه.

یو تن وویل:

- دا به له دې کبله چې ساړه و.

- هو، هوښیار، څه هوښیاري کوي، له سړو مخکې خو تود خه وه. که د سړو له امله و، نو زموږ مړي به هم نه خوسا کېدای. وایي چې زموږ مړي داسې بوی اخستی و چې ورنږدې کېدل ګران و، د چنچیو له لاسه شړېدلي وو. لکه متیازې داسې بوی یې کاوه، خو د هغو لکه سپین کاغذ داسې پاک او لکه باروت داسې بې بویه.

ټول خاموشه شول.

دلګی مشر وویل:

-دا د خوړو له برکته دی، هغوی شاهانه ډوډۍ خوړله.

هېڅچا یې مخالفت ونه کړ.

هغه د موژایسک کلیوال بزګر، همالته چې جګړه تیره شوې وه، وویل چې دوی له سلګونو کلیو نه مړي راټول، شل ورځې یې کار کاوه، خو بیا هم ټول راټول شوي نه دي. ویل کېدل چې لېوانو...

بوډا سرتیري، وویل:

-دا جګړه د رښتیانو جګړه وه. هغه جګړه چې موږ یې یادوو او وروسته به یادیږي، خو خلک یې هم ډېر وزورول...

(c) ketabton.com: The Digital Library

- هو کاکا جانه ! پرون نه آبله ورځ، موږ پرې ورود انګل، موږ تــه چا وخــت رانــه کــړ چــې کــومې خواتــه وروړســېږو. هغــوی خپلــې وسلــې کېښودې، په ګونډو شو او وې ویل، وبښې !

دا خو جګړه نه شوه، دجګړې ننداره ده. داسې آوازې وې چې خپلـه پلـون (ناپلیون) هـم دوه واره نیـول شـوی دی. هغـوی آن پـه خبـره هـم نـه پوهېږي، نیسه یې، نیسه یې، درواخلـه، پـه لاس کې بـه دې پـه مرغـۍ بدله شي. والوته او والوته او وزل یې هم ناشوني دي.

-یاره ! کیسلوفه ! دروغ خو هم یوه اندازه لري، تاته چې ګورم او دا لاپې دې اورم...

- کوم دروغ او کومې لاپې، ټول رښتیا دي.

- که ماته په لاس راغلي وای، سمدلاسه به مې خښ کړی وای او یوه ننبه به مې هم پرې درولې وای. پوهېږې، څومره خلک دې وژلي دي ؟

بوډا سړي چې اړږمې یې ویستــه، وویل:

-داسې به یې کړو چې نور، نو دښوریدو نه وي.

خبرې اترې پای ته ورسېدې او سرتیري څملاستل.

یوه سرتیري چې دآسمان په لیدو یې زړه وتوخنید، وویل:

-ګوره چې ستوري څنګــه ځلیــږي ؟ تــه بــه وایــې چې ښځو تکـري ارتېږلي دي.

-زلمیانو ! دا ددې ننبه ده چې سږکال به فصلونه ښه ډېر وي.

- څه نور لرګي اورته په کار دي.

- یاره ملا مې له تودخې سوځي، خو خېټه بیا یخ وهي، دا څه کیسې دي ؟

-خدای دې خیر کوي.

-څه دې خواته، هغې خواته اوړې، اوریوازې، څه دستما لپاره دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

که څنګه ؟

دچپتیا له خپریدو سره، دڅو تنو ویدو سرتیرو خرپهاری اوریدل کېده، نور څو تنه اړخ په اړخ اوښتل او ځانونه یې تودول او یو نیم تن خو لا خبرو ته دوام ورکاوه. له اوره سل ګامه آپلو لرې، دیوې خوړې او مینه ناکې خندا غږ وااوریدل شو.

دې پنځم ټولي څه شر او شور جوړ کړی دی، ښه مست خلک خو دي.

یو سرتیری پاڅېد او د پنځم ټولي خواته ورغی. دغه سرتیری په خندا خندا ببرته راستون شو او وې ویل:

-دوه فرانسویان یې نیولي دي، یو خو چور یخ وهلی دی او دا سې بل له مستۍ نه لېونی لېونی کېږي او سندرې وايي:

- اوي، اوي، درځي چې ورشو.

او څو تنه سرتیري د پنځم ټولي خواته ورخوځېدل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹

د پنځم ټولي ځنګل ته ځېرمه ، يو لوی نغري د واورو په منځ کې لمبې وهلې او د ونو له يخه ډکې څانګې يې روښانولې.

د شپې په نيمايي کې د پنځم ټولي سرتيرو د ځنګله په واورو کې د قدم وهلو او ترپښو لاندې څانګو د ماتېدو غږ اورېد.

يو سرتيري وويل:

هلکانو يږ دی !

ټولو سرونه راهسک کړل او غوږ غوږ شول. د ځنګله له خوا نه د نغري د رڼا خواته دوه تنه چې نا آشنا جامې يې اغوستې وې، رااروان وو. يو له بل يې سره نيولي وو.

دا دوه تنه فرانسويان وو ، چې په ځنګله کې پټ شوي وو. هغوی په کومه نا څرګنده او ناپوهېدونکې عسکري ژبه څه ويل. هغوی نغري ته ورنږدې شول. د هغوی يو تن چې لوړه ونه يې درلوده ، افسري خولۍ يې پر سر وه، خورا ناتوان او ضعيفه برېښېده. نغري ته په نږدې کېدو يې غوښتل کېني، خو پر ځمکه ولويد. هغه بل لنډ ونی څه سوروړ چې مخ يې په دستمال کې تړلی او قوی برېښېده. خپل هغه لويدلی ملګری يې راپورته کړ، خپلې خولې ته يې اشاره وکړه او کوم څه يې وويل. سرتيري د فرانسوي په شا او خوا راټول او ناروغ يې پر کوټ څملاوه. دواړو ته يې شوله او ودکا راوړل.

دغه خوار فرانسوي افسر، هماغه رامبال و. او هغه سرتيری چې سر يې په دستمال تړلی و ، هغه د هغه ياور ، موريل و.

موريل چې کله ودکا وڅکله او شوله يې وخوړله، ناڅاپه يې يوه غمجنه خوشالي پيل کړه او پرته له هغه چې دمه وکړي، پرله پسې يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرتيرو ته په ناپوهېدونکې ژبه کوم څه ويل. رامبل، هغه ته وراندې شوې ډوډۍ ونه منله، د اور خواته يې پرځنګل ډډه ولګوله، غځېدلى ناست او سرو سترګو يې روسي سرتيروته حيران حيران کتل. کله ناکله به يې يو اوږد زګيروى وکړ او بيا به بېرته را چپ شو. موريل د هغه اوږې ته اشاره وکړه، سرتيري يې پوه کړل چې ملګرى يې افسر دى او بايد تود کړل شي. روسي افسر چې اور ته نېږدې شوى و، کوم څوک يې ډګروال ته ورولېږه چې ترې وپوښتي، ايا نه غواړي د غه فرانسوي افسر ته اجازه ورکړي، دده کوټې ته بدرګه شي. رامبال ته وويل شول چې د ډګروال کوټې ته ورشي. هغه پاڅېد او غوښتل يې چې لاړ شي، خو ورېږديد او د هغه ترڅنګ ولاړ سرتيري که هغه نه واى نيولاى، هغه به لويدلاى و.

سرتيري له ملندو نه په ډکه ادا رامبال ته سترګه کېښکوده او وې وويل:

- څنګه ؟ نه ورځې ؟

له هرې خوا د نورو سرتيرو آوازو دغه ټوکمار سرتيري ته ګوابښ وکړ او وې ويل:

- احمقه ! څه اپلتې وايي، که...

سرتيري پر رامبال ورټول شول، دووتنو سرتيرو، هغه تر ترخګ لاندې ونيو، راپورته يې کړ او د ډګروال کوټې ته يې وروست.

رامبال خپل لاسونه د سرتيرو غاړې ته وراچولي وو او کله چې يې هغه بدرګه کاوه ، په زګيروي، زګيروي يې وويل:

- آه زلميانو ! زما مهربانو ! مهربانو ملګرو ! آه، زما مهربانو ملګرو !

او لکه د ماشوم په شان يې سر د يو سرتيري پر اوږې ورولويد.

په دې لړ کې، موريل په خورا ښه ځاى کې ناست او سرتيري پرې

(c) ketabton.com: The Digital Library

راټول شوي وو.

دغه لنډوني سورور فرانسوي افسر چې پړسېدلې سترګې يې له اوښکو ډکې وې، لکه د ښځو په شان يې خولۍ نه د ستمال تاو کړی و او لنډه ښځينه پوستين يې په ځان. داسې برېښېده چې د ودکا له څکلو وروسته يې حال بل ډول دی، لاس يې څنګ ته د ناست سرتيري په غاړه کې وراچولی و. په ډډه او پرې پرې آواز يې فرانسوي زمزمه کوله.

سرتيرو هغه ته وکتل او له خندا نه يې بډوډي کلک نيولي وو.

هغه ټوکمار چې سندرې يې ويله او موريل يې لاس په غاړه کې ور اچولی و ، وې ويل:

-څن. ګه. څنګه. را زده کړه. . زه يې ژر ژر کوم، راته وايه څنګه ؟

موريل سترګه کېښکودله او سندره يې پيل کړه:

-تل دې وې، څلورم هانري !

-تل دې وې هغه مېړنی زړور ټولواک او داسې نور څه په فرانسوي ژبه.

او سرتيرو د هغه پېښې کولې، خپل لاسونه يې څنډل او سندرې يې ويلې او په رښتيا يې هم ښې پېښې کولې.

له هرې خوانه د خوښۍ او کله هم د شډلې خندا غږونو انګازې کولې:

-وينئ !وينئ څومره ښه يې وايي !واه، واه. . .

موريل خندل او خندا يې پر بشرې کې ګونځې جوړولې.

-ښه، ورځه دوام ورکړه، وايه !

هغه درې غوره چارې درلودې:

-څکل، سرښندنه او مهرباني.

-ګورئ، په رښتيا هم خورا ښې سندرې وايي، خو اوس وار د زاليتايووف دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زالیتایووف په خورا خورايی سره وویل:

- کیو، کیو، کیو، یو، یو

هغه چې شونډې یې غوټۍ کړې وې، د هغه په شان وویل:

-کیو، کیو، کیو... دې، بې. دي.

هغه په سندریزه توګه دوام ورکړ:

- اوهو ! خورا ښه ! فرانسوي سندرې دغه شان ویل کېږي. هوي، هوي، ها، ها، هو ته بیا وړی شوی یې.

ورکړئ، بیا شوله ورکړئ، دا سې ژر مړښت نه لري.

بیا یې هغه ته شوله ورکړه او موریل په خندا خندا د دربیمې کاسې په خوړلو پیل وکړ. ټولو هغو سرتیرو چې موریل ته کتل، پر بشرو یې د خوښۍ موسکا خوره وه.

عمر خوړلي سرتیري چې دنغري آپلو غځېدلی و، دغه شان چارې یې اپلتې ګڼلې او ویل یې چې ښه کار نه دی، خو بیا یې هم کله ناکله سر راپورته کاوه، ځنګلې به یې ووهلې او په خندا خندا به یې موریل ته وکتل.

له هغو کسانو نه یوتن چې څادر یې له ځانه تاو کړی و، وویل:

- هغه هم خلک دي، آن اغزي هم پر خپلو ریښو ولاړ وي او په همدا سې زرغونېږي.

- وای لو یه خدایه ! ستوري څنګه ځلېږي، د شپې به ښه یخ وي.

او چوپه، چوپتیا خوره شوه.

او ستوري ګواکې په دې پوهېدل چې اوس به نور څوک نه ورته ګوري. په تک تور آسمان کې یې لوبې کولې. ستوري به ځلېدل، کله په آرامه شول، کله به کومه خوښي په کې خوره شوه، خو په رازمن ډول یې په خپل منځ کې څه سره ویل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰

فرانسوي پوځونه، دریاضي د قاعدې له مخې کرار کرار له منځه تلل. د برزینا له سیمې نه چې تېریدل، د هغې په اړه ډېرې لیکنې شوي دي، دفرانسوی پوځ د لـه مینځه تللو یو منځنی پړاو و ، هغه په هېڅ ډول ټاکونکی او اریز پړاو نه و.

که د برزینا په اړه د ډېرې لیکنې شوي یا کېږي، که دفرانسویانو په اړه دي، هغه له دې کبله دي چې دفرانسویان تالا والا کېدل کرار کرار و ، خو په لنډه موده کې یې د برزینا د وران پله پر سر خورا زیاته او دبدمرغې تراژیدۍ بڼه پیدا کړه. دا اسې یوه بدمرغي چې د ټولو په یاد پاتې شوه ، خو دبرزینا په اړه د روسانو له خوا د ډېرو لیکنو لامل یوازې دا و چې په پترزبورګ کې، دجګړې له ډګره، له برزینا نه لرې (پفول) دا اسې یوه تګلاره جوړه کړې وه چې دوی به دبرزینا د پله د ستراتیژیکې برخې په لودیز کې ناپلیون اسیروي. ټول په دې ډاډمن وو چې هرڅه هسې کېږي لکه په تګلاره کې یې چې اټکل شوی و ، نو ځکه هغوی په تیره بیا په دې ډاډمن وو چې له برزیناتیریدل به دفرانسویانو د بشپړې تباهۍ سبب کېږي. ، خو رښتیانۍ خبره دا ده چې په برزینا کې دفرانسویانو مرګ ژوبله او دوسلو له لاسه وتل، تر هغه شمېره خورا لږه و چې په کراسینیسکا یا کې و.

له برزینا نه د فرانسویانو د تیریدلو یوازینی اهمیت په دې کې دی چې دغې چارې د ټولو هغو تګلارو او اټکلونو ناسمولای ثرګند کړ چې دډښمن دبیلابیلو قطعاتو په هکله شوی و او هم یوازینی، سم او کېدونکی اټکل چې په دې اړه و او هغه هم دکوتوزوف له خوا شوی و ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

يعنی د دښمن پسې اخېستل او له نښتې پرته د فرانسويانو د تېښتې او د چټک او زياتېدونکي تګ څارنه. دغه پوځ لکه ټپي شوی ځناور، داسې په تېښته و چې دريدل يې ناشوني و.

هرڅومره چې فرانسويان لرې تېښتېدل او هرڅومره چې د هغو د ژوندي پاتې شويو کسانو حال (په تېره بيا له برزينا نه تر تيريدو وروسته چې د پترزبورګ د تګلارې ټاکونکي اغيز ته سترګه په لاره و) خرابيدونکی و. روسي قوماندان چې يوبل په تيره بيا کوتوزوف يې په غفلت او تيروتنو تورناوه ، لاپسې سودا يې کېدل.

داسې اټکل کېده چې د پترزبورګ د تګلارې د نه سرته رسېدو ګناه او ملامتي د کوتوزوف په غاړه شي، نو له دې کبله له هغه نه خوابدي، نارضايتي او پر هغه ملنډې پرله پسې زياتېدې. البته دغه سپکاوی او ملنډې په خورا درناوي او دوکه کې څرګندېدې، داسې چې کوتوزوف آن په دې پوهېدای هم نه شو چې دی ولې او د څه له امله ملامت دی.

له هغه سره به څوک په ډاګه او په غوڅه نه غږېدل او که هغه ته به چا ګزارش ورکاوه ، د هغه پريکړې ته به داسې سترګه په لاره و چې ګواکې کوم رسمي، سترې چارې ته د اړتيا له مخې اړ شوي دي. د هغه سترګې به چې بل پلو وغړيدې ، دوی به خپلو منځو کې سترګې کېښکودې او په هر ګام کې به يې هڅه کوله هغه سره وغولوي او تير يې باسي.

دغه ټول خلک ، له همدې امله چې نه يې شو کولای د هغه په ژورو خيالو يې سر خلاص شي، دا يې غوره ګڼله چې له دغه بوډا سره خبرې ونه کړي، ځکه هغه يې بې پايلې ګڼلې او ويل به يې چې هغه د دوی په ژورو اند ښنو او تکلونو نه پوهېږي. هغوی ته داسې برېښېده چې هغه به دوی ته د هرې پوښتنې په ځواب کې بيا هماغه خبره تکراروي (دوی ته د هغه ځوابونه هسې خبرې برېښېدې)ر. د زرين پله په اړه او په دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

اړه چې له پولې نه تیر شوی، خوار او تالان شوي پوځ باید نور تعقیب نه شي او داسې نور او نور، دا او نورې خبرې چې دوی به په وار وار او لاپخوا اوریدلې وې. او ټول هغه څه چې ده ویل، هغه دوی ته تکراري بریښیدې. د ساري په توګه دا خبرې چې باید خوړو او کالو ته سترګې په لاره شو، سرتیري موزې او بوټ نه لري، تولې داسې ساده خبرې وې او هغه څه چې دوی خپله د هغو په اړه غږیدل او د هغو وړاندیز یې کاوه ، د دوی لپاره خورا کرکیچن او عاقلانه وو او برعکس په دې ډاډه وو چې هغه باثاری او بوډا دی ، خو دوی نبوغ لرونکي خو بې واکه دي.

په تیره بیا تر هغه وروسته چې د سمندري قواوو نومیالی قوماندان او د پترزبورګ د اتل ویتګیشتاین پوځ له هغو سره یوځای شو. په قوماندانۍ کې دغه اپلتې په بې ساري توګه زیاتې شوې. کوتوزوف دغه لیدل، ساړه اسویلي یې ویستل او یا یې یوازې اوږې پورته اچولې. یوازې یو وار هغه خوابدی شو چې د برزینا تر پېښې وروسته بینیګسن په مخامخ توګه ټولواک ته ګزارش ورکاوه او هغه دا لیک هغه ته ولیکه:

((د عالیجناب د ناوړې روغتیا حالت ته په پاملرنې سره، د دغه لیک د ترلاسه کولو سره به سمدلاسه د کالوګې سیمې ته خوځېږي او هلته به د نوې دندې ټاکنې او د همایوني ټولواک فرمان ته سترګې په لاره پاتې شي.))

خو د بینیګسن تر لیږلو وروسته ، ستر شهزاده کانستانتین پاولوویچ چې د جګړې په پیل کې یې هلې ځلې زیاتې وې او د کوتوزوف په سپارښتنه له پوځ نه لرې شوی و، بېرته جبهې ته راغی. ستر شهزاده چې اوس کله جبهې ته راورسېد ، کوتوزوف ته یې خبر ورکړ چې اعلحضرت ټولواک د پوځ له بریاوو او کرار خوځون نه خورا

(c) ketabton.com: The Digital Library

اند ښېښمن دی. هغه وویل چې همایوني اعلحضرت په پام کې لري چې په دې ځو ورځو کې خپله جبهې ته راشي.

دغه سپین ږیري، په هغه کچه په درباري چارو کې تجربه لرله لکه په پوځي چارو کې چې لاسبری و. هغه کوتوزوف چې د سږکال داګست په میاشت کې د ټولواک د اداري برخلاف د پوځ ستر قوماندان ټاکل شوی و، هغه سړی چې ولیعد شهزاده او د ټولواک ځایناستي یې له پوځه شړلي وو، هماغه څوک چې په خپله خوښه او د ټولواک د خوښې برخلاف یې مسکو تسلیم کړ، دغه کوتوزوف په هماغه شېبه کې په دې پوه شو چې دده د بخت شېبې پای ته رسېدلي دي، هغه پوه شو چې دده ونډه ترسره شوې او هغه ناڅرګند او بې پایه واک چې ده درلود، نور نه شته. هغه له ده سره د دربار له اړیکو نه هم دا احساس کړې وه. له یوې خوا هغه لیدل، هغه جګړه چې ده په کې ټاکوونکې ونډه لرله پای ته رسېدلې ده او احساسوله یې چې دده چارې ترسره شوي دي، له بلې خوا دې سره هممهاله ده خپله ځاني ستوماني او ستړیا احساسوله او د دغه عمرخوړلي ځان لپاره یې استراحت ته اړتیا لرله.

د نوامبر په نهه ویشتمه کوتوزوف، د ویلینا سیمې ته لاړ. هغه د خپل خدمت په موده کې، دوه واره د ویلینا والي ټاکل شوی و، په دې ښار کې چې له ورانیو نه په ژغورل شوي ښار کې دژوند له آسانتیاوو پرته چې له مودو مودو نه هغه له هغو نه بې برخې و، کوتوزوف خپل پخواني ملګري او یادونه بیا موندل.

هغه ناڅاپه خپلې ټولې پوځي او دولتي چارې او غمونه هېر او ځومره چې د هغه شا او خوا حالاتو ده ته اجازه ورکوله، هغه آرام او ورځني معمولي ژوند ته مخه کړه. داسې بربښېده چې ګواکې هغه څه چې اوس دنړۍ په تاریخ کې تېرېږي او یا وروسته تېریدونکي و، ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

پورې په هېڅ ډول اړه نه لري.

چیچیګوف، د هغو مشرانو له ډلې نه یو مشر و چې د دښمن د قطعاتو تر منځ د اړیکو د پرېکولو او پر هغو د یرغل سخت لېوالـه و، غوښتل یې په یونان او بیا وروسته په وارسا کې کومه دوکه وکړي، خو دا یې هېڅ نه غوښتل هلته لاړ شي چې دی ګمارل شوی و.

چیچیګوف، لـه ټولواک سره په زړورتیا خبرو کولو کې خورا پېژندل شوې څېره وه. د غه چیچیګوف، کوتوزف ځکه خپل منت بارګانه چې کله په ۱۸۱۱ کال کې د کوتوزوف له خوښې پرته له ترکیې سره د روغې د تړون لاسلیکولو لپاره استول شوی و، همدا چې پوه شو چې ستر قوماندان له خوښې نه پرته روغه شوې ده، ټولواک ته یې وویل چې دا د کوتوزوف خدمت دی.

همدغه چیچیګوف و چې د ویلینا د ښار په هغې ماڼۍ کې چې کوتوزوف میشت کېدونکی و، تر ټولو لومړی څوک و چې د هغه هرکلی یې وکړ. چیچیګوف، په سمندرۍ دریشۍ کې، لنډه توره تر ملا، خولۍ تر تخرګ لاندې نیولې، هغه ته ګزارش ورکړ او د ښار کلي یې ورته وړاندې کړه.

ددغه بوډا په وړاندې، دځوانو قوماندانانو له نزاکته ډک، او له سپکاوي سره مل درناوی چې ددوی په وینا د دغه سپین ږیري کړه وړه له سپین ږیرتوبه باځارتوب ته ورته شوی و، او چیچیګوف چې په خورا لوړه کچه پر کوتوزوف له ملنډو او تورونو له ټولو نه خبر و، له ورایه او په څرګند ډول دده په کړو وړو کې را څرګند بدل.

کوتوزوف، له چیچیګوف سره د خبرو اترو په لړ کې، هغه ته وویل

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې د باریسوف په سیمه کې له ده نه، د ده غلا شوې ګاډۍ او په هغه کې پراته کالي او کپړې بشپړ او ده ته به وسپارل شي.

چیچاګوف له قهره اورنی شو او وې ویل:

- تاسو غواړئ ماته ووایئ چې زه څه نه لرم چې ډوډۍ په کې وخورم؟ نه داسې نه ده، برعکس تاسې د کومې سترې مېلمستیا لپاره یاست، زه کولای شم هغه درته جوړه کړم چیچیګوف په هره خبره کې غوښتل دا ثابته کړي چې دی برحقه دی او داسې تصور یې کاوه چې کوتوزوف هم همداسې فکر کوي او طبیعت یې په دې خرابه دی.

کوتوزوف بیا خپله له برې ډکه او اغیزمنه موسکا پر شونډو راخوره کړه، اوږې یې پورته واچولې او وې ویل:

-زه غواړم یوازې هغه څه ووایم، چې ماد هغه ویل غوښتل.

-کوتوزف د ټولواک دهیلې برخلاف، د پوځ یوه زیاته برخه په ویلنا کې ساتلې وه. کوتوزوف د هغه دملګرو او ده سره مل یارانو د وینا له مخې په ویلنا کې سخت ژوبل شوی او جسماً هم خورا ناتوانه شوی و. هغه په ناهیلۍ خپلې چارې شارلې او زیاتره هغه یې خپلو جنرالانو ته پرېښې وې او د ټولواک د راتګ په پلمه یې خپلې عیاشۍ کولې.

ټولواک چې له خپلو درباریانو، ګراف تولستوي، شهزاده والکونسکي، ارکچیوف او له نور سره دنوامبر په اومه نېټه له پترزبورګ نه خوځېدلی و، دنوامبر په یوولسمه ویلناته راورسېدل او په هماغه ګاډۍ کې مخامخ ماڼۍ ته ورغلل. د سختو سړو سره دسلو په شا او خواکې جنرال او دسترې قوماندانۍ افسران د درناوۍ او سلامۍ په دریشیو کې، دماڼۍ تر مخې هرکلي ته ولاړ وو او د سیمونوفسکي غونډ هم د ټولواک هرکلي ته سلامي و.

دهرکلي ډله، په هغې ګاډۍ کې چې په خولو کې لمدو درې آسونو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کشوله او به مانۍ کې د ټولواک مخې ته ورلېږلې شوې وه، ناري کړه:
- راروان دي !

کونو فنيڅن دالان ته ددې لپاره ور ودانګل چې د ساتونکي په وړه کوټه کې سترګې په لاره کوتوزوف ته د ټولواک د رارسېدو زيرى ورکړي.

يوه دقيقه وروسته غټ او ځورب بوډا چې د پريت دريشي يې اغوستې ، ټټر يې له ټمبل شويو نښانونو او مډالونو ډک وو او ټنډې خېټې نه يې نرى دستمال تاو کړى و ، په ربړېديدونکو ګامونو برنډې ته راووت. کوتوزوف له پوځي دود سره سم خولۍ پر سر کړه، دستکشونه يې په لاس کې را واخېستل ، يو خوا ته کوږ شو ، په خورا خواريو پر زينو رانښکته او هغه ګزارش يې چې ټولواک ته چمتو کړى و ، په لاس کې و.

ګڼه ګوڼه وه، د درې آسيزې ګاډۍ شر او شور چې لکه باز داسې الوته ، را روانه او ټولو خلکو ورته کتل. په رانېږدې کېدونکې ګاډۍ کې ټولواک او فالکونسکي ناست وو.

دغه بوډا جنرال که څه هم د پنځوس کلن خدمت په موده له دغه راز مراسمو سره ښه آشنا او رږدى و ، خو ددغو کړو وړو تر اغيزې لاندې راغى. په خورا اندېښنې يې لاس پر ځان تير کړ، خپله خولۍ يې ځاى پر ځاى کړه ، سمه يې کړه او پوره په هماغه شېبه کې چې ټولواک پښه له ګاډۍ نه پر ځمکه کېښوده ، هغه ته يې وکتل، هغه ته يې. سترګې ورپورته کړې ، ببرته آرامه شو ، ودريد ، لږ ځير شو او خپل ګزارش يې هغه ته وسپاره او په خورا نرم او ملايم غږ يې له هغه سره خبرې اترې پيل کړې. ټولواک په يوه چټک غلچک ، کوتوزوف سر ترپايه وڅاره.
يوه شېبه يې تندى تريو کړ، خو سمدلاسه يې ځان ببرته راجوړ کړ، هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته وروا ړندې شو ، لاسونه يې پرانستل او له بوډا جنرال نه يې غېږ تاو کړه. د ټولواک دغې مهربانۍ د تل په شان پر کوتوزوف اغيز وکړ او د ښخوا په شان بيا د خپلو احساساتو لاندې راغی ، کومې تلوسې پسې واخېست او ټنګ په ژړا شو

ټولواک له افسرانو سره روغبړ وکړ، د سيمونوفسکي د هرکلي دغونډ له مخې تير شو ، بيا يې د بوډا لاس کېښکود او له هغه سره مل کوټې ته ننوت.

ټولواک چې کله له فيلد مارشال سره يوازې پاتې شو ، د دښمن د ځارنې او پسې اخېستو کې، د دوی د پوځ سستۍ ، په کراسينيسکايا او برزينا کې د تيروتنو په اړه يې د خپلو اندېښنو تر څرګندولو وروسته يې په راتلونکې کې د روسيې له پولو نه بهر د خپلو کړو په اړه خپله اندېښنه ورته څرګنده کړه. کوتوزوف له هغه سره نه مخالفت وکړ او نه يې خپل نظر څرګند کړ، هغه د هماغه اوه کاله پخوا په شان چې د اوسترليخ په جګړه کې ، په اطاعت او بې پروايۍ د ټولواک سپارښتنې اوريدلې وې، هماغه حالت يې بيا پر څېرې راخور شو.

کله چې کوتوزوف، له کوټې راووت، په کرو ورو ګامونو او ښکته سر په دالان کې روان شو ، د چا غږ هغه ودراوه او وې ويل:

-تاسو عاليجناب !

کوتوزوف سر راپورته کړ او تر ډېر ځنډه پورې يې خپلې مخې ته ولاړ ګراف تولستوي ته چې د سپينو زرو په يوه قاب کې يې کوم وړوکی شی ايښی و ، کتل. داسې برېښېده چې کوتوزوف، په دې نه پوهېده چې څه ترې غواړي، خو ناڅاپه ګواکې ورپه ياد شول. نرۍ موسکا يې پر پړسېدلې بشرې راخوره شوه ، په درناوي يې سر ښکته کړ او په قاب کې پروت وړوکی شی يې واخېست. دا د ګيورګي لومړۍ درجه نښان و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱

بله ورح مارشال یوه داسې غوره او غوره غرمنۍ جوړه کړې وه چې نڅاوې هم په کې روانې وې. د ټولواک ګډون دغه مېلمستیا لاپسې ویاړمنه کړه. که څه هم کوتوزوف دګیورګي په لومړي درجه نښان ویاړل شوی او ټولواک په بې ساري توګه هغه ویاړه او نازوه، خو له فیلد مارشال نه د ټولواک په خوابدۍ هرڅوک خبر و. ټولو نزاکتونو ته پاملرنه کېده او په خپله ټولواک په دې برخه کې ترټولو غوره اوښه بېلګه وه، خو ټول په دې پوهېده چې سپین ږیری ملامت او دهېڅ چارې د سرته رسېدو نه دی. کله چې کوتوزوف، د نڅا بنډار ته د راننوتلو په وخت د اکاترینې (د روسیې ستر ټولواکه) دزمانې د پخوانی دود په شان سپارښتنه وکړه چې یرغمل شوي بیرغونه د هغه پښو ته وروارتېرل شي، ټولواک ، په ناخوښۍ تندی تریو کړ او څه یې وویل او ځینو کسانود هغه خبرې واوریدې:

-زوړ ټوکمار !

له کوتوزوف نه د خپلواک خوابدي ، په ویلنا کې ځکه لاپسې زیاته شوه چې کوتوزوف په ښکاره یا نه غوښتل او یا نه پرې پوهېده ، د هغه جګړې په اهمیت پوه شي چې د دوی په وړاندې روانه وه.

کله چې دبلې ورځې پر سهارټولواک، راټول شویو افسرانو ته وویل چې:

-تاسو نه یوازې روسیه ژغورلې ده، تاسو ټوله اروپا ژغورلې ده.

ټولو داسې وانګېرله چې جګړه پای ته نه ده رسېدلې.

یوازې کوتوزوف نه غوښتل په دې پوه شي او په ډاګه یې خپل نظر

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځرګنداوه او ویل یې چې نوې جګړه نه شي کولای د روسیې دریځ ښه او ویاړ یې لا لوړ کړي. هغه نه یوازې دا بلکې دا یې هم ویل چې نوې جګړه به د روسیې او سني دریځ چې دده په اند اوس یې لري، سپک او ویاړ به یې راکم کړي. هغه هڅه کوله ټولواک ته دا ثابته کړي چې د نویو پوځیانو راټولول ناشوني دي، هغه ویل چې د خلکو ژوند خورا خوار او کېدای شي نا بریاوو او له نورو نورو بدمرغیو سره مخامخ شي.

فلید مارشال په طبیعي ډول، په دغه اند سره یوازې او یوازې دراتلونکې جګړې خنډ و.

له بوډا سره د ټکر د مخنوي لپاره یوه آسانه لاره پیدا شوه ، دا لاره په دې کې وه چې د اوسترلیځ او د دې جګړې د پیل د وخت په شان چې قوماندانې یې د بارکلی په غاړه وه، پرته له هغه چې ستر قوماندان خبر او خوابدې شي ، د واک هغه لوړه چې دی پرې ولاړ او هغه ناځرګند او بې پایه واک چې دی یې لري ترې واخېستل شي ، او ټولواک ته وسپارل شي. د همدې تکل د سرته رسولو لپاره د سترې قوماندانۍ په جوړښت کې څه بدلون راوستل شو ، د کوتوزوف د قوماندانۍ کړۍ کرار کرار ماتې او واک ورو ورو ټولواک ته ور ولېږدول شو. هریو ، کونوفنیځن او ایرمولوف نورو چارو ته وګمارل شول. ټولو په ډاګه ناړې وهلې چې فیلد مارشال خورا خوار او روغتیا یې ښه نه ده.

د هغه روغتیا ځکه خرابه وه چې واک بل چاته، هغه چاته چې غوښتونکی یې و ، ولېږدوي. او په رښتیا هم د هغه روغتیایي حالت ښه نه و.

لکه هغه شان چې په طبعي ، ساده او کرار کرار کوتوزوف د ترکیې له جبهې نه، په پترزبورګ کې د احتیاط غونډ ته استول شوی او داربکیو راټولو ته ګمارل شوی و او بیا هماغه وخت د اړتیا له مخې اړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

شول ، هغه د پوځ قوماندانۍ ته ولېږي. اوس هم هماغه شان ساده ساده ، کرار کرار او په طبیعي ډول د کوتوزوف له خوا د خپلو چارو ، تر سرته رسېدو نه وروسته ، د هغه پر ځای بل ځوک چې اړتیا ورته لیده کېده ، راپیدا شو.

د۱۸۱۲ کال جګړې د روسیې روح ته له ګرانښت او ملي ګټو پرته ، بله ځانګړتیا هم باید له لرلای او هغه د هغې اروپايي اهمیت و .

له لودیزه، ختیځ ته د پرګنو ترخوځونه وروسته ، اوس باید له ختیځه لودیز ته د خلکو خوځېدا پیل شوې وای. د دغې نوې جګړې لپاره نوي نومیالي په کار دي ، هغه نوي نومیالي چې د کوتوزوف دعقایدو او خیالاتو په توپیر یې باید د دې نوې چارې د هڅولو او لمسولو لپاره نور خیالات او عقاید لرلای.

لومړی الکساندر(د روسې ټولواک) د ختیځ نه، لودیز ته د خلکو دخوځون او دملتونو دبرېدونو د ټاکلو لپاره، هماغه شان په کار و، لکه کوتوزوف چې د روسیې د ژغورنې او ویاړمن کېدو لپاره په کار و.

کوتوزوف د اروپا ، دقواوو د انډول او د ناپلیون د ونډې په معنی نه پوهېده. هغه نه شو کولای په دې پوه شي. کله چې د روسیې دښمن تا والا شوی وی ، هېواد او د هغه ازادي د ویاړلو ړو ځوکو ته رسېدلي، دغه ویاړ ته تر رسېدو وروسته د روسیي خلکو استازوته، روسي انسان ته، لکه دیوه روس په څیر نوره اړتیا نه لیدل کېده، د ولسي جګړې استازي ته له مرګه پرته بل هېڅ څه او هېڅ چاره پاتې نه وه. هغه مړ شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲

پيير لکه چې تل همداسې وي، د ټولو هغو جسمي او روحي ستونزو در ندوالي چې د اسارت په وخت کې ليدلی وو، يوازې هغه وخت احساس کړ چې دغه ستونزې او محروميتونه پای ته ورسېدل. تر ازاديدو وروسته ، هغه د اريول، ښارته راغي او تر راتګه درې ورځې وروسته يې چې کله د کيف ښار ته د تګ تکل وکړ، ناروغه شو او درې مياشتې د ناروغۍ په بستر کې پاتې شو. داکترانو ويل چې (دصفرا دکيسې) په ناروغې اخته شوی دی، خو داکترانو وينه يې تر ې واخېسته، دارو درمل يې ورکول او تر هغه پورې د هغه تداوي کوله چې روغ شو.

ټول هغه څه چې پر پيير راغلي وو، له اسارته ، تر ازادۍ او بيا تر ناروغۍ پورې ، هېڅ يوه هم پر هغه کوم اغېز نه کړی. هغه ته يوازې خړه هوا ، غمرلې بارانونه، کله واوره او کله له اورښته پرته بل څه نه ورياديدل. په زړه کې پراته غمونه ، د پښې او تخرګ درد ، دبد مرغۍ غمرلې خاطرې او د خلکو زوريدنې وريادېدې. د جنرالانو او افسرانو له ګبڼۍ نه ډکې پوښتنې وريادېدې، د ګاډۍ او څو آسونو د لاس ته راوړلو لپاره خپلې هلې ځلې او ترټولو نه لامهمه په هغه وخت کې د تفکر او احساس لپاره د استعداد نه لرل، وريادېدل. د خپلې آزادۍ په ورځ هغه د پيتيا رستوف مړی وليد. په هماغه ورځ هغه له دې خبر شو چې سرداراندرې د بارادينو تر جګړې يوه مياشت وروسته هم ژوندی او دا څوموده وړاندې د ياروسلاو په ښار کې د رستوفيانو په کورکې مړ شوی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په هغه ورځ چې کله د ینیسوف دغه خبر پېیر ته وایه، په دې ګمان چې پېیر لا پخوا د خپلې ښځې ایلن له مرګه خبر دی، د هغې یادونه یې هم کړې وه. دغه ټول خبرونه او پېښې، هغه وخت پېیر ته عجیب برېښېده. هغه داسې انګېرله چې دی نه شي کولای په دې ټولو خبرو پوه شي. په هغه ورځ، دده یوازینۍ هیله دا وه چې څومره ژر کېږي له دغې سیمې نه چې انسانان یو بل په کې وژني لاړ شي او چېرته سترګې پناه او آرام وکړي. ده هیله یې لرله چې آرام وکړي او د هغه څه په اړه فکر وکړي چې ده ته عجیب و اونوي پېښ شوي دي، خو همدا چې د اریول ښار ته ورسېد، ناروغه شو. کله چې له خوبه راویښ شو، هغه خپل څنګ ته له مسکوه راغلي دوه تنه ناست چوپړان ولیدل دغه دوه تنه، تیرنته او واسکا وو. مشر سردار چې د ایلیخ په سیمه کې اوسېده هم له دوی سره وو. دوی همدا چې د پېیر له آزادۍ او ناروغۍ نه خبرشوي وو، ځان یې ددې لپاره هغه ته رارسولی و، چې د هغه پالنه او درملنه وکړي.

پېیر د خپلې رغېدو په موده کې هڅه کوله کرار کرار ځان د هغو خیالونو له اغیزه چې په دې څو میاشتو کې د هغه په عادتونو بدل شوي وي وو، وژغوري او په دې ډاډه شي چې سبا ته یې څوک کومې خواته په زور لږدیدو ته نه اړوي، څوک به بیا تود بستر نه ترې اخلي او هرو مرو به سهارنۍ، غرمنۍ او ماښامنۍ ولري. خو هغه تر ډېرې مودې پورې یې لا په خوب کې هم ځان هماغه شان په اسارت کې لیده. دغه راز کرار کرار پېیر په دې خبرو سرخلاصېده چې سرداراندرې او دده ښځه مړه شوي دي او فرانسویان تالا والا او ماتې یې خوړلې ده.

دآزادۍ خوښوني احساس، هغه بې ساری سپېڅلی احساس چې د انساني غریزې، نه جلاکېدونکې برخه ده او له انسانه نه یې څوک

(c) ketabton.com: The Digital Library

اخیستی نه شي، دا هغه څه و چې ده د لومړي ځل لپاره له مسکوه تر وتلو وروسته احساس کړي و . دغه احساس د ناروغۍ او له ناروغۍ نه د رغیدو په موده کې د ده روح پاله. هغه دې ته حیران و چې د غه روحي آزادي له بهرنیو پیښو سره هیڅ اړیکي نه لري، هغه دا هم انګیرله چې د غه آزادي ګواکې بې پروا خو په پرتمین ډول، په بهرنیو ازادیو ګاڼل شوې ده. پیبیر په هغه ښار کې یوازې او چور پردی پردی و او هیڅ پیژند ګلوي یې نه درلوده. هیڅ چا، له هغه نه، نه څه غوښتل او نه یې چیرې لیږه. هر څه چې ده غوښتل اوس هغه درلودل. د ښځې په اړه د هغه ټول پخواني خیالونه چې دی یې زوراوه ، نور نه وو ، ځکه هغه ښځه نور ، نه وه. کله چې د خوړې او مزناکې شورا میز ده ته جوړیده او یا کله به چې په پاک او سپیڅلي بستر کې غځیده او یا به چې کله وریاد شول چې د ده د ښځې او د هغه فرانسوي کیسه پای ته رسیدلې ده ، هغه به له ځانسره وویل:

-آخ څومره ښه ! آخ څومره خوندور !

او د خپل پخواني عادت له مخې یې خپل ځان نه پوښتنه کوله:

- نو څنګه ؟ نو څنګه به کوم ؟

او سمدلاسه یې خپله ځانته ځواب وایه:

-هیڅ ! هسې ژوند به کوم، اخ چې څومره ښه ده.

هغه څه چې پخوا دی زووراوه ، هغه څه چې دی تل د هغه په لټه کې و ، هغه څه چې د ده دژوند موخه و ، نور د ده لپاره شتوالي نه درلود. دژوند دغې نا څرګندې موخې اوس په تصادفي توګه نه یوازې په دغې شیبه کې، شتوالي نه لاره ، بلکې ده داسې انګیرله چې د ده دغه موخه نه شته او شته والي یې نا شونی دی. نور ددغې موخې نشتوالي هغه ته د آزادۍ هغه پوره احساس ورکاوه چې د هغه نیکمرغي یې جوړوله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه اوس کومه موخه نه شوه لرلای، ځکه چې اوس هغه ایمان لاره. دا ایمان نه په ده یا هغه، یا په دې قانون او یا هغې قاعدې ایمان، یا په کومه خبره یا اند ېښنې ایمان، هغه پر خدای ایمان درلود.

تر دې نه پخوا هغه خدای په خپلو موخو کې لټاوه. دډغې لټونې موخه یوازې د خدای لټونه وه، خو دا اسارت په وخت کې هغه ناڅاپه، نه ددنیا یا داند ېښنو او استدلال له مخې، بلکې مخامخ داحساس او شهود له لارې، پر هغه څه چې ده ته لا پخوا دده مینځې په خورا ساده ژبې ویلي و، ایمان راوړ: خدای، هغه دی خدای. هغه هرچېرې دی.

هغه په اسارت کې په دې پوه شو چې خدای په کراتایوف کې، تر هغه خدای نه چې ماسونیان یې د نړۍ د ستر جوړونکي او معمار په توګه مني، لوی، بې پایه او په تصور کې نه ځایدونکی دی. هغه د هغه چا په شان احساس درلود چې کومې ورکه یې لرې لرې د ګرځېدو په حال کې تر خپلو پښو لاندې پیدا کړې وي. هغه په خپل ټول عمر کې، دده په شا او خوا کې خلکو نه، کومې لوړې خواته کتل، حال دا چې لوړ کتل په کار نه و، ده باید یوازې خپلې مخې ته کتلي وای.

هغه پخوا تر دې، هغه ستر، بې پایه او دعقل له تصور بهر څه، هېڅ چېرې لیدلی نه شو. هغه یوازې دا احساسوله چې دغه شان څه باید یو چېرته وي. ده هغه لټول، ده ځان ته نېږدې مفاهیمو کې له لنډ پارۍ، ورکتوب، سپکوالي او بې معنی یې نه پرته بل څه نه لیدل.

هغه ځانته یوه لرې دنیا جوړه کړې وه. ده هلته لرې ورکتل. هلته ته چې دغه واړه دنیایي څه د خیال په لړو کې ورکېدل او ده ته په هماغه کچه ستر او بې پایه برېښېدل. ده ته اروپایي ژوند، سیاست، ماسونوالي، فلسفه او له انسانانو سره مرسته، ټول په دې ډول برېښېدل او هماغه وخت او هماغه شېبې چې ده د خپلو نیمګړتیاوو

(c) ketabton.com: The Digital Library

شېبې ګڼلې، د هغه عقل ، هغه لرې او له تصوره وتلي څه ته لاره موندله او هلته يې هم له لنډ پاره، دنيوي او بې معناتوبه پرته بل څه نه شو موندلای، خو اوس ده دا زده کړي و چې ستروالي، ابديت او بې پايتوب په هرڅه کې ووينې او پيدا يې کړي. دا طبيعي خبره ده چې هغه دا ووينې. او ددې لپاره چې ددغه لرې ليدونکي څه نه خوند واخلي، بايد هغه لرليد (دوربين) چې ده د نو رو له سره پورته په هغه کې کتل، لرې واچوي او په خوښۍ خپل شا او خواته ، تل بدليدونکي، ستر، ابدي، اوله تصوره، وتلي او بې پايه ژوند ته وګوري، څومره چې ده نېږدې هغه ته کتل، په هماغه کچه دی آرامه او نيکمرغه و. هغه وحشتناکه پوښتنه د څه لپاره ؟ هغه پوښتنه چې تر دې نه مخکې به يې دده ذهن راپرزاوه، نور نو هغه له ځانه، نه پوښتله. اوس دا پوښتنه د څه لپاره وه ؟ د هغه دزړه په تل کې ځواب چمتو و: ددې لپاره چې خدای شته، هغه خدای چې د هغه له ارادې پرته، دانسان يو ويښته هم له سره، لويدلای نه شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳

د پېير پـه کړو وړو کې څه کم هېڅ بدلون نـه و راغلی. د هغـه بشـره هماغه شان و ، لکه پخوا چې وه. هغـه لکـه د پخوا پـه شـان پريشـانه او داسې برېښېده چې دده ترمخې له تيريدونکو پېښو نه چېرې لـرې ، پـه نورو او ځانګړو خيالونو کې ډوب دی.

د هغه د پخواني او اوسني حالت توپير په دې کې و چې پخوا بـه يـې تر مخې تريدونکو پېښو او کړو ته کتل، خو هغـه بـه يې نـه ليـدل، هغـه څه به يې چې ده ته ويل، هغه به يې نه اوريدل، دردونکې ګونځې بـه يـې پر تندی راخورې شوې او داسې برېښـېده چې هڅه کوی ، خو نـه شـي کولای، له ده لرې کوم ولاړ څه ته وروګوري.

هغه اوس هم، هغه څه هېرول چې ده ته به ويـل کېدل او هغـه څـه چې دده ترمخې تيريدل نه يې ليدل، خو اوس يې له ملنډو سره پـه مـل يـوې موسکا داښودله چې دده تر مخې هر تيريدونکي څه ويني او هرڅـه چې ده ته ويل کېږي، هغه اوري، خو سره له هغه هم دا ښکاريده چې چور بـل څه ته ګوري او غوږ يې چور بلې خواته دی. پخوا که څه هم هغـه بد مرغـه خو مهربانه برېښېده. نو له همدې کبله خلکو له هغه نه د لرې کېدو هڅـه کوله. اوس يې د خوښۍ ، ژوند ښښوونکې موسکا پر شونډو خـوره و او له خلکو سره د خواخوږۍ لېوالتيـا يـې پـه سترګو کـې ځلېدلـه. هغـه لـه ځانه پوښتنه کوله:

-ايا دا نور خلک هم دده په شان نيکمرغه دي او کنه ؟

نو ځکه خلکو له هغه سره له خبرو اترو نه خوند اخېست.

پخوا هغه ډېر غرېيده او پـه غرېيدا کې پـه قهريده، نورو ته يې لـږ غـوږ

(c) ketabton.com: The Digital Library

ونیو خو اوس خورا لږ غړېده او داورېدلو زغم يې هم پیدا کړی و ، داسې چې خلکو آن په خورا لېوالتیا هغه ته خپل رازونه ویل.
مشره شهزادګۍ چې هېڅکله پېیر ورته ګران نه و ، دبوډا ګراف تر مرګه وروسته يې ځان د هغه منت باره ګاڼه او له دې کبله يې د هغه په وړاندې په زړه ځانګړی احساس پیدا شوی و. هغې د اریول ښار ته تر راتګ نه لنډه موده وروسته په ډېرې حیرانۍ او تعجب دې ته پام شو چې (هغه اریول ته ددې لپاره راغلی و چې د پېیر له خوا له دوی سره د ټولو نادودو سره سره ، دناروغۍ په وخت کې د هغه پالنه وکړي)پېیر ورته ګران دی... پېیر د شهزادګۍ دزړه دلاس ته راوړلو لپاره هېڅ نه کول او یوازې يې په ځیر ځیر يې هغه څارله. پخوا شهزادګۍ داسې احساسوله چې دې ته د هغې کتل له بې پروايۍ او څه ملنډو سره مل دي، نو ځکه د هغه په وړاندې به يې هم لکه د نورو په شان تندی تریو او د خپل ژوند او طبیعت ترخې خواوې ځرګندولې ، خو اوس برعکس هغې داسې انګېرله چې هغه ګواکې آن ددې د ژوند رازمن اړخونه لټوي او زړه ته يې دلارې د پیدا کولو په تکل کې دی. هغې لومړی په نه ډاډمنه توګه ، هغه ته کتل خو وروسته يې په خورا خواخوږۍ او مهربانۍ د خپل طبیعت رازمنې ځانګړتیاوې هغه ته راوسپړل.
آن خورا ځیرکو او چالاکو کسانو هم نه شو کولای ، د شهزادګۍ داسې باور وګټي چې د هغې دځوانۍ دښو وختونو یادونه راوسپړي، هغه په خبرو يې راولې او خپل رازونو ورسره ګډ کړي. د پېیر ټوله ځیرکتیا په دې کې نغښتې وه چې هغه د خپل روح د آرامۍ لپاره د شهزادګۍ په کرکجن ، وچ او د شهزادګۍ والې له غروره په ډک زړه کې يې انساني احساس راپاراوه.
شهزادګۍ په زړه کې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- هو کې !

کله چې هغه زما غوندې د ښو خلکو تر اغیز لاندې وي، خورا خورا مهربانه انسان وي.

د پیېر چوپړانو، ترنتي او واسکا هم هغه بدلون ته پام شو چې د دوی د بادار په کړو وړو کې راغلی و. د هغوی دې ته پام شو چې پیېر خورا ساده شوی دی. ترنتي به چې کله له خپل باداره کالي وویستل. کالي او بوټ په لاس به یې هغه ته شپه په خیر ویلې او په کراره به د وتلو د هڅې په لړ کې، دې ته سترګې په لاره و چې بادار خو له ده سره د خبرو هیله نه لري، نو د پیېر به دې ته پام کېدو او هغه به یې دراوه او خبرې به یې ورسره کولې..

هغه به پوښتل:

- ښه ! دا راته وایه، تاسو ځانته څنګه ډوډۍ پیدا کوله ؟

او ترنتي به د مسکو د تالان نه کیسه راپیل کړه. د خدای بښلي ګراف یادونه به یې راتازه کړل. تر ډېره وخته، کوټ په لاس به یې نقلونه کول او کله به هم د پیېر خبرو ته غوږ او له خپل بادار سره به یې له خواخوږۍ او نېږدیوالي نه خوند اخیست. او د همدې خوښیو په څپو کې به له هغه نه ووت.

هغه ډاکتر چې پیېر یې تداوی کاوه او هره ورځ به یې پوښتنې کولې او څارنې ته ورته. که څه هم د ډاکترانو د عادت له مخې یې دا خپله وندہ ګڼله چې د داسې سړي ښه څرګنده کړي چې د هغه د ژوند هره ګړانه شېبه د انساني ژوند د ساتنې لپاره ده، هغه به په ساعتونو ساعتونو، د پیېر خواته ناست و. د ناروغانو د نا ارامه اعصابو د څارنې په لړ کې یې هغه ته د خپلې خوښۍ په تیره بیا د ښځو په اړه خوږې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کیسې کولې.

ډاکټر ویل:

- هو کې ! خبرې خو له دغه شان سړي سره خوند کوي، نه دا چې زمونږ د سیمې (ولایت) ناروغانو سره.

په اریول کې څو فرانسوي اسیرانو ژوند کاوه. دغه ډاکټر هم د هغو یو تن چې یو ایټالوي ځوان و، پیېر ته راوست.

دغه ایټالوي، پیېر ته تګ راتګ پیدا کړ او شهزادګۍ به د هغه په هغواندو او احساساتو خندل چې دغه ایټالوي د خبرو په لړ کې، پیېر ته ښکاره کول. دا سې ښکاریده چې دغه ایټالوي یوازې هغه وخت د نیکمرغۍ احساس پیدا کوي، چې پیېر ته ورځي، له هغه سره غږېږي او هغه ته د خپل تیر ژوند، خپلې کورنې ژوند او د خپلې مینې په اړه غږېږي او د فرانسویانو په تیره بیا د ناپلیون په وړاندې کرکه څرګندوي.

هغه پیېر ته وویل:

- که ټول روسان او یا لږ ترلږه د هغو یوه برخه تاسو ته ورته وای، له داسې خلکو سره جنګېدل به چور کفر وای. تاسو د فرانسویانو له لاسه څومره رنځ ولید، خو تاسو اوس د هغو په وړاندې هسې چې وړ ده، ان کرکه هم نه څرګندوی.

ایټالوي، له پیېر سره ځکه داسې لېونۍ لېوالتیا ښودله چې پیېر د هغه په زړه کې له ویرې سره مل، داسې یوه احساس را المسولی و چې د هغه ورځې د خورا غوره هیلې څرګندونه یې کوله.

په اریول کې د پیېر د اوسېدو په وروستیو وختو کې، د هغه پخواني ماسون، انډیوال ګراف ویلارسکي دده دیدن ته راغی. دا هغه څوک و چې په ۱۸۰۷ کال کې یې پیېر ماسوني لوژ ته بدرګه کړی و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویلا روسکي مېرمن یوه بډایه روسي ښځه وه چې د اریول په ولایت کې یې لوی نوم او ډېر جایدادونه لرل. ویلا رسکي د ښار د خوړو د برابرولو په اداره کې یوه موقته دنده لرله.

ویلا رسکي چې کله اریول ته د بیزاو خوف، (پېیر) له راتګه خبر شو، سره له هغه چې له هغه سره یې دومره نږدې پېژند ګلوي نه لرله، هغه ته ورغي. له پېیر سره د هغه مینه او خواخوږي، د هغه کسانو خواخوږۍ او مینې ته پاتې کېدل چې معمولا یې ځوک په یوه دښته کې دچا په لیدو ځرګندوي. ویلا رسکي په اریول کې خفتیان پسې اخېستی و او له دې کبله چې هغه خپل یو سیال یې پیدا کړی و، په لیدو یې سخت خوشاله و.

د ویلا رسکي په ډېره حیرانۍ دې ته پام شو چې پېیر له ربښتیني ژونده شاته پاتې شوی او داسې چې هغه د ځانستاینې او بې غمۍ په رنځ اخته شوی دی.

هغه وویل:

- تاسو خورا زیات په ځان کې ډوب شوي یاستئ.

له دې خبرو سره سره. ویلا رسکي تر پخوا نه له هغه سره خواخوږی او مهربانه و او هره ورځ به هغه ته ورته و، خو پېیر به چې کله ویلا رسکي ته کتل او د هغه خبرې به یې اورېدې، هک پک او په حیرانۍ به یې دا فکر کاوه چې دی هم ځو موده پخوا همداسې و.

ویلا رسکي ښځه لرله، ورنۍ یې لرله، د خپلې ښځې اداري او د جایدادونو چارې یې کولې. ټولې دغه چارې دده دژوند خنډ وي، هغه ته یې په سپکاوي کتل، ځکه د هغو د ټولو سرته رسولو موخه دده او د ده د کورنۍ د ګټې او ښه والي لپاره و.

پوځي، اداري، سیاسي او ماسوني خیالونو، د هغه ټول پام ځانته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ور اړولی و. پېير پرته له هغه چې د هغه د خيالونو د بدلون هڅه وکړي، يا هغه برحق او ملامت وګڼي، په خپلې پرله پسې، آرامې او له ملنډو مل موسکا سره يې، ده ته، د داسې يوه آشنا اغيز ستاينه کوله.

له ويلارسکي، شهزادګۍ، ډاکټر او نورو ټولو هغو خلکو سره چې ده اوس ليدنې کتې لرلې، ده داسې نوې بڼه پيدا کړې وه چې د ټولو مينه او خواخوږي يې ځانته را اړولې وه. او دا دده هغه اعتقاد و چې هرڅوک حق لري په خپله خوښه او ډول فکر وکړي، هغه احساس کړي، خپل ژوند ته وګوري او په دې باور چې په خبرو نه شو کولای د چا عقايد بدل کړل شي، دا د هرچا خپل حق دی. دا هغه څه و چې پخوا به يې د پېير زيات پام، آن تر قهرکېدو پورې ځانته وراړوه، خو اوس له نورو سره دده د خواخوږۍ او ملګرتيا بنسټ جوړاوه. د خلکو ترمنځ اختلاف او يا د عقايدو او يا د ژوند د ډول توپير په ده کې خوښي رالمسوله او پرشونډو يې له ملنډو ډکه موسکا راخوروله.

په ورځنيو چارو کې، پېير ناڅاپه دا احساس کړه چې داسې څه د هغه د کړو منځ پانګه شوي دي چې پخوا نه و.

پخوا د پيسو په اړه خبرې او پوښتنې، په تيره بيا له ده نه د يوه بډای سړي په توګه د پيسو غوښتنې چې تل او پرله پسې له ده کېدې، دی لېونتوب او سرسامۍ ته وسپاره. هغه به له ځانه پوښتل:

- ورېې کړي؟ او که ور يې نه کړي؟ هغه به حيران و، ويل به يې:

- زه يې لرم او هغه اړتيا ورته لري. او هغه بل بيا تر هغه نه هم زياته اړتيا ورته لري. څوک زيات اړمن دي؟ کېدای شي دواړه دوکه مار وي؟

پخوا به يې له دغو ستونزو د خلاصون هېڅ لاره موندلای نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوه او هرچاته يې ورکولې، تر هغه پورې يې ورکولې، چې وې. د خپلو جايدادونو په اړه يې هم کټ مټ له همدا اسې پوښتنو سره مخامخېده. کله به يوه ويل: داسې وکړه او بل به وايي چې نه هسې ښه ده.

خو دی خپله دې ته حيران و چې ټولو دغو پوښتنو ده ته کومه پريشاني او خوابدی نه پيدا کوله. اوس په هغه کې داسې يو قاضي راژوندی شوی و چې د داسې قوانينو له مخې چې ده نه پېژندل، هره ستونزه آواروله او ورته ويل يې چې څه وکړي او څه ونه کړي.

هغه اوس هم د پخوا په شان، د پيسو او مالي چارو په وړاندې بې پروا و، خو اوس ښېشکه دی په دې پوهېده چې کوم کار بايد وکړي او کومه چاره ونه کړي. دده دغه نوی قاضي د يو فرانسوي ډګروال د هغې غوښتنې په اړه و چې پېير ته راغلی و، هغه ته يې د خپلې اتلوالۍ او مېړانې کيسې وکړې او په پای کې يې په خورا سپين سترګۍ د څلور زرو فرانکو غوښتنه وکړه هغه دا غوښتنه ددې لپاره کړې وه چې هغه خپلې ښځې او ماشومانو ته ولېږي. پېير. له کومې سختۍ او پر ځان له زور راوستو نه پرته، هغه ته، نه، ويلي و. وروسته دی خپل ځانته حيران و چې څنګه ده په اسانۍ هغه کار کړی دی چې پخوا به ده ته خورا ګران برېښېده، خو له دې سره هممهاله، کله چې ده فرانسوي ډګروال ته د پيسو له ورکولو ډډه کړې وه، ده تکل کړی و داريول له ښاره د خوځېدا نه دمخه، په خورا ځيرکۍ ايتالوي ځوان دې ته وهڅوي، هغه پيسې له ده نه واخلي چې ډېره اړتيا ورته لري.

په عملي چارو کې دده د ورګډېدو بله نښه، د خپلې ښځې د پورونو د پريکړو او دمسکو د کورونو او باغونو د بيا جوړولو او نه جوړلو په اړه، دده پريکړې وې.

هغه لا داريول په ښار کې و چې د هغه د جايدادونو د چارو چلونکی

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده ته راغی او له پيير سره يې په ګډه خپل حسابونه وکړل. د چارو د مشر چلوونکي د حساب له مخې د مسکو اورونو، پيير ته دوه ميليونه روبله په شا او خوا کې تاوان رسولی و.

د هغه د جايدادونو د چارو مشر چلوونکی، د دغه تاوان له غمه د آرامۍ لپاره پيير ته هغه حساب وړاندې کړ چې د دغه تاوان سره سره، ګټه نه يوازې لږه شوې نه ده بلکې زياته شوې هم ده، خو په دې شرط چې دی د ګرافينې (خپلې ښځې-ايلن) نه پاتې شوي پورونه چې دی يې ورکولو ته اړ هم نه دی، پرې نه کړي. دغه راز که دی په مسکو او د مسکو په څنډو کې د خپلو کورونو او باغونو د بيا جوړونې ته چې په کال کې له کومې ګټې پرته اتيا زره خرڅ لري، ډډه وکړي.

پيير په خوښۍ سره وموسېد او وې ويل:

- هو کې، هو کې، همدا سې ده. هو کې هو کې، زه د غو شيانو ته هېڅ اړتيا نه لرم. زه د دغو کنډوالو له برکته له پخوا نه هم بډای شوی يم.

خو د جنوري په مياشت کې له مسکو نه سافيليچ راغی. هغه د مسکو د حالاتو او د هغو حسابونو په اړه ورته وغږېد چې د مسکو او د مسکو په څندو کې د هغه د کورونو او بيا جوړولو لپاره په کار دي. د هغه له خبرو داسې برېښېده چې د دغو کارونو چارې پوره چمتو دي. له دې سره هممهاله پيير له پيترزبورګه د سردارو اسيلي اونورو آشنايانو ليکونه ترلاسه کړل. په دې ليک کې د هغې د ښځې د پورونو يادونه شوې وه.

پيير پريکړه وکړه چې د ده د جايدادونو د مشر چلوونکي هغه تګلاره چې د ده هم خوښه شوې وه، بې نتيجې ده او دی بايد پيترزبورګ ته لاړ شي. له ښځې نه پاتې ستونزې آوارې کړي او بيا مسکو کې ميشت شي، خو هغه خپله په دې نه پوهېده چې دا کارونه د څه لپاره دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

؟ خو په دې کې یې شک لاره چې هغه باید ترسره شي. دده دې پریکړې د هغه ګټه څلور برابره راښیته کړه، خو ده دا احساسوله چې دا کار باید ونه شي.

ویلارنسکي هم مسکو ته روان و او دواړه پریکړه وکړه چې په ګډه لاړ شي.

پیېر په اریول کې د خپلې تداوۍ په ټوله موده کې د خوښۍ، ازادۍ او خوندور ژوند احساس کاوه، خو کله چې یې د سفر په لاره کې ځان په ازاده فضا کې ولید، په سلګونو نوې څېرې یې لیدلې او د هغو په لیدو د هغه احساس لا پسې پیاوړی شو. هغه د سفر په ټوله لاره کې دښوونځي د هغه زدوکوونکي په شان خوښي کوله چې رخصت شوی وي. د ټولو څېرې، دګاډیوانانو، نندارچیانو په لاره یا په کلي کې دبزګرو کلیوالو، ټولو او ټولو څېرو، هغه ته نوې معنی لرله. دده ترځنګ د ویلارسکي شتوالي او له اروپا نه د روسیې د ببرته والي او د خلکو د ناپوهې په اړه د هغه خبرو د پیېر خوښي لا پسې زیاتوله.

هلته چې ویلارسکي، د مرګ نښې لیدلې، پیېر به هلته د ژوند غیر معمولي پیاوړتیا او ژورې نښې لیدلې. هغه پیاوړتیا چې د غه یو ملت او خلک یې په هغو واورو کې راژوندي او یو موټي کول. هغه له ویلارسکي سره ناندرۍ نه کولې او داسې یې ښودله چې ګواکې د هغه خبره مني (ځکه هغه ظاهري ملګرتیا له بې پایه شخړو او ناندریو غوره ګڼله) هغه به په خوښۍ، هغه ته موسېده او هغه ته به غوږ و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۴

لکه هغه شان چې ګرانه ده وویل شي، ولې مېږتانه، له خپلې خاورینې ورانې ځالې نه کوم پلو او چېرته په تلوار دي. یوه ډله څه خځلې یا هګۍ او یا د مړو مېږتانو مړي له هغه ځایه کشکاږي او بله ډله بیا بېرته ځالې ته ور روان يې، د څه لپاره دوی سره ټکرېږي. يو له بله مخې ته کېږي، ډغرې سره وهي، همدغه شان نه شو کولای وو ایو کوم لاملونه د فرانسویانو له وتلو نه وروسته، روسان دې ته اړ کړي وو چې د مسکو نوي ځای ته ډله ډله ورستانه شي، خو بیا هم هماغه شان چې د دانو د جالو په شا او خواکې د تیتو پرکو مېږتنو ته ګورو، د دغو بې شمېره مېږتنو له ټینګار، هڅو او هانده پوهېږو چې د هغو د ځالې د ورانۍ سره سره چې د هغو په کنډوالو کې یوازې د ځالې نښې پاتې وې. مسکو هم د اکتوبر په میاشت کې، سره له هغه چې نه چارواکې په کې پاتې وو، نه مقدسات او نه د لمانځنې د اړتیا وړ وسایل، نه د خلکو شتمنۍ او نه کورونه، خو بیا هم مسکو هماغه ګڼه ګوڼه درلوده، هغه هماغه شان مسکو و، د اګست د میاشتې مسکو (تر جګړې مخکې مسکو) د مرموزو، سترو او نه راپرزید ونکو شیانو نه پرته، هر څه په کنډوالو بدل شوي وو.

هغه لمسون چې خلک یې د فرانسویانو تر وتلو او له دوی نه د دغه ښار د پاکېدو نه وروسته، له هرې خوانه د مسکو پلو ورتګ ته پارول، بېلابېل او ځینې ځانګړي دلایل وو چې په لومړی سر کې یې چور ځناور وزمه ښه او ځانګړتیا لرله، یوازې یو شي و چې هغوی ټول یې په ګډه دغې چارې ته لمسول او هغه، هغه ځای ته تګ و چې پخوا مسکو

(c) ketabton.com: The Digital Library

نومیده او ددې علت هم دا و چې دوی وکولای شي هلته خپل کار ته دوام ورکړي.

یوه اونۍ وروسته په مسکو کې د میشتو خلکو شمېر پنځلس زرو ته او دوې اونۍ وروسته د هغو شمېر پنځه ویشت زره او همداسې ورځ په ورځ زیاتېدل او زیاتېدل. د دغو خلکو شمېر د ۱۸۱۳ کال په مني کې دومره زیات شو چې د هغو شمېر په ۱۸۱۲ کال کې په مسکو کې له میشتو هغو نه واوښت.

هغه لومړني روسان چې مسکو ته ورسېدل ، هغه د فینځګراد نومي پوځ قوماندان او د مسکو د ګاونډو کلیو کلیوال او مسکویان و چې له ښاره تښتېدلي او د مسکو په شا او خوا کې پټ شوي وو ، کله چې روسان کنډواله مسکو ته راستانه شول. ویې لیدل چې ښار تالان شوی دی. نو دوی هم په غلا او تالان پیل وکړ ، هغوی هم هغه څه ته چې فرانسویانو کړي وو ، دوام ورکړ. کلیوال به له خپلو کراچیو سره ددې لپاره راتلل ، چې د مسکو په ورانو کنډواله کورونو او کوڅو کې ټول پاتې شیان کلي ته یوسي. قزاقانو چې څه موندل ، هغه یې خپل پوځ ته رسول، د کورونو خاوندانو هر هغه څه چې هرچېرې او په نورو کورونو کې موندل، په دې پلمه چې دا د دوی دي، خپلو کورونو ته وړل.

لومړیو تالانګر او داړمارو پسې ، نور تالانګر او داړمار، دویمو پسې دریمې ډلې را روانې وې او ورځ په ورح د هغو شمېره زیاتېده. د داړمارو د شمېر زیاتېدو سره، غلا او تالان هم ګرانیدل او ځانګړې بڼه یې موندله.

که څه هم پر مسکو د فرانسویانو د ولکې سره، ښار له خلکو تش شوی و ، خو دیوه ژوندي ښار ټولې ځانګړتیاوې او اصول لکه: سوداګري، کسب او کار ، قیمتي راکړه ورکړه، دولتي ادارې او

(c) ketabton.com: The Digital Library

مذهبي کړه وړه په خپل ځای پاتې و. که څه هم دغه ځانګړتیاوې له کاره لویدلې وې، خو تش په نوم یې دوام درلود. دوکانونه ، غرفې، مغازې، ګدامونه، بازارونه او زیاترې فابرېکي، کارخانې او تخنیکي دوکانونه ټول او ټول پر خپل ځای وو. ماڼۍ، پرتمین قیمتي کورونه چې له غوره او قیمتي پرتمینو کالیو او کېړو نه ډک وو. روغتونونه، زندانونه، دولتي ادارې، ورې او لویې کلیساوې ، ټول پر خپل ځای وو. څومره چې په دې ښار کې د فرانسویانو میشتیا اوږدیدله ، په هماغه کچه د ښاري ژوند دغه نښې له منځه تللې او آن تر دې چې په پای کې ، داسې تباهي راغله چې له یو تالان شوي مرګني ډاګه پرته بل څه پاتې نه شول.

څومره چې فرانسوي تالان دوام پیدا کاوه، په هماغه کچه د مسکو بډایان او شتمن تالان کېدل، خو د تالانګرو توان هم راکمېده.

د روسانو تالان چې د روسیې د پلازمېنې د لاندې کېدو سره مل پیل شوی و ، څومره چې زیاتېده او دوام یې پیدا کاوه ، په هماغه کچه د تالانګرو شتمې زیاتېده او له هغه سره د مسکو شتمني او د ښاري ژوند نښې پراخېدې او زیاتېدې.

له شوکمارو او داړمارو نه پرته ، د خلکو نورې بېلابېلې ډلې. د کورونو خاوندان، روحانیون، لوړپوړي او کمکي چارواکي، سوداګر، کسبه کار، کلیوال بزګر په ډول ډول خیالونو او تکلونو کې، څوک دولتي کارته د تګ په هیله، څوک هسې د لیدنې پلټنې او څوک د خپلو حسابونو لپاره هرڅوک له هره پلوه، لکه وینه د زړه مراندو ته په تکل کې وو.

یوه اونۍ وروسته هغه کلیوال بزګر چې له خپلو ګاډیو سره له ښار نه د څه وړلو په هیله راغلي وو ، د چارواکو له خوا ونیول شول او دې ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

اړ کړل شول چې په خپلو کراچيو او ګاډيو کې له ښاره مړي دباندې وباسي. نورو کليوالو چې د خپلو انديوالانو دغه ناکامي واوريده، خپل غنم او وړه يې رابار او مسکو ته د خرڅلاو لپاره راوړل. هغوی په خپل منځی سيالۍ کې قيمتونه داسې راټيټ کړل چې له پخوانيو نرخونو نه هم ټيټ و. د ختګرو او ترکاڼو ډلې، هره ورځ د ښې خوارۍ او غريبۍ د پيدا کولو په هيله، ښار ته راتلل او د ښار په هره سيمه کې نوې ودانۍ راپيدا او کنډوالې هغه بيا جوړيدې. سوداګر او کسبه کارو، خپل کارونه او راکړه ورکړه پيل کړه. په سويو او نيمه ورانو کورونو کې هوټلونه او سماوارونه جوړيدل. په روغو پاتې شويو کليساوو کې روحانيونو لمانځنې پيل کړې وې، ځينو د کليساوو سپېڅلي مالونه او شمايل بېرته کليسا ته راوړل. مامورينو خپل ميزونه او له پاڼو او دوسيو ډکې الماری په خپلو وړو وړو کوټو کې ځای پر ځای کول. لوړپوړو چارواکو او پوليسو له فرانسويانو نه ترتېښتې پاتې مالونه په خلکو ويشل. د هغو کورونو خاوندانو چې د نورو کورونه او کپړې د دوی په کورو کې راټول شوي وو، دا ګېلې او مانې کولې چې ځوک حق نه لري دغه ټول د کرملين ماڼۍ ته ولېږدوی. ځينو نورو ګيلې کولې چې فرانسويانو له ځو کورونو نه غلا شوي کالي په يوه کورکې راکوټه کړې او دا به له انصافه لرې خبره وي چې د دوی په کورونو کې دغه راټول شوي کالي، د دغه کور خاوند ته پرېښودل شي، پوليسان يا ښکنځل کېدل او يا هم بډې ورکول کېدې چې د سوځېدل شويو شيانو قيمت په لسهاوو برابره زيات وليکل شي يا هغوی له دولتي خزانې نه مرستې غوښتې او ګراف رستوپچين خپلې اعلاميې خپرولې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۵

پیر، د جنوري په پای کې، مسکو ته راغی او د خپل جوړ پاتې شوي کور په یوه ګوښه کې دیره شو. هغه د راستو پچین لیدو ته ورغی او خپل څو تنه نور آشنایان یې چې مسکو ته راستانه شوي وو، ولیدل. هغه د راتګ په دریمه ورځ تکل وکړ چې پترزبورګ ته لاړ شي. ټولو د بري لمانځنه کوله او. پلازمېنې په کنډوالو کې د ژوند شور او مستي په خوریدو وه. ټول د پییر په لیدو خوشاله و، ټول د هغه د لیدو لېواله وو او ټولو هیله لرله، له هغه نه، پر هغه د تیرو شویو پېښو پوښتنې وکړي. ببیر د ټولو هغو کسانو په وړاندې چې لیدل یې د مینې او دوستۍ احساس کاوه، خو اوس یې بې ارادې له ټولو هغو خلکو سره په اړیکو کې احتیاط کاوه چې نه یې شو کولای له چا سره، کومه ژبه یا وعده وکړي. ټولو هغو پوښتنو ته چې له ده نه کېدې، هغه مهمې وې او که نه وې، د ساري په توګه، چېرې به ژوند کوي؟ ایا کېدای شي چې دی خپل کورونو بیا جوړ او هلته میشت شي؟ هغه څه وخت پترزبورګ ته ځي او ایا هغه به صندوقچه واخلي او ځای ته به یې ورسوي؟

ده به په لنډه توګه:

- هو، کېدای شي، زه فکر کوم او داسې نور ځوابونه یې ورکول.

هغه واوریدل چې د رستوفیانو کورنۍ د کسترامې به ښار کې میشته شوې ده، خو د نتاشې یادونه پر ده نه راخوریدل او که راخوریدل هم، هغه ډېر پخواني او تت خواږه یادونه وو. هغه یوازې دا احساسوله چې ځان نه یوازې د ژوند له ستونزمنو شرایطو بلکې له هغه احساس نه چې ده ته ګواکې بربښیده چې ده پر ځان زغملي، ازاد ګڼه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسکو ته د خپل راتګ په دربیمه ورځ یې له دربڅکویا نه واوریدل چې ، شهزادګۍ ماریا په مسکو کې ده.

د سردار اندرې د مرګ او د هغه د ژوند د وروستیو ورځو زوریدنې چې زیاتره وخت به ، د هغه په خیالونو کې ګرځېدې راګرځېدې، اوس په نوي قوت د هغه پر خیالونو یرغل وکړ. ترغرمنۍ وروسته خبر شو چې شهزادګۍ ماریا په مسکو کې ده او د فردفیژنکي، په کوڅه کې ، په خپل کور کې چې لا جوړ شوی نه دی اوسي. پیېر په هماغه ماښام هغې ته ورغی.

پیېر، د شهزادګۍ کور ته په ټوله لاره کې، له سردار سره، له هغه سره د خپلې ملګرتیا ، له هغه سره د خپلو مخالفتنو ، له هغه سره د خپلو کتنو ، په تیرې بیا د وروستې کتنې، د هغې کتنې په اړه چې په بارادینو کې شوې وه، فکر کاوه.

ایا هغه به په هماغه حالت چې زړه یې له کرکې ډک و ، مړ شوی یې ؟ ایا له مرګه دمخه به هغه ته دژوند راز راسپړل شوی نه وي ؟

هغه ته کراتایوف وریاد شو او د هغه مرګ. بې ارادې یې دغه دوه کسان یې سره پرتله کړل. دغه دوه کسان سره له هغه ټول توپیره چې لاره یې ، د هغې مینې له کبله چې ده له دغو دواړو سره لرله، ده ته دواړه سره ورته بریښېدل، دواړو ژوند کړی و او دواړه مړه وو.

پیېر په خورا ښه روحي حالت او غوره ښه، د زړې شهزادګۍ کورته ورورسېد. کور له جګړې او اور نه روغ پاتې و ، که څه هم د ورانۍ نښې یې په کورکې لیدل کېدې، خو د هغه ښه هماغه پخوانۍ وه. هغه بوډا چوپړ چې د پیېر هرکلی ته راوتلی و ، داسې بریښېده چې ګواکې وایي چې د شهزادګۍ شته والي د بې نظمۍ نښه نه ده، په خورا جدي ښه یې وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-شهزادګۍ خپلې کوټې ته تللې ده او مېلمانه يوازې ديکشنبې په ورځ مني.

پېير وويل:

- تاسو خبر ورکړئ، کېدای شي ومې مني.

چوپړ ځواب ورکړ:

- اطاعت کوم ! تاسو مهرباني وکړئ او هغه دتصويرونو کوټې ته درځئ.

څو دقيقې وروسته چوپړ په داسې حال کې چې دوسال ورسره و، بېرته راستون شو.

دوسال ، د شهزادګۍ له نامه پېير ته وويل چې شهزادګۍ به ددې له ليدو نه خورا خوشاله شي او که دی اجازه ورکوي، له هر ډول رسمي هرکلي نه پرته ، مهرباني وکړي په پاسنۍ پوړ کې د هغې کوټې ته ورشي.

شهزادګۍ د پاسني پوړ په يوه ټيټه کوټه کې چې يوه شمعه په کې لګېدلې وه، له يوې ښځې سره چې تورې جامې يې اغوستې وې، ناسته وه. دپېير دا په ياد و چې له شهزادګۍ سره تل يوه مينځه ګرځي ، خو دا يې چې دغه مينځه څوک او څه ډول دی ، په ياد نه و.

پېير په تورو جامو کې ناستې مېرمنې ته وکتل او له ځانسره يې و ويل:

- دا د شهزادګۍ کومه خورلنډه وي.

شهزادګۍ په چټکۍ پاڅېده او هغه ته يې لاس ور اوږد کړ.

وروسته له هغه پېير، د شهزادګۍ لاس ښکل کړ، هغې د پېير بدله شوې بشرې ته وکتل او وې ويل:

- ګوره په څه حال کې سره ګورو !

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغې په ټينګار د پيير نه سترګې خپلې خورلنډې ته ورواړولې، ديوې شېبې لپاره يې هغه حيران کړ او وې ويل:

- هغې په دې وروستيو وختونو کې تاسو ډېر يادولئ. کله مو چې ستاسو دژغورنې واوريدل، ډېره خوشاله شوم. دا يوازينی ښه خبر و چې له ډېرې مودې وروسته مو اوريدلی و.

شهزادګۍ بيا، خو تر پخوا نه په لا پريشانۍ خپلې خورلنډې ته وکتل او غوښتل يې چې څه وو ايي، خو پيير يې خبره ونيوه او وې ويل :

-تاسو يې تصور کولای شي چې زه له هغه نه هېڅ خبر نه وم. ما فکر کاوه چې هغه وژل شوی دی. ما چې د هغه په اړه څه اوريدلي دي، هغه څه و چې، له نورو مې اوريدلي دي، هغه هم له دويمې اويا دريمې خولې نه. ما يوازې دا اوريدلي و چې هغه د رستوفيانو له کورنۍ سره دی، خو دا چې څه حال لري، نه پوهېدم، دا څه برخليک دی ؟

پيير چټک او په لېوالتيا غږيده.

هغه ناڅاپه د هغې د خورلنډې څېرې ته ځير او د هغې څارونکې، مهربانه او له خوا خوږۍ نه ډک غلچک ته يې وکتل او دې ته يې پام شو چې هغه ده ته ځيره ده. لکه تل چې د خبرو اترو په وخت کې احساسېږي، خدای خبر ولې ده احساس کړه چې د غه په تورو جامو کې ښځه، مهربانه، زړه سواندې او وياړمنه ده، داسې مهربانه او وياړمنه چې نه غواړي چې له شهزادګۍ سره د ده د زړه خوالې ته هېڅ مزاحمت نه کوي.

خو کله چې د رستوف د کورنۍ په اړه خپله وروستنۍ خبره وکړه، د شهزادګۍ ماريا په تندی کې د پريشانۍ نښې لا پسې راڅرګندې شوې، هغې بيا په تلوار، له پيير نه سترګې هغې تورجامې ښځې ته وراړولې او وې ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- تاسو په رښتیا هغه نه پېژنئ ؟

پېير يو ځل بيا د شهزادګۍ خورلنډې ته، د هغې رنګ الوتې ډنګر مخ ته، تورو سترګو او عجيبې خولې ته وکتل. ده ته دغه کتونکې سترګې، ډېرې خپلې خو لاپخوا هېرې شوې، داسې سترګې چې دزړه راښکونکو ستاينه ورته کمه وه، ځېرې وې.

هغه فکر وکړ:

- نه، نه دا ناشونې ده، دا جدي، ډنګره، رنګ الوتې او زړه شوې بشره ؟ نه دمنلو نه ده، دا هغه نه ده، دا به يوازې د هغه يادونه وي، خو په دې وخت کې شهزادګۍ ماريا وويل:

- ناتاشا !

او هغه خبره چې په ځيرمنو سترګو، خو په کړاو، داسې لکه زنګ وهلې دروازه چې خلاصيږي. په يوې موسکا وغوړېده او ناڅاپه له دغه پرانستل شوي وره نه، دپخوانۍ او هېرې شوې نيکمرغۍ ورېم راولګيد، په تيره بيا هغه وخت ده دغه وربم را خپور شو چې نور نو ده د هغه په اړه هېڅ فکر نه کاوه. دا خور شوی وربم، راخور او له ده نه يې پوره غېږ راتاو کړه. کله چې هغه وموسېده. کله چې هغه وموسېده، نور پېير ته په دې اړه هېڅ شک پاتې نه شو. دا ناتاشا وه او هغه ده ته ګرانه وه.

په هماغه لومړې شېبه کې پېير هغې ته، شهزادګۍ ماريا ته او ترټولو نه غوره دا چې خپل زړه ته، هغه راز راوسپړه چې په خپله هم تر اوسه، دی ترې خبر نه و. هغه له خوښۍ او زورنکې ويرې نه پرته، تک سور شو. هغه غوښتل چې خپل هيجان پټ کړي. ، خو څومره چې به، هغه د هغه دپټولو لپاره هڅه کوله، هغه به لاڅرګنده او څرګنده په لاڅرګندو خبرو او تورو، هغه ځای ته هغې ته او شهزادګۍ ماريا ته،

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر څه ويل چې ورته ګرانه ده.

پېير په زړه کې وويل:

- نه، نه، دا له دې کبله چې ما يې هيله نه لرله.

خو همدا چې غوښتل يې له شهزادګۍ ماريا سره پيل شويو خبرو ته دوام ورکړي، بيا يې ناتاشې ته وروکتل، تر پخوا نه لا زيات سوروالی يې پر بشرې راخور شو او د خوښۍ تر ټولو سترې ګېڼۍ او ويرې يې زړه ومروړه. له هغه نه خبرې ګډې وډې او په نيمايي کې ترې پاتې شوې.

پېير، ناتاشې ته پام شوی نه و، نو ځکه هغه دلته د هغې د ليدو هېڅ هيله نه لرله. خو هغه، هغه ځکه ونه پېژانده چې د دوی د جلاوالي په موده کې، په هغې کې راغلي بدلونونه خورا زيات وو. هغه ډنګره شوې وه، رنګ يې تک ژېړ اوښتی و. خو دا هغه څه نه و چې هغه يې د ده لپاره تر ناپېژدونکې پورې بدله کړې وه، پېير د راننوتلو سره سمدلاسه هغه ځکه ونه پېژانده چې د هغې په څېره کې، له هغو سترګو چې تل به له خوښۍ ډکې ځلېدونکې ژوند ببښونکې ځلا خوريدله، خو اوس ده د راننوتلو په لومړي شېبه کې هغې ته په کتو کتو کې يې نه هغه موسکا وليدله، نه هغه غلچک، يوازې سترګې وې، او هغه هم ځيرکې، مهرباني او له غمه ډکه پوښتنيزې وې.

د پېير ګېڼۍ، نه پر ناتاشا اغيز وکړ او نه يې نا آرامه کړ، بلکې يوازې د هغې د حيرانتيا سبب شوه، هغه حيرانتيا چې د هغه څېره يې لږ څه د پام وړ وځلوله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲

شهزادګۍ ماريا وويل:

-هغه دلته زما مېلمنه ده، ګراف او ګرافينه هم په دې ورځو کې راځي. د ګرافينې حال هم خورا خرابه دی او ناتاشا هم خپله ډاکتر ته اړتيا لري، هغه مې په زور له ځانسره راوسته.

پيېر ناتاشې ته مخ وروا ړاوه:

-ايا داسې يوه کورنۍ به وي چې يو غم ونه لري؟

تاسو پوهېږئ، دا ټول هغه وخت پېيل شول چې موږ يې له اسارته آزاد کړو. ما هغه وليد. څه تکړه زلمی دی.

ناتاشې هغه ته وکتل او د هغه دخبرې په ځواب کې يې، يوازې خپلې سترګې برندې او ځلولې.

پيېر وويل:

- څه کولای شو ووايو او څه مو کولای شول چې تاسې ارامه شئ؟ هېڅ! نه پوهېږو داسې غوره ماشوم چې دژوند له مستۍ نه ډک دی ولې ومري؟

شهزادګۍ ماريا وويل:

- هو! زموږ په زمانه کې، بې له ايمانه ژوند ګران دی.

پيېر په تلوار ورزياته کړه:

-هو کې! هو کې! دا رښتينی حقيقت دی!

ناتاشا په ځيرو سترګو پيېر ته وکتل او وې پوښتل:

- ولې؟

شهزادګۍ ماريا وويل:

- څنګه ولې؟ هغه څه په ياد لرل چې بله دنيا کې موږ ته سترګه په

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاره دي.

ناتاشا، پرته له هغه چې د شهزادګۍ ماریا خبره تر پایه واوري، بیا یې په پوښتنیز غلچک پییر ته وکتل.

پییر دوام ورکړ:

- له دې کبله چې یوازې هغه څوک به، د دغه راز غم او ویر چې پر موږ او تاسې راغلی، زغم وکړي، چې پر خدای، پر هغه خدای چې زموږ لارښوونه کوي، ایمان ولري.

ناتاشه په دې هیله چې څه ووایي، شونډې پرانستې، خو ناڅاپه خاموشه شوه. پییر په تلوار له هغې نه مخ واړاوه او له شهزادګۍ ماریا نه یې د خپل ملګري، د ژوند د وروستیو ورځو په اړه پوښتنه وکړه.

د پییر پریشاني اوس پای ته رسېدلې وه، خو داسې یې انګېرله چې د هغه پخوانۍ ازادۍ هم نېږدې ټولې له منځه تللې دي.

هغه داسې انګېرله چې اوس د هغه پر هرې خبرې او هرو کړو کوم قاضي ولاړ دی، هغه قاضي چې قضاوت یې د دنیا ترټولو خلکو غوره دی. هغه غږېده او له غږېدا سره هممهاله یې په دې فکر کاوه چې پر ناتاشې څه اغیز کوي. هغه په ځانګړې توګه داسې څه نه ویل چې د هغې خوښ شي، خو هر هغه څه چې ده ویل د هغې له نظره یې خپله د هغه په اړه قضاوت کاوه.

شهزادګۍ ماریا، د تل په شان په خورا تلوسې د هغه حالت په اړه کیسه پیل کړه چې څنګه له سردار اندرې سره د دې دیدن وشو، خو د پییر پوښتنو، د هغه برید او ناآرامه کتو او د هغه له ګېنګۍ رېږدېدونکې څېرې، هغه کرار کرار دې ته وهڅوله، د هغه، هغه حالت چې دا خپله آن په خیال کې د هغه له یاد یدو نه ډارېده.

پییر، په بشپړه توګه د شهزادګۍ ماریا خوا ته ورخم شوی او په

(c) ketabton.com: The Digital Library

خورا تلوسې يې هغې ته غوږ نيولی و او ويل يې:

-ښه، ښه، داسې، هو ! هغه آرام شو ؟ هغه نرم شو ؟ او په دې توګه هغه په خپل ټول قوت سره دزړه له تله ددې په لټه و چې ښه سړی واوسي، نو ځکه هغه ويريده... هغه نه شو کولای له مرګه وډار شي.

که هغه کومه نيمګړتيا لرله ، که لرله يې د هغه ، د هغه سرچينه په ده کې نه وه، هغه له بلې خوا نه وې.

پيير وويل:

-ښه، هغه داسې نرم او ارام شوی و ؟

هغه ناڅاپه ناتاشې ته مخ وروا ړاوه، په داسې حال کې چې د هغې له اوښکو ډکو سترګو ته يې کتل، هغې ته يې وويل:

- دا څومره لويه نيکمرغي ده چې له تاسو سره د هغه ديدن وشو..

دناتاشې بشره وربړيده، يوه شېبه يې تندی تريو شو او سترګې يې ښکته واچولې. يوه دقيقه په شک کې وه چې څه ووايي او که ونه وايي، خو بيا يې له ګوګل نه په راپاڅېدونکي آرام غږ وويل:

- هو کې ! دا لويه نيکمرغي وه، په رښتيا ماته نيکمرغي وه. هغه يوه شېبه چپه شوه او بيا يې وويل:

-هغه... هغه... په هغه شېبه کې چې زه هغه ته ورغلم، هغه هم همدا هيله لرله.

دناتاشې غږ وررېږديد او مات شو ، هغه تکه سره واوښته ، سريې راپورته کړ او ژر ژر يې خبرې پيل کړې:

-کله چې موږ له مسکوه وخوځېدو ، په هېڅ هم خبر نه وو. ما دا زړه نه شو کولای چې له چانه د هغه پوښتنه وکړم، خو ناڅاپه سونيا ماته وويل چې هغه زموږ له کاروانه سره دی. ما هېڅ تصور هم نه شو کولای. دا فکر مې نه شو کولای چې هغه به څه حال لري، زما يوازينۍ هيله دا

(c) ketabton.com: The Digital Library

وه چې هغه ووینم او تر څنګه یې و اوسم. ناتاشا په غړېدا غړېدا کې ریږدیده او ستمېده. پرته له هغه چې چاته په خپلو خبرو کې دننوتو اجازه ورکړي ، ټول هغه څه یې چې هېڅکله دي چاته نه ویل، ټول هغه څه چې د دوی درې اونیزه سفر په اوږدو او د یارسلاو په ښارکې د اوسېدو په موده کې پرې تیر شوي وو ، هغوی ته وویل.

پېیر له حیرته په وازه خولې هغې ته غوږ و او له اوښکو په ډکو سترګو یې هغې ته کتل. هغه په داسې حال کې چې هغې ته غوږ و ، هغه، نه د سردار اندرې او نه د هغه څه په اړه چې ده ته ویل کېده، دیوه په اړه هم فکر نه کاوه. هغې یوازې هغې ته یې غوږ نیولی و او د هغه رنځ له امله یې پر هغې زړه خوږېده چې د دغې کیسې د ویلو په وخت کې ناتاشې اوس زغمه. شهزادګۍ ماریا چې د ناتاشې ترڅنګه ناسته وه او د هغه زور له امله چې د خپلو اوښکو د تمېدو لپاره یې پر ځان راوړ، تندی یې ګونځې بربښېده او د لومړي ځل لپاره یې له ناتاشې سره د خپل ورور د ژوند د وروستیو ورځو د مینې داستان اورېده.

هغې د غه زورونکې، خو له خوښۍ نه ډک داستان ته ډېره اړتیا لرله.

هغه غړېده، خورا وړې خبرې یې په ډېرې اوږدې بڼې د خپل زړه د پټ راز په توګه ویلې او داسې برېښېده چې هغه به، دغه کیسه هېڅکله پای ته ونه رسوي. هغې به یوه خبره بیا بیا تکراروله.

د دروازې له شا د دوسال غږ واورېدل شو ، هغه پوښتل چې ایا نیکولای جان کولای شي، د مخه ښې لپاره راننوزي ؟

ناتاشا وویل:

- هو کې ! خلاصې شوې ،. داده خبرې خلاصې شوې.

د نیکولای له راننوتلو سره هممهاله، هغه په چټکۍ پاڅېده، داسې چې تا به ویل منډې وهي، د دروازې خواته لاړه... سر یې د پردې شاته

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دړې ولګيد او په زګير وي، زګيروي چې معلومه نه وه، له غمه او که په دروازې د سر دلګيدو له امله و، له کوټې نه ووته.

پېير هغې دروازې ته چې ناتاشا ترې وتلې وه، کتل او په دې نه پوهېده چې هغه په ټوله نړۍ کې ولې يوازې پاتې شوې ده.

شهزادګۍ ماريا ددې کوټې ته د خپل واروه راننوتلو ته پا وراړولی و او وراره ته پام هغه دغم له څپو راوويسته.

د نيکولای بشره چې سخته د خپل پلار هغې ته ورته وه، د پېير پر زړه چې په دې وخت کې سخت نرم شوی و، داسې اغيز وکړ چې هغه سمدلاسه نيکولای جان ښکل کړ، په چټکۍ پاڅېد، خپل دستمال يې راوويست او د کوټې خواته لاړ، هغه غوښتل له شهزادګۍ ماريا سره مخه ښه وکړي، خو هغې، هغه تګ ته پرنښود او وې ويل:

-نه، زه او ناتاشه تر درې بجو پورې هم نه ويدې کېږو، مهرباني وکړئ او کينئ. زه سپارښتنه کوم چې ماښامنۍ جوړه کړي. تاسو ښکته لاړ شئ، موږ هم سمدلاسه درځو.

مخکې له هغه چې پېير ووزي، شهزادګۍ هغه ته وويل:

- دا لومړي ځل و چې ناتاشې د هغه په اړه داسې غږېده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۷

پییر یې یو لوی او روښانه خوړنتون ته بدرګه کړ. څو دقیقې وروسته د ګامونو غږ واوریدل شو، شهزادګۍ او ناتاشا کوټې ته راننوتې. ناتاشا ارامه وه، خو بیا هم د هغې جدي او بې موسکا حالت، د هغې بشرې ته راګرځېدلی و. شهزادګۍ ماریا، ناتاشا او پییر درې واړو، په یوه اندازه هغه نا آرامه حالت احساسوه چې معمولا تر سپینو او د زړه له کومې نه د ویل شویو خبرو نه وروسته چاته پیدا کېږي. د مخکنیو خبرو دوام ناشونی و. د اپلتو ویل او د وجدان نا ارامي وه. سکوت کول هم ځکه بد و چې، زړه خبرې غوښتې او چوپتیا یو ډول ښه خبره نه وه. هغوی په پټه خوله میز ته ورغلل. چوپړانو له میز نه څوکۍ را لرې کړې او د هغو تر ناستې وروسته یې بېرته ور وړاندې کړې. پییر د سړو خوړو، دستمال وغوړاوه او په دې هیله چې چوپتیا ماته کړي، ناتاشا او شهزادګۍ ماریا ته یې وروکتل. هغوی دواړو هم همهاله هغه ته وروکتل او د دواړو په سترګو کې د ژوند د خوند برېښنا او هغه اقرار ځلېده چې له غم او ویر نه پرته په ژوند کې خوښي هم شته.

شهزادګۍ ماریا وپوښتل:

-تاسو خو ودکا څکئ؟

او په دې خبرې سره یې، د دوی تر منځ لوېدلې پرته پرده لرې کړه.

شهزادګۍ ماریا وویل:

-د ځان په اړه یو څه ووایه. ستاسو په اړه خورا عجیبې او غریبې کیسې کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پـېـير لـه ملنډو پـه ډ كه موسكا چې نور نـو ددې لـپـاره عـادي خبره و ، وويل:

- هـو كې، مـاتـه هـم زمـا پـرعـجـبـوالي خلـک هرڅـه او داسې خبرې وايي، څه چې ما آن په خوب كې هم نه دي ليدلي. ابراموا ، مېلمه كړم او ماته يې هغه كيسې كولې چې پرما شوي دي يا بايد شوې واى. ستيپان ستيپانيج هم ماته را زده كول چې څنګه بايد خپلې كيسې وكړم. زما دې خبرې ته پام شوى چې څومره سړى په زړه پورې وي(زه اوس په زړه پـورې سړى يم)هغـو سره هغه آرامه وى). هرڅوک يـې مېلمـه كـول او خپلې كيسې ورته كوي.

ناتاشا وموسېده او غوښتل يې چې كوم څه ووايي:

شهزاده ماريا زياته كړه:

-مور ته يې سره وويل چې تاسو پـه مسكو كې دوه ميليونه تـاوان كړى دي، دا رښتيا دي ؟

پېير وويل:

- خو زه درې برابره بډاى شوم.

كـه څـه هـم د پېيـر چـارې د هغـې د ښـځې پـورونـو او د كورونـو د بيـا جوړلو اړتياوو ، ورژوبلې كړې وې، خوبيا يې هم ويل چې ګټه يې درې برابره شوې ده.

هغه په زغرده وويل:

-هغه څه چې ما بېشكه ګټلي، هغه خپلواكي ده چې. . .

خو دې ته يې پام شو ، چې ددې خبرې دوام به ډېره ځانستاينه شي. ، له خبرو يې ډډه وكړه. . .

-كور موجوړوئ ؟

-هو ! سافيلچ همداسې پريكړه كړې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شهزادګۍ ماريا وپوښتل:

- دا راته ووايا ست چې تاسو لا پـه مسکوکې وئ چې د ګرافينـې(د هغه ښځه ايلن)له مرګه خبر وئ ؟

شهزادګۍ ددې پوښتنې سره جوخت، ځکه تکه سره شوه چې دې دا پوښتنه سمدلاسه د پيير له هغې خبرې نه وروسته وکړه چې وې ويل:

- له هرڅه نه خپلواک شوی دی.

نو دې دا تصور وکړ چې ددې له دغې پوښتنې بـه هغـه بـل تصور تـر لاسه کړي.

پيير داسې څرګنده کړه چې ګواکې دده آزادۍ تـه د شـهزادګۍ لـه اشارې نه، خپه شوی نه دی، هغه وويل:

- زه له د هغې له مرګه په اريول کې خبر شوم، تاسو يې تصور نـه شي کولای چې دې خبر زه څنګه حيران کړم.

ژر يـې ناتاشې تـه سـترګې ورواړولـې. د هغـې پـه بشـرې کـې يـې د پوهېدو د تلوسې نښې وليدې، هغه تلوسه چې غوښـتل پـوه شي، پيير د خپلې ښځې نوم څنګه يادوي.

بيا يې ژر وويل:

- که څه هم موږ خورا ښه ښځه او مېړه نه وو، خو د هغې مرګ سخت ويرمن کړم. کله چې دوه تنه خوابدي کېږي، تـل دواړه ملامتـه وي، خو دګناه پېټی د هغه لاپسې زياتېږي چې له دغو دووتنو نـه يـوتن مړ شي. او بيا دغه شان مرګ.. نـه ملګريلري ، نـه خواخوږي. زمـا پـر هغـې ډېر ډېر زړه خوږېږي.

کلـه چـې يـې خپلـې خبـرې پـای تـه ورسـولې، پـه خـورا خونـد يـې دناتاشې په بشره کې يې د خپلو خبرو دتاييد نښې وليدې.

شهزادګۍ وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-هو کې ! او بیا تاسو یوازې او ښه زوم یاستئ.
پیېر ناڅاپه له حیا نه تک سور واوښت او تر ډېرې پورې یې هڅه کوله، ناتاشې ته ونه ګوري، خو کله چې هغه، هغې ته دکتلو تکل وکړ، د هغې خیره سره، برنده او هغه شان چې ده ته بربښیده دیو ډول سپکاوي څرګندونه یې کوله.
شهزادګۍ ماریا وویل:
-مونږ اوریدلي، ایا تاسو په رښتیا په خپله ناپلیون لیدلی او خبرې مو ورسره کړي دي؟
-هېڅکله، یو وار مې هم ناپلیون نه دی لیدلی، ټولو ته داسې بربښي چې کله اسیر شي، ګواکې د ناپلیون مېلمه یې. ما نه یوازې هغه لیدلی نه دی بلکې د هغه په اړه مې هېڅ څه اوریدلي هم نه دي. زه له خورا خوارو خلکو سره یو ځای وم.
ماښامنۍ پای ته ورسېدله. پیېر چې په لومړي سر کې د خپل اسیرتوب په اړه کیسو نه ډډه کوله، کرار کرار په خبرو راغي او د اسیرتوب یادونه یې را یاد کړل. ناتاشا چې نرۍ موسکا یې پر شونډو راخوره شوه، له هغه نه وپوښتل:
- خو دا خو رښتیا دي چې تاسو، ځکه په مسکو کې پاتې شوئ چې د ناپلیون د وژلو تکل مو کړی و؟ ستاسو یاد ېږي، هغه ورځ مو چې د سوخاروف د برج تر څنګه ولیدل، زه په هماغه ورځ پوه شوم چې تاسو دا تکل لرئ.
پیېر دا ومنله چې دا خبره رښتیا ده. له همدې اعترافه او د شهزادګۍ ماریا، په تیره بیا دناتاشې پوښتنو نه دی دې ته اړ شو چې کرار کرار د هغو ټولو پېښو حال بیان کړي چې پر ده تېرې شوې وې.
شهزادګۍ ماریا چې نرۍ موسکا یې پر شونډو خوره وه، کله پیېر

(c) ketabton.com: The Digital Library

او کله هم ناتاشې ته کتل، هغې د پيېر په دې ټولو کیسو کې د صداقت او مهربانۍ نه پرته بل څه نه لیدل. ناتاشې چې څنګل لګولې وه. پرته له هغه چې له پيېره سترګې بلې خواته واړوي ، له هغه څه نه چې له هغه نه يې اوريدل ، د هغې بشرې حالت هم بدليده رابدليده. داسې بریښېده چې په دې ټولو پېښو کې له پيېره سره مل او هغه څه احساسوي چې پر هغه تیر شوي دي. پيېر نه يوازې د هغې غلچکو بلکې د هغې له اوازه او هغو لنډو پوښتنو نه په دې پوهېده چې ناتاشه نه يوازې پر هغه څه چې پيېر يې وايي بلکې پر هغه څه چې هغه غوښتل وو ايي او د ويلو توان يې نه لري، هم پوهېږي. د ماشوم او د هغې ښځې په اړه چې له هغو سره د مرستې له امله دی نیول شوی و ، خپله کیسه پيېر داسې پیل کړه:

-يوه غمرلې پېښه وه. ماشومان يې پرېښودل، يو نيم خو په لمبو کې پاتې کېدل، زما تر مخې يې ماشوم د لمبو له منځه راوویست. له ښځو يې هرشي اخېستل ، آن غوږي يې له غوږو ترې شکولې...

پيېر سور و او ښت او ګېنۍ و اخېست او زياته يې کړه:

-او هماغه و چې يوه ډله څارونکي راورسېدل او ټول نارينه يې او په هغه ډله کې زه هم ، په دې نامه چې ګواکې په تالان کې او اله ګوله کې ګډون لري ونيول.

ناتاشې وويل:

-داسې ښکاري چې تاسو ټولې خبرې نه کوئ، داسې بريښې چې څه به مو کړي و.

هغه چپه شوه او بيا يې وويل:

- کوم ښه کار.

پيېر خپلو کيسو ته دوام ورکړ ، خو کله چې هغه د اعدام کيسې ته ورسېد ، غوښتل يې چې له دغو وحشتناکو کيسو نه سترګې پټې کړي

(c) ketabton.com: The Digital Library

، خو ناتاشې له هغه نه هیله وکړه چې هېڅ شي له دوی نه پټ نه کړي او هر څه ورته په ډاګه کړي.

پېیر د کراتایوف کیسه پیل کړه(هغه د میز له څنګه پاڅېد ، په کوټه کې ګرځېده راګرځېده او ناتاشې له هغه سترګې نه اړولې، بیا ودرید او وې ویل:

- ښه ! تاسو په دې پوهېدای نه شئ چې ما له دغه ساده او نالوستي سړي نه څه زده کړل.

ناتاشې وویل:

- نه، نه، راته ووایه، هغه چېرې دی ؟

-هغه یې زما تر مخې وواژه.

او پېیر له فرانسوي پوځ سره د خپلو تلو او شا ته تګ او د کراتایوف د ناروغۍ (د هغه غړ پر له پسې ربړدیده) او مرګ کیسه کوله.

پېیر خپلې کیسې داسې کولې چې تا به ویل، هغه هېڅ کله چا ته، هغه ویلې نه دي او آن له ځان سره یې هم رایادې کړې نه دي. هغه لیدل چې په ده ټولې تیرې شوې پېښې نوې بڼه پیدا کوي. اوس ټولو هغو خبرو او څه چې دې ناتاشې ته ویل، هغه بې ساری خوند پیدا کاوه چې ښځې یې نارینه ته د غوږ نیولو نه وربښي. خو نه ځیرکو او هوښیارو ښځو ته چې غوږ نیسي او هڅه کوي هغو ته ویل شوې کېسې، هغوی د خپلې پوهې د زیاتوالي لپاره ذهن ته وسپاري او د اړتیا په وخت کې یې بېرته نورو ته ووایي او یا اوریدل شوي څه ، په خپله خوښه بدل کړي او ژر تر ژره نه یوازې د خپل ذهن وړه دنیاګۍ پرې رنګینه او خوږه کړي بلکې هغه هوښیارې او رښتینې ښځې د نارینو په خبرو کې بې ساري ښې خبرې پیدا او هغه خپلې کړي. ناتاشا خپله پرته له هغه چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې پوه شي، ټوله پام پام وه، هغې نه هېڅ شي بې پاملرنې نه پاتې کېدل، نه کومه خبره، نه کوم غلچک، نه دآواز ټيټېدل او لوړېدل، نه د هغه دبشرې ګونځې کېدل او يا د پېير کوم بل خوځون. هغې لا دنا ويل شويو خبرو، توري رانيول او مخامخ يې خپل راسپړل شوي ګوګل ته وړل او د پېير دنا سپړل شويو ارمانونو او دروحي حالت اټکل يې کولى شو.

شهزادګۍ ماريا د هغه په کيسو پوهېده، هغه يې احساسولې، خو هغې اوس بل څه ليدل او دې ټول پام ځانته وراړولى و. هغې د ناتاشا او پېير ترمنځ يوه رالمسېدونکې مينه او نيکمرغي ليدله او دلومړي ځل لپاره، ددې ذهن ته دښکلي خيال ورتګ د هغې ګوګل له خوښيو ډک کړى و.

د شپې درې بجې وې، چوپړان په خواشينې ښه او تريو تندي رانټوتل، شمعې يې بدلې کړې، خو هېڅ چا هغو ته پام نه کاوه.

پېير خپلې کيسې پای ته رسولې وې، ناتاشې په ځلېدونکو برندو سترګو پرله پسې، په ځير او پوره پام هغه ته کتل، داسې چې ګواکې هيله لري، غواړي په هغه څه پوه شي چې لا تراوسه پېير هغه نه دي ويلي.

پېير په حيا او نيکمرغۍ کې ډوب، حيران حيران، خو کله ناکله ناتاشې ته ورکتل او په دې فکر کې و، چې اوس څه ووايي او خبره بدله کړي. شهزادګۍ ماريا خاموشه شوه، خو د هېڅ چا دې ته پام نه و چې د شپې درې بجې دي او نور بايد چې ويده شي.

پېير وويل:

- بدمرغي او زوريدل. هو، که څوک غواړي، همدا اوس به پر ما هغه څه راشي چې تر جګړې مخکې پر ما راغلې وو او يا غواړي بيا

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه څه پر ما راشي چې په اسارت کې پر ما راغلي وو ؟ زه به وو ایم ، دخدای لپاره ! بیا اسارت او دآس غوښه. موږ داسې فکر کوو ، که له هغه ژونده چې موږ ورسره روږدي شوي یو ، لرې شو ، هر څه تباه کیږي، حال دا چې داسې نه ده او هلته ، نوې ښې لارې پیل دي. تر هغه پورې چې ژوند شته، نیکمرغي هم شته. ډیر څه لا تر مخې دي. هغه ناتاشې ته مخ ورواړاوه او وې ویل:

- دا تاسو ته وایم.

ناتاشا چې چور دبلې پوښتنې ځواب وایه، وویل:

- هو ، هو ، زه هم له دې نه پرته چې هرڅه بیا وازمایم، بله هیله نه لرم.

پییر په ځیر ځیر هغې ته وکتل.

ناتاشا په ټینګار وویل:

- بل هیڅ شي.

پییر چغه کړل:

- دا رښتیا نه ده. دا زما ګناه نه ده چې زه ژوندی یم او غواړم ژوند وکړم او تاسو هم همداسې !

ناتاشې ناڅاپه سر په لاسونو کې کلک کړ او په ژړا شوه.

شهزادګۍ ماریا وویل:

- ناتاشا دا څه دروشول ؟

هیڅ. هیڅ، هغه په ژړا ژړا کې پییر ته وموسیده او وې ویل.

- دخدای په امان، نور نو باید ویده شوو.

پییر پاڅېد او مخه ښه یې وکړه.

***

شهزادګۍ ماریا او ناتاشا دتل په شان دخوب کوټې ته لاړې. هغوی د هغه څه په اړه چې پییر ویلي و ، وغږیدې. شهزادګۍ ماریا د پییر په

(c) ketabton.com: The Digital Library

اړه خپل نظر څرګند نه کړ او ناتاشا هم د هغه په هکله څه و نه ویل.
ناتاشا وویل:
- ماریا دخدای په امان ! خو ګوره زه زیاتره وخت له دې ډاریږم چې د هغه په اړه(سردار اندرې) وغږیږو. ګواکې له دې ډاریږو چې د هغه په وړاندې خپل احساس کم نه کړو.
شهزادګۍ ماریا ژوره سا وویستله او په یوې سا یې د ناتاشې خبره تایید کړه، خو په خوله یې هېڅ و نه ویل. هغې وپوښتل:
-ایا کېدای شي هغه هېر کړل شي ؟
ناتاشې وویل:
-زه دومره خوشاله وم چې نن مې هرڅه وویل. ګرانه وه، زورنکې وه، خو ډېر ښه وشول چې هرڅه موو ویل. زه په دې ډاډه یم چې هغه ته هم هغه ګران و، ما له همدې کبله هغه ته ټوله کیسه وکړه. ناڅاپه تکه سره شوه او وې ویل:
څه پروا خو نه لري چې ما هغه ته ټول وویل ؟
شهزادګۍ ماریا وویل:
- پېیر ته ؟ نه، نه، ښه دې وکړل ؟ څومره ښه سړی دی.
خو ناتاشه، ناڅاپه، په داسې حال چې له شیطانۍ نه ډکه موسکا یې پر شونډو خوره وه، هغه موسکا چې له مودې مودې راهیسې شهزادګۍ ماریا هغه نه و لیدلې، وویل:
- ماریا پوهېږئ ! هغه څومره صادق او رښتینی دی، پاک زړی، تاند، چور ساده او شډل. ته پوهېږئ، ته پوهېږئ، ته به وایې همدا اوس له کلي راغلی وي، پوهېږئ ؟ همداسې نه ده ؟
شهزاده ماریا وویل:
- هو ! هغه له ژونده ډېر څه تر لاسه کړي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

- کـوټ ډولـه يـې کرتـۍ يـې لنډه شـوه، څنګه يـې جـوړې کـړې، پـه رښتيا، په رښتيا چې. . .

شهزادګۍ ماريا وويل:

-زه پوهېږم چې هغه ته(سردار اندرې) هېڅ څوک داسې ګران نه و، لکه هغه.

-هو، هغه له هغه نه ډېر توپير لري، ويل کېږي چې نارينه هغـه وخت ښـه ملګرتـوب کـوي چې هـېڅ څـه يـې سـره ورتـه نـه وي. دا رښـتيا بايـد همداسې وي، رښتيا ده چې د هغوی هېڅ سره ورته نه دی.

- هو کې ! بې ساری دی.

ناتاشې ځواب ورکړ:

-نو ښه ده، دخدای په امان.

او هماغه له شيطانۍ نه ډکه موسکايې ، ګواکې لکه هېره شوې يـې چې وي، تر ډېرې مودې پورې پر شونډو پاتې شوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۸

پیېر ته په هغه شپه تر ډېره خوب نه ورته، هغه په کوټه کې وړاندې وروسته ګرځېده راګرځېده ، کله به یې د کوم ګران او پېچلي څه په اړه فکر کاوه او کله به یې ټکان وخوړ، او ږې به یې پورته اچولې او کله به یې د نیکمرغۍ موسکا پر شونډو خوره وه.

هغه ته سردار اندرې وریاد شو، هغه د ناتاشې په اړه فکر کاوه ، د هغې د مینې په اړه، کله به یې د هغوی پر پخوانۍ مینه رخه کوله، بیا به یې ځان له دې امله ملامتوه. بیا به یې ځان له دې امله وبانښه د سهار شپږ بجې وې او هغه لا همداسې په کوټه کې ګرځېده.

هغه له ځانسره وویل:

- ښه ! چې بې له دې نه کېږي، نو څه وکړم ؟

هر څه چې دی، باید هغه وزغمو.

په تلوار یې خپل کالي وواېستل او په کټ کې پریوت. نیکمرغه، خو نا ارامه زړه یې ټینګ او شک ته یې لاره نه پرېښوده.

هغه له ځانسره وویل:

- که هر څومره عجیب وي ، که هرڅومره دا نیکمرغي ناشونې وي، باید له ټولو امکانات کار واخېستل شي چې هغه زما ښځه شي.

پیېر لا څو ورځې مخکې ، د جمعې ورځ پترزبورګ ته د خوځېدا لپاره ټاکلې ده. کله چې هغه د پنجشنبې په سهار راویښ شو ، سافیلیچ د کالیو دبارونو د تړلو د سپارښتنې اخېستو لپاره هغه ته راغی.

پیېر بې ارادې له ځانه وپوښتل:

- پترزبورګ ته ؟ پترزبورګ نو څه ؟ په پترزبورګ کې څوک لرم ؟ په

(c) ketabton.com: The Digital Library

پترزبورګ کې څه خبره ده ؟

- هو ، دا سې برېښې چې لا ډېر پخوا مخکې له هغه چې دغه پېښه شوې وي، ما له ځانه وپوښتل او نه پوهېدم چې د څه لپاره پترزبورګ ته ځم ؟ هلته څه لرم ؟ یا هم کېدای شي لاړ شم.

د سافیلچ عمر خوړلې څېرې ته یې په کتو کتو کې ، په زړه کې تېره شوه:

-هغه څومره ښه او ځیرک دی. هر څه یې په یاد دي او څه خوږه موسکا یې پر شونډو خوره ده.

پېیرو پوښتل:

-ګوره سافیلچه، ته غواړې آزاد شې ؟

-عالیجنابه زه به آزادي څه کړم ؟

د مشر ګراف تر سیوري لاندې (لږ آرامه شو) خدای دې جنتونه ځای کړي، د هغوی ډوډۍ مې خوړلې ، ستاسې نه مې هم څه بد نه دي لیدلي.

- ښه نو ماشومان څنګه کېږي ؟

- ماشومان به لوی شي عالیجنابه ! خو ستاسې غوندې بادارانو چو پړ لوی نعمت دی.

پېیر وویل:

-خو زما وارثان ؟ که ناڅاپه زه واده وکړم ؟

په یوې بې ارادې موسکا یې زیاته کړه:

- دا خو دې زړه ته لوېږي چې دا کار کېدای شي ؟

- که سپین سترګی مې نه ګڼئ، خورا ښه کار دی جلالتمابه !

پېیر په زړه کې وویل:

- د هغه لپاره څومره آسانه برېښي !

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه په دې نه پوهېږي چې څومره وحشتناکه ده، څومره له ګوابنه ډکه ده، یا ډېره وحشتناکه وي، وحشتناکه ده، وحشتناکه !

ساوفلیچ وپوښتل:

- څه مهرباني کوئ، تاسو سباته تلونکي یاست ؟

پېیر وویل:

-نه، سفر یو څه ځنډوم، بیا به درته ووایم چې څه وخت ، ته به ما وبښې چې نا آرامه وم دې.

خو د ساوفلیچ د موسکا په لیدو یې له ځانسره وویل:

-څه عجیبه ده چې هغه لا نه پوهېږي چې اوس نو کوم پترزبورګ ؟ او تر هرڅه دمخه باید دغه خبره جوړه کړو ، که څه هم هرو مرو به پوهېږي، مګر ځان بې خبره نیسي. که له هغه سره وغږېږم ؟ وګورم هغه په دې اړه څه فکر کوي ؟یا څنګه ، نه ، نه ، پرېږده، بیا وروسته.

د سهارنۍ پر وخت یې شهزادګۍ ته وویل چې پرون ماښام د شهزادګۍ ماریا دیدن ورغلی و او پوهېږي چې تصور یې هم نه شي کولای چې هلته یې څوک ولیدل ؟نتالیا رستوا !

شهزادګۍ داسې وښودله چې په دې خبره کې هېڅ د پام وړ څه نهویني. دا هماغه شان دی لکه ده که انا سیمونونا لیدلې وای.

پېیر وپوښتل:

-تاسو هغه پېژنئ ؟

هغې ځواب ورکړ:

- ما شهزادګۍ لیدلې ده او اورېدلي مې دي چې غوښتل یې، هغه د رستوف زوی ته ورکړي. دغه واده به د رستوف د کورنۍ په خیر وي، ویل کېږي چې هغوی سخت خوار شوي دي.

-نه ، د هغوی لور ناتاشا پېژنئ ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

- ما هغه وخت يوازې د هغه د ژوند کيسه واوريده ، ډېر زړه مې پرې خوږ شو.

پيير له ځانسره وويل:

- نه پوهېږم، هغه نه پوهېږي، يا به داسې ښودنه کوي چې نه پوهېږي، ښه به داوي چې دې ته هم څه ونه وايم.

شهزادګۍ هم د پيير د سفر لپاره خواږه برابر کړي وو.

پيير له ځانسره فکر کاوه:

-څنګه هغوی ټول مهربانه دي، اوس به د هغوی ټولو لپاره ګرانه وي ، هغه چارې ترسره کړي چې د دوی نه خوښېږي. هغه هم زما لپاره. دا ډېره د حيرانتيا وړ ده. په همدې ورځ د پوليسو مشر، پيير ته له دې وړانديز سره راغي چې حقوقي وکيل ولېږي. وکيل د دې لپاره ولېږي چې څو ټول شيان خپلو خاوندانو ته تسليم کړي (دا هغه شيان وو چې فرانسويانو له کورونو نه راوړي وو).

پيير د سيمې د پوليسو مشر ته په کتو کتو کې، له ځانسره وويل:

- هو کې ! دا هماغه څوک دی. دا څه ويارمن، ښکلی او مهربانه افسر دی. اوس په څه کمکيو او وړو شيانو اخته دی. سره له هغه هم بيا هغه پورې سره وايي چې هغه غلط سړی او له هرڅه نه ناوړه ګټه اخلي. څه اپلتې ؟ او بيا ولې ګټه وانخلي ؟ هغه همداسې روزل شوی دی، ټول دا کار کوي. څومره خواخوږی بريښي، مهربانه او بارحمه بشره، ماته چې ګوري، موسېږي.

پيير د ماښامنۍ لپاره د شهزادګۍ ماريا کور ته لاړ.

هغه په واټونو کې د سوځېدلو کورونو او ودانيو ترمنځ، ښکلا وو حيران کړی و. د کورونو دبخاريو، موريو (دودرو) او راړنګ شويو ديوالونو د راين او لوليز شاعرانه مناظرو هغه راپارولی او تخنولی و..

(c) ketabton.com: The Digital Library

د شهزادګۍ ماریا کورته رسېدو سره سم، پېیر ته شک پیدا شو چې، ګواکې په رښتیا پرون شپه دی دلته و او له ناتاشې سره یې لیدلي او غږېدلی دی.

هغه له ځانسره وویل:

-کېدای شي دا هسې تش خیالونه وي، دا تصور وي، کېدای شي زه کورته ورننوزم او هغه څوک ونه وینم، خو لا پوره کوټې ته ورننوتلی نه و چې هلته یې ناڅاپه د ناتاشا شتوالي ځکه احساس کړ چې ده خپله ازادی له لاسه ورکړه. هغه په هماغه پرونی تور چپن ډوله کمیس کې وه. اوربل یې هماغه شان جوړ کړی و، لکه پرون ماښام، خو هغه نن چوربل ډول ښکارېده. که هغه پرون ماښام، هغه وخت چې دی کوټې ته ورننوت دغه شان وای لکه اوس چې ده، دا به ناشونې وای چې په لومړي غلچک یې هغه پېژندلې نه وای.

هغه هماغه شان وه، لکه هغه شان چې ده له ماشتوبه پېژانده او له هغه وخته چې د سرداراندرې کوژدنۍ شوې وه، په سترګو کې یې د خوښۍ ځلېدونکې رڼا او پوښتنیزه ادا ځلېدله. څېره یې مهربانه، خو له شیطاني اداوو نه ډکه وه.

پېیر ماښامنۍ وخوړه او غوښتل یې تر ناوخته کېني، خو دا چې شهزادګۍ د ماښامنۍ لمانځنې لپاره کلیسا ته تلونکې وه، دی هم ورسره لاړ، خو تر هغه وروسته ګډ کورته راستانه شول.

سره له هغه چې شهزادګۍ ماریا او ناتاشا له ورایه د مېلمه په راتګ خوشاله وې، سره له هغه چې د پېیر د ژوند ټوله لېوالتیا اوس له دغه کور سره وه... خو بیا هم...

دوی په دې ماښام د هر څه او هر څه په اړه وغږېدل، له یوې ناڅیزې

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبرې نه ، پرله پسې خبره بلې هغې ته ور اوښته او کله ناکله به چوپتیا خوره شوه.

پییر په دې شپه ، تر دومره ناوخته پورې کېناست چې شهزادګۍ ماریا او ناتاشې په دې هیله یو بل ته سره کتل چې څنګه او څه وخت به هغه لاړ شي، پییر که څه هم دغه حالت ته پام و او هرڅه لیدل خو بیا هم کرارناست و.

شهزادګۍ ماریا چې د دغه حال اټکل نه شو کولای، تر هرڅه لومړی په دې پلمه پاڅېده چې سر یې خوږېږي، مخه ښه یې پیل کړه او وې پوښتل:

- ښه ! څنګه تاسو سبا ته پترزبورګ ته روان یاستئ او کنه ؟

پییر په حیرانتیا او داسې چې ګواکې خوابدی شوی دی، په تلوار وویل:

- نه زه نه ځم. هو کې پترزبورګ ته نه ځم. له تاسو سره هم مخه ښه نه کوم. سبا ته راځم ، کېدای تاسو هم ځینې کارونه ولرئ ؟

هغه د شهزادګۍ ماریا تر مخې ولاړ و. تک سور اوښتی و او د وتلو توان یې نه درلود.

ناتاشې هغې ته لاس ورکړ او ووتله.

شهزادګۍ برخلاف د هغه چې لاړه شي، ځان پر لاستي لرونکې اوږده څوکۍ کې وارتېره او په رڼو ځیرو سترګو یې په غوره پام پییر ته کتل. هغه ستوماني چې مخکې دې احساسوله، نور چور له منځه تللې وه. هغې اوږده او ژوره سا وایستله ، داسې سا چې ګواکې ځان او ودو خبرو او د زړه خوالې ته چمتو کوي.

د ناتاشې د وتلو سره هممهاله او په هماغه شېبه کې ، د پییر ټوله ګبنېۍ او تلوسه له ده نه ورک او پر ده یو ډول شور او خوښي را خواره

(c) ketabton.com: The Digital Library

شـول. هغـه خپلـه څـوکۍ پـه خـورا چټکـۍ شـهزادګۍ ماریـا تـه ډېـره ورنږدې کړه.

هغه د هغې د پوښتنیزې کتنې په ځواب کې وویل:

-شهزادګۍ مرسته راسره وکړه، زه څه وکړم؟ ایا هیله لرلای شم؟

شهزادګۍ، زمـا ګرانـې! زمـا خبـرې واوره. زه پـه هرڅـه پـوهېږم، زه پوهېږم چې د هغې وړتیـا نـه لـرم. زه پـوهېږم چې اوس پـه دې اړه خبرې ناشوني دي، خو زه غواړم د هغې ورور و اوسم، نه، نه، زه نه غواړم. زه نه شم کولای...

هغه له خبرو پـاتې شو. پـر مـخ او سـترګو یـې لاس تیـر کـړ، هغـه چـې هڅه یې کوله خبرې بې ارتباطه نه شي، دوام یې ورکړ:

-ښه! داده وګوره! زه پـه دې نـه پـوهېږم چـې هغـه لـه څـه وختـه راتـه ګرانه شوې ده، خو ماته په ټول ژوند کې یوازې هغه، یـوازې هغـه ګرانـه ده، زه له هغې نه پرته د ژوند تصور هم نه شم کولای. اوس خو له هغې نـه دکوژدې هیله هم نه شم کولای، خو ددې تصور کېدای شي چې هغه زمـا شي او زه دغه بخت له لاسه ورکړم، وحشـتناکه ده، دا راتـه ووایـه، ایـا زه دا هیله لرلای شم؟

دا چې هغې ځواب ورنه کړ، لږ ځندني شو، د هغې لاس یـې ونیـو او وې ویل:

-مهربانې شهزادګۍ! دا راته ووایه زه څه کولای شم؟

شهزادګۍ ځواب ورکړ:

زه د هغه څه په اړه فکر کوم چې تاسې ماته وویل. زه غـواړم تاسـو تـه ووایم، تاسو حق لرئ همدا اوس هغې ته د خپلې مینې ووایئ...

شهزادګۍ ماریا لږ ځنډنۍ شوه، هغې غوښتل چې ووایي، له هغـې سره اوس دمینې په اړه خبرې ګرانې دي، خو ونـه یـې ویـل، ځکـه هغـې

(c) ketabton.com: The Digital Library

لیدل چې دا دریېیم ورځ ده چې ناتاشا ناڅاپه او چوربدله شوې ده.

ناتاشا به د پېیر د مینې د خبرو له اوریدو، نه یوازې خپه شوې نه وای، بلکې هیله به یې دا وای چې پېیر هغې ته د خپلې مینې ویلې وای.

خوبیا هم شهزادګۍ ماریا وویل:

- سره له دې هم، هغې ته باید دغه خبرې ونه شي.

-نو ! آه زه څه وکړم.

شهزادګۍ ماریاوویل:

- دا ماته پرېږده، زه پرې پوهېږم.

پېیر د شهزادګۍ ماریا سترګو ته ځیر شو او ویل یې:

- زه پوهېږم چې هغې ته تاسو ګران یاستئ.

شهزادګۍ ماریا خپله خبره راسمه کړه، تاسو به ورته ګران شئ.

هغې لا دا خبره بشپړه کړې نه وه چې پېیر ودانګل او په داسې حال کې چې پر څېرې یې ډار او تلوار راخواره شوي وو، د شهزادګۍ ماریا لاس یې را ونیو او وې ویل:

-تاسي ولې دا فکر کوئ ؟ تاسې فکر کوئ چې زه هم هیلمند واوسم ؟ تاسو فکر کوئ ؟

په داسې حال کې چې شهزادګۍ ماریا موسېده، وې ویل:

- هو، هو، فکر کوم. د هغې مور او پلار ته لیک ولیکه او نورې خبرې ماته پرېږده. زه به هر وخت چې امکان ولري، ورسره وغږېږم، زه هم دا هیله لرم چې دغه کار وشي. او زړه مې دا احساسه وي او راته وایي چې دا به کېږي.

پېیر، په داسې حال کې چې د شهزادګۍ ماریا لاسونه یې ښکلول، وې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

--نه، نه، دا ناشونې دي ؟ زه څومره نيکمرغـه يم. نـه، نـه دا ناشونې ده... های چې څنګه بختور يم. !نه، نه، رښتيا هم دا ناشونې ده.

هغې وويل: ښه به دا وي تاسې پترزبورګ ته لاړ شئ، او زه بـه ليـک درتـه ولـيکم، پترزبـورګ تـه ؟ ښـه ده، لاړ بـه شـم، لاړ بـه شـم، خـو سـبا کولای شم ببرته تاسو ته راشم.

پيير بله ورځ د مخه ښه لپاره راغـي، دناتاشې خوشالي او لېوالتيـا تر نورو ورځو څه کمه بربښېده، خونن به چې کله پيير د هغې سترګو تـه ور وکتل، داسې به يې احساسوله چې ډوبېږي، داسې چې دی نـور نـه شته او له نيکمرغۍ او بختورتيا نه پرته بل هېڅ څـه پـاتې نـه دي. هلتـه دناتاشې له هرغلچک، خوځېدا او خبرې سره به يې، زړه ته ويل:

- دا رښتيا ده ؟ نه، نه، دا ناشونې خبره ده. او د هغـې دغـو کـړو دی د نيکمرغيو څپو ته وسپاره.

کله چې يې له هغې سره مخه ښـه کولـه، د هغـه نـازک، تانـد اوډنګـر لاس يې رانيو او بې ارادې هغه ځوښېږي له هر وختـه زيـات پـه لاس کـې ټينګ کړ.

ـ ايا په رښتيا بـه دغـه لاسونه، دغه بشره ، دغـه سـترګې او ښـينځه ښکلاوې، دغه پردۍ خزانې ، دا به په رښتيا زما شي، تل تر تله زمـا او لکه زما د خپل ځان په شانبه زما وي، نه، نه، دا ناشونې دي !

هغې په لوړ آواز، هغه ته وويل:

- ګرافه په مخه مو ښه !او په کرار يې زياته کړه:

- په خورا بې صبرۍ به دې سترګې په لاره واوسم.

دغـه سـاده کلمـې، غلچـک او دبشـرې حالـت د دوو مياشـتو لپـاره د پيير ديادونو ناوې او د نيکمرغيو خيالانو خيالونه جوړول. هغه بـه لـه ځانسره ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- په خورا بې صبرۍ به دې سترګې په لاره واوسم.

هوکې، هوکې، ښنګه هغې وویل ؟هو ، په بې صبرۍ بـه دې سـترګې په لاره واوسم. آخ چې ښنګه نیکمرغه یم.

پیېرله ځانسره وویل:

-دا څه وشول ؟چې ښنګه بختوریمه، بختور !

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۹

هغه څه چې اوس د پيير په ګوګل کې تيريدل، هغه څه سره يې هيڅ ورته والی نه درلود چې دده په ګوګل کې د ايلن د ريباری په وخت کې تيريدل د هغه وخت په شان يې ده ته له شرمه ډکه يادې شوې ويناوې له ځانسره تکرارولې، هغه ځانته ته وويل:

-آخ، ولې ؟ولې ؟مې دا نه و ويلي ؟ولې مې هغه وخت وويل:

- تاسو ماته ګران ياست.

اوس برعکس هغه ټول هغه څه چې ده ناتاشې او هغې ده ته ويلي و، ده توري په توري له ځانسره په خيال کې تکراول. هغه، د هغې دبشرې ټولې اداګانې، خوځېداوې او موسکاوې وريادولې. هغه نه غوښتل هغه تکرار کړي. د هغه څه د ښه والي او بد والي په اړه چې ده کړي و، هيڅ شک پاتې نه و. يوازې به کله ناکله يو وحشتناک شک د هغه پر زړه راخور شو او هغه دا چې ده به ويلې چې ايا دا ټول خو به په خوب کې نه وي ؟

ايا شهزادګۍ ماريا تيروتلې نه ده ؟ايا زه خو له اندازې زيات مغرور او ځانستايونکی شوی نه يم ؟زه په دې ډاډه يم، خو که څه پيښنه وشي ؟که شهزادګۍ ماريا هغې ته وو اييي، هغه موسکه شي او ځواب ورکړي:څه عجيبه ده ! هغه هرو مرو تيروتلې ده. ايا هغه په دې نه بوهيږي چې هغه يو سړی ، هغه يو ساده سړی دی او زه ؟او زه چور بل ډول ، خورا لوړه...

يوازې دغه شک و چې د پيير زړه يې زوراوه ، هغه هيڅ لارې چارې هم نه سنجولې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه ته دغه را رسېدونکې نیکمرغي داسې نه منونکې برېښېده چې که کومه پېښه شوې وای، ده به نو رپه ژوند کې بل کوم ارمان نه لرلای او هرڅه پای ته رسېدل.

پېير په خپل ځان کې، د هغه له خوښۍ نه ډک ناڅاپه لېونتوب زغم نه لیده چې پر ده راخور شوی و.

د هغه لپاره دژوند ټول مفهوم ، نه یوازې دده لپاره بلکې د ټولې نړۍ لپاره ، ده ته د هغې په مینه او له ده سره د هغې په ممکنه مینه کې برېښېده. کله به هغه ته داسې برېښېده چې ټول خلک لکه دده په شان بختور دي، خو هغوی هڅه کوي خپله دغه بختورتیا له ده نه پټه کړي او داسې وښيي چې هغوی په نورو چارو بوخت دي. هغه په هره کلمه او هره خوځېدا کې د خپلې نیکمرغۍ نښې لیدلې. هغه زیاتره وخت له ده سره مخامخ کېدونکي خلک ، په ځانګړو حالاتو کې، په خپل معنی لرونکې او له رازه ډکې خواخوږۍ او په خپلو نیکمرغو کتو او موسکاوو حیرانول. خو کله به چې هغه په دې پوه چې کېدای شي خلک دده له نیکمرغۍ نه خبر نه وي، دزړه له کومې به یې پر هغو زړه خوږېده، او په یو ډول نه یو ډول یې هڅه کوله هغوی په دې پوه کړي ، پرهغو شیانو چې دوی پر اخته دي، چور بې معنی، پوچ او دوې پاملرنې وړتیا نه لري.

کله به که هغه ته د کومې چارې د منلو وړاندیز کېده او یا به د هغه تر مخې د ټولنیزو دولتي چارو یا جګړې په اړه خبرې اترې کېدې او به یا یې ورته ویل چې د خلکو نیکمرغي ددغه یا هغه کار سرته رسولو پورې اړه لري. هغه به په یوې لنډې زړه راښکوونکې موسکا هغه ته غوږ و. داسې خبرې او ټوکې به یې وکړې چې له ده سره غږېدونکي خلک به یې حیران کړل، خو هم هغه خلک چې ده یې تصور کاوه چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دژوند په ربښتني معنی یعنې دده په احساس پوه شوي او هم هغه بدمرغه خلک چې ګواکې ده تصور کاوه چې دده احساس نه درک کوي، ټول خلک په دغه زماني پړاو کې د هغه ځلېدونکي احساس په رڼا کې چې دده په ګوګل کې ځلېده، دده له هرډول هڅونه پرته ، له ده سره په هر ځل مخامخ کېدو کې، له خورا غوره انساني او زړه راښکوونکو ښېګڼو نه پرته بل څه نه لیدل.

د خپلې خدای ببنلې ښځې د کاغذونو او اسنادو د کتو په لړ کې به د هغې یاد او تصور، په ده کې هېڅ ډول احساس نه اپاراوه. خو ده په دې افسوس کاوه چې ، هغه پرته له دې نه چې له دغو نیکمرغیو نه چې دی یې اوس لري، څه ووینې او وڅکي، له دې دنیا نه سترګې پټې کړې.

سردار واسیلي چې دلوړې چارې او د هغه په ویاړ د ننباانونو د ترلاسه کولو له امله اوس خورا مغرور شوی و، دده تر پامه یو د زړه خوږی، مهربان او خورا بوډا بربښېده.

پېیر وروسته زیاتره وخت دغه د لېونی نیکمرغۍ وختونه رایادول، ټول قضاوتونه چې په دغه موده کې ده د خلکو او پېښو په اړه کړي وو، د تل لپاره دده په ذهن کې پاتې او لا تر اوسه یې باور پرې درلود.

هغه وروسته یوازې د پېښو او شیانو په اړه د خپل دغه وخت له عقایدو نه پېښمانه، نه شو بلکې برعکس هر وخت چې به یې په زړه کې د چا ، یا د څه شي په اړه کوم شک پیدا شو، د خپل همدغه نیکمرغه لېونتوب وخت نظریاتو ته به یې مخه کړه او هغه به تل برحقه او ربښتیا را ووتې. هغه به له ځانسره ویل:

- کېدای شي هغه وخت به زه عجیب او د خندا وړ بربښېدم ، خو زه

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه وخت دا سې لېونی او باڅاری نه وم لکه چې بربښېده ، بلکې برعکس هغه شېبه تر بل هر وخته خورا ځیرک ، هوښیار او منظم وم. په هر هغه څه پوهېدم چې په ژوند کې د پوهېدو وړ و ، نو ځکه زه نیکمرغه وم.

د پېیر لېونتوب او باڅاروالی په دې کې و چې هغه د پخوا په څېر اوس د خلکو د ګرانښت لپاره له هغو نه د ځانګړو دلایلو د درلودلو چې ده د خلکو ښېګڼې ګڼلې ، هیله نه کوله. ځکه مینې د ده زړه ډک کړی و. ده له خلکو سره پرته له کوم لامله مینه کوله او له هغو سره به یې د مینې لپاره ځانګړې ځانګړتیاوې پیدا کولې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۰

د تر پېير د تګه وروسته ، په هماغه ماښام ناتاشا له خوښۍ په ډکې ، خوملنډو سره مل موسکا شهزادګۍ ماريا ته وويل چې پېير په رښتيا ، رښتيا له دې لنډي کړېږ او دې تازه جوړ شويو څېو سره د اسې بربښي چې، همدا اوس له حمامه راوتلی وي.

له هماغې شېبې نه ، د ناتاشا په ګوګل کې يو پټ ، دې ته هم نا آشنا او نه ايلېدونکی څه راويښ شوی و. د هغې هرڅه: بشره ، تګ ، کاته او غلچک . آواز او هرڅه هرڅه ناڅاپه بدل شول. پرته له هغه چې ده خپله هيله لرلای، يو شور او ژوري لېوالتيا د هغه په ګوګل کې غوغا جوړه کړه. او غوښتل يې چې دا خپلو ارمانو ته ورسېږي. ناتاشا له هماغې لومړۍ شپې نه ګواکې ټول هغه څه هېر کړي چې په دې تير شوي وو. هغې تر اوسه پورې آن يو وار هم له خپل حاله شکايت ونه کړ. يوه خبره يې هم د خپل تير ژوند په اړه ونه ويله او نورې له دې ويره نه درلوده چې د خپل راتلونکي ژوند لپاره د خوښۍ نه ډکې تګلارې جوړې کړي. هغه د پېير په اړه لږه غږېدله، خو کله به چې شهزادګۍ ماريا د هغه يادونه وکړه، د هغې په سترګو کې به ويده شوې ځلا بيا راوځلېده او شونډې به يې په يوې عجيبې موسکا سره راغوټې شوې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ناتاشې کې راغلی بدلون، په لومړي سر کې شهزادګۍ ماریا حیرانوله، خو کله چې د هغه په معنی پوه شوه، دغه بدلون د هغې رخه راپاروله. شهزادګۍ ماریا به چې کله یوازې وه، په دې اړه به یې فکر کاوه او ویل به یې:

- ایا زما ورور هغې ته داسې لږ ګران و چې کولای شي، داسې ژر یې هېر کړي؟

کله به چې له ناتاشې سره وه، نه به له هغې خوابدې کېده او نه به یې ملامتوله. په ناتاشې کې د ژوند راویښ شوی شور، داسې لمسوونکی او د هغې د الهام لپاره هم داسې ناڅاپي و چې شهزادګۍ ماریا، د ناتاشې په مخ کې داسې انګېرله چې آن هغه په زړه کې هم د هغې د ملامتولو حق نه لري.

ناتاشا په داسې بشپړه او دزړه له کومې د دغه احساس څپو ته ځان سپارلی و چې د غم پای ته رسېدل او د خوښۍ او نیکمرغۍ را رسېدل یې نه پټول.

کله چې شهزادګۍ ماریا له پیېر سره د شپنۍ خبرو اترو او زړه خوالې نه راستنه شوه، هغه یې د کوټې په درشل کې ولیده.

ناتاشې تکرار کړه:

-هغه وویل، هغه وویل.

د هغې پر څېرې د غم او زاریو سره مل خوښي او خوشالي راخوره وه.

- ما غوښتل چې د دروازې تر شا غوږ ونیسم، خوزه پوهېدم چې ته به هرڅه راته وایې.

هرڅومره به چې شهزادګۍ ماریا، د ناتاشې کتل ځانته نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوهېدونکي او اغېزمن ګڼل.

په هماغه اندازه به د شهزادګۍ ماريا لپاره دناتاشې کتل نه پوهېدونکي او اغېزمن و ، هر څومره چې د هغې هيجان او ګبنې د زړه خوږي واې. بيا د ناتاشا خبرې په پيل کې د شهزادګۍ ماريا لپاره له سپکاويه کې او زورونکې بربښېدې. هغې ته يې وروور او له ناتاشې سره د هغه مينه وريادېده.

شهزادګۍ ماريا په زړه کې وويل:

-نو ، څه کېداى شي ؟ هغه بله چاره نه لري.

په غمرلي او څه تريو غوندې تندى يې ټول هغه څه ناتاشې ته وويل چې پېير دې ته ويلي و.

ناتاشې چې پترزبورګ ته د پېير د تګ واوريدل، هکه حيرانه شوله.

داسې چې ګواکې سر يې نه پرې خلاصېږي، ناتاشې تکراه کړه:

-پتربورګ ؟

خو همداسې د شهزادګۍ ماريا غمرلې بشرې ته ځځيره شوه، د هغې ددغه غم د لامل احساس او تصور، ناڅاپه آرامه کړه ، په ژړا شوه او وې ويل:

- ماريا ! رازده کړه، څه وکړم ؟ډارېږم کوم حماقت ونه کړم. هر هغه چې ته راته ووايي، هغه به کوم، ماته يې رازده کړه.

- تاته هغه ګران دى ؟

ناتاشې په پسېدو پسېدو وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- هو !

شهزادګۍ ماریا له خوشالۍ د ناتاشې د همدې خوښۍ له امله، هغه ښښلې وه او وې ویل:

-نو ژاړې ویلې ؟ زه ستا په نیکمرغۍ نیکمرغه یم.

-دا خو داسې ژر نه کېږي. خو یو وخت نه یو وخت به دې ارمان ته ورسېږي. ته تصور کولای شې، هغه نیکمرغي چې زه د هغه ښځه واوسم او ته له نیکولای سره واده وکړې.

- ناتاشې ! ما له تا نه هیله وکړه چې په دې اړه مه غږېږه ، موږ به د تا په اړه غږېږو.

هغوی خاموشه شولې.

ناتاشې ناڅاپه وویل:

- خو پترزبورګ د څه لپاره ؟

او په خپله یې بېرته ځانته ځواب ورکړ:

- نه، نه، دا باید همداسې وي.. کنه ماریا ؟ دا باید همداسې وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پایلیزه (وروستیزه)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱

له ۱۸۱۲ کاله ، اوه کاله تیر شول. د اروپا د سمندرګي تاریخي یاغي ځپې په خپلو ځنډو کې پرېوتې ، و د هغه ځې آرامه شوې، خو هغه مرموزه قوتونه چې د تاریخ دغه یاغي ځپې یعنې بشري پرګنې خوځوي (مرموزې ځکه نومول شوي چې د هغو د خوځون او لمسون قوانین مونږ ته ناپېژندل شوي پاتې دي). هماغه شان دوام لري.

سره له هغه چې د دغه تاریخي سمندر ځپې ظاهراً ناخوځېدونکې برېښېده ، خو ولسي پرګنې په پرله پسې ، د وخت د خوځون په څېر هماغه شان په خوځون کې وې.

د وګړو بېلې بېلې ډلې جوړیدې، خوریدې او د دولتونو د جوړیدو او پرزیدو او د خلکو د بیا ځای پر ځای کېدو ، لاملونه رامنځ ته کېدل.

تاریخي سمندرګی د پخوا په شان نور له یوه ساحله بل ته نه خوځېده ، هغه په تل کې ځپې وهلې. تاریخي څېرې له دغو ځپو سره له یوې غاړې نه بلې ته وړل کېدې او داسې برېښېده چې د دغه ځپې اوس پر یو ځای راچورلېږي.

تاریخي مشرانو چې پخوا د پوځونو مشري کوله او په خپلو فرمانونویې د جګړو د پیل، د پوځونو د قوماندې او د دولسونو د خوځون استازیتوب کاوه، اوس په سیاسي غورځنګونو او دیپلوماتي روغو ، د تړونونو په منلو او د قوانینو په جوړلو د خلکو لارښوونه کوله.

تاریخ لیکونکي د تاریخي شخصیتونو دغه کړه د ارتجاع په نامه نوموي.

تاریخ لیکونکي چې د دغو تاریخي شخصیتونو د کړو په تفسیر کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپله هغوی ، ددغې ارتجاع لامل ګڼي او پر هغو قضاوت کوي ، د هغه وخت پرتهولو پېژندل شويو څېرو ، له الکساندر نيولې بيا تر ناپليون پورې او بيا تر مېرمن ستايلې، او تر هغه وروسته ، تر فيتيې، شيلينګه، فاخته او شاتوبريانه پورې تول او تول خورا سخت زړې قضاوت ته رابلل کېږي. او ددغې ارتجاع په وړاندې د دريدو او له هغې نه د ملاتړ له امله يا برائت اخلي او يا تورنېږي.

د دوی دليکنې له مخې روسيه هم په دغه تاريخي پړاو کې له ارتجاع نه بې برخې پاتې نه شوه. د دوی په وينا ددغو پېښو تر ټولو ستر ګنهګار لومړی الکساندر و. هماغه الکساندر چې د دوی د قضاوت له مخې، په روسيه کې دليبراليزم ، ريفورم او دمشروطه غوښتنې سرچينه او ددغه هېواد ژغورونکی و.

د اوسنۍ روسيې په ادبياتو کې، د ښوونځيو له زده کوونکو نيولې بيا تر تاريخ پوهانو او تاريخي ليکونکو پورې به داسې يو ځوک پيدا نه شي چې لومړی الکساندر د خپلې پادشاهۍ په وخت کې د هغه دناوړه کړو وړو له امله ونه غندي.

هغه بايد داسې کړي وای، هغسې يې کړي وای او داسې هسې، په دې برخه کې هغه ښه وکړل او هلته يې سادګی او حماقت، د خپلې پادشاهۍ په پيل او د۱۸۱۲ کال په اوږدو کې يې کړو وړه او پريکړې ښې، خو په پولند کې داساسي قانون جوړول، د سپېڅلي تړون منل او ارکيچييوف ته د واک سپارل د ګوليځين ملاتړ، دشيشکوف او فوتيوس ستاينه او پالنه اوهغو دعرفاني اند ښښنو ملاتړ ، هغه ناوړې چارې وې چې د هغه دنورو ناوړه چارو لکه د جګړې لومړيو کرښو ته له تګه نيولې بيا دسيمونوفسکي د غونډ تر ړنګولو پورې ، تول تول غندي او ملامت يې ګڼي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هغو ملامتيو او تورونو د ليکلو لپاره لسګونې پاڼې په کار دي چې مورخين يې د هغه معنويت پر بنسټ چې ګواکې بشريت دوی ته وربښلي او دلومړي الکساندر لخوا ترسره شوي دي.

دغه تورونه او ملامتې څه دي؟

دا هماغه چارې دي چې لومړي الکساندر تر سره کړي او مورخين هغه، د هغه وياړمنې چارې ګڼي.

دپادشاهۍ مشروط کول د ناپليون په وړاندې دريدل، په ۱۸۱۲ او په ۱۸۱۳ کلونو کې جګړو، د هغه کړه وړه ، او نور نور (د هغه د ژوند بښوونکو او روزنيزو ځانګړتياو او د هغه بيولوژيکي جوړښت، هوکې ! چې د هغه شخصيت يې جوړ کړی دی)پوره اړه نه لري.

هوکې ! د هغه ، د هغو ناوړو کړو له امله چې مورخين هغه ناوړه ګڼي ، لکه (د سپېڅلي تړون منل، ، دلهستان اساسي قانون او د شلمو کلونو ارتجاع)ټول يوه سرچينه نه لري ؟ ددغو ملامتيو او تورونو سرچينه چېرې او په څه کې ده ؟ ددغو تورنو اونيووکو بنسټ دادی چې د لومړي الکساندر په څېر يو تاريخي شخصيت چې په بشري نړۍ کې ترټولو نه د زيات واک خاوند او دځلا او پرتم په غوره دريځ ولاړ و ، تر سختو دوکمارۍ او ناوړه نيوکو لاندې راغلی، تهمتونه پرې شوي، غوره مالۍاو د هغه پر وړاندې بې سارې درناوی چې تل له واک سره مل دی. دده پر وړاندې ترسره شوي، هغه څوک و چې د ژوند په ټولو شېبو کې يې د اروپا د ټولو ملامتۍ او مسوولیت دروند پېټی پر اوږو اخيستی و.

هغه (الکساندر)نه دچا دخيال تخليق او نه کومه افسانه، بلکې هغه د بل هر سړي په شان د خپلو عادتونو ، خيالونو ، پريشانيو سره، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښکلاوو، رحم او لېوالتيا خاوند سړی و. د هغه مخالفيو هغه د انساني حرمت په نه درلودلو او بې رحمۍ تورناوه. پنځوس کاله پخوا د بشري توان په اړه هغه نظريات نه لرل، چې نن يې هغه اسناد لري، چې د زلمتيوب ټول ژوند په هغه لګيا دي. يعنې کتابونه يې لوستي، درس يې ورکړی او بيا يې د غه کتابونه او درسونه په يوه کتابچګوټې کې دځان لپاره ليکلي دي.

خو که دا سې تصور وکړو که الکساندر پنځوس کاله پخوا هغه دبشري ټولنې په اړه، تيروتلي، دا تصور هم بايد وکړو د هغو تاريخ ليکونکو حکم چې اوس يې دلومړي الکساندر په اړه کوي، تر يو څو مودې وروسته، هماغه شان تيروتنه وبلل شي لکه دبشري خير په اړه چې اوس د الکساندر کړه تيروتنه بلل کېږي.

که دتاريخ بهير ته په ځير وګورو، دغه نظر ځکه طبيعي بريښي چې د هرکال او يا دبل هر نوي ليکوال په پيدا کېدو سره د بشر د خير په اړه، غوره څرګندونې بدلېږي. دا په دې معنی، هر څه چې نن دبشر خير ګڼل کېږي، لس کاله وروسته به هغه کېدای شي شر وګڼل شي.

ددې ترڅنګ پر يو مهال او په يو وخت کې دخير او شر نظريات کېدای شي، خورا يو له بل سره توپير ولري. ځېنې مورخين د پولند لپاره دا ساسي قانون جوړول او له سپېڅلي تړونه دالکساندر ملاتړ د هغه ښېګڼې او چوپړ بولي او ځېنې بيا هغه د سزار وړ تيروتنه ګڼي.

د الکساندر او ناپليون دکارونو په اړه موږ نه شو کولای وو ايو چې له پلوه ګټور او له کوم پلوه هغه ناګټور او يا نه شو کولای چې وو ايو دڅه لپاره هغه ګټور وو او په کوم دليل تاواني دي. که دچا، د کوم چا کړه وړه نه خوښېږي او يا يې يوازې په دې نه خوښېږي چې د هغه د پوهې کچه د خير د پوهېدنې له کچې سره اړخ نه لګوي، ښايي په ۱۸۱۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

کال کې ترټولو غوره کار په مسکو کې زما د پلارنۍ مېنې روغ پاتې کېدل و، یا د پولند آزادي یا د روسي پوځ ویاړ یا د پترزبورګ یا بل هرپوهنتون آبادي او غوړېدل، یا د پولند آزادي، یا دروسي پرتم، یا په اروپا کې دقوتونو انډول، یا په اروپا کې دعلومو دبهیر رنسانس او پر مختګ، خو زه باید اعتراف وکړم چې دهر تاریخي شخصیت کړه وړه، له دغو ټولو موخو نه پرته، نورې موخې چې زما ذهن د هغو له پېژندنې عاجز دی، هم لري.

که دا سې تصور وکړو که دغه د پوهې په نامه، نومول شوي څه، وکولای شي دغه ټولې بېلابېلې او مخالفې ډلې سره پخلا او دتاریخي پېښو او شخصیتونو کړو وړو لپاره یو ځانګړې او نه بدلیدونکې تله غوره کړي.

که دا ومنو، که الکساندر واک لرلای او دغه چارې یې ټولې. په بل ډول سرته رسولې وای.

که دا ومنو که هغه، د هغو کسانو په لارښوونه چې دی یې تورناوه، هغه کسان چې تصور کوي دانسانیت له وروستي ارمانه باخبره دي، خپله کړنلاره دملیت، ازادۍ او یووالي او پرمختګ په نامه (چې ددوی لپاره تر دې غوره څه نه شته) دی به یې بیا هم ملامت ګاڼه. که دا ومنو چې دغه شان کړنلاره، کېدونکې او الکساندر هغه منلې وای، نو هغو کسانو ته به څه پاتې شوي وای چې د هغه وخت د دولت د کړو وړو په وړاندې دریدلي وو، هغه کړه وړه چې د ننني تاریخ لیکونکو په اند ښه او ګټور و؟ دغه کړه وړه به چور نه و، ژوند به نه و او هیڅ به نه و.

که دا ومنو چې عقل د ژوند لارښوونه وکړي، نو بیا د ژوند امکان له مینځه ځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲

که د مورخينو په خبر دا ومنو چې ستر انسانان بشري ټولنه د سترو ارمانونو: د ساري په توګه د روسيې يا فرانسې ستروالي، په اروپا کې د قوا او وانډول، يا د انقلابي اند پښنو خپرونه، يا ټوليز پرمختګ او يا بل هر ارمان پلو بدرګه کوي. په دغه شان يو حالت کې نه شو کولای د تاريخي پېښنو بهېر د تصادف او نبوغ له مفاهيمو پرته وسپړلای شو.

که د اوسنۍ پېړۍ د اروپايي جګړو د پيل موخه د روسيې ستروالی و، دغه ارمان د ټولو مخکنيو جګړو له پېښندو او په هغه کې د نورو ځمکو دلاندې کولو پرته تر سره کېدای شوه. که دغه ارمان د فرانسې ستروالي و، دغه ارمان بې انقلابه او د امپراتورۍ له جوړولو، د توپکو او ټوپونو له کارونې پرته ترسره کېدای شو، که موخه د کوم ارمان خپرول و، هغه به د پوځ له کارونې پرته د کتابونو په مرسته او ژر تر سره شوی وای.

ارمانونو ته د رسېدو لپاره، د انسانانو له وژلو او د هغو د شتمنيو د تالان او سوځولو پرته په خورا ساده‌ګۍ نورې اغيزمنې لارې موندای شو.

دا ولې داسې او نه په دې ډول پېښ شول؟ دا ځکه چې همداسې پېښ شول. تاريخ وايي:

- تصادف شرايط رامنځ ته کوي او نبوغ له هغه ګټه اخلي.

خو تصادف څه شي دی؟ او نبوغ څه ته وايي؟ د تصادف او نبوغ کلمات، د هېڅ هغه شي معنی نه لري چې په رښتيا شته دي، نو له دې کبله د هغه ځانګړې پېژندنه هم نه شته. دغه کلمات يوازې د پېښنو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دټاکلي کچې ښکاره کوي. زه په دې نه پوهېږم چې دا یا هغه پېښه ولې پېښېږي ؟ فکر کوم چې په هغې پوهېدای هم نه شم، نو ځکه وایم چې دا تصادفي ده. یو قوت او واک وینم چې دیوې پېښې او چارې لامل دی چې دانسان له توانه لوړ دی. په دې نه پوهېږم چې دا ځنګه ترسره شو ، نو هغه ته وایم:

-نبوغ.

دیوې ډلې پسو لپاره، هغه پسه چې هر ماښام شپون ، په یوه جلا ځای کې، جلا کوي، هغه ته ځانګړي خواړه او واښه ورکوي، او تر نورو دوه برابره څوربېږي، هرو مرو باید نابغه وبرېښېږي.

نور پسونه ددغه پسه دغه حالت چې هره شپه نه په ټولیز آخور کې، بلکې په ځانګړي اخور کې واښه او دانې ورکول کېږي، ګوري، وایي چې دا به هماغه پسه وي چې تر نورو نه، دغوړې او نازکې غوښې دلرلو له امله به حلالېږي (وژل کېږي). نور به نو د نورو پسونو نبوغ او دناڅاپي پېښو تر منځ ځانګړو اړیکو ته پام کېږي.

خو دا به بس وي که دغه پسونه له خپلو دغو خیالونو لاس پر سر شي چې دوی ته ټولې ورپېښې پېښې ، ددوی د هغو ارمانونو د لاس ته راوړلو لپاره دي چې د دوی په پسیزه تصور کې ځایېږي.

د دوی لپاره دا بس دي، که هغوی ومني چې پر دوی ټولې راغلې پېښې د هغو ارمانونو لپاره دي چې د دوی له تصوره بهر دي، نو ددوی به په هماغه شېبه سر خلاص شي چې په ښه پالل شوي پسه راغلې پېښې تصادفي نه دي او دوی به بیا د تصادف او نبوغ په اړه فکر نه کوي.

که موږ یوازې له نېږدې اهدافو نه لاس په سر شو او دا ومنو چې د موخو پای موږ ته ښکاره نه دی، نو هغه وخت به موږ ته د تاریخ د

(c) ketabton.com: The Digital Library

شخصیتونو د کړو منطق او د هغو د اجنداو تناقض څرګند شي. او د هغو پېښو د پېښېدو لاملونه به موږ ته په ډاګه شي چې انساني امکاناتو او د هغو له کړو سره اړیکي نه لري. او دغه وخت به پوه شو چې د تصادف او نبوغ کلماتو ته اړتیا نه لرو.

یوازې دا خبره به زموږ لپاره بس وي که وو ایو چې د اروپا د خلکو د نا آرامۍ او اله ګولې لاملونه موږ ته څرګند نه دي او هغه یوازیني څه چې موږ ته څرګند دي، هغه رښتیني پېښې، وژنې او تالانونه وو چې د لومړي ځل لپاره له فرانسې نه پیل او بیا یې په ایتالیا ، افریقا ، پروس، اتریش، هسپانیا او روسیې کې دوام پیدا کړ. او له لودیزه ختیځ ته او بیا له ختیځه ، لودیز ته، د پرګنو ستر خوځون د دغو خونړیو پېښو موخه ده.

موږ ته، نه یوازې نه ښایي چې د ناپلیون او الکساندر په شخصیتونو کې کوم نبوغ ولټوو بلکې هغوی هم باید د دغو نورو ساده خلکو په شان خلک وګڼو. نور به موږ نه یوازې دې ته اړ وزو چې د هغو کمکیو پېښو له برکته چې دغه کسان یې په مخورو څېرو بدل کړي دي، تصادفي وګڼو بلکې دا به راته څرګنده شي چې همدا کمکۍ پېښې باید هرو مرو پېښې شوې وای.

همدا چې موږ د وروستۍ موخې نه لاس پر سر شو ، دا به په ډاګه راته څرګنده شي، هماغه شان چې د ګل او د هغه د دانو تر منځ د شنیلیو د طبعیت له مخې، بل هېڅ شي د ګل او دانې په کچه ، هغې ګیاه ته چې دغه ګل ترې راز یږي ، نېږدې نه دي، په همدې کچه په هېڅ ډول دا امکان نه لري چې بل دوه تنه د هغو د ټولو ځانګړتیاوو او توان سره تصور کړای شو ، لکه دغه دوه تنه: الکساندر او ناپلیون چې د خپلې دغې ونډې لپاره په دغه وخت کې غوره شوږي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳

د هغو پېښو اساسي ماهيت چې د اوسنۍ پېړۍ په پيل کې په اروپا کې پيل شوې وې، داروپا د بېلابېلو هېوادونو د خلکو هغه ډله ايزه خوځون و چې له لوديزه، ختيځ ته او بيا له ختيځه لوديز ته پيل شو. ددغه لومړني خوځون لمسون له لوديزه ختيځ ته يرغل و. ددې لپاره چې دلوديز خلک وکولای شي، ختيځ ته، تر مسکو پورې هغه شان چې ښايي خوځون وکړي، دې کړو ته يې اړتيا ليدله:

۱- په داسې پوځي ډلو کې سره يو شي چې دبهرنيو ختيځو پوځي ډلو دټکر زغم ولرلای شي.

۲- له خپلو ټولو عادتونو او دود دستوره لاس پر سر شي.

۳- د خپل دغه پوځي يرغل په موده کې داسې يو مشر ولري چې هغه دځان او د دوی لپاره ددغه لښکر دوکې، شوکې، تالان او وژنې برحق وګڼي.

۴-د فرانسې د انقلاب له پيله، هغه د واک پخوانۍ ډله چې واک يې خورا کمزوری شوی و، له منځه ځي. پخواني عادتونه او دود دستور ورکېږي او کرار کرار نوې ډله په نوې کچه راپيدا او نوې عادتونه او دودونه رامنځ ته کېږي او ددې لپاره چې د نوي رامنځ ته کېدونکي واک مشري په غاړه واخلي، بايد نوی مشر پيدا شي.

يو بې عقيدې سړی چې نه يې کوم دود مانه، نه دستور، نه يې نوم درلود، نه پېژند ګلوي او آن فرانسوی هم نه و او داسې ښکاريده چې دکوم عجيب تصادف له مخې، د هغو ډلو په منځ کې چې هغه وخت يې فرانسه له الو ګولو او بغاوتونو سره مخامخ کړې وه، ځانته لاره پيدا

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړي او پرته له هغه چې د هغو ډلو له کومې يوې سره ملګرتيا وکړي، ځان لوړ او غوره دريځ ته رسوي. د ملګرو ناپوهي، د سيالانو ناتواني او سپکاوی رښتيا ډوله دروغ او د دغه سړي بې ساري ځانستاينې او بې ځايه غرور دی د پوځ تر ټولو سترې مشرۍ ته ورساوه.

د ايتاليا د سرتيرو غوره جوړښت او زړورتيا، له مخالفينو سره له نښتو نه سرغړونه، بې ځايه سرښندنه او ځانستاينه او پر ځان هسې ډاډه، له هر څه نه زيات پوځي وياړ ورپه برخه کړ. د غه راز بې شماره تش په نوم تصادفونو، هرچېرې او هرځای ډېره پېېرزوينه پرې وکړه.

د فرانسوي چاروا کو خواخوږي د هغه په ګټه تمامېږي. د خپلې لارې د بدلون لپاره يې هڅې کوم ځای ته ونه رسېدې او د روسيې د امپراتورۍ، په خپل پوځ کې د هغه وړانديزونه ونه منل. ! په ۱۷۹۴ کال کې چې ناپليون يو ناپېژندل شوی برېدګی و، د روسيې په پوځ کې يې د خدمت لپوالتيا او هيله ښکاره کړې وه) په ترکي پوځ کې هم ده ته کار پيدا نه شو. د ايتاليا د جګړو په موده کې هم څو واره له مرګ او وژلو سره مخامخ کېږي او هر وار په ناڅاپي توګه ژغورل کېږي.

روسي پوځ، هماغه پوځ و چې کولای شي، بيا دده وياړ راوپرځوي. د ډولا ډول ديپلوماتيکي نزاکتونو له امله تر هغو چې هغه په اروپا کې دی، د غه پوځ له هغه سره، له جګړې نه ډډه کوي.

له ايتاليا نه دراستنېدو په وخت کې د پاريس حکومت، داسې راپرزونکی وي چې هرڅوک پرې واکمن شي، هرو مرو له مرګ سره مخامخ کېږي. له دغه ګواښمن دريځ نه د ژغورنې لار په خپل سر د هغه لپاره پرانستل کېږي. هغه بې معنی او بې دليله حالت، يوازيني، هغه حالت ته ورته دی چې يوازې په افريقا کې تجربې کېږي. بيا هماغه خبره چې تصادف نومېږي، له ده سره مرسته کوي. نه ايليډ ونکې مالتا چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاندې کول یې تر هغه پورې ناشوني بريښېده، له یوې ډزې پرته تسلیمېږي.

تر ټولو بې نظمه نښته، پوره بري ته رسېږي. د دښمن سمندري پوځ چې د چا یوې بېډې ته لاره نه ورکوله، د هغه ټول پوځ ته لاره پرېږدي. په افریقاکې پر ولس او بې وسلو خلکو بې شمېره ستم، ناروا وې او پوځي جنایتونه تر سره کېږي. د دغو جنایاتو کړونکي، په تیره بیا د هغو مشران ځان ته ډاډ ورکوي چې د دوی کړه خورا ښه او ویاړمن او د مقدوني اسکندر کړو ته ورته او خورا ښه دي.

هغه خیال چې دغه سړي د ځان لپاره جوړ کړی و، یعنې هغه لویوالی او ویاړ چې ظلم یې، ظلم نه ګاڼه، په خیانت یې ویاړ کاوه او خپل کړه یې آسماني الهام باله، دا ټول هغه څه و چې دده او دده د ملګرو لپاره د الهام سرچینه وو، په افریقا کې جوړېدل. هر هغه چاره به چې ده کوله، په بري به پای ته رسېده. له طاعونه روغ راووت. بې رحمه وژل، هغه ګناه نه ګڼله. له افریقانه، په بې باکۍ، بې احتیاطۍ او بې علته راوتل او هلته بد مرغۍ ته د خپلو ملګرو پرېښودل، دده لپاره غوره خدمت ګڼل کېږي. او هم د دښمن سمندري پوځ له سمندره د هغه د تیریدو مخنوی نه کوي. د خپلو جنایتونو له دریځه هغه سرسام شوی، په مستۍ کې ډوب، د خپلې دغه ناوړه وندې د سرته رسولو لپاره بې له کومې موخې پاریس ته رسېږي، د هغه جمهوري حکومت دریځ چې یو کال پخوا یې کولی شو، دغه سړی ووژني، اوس چور را پرزیدلی دی او یو ازاد سړی کولی شي د ګوندي پرو او جنبو په مرسته واک ته ورسېږي.

هغه هېڅ کومه کړنلاره نه لري. که څه هم له هرڅه ډارېږي، خو بیا هم هر ګوندي (حزبي) پسې دی او غواړي مرسته ورسره وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه يوازينى ځوک دى چې په ايتاليا او مصر کې يې ځانته پر لوړوالى او وياړ ورپه برخه کولو سره ، په خپلو لېونو خيالونو ، په خيانت او سپين سترګۍ ، په خپلو رښتين ډوله دروغو ، هر هغه چې دغه ناوړتيا او بل هرڅه چې کوي، برحقه وښيي.

هغه، هغه دريځ ته په کار دى چې ده ته سترګه په لاره دى، نوځکه د هغه له خوښۍ پرته، سره له هغه چې نه کوم تکل لري، نه کومه تګلاره، سره له هغه چې خورا تيروتنې کوي، هغه يوې لويې ډوکې ته ورکشول کېږي. هغه دوکه چې د واک دلاندې کولو موخه لري او دا دوکه دبري په لور درومي.

هغه په زوره د حکومت غونډې ته ورپورې وهل کېږي(د ۱۷۹۵-۱۷۹۹ کالو تر منځ يوه ۵ کسيزه ډله واک تر لاسه کوي) هغه له دې ډارېږي ، دتېښتې هڅه کوي، ځان مړ اچوي، په دې پلمه چې ګواکې بېسده شوى، لوېږي، اپلتې غږوي، هغه اپلتې چې دتباهۍ نښې ښيي، خو دفرانسې د واک مشري، هغه کسان چې تر دې مخکې مغرور او سرکشه وو ، داسې وانګېرله چې ددوې وخت پاى ته رسېدلى دى ، تر ده لا زيات ګېنۍ اخېستي دي. هغه څه چې بايد دواک د ژغورنې او د هغه دنابودۍ لپاره وو ايي، هغه نه وايي.

تصادف، په ميليونو تصادفات او ټولو خلکو ګواکې خوښه سره کړې ده چې دغه واک مني.

بې شمېره تصادفات وو چې د هغه وخت دفرانسې حکومت د هغه واک ته غاړه کېږدي. دغه تصادف (دروسيې ټولواک) لومړى پاول (۱۸۰۱-۱۷۹۴) هم دې ته اړوي چې هغه په رسميت وپېژني. هغه تصادف چې دده په وړاندې دوکې جوړوي، دغه دوکې نه يوازې دى نه راپرزوي بلکې د هغه د واک ټينګېدو ته ګټه رسوي. تصادف دى چې شهزاده ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته سپاري او دی هغه وژني او همدا چاره تر ټولو زيات خلک دې ته اړوی چې دا ومني، چې هغه (ناپليون) تر ټولو واکمن دی او برحقه يې وګڼي.

دا تصادفي کار دی چې دی تکل کوي خپل پوځ د انګلستان پلو قومانده کړي، خو که دغه کارشوی وای ، دده د تالا والا کېدو به سبب شوی وای، خو هېڅکله دا کار نه کوي. هغه تصادفاً خپل پوځ د ماک او اتريش پلو قوماندہ کوي. هغوی هم بې له نښتې ده ته تسليمېږي. تصادف او نبوغ د استرليخ په جګړه کې ده ته بری ور په برخه کوي. او تصادف دی، چې نه يوازې فرانسويان بلکې ټوله اروپا له انګلستانه پرته چې په دې پېښو کې ګډون نه کوي، ټوله اروپا ، د هغه د ټولو جناياتو او له هغه نه کرکې سره سره ، دده هغه واک چې ده خپله ځانته ورکړي، په رسميت پېژني. د هغه دخوښې ستروالي او وياړ چې خلکو ته ولې غوره او معقول برېښي ، د هغه دشان وړ ګڼي.

دلودېز قوتونه، داسې چې ګواکې هغوی مخکې له مخکې دې چارو ته دآزامابنو لپاره چمتو والی نيسي، په څو پړاونو کې د ۱۸۰۵، ۱۸۰۷-۱۸۰۶ او ۱۸۰۹ کلونو په اوږدو کې د ختيځ پلو ورودانګي، درومي او پرله پسې خپل واک ټينګوي او خپل شمېر زياتوي.

پر ۱۸۱۱ کال په فرانسي کې جوړ شوی پوځ د مرکزي اروپا د سرتيرو په ملتيا يو ستر قوت رامنځ ته کوي. ددغو خلکو په زياتېدو سره ، د هغه چا لېوالتيا او تنده زياتېږي چې ددغه پوځ مشری کوي.

دلسو کالو په اوږدو کې چې ددغه خوځون لپاره چمتووالی روان و ، دغه سړی د اروپا له ټولو اکمنانو سره اړيکي ټينګ کړل. دنړۍ واکمنان چې ځان ورته بيوا که برېښي، د ناپليون ددغه بې معنی ، وياړمن او ستر ارمان په وړاندې، بل ارمان نه لري، هغه ته په نږدې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کېدو او خدمت کولو کې يو تر بله وړاندې د رومې. د پروس پاچا ، د هغه د خواخوږۍ د لاس ته راوړلو لپاره خپله ښځه هغه ته ورلېږي. د اتریش ټولواک دا لويه مهرباني ګڼي چې د غه سړي د ده لور منلې ده. پاپ د اروپا مذهبي مشرا و د ملتونو د سپېڅلتیا ساتونکی له مذهبه هغه زینې جوړوی چې د غه سړی، واک ته پرې ور لوړ شي. پر ناپليون زياتره راټول شوي خلک تر خپله ناپليونه زيات، د دې هڅه کوي، هغه د دې لپاره چمتو او قانع کړي چې د هغه څه مسووليت و منې چې کېدونکي دي او يا به وشي. . .

المانيان د هغه د برى د لمانځنې لپاره ، تر هغو جشنونو نه چې ايينا او اويريشيت نومېږي ، بل غوره جشن نه شي جوړولای. نه يوازې دی خپله ستر ګڼل کېږي بلکې د هغه نيکونه، د هغه ورونه، د هغه برکتې او د هغه زومان خورا ستر دي. هرڅه د دې لپاره ترسره کېږي چې وروستي عقلي خندونه د دې لپاره لرې شي چې هغه د دغه وحشتناک مسووليت د منلو لپاره چمتو شي. هر کله چې دی چمتو شي، پوځ هم چمتو دی.

ختيځ ته په تلوار پيل شوی يرغل خپل موخې، مسکو ته رسېږي. پر مسکو ولکه ټينګېږي. روسي پوځ تر بل هرو ختـه، د اوسترليځ له جګړې نيولې تر واګرام هغې پورې تالا والا شوی دی، خو ناڅاپه د تصادفاتو او نبوغ پرځای چې تر اوسه پورې يې دی و لړ بربو په مرسته دغه سړی ، له پخوا نه د ټاکل شوې موخې خوا ته رساوه، بې شمېره ناوړه او زيان رسوونکي تصادفونه راپيدا کېږي، دغه تصادفونه:

د برادینو په جګړه کې د والګي له پيدا ايښت نه نيولې، تر سوځونکو سړو او يخ وهلو لارو او بيا مسکو ته د اور اچولو او له دغه اوره د پورته شويو سختو لمبو پورې ، دغه راز د نبوغ پرځای د حماقت

(c) ketabton.com: The Digital Library

او سپکاوی چې ساری يې نه درلود، را پيدا کېدل.

يرغلګر پوځ، تېښتې ته مخه کوي، کله بېرته ستنېدل او بيا تېښته، ټول تصادفونه، اوس يو هم دده په ګټه نه بلکې دده په تاوان دي.

خوځون سرچپه کېږي، له ختيځه بېرته ستنېدل يعنې له ختيځه لوديز ته بېرته تګ په بې ساری ته توګه، داسې څه ته ورته دی چې له لوديزه ختيځ ته شوی و. له لوديزه، ختيځ تر ټوليز يرغله مخکې هم، چې په ۱۸۰۲، ۱۸۰۵ او ۱۸۰۷کلونو کې و، لوی واړه يرغلونه شوي وو. هماغه د پخوا په شان لويې ورې ډلې سره يوځای کېږي، خورا لويې ډلې جوړوي، هماغه د پخوا په شان د مرکزي اروپا خلک له دغه بهير سره يو ځای کېږي، هماغه شان موخې ته د رسېدونکې لارې په نيمايي کې د غه خوځون سستېږي او شک ورته پيدا کېږي او هماغه شان څو مره چې هغوی، خپلې موخې ته نږدې کېږي، په هماغه کچه د هغوی خوځون چټکېږي.

دغه خوځون پاريس ته چې ددې موخه ده رسېږي، د ناپليون واک او د هغه پوځ تالا والا شوی دی، خپله ناپليونه نه هم يو بې معنی څه جوړ شوی دی. د هغه ټول کړه وړه له ورايه د افسوس او خواشينۍ وړ دي، خو بيا هم نه بيانېدونکې تصادفات را منځ ته کېږي.

د ناپليون په وړاندې سره يو ځای شوې ټلواله ټول خپله بد مرغي له ده ګڼي، له ده کرکه کوي، همدا چې هغه بېواکه کېږي، سياسي واک يې له منځه ځي، نو هماغه و چې په خيانت او جنايت تورنېږي. نو هرو مرو دوی ټولو ته داسې برېښېده لکه لس کاله پخوا چې برېښېده او يا يو کال وروسته چې بايد وبرېښي. يعنی يو تالانګر او باغي. خو د کوم تصادف له مخې کوم څه راپېښېږي او دغه حالت هېڅوک نه ويني، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه ونډه لا پای ته نه ده رسېدلې. هغه سړی چې لس کله پخوا او یا کال وروسته هغه باید تېول تالانګر او باغي وګڼي ، هغې لرې وچې ته چې له فرانسې د دوو ورځو تګ په واټن کې پرته ده، شړل کېږي، هغه ته شتمني ورکول کېږي، ساتونکي ورته ګمارل کېږي او دا هم نه څرګندېږي چې ولې هغه ته په میلیونونو پیسې ورکول کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴

د خلکو د غورځنګونو څپې په خپلو ساحلونو کې په ارامېدو پيل کوي. د دغه سيلاب ستري څپې آرامېږي او د دې آرام سمندر پر سر په ارامو جوړو ښويو کړېو ، ديپلوماتان په دې هيله چې د دې توفانونو آراموالد دوی کار دی، خپل آرام غورځنګ پېلوي، خو آرام شوی سمندر بيا ناڅاپه په څپو کېږي. ديپلوماتانو ته داسې وبرېښېده چې د دوی نانددرۍ، د دغو نويو قوتونو د شخړې لامل شوي دي.

هغوی د خپلو واکمنو ښټتو ته سترګې په لاره دي ، کرکيچ دوی ته نه آواريدونکی برېښي. خو هغه څه چې دوی يې راپاڅېدل احساسوي ، له هغه ځايه نه راپاڅي چې دوی ورته سترګې په لاره دي. دا څپه هماغه څپه ده او دا د پاڅېدو ځای هم پاريس دی. وروستۍ څپه له لوديزه راستنه شوې او شاته تلونکې ده. ديپلوماتان ، بايد هغه ستونزې چې نا آوريدونکې ګڼل کېږي، آوارې او د دې زمانې پوځي غورځنګ پای ته ورسوي.

هغه سړی چې فرانسه يې راپرزولې ده، په يوازې ځان له دوکې او سرتيرو پرته ، بيا فرانسې ته راستنېږي. هر ساتونکی کولای شي هغه ووينې، خو د کوم عجيب تصادف له مخې هېڅ څوک د هغه د نيولو هڅه نه کوي بلکې ټول په ولولو سره ، دغه سړی ته، چې پرون يې لعنتې ګڼه او مياشت وروسته به يې بيا هم لعنتي ګڼي، هرکلی او درناوی وايي.

وروستي کړه ترسره شوي دي. وروستې لوبه لوبول شوې ده. لوبغاړي ته سپارښتنه شوې ده ، دلوبو جامې وباسي، د سترګو رانجه

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاک او سره شوې بشره پرېمنځي. هغه ته نوره اړتیا نه شته. دغه سړی په خپله جزیره کې په یوازې ځان ، ځو کاله ، خپله غمجنه کمېدي ډرامه لوبوي، هغه پرته له ځانه بله ننداره نه لري. ځان تیر باسي، خپله ځان ته دوکې جوړوي، خپل هغه وخت چې نور د هغه برحق والي ته اړتیا نه شته، برحقه ګڼي. او ټولې نړۍ ته دا ښیي، هغه څه وچې ، خلکو دده واک ګاڼه او هغه ناڅرګند قوت چې دده لارښوونه یې کوله څه او کوم و.

د ننداري په پای ته رسېدو سره ، دلوبغاړو مشر، د لوبغاړې جامې وویستې او موږ ته یې اصلي څېره راوښوده:

- وګورئ ! تاسو په څه باور درلود ؟ دادی، دادی د هغه اصلي څېره وینئ!

چې دا هغه څه نه و چې د تاسې لارښوونه یې کوله او هغه زه وم چې تاسو مې خوځون ته لمسولئ.

له دغه بدلونه وروسته چې د خلکو په سترګو یې تیارې راخورې کړې وې، هغوی تر ډېرې پورې دا نه شو منلي چې څه پېښ شوي دي.

خو دلومړي الکساندر ژوند ، د هغه چا ژوند چې د مخالف خوځون له ختیځه ، لودیز ته د خوځون مشري یې کوله، د ناپلیون تر هغه غوره او منطقي و.

هغه سړی چې نور، د هغه تر مخې په هېڅ کڼل کېدل او له ختیځه یې لودیز ته دیرغل مشري کوله، باید څه ځانګړتیاوې لرلای ؟

باید دعدالت احساس وکړي، په اروپايي چارو کې ونډه ولري او په کراره او چپه خوله خپلو ګټو ته پاملرنه وکړي.

له اخلاقي پلوه پر خپلو سیالانو ، ملګرو او دوخت پر پادشاهانو او واکمنانو لوړتیا ولري. باید مهربانه، خواخوږي او په زړه پورې وي او په خپله یې ناپلیون خپه او سپک کړی وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی الکساندر دغه ټولې ځانګړتیاوې لرلې. دغه شرایط ټول په هغه کې نغښتي و. دغه او یا په بله وینا د هغه د تیر ژوند بې شمېره تصادفونه، د هغه روزنې، د هغه دلیبرالو تکلونو پیل، پرهغه را ټول شوي ځناور او د استرلیځ، تیلزیت او ایرفورت په جګړو کې د هغه تجربو، دې ټولو او ټولو هغه چمتو کړی و.

دغه سړي په لویه جګړه کې، ځکه کوم ځانګړی مسوولیت نه درلود چې هغه ته اړتیا نه لیدله کېده، خو کله چې په اروپا کې د ټولیزې جګړې وړتیا احساس شوه، هغه په وړ وخت کې او په وړ ځای کې وه. هغه اروپایي ملتونه سره یو او د موخې پلو یې د هغو لاربنوونه او مشري وکړه. موخه

ارمان تر سره شوی و، لومړی الکساندر، تر وروستۍ جګړې وروسته، پر ۱۸۱۰ کال، د انساني واک تر ټولو نه پر لوړه ځوکه ولاړ و. هغه دغه واک څنګه کاراوه ؟

لومړی الکساندر د اروپا د روغې مشرو هغه سړی چې لا له ځوانۍ یې یوازې د خپلو خلکو د نیکمرغۍ تکل درلود، په خپل هېواد کې د لومړنیو لیبرالي غورځنګونو نوښتګر، اوس ښکاري ترتولو نه د زیات واک خاوند او د هغه واک له برکته کولای شي تر خپل لاس لاندې خلکو نیکمرغۍ لپاره ګټور واوسي.

په دې وخت کې و، چې ناپلیون په تبعید کې خپل ماشوم وزمه او دوکمارې کرنلارې جوړوي او په دې خیالونو کې ډوب دی، که واک یې درلودلای، څنګه به هغه بشر نیکمرغه کړای وای.

لومړي الکساندر چې خپله ونډه سرته رسولې او د خدای حضور حاضر ګڼي، ناڅاپه د دغه واک د نابودوالي او بیواکۍ احساس احساسوي، له هغه نه مخ اړوي، هغه، هغه خوار اولس ته چې دی هم

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه خوارګنې سپارې او یوازې وايي:
- نه زموږ لپاره ! نه زموږ لپاره ، ښه به دا وي چې د ځان لپاره ! زه ستاسو په شان یو انسان یم. په کراره مې پرېږدئ چې د انسان په څېر ژوند وکړم. د خپل روح او خدای په اړه فکر وکړم.

****

هغه شان چې لمر او هر اتم، هر یو داسې چورلک دی چې په ځان پورې او تر خپل ځانه را چورلي، خو سره له هغه هم، یوازې اتم، له خپل ټول بشپړوالي سره د کلیت داسې یوه ذره ده چې د هغه پرتم د انساني ذهن له تصوره وتلې خبره ده. د غه راز هر څوک ځانته خپلې موخې لري، دی په داسې حال چې د غو موخو ته د رسېدو په هڅو کې دی، هغه سره هممهاله د هغو ارمانونو په خدمت کې هم دی چې دی له هغو نه خبر نه دی.

د عسلو غومبسه چې پر یوې غوټۍ ناسته وه، یو ماشوم یې وچیچه. ماشوم له غومبسې ډارېږي او وايي:
-د غومبسې موخه داده چې خلک وچیچي. د شاعر لپاره هغه غومبسې چې له ګلونو، شهد راباسي، شاعرانه او ګرانه برېښي. هغه په دې باور دی چې د شهدو د غومبسو د ژوند موخه داده چې له ګلونو شهد او عطر راټول کړي. د هغه چا لپاره چې د غومبسو لپاره یې کندو اېښی دی، د غومبسو د ژوند موخه داده چې په ګلانو وګرځي، شهد راټول کړي او هغه کندو ته راوړي، نوځکه وايي چې د دغې غومبسې د ژوند ارمان د انګبینو راټولول دي.

د هغه بل چا لپاره چې غومبسو ته یې کندو اېښی دی ، د غومبسو د ژوند موخه داده چې په ګلانو وګرځي، د ګلانو دانې او زړي زېږېښي، هغه د نویو زوکړو غومبسو او د هغو د ملکې او په دې توګه د نسل

(c) ketabton.com: The Digital Library

دزياتوالي لپاره راوړي. باغوانويني چې غومبسې دالوتو پر وخت پر يو بل ګل کيني، ديو ګل نه بل ته او له بل نه بل ته زړي لېږدوي او د نويو ګلانو د زرغونېدو سبب کېږي او دغومبسو دغه کړه د هغو موخه ګڼي. يو بل تن چې دشنيليو په وده کې غومبسې خورا اغيزمنې ګڼې او په دې توګه د هغه پايله داده چې دغومبسو دژوند وروستې موخه، له هغو موخو نه چې انساني تفکر يې تصور کولای شي. په په ښه او پوره توګه بيانېدای نه شي. هرڅومره چې انساني عقل ددغو په سپړنه کې بريالی وي، په هماغه کچه د وروستيو موخو ناسپړنه ، هغه ته لاپسې څرګندېږي.

انسان يوازې دڅارنې له لارې کولای شي، د غومبسو او نورو موجوداتو د ژوندارېکي پيدا کړي او دتاريخي شخصيتونو او ملتونو موخې هم همدغه برخليک لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵

په ۱۸۱۳کې له ناتاشې سره، دبېزاوخوف (پېير) واده ، د رستوف د لرغونې کورنۍ لپاره له خوښۍ نه ډکه وروستۍ پېښه وه. په همدې کال ګراف ايليااندرويچ هم مړ شواو لکه چې تل همداسې وي، د کورنۍ د مشر له مړګ سره همهاله دغه پخوانۍ کورنۍ هم سره ونړېده.

د وروستي کال ټلې پېښې :د مسکو سوځېدل، له مسکوه د مسکويان تښتېدل، د سردار اندرې مړګ او ناتاشا مايوسي، د پتيا مړګ او سردار زړه مات والي، هغه ټول ګوزارونه و چې يو پر بل پر سردار راغلل. هغه داسې انګېرله او تصور يې کاوه چې نه پوهېږي ، هغه څه درک کړي چې پر ده راغلي دي. هغه له عصبيت خپل زوړ سر يې ښکته اچولی او ګواکې دې ته سترګه په لاره و چې نوي ګوزارونه پر هغه ددې لپاره راشي، چې دده هر څه پای ته ورسوي.

هغه به کله وېرې پسې اخېستی او پريشانه به و او کله به غير طبيعي توګه خورا ټکړه او لېواله بربښېده.

دناتاشا واده په خپلو خوږو ننداړو ، هغه(بوډا) ، ديو څو مودې لپاره پر ځان اخته کړې وه. هغه دغرمنيو او ماښامنيو سپارښتنې کولې او غوښتل يې چې خوشاله وبرېښي. خو د هغه خوښۍ او مستۍ پر چا اغيز نه کاوه بلکې په هغو کسانو کې يې، چې دی يې پېژانده او ورته ګران و، خواخوږي راپاروله.

تر هغه وروسته پېير خپله ښځه له ځانسره بوتله، هغه لاپسې آرام، خاموشه او په ځان کې ډوب شو. کله ناکله به خپتيان پرې راخورشو او

(c) ketabton.com: The Digital Library

له همدې امله څو ورځې وروسته ناروغ او په بستر کې ولويد. د ډاکترانو له ډله سره سره ، هغه د ناروغۍ په لومړيو ورځو کې په دې پوه شو چې بيا به له دغه بستره راپورته نه شي. ګرافينې، آن جامې هم بدلې نه کړې او دوې اونۍ يې دده د بستر څنګ ته پر اوږدې څوکۍ په ناسته تېرې کړې. هر وار چې ګرافينې هغې ته دارو ورکول، هغه به ټنګ په ژړا شو او د هغې لاسونه به يې مچول. په وروستۍ ورځ يې له خپلې ښځې او زويه د هغه په غياب کې څکه بښنه وغوښته چې ده خپلې شتمنۍ هسې برباد کړې دي. ده تر ټوله خپله لويه ګناه همدا بلله. هغه له خدايه بښنه وغوښته ، پر هغه دعاوې وويل شوې او په کراره مړ شو.

بله ورځ د هغه خپلو خپلوانو او آشنايانو له هغه سره د وروستۍ ديدن لپاره راغلل او د رستوفيانو کرايه شوي کور به له خلکو ډکېده او تشېده. ټول دغه آشنايان چې په وار وار يې دده مېلمستيا خوړلې وه او په وار وار يې دده د نڅا په بنډارونو کې ګډون کړی و ، په وار وار يې پر هغه ملنډې وهلې وې او پرې خندلي يې و ، اوس ټولو په يوه احساس او دځان ملامتۍ په بڼه ګواکې د چا په وړاندې د اعتراف په ډول ويل:

-هوکې څوک به څه وايي او که نه به وايي، هغه خورا ښه سړی و ، نور نو داسې خلک پيدا کولای نه شو ، هېڅ څوک بې عيبه نه دي.

ګراف پوره هغه وخت ناڅاپه مړ شو چې د هغه مالي چارې داسې ديوالي شوې وې چې چايي آن تصور هم نه شو کولای چې اخر به څه کېږي.

نيکولای د روسي پوځ په ملتيا په پاريس کې و چې. پلار د مرګ خبر وررسېد. هغه سمدلاسه استعفا وکړه او پرته له هغه چې ځواب ته يې سترګه په لاره شي ، مسکو ته راغي. د ګراف تر مرګه يوه مياشت

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته د هغه حسابونه راښکاره شول. د هغه واړه پورونه چې څوک ترې خبر نه و، دومره زيات وو چې ټول يې حيران کړل. د هغه د پورونو اندازه د هغه د شتنمۍ دوه برابره وو.

د نيکولای خپلوانو او آشنايانو هغه ته مشوره ورکړه چې. پلار له ميراثه تير شي، خو نيکولای،. پلار له ميراثه لاس په سر کېدل،. پلار ياد ته چې دده لپاره يې سپېڅلتيا لرله، سپکاوی ګاڼه، نو له دې کبله يې ددغو مشورو له اوريدلو ډډه کوله. پلار ميراث يې ومانه او د هغه د پورونو پريکول يې پيل کړل.

پوروړو چې د هغه په ژوند کې، د هغه د خواخوږۍ او مهربانۍ ياد او منت باري يې ساتل او دصبر په چوپتيا کې يې د پور اخېستو تلوسه نه لرله، ناڅاپه د خپلو پورونو سملاسي غوښتنه کوله. هغوی نه يوازې پورونه غوښتل بلکې په دې کې سيالي جوړې شوې چې څوک تر نور ژر خپل پورونه تر لاسه کولای شي. او هغه کسان لکه ميتکا او ځېنې نور چې پورونه يې نه وو او هسې حوالې يې درلودې او دځېنو سوغاتونو وعدې ورکړل شوې وې، اوس تر ټولو نه دمخه د پيسو غوښتنه کوله.

نيکولای نه چا په کراره پرېښود او نه يې وخت ورکاوه او هماغه کسان چې ګواکې په سپين ږېري يې زړه سوځي، ويل يې چې هغه د دوی تاوانونو لامل و (که تاوان شوی وی) په خورا بې رحمۍ پر دغه ځوان وارث تيری کاوه چې په خپلې زړورتيا يې د پورونو پرې کول منلي وو او په څرګنده يې د هغو په وړاندې کومه ګناه نه لرله.

ددغو پورونو د پرې کولو لپاره د نيکولای ټولې هلې ځلې بې ګټې پاتې شوې. هغه خپله شتمنۍ په نيمه بيه ليلام کړې، خو بيا هم. پلار نيم پورونه هماغسې پاتې ول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیکولای هغه دیرش زره روبله چې د هغه او ښې پېیر بېزاوخوف، هغه ته. پلار د پورونولپاره ورکړي وو ، ومنل او له دې داره چې کېدای شي. پلار پوروړي ، دی په زندان کې واچوي ، بېرته دولتي ماموریت ته لاړ.

که هغه بیا پوځ ته تللی وای ، په پوځ کې د لومړي خالي بست د پیدا کېدو سره به دی هلته ټاکلی شوی وای، خو هغه له دې کبله نه شو کولای پوځ ته لاړ شي، چې مور ، هغه د ژوند د وروستي ارمان په توګه یوازې پر ښرېدي ، بلکې باید د هغې ساته او پالنه یې وکړي.

سره له هغه چې دمور یې دا نه خوښیدل چې هغه له هغو کسانو سره پاتې شي چې دده له ژوند سره آشنا وو ، سره له هغه چې ، هغه په دولتي ځانګو کې له میشتیا سره کرکه لرله، هغه د مسکو په یوه ملکي اداره کې ماموریت ومانه او خپله ګرانه پوځي دریشي یې وویسته.

نیکولای له خپلې مور او سونیا سره د مسکو د سویځوی ورژاک د واټ په یوه واړه اپارتمان کې دیره شول.

له دې سره هممهاله ناتاشا او پېیر په پترزبورګ کې ژوند کاوه او د نیکولای د ژوند دستونزو تصور یې هم نه شو کولای. هغه له دې کبله چې له خپل او ښي یې پیسې پور کړې وې، نو هڅه یې کوله خپله بې وزلي پټه وساتي. د نیکولای ژوند له دې کبله خوار و چې هغه باید ، دمیاشتې په خپل یو زره دري سوه روبله معاش نه یوازې ځان ، مور او سونیا ساتلي وای بلکې باید داسې ګوزاره یې کړې وای چې مور یې خواري احساس کړې نه وای. ګرافینه چې له ماشتومبه، په بډای او پرتمین ژوند رږدې شوې وه، نه شو کولای په دې پوه شي چې دغه راز له خواری ډک او بد ژوند هم شونی دی. هغې به هره شیبه دې یا هغه ځای ته دتګ او یا ددې او یا هغه آشنا دلیدو دورتګ لپاره د هغې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښکلې ګاډۍ غوښتنه کوله چې نه وه.

هغې ځانته د ښو او ګرانو خوړو ، زوی ته د زړو شرابو ، ناتاشا او سونیا ته د نویو پیدا شویو ډالیو د اخیستو سپارښتنې کولې او په دې نه پوهیده چې د دې ټولو پوره کول، د هغه د زوی لپاره څومره ګرانه خبره ده.

سونیا د کور په چارو اخته وه او د ګرافینې پالنه یې کوله. هغې ته به یې کتابونه لوستل ، د هغې نازونه او له ځانسره د هغې پټه رخه به یې زغمله او له نیکولای سره به یې له مورنه د هغو ستونزو او خوارۍ په پټولو کې مرسته کوله چې دوی پرې اخته وو.

نیکولای د هغه چوپړ له امله چې سونیا دده د مور لپاره کاوه، ځان د هغې په وړاندې په نه اداکیدونکې توګه منت باره باله ، د هغې صبر او زغم ته حیران و او هڅه به یې کوله، له هغې نه ځان لرې وساتي.

هغه په ګوګل او خیالو کې، سونیا له دې امله ملامتوله چې هغه له هیڅ پلوه، د هغې په کړو او وړو کې ، کومه داسې نیمګړتیا نه شوه پیدا کوله چې هغه پرې ملامته کړي. په هغې کې ټول هغه څه نغښتل شوي وو چې خلک د هغه له امله ستایل کیږي، خو هغه څه نه و چې دی د هغې ګرانښت ته ولمسوي. هغه داسې انګیرله څومره چې دی، د هغې زیات قدر او پالنه کوي، په هماغه کچه له هغې سره دده مینه کمیږي. نیکولای په هغه ټکي ولاړ و چې سونیا په یوه لیک کې هغه له خپلې مینې آزاد کړی و او اوس هغه له دې سره خپل اړیکي داسې ساتل چې ګواکې د دوی ترمنځ چې هرڅه و ، هغه ډیر پخوا هیر شوي او بیا نه تکراریدونکي دي.

د نیکولای ژوند ورځ تر ورځې خرابیده ، له خپله معاشه زیرمه کول هسې تش خیالي خبره وه ، هغه نه یوازې څه زیرمه کولای نه شوه بلکې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دځېنو پورونو د ورکولو لپاره يې يو نيم نوی پور هم کاوه. هغه له دې حالت نه د وتلو هېڅ لاره نه لرله. له بډا ايې پېغلې سره واده لکه هغه شان چې دی ټولو دې ته هڅاوه، ده ته ډېر کرکجن برېښېده. هغه پرته له دې چې يا يې دغه واده ته غاړه ايښې وای او يا يې د مور مرګ منلی وای، بله چاره نه لرله. هغه نه کوم چا او يا نه کوم شي ته هيله لرلای شوه او نه يې د خپل دغه حال له غمړلي او زورونکي زغمه خوند اخېست. هغه نه يوازې د پخوانيو انډيوالانو له سپکاوي نه ډکو خواخوږيو له اوريدو او ليدو نه چې دی يې زوراوه ډډه کوله بلکې له هر ډول چکرونو او بنډارونو نه يې ځان لرې ساته او آن په کورکې يې، پرته له دې چې له مور سره په قطعو کې فالونه وګوري، بل هېڅ شي نه کول. هغه به په خپله کوټه کې ښکته پورته ګرځېده او پرله پسې به يې يو په بل پسې پيپ څښناوه. هغه ګواکې هڅه کوله په ځان کې هغه غم وساتي چې ده په هغه کې له دغه حالت نه د وتلو زغم ليد.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶

د ژمي په پیل کې چې شهزادګۍ ماریا مسکو ته راغله او دښار له آوازو نه هغه د رستوفیانو د کورنۍ له حاله خبره او دا یې واوریدل چې:

-زوی خپل ژوند له موره ځار کړی دی.

شهزادګۍ ماریل له ځانسره وویل:

-ما هم له هغه بل انتظار نه درلود.

خو سره له هغه ، هغې دیوې خوښۍ احساس وکړ، له هغو سره خپله مینه وریاده شوه او دایې خپله دنده وګڼله چې باید د هغو دیدن ته ورشي. هغې ته د ورونژ په ښار کې خپل کړه وړه وریاد شول، له کوم څه نه وویریده ، خو سره له دې هم هغې ځان قانع کړ او مسکو ته رارسېدو نه څو اونۍ وروسته ، د رستوفیانو دیدن ته ورغله.

نیکولای لومړی څوک و چې هغه یې ولیده، ځکه چې د ګرافینې کوټې د تنګ یوازینۍ لاره ، دده د کوټې له لارې تیریده. د نیکولای بشره د هغې په لیدو ددې پرځای لکه هغه شان چې دې یې هیله لرله دخوشالۍ حالت پیدا کړي ، داسې سړه او مغروره بڼه پیدا کړه چې شهزادګۍ پخوا هېڅکله هسې نه وه لیدلې.

نیکولای له هغې سره تر ستړي مشې وروسته د هغې د روغتیا پوښتنه وکړه او هغه یې د خپلې مور کوټې ته بدرګه کړه. یو پنځه دقیقې هلته کېناست او بیا له هغه ځایه ووت.

کله چې شهزادګۍ د ګرافینې له کوټې راووته، نیکولای بیا له هغې سره مخامخ شو او بیا یې په تریو تندي او نا مهربانه غلچک تر دالانه بدرګه کړه. نیکولای دده دمور په هکله د هغې پوښتنو ته هېڅ ځواب ور

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه کړ او یو ازې دو مره یې وویل:

-زما پر مور یې ستا څه ؟ په کرار مې پرېږدئ.

تر هغه وروسته چې د شهزادګۍ ګاډی د دوی له کوره وخوځېده ، پرته له هغه چې د خپل آواز د ټېټېدو هڅه وکړي ، په لوړ آواز یې سونیا ته وویل:

-دا څه دلته ښکته پورته کېږئ ؟ دا څه غواړئ ؟ د دې ښځو او د هغو لېوالتیا زغم نه لرم ؟

سونیا چې متې متې کولای شول خپله خوشالي پټه کړه، وویل:

--آخ ! نیکولای جانه ! ته څنګه کولای شې، داسې وو ایې ؟ نیکولای جانه ! هغه داسې مهربانه او مور جانې ته هم ډېره ګرانه ده.

نیکولای هېڅ ځواب ورنه کړ او غوښتل یې و ښیي په دې اړه هېڅ ونه غږېږي، خو د هغه مور به د شهزادګۍ تر دغې کتنې وروسته د ورځې څو وارې د هغې په اړه له ده سره خبرې کولې.

مشرې ګرافینې، شهزادګۍ ستایله او هیله یې لرله چې زوی یې د هغې کورته ورشي او لېوالتیا یې ښودله چې هغه زیاته وګوري، خو سره له دې هم کله چې به یې د هغې په اړه خبرې کولې ، طبیعت به یې خپه کېده. کله به یې چې مور د شهزادګۍ خبرې پیل کړې، نیکولای هڅه کوله چپ پاتې شي ، خو د زوی دغه کار د هغه مور ډېر زوروله.

هغې به ویل:

- هغه خورا ښه او دلوړو اخلاقو نجلۍ ده، ته باید هغې ته ورشې، په هر حال ته باید له یو چا سره وګورې، شا او خوا ته لاړ شې ، تر څو به له مور سره ناست یې، زه فکر کوم زړه به دې تنګ وي.

- هو کې ادکې ! نه غواړم، اصلاً د هغې دلیدو هیله هم نه لرم.

- پخوا خو دې غوښتل چې هغه ووینې او اوس بیا وایې چې د هغې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلیدو هیله نه لري. ګرانه که رښتیا راباندې وایې، زما خو ستا په کړو وړو سر نه خلاصېږي. کله وایې چې خفه شوی یې او کله بیا وایې چې د چا دلیدو هیله نه لري.

- نه مورجانې، داسې نه ده، ما کله ویلي چې زه خفه یم.

- دا څه وایئ ؟ تا خپله وویل چې د هغې دلیدو هیله نه لرې. هغه خورا ښه نجلۍ ده او تل ستا خوښېده او اوس په ډول ډول پلمو له مانه هرڅه پټوې.

- نه مورجانې ! هېڅوک له تانه څه شي نه پټوي.

- زه خو له تا نه کومه ناوړه هیله نه لرم، زما هیله له تانه داده چې د هغې دیدن ته ورشه، ځکه نزاکت او ژوند همداسې غواړي.. ما له تانه همدا غوښتل چې ته له موره هرڅه پټوې، نور به ستا له ژوند سره هېڅ کار نه لرم.

-ښه، ښه چې تاسو ډېر ټینګار کوئ، ورځم، ورځم.

- زما یې څه ؟ زه خو یې ستا لپاره وایم.

نیکولای ژوره سا وویسته او په داسې حال کې چې بربېت یې ژول، قطعې یې وویشلې، هڅه یې کوله ، د خپلې مور پام بل پلو واړوي.

بله ورځ، دریمه ورځ، څلورمه ورځ، هر څه همداسې تېریدل. له شهزادګۍ ماریا د رستوفیانو له کورنۍ سره تر کتنې او د نیکولای له ناڅاپي او ساړه هرکلي نه وروسته، له ځانسره دا وویل چې هغه برحقه وه چې ویل یې:

-نه غواړې چې لومړی دا د رستوفیانو کره ورشي ؟

هغه خپل غرور ، خپلې مرستې ته راوغوښت او له ځانسره یې وویل

:

-ما دبل څه انتظار هم نه درلود ، زما هغوی سره څه دي ؟ ما یوازې

(c) ketabton.com: The Digital Library

غوښتل ، د هغه بوډۍ مور چې تل له ما سره ډېره خوا خوږي ښيي، ووينم. زه د هغه د مهربانۍ منت باره يم.

خو هغه دې خبرو نه قانع کوله، هر وار به چې هغې له رستوفيانو سره خپله وروستۍ کتنه ورپادوله، په زړه کې يې يو ډول د پښېمانۍ احساس راوښښېده. که څه هم هغې په ټينګه پريکړه کړې وه چې نور به هېڅکله د رستوفيانو کورته نه ورځي او هر څه پر دې تير شوي، هغه به هېروي، خو هغې بيا هم په زړه کې د نا آرامۍ احساس کاوه او غوښتل يې په دې پوه شي، چې څه شي دي، چې دا څه زوروي. بيا يې خپله اعتراف کاوه چې د دې ټولو زوريدو سرچينه له نيکولای سره د دې اړيکې دي.

دی داسې انګېري چې د نيکولای د ساړه او مودبانه کړو وړ تر شا کوم څه پټ دی (هغې په دې باور درلود) په دغه څه بايد دا پوه شوې وای. دې داسې احساس کړې وه، تر هغه پورې چې دغه څه دې ته ځرګند شي، دا به آرامه نه شي.

دژمي نيمايي وه، شهزادګۍ له خپل وراره سره د زده کړو په کوټه کې ناسته او له هغه سره په زده کړه لګيا وه په دې وخت کې چوپړ خبر راوړ چې رستوف راغلی دی. شهزادګۍ ماريا په غوځه او برندې بڼه ، په داسې ډول چې راز يې ځرګند او دا هم ګبڼۍ وانه اخلي، له پېغلې بوری بن نه هيله يې وکړه چې له رستوف سره مېلمستون ته لاړ شي.

نيکولای ته دلومړي غلچک نه شهزادګۍ پوه شوه چې هغه دنزاکت له مخې ددرناوي لپاره راغلی او په زړه کې يې پريکړه وکړه چې دا هم له هغه سره هماغه شان په درناوي خبرې اترې او مرکه وکړي لکه هغه يې چې له دې سره کوي.

هغوی دمشرې ګرافينې د روغتيا او د ګډو آشنايانو په اړه وغږېدل

(c) ketabton.com: The Digital Library

، د جګړې د وروستيو خبرو يادونه يې وکړه او تر هغو لسو دقيقو چې مېلمه يې تر ناستې وروسته کولای شي، پاڅي او لاړ شي. نيکولای پاڅېد چې مخه ښه وکړي.

شهزادګۍ ماريا د پېغلې بورې بن په مرسته له مېلمه سره مرکه، هغه شان چې دې يې تکل کړی و ، ښه روانه کړې وه، خو په وروستيو شېبو کې ، هغه وخت چې نيکولای پاڅېد او د مخه ښې تکل يې وکړ، دا په داسې ستومانۍ ، د داسې شيانو په اړه غږېده چې دې پورې يې هېڅ اړه نه لرله، هغې د بر خليک له بدو پېښو چې په دې يې ژوند تريخ کړی و ، خبرې کولې او خپلې ځلېدونکې حيرانې سترګې يې پر يو ځای داسې خښې کړې وې چې د نيکولای پاڅېدو ته يې هم پام نه شو.

نيکولای هغې ته کتل او داسې ښوده چې د هغې پريشانۍ ته يې پام شوی نه دی. له پېغلې بورې بن سره څه خبرې وکړې او بيا يې شهزادګۍ ته وکتل. شهزادګۍ هماغه شان په کراره او ناخوځېدونکې ناسته او پرتانده بشره يې د غم نښې خپرې وې. د هغه ناڅاپه پر هغې زړه خوږ شو او داسې تته ورته وبرېښېده چې کېدای شي ، دی د هغې پريشانۍ لامل وي چې د هغې پرڅېرې خوره ده. هغې غوښتل له هغې سره مرسته وکړي، کومه خوږه خبره ورته وکړي، خو هر څه يې چې کول، نه يې شو کولای داسې څه وریاد کړي چې هغې ته يې ووايي.

هغه وويل:

- د خدای په امان شهزادګۍ !

هغه له خيالو راووته ، په قهر غوندې شوه او سور ژور اسويلی يې وويست.

داسې لکه له خوبه چې راويښه شوې وي، وې ويل:

-اخ ! ښښنه غواړم تاسې داسې ژر ځئ ګرافه ! ښه ! په مخه مو ښه !

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ګرافينې لپاره سروبړدي ؟

پېغلې بورى ين وويل:

- لږ تم شئ ، زه يې اوس راوړم. او له کوټې ووته.

دواړه چپ پاتې شول او کله ناکله به يې يو بل ته وکتل.

تر ډېر ځنډه وروسته نيکولای، په يو غمرلې موسکا وويل:

- هو کې شهزادګۍ ! په باګو چاروا کې ، زما او ستا تر کتنې وروسته څو مره وخت او څه پېښې چې تيرې نه شوې، خو بيا هم داسې برېښي لکه پرون چې وي. موږ ځان بد مرغه ګاڼه ، خو زه چې هرڅه وکړم چې هغه وختونو راستانه کړم، خو هغه وختونه، نه راګرځېدونکي دي.

نيکولای چې دا خبرې کولې، شهزادګۍ په ډېرې تلوسې د هغه سترګو ته کتل، هغې ګواکې هڅه کوله د هغه د خبرو په هغه راز ځان پوه او کېداي شي، په هغو کې دځان په اړه د هغه احساس پيدا کړي.

هغې وويل:

- هوکې، هوکې، ګرافه ! خو تاسې بايد ددې غم ونه لرئ او په خپلو تير وختونو او عمر پسې خفه نه شي. زه چې اوس ستاسې ژوند ته ګورم، تاسو به هغه تل په خوږو خاطرو راياد کړي، ځکه هغه شان چې تاسو نن په سر ښندنه او . . .

نيکولای ناڅاپه د هغې خبرې پريکړې او زيانه يې کړه:

- نه، نه، زه ستاسې دا ستاينې منلي نه شم بلکې برعکس زه پرله پسې ځان ګرم بولم. په هرحال زموږ دا خبرې نه په زړه پورې دي او نه د خوښۍ وړ. او بيا يې سترګو ملالـه او غمجنه بڼه پيدا کړه، خو شهزادګۍ په دغو سترګو او هغو ته په کتو بيا هماغه سړی وموند چې دې يې پېژاند او مينه يې ورسره لرله او اوس يوازې له ده سره غږيدله.

هغې وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه فکر کوم تاسې به ماته دا اجازه راکړئ چې زه تاسو ته ووایم چې ما او تاسو دومره سره نېږدې شوي یو چې اندازه نه لري، زه داسې تصور کوم چې تاسې به زما دغه خواخوږي بې ځایه و نه ګڼې، خو زه تیروتلی ومه. ناڅاپه یې آواز وربږدید

ځان یې برحقه ګاڼه.

او وې ویل:

-زه نه پوهېږم ولې، خو پخوا چور بل ډول وې...

نیکولای په کراره وویل:

- ولې ؟ دا ولې په زړګونو لاملونه لري، ولې (هغه د ولې کلمه په ځانګړي ډول او فشار ادا کوله) او بیا یې وویل:

- شهزادګۍ ستاسو له خواخوږۍ نه مننه، خو کله کله ډېره سخته ده.

د شهزادګۍ ماریا په ګوګل کې یو ناست آواز وویل:

- ښه، دا له دې کبله ، ښه، دا له دې کبله.

نه، نه یوازې د هغه خوښ، مهربان او خوږ غلچک ، چې پر زړې یې منګولې خښولې، نه یوازې د هغه ښکلا چې زه یې پر ځای مینه کړم بلکې ما په هغه کې د مهربانۍ ، ټینګار او سرښندنې د روح اټکل کړی و. هو کې هغه اوس بې وزلی او زه بډایه یم، هو کې یوازې له دې امله. هو کې ! یوازې له دې امله. هو کې ،. که دا ټول داسې نه وای.

د هغه پخوانۍ مهرباني یې وریاده کړه او د هغه اوسنۍ مهربانه غمرلې څېره یې ته یې کتل. او ناڅاپه یې له ځانسره هغه د نا خواخوږۍ او سړو کړو وړ لامل پیدا کړ.

بې ارادې د هغه خواته وروړاندې شوه او ناڅاپه یې داسې چې تا به ویل چې چغې وهي، وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- ولې ؟آخر ولې ګرافه ؟ ماته ووايه ولې ؟ تاسې بايد راته ووايئ ؟
نيکولای چپ پاتې شو ، بيا يې دوام ورکړ:
- زه ستاسو په "ولې "نه پوهېږم، خو پر ما هغه ډېره ګرانه تمامېږي.
زه... زه په دې اعتراف کوم چې دا به ماته ډېره ګرانه وي که تاسو ما له خپلې دوستۍ نه بې برخې کړئ. دا زما لپاره ډېره زوروونکې ده.
د هغې په سترګو کې اوښکو او په آواز کې يې غم ځپې وهلې:
- زما په ژوند کې نيکمرغي دومره لږ وه چې دهرې خوښۍ له لاسه ورکول راته ګرانه تمامېږي. ما به وبښئ، دخدای په امان.
هغه ناڅاپه په ژړا شوه او له کوټې ووته.
نيکولای هڅه کوله، هغه ودروي او چغه يې کړل:
-شهزادګۍ ودرېږئ ! دخدای لپاره ودرېږئ !
هغې سترګې را واړولې. يو شېبه يې په چپه ديوبل سترګو ته سره وکتل او هغه ناشونې، لرې څه ناڅاپه رانږدې شول. هغه وشول او ترسره شول.

....

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷

د ۱۸۱۴ کال په مني کې نیکولای له شهزادګۍ ماریا سره واده وکړ او له خپلې ښځې، مور او سونیا سره په لیسه ګورې ته لاړل او همالته په کلي کې میشت شول.

د درې کالو په اوږدو کې پرته له هغه چې د ښځې له جایدادونو نه څه وپلوري او خپل پاتې پورونه پرې کړي، بل څه یې ونه کړل. د تره دلور تر مرګه وروسته، هغه ته څه میراث ورسېد او د خپل اوښي پېر پورونه یې هم ورکړل.

درې کاله نور هم تېر شول. تر ۱۸۲۰ کاله پورې یې خپل مالي ژوند داسې راجوړ کړ چې د لیسه ګورې څنګ ته یې یو څه نور واړه جایدادونه هم واخېستل او د اترادنیا په سیمه کې یې. پلار د جایدادونو د بېرته اخېستو په اړه چې دده یوازینۍ هیله وه، د هغه له خاوند سره خبرې پیل کړې.

هغه چې به پیل کې له ډېرې اړتیاو نه کرکیله پیل کړې وه، ډېر ژر د کرکیلې داسې لېواله شو چې پرځمکه کار د هغه د مینې ځانګړی او یوازینی کار شو.

نیکولای ساده بزګر و. هغه په کرکیله کې د نوښت په تیره بیا د انګریزي کرکیلې د ډول چې په هغو وختو کې سخت دود شوی و، پلوي نه کوله او د ـغه راز چارې یې نه خوښېدې. هغه د کرکیلې او بزګرۍ په اړه په لیکنو او نظریاتو ملنډې وهلې، فابریکې او نورې تولیدې کارخانې یې نه خوښېدې. د تولید دزیاتوالي او دګرانې کرکیلې، په تیره بیا په یوې ځانګړې برخې کې یې له لویو خرڅونو سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

مینه نه ښودله. هغه د خپلو جایدادنو، نه کومې جلا بلکې ټل یې ټولو برخو ته پاملرنه لرله د هغه لپاره په خاوره کې اکسیجن یا هایدروجن... او یا سرې اهمیت نه درلود. د هغه لپاره تر ټولو زیات دې خبرې اهمیت درلود چې د هغه له لارې څنګه اکسیجن، هایدروجن او.. . نور اغیزمن کېږي... کله به چې نیکولای په کرکیله پیل او په هغې کې بېلابېلو برخو ته پاملرنه وکړه، بزګرانو به ده ته خورا پاملرنه ور اړوله. بزګر د هغه لپاره د تولید وسیله نه وو، هغوی دده لپاره هم موخه وو او هم قاضي. هغه لا د بزګرۍ ژوند په پیل کې بزګر ښه وڅېړل، بیا یې د هغو په اړتیا ځان پوه او هڅه یې وکړه چې په دې یې سر خلاص شي چې بزګرڅه شي ښه ګڼي او څه شي بد... هغه دچا لارښوونه، نه کوله.. کله چې د بزګرو په کړو وړو او دود دستور پوه شو. د هغو په خبرو اترو او په خبرو کې د هغو په پټو معناوو یې ښه سر خلاص شو. کله چې پوه شو چې دی دبزګرو په ژوند ښه پوه شوی او ښه یې احساس کړي او ښه ده ته ورنېږدې شوي دي، نو هغه وخت یې دا زړه وکړ چې دنورو لارښوونه وکړي. هغه هم په دې معنی چې دبزګرو په وړاندې خپلې دندې تر سره کړي، هغه دندې چې بزګر له خپل باداره د هغو د سرته رسولو هیله لرله، نو له همدې برکته و چې د هغه کرکیلې اوبزګرۍ بې ساري پایله لرله..

هغه ځانته اجازه نه ورکوله چې په لوی لاس کوم بزګرته کوم ستونزمن کار وسپاري او یا جزا ورکړي یا په خپله خوښه د هغه کار کم او زیات کړي او یا یې وستایي.

هغه نه شو کولای ووایي چې ددې یا د هغه کار د سرته رسولو، یا نه رسولو معیار څه شي دی، خو په روح کې یې دغه ټینګ او نه ماتېدونکی معیار ځای پر ځای و. که به کله کومې چارې کې ناکامه

(c) ketabton.com: The Digital Library

شو او یا به په کوم کار کې له کړکیچ سره مخامخ شو ، په خورا افسوس سره به یې ویل:

دې روسي کیلوالو سره...

داسې یې ښودله چې ددغو کلیوالو زغم نه لري.

خو په ربښتیني ژوند کې یې زموږ روسي کلیوال او د هغو دود دستور د زړه له کومې خوښیدل، نو له همدې کبله چې د کرکیلې او جایدادو یوازینۍ لاره یې غوره کړه، دغې چارې د هغه لپاره ښې پایلې یې لرلې او د هغې په ښه والي پوه شوی هم و.

ګرافیني ماریا ، له خپل مېړه سره د هغې مینې له امله چې هغه له دغه راز چارو سره لرله رخه کوله او په دې یې خواشیني څرګندوله چې له هغې سره په دې چارو کې ګډون نه شي کولای، خو په هغه خوشالۍ او غم یې هېڅ سر نه خلاصیده چې مېړه یې له دې نه جلا ، له دغې دنیاګۍ نه اخلي. د هغې په دې سر نه خلاصیده چې کله ددې مېړه سپېده داغ پاڅېږي ، څو ساعته په کروندو کې اخته وي، یا کرکیله کوي ، یا لو کوي او درمندونه ټولوي او بیا دچای لپاره دې ته راستنېږي، څنګه یې په ګوګل کې دخوښۍ او مستۍ توفان څپې وهي او څنګه خوښ او خوشاله وي؟ هغه په دې نه پوهېده چې څنګه یې مېړه، په خورا لېوالتیا د بزګر ، ماتوي ایرمیشن دشتمنیو په اړه کیسې کولې او د هغه په اړه یې ویل چې څنګه دغه بډای بزګر ټوله شپه له خپلې کورنۍ سره دغنمو ګېډۍ او سترۍ راټولې کړې وي ، حال دا چې لا نورو بزګرانو هېڅ شی ته لاس وروړی نه وي او دده درمند تیار او راټول وي.

خو دده ښځه په دې نه پوهېده چې د هغه له کاره دی ولې داسې خوښ او له شوره ډک دی؟ هغه په دې نه پوهېده چې هغه ولې د کړکۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

له خوا د کوټې د کتارې پلو ته روان او تر بریتو لاندې یې موسکا خوربېږي، هغه وخت دا موسکا لازیاتېږي، چې کله پر ځمکه پر نویو راټوکېدلو د وچېدو په حال کې غنمو تود باران راتوبېږي، یا هغه وخت ، کله چې دلو او درمند په وخت کې، بادونه ګوا ښمني وریځې بلې خواته شړي. هغه په خورا ورین تندي ، خوشاله لمر وهلې څېرې، په داسې حال کې چې خولې یې توېږي ، دده له څنو د ویلني او شنیلیو دعطر بوی لګېږي. د درمند ځایه د کور پلو راروان وي، له خوښۍ لاسونه سولوي او وایي:

- که یوه بله ورځ هوا مرسته وکړي، زما فصل او د بزګرو هیلې به ټولې پرځای وي.

خو هغه له هر څه نه زیات په دې نه پوهېده چې کله دا دغه خواخوږی، زړه سواند او مهربان نیکولای ته چې تل ددې په اټکلو نو پوهېده او ددې دهیلو سرته رسولو لپاره چمتو و، خو کله چې به یې دکوم کلیوال بزګر یا ښځې کومه هیله چې هغوی دې له کاره آزاد کړي ، ده ته ورسوله، همدا نرم زړي او خواخوږي نیکولای به، نه یوازې دا هیله نه منله بلکې په قهریده به، له هغې به یې هیله کوله او ورته ویل به یې:

- په هغه کار کې چې نه کار، هلته څه کار.

هغې دا احساسوله چې هغه خپله دنیاګۍ لري. داسې دنیاګۍ چې هغه یې لېواله او ده ته ګرانه ده، داسې دنیاګۍ چې ددې لپاره نه پوهېدونکي قوانین لري.

کله به چې هغې هڅه کوله ، هغه درک او دده ترلاس لاندې بزګر سره د هغه خواخوږۍ او مهربانۍ په اړه وغږېږي، نیکولای به په قهرشو او ځواب به یې ورکړ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-دا سې نه ده، ما له هېڅ چا سره مهرباني نه ده کړې او په خيال کې مې هم نه ګرځي چې له چا سره د غه شان مهرباني وکړم لکه تا سې يې چې وايي. دا هسې سندرې او د ښځو افسانې دي. له خلکو سره مرسته، هسې هوايي خبرې دي. زما يوازينۍ هيله داده چې زما بچيان پر بې لارو لار نه شي، زه بايد نورې ګټې او جايدادونه ولرم او خپل هغه ، ددې لپاره لاپسې ښه کړم چې زما ماشومان بل چاته اړ نه شي. دا زما د ژوند ارمان دی او ددې ارمان ساتنه او پالنه نظم ته اړتيا لري. د هغه لپاره ځيرو الی او تريخوالی په کار دی.

هغه به خپل سو کو نه ښورول او ويل به يې:

-دغه اصلي خبره ، حق او انصاف دی.

هغه به دا هم ويل:

- دا ځکه چې که بزګر وږی او بربنډ وي او آس يې هم يوازې يو آس وی، په دې حالت هغه نه د ځان لپاره او نه زما لپاره ، ديوه لپاره هم کار نه شي کولای.

د نيکولای کارونو ځکه ښه پايله لرله او ګټور وو چې هغه هېڅ کار د خواخوږۍ او له نورو سره دلېوالتيا په نامه نه کول. د هغه شتمني ورځ تر ورځې او په چټکۍ زياتېده، ګاونډه بزګران به ده ته راتلل او هيله به يې کوله چې دی هغوی واخلي (تر ۱۸۲۱ کاله پورې بزګر له خپلې ځمکې سره يو ځای خرڅېدل). ددغه کار له امله و چې د هغه تر مړينې ، ډېره موده وروسته هم په خلکو کې د هغه د ادارې نوم لګېده او په درناوي يې يادونه کېده:

-ښه بادار و، لومړی بزګر او بيا دی...

-لنډه دا چې بادار، بادار و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸

هغه یو څه چې دی یې د خپلې کرکیلې او بزګرۍ په چارو کې زوراوه ، دا دده ژر خوښېدل او قهرېدل وو. دا عادت ده ته د سواره پوځ او پوځي ژونده پاتې و او له همدې امله به یې کله ناکله په خپلو سړیو لاس پورته کاوه. هغه د خپل ژوند د دغه پړاو په پیل کې، په خپل دغه عادت کې، دغندنې کوم څه نه و لیدلي، خو د واده په دویم کال یې خپلو چوپړانو او بزګرانو ته د دغه راز جزا ورکولو په ډول کې بدلون راوست.

د اوړي یوه ورځ د بوګوچاروا له جایدادونو نه ، د هغه د اداري چارو هغه مشر چې د درونه، تر مرګه وروسته ټاکل شوی او څو ځله په دغلۍ او دوکو تورن و ، لیسه ګور ته رابلل شوی و. نیکولای د کور د برنډې پر زینو د هغه مخې ته وروو‌ت. له هماغو لومړیو ځوابونو سره هم مهاله آن دننه په کوټه کې د وهلو او چغو آوازونه واوریدل شول. کله چې نیکولای د سهارنۍ لپاره کور ته راستون شو ، خپلې ښځې ته چې سر یې پر خپل ګنډ ورټیټ کړی و ، ورنږدې شو. هغې ته یې د هره ورځې په شان د هغو ټولو پېښو او د هغه له ډلې نه د بوګوچاروا د اداري چارو د مشر په اړه خبرې پیل کړې.

ګرافینه ماریا چې تکه سره اوښتې وه او شونډې یې چور نه ښوریدې، هماغه شان یې سر ښکته اچولې و او د خاوند خبرو ته یې هېڅ ځواب نه وایه.

نیکولای چې یوازې د خپل چوپړ په یادیدو له قهره تک شین اوښته، وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-دا سپین سترګی، پلید ، لوی دوکه مار او بې حیا ! هغه به اوس بیا راته ویل چې هغه نشه و ، یا یې پام نه شو او وې نه لیدل، خو ناڅاپه یې له ښځې و پوښتل:
- ماریا په تا څه شوي دي ؟
- ګرافینې ماریا سر راپورته کړ، غوښتل یې څه ووایي، خو ژر یې سر بېرته ښکته او شونډې یې ورټولې کړې.
- تاته وایم، څه درشوي دي ؟ ګرانې تاته وایم !
ناښکلې ماریا به چې هر کله ژړل، ښکلې کېده به. هغې هېڅکله له درد یا غمه نه ژړل، هغې تل له خواشینۍ او زړه سوي نه ژړل. او هر وخت به یې چې ژړل، د هغې ځلېدونکې سترګې به لا ملالې او زړه راښکونکې شوې.
همدا چې نیکولای د هغې لاس راونیو ، هغې نور ددې توان نه درلود چې د اوښکو مخ ونیسي او په ژړا شوه.
- نیکولای جانه ! ما ولیدل... هغه ملامته دی، خو تا... تاولې ؟ او مخ یې په لاسونو پټ کړ.
نیکولای چپ شو. بشره یې سره او ګلابي شوه، له هغې نه لرې او پرته له هغه چې څه ووایي په کوټه کې ګرځېده راګرځېده. هغه د ښځې دژړا په علت پوه شو ، خو ناڅاپه هغه په ګوګل کې احساس کړه چې نه شي کولای له هغې سره هممغزه نه شي. له هغه څه نه چې له ماشتوبه ورسره رږدی و او په خټه کې یې نغښتي و ، لاس پر سر شي. هغه په زړه کې ویل:
-ایا دا خواخوږي او مهرباني د ښځو افسانې او کیسې دي، که هغه په برحقه دي ؟
هغه ونه شو کولای دې پوښتنې ته ځواب ورکړي، بیا یې د هغې

(c) ketabton.com: The Digital Library

زوريدلې او مېنه ناکې څېرې ته وروکتل او ناڅاپه دې پوه شو چې نه يوازې هغه رښتيا وايې بلکې دی له پخوا راهيسې دځان په وړاندې ګنګار دی.

هغه، هغې ته ورنېږدې شو او په کراره يې ورته وويل:

-ماريا ! زه له تاسره ژبه کوم چې بيا به هېڅکله دا تکرار نه شي.

په داسې حال کې چې آواز يې لکه د هغه ماشوم په څېر چې ښښنه غواړي رېږدې، وې ويل

-بيا به هېڅکله تکرار نه شي.

د ګرافينې اوښکې لا پسې زياتې شوې، د خپل خاوند لاس يې راونيو او ښکل يې کړ.

په دې پلمه چې خبره په بله واړوي، د هغه په ګوته ((لا اوکوون)) –(دايلياد کيسې يو اتل)، نومې غمې ته وکتل او وې ويل:

- نيکولای جانه ! د ګوتې غمی دې څه وخت مات شو ؟

- همدا نن، په همدې پېښه کې. او ماريا، نور نو دا خبرې مه رايادوه.

بيا په قهر شو او موټې يې په سوکونو بدل شول. د مات غمي ګوته يې په ګوته کې چورلوله او د هغه چا په وړاندې چې دی يې په قهر کړی و، سرښکته واچاوه، خو له دې سره سره په کال نيم کال به يې يو دوه واره بيا واک له لاسه ورکاوه، بيا به يې ښځې ته دا اعتراف کاوه، بيا به يې ژبه کوله چې دا دده وروستی وار دی.

هغه به ښځې ته ويل:

- ماريا، ته هرو مرو ما د سپکاوي وړ ګڼې، ته رښتيا حق لرې.

ګرافينې ماريا چې هڅه کوله مېړه په کرار کړي، په غمجن آواز يې هغه ته ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-هر کله او هر ځای چې دا احساس کړې چې پر ځان واک له لاسه ورکوې.

ژر تر ژره له هغه ځایه ووزه.

د ولایت د اعیانو او مخورو په ټولنه کې نیکولای ته پوره درناوي کېده، خو هغه چاته ګران نه و. هغه د اعیانو ګټې ته هومره پاملرنه نه کوله، نو له دې کبله ځینو هغه مغرور او ځینو بیا هغه احمق ګاڼه. ټول اوړی هغه به ټوله موده، د پسرلي له کښت نیولې بیا د فصلونو تر رسېدو پورې په کروندو کې بوخت و. او په منې کې به، په هماغه لېوالتیا او مینې چې ټوله موده په کرکیله لګیا و، دی په ښکار اخته شو. میاشت یا دوه به هغه له خپلو ښکاریانو، د هغو له سپیانو سره ښکار او ښکار ځایو ته تلل. ژمی به هغه نورو کلیو ته روان و او هلته به یې خپلې مطالعې او څېړنې کولې. د هغه د مطالعاتو زیاتره برخه د تاریخ په اړه وه او هر کال به یې د ټاکلو کتابونو د اخېستو سپارښتنه کوله او دا ټول کتابونه به دلته راوړل کېدل. دده د خپلې وینا له مخې هغه ځانته ښه کتابتون جوړ کړی و او د خپل دود له مخې یې ټول اخېستل شوي کتابونه هرومرو مطالعه کول. هغه به خورا په غوره د خپل کار په کوټه کې ناست و او کتابونه به یې لوستل.

دا کار ده ته دیوې سپارل شوې دندې په توګه ښکارېده، خو وروسته هغه ده ته په داسې یو عادت بدل شو چې خوند یې ترې اخېست. هغه به دلوستلو په وخت کې داسې انګېرله چې په خورا غور لګیا و دی. دځینو اړتیا وړ سفرونو نه پرته به د ژمي زیاتره موده هغه په کورکې له خپلې ښځې او ماشومانو سره تیروله او د مور او ماشومنو په هره چاره او کار به غږېده. خپلې ښځې ته به پرله پسې نږدې کېده او دهرې ورځې په تیریدو سره به د هغه د روحي خزانې پانګه زیاتېدله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سونیا د نیکولای تر واده نه وروسته هم د هغوی په کور کې اوسېده. لا دواده نه د مخه ، نیکولای ټول هغه څه خپلې ناوې ته ویلي وو چې دده او سونیا ترمنځ تېر شوي وو. هغه له شهزادګۍ ماریا نه هیله کړې وه چې د خپلې ترور له لور ، سونیا سره مهربانه او د هغې خواخوږې واوسي.

ګرافینې ماریا د خپل مېړه ګناه پوره احساس کړې او ځان یې هم د سونیا په وړاندې ملامت ګاڼه. هغې فکر کاوه چې ددې شتمنې د نیکولای له خوا دې سره په واده کولو بې اغیزه نه و. هغې د سونیا په کړو کې داسې کوم څه نه لیدل چې هغه ګرمه وګڼي. هغې هڅه کوله چې هغه ورته ګرانه واوسي، خو په زړه کې له هغې سره داسې کومه کرکه توخنېده چې لرې کولې یې نه شوه.

یوه ورځ ګرافینې ماریا ، له خپلې خورلنډې ناتاشا سره د سونیا او د هغې په وړاندې د خپلې بې انصافې په اړه غږېدله.

ناتاشې وویل:

- ته پوهېږې ! تا خو انجیل لوستې دی. هلته یو ځای شته چې مخامخ د سونیا په اړه غږېږي.

ګرافینې ماریا په حیرانتیا وپوښتل:

- څه شي ؟

هر څوک چې څه لري، هغه ته نور هم ورکول کېږي او هغه څوک چې څه نه لري، ترې اخېستل کېږي. (غوړ پر غوړ توېږي) په یاد دې دي ؟ هغه خواره ، ولې ؟ ښایي هغه په زړه کې پاکه وي، نه پوهېږم، نه پوهېږم، خو له هغې نه هر څه اخېستل کېږي. هر څه ترې اخېستل شوي دي. کله ناکله مې د هر زړه پرې سوځي، ما پخوا د زړه له کومې غوښتل چې نیکولای له هغې سره واده وکړي، خو دا مې هم تل احساوله چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا کار ناشونی دی. پوهېږئ ؟ هغه لکه د شاتوتو د ګل د رنګ په څېر ، هغه هم بې ثمره ګل ته ورته ده. کله مې ډېر زړه پرې خوږ شي او کله ناکله خو فکر ، هغه ، هغه څه نه شي احساسولی چې موږ یې احساسوو.

سره له هغه چې ګرافینې ماریا ناتاشې ته دا څرګنده کړه چې د انجیل دا خبره باید داسې تفسیر نه شي او باید دا ډول تعبیر شي، خو سونیا ته یې په کتو سره د ناتاشې تعبیر و مانه.

په رښتیا هم سونیا له خپل دغه دریځ نه، نه زوریده او د خپل بې ثمره والي دریځ یې په پوره توګه منلی و.

داسې بریښېده چې هغه نه د کورنۍ د کوم غړي بلکې د ټولې کورنۍ درناوی کوي. هغې لکه د پیشو په څېر نه له خلکو بلکې له کور سره عادت کړی و. هغې د مشرې ګرافینې خواخوږي کوله، ماشومان یې نازول او د ټولو لپاره یې ټول هغه واړه چوپړونه تر سره کول، چې له لاسه یې کېدل. د هغې ټول دغه خدمتونه او چوپړونه هم بې ارادې د ټولو له خوا منل کېدل او چا له هغې نه کومه ځانګړې مننه نه څرګندوله.

په لیسه ګورې کې ، باغ او کور جوړ شوي وو ، خو د مشر سردار د وخت پرتم یې نه درلود. تر جګړې وروسته، بیا جوړونه، په سختو وروځو کې پیل شوه وه او خورا ساده و. ستره ودانۍ چې د تېرو تهداب او بنسټ درلود ، نوره لرګینه ، خو یوازې د ننه دیوالونه یې سپین شوي وو او د ودانۍ دغولي بې شمېره لرګي بې رنګه پاتې وو ، څوکۍ ، کټونه او میزونه خورا ساده کلک او سخت وو. دا ټول شیان د کور نجار په خپله د دوی له خپلو چنارونو له لرګیو نه جوړ کړي وو. کور لوی و او ډېرې کوټې یې لرلې. د چوپړانو لپاره یې جلا ځای او د مېلمنو حجرې او دېرې لرلې. د رستوفیانو او بالکونسکي د کورنیو غړي به له ټولو خپلو خپلوانو ، شپاړلسو آسونو او له لسګونو چوپړانو سره لیسه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګورې تـه د مېلمسـتيا وو لپـاره راتلـل او پـه ميا شـتو ميا شـتو بـه هلتـه پاتې کېدل. دغه راز هرکال به څلور واره د اربابانو د زده کړې او دنـوم د ورځې په ويار ليسه ګورې ته په سلګونو مېلمانه رابلل کېدل او يـو دوه ورځې به دلته پاتې کېدل. د کـال نـور وختونـه بـه پـه کـرارۍ او آرامـۍ د ورځني ژوند له دود سره سم، پـه وروځينـو چـارو، چـايونو، سـهارنيو، غرمنيو او ماښامنيو سره چې هر څه به يې لـه خپلـو جايـدادونو د راټـول شويو فصلونو نه جوړېدل، تيريدل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹

د ۱۸۲۰ کال ژمی ، د دسامبر ۵ او د نیکولین د اختر درشل و. پر هغه کال ناتاشا ، له خپلو ماشومانو او مېړه سره ، دمني له پیله د خپل ورور مېلمانه وو. پېیر د خپلو ځېنو چارو د سرته رسولو لپاره ، لکه هغه شان چې ده خپله ویلي و ، دیو دريِ اونیزه سفر لپاره پترزبورګ تللی، خو د دري اونیو پر ځای ، اوس شپږ اونۍ پرې اوښتې وې. هره شېبه یې ښځه ورته سترګې په لاره وه.

د دسامبر په پنځمه د بېزاوخف د کورنۍ ترڅنګ د نیکولای یو پخوانی دوست، واسیلي فیودروویچ دینیسوف چې اوس یو متقاعد جنرال و ، د دوی مېلمه و. نیکولای پوهېده چې په شپږمه نېټه د مبارک جشن په ورځ دده کورته مېلمانه راتلونکي دي، باید خپلې دودیزې جامې وباسي ، لنډ کوټ، تنګې جورابې او تنګې موزې واغوندي او دده له خوا نوې جوړې شوې کلیسا ته ورشي. د خلکو مبارکۍ ومني، دې هغوی ته مېلمستیا ورکړي او هم باید د اعیانو دټاکنو او د فصلونو د راټولو په اړه خبرې وکړي، خو دی په دې ډاډه و چې تر دې ورځې نه، مخکې شپه به په خپله دودیزه بڼه تیروي.

له غرمنۍ نه مخکې نیکولای د ریزان د ولایت دجایدادونو حسابونه چې دده منځنۍ خورځې پوره یې اړه لرله او د هغه ځای اداري چارواکي ورته راوړي وو ، وکتل، د خپلو جایدادونو په اړه یې دوه نور لیکونه ولیکل. درمندځایونو او دپسونو او آسونو طبیلو ته ورغی. په رارسېدونکي اختر کې یې دکلېوالو د زیاتو شرابو د مخنوي لپاره ، څه سپارښتنې وکړې او دغرمنۍ لپاره کورته راغی. پرته له هغه چې له

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپلې ښځې سره یو په یو د زړه خوالې وخت پیدا کړي ، د هغه اوږده میز تر شا کېناست چې د شلو تنو لپاره جوړ او د کورنۍ ټول غړي پرې راټول وو. میز ته ناست کسان ، دده مور، له دوی سره میشته بوډۍ چې بیلوه نومېده، د هغه ښځه او درې ماشومان، د ماشومانو ښوونکی او لارښوونکی، د هغه د ښځې وراره او د هغه ښوونکی ، سونیا دینیسو ، ناتاشا او درې ماشومان یې، د هغوی روزونکې او د خدای ښېلي سردار معمار میخایل ایوانوویچ چې د خپل ژوند د پای ورځې یې په لیسه ګورې کې تیرولې.

ګرافینه ماریا خپل خاوند ته مخامخ ، د میز بل سر ته کېناست، همدا چې خاوند یې پر خپل ځای کېناست ، خپلې مخې ته د دستمال له اخېستو او په چټکۍ مخې ته د ګیلاس او د جام د ځای پر ځای کولو نه وروسته په دې پوه شو چې طبیعت یې خپه دی. په هغه کې به د غه حالت هغه وخت لیدل کېده چې مخامخ یې د جایدادونو تر کتنې وروسته میز ته راته او ډوډۍ ته کېناست. ګرافینې ماریا ، د هغه له د غه راز بد خلقۍ سره ښه آشنا وه. کله به چې د هغې خپل طبیعت ښه و ، هغه به په کرارۍ دې ته سترګه په لاره و چې له هغه سره د زړه خواله پیل کړي. هغه به ددې د زړه خوالې نه وروسته ، دې ته اړېده چې د زړه حال ووایي او څرګنده کړي چې دده هسې تش طبیعت خپه دی ، خو نن هغه د غه خبره چور هېره کړې وه چې دد غه خیال ساتنه وکړي. هغه په دې ډېره خپه شوې وه چې هغه له کوم لامله پر ته په دې په قهر شوی و. هغه له دې امله ځان بد مرغه احساساوه. هغې له هغه نه وپوښتل چې هغه چېرې و. هغه ځواب ورکړ. هغې بیا ترې وپوښتل چې په کرونده کې هر څه ښه دي ؟ نیکولای د هغې له ترخې ژبې نه تندی تریو کړ او په تونده ژبه یې ځواب ورکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګرافینې ماریا له ځانسره وویل:

-وینې زه تیر وتلې نه وم، نو په څه هغه له مانه خوابدی دی ؟

ګرافینې ماریا ، د خپل خاوند په ځواب کې د ځان په وړاندې یو ډول داسې نا خواخوږي او خواشینې احساس کړې وه چې ګواکې دې ته یې د چوپتیا پاتې کېدو ویل.

که څه هم هغې داسې انګېرله چې د دې خبرې طبیعي نه وې، خو هغې نه شو کولای یو څو نورې پوښتنې ونه کړي.

د دینیسوف له برکته د میز شا خبرې ډېرې ژر تودې او خوږې شوې او ګرافینې د ماریا له مېړه سره د خبرو وخت پیدا نه کړ. کله چې ټول له میزه پاځېدل او د مشرې ګرافینې نه د مننې لپاره د هغې خواته ورغلل ، ګرافینې ماریا خپل خاوند ته لاس ور اوږد کړ، د هغې لاس یې ښکل کړ او ترې وې پوښتل:

-ولې له مانه خپه یې ؟

هغه ځواب ورکړ:

- ته هم تل په عجیبه خیالونو کې ډوبه یې، زه اصلاً د خفتیان فکر هم نه لرم.

خو د تل د کلمې ځواب ، ماریا ګرافینه آراموله:

- هو کې زما طبیعت خټه دی، خو درته ویلي نه شم چې ولې.

د نیکولای ژوند له خپلې ښځې سره دومره ښه و چې آن د سونیا او مشرې ګرافینې درخې سره سره چې د هغوی تر منځ یې د خوابدی پلمې پیدا کولې او دیو بل په وړاندې یې ولمسوي ، خو بیا به هم کله کله د هغوی ترمنځ د کرکې نښې څرګندې شوې. کله نا کله ، په تیر بیا د ښو نیکمرغو شېبو نه وروسته به پر هغه د پردیتوب او دښمنۍ احساس راخور شو دغه احساس په ماریا ګرافینې کې د امیدوارۍ په وخت کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

زيات ليدل کېده. او هغه اوس په همداسې يو پړاو کې وه.

نيکولای په لوړ، ګواکې له خوښۍ نه په ډک آواز(ګرافينې ماريا داسې وانګېرله چې دا به په لاسې ددې دسپکولو لپاره کوي) وويل:

-ښاغلو او آغلو ! زه د سهار له شپږو بجو راهيسې همداسې په دوو پښو يم. سبا به بيا همدا زوريدل وي، ښه به دا وي چې لږ استراحت وکړم. او پرته له هغه چې ګرافينې ماريا ته څه ووايي ولاړ شو او ووت او په صالون کې پر اوږدې څوکۍ خملاست، ګرافينې ماريا له ځانسره وويل:

-تل همداسې ده، له مانه پرته له ټولو سره غږېږي. وينم، وينم چې هغه له مانه کرکه لري، په تيره بيا چې زه په دغه حال يمه. خپلې پړسېدلې خېټې ته يې وکتل او په هينداره کې يې خپلې ژېړې او رنګ الوتې څېرې او وتلو او تر هرو خته لويو سترګو ته يې کتل.

هرڅه بد پرې لګېدل. ددينيسوف لوړه غږيدا او خنداوې، له ناتاشې سره خبرو ، په تيره بيا د سونيا هغه غلچک چې په تلوار يې ددې خواته ورلېږلې و.

د ماريا ګرافينې لپاره سونيا لومړی پلمه وه چې خپل خپتيان څرګند کړي.

هغه څوشېبې له مېلمنو سره کېناسته ، خو له دې امله چې د هغو په خبرو يې سر نه خلاصيده، پاڅېده او په کراره له صالونه ووته او دماشومانو کوټې ته لاړه.

ماشومان هلته پر څوکيو ناست او په لوبو لګيا وو. هغوی مسکو ته د تګ تکل درلود او دې ته يې هم بلنه ورکړه چې له هغوی سره مل شي. هغه کېناسته او له هغو سره يې لوبې پيل کړې، خو د مېړه په اړه خيال او له دې نه د هغه بې ځايه خپتيان دا زوروله. هغه پاڅېده ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

وخوځېده ، په سختۍ د پښو په منګلو روانه او کمکي صالون ته لاړه.

هغې له ځانسره وويل:

- کېدای شي هغه ويده نه وي، غواړم ورسره سپينه يې کړم. اندرې جان د هغې مشر زوی، دمور په شان ، هماغه شان د پښو پر څوکو هغې پسې روان و او د هغې هېڅ ورته پام نه و.

سونيا چې په لوي صالون کې وه (او ګرافينې ماريا ته داسې برېښېده چې هغه يې هرچېرې ځاري) او وې ويل:

- ماريا ! هغه ويده دی، ښکاري هغه ستړی شوی دی، نه چې اندرې جان هغه راويښ کړي.

ګرافينې ماريا ، شاته وکتل او وې ليدل چې اندرې جان ورپسې ور روان دی. ماريا احساس کړه چې سونيا برحقه ده، خو بيا هم سره وايشېده، په قهر شوه او په خورا سختۍ يې وکولای شول ځان له بدو خبرو وژغورې.

هغې هېڅ څه ونه ويل، خو ددې لپاره چې د سونيا خبرو ته پام ونه کړي، په لاس ې اندرې جان ته اشاره وکړه او ګواکې ورته وې ويل چې شور مه کوه، خو اندرې جان دې پسې روان او دصالون دروازې ته ورسېد. سونيا له بلې دروازې نه ووته. له هغې کوټې نه چې نيکولای په کې ويده و. د هغه نرۍ سا چې له هره پلوه د هغې ښځې ته آشنا وه، اوريدل کېده. هغې دغه سا ويستل اوريدل او له ځانسره يې د هغه ښکلي اوار تندی ، بربت او ټوله هغه غمجنه بشره چې هغې په وار وار سره د شپو په چوپتياوو کې هغې ته کتلي و، ليدل. نيکولای ناڅاپه ټکان وخوړ او چغه يې کړل. او له هغه سره همهاله د دروازې ترشا اندرې غږ وکړ:

-پلار جانه مور مې دلته ولاړه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دګرافینې ماریا له ګبنې نه رنګ الوتی و او د خپل زوی په کرارولو یې پیل وکړ. هغه چپ و. دغه چوپتیا چې دګرافینې ماریا لپاره سخته زورونکې وه، یوه دقیقه یې دوام وکړ. هغه پوهېده چې د نیکولای دغه راز راوښول سخت نه خوښېږي. ناڅاپه د دروازې له شا نوی شور او خوځېدا واورېدل شول او د نیکولای ناراضه غږ یې تر غوږه شو:

- یوه دقیقه یې هم څوک په آرامه نه پرېږدي، ماریا دا ته یې؟ ولې دې هغه دلته راوستی دی؟

- زه راغلم چې یوازې وګورم، هغه ته مې پام نه شو... وبښې...

نیکولای وټوخید او خاموشه شو. ګرافینه ماریا له دروازې لرې او خپل زوی یې د ماشومانو کوټې ته بدرګه کړ. پنځه دقیقه وروسته درې کلنه کمکۍ ناتاشا چې پلار ته خورا ګران وه، له وروه واریدل چې پلار یې په واړه صالون کې ویده دی، پرته له هغه چې د مور یې ورته پام شي، پلار ته ورمنډې کړې، دغې تور سترګې نجلکۍ دروازه په خرپ خلاصه او په وړو غونډو پښو ، خوټینګو ګامونو، هغه څوکیو ته ورنږدې شو چې پلار یې پر ټټر پر هغې پروت و. هغې پلار ته وکتل، بیا د پښو پر څوکو لوړه شوه او. پلار لاس یې چې تر سر لاندې ایښی و، ښکل کړ. نیکولای چې خوږه موسکا یې پر شونډو راخوره شوې وه، مخ راواړه.

د ګرافینې ماریا کرار او وحشتناکه غږ د دروازې له شا واوریدل شو:

-ناتاشا !ناتاشا ، پلار جان غواړي ویده شي.

کمکۍ ناتاشا په ډاډمن آواز ځواب ورکړ:

- نه مورې، هغه نه غواړي، ویده شي.

پلار یې وخندل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پلار يې له څوکۍ پښې راکوزې کړې ، پاڅېد او له خپلې لور نه يې غېږه تاو کړه
هغه خپلې ښځې ته وويل:
- ماشا(په روسي ژبه کې ماريا ته له نازه ماشا وايي)راځه درننه.
ګرافينه ماريا کوټې ته راننوته او د خاوند ترڅنګه کېناسته.
ماريا په حيا وويل:
- ما ونه ليدل چې څنګه هغه ماپسې را روان دی، زه هسې خيالونو. ..

نيکولای چې ښځې ته کتل، يولاس يې له لوره تاو کړی و ، د هغې ملامته څېره يې وليدله. بل لاس يې له هغې تاو کړ او په څنګو يې ښکل کړ.
هغه له ناتاشې وپوښتل:
- کولای شم مور جانه ښکل کړم ؟
ناتاشا چې له شرمه ډکه موسکا کوله ، هغه ځای ته چې نيکولای ښکل کړی و ، اشاره وکړه او په آمرانه ژبه يې وويل:
-يو ځل بيا !
نيکولای، د هغې پوښتنې په ځواب کې چې پوهېده ، د ښځې په زړه کې ګرځي، وويل:
-زه نه پوهېږم ، ته ولې فلکر کوي چې زما طبيعت خټه دی ؟
- ته يې تصور هم نه شې کولای چې کله ته داسې يې ، زه څومره بدمرغه او يو وزرې يم، ماته داسې بربښي...
نيکولای په خوشالۍ وويل:
- ماريا !دا څومره سادګي ده، ته څنګه نه شرمېږې چې دا خبرې کوې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

- ماته داسې برېښي چې زه داسې ساده او احمقه یم چې ستا نه خوښېږم... تل داسې و... اوس همداسې ده... او په... دا تل داسې وه.. . اوس همداسې ده... او په را....

-آخ، ته څنګه د خندا وړ يې ! ته ښکلې او مهربانه او مهربانه ښکلې يې. دا خو يوازې ملوينا (ديوه افسانې ښکلې نجلۍ)د خپلې ښکلا له برکته هرچاته ګرانه ده. خو ماته مې خپله ښځه ګرانه نه ده ؟ نه، نه ده. هسې نه پوهېږم څنګه درته ووایم. که ته نه يې ، څنګه درته ووایم لکه چې توره پیشو مې له مخې تېره شوې وي. تباه تباه یم او هېڅ کولای نه شم. ته څه وایې، خپله ګوته راته ګرانه ده ؟ نه، نه ده ګرانه، که ګرانه ، نه ده ، نو پرېکولې خو يې نه شم...

-نه ، نه زه داسې نه وايم، خو زه پوهېږم ، ته خو له مانه هسې نه خپه کېږې.

نیکولای وویل:

-پوهېږئ چې څومره مې خوا شنه ده.

وموسېد ، پاڅېد ، پر خپلو ويښتو يې لاس تېر کړ او په کوټه کې په ګرځېدو شو.

اوس چې سره يخلا شول، سمدلاسه يې په لوړ آواز د هغه څه په هکله چې ددې په اړه يې په خیال کې تیریدل خبرې پیل کړې. هغه پرته له هغه چې له خپلې ښځې و پوښتي دغه خبرې اورې او کنه، هغه څه يې چې فکر ته ورغلي و او پرېکړه يې کړې چې هغه به هغې ته ګټور وي، نو ځکه يې باید هغې ته ووایې، وويل، ده تکل کړی دی چې پېير په دې راضي کړي چې پسرلی په موسم کې له دوی سره پاتې شي.

ګرافینې ماریا د هغې خبرې اوریدې او د هغو په اړه يې خپل اند

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځرګند اوه بیا یې خپله په لوړ آواز د هر څه په اړه خپل مېړه ته وو ایه، خو د دې خبرې د ماشومانو په هکله وې.

هغې چې ناتاشې ته اشاره کوله، په فرانسوي ژبه یې وویل:

- له همدې ماشتموبه، ښځتوب په کې ځرګند دی. تاسو موږ ښځې په دې ملامتوي چې موږ منطق نه لرو، دا ګوره، دا زموږ منطق دی. زه غواړم چې پلار ویده شي او هغه وایي، نه، نه غواړي.

هغه وخندل.

ګرافینې ماریا وویل:

- او هغه برحقه ده. او له نیکمرغۍ نه ډکه یوه خندا یې وکړه.

نیکولای وویل:

-هو، هو.. او

خپلې قوي متې یې له لور تاو کړې، هغه یې پورته کړه، پر اوږو یې کېنوله، د هغې پښې یې کلکې ونیولې او په کوټه کې په ګرځېدا شو.. پلار او لور پر مخونو یو ډول بې معنی نیکمرغي راخوره شوه.

ګرافینې ماریا، په زګېرون آواز په فرانسوي ژبه وویل:

-پوهېږې کېدای شي ته برحقه ونه اوسې، له دې سره تـه خورا زیاتـه مینه کوې.

-هو کې !نو څه وکړم؟ خو هڅه کوم چې دا رانه ښکاره نه شي...

پـه دې وخت کې پـه لاره او د کور دالان تـه نېږدې د چـا د تیریـدو او د داسې ګامونو غږ چې ګواکې را روان دي، واوریدل شول.

-څوک راغلل.

ګرافینې ماریا وویل:

زه ډاډه یم چې دا به پېیر وي، زه به ورشم وبه ګورم. دا یې وویـل او له کوټې نه ووته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیکولای د ماریا تر وتلو وروسته ځانته اجازه ورکړه ، خپلې لورته په کوټه کې سورلي ورکړي. همدا چې سا یې وسوځېده ، هغه یې له اوږو نه غېږته راښکته او پر خپل ټټر یې کېنوله، دغو پاڅېدو ، کېناستو هغه ته نڅاوې وریادې کړې. دلور ګردې ماشومې بشرې ته په کتوکتو کې په دې خیال کې ډوب شو ، که دی زوړ او دا نجلۍ بیا دی د نڅا بنډارونو ته وروبولي ، هغه سره د مازورکا ، نڅا ، هغه نڅا چې خدای بښلي پلار یې له ناتاشې د دانیلوکوپر، نڅا کوله ، وکړي. بیا ځنګه او څه کېږي.

څو دقیقې وروسته، ګرافینه ماریا ، بېرته کوټې ته راننوته او وې ویل:

- نیکولای جانه په خپله هغه دی. اوس زموږ ناتاشا بیا ژوندۍ شوې ده. دادې باید لیدلې وای چې هغه په څه تلوسې او مینې د هغې هرکلی کوي او له هغه سره هممهاله خپه کېږي چې ولې یې وعده ماته کړې او ډېره موده یې تیره کړې ده.

هغې خپلې لورته چې ځان یې پلار پورې ټینګ نیولی و ، په خندا خندا وکتل او وې ویل:

- ژر ژر کوئ، درځئ چې ژر ورشو ، پرېږدئ، یوبل پرېږدئ.

نیکولای لور له لاسه ونیوله او له کوټې ووتل.

ګرافینې ماریا په کوټه کې پاتې شوه او په کراره یې له ځانسره وویل:

-هېڅکله ، هېڅکله مې داسې تصور نه شو کولای چې داسې دې نیکمرغه واوسي.

پربشره یې د نیکمرغۍ ځلا راخوره شوې وه، خو له هغه سره هممهاله یې ژوره سا وویسته او په ژورو کتو کې یې یو ژور غم

(c) ketabton.com: The Digital Library

راڅرګند شو. داسې برېښېده چې ګواکې له دې نیکمرغۍ نه پرته چې دا یې احساسوي، په دې ژوند کې بله داسې نیکمرغي چې بې ارادې همدا شېبه هغې ته وریاده ، هم شته چې په دې ژوند کې یې موندل ګران دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰

ناتاشې د ۱۸۱۳ کال د پسرلي په پیل کې مېړه وکړ او په ۱۸۲۰ کال کې هغې درې لوڼې او یو زوی چې خپله یې د هغو دلرلو خورا لېوالتیا درلوده، لرل. دي خپله اوس د هغوی ساتنه او پالنه کوله.

دا دومره ځوربه او سوروره شوې. دا ډېر ګران کار و چې په دې پیاوړې مور کې د هغې پخوانۍ نرۍ، تنکۍ مستې ناتاشې ښې ولیدل شي. د هغې دبشرې ځانګړتیاوې سره څرګندې او یو آرام نرم حالت یې راڅرګند اوه. په څېره کې یې نور د پخوا په شان د ځوانۍ هغه زړه راښکوونکې اور، نه بلیده. اوس یوازې د هغې مخ او اندام لیدل کېدل او د روح او روان ښې یې تري تم وې. اوس یوازې یوه پیاوړې او بلاربه اسپه لېدل کېده. اوس به ډېر کم او کله ناکله او یوازې هغه وخت ، هغه پخوانی اور د هغې پر بشره او سترګو کې رابلیده چې د اوس په شان به د هغې مېړه له سفره راستنېده او یا یې زوی له ناروغۍ نه ښه شوی و او یا یې چې کله له ګرافینې ماریا سره د سردار اندرې یادونه راتازه کول (هغې داسې تصور کاوه چې د سردار اندرې یادونې د هغې د مېړه رخه راپاروي، نو ځکه یې هېڅکله له هغه سره د هغه په اړه خبرې نه کولې) خو په دغه شان ځانګړو شېبو کې به چې کله د هغې په ښکلې او وده کوونکې بدن کې ، هغو پخوانیو اورونو لمبې وهلې نو تر پخوا هغه به لا زړه راښکونکې بربېښېده.

له هغه وخته چې ناتاشې واده کړی و ، هغه له خپل مېړه سره په مسکو او پترزبورګ، د مسکو دڅنډو په کلي او له خپلې موریعنې د نیکولای کره اوسېدله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه ځوانه ګرافينه ببڑاوخوفه، په بنډارونو خورا لږ کې ليدل کېده او که يو نيم ځای به چا وليدله ، له ليدو به يې ځوک هومره نه خوښيدل، هغه نه مهربانه وه او نه زړه راښکوونکې. دا ګرانه وه چې ځوک وواييي چې د هغې يوازيتوب خوښېږي. (هغه په دې نه پوهېده چې يوازيتوب يې خوښېږي او کنه ؟). هغه پرله پسې بلاربېده ، ماشومان يې زېږول، دخاوند په هرچاره کې يې ګډون درلود ، نو له دې کبله ، هغې پرته له دې بله چاره نه درلوده چې له بنډارونو ، نڅاګانو او له مېلمستياوو نه پښې راټوله کړي. ټول هغه کسان چې تر واده دمخه يې پېژانده، هغه بدلون حيران کړي وو چې تر واده وروسته ، په هغه کې راغلي وو. خو يوازې مشر ګرافينه وه چې د مورنۍ احساس له امله په دې پوهېده چې دناتاشې د شور او لېوالتيا سرچينې د مېړه لرل او د کورنۍ پيدا کولو پورې اړه لري. (او ناتاشا په اترادنايا کې نه يوازې په ټوکه بلکې په رښتيا په نارو نارو دا څرګندوله او د هغه خلکو حيرت ته، په حيرت کې وه چې دا يې نه منله چې ناتاشا به يوه ښه ښځه او غوره مور وي.

ګرافينې به ويل:

- يوازې له ماشومانو او مېړه سره مينه په هغه کې شور او مينه راوښيوي. او نور هرڅه سادګي ده.

ناتاشې دغه زرين دود ته چې ځيرکو او هوښيارو خلکو، په تيرييا فرانسويانو هغه په پام کې ساته ، پاملرنه نه کوله چې نجونې تر واده وروسته بايد بې پروا نه شي، خپل استعداد او ښکلا يز ذوق هېر نه کړي. خپلې ښکلا او سينګار ته ، تر هغه څه زياته پاملرنه ولري چې تر واده دمخه يې لرله. ناتاشې نه يوازې دغو چارو ته پام نه ساته بلکې هغه نازونه يې چې تر واده دمخه پر مېړه کول ، اوس يې نه کول. هغه هڅې چې تر واده د مخه هغې پر ځان د مېړه دلا مينيدو لپاره ، کولې ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس یې نه کولې. ناتاشا برعکس تر واده وروسته سمدلاسه خپل او د هغه په ډله کې سندرې ویل چې د زړه راښکون تر ټولو ستره او بې ساری وسله وه، پرېښې و. هغې سندرې نه ویلې، ځکه داسې ورته برېښېده چې سندرې په رښتیا تر ټولو کوډګر ټوان لري. هغه، هغه شان چې ویل کېږي، ډېره بې پروا شوې وه. ناتاشې، نه په خپلو کړو وړو او نه په خبرو اترو کې، هېڅ څه ته پام نه ساته. نه یې دا هڅه کوله چې په خپلو له نازو ډکو او زړه راښکونکو کړو وړو، له مېړه زړه یوسي، نه یې خپلو جامو او نه یې خپل سینګار ته... هغې د کورنۍ ژوند دغو ټکو ته هېڅ پاملرنه، نه کوله. هغې داسې انګېرله چې د هغې پخواني نازونه چې ددې په خټه کې نغښتي وو، اوس ددې مېړه ته دخندا وړ برېښي. هغه څه چې له مېړه سره دژوند له پیله دپام وړ و، هغه دا و چې د ګډ ژوند له پیله یې، خپل ټول روح او روان د زړه له کومې هغه ته وربښلی و. هغې، هېڅ څه یې له هغه پټ نه و، برېښي. هغې داسې انګېرله چې له مېړه سره ددې اړیکي نه پر شاعرانه احساس چې مېړه ددې لېواله کوي بلکې پر بل یو ناڅرګند او غوره څه لکه ددې د خپل روح او تن د اړیکو په څېر پر اړیکو ولاړ وو.

دڅېو جوړول، پر سر د هغو راټول، د پراخې لمنې اغوستل، د مینه ناکو سندرو ویل، هغه هم ټول ددې لپاره چې ځانته د مېړه پام ورواړوي، همداسې ترپامه عجیبه ورتلل، لکه چې ځان ښوک ددې لپاره سینګار کړي چې خپله هغه ته وګوري او خوند ترې واخلي.

ځان ددې لپاره سینګارول چې د نورو خوښه شي، ښايي دې کار به دې ته خوند ورکاوه، خو دا نه پرې پوهېده او نه یې د هغه لپاره وخت درلود. هغه تر ټولو غوره لامل چې دې نه سندرې ویلې، نه یې جامو او سینګار ته پام کاوه، نه یې خپله وینا ښارله، دا وچې دې، دې کارونو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته هېڅ وخت نه درلود.

دا څرګنده خبره ده چې انسان حق لري ، چور په داسې يو بې معنی څه اخته شي چې هېڅ ارزښت نه لري، دا هم څرګنده ده چې يو څه يا شي چې هرڅومره بې ارزښته او بې معنی وي ، که هغه ته زياته پاملرنه وشي ، هغه به غوره ونه برېښي.

او هغه څه چې ناتاشا پر مينه او اخته شوې وه، هغه کورنۍ وه... کورنۍ:مېړه، هغه څوک چې بايد داسې څارنه او پالنه وشي چې دې او کورنۍ پورې يې اړه ولري او له دوی نه جلا کېدونکي وي. او ماشومان چې دې ته هيلمند شي، هغوی ته ورنېږدې شي، پېۍ او خواړه ورکړي او وې روزي.

څومره به چې هغه زياته، نه دعقل بلکې د روح او روان په مرسته، په خپل ټول توان اوهستۍ سره، د ټول هغه څه په مرسته چې دا يې لېواله وه، اخته کېده، هغه څه لا پسې زيا تېدل او د هغه د سرته رسېدلو لپاره خپل وس او توان کم ورته برېښېده ، داسې چې څومره به يې هغه ته پاملرنه نه کوله، بيا به يې هم هغه څه ، تر سره کول، چې د سرته رسولو تکل به يې نه وکړی.

د ښځو دحق، د مېړه او ښځې ترمنځ اړيکې ، د هغوی آزادي او حقوقو په اړه خبرې او ناندرۍ که څه هم هغه وخت د اوس په شان د پام وړ موضوع نه ګڼل کېده ، خو بيا يې هم دنن په شان شتنه والي درلود ، خو دناتاشې لپاره دغه موضوع نه يوازې په زړه پورې نه وه بلکې هغه هېڅ نه پرې پوهېده. دغه خبره هغه وخت لکه اوس. د هغه چا لپاره د پام وړ وه چې په واده کې يوازې لذت ويني. هغه لذت چې مېړه او ښځه يې يو بل نه اخلي. يعنې د واده خوند ، نه داچې د کورنۍ دجوړولو پيل...

ناتاشا په ټوليزه توګه دمخورو او اعيانو له بندارونو سره لېوالتيا

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه لرله، خو د خپلو خپلوانو: ګرافيني ماريا، ورور، مور او سونيا ناسته ولاړه يې ډېره خوښېده. هغې له هغو خلکو سره له ناستې ولاړې نه خوند اخيست چې داوکولای شي په جړو ځنو او خيرنو کاليو دماشومونو له کوټې ددوی مخې ته راووزي، دماشومانو زاړه کالي چې اوس داغ داغ او خيرن شوي وو، هغوی ته وښيي او د هغوی خواخوږي ته چې وايي اوس ماشومان ښه شوي دي. غوږ غوږ شي.

ناتاشا تر دې کچې بې پروا شوې وه چې د هغې جامې، د هغې ځنې او کاکل، د هغې ايلتې او بې ځايه خبرې، له سونيا او دماشومانو له روزونکو سره د هغې رخه، د ټولو ټولو د ټوکو وړ وو. ټول په دې باور وو چې پيير له خپلې ښځې ډاربږي او په رښتيا هم همداسې و. د ګد ژوند د پيل له هماغې لومړې ورځې، ناتاشا خپل مېړه ته شرايط ايښي وو چې دی به د خپلې ښځې په غوښتنه د خپل ژوند هره شېبه د کورنۍ په چوپړ کې وي. دې خبرې او د ښځې دې هيلې او غوښتنې دی چور حيران کړی و، خو سره له هغه هم په دغو هيلو دی ويارېده او غاړه يې ورته ايښې وه.

دشرايطو ته دپيير غاړه ايښودل نه يوازې په دې کې ځرګنده وچې هېڅکله يې نه شو کولای کومې بلې ښځې ته کومه خبره وکړي او يا له هغې سره په موسکا وغږېږي، هغه نه شو کولای کوم بنډار يا کلب ته لاړ شي، يا کوم بل ځای ډوډۍ وخوري او چکر ووهي، هغه پيسې هم نه شوې خرڅولای، هغه له ډېرې اړتيا پرته چېرې سفر هم نه شو کولای. ناتاشا د هغه علمي چارې هم ددغو کارو له ډلې ګڼلې. که څه هم د هغې پر دغو کارونو سر نه خلاصېده، خو بيا يې هم هغو ته په درنه سترګه کتل او غوره يې ګڼل. برعکس پيير په کورکې پوره واک درلود، نه يوازې يې دا حق درلود چې کوم کار څنګه تر سره شي(هغه شان چې ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

غوښتل) دی خپله څه وکړي، بلکې د ټولې کورنۍ دلاربښوونې مشر و.

ناتاشه هم په خپل کورکې، لکه یوه مینځه د مېړه په چوپړ کې وه، کله به چې پېیر په خپله کوټه کې څه لوستل او یا به یې څه لیکل، د کورنۍ ټول غړي به د پښو په سر ګرځېدل چې شر او شور ونه شي. هر هغه څه سره به چې پېیر لېوالتیا وښودله، سمدلاسه به د هغه هیله ترسره کېده. که به هغه د کوم شي هیله وکړه، ناتاشا به سمدلاسه پاڅېده او هغه به ده ته چمتو و.

هغه سخت وختونو هېڅکله د پېیر له یاده نه وتل چې ناتاشا د لومړي ځل لپاره بلاربه او لومړی ماشوم یې وزېږاوه. هغه ډېره ناتوانه او خوار او ناتاشا دې ته اړوته چې درې واره خپله مینځه بدله کړي. ناتاشا له ډېرې ناهیلۍ نه ناروغه شوې وه پېیر د غه وختونو هېڅکله هېرولي نه شول. هغه یوه ورځ ناتاشې ته د ژان ژاک روسو هغه خبرې چې ده خپله پرهغو پوره باور درلود، وریادې کړې:

د دایي په لاس د ماشوم روزنه د طبیعت ضد خبره ده.

د بل ماشوم د زده کړې وروسته ناتاشې د مور، ډاکترانو او د مېړه د مخالفت سره سره چې دا باید ماشوم ته پۍ ورنه کړي (په هغه وخت کې د مور لخوا ماشوم ته د پیو ورکول، د مور روغتیا ته تاواني ګڼل کېده) دا په خپل اند پاتې او ترپایه یې خپلو ماشومانو ته خپلې شودې ورکولې.

ډېر وخت د نا آرامۍ او په هغه شېبه کې چې طبیعتونه به خراب وو، دا سې هم پېښېدل چې مېړه او ښځه به په کوم څه سره خوله په خوله شول، ناندرۍ او شور به یې وکړ، خو تر دغو ناندریو او خوابدیو وروسته به د پېیرپه خوښۍ او تعجب نه یوازې د خپلې ښځې په خبرو بلکې په کړو کې د هغو خبرو اغیز ولید چې هغې له هغو سره مخالفت

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړی و...

پېيـر تـر اوه کالـه ګـډ ژونـده وروسـته، پـه خوښـۍ او ټينګـه دا احساسوله چې هغه احمق سړی نه دی او هغـه ځکه دا احسا سوله چې ، هغه ځان د خپلې ښځې په هنداره کې ليده. هغه پـه خپـل ځان کې ښـه او بد احساسول، داسې چې دغه ښه او بد پـه ګـډه يـو لـه بـل سره زغمـل او پټول، خو په خپلې ښځې کې يې ، يوازې هغه څه ليدل چې رښتيا او ښه و. هر څه به چې ناولي او خراب وو ، هغه به يې لرې غورځول او يا به لرې غورځول شوي وو. او په هغه کې د دغو کړو نغښـتل کېدل، نـه د منطقـي تعقل له مخې بلکې د کومې بلې رازمنې او ناڅرګندې لارې نه ترسره کېدل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱

دوې میاشتې د مخه، کله چې پیېر د رستوفیانو مېلمه و، د سردار فیودر هغه لیک یې تر لاسه کړ چې په هغه کې یې ده ته بلنه ورکړې وه، د ځېنو خبرو د څېړلو لپاره پترزبورګ ته ورشي. پیېر باید د هغې ټولنې په غونډه کې ګډون کړی وای چې دی یې هم یو له غوره بنسټ اېښودنکو نه و.

ناتاشې چې د غه لیک ولوست (ځکه هغې د هغه ټول لیکونه لوستل) سره له هغه چې په کور کې د مېړه غیابت پر دې خورا ګران تمامېده، هغې هم پیېر ته وړاندیز وکړ چې پترزبورګ ته لاړ شي. د ناتاشې لپاره د مېړه ټولې فکري او ذهني چارې، سره له هغه چې هغه نه پرې پوهېده، خورا اهمیت درلود. هغې تل ویره لرله چې د خپل مېړه د دغو کړو خنډ نه شي. دلیک تر لوستلو وروسته، پیېر له درناوي نه په ډک پوښتنیز او ځوابیز غلچک هغې ته کتل. لکه هغه شان چې په لیک کې راغلي او له ده نه غوښتنه شوې وه، دې هم هغه ته وړاندیز وکړ چې پترزبورګ ته لاړ شي، خو ښه به دا وي چې دی د خپل راستنېدو نېټه وټاکي.

هغه ته د څلورو اونیو لپاره رخصتي ورکړه شوه چې پترزبورګ ته لاړ شي. هغه لاړ، خو اوس دادي د هغه له رخصتۍ نه هم دوې اونۍ اوښتې وې، نو ځکه ناتاشه پر له پسې په ویره کې وه، غمونو پسې اخېستې وه او په هر څه زوریدله.

متقاعد جنرال دینیسوف چې له خپل اوسني دریځه ناراضه او له دوو اونیو راهیسې دلته مېلمه و، په حیرانتیا او خواشینۍ یې ناتاشې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته به یو وخت کې ده ته د یو ګران انځور په توګه کتل.

ملال غمجن کاته، ګډ وډو ځوابونه، او دماشومانو په اړه خبرې ټول هغه څه وو چې له دغې پخوانۍ افسانوي کوډګرې نه اوریدل کېدل.

ناتاشا په ټوله دې موده کې، په تیره بیا هغه وخت چې دا به مور، ورور او ګرافینې ماریا دلاسه کوله، خورا خواشینې او په قهر وه، هغوی به هڅه کوله ناتاشا پېیر په پترزبورګ کې دځنډیدو له امله وبښي.

ناتاشې ویل:

-دا ټول حماقت دی، دا ټولې تشې خبرې دي. د هغه ټولې خبرې ببولالې دي او هېڅ کومه ګټوره پایله نه لري، دا ټولې ټولنې بې معنی او حماقتونه دي.

دا ټولې خبرې هغې د هغو چارو په اړه کولې چې ده یې په ستر اهمیت پوره باور درلود، هغه دماشومانو کوټې ته ننوتله چې خپل یوازیني ماشوم پیټیا ته یې ورکړي.

هېڅ چا په هغه کچه، لکه هغه درې میاشتنی ماشوم چې په دې شېبه کې ددې پر ټټر پروت او پۍ یې رولې، هغه داسې نه احساسوله.

هېڅ چا نه شو کولای داسې ارام ببنونکې او هوښیارې خبرې هغې ته وکړي، لکه دغه درې میاشتنی ماشوم چې ددې پر ټټر پروت او دې د هغې خوله او ددې د تي رودل احساسول. هغه ماشوم، هغې ته ویل:

- ته خوابدې یې، ته رخه کوې، ته غواړې له هغه غچ واخلې، ته ډاربږې، خو دادي، دا زه یم، دادي دا زه یم..

ناتاشا ځواب نه درلوده، دا خبرې په هغه کچه حقیقت درلود چې له تصوره وتلې وه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناتاشا په دې دوو نا آرامو اونيو کې د دې ماشوم د آرامۍ هڅه وکړه ، دومره يې هغه ته شو دې ورکړي چې هغه ناروغ شو. د ماشوم ناروغي هغه ډېره زوررړله، خو بيا هم هغې د غې ناروغۍ ته اړتيا لرله، هغې د ماشوم په پالنې سره کولای شو په آسانۍ د خاوند د نه شته والي زغم وکړي.

هغه بيا هم ماشوم ته شو دې ورکولې. په دې وخت کې و چې د کور د مخې د پېير ګاډۍ ودريده، غږ يې واوريدل شو او يوه مينځه چې پوهېده څنګه پر خپلې خاوندې د خوشالۍ زېرى وکړي، تر ټولو د مخه هغه وليد. دغه مينځه په شر او شور او چټکو ګامونو په داسې حال کې چې بشره يې له خوښۍ ځلېده ، په دروازې راننوته.

ناتاشا چې ډاريده په خپلې چټکې او ناڅاپي خوځېدا ويده کېدونکی ماشوم راويښ نه کړي، په کرار او خپ آواز يې وپوښتل:

-راورسېد ؟

مينځې په خپ آواز ځواب ورکړ:

هو کې ادکې ! له خيره سره راورسېد.

د ناتاشا بشره تکه سره شوه ، پښې يې بې ارادې وخوځېدې، خو نه يې شو کولای منډې کړې او ودانګي. ماشوم بيا سترګې پرانستې، هغې ته يې ورو کتل او ګواکې له هغې يې وپوښتل:

- دلته يې ؟

او بيا يې په شونډو کې زبېښل پيل کړل.

ناتاشې په کراره له هغې نه تۍ راخوشې کړ، هغه يې لړه په غېږه کې ، وځنګاوه ، هغه يې مينځې ته ورکړه او په چټکو ګامونو يې د دروازې پلو منډې کړل. د دروازې په درشل کې لږ له دې امله ګواکې ودريده چې د مېړه د رارسېدو په خاطر يې ماشوم پريښي و . هغې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

شرم احساس کاوه او له دې امله يې ځان نا آرامه ګاڼه چې په تلوار له ماشومه جلا شوې وه. هغې ببرته وکتل ، مينځې لستوني بډ وهلي وو او ماشوم يې زانګو ته ورساوه.

مينځه په هغې موسکا او کراري، غږيده چې د ميندو او نورو مينځو تر منځ يې آرامتيا راوسته. هغې وويل:

- مهرباني، ګرانې ! مهرباني، آرامه اوسئ، مهرباني !

او ناتاشا په چټکو ګامونو ، برنډې ته ورووتله.

دينيسوف چې پيپ يې پر شونډو و ، له کوټې نه صالون ته راووت، بيا يې په ناتاشې کې هماغه لومړنۍ ناتاشا وليدله.

د هغې څېره چور بدله شوې وه، څېره يې له خوښۍ نه ځلېدله او لکه د ګلو دغوټۍ په څېر داسې غوړېدلې وه.

هغې په منډه منډه کې هغه ته وويل:

- راغي !

د دينيسوف که څه هم پيير نه خوښېده ، خو داسې يې احساس کړه چې د هغه له راتګ نه دی هم خوشاله شوی دی. ناتاشا برنډې ته په وتلو سره خپل لوړ مبړه چې پوستين يې اغوستی او دغاړې ښکلی دستمال يې اچولی و ، وليد.

هغه چې د هغه خواته ورالوته، وې ويل:

- هغه دی، هغه دی، په رښتيا هم دی په خپله دی. او له هغه نه يې غبږ تاو کړه ، ځان ته يې رانېږدې کړ ، د هغه سر يې پر ټټر کېښود ، بيا يې هغه له ځانه لرې کړ او د هغه له يخه تک سپين شوي مخ ته يې وروکتل او وې ويل:

- هو کې، دی په خپله دی، نيکمرغه او راضي.

او ناڅاپه هغې ته ، هغه عذاب وريـاد شو چې، هغې، هغه ته د

(c) ketabton.com: The Digital Library

انتظار په دې وروستیو دوو اونیو کې زغملی و. هغه عذاب چې دا یې ستومانه کړې او ددې پر بشرې یې دخواشینۍ لړې راخورې کړې وې. دملامتۍ او غندنې دغبار باران پر پییر په وریدو شو:

- هوکې، په تا خورا ښه تیریده، ته ډېر خوشاله وې او خوښۍ دې کولې... زه خو خیر، په دې ماشومانو خو به دې زړه خوږ کړی و. زه خو ماشومانو ته شودې ورکوم، له ډېره غم مې شودې وچې شوې، پیتیا خو تر مرګه پورې ورسېد او ته په خوښیو کې ډوب وې، هوکې په خوښیو کې...

پییر په دې پوهېده چې دی ملامت نه دی، ځکه هغه نه شو کولای تر دې دمخه راشي، هغه پوهېده چې ددې لخوا داغضب نه ښايي، هغه پوهېده چې یو دوې دقیقې وروسته دا هرڅه تیرېږي. او په دې پوهېده چې تر هرڅه به غوره دا وي چې دی خوشاله او ښه دی. هغه غوښتل چې وموسېږي، خو ان ددې دفکر کولو زړه یې هم نه شو کولای. هغه د خواخوږۍ ورږ غمجنه ښه غوره کړه او سر یې ښکته واچاوه.

- خدای ښه پوهېږي چې مې نه شو کولای، پیتیا څنګه دی؟

- اوس نو پروا نه لري، شرم هم نه لري، کاشکې تا لیدلای شوای چې بې له تانه څه حال لرم. څنګه او څه عذابونه مې ویستلي دي.

- ستا روغتیا ښه ده؟ ناتاشا پرته له هغه چې د هغه لاس پرېږدي، وویل:

- درځئ چې ځو، درځئ. او دواړه خپلې کوټې ته ننوتل.

کله چې نیکولای او ښځه یې د پییر لیدوته راغلل، کوربانه د ماشومانو په کوټه کې وو. ماشومان راویښ شوي وو او هغه خپل دغېږې ماشوم په خپل پراخ زانګو ډوله ښي لاس کې نیولی و. هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

يې شوراوه. د ماشوم له پراخې، خلاصې او بې غاښو خولې نه، موسکا نه ورکېده.

دناتاشا له بشري نه خواشينۍ لا پخوا کډه کړې وه او اوس د هغې پر ځای د خوښۍ لمرينه ځلا ولاړه او په خورا ځير يې خپل مېړه او ماشوم ته کتل.

ناتاشا وويل:

- ښه، خپلې ټولې خبرې دې ، سردار فيودرو سره خلاصې کړې ؟

-هوکې ! خورا ښې وې..

-ګورې ! لا ټينګ دی(د هغې هدف د هغې خپل سرو)پوهېږي څومره يې ډار کړې وم.

-ښه، له شهزادګۍ سره دې هم ديدن وشو، دا رښتيا ده چې هغه پر ده مينه ده ؟

- هو، تصور يې کولای شي ؟...

په دې وخت کې و چې نيکولای او ګرافينه ماريا راننوتل. پېير ماشوم هماغه شان په لاس کې نيولی و، ځان يې لږ خم کړ، له هغوی سره يې ښکل کړل او د هغوی پوښتنو ته يې ځواب ورکاوه. خو داسې برېښېده چې خبرو اترو ته ټولې تلوسې سره سره ، د پېيرټول پام ماشوم ته چې خولۍ يې پر سر وه او ککره يې ښوريده ، وراوښتې و.

ګرافينې ماريا دماشوم په ليدو ، له هغه سر لوبې پيل کړې او وې ويل:

- څومره خوږ دی !

هغې خپل مېړه ته مخ وروا ړاوه او وې ويل:

- خو زه په دې نه پوهېږم نيکولايه ! چې ته څنګه دد غو ښکلاوو په معجزو نه پوهېږې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیکولای په ساړه غلچک ماشوم ته وکتل او وې ویل:

-نه پوهېږم او نه کولای شم پوه شم ، دغوښه یوه تږته ده. او پر پېیر یې غږ وکړ:

پېیره درځه چې ځو !

ګرافینې ماریا چې هڅه کوله خپل مېړه له ملامتۍ وژغوري، وویل :

- خو رښتیا خبره داده چې هغه دغه شان مهربانه پلار دی، خو مهرباني هغه وخت پیل کېږي چې ماشومان یو کلنۍ او یا همدغه شان یو منګ ته ورسېږي.

ناتاشا وویل:

-نه، پېیر لکه دمینځې په شان د هغوی پالنه کوي، هغه وایي چې د هغه منګولې د ماشومانو د زانګو لپاره جوړې شوي دي، ورته وګورئ !

پېیر ناڅاپه وخندل:

- نه یوازې ددې لپاره. او له ماشومه یې غبرګ تاو کړه او مینځې ته یې ورکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲

لکه د بلې هرې کورنۍ په څېر، په لیسه ګورې کې د میشتې کورنۍ غړو هم څو ډوله ډول او له یو بله جلا او څور بل ډول دنیاګانې او ګډ ژوند درلود. ددوی هرې دنیاګۍ خپلې ځانګړتیاوې لرلې، هغوی هر یو د یو بل په وړاندې سره تیریدل، خو دوی ټولو بیا پر یوې خوږې او هم آهنګه دنیاګۍ راټول وو.

په کورنۍ کې هره یوې پېښې د ټولو لپاره یو ډول اهمیت درلود او د ټولو لپاره په یوه اندازه د خوښۍ او یا خواشینۍ وړ وه. خو هرې دنیاګۍ بیا ځانته، پرته له هغه چې یو له بل سره اړیکې ولري، د خوښۍ او یا خواشینۍ لامل لرونکې پېښې لرلې.

خو څنګه چې د پېیر راتګ، یوه خوښۍ ښونکې پېښه وه، پر ټولو یې یوهمدا شان د خوښۍ یو ډول اغیز کړی و.

چوپړان، د بادرانو وفاداره قاضیان، ځکه هغوی د بادارانو په اړه قضاوت نه د هغو د خبرو او احساساتو له مخې بلکې د هغوی د ژوند د بهیر او کړو وړو له مخې کوي. ټول د پېیر په راتګ خوشاله وو، ځکه هغه پوهېدل چې کله هغه پرځای وي، هر څه ښه وي. هم دوی، له دې امله خوشاله وو چې د اختر د رار سېدو په ویاړ به دوی له هغه نه نوي نوي سوغاتونه تر لاسه کړي.

ماشومان او د هغه ښوونکي د پېیر راتګ ته ځکه خوشاله وو، چې له پېیره پرته بل هېڅ چا هغو ته په خوښیو او جشنونو کې د ونډې اجازه نه ورکوله. هغه یو ازیني څوک و چې د اکوسو (هغه یوازینۍ نغمه چې دده زده وه) په هغې پوهېده او کولای یې شول هغه له ساز سره وغږوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دده په وينا له دغې نغمې سره هره نڅا کېدای شوه او دا خبره خو ټولو ته څرګنده وه چې هغه بې شمېره سوغاتونه هم راوړي وو.

نيکولای جان چې اوس پنځلس کلن ډنګر ځوان ، ګونځې زرينې څنې، ښکلې سترګې، ځيرکه خو خواره بشره يې لرله، ځکه خوشاله و چې پېير کاکا يې (هغه يې په همدې نامه يادا وه) دده لپاره د ټولو غوره چارو بېلګه او ورته ګران و او هغه يې ستايه بل. هېڅ څوک پيدا کېدای نه شو چې د نيکولای په ژوند کې، د پېير او له هغه سره دده دمينې ځای ونيسي. که څه هم هغه ډېر کم هغه ليده ، خو بيا هم دغه مينه بې سارې وه. ګرافينې ماريا په ټول توان هڅه کوله ، نيکولای دې ته وهڅوي چې ددې له مېړه سره ددې په شان مينه پيدا کړي، خو نيکولای جان له پېير سره مينه کوله. نيکولای ته ، نيکولای جان ګران و ، خو د هغه مينه له نيکولای جان سره لږ د سپکاوي رنګ درلود ، حال دا چې پېير دلمانځنې تر کچې ورته ګران و. نيکولای جان نه ددې هيله لرله چې د نيکولای په څېر د سواره پوځ افسر شي او نه يې د ګيورګي د ښبان ويا ړ غوښته ، د هغه هيله دا وه چې د پېير په شان يو پوه ، ځير او مهربان سړی و اوسي. د پېير په مخې کې به تل د هغه بر بشرې د خوښۍ ځلا غوړيدلې وه او هر وار به چې له هغه سره غږيده ، هغه به غوړيده او سا به يې تازه شوه. هرڅه به چې پېير ويلې ، د هغه ټولې خبرې به يې په ځير اوريدلې او يوه يې هم نا اوريدلې نه پرېښوده. او بيا به يې له خپل ښوونکي دوسال سره يادولې او يا به چې کله يوازې شو ، هغه به يې له ځانسره رايادولې او د پېير د خبرو پر هريوې کلمې به يې فکر کاوه. د پېير پخوانی ژوند ، له ۱۸۱۲ کاله مخکې د هغه بد مرغۍ او نابرياوې (هغه په دې اړه له اوريدلو کيسو نه ، ځانته تته شاعرانه دنياګۍ جوړه کړې وه) په مسکو کې پر هغې تيرې شوې پېښې ، اسارت ،. پلاتون

(c) ketabton.com: The Digital Library

کراتایوف کیسي (چې په خپله له ده نه یې اوریدلې وې). له ناتاشې سره د هغه مینه (زلمي په خپله په ځانګړي توګه له هغه سره مینه لرله) او تر ټولو غوره دا چې دده له پلار سره د پییر دوستي چې د نیکولای جان نه یادیده او نه پرې پوهېده ، ټولو دغو چارو له پییره دده لپاره یو سپېڅلی اتل جوړ کړی و.

هغه خبرې چې. پلار او ناتاشې په اړه یې دلته اوریدې او د هغې لېوالتیا او خواخوږی، نه چې دده. پلار په هکله د پییر په خبرو کې راڅرګندیده، د هغه خوږوالي، ستاینو او لطافت نه چې دده. پلار په اړه دخبرو په لړ کې په ناتاشا کې راپیدا کېدل، نیکولای کرار کرار د هغې مینې د کچې اټکل کاوه چې دده پلار له ناتاشې سره لرله. د هغه پلار ، د خپل مرګ په وخت ، هغه (ناتاشا) خپل ملګري (پییر ته) سپارلې وه چې څارنه یې وکړي. نیکولای چې پلار هېڅ نه وریادیده ، هغه یوازې د ګوګل دیوه یاد او له سترګو نه د اوښکو له څاڅکو نه پرته په بل ډول تصور کولای نه شو. پلار دده لپاره د یوه خدایي روح بڼه لرله. هغه د پییر په راتګ ډېر خوشاله و.

مېلمانه د پییر په راتګ ځکه خوشاله او نیکمرغه وو چې په هره ډله او بنډار کې به چې دی و ، هغه ته به یې شور او مستي وربښله.

ناتاشې خو څه کوي چې د کورنۍ مشرغړې، د پییر په راتګ ځکه خوشاله وو ، چې کله به هغه دلته و ، ژوند به خوشاله او آرامه و.

زړې ښځې په دې خوشاله وې چې پییر هرو مرو له ځانسره سوغاتونه راوي او له ټولو نه لا غوره په دې ښه پوهېدل چې د هغه په رارسېدو سره ناتاشا بیا ژوندي او تازه کېږي.

پییر د ځان په اړه د خلکو دغه ډولا ډول خبرې اوریدې ، احساسولې او هڅه یې کوله چې دهرې ډلې ارمان پوره کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پېير چې خورا سودايي او هېرونکی سړی و ، اوس به يې هرڅه د هغې ليکنې له مخې چې ښځې يې ورته ليکل ، اخېستل، آن د خوابښې او اوښې سپارښتنې څه کوې چې د مېرمن بيلووې او خپلو خورڅو لپاره سوغاتونه يې هم نه و هېر کړي..

له هغه ورځې چې پېير ، په لوی کور کې ژوند پيل کړ او د داسې لوی کور مشري چې لوی خرڅ يې درلود ، ورپه غاړه شوه، په حيرانتيا يې دې ته پام شو چې ترپخوا يې خرڅونه کم شوي دي او د هغه مالي چارې (چې د هغې د پخوانۍ ښځې د خرڅونو او پورونو له امله خرابې وې) بېرته ښې شوې دي. ژوند ځکه ازران و چې خرڅونو نظم پيدا کړی و. د پخوانی پرتمين ژوند ، چې پرتمين والي يې هره شېبه په بدلون والي کې و ، نوريې يوه نښه هم پاتې نه وه. پېير بيا د هغه د پيل کېدو لېواتيا نه لرله. هغه داسې انګېرله چې د هغه دژوند بهېر اوس په غوځه او د تل لپاره ټاکل شوی دی او د دغه بهېر بدلون تر مرګه دده په واک کې نه دی.
..

پېير په خورا خوشالۍ او موسکا خپله اخېستل شوې سودا سره جوړوله... او سوغاتونه يې را واخېستل..

د سوغاتونو تر ټولولو وروسته، هغوی لومړی د ماشومانو کوټې او بيا مشرې ګرافينې ته ورغلل.

کله چې پېير او ناتاشا چې سوغاتونه يې په غېږ کې وو ، د هرکلو کوټې ته راننوتل ، ګرافينه د تل په شان... په قطعو د فالونو په ليدو اخته و.

د ګرافينې عمر اوس له شپېتو اوښتی و. د هغې ويښته ټول سپين شوي وو او ځانګړې خولۍ يې پر سر کېښوده... مخ يې ګونځې ګونځې شوی و ، پاسنۍ شونډه يې خولې ته ننوتلې وه، سترګې يې نور

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو نه ځلېدلې او مړاوې شوې وې.

د زوی او مېړه تر مرګه وروسته چې یو په بل پسې مړ شول، هغې بد مرغۍ احساس کاوه ، په دې دنیا کې ژوند ورته نه کومه معنی، نه کوم ارزښت او نه دې کوم ارمان درلود. هغه خوري، څکي او ویده ېږي، کله به ډېره تازه وه، خو ژوند خوند نه ورکاوه. هغې په ژوند کې له آرامۍ او کرارۍ نه پرته د بل څه هیله نه لرله او آرامي دې یوازې په مرګ کې موندلای شوه او تر هغه پورې چې مرګ رارسېدلای نه و، هغه دې ته اړ وه چې ژوندۍ واوسي. یعنې خپل وخت او د ژوند له توانه ګټه واخلي. په هغې کې هغه څه پریمانه لیدل کېږي چې په خورا وړو ماشومانو او خورا عمر خوړلو کې لیدل کېږي. د هغې په ژوند کې د دې د روح نه بهر کوم بل ارمان نه لیدل کېده، خو داسې ښکاریده چې یوازې دا دې ته اړتیا لري چې خپل بېلا بیل توان وکاروي او خپل ډولا ډول هیلې او ارمانونه ترسره کړي. هغې دې ته اړتیا لرله چې وخوري، ویده شي، فکر وکړي، وغږېږي. وژاړي، کار وکړي، خفه شي او نور یوازې له دې کبله چې خېټه یې لرله، ماغزه یې لرل، غړي یې لرل، عصب یې لرل او بډوډي.

هغې کله نا کله لکه د ماشومانو داسې ژړل، ځکه هغې د او ښکو تو یولو ته اړتیا لرله. په دې ډول هغه څه چې د نورو وګړو لپاره یو ارمان و ، د دې لپاره یوازې یوه پلمه وه.

د ساري په توګه دې به سهارې، په تیره بیا چې کله به یې د شپې کوم غوړ څه خوړلي و ، دې ته اړتیا ارله چې چا ته زړه تش کړي او هغې د دې کار د سرته رسولو لپاره ، له هرې رارسېدونکې پلمې نه کار اخیست او آن د مېرمن بېلووې له کوڼوالي نه.

هغې به په زګېروي وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- ګرانې، دا سې ښکاري چې نن هوا توده غونډې ده ؟

بېلووې به ځواب ورکړ:

-څنګه راغلل ؟ ګرافینه به په غضب شوه او وبه غړمبېده:

- دا نه یوازې کښه نه ده، احمقه هم ده.

بله پلمه چې دې بـه زړه پـرې تشـاوه، هغـه ددې دبویولـو تنبـاکو وو. کله به یې ویل چې تنباکو ډېر وچ دي، کلـه بـه یـې ویـل چـې زیـات لامده دي او کلـه بـه یـې ویـل چـې سم میـده شـوي نـه دي. تـر دغـو خوابدیو او قهرونو نه وروسته به یې په څېرې کې ګونځې راپیدا شوې، مینځـې او چوپړانو به ددغو نښو تر راڅرګندیدو وروسـته پـه دې پوهېـدل چـې څه وخت به تنباکو وچ وي، څه وخت بـه دکښې بېلووې وار وي او څه وخت به بیا تنباکو لامده وي او څه وخت به بیا ددوی دباداری څېره تکـه ژېـړه شي. همدا چې هغې به د خپل تریخي نـه پلمـې جـوړولې، همـدا شـان یـې اړتیا لرله خپل نور بدن وکاروي او ددې چـارې د سـرته رسـولو لپـاره بـه یې په قطعو کې فال کوت، خو کله چې بـه یـې ژړا تـه زړه وشـو، دخدای ښـلي ګراف یادونه تر ټولو غـوره او ښـه پلمـه وه. کلـه بـه چـې د سـودا او تشویش اړتیا پیدا شوه نیکولای او د هغـه روغتیـا خبـرې تـر ټولـو ښـې پلمې وې. او کله به یې چې غوښتل څوک خوابدي کړي، د ژبـې کوخـک یې، ګرافینې ماریا ته ښـکنځل و. کلـه بـه یـې چـې دغـاړې تـازه کولـو تـه اړتیـا لیدلـه، دا پـه دودیـز ډول لـه ډوډۍ او دماښـام تـر شـپږو بجـو وروسته، په تیاره کوټه کې، نورو ته د تیرو زمـانو، همـاغـه کیسـه کـول و چې په وار وار ټولو اوریدلې وه.

د کـورنۍ ټـول غـړي، دددغـې بـوډۍ پـه دغـه حـال ښـه پوهېـدل، خـو هېڅکله یې په دې اړه څـه نـه ویـل. ټولـو پـه هـر ډول چـې کـولای شـول، د هغــې د هیلـو او اړتیــاوو د پــوره کولــو لپــاره هڅــې کــولې. یــوازې

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیکولای، پییر، ناتاشې او ګرافینې ماریا به کله ناکله یو بل ته په کتو کتو او نری، غمرلې موسکا، ددې له دغو اند ېښنو نه اند ېښنه څرګندوله.

خو دغو غلچکونو له دې نه پرته یو بل څه هم ویل. دغو غلچکونو یو بل څه هم ویل او هغه دا چې مشرې ګرافینې په دې ژوند کې نور نو خپلې ټولې چارې ترسره کړې وې، هغه تل داسې نه وه لکه اوس چې لیدل کېږي او بله دا چې یو وخت نه یو وخت مونږ ټول دغه دریځ او حالت ته رسېږو، نو ځکه باید په خورا مینې او لېوالتیا هغې ته د درناوي سرټیټ کړو ، ځان دغې لارې ته چمتو کړو او د هغه چا په وړاندې چې یو وخت مونږ ټولو ته ګرانه او دژوند دبهېر قوت وه او اوس په دغه حال شوې ده، مهربانه او خواخوږي واوسو او مرګ په یاد ولرو.

له دې سره همهاله غلچکونو ویل:

- یوازې احمقو، سخت زړو او خورا وړو ماشومانو دغه حالت درک کولای نه شو او له هغې نه د پردیو په شان لرې کېدل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳

کله چې پېير له خپلې ښځې سره مېلمستون ته راننوتل، ګرافينې په قطعو کې دفال په ليدو، خپل دخيال مرغه آرامه کړی و. هغې دعادت له مخې بيا هغه خبرې تکرار کړې چې له سفره د پېير د راستنېدو او يا د زوي د راتګ په وخت کې به يې کولې.

-بايد راغلی وای، بايد راغلی وای. لارې ته په کتو کتو مې سترګې وختې، ګرانه! شکر د خدای دی!

هغې ته د راوړل شوي سوغات تر ورکولو وروسته، هغې خپله هغه خبره تکرار کړه چې د سوغات تر اخېستو وروسته يې بايد کړې وای:

-ګرانه! دا سوغات مهم نه دی، مهمه داده چې زه بوډۍ دې په يادوم.

خو دا سې بريښېده چې په دې شېبه کې دې د قطعو په پاڼو کې خپل فال ليده، د پېير راتګ په دې نه دی تمام شوی. کله چې يې د فال ليدل پای ته ورسول د سوغاتونو په کتو لګيا شوه. د هغې د قطعو لپاره يو ښکلی او خورا ښاېسته پوښ، يوه چيني پياله چې په شنه راښه رنګ، رنګ شوې او سرپوښ يې هم درلود. پر پيالې د يوې ځوانۍ نجلۍ تصوير هم انځور شوی و. يوه زرينه تنباکمروړه چې د ګراف څېره پرې انځور او د پېير په سپارښتنه، په پترزبورګ کې ميناتوري شوې وه (ګرافينې له مودو مودو د دغه شي هيله لرله) هغې چې ژړا ته يې زړه نه کېده، نوځکه يې په بې پروا يۍ تصوير ته کتل او د تنباکمروړې په کتو لګيا شوه.

هغې، هغه څه چې تل ويل، بيا يې تکرار کړل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-ښه ګرانه ! خوشاله او آرامه دې کړم، خو تر ټولو غوره ډالۍ دا دې چې ته په خپله راغلې. دا له هېڅ ډالۍ سره برابرېدلای نه شي. ګوره ! لږ به دې خپله ښځه ښکنځلې وای. ته څه وایې، هغه بې له تا نه لکه لېونۍ داسې وې. نه څه وینې او نه څه اورې.

هغې خپلې خبرې تکرار کړې او خپلې مېنځې ته یې وویل:

- ګوره اناتیموفیوفنا ! دغه ته وایې زوې ! څه ښکلې قطعې یې راته راوړې دي.

مینځې هغه سوغاتونه واخېستل ، وې کتل او ښکلا ته یې حیرانه شوه.

که څه هم پېیر، ناتاشا ، نیکولای، ماریا او نیکولای جان ډېرې خبرې درلودې ، خو د مشرې ګرافینې ترمخې یې هغه خبرې نه شو کولای. هغوی د هغې تر مخې دا خبرې ځکه نه شي کولای چې ګواکې له هغه یې پټولې بلکې له دې امله چې هغه د ژوند له بهېره دومره لرې پاتې شوې وه چې که دکوم شي په اړه د هغې تر مخې خبرې پیل شوې وای، باید د هغه د بې شمېره بې ځایو پوښتنو ته ځوابونه ووایي چې په وار وار سره ستا د خبرو په مینځ کې کېږي ، تکرار ځوابونه ووایې: یعنې هغه مړ شو ، هغه واده وکړ ، هغه څه چې ددې له یاده وتلي وو ، خو بیا هم دوی د دود له مخې په مېلمستون کې د چای لپاره کېناستل او پېیر د ګرافینې هغو پوښتنو ته چې نه یې ددې لپاره ګټه لرله او نه دبل چا لپاره په زړه پورې وې، ځوابونه ویل. د ساري په توګه هغې پوښتل چې سردار واسیلي زوړ شوی دی او ګرافینې د ماریا الکساندرفنې سلامونه رالېږلي او داسې نور او نور...

دغه خبرې اترې چې د هېڅ چا لپاره به په زړه پورې نه وې، خو هرو مرو به د چای په ټوله موده کې روانې وې. د کورنۍ غړي د چای مېز ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

راټول وو او سونیا سماوار ته نېږدې ناسته وه. ماشومان، د هغو ښوونکي او روزونکې، ټولو خپل چای څکلی او د ځنګ له کوټې نه یې د شر او شور غږ راتله. هرڅوک د میز تر شا په خپلو ځایو کې ناست وو، نیکولای د واړه میز شا ته، د بخارۍ ترځنګ کېناست او ده ته هلته چای وروړ. میلکا پخوانۍ ښکاري سپۍ چې د پخوانۍ میلکا لور او دبشرې ټول ویښته یې تک سپین او برندې تورې سترګې یې لاپسې په کې وتلې بربښېدې، دده ځنګ ته، په لاستي لرونکې څوکۍ کې پرته وه.

دینیسوف چې د سرګونځ ویښته، برېت او ږیره یې مخ په سپینېدو و، د جنرالۍ د دریشۍ تڼۍ یې خلاصې کړې وې، د ګرافینې ماریا ځنګ ته ناست و. پېیر د خپلې ښځې او مشرې ګرافینې ترمنځ ناست و. هغه، د هغه څه په اړه خبرې کولې چې تصور یې کاوه مشره ګرافینه پرې پوه او هغې ته په زړه پورې وي. هغه د بهرنیو، کورنیو او نورو ټولنیزو پېښو او د هغو کسانو په اړه خبرې وې چې یو وخت د ګرافینې د لیدو کتو او بنډارونو د ډلې غړي او د هغې همزولي وو او ددې په شان یې د خپل ژوند وروستۍ شپې ورځې تېرولې. هغوی د خپل ژوند د کروندې پاتې وږي راټول. د ګرافینې لپاره رښتینۍ نړۍ او ژوند په ځانګړې توګه همدغه دده د زاړه عمر خوړلی او د ځوانۍ همزولي وو. ناتاشا د پېیر ښه طبیعت او د هغه تاند والي ته کتل، په دې پوهېده چې سفر یې ښه په زړه پورې تیر شوی دی او هغه غواړي په دې اړه ډېر څه ووایي، خو هغې نه شو کولای د ګرافینې تر مخې وغږېږي.

دینیسوف چې د دوی د کورنۍ غړی نه و، نه یوازې په دې نزاکتونو یې سر نه خلاصیده بلکې له حالاتو هم څه ناراضه غوندې و، ډېر لېوالـه و چې په پترزبورګ کې په تیریدونکو پېښو خبر شي، نو ځکه یې له

(c) ketabton.com: The Digital Library

پېيره هيله کوله چې د سيميونوفسکي دغونډ د وروستيو حالاتو يا د ارکيچېيوف د کارونو او يا هم دانجيل د پلويانو د ټولنې په اړه ورته وغږېږي. پېير به کله ناکله بې ارادې د هغو پوښتنو ځوابونه پيل کړل، خو ناتاشا او نيکولای به بيا د هغه پام د شهزاده ، ايوان او ګرافينې ماريا انتونووا دروغتيا او همدې ته ورته نورو خبرو په اړه مرکې ته ور واړاوه.

دينيسوف وپوښتل:

- ناسو څه وايئ ؟ دا د ګوسنر او تاتارينوا (دا د هغه وخت د پترزبورګ دعرفاني ډلې غړي وو چې ګڼ شمېره پلويان يې لرل)اپلتې لا دوام لري ؟

پېير په لوړ آواز وويل:

-څنګه دوام لري ؟ تر هربل وخته په پياوړي توګه. دانجيل د پلويانو ټولنه ؟ اوس د حکومت زياتره غړي په کې غړيتوب لري.

ګرافينې چې له خپل چايه غړپ کاوه او داسې بربښېده چې غواړي تر ډوډۍ وروسته د خپل تريخي د تشولو لپاره پلمه پيدا کړي ، وويل:

- دا ته څه وايئ ؟ حکومت ؟ په دې خو مې سر خلاص نه شو. په دې وخت کې نيکولای خبرو ته ځکه ور ودانګل چې پوهېده ، څنګه دا خبره مورته وکړي چې هغه پرې پوه شي، وې ويل:

-دغه شهزاده الکساندر نيکولاويچ ګوليڅن، يوه تولنه جوړه کړې ده او وايي چې هغه ټولنه اوس ډېر خلک لري.

پېير په بې احتياطۍ وويل:

- ارکيچېيوف او ګوليڅن ؟ هوکې دغه دوه يعنې ټول حکومت. هغه هم څه حکومت، هر چېرې دوکې دي او دوکه مار، ټول ډار بېږي.

ګرافينې په خواشينۍ وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- دا څه معنی لري ؟ د شهزاده الکساندر نیکولایچ څه ګناه ده ؟ هغه خورا ویاړمن سړی دی. ما په هغه وختو کې ، هغه د ماریا انتونوفنا په کور کې لیدلی و.

خو هغه له دې امله چې ټولو چوپتیا غوره کړې وه، لاپسې خواشینې شوه او دوام یې ورکړ:

- دا څه زمانه شوه ؟ ټول پر ټولو قضاوت کوي ! ټول وایي د انجیل د پلویانو ټولنه ! ښه، نو ددې عیب په څه کې دی ؟ تر دې خبرو وروسته پاڅېده (او ټول نور هم پاڅېدل) په تریو تندي او غوره ښه د مېلمنو په منځ کې خپل میز ته ورغله او کېناسته.

د هغې چوپتیا په منځ کې چې پر ټولو خوره وه، له ګاونډۍ کوټې د ماشومانو د خندا او غږېدا غږ او ریدل کېده.

داسې برېښېده چې د ماشومانو تر منځ کوم داسې څه پېښ شوي و چې د هغوی د خوښۍ او شر وشور لامل و.

د دغه ټول شر او شور په منځ کې د کمکۍ ناتاشې چغې له ورایه پېژندل کېدې چې ویل یې:

- چمتو دی، چمتو دی !

پییر ګرافینې ماریا او نیکولای ته وکتل (خپلې ښځې ته خو یې تل کتل) او د زړه له کومې یې وخندل او وې ویل:

- څه کوډګره موسیقي ده.

ګرافینې ماریا وویل:

- دا ، آنامکاروفنا د جورابو اوبدل پای ته رسولي او جورابې یې چمتو شوي دي. دا ټول شر او شور د همدې لپاره دی.

پییر ودانګل او وې ویل:

- ځم چې وګورم. هغه د دروازې په خوله کې ودرید او وې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- ته پوهېږې، د څه له امله مې دغه موسيقي خوښېږي ؟ دا تر هرڅه ښه او چمتو دي. نن چې دې خواته را روان وم، هر څو مره چې کورته رانېږدې کېدم ګېنې او نا آرامي لا پسې زياتېدل، خو کله چې سراى ته راننوتم او داندرې جان شر او شور مې واورېد ، پوه شوم چې هرڅه ښه دي او کرار شوم.

نيکولاى د هغه خبره ورسره ومنله او وې ويل:

- پوهېږم، پوهېږم، زه له دې احساس سره ښه آشنا يم. زه نه شم کولاى هغې کوټې ته ورشم، ځکه دغه جورابې ماته يو ناڅاپي سوغات دى او زه ترې خبر نه يم.

پېير د ماشومانو کوټې ته ورننوت او د هغو د ورننوتلو سره د هغو چغې او نارې او شر و شور لاپسې زيات شو. د پېير غږ واوريدل شو:

- ښه انا ماکاروفنا ! دلته دې خواته ، د کوټې منځ ته راشه او ماته غوږ شه. زه به وايم يو ، دوه او کله چې ووايم درې، ته به دلته ودرېږې. ته هم زما څنګ ته راشه، ښه، يو ، دوه... چوپتيا خوره شوه. درې !

او په کوټه کې د ماشومانو د خوښۍ او شر و شور څپو انګازې جوړې کړې.

هغوى چغې وهلې:

-دوه دي، دوه دي !

دا درې جورابې وې، دا دوه جورابې ، انا ماکاروفنا ، په داسې ښه هممهاله جورابې اوبدلې چې راز يې يوازې دې ته څرګند و او کله چې د هغو اوبدل پاى ته ورسېدل، هغې په يوه بريالي او وياړمن خوځون د ټولو ماشومانو ترمخې يو له بلې راوويستلې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۴

تر دې لږه موده وروسته ماشومان مخه ښې لپاره راغلل، ټولو یو له بل سره ښکل کړل ، ښوونکو او روزونکو یو بل ته درناوی وکړ او لاړل. یوازې دوسال پاتې شو او د هغه زده کوونک... هغه په کراره خپل زده کونکي ته وویل چې ښکته لاړ شي.

نیکولای بالکونسکي هماغه شان په کراره ځواب ورکړ:

-ښه ښاغلیه دوسال ! زه مې له ترور نه هیله کوم او همدلته پاتې کیږم.

نیکولای بالکونسکي خپلې ترور ګرافینې ماریا ته ورغی او وې ویل:

-ترور جانې ! اجازه راکړئ همدلته پاتې شم.

د هغې څېرې هممهاله د زاریو ، ګبنې او برندوالي څرګندونه کوله.

ګرافینې ماریا هغې ته وکتل، بیا یې پېير ته مخ ورواړاوه او وې ویل:

-کله چې تاسو دلته یاست، هغه نه شي کولای بلې خوا ته لاړ شي.

پېير د سویدني سړي (دوسال) لاس کېښکود او وې ویل:

- زه یې خپله بیا تاسو ته درولم. شپه په خیر ښاغلیه دوسال !

هغه په موسکا موسکا نیکولای ته وویل:

-ما او تا هېڅ نه دي لیدلي.

بیا یې مخ ګرافینې ماریا ته ورواړاوه او وې ویل:

- هغه څنګه ورته، ورته دی.

د هلک څېره تکه سره شوه ، بیا ګلابي شوه او سترګې یې وځلېدې او بیا یې د خپلې پوزې له څوکې پېير ته ور وکتل او وې پوښتل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- پلار ته ؟

پېير هغه ته سر وښوراوه او خپله ځنځنۍ کیسه یې بېرته ماشومانو ته پیل کړه.

ګرافینې ماریا خپل ګڼ اوبده او ناتاشا له خپل مېړه نه بل پلو سترګې غړولې. نیکولای او دینیسوف پاڅېدلي او پېپونه یې راغوښتي وو او څښول یې. هغوی له سونیا نه چې په پریشانۍ کې ډوبه ، د سماوار ترڅنګ ناسته وه، چای یې اخېست او له پېير نه یې پر له پسې پوښتنې کولې. ګونځې څېي، رنګ الوتی، ناروغ وزمی ماشوم چې سترګې یې ځلېدې په یوه کنج کې داسې آرام ناست و چې د چا ورته پام نه و. کله ناکله به یې خپل سر له ګونځنیو څڼو او نرۍ غاړې سره له پرانستي ګریوان نه راوویست او هغه پلو ته چې پېير ناست و، وراړاوه او بیا به کله وربېږدید ، له ځان سره به یې څه وویل او داسې بربښېده چې کوم نوی او پیاوړی احساس احساسوي.

خبرې دلوړو چاروا کو غیبت او د هغو په اړه پر آوازو وه، پر هغو خبرو چې د کورني سیاست غوره برخه ګڼل کېدې. دینیسوف په حکومتي چارو کې د خپل نه بري له امله ، له جکومت ناراضی و، په خپل ګمان یې ، په خورا خوښۍ هغه څه حماقت بلل چې اوس په پترزبورګ کې تیریدل او په خورا سپکه یې د زړه له کړمې په ترخه ژبه غندل. هغه په چغو چغو نارې وهلې:

- پخوا به که الماني وای ښه قدر دې کېده او اوس باید د تاتارینوا او مېرمن کرودنر (هغه الماني ښځه چې په المان کې له تولواک الکساندر سره آشنا شوې وه او هغه یې له عرفان سره آشنا کړی و) په وړاندې لاس په نامه و اوسي. او د الماني عرفاني شاعر اکارتسهاوزن، او د هغه په شان نورو شاعرانو اولیکوالو شعرونه ولولي. آخ چې یو

(c) ketabton.com: The Digital Library

وار يې بيا هغه زموږ ځوان بناپارت را خوشې کړی وای. هغه نارې و هلې:

-زه نه پوهېږم، دا څه معنی لري چې د سميونوفسکي د غونډ قوماندانې شوا تر ته سپاري (د غونډ افسرانو د لومړی الکساندر لهدغې ټاکنې سره مخالفت درلود) هغه چاته چې ديوه ساده سرباز عقل هم نه لري.

نيکولای که څه هم د دينيسوف په شان ټولې چارې احمقانه نه ګڼلې، خو دا يې ښه ګڼله چې د حکومتي چارو په اړه خبرې اترې وشي. هغه دا ويل چې څوک وزير ټاکل شوی دی، کوم څوک والي ټاکل شوی ، ټولو اک دا خبرې کړې او هغه وزير داسې يا هغسې بې ساري کارونه کړي دي. او بايد خبرې پرې وشي. هغه له دې خبرو سره لېوالتيالرله چې په دې ټول سره وغرېږي او له پېيره هم پوښتنې وشي ، خو د دغو دوو تنو پوښتنې او ځوابونه د لوړ پوړو او حکومت په اړه له غيبته پورته کوم دريځ نه پيدا کاوه.

خو ناتاشا چې د خپل مېړه له ټولو کړو وړو او خيالو سره آشنا وه ، ليدل چې پېير له ډېره وخته دې ستر ګه په لاره دی چې خبرې بدلې او خپل د زړه ناويل شوی حال چې دی د هغه لپاره پترزبورګ ته تللی و ، وواېي. دی د خپل همدې خيال لپاره هلته تللی و ، چې هلته د هغه په اړه له خپل نوي ملګري سردار فيودورويچ سره مشوره وکړي، ناتاشې د هغه مرستې ته ور ودانګل او وې پوښتل:

- له سردار فيودورويچ سره دې کارونه څنګه شول ؟

نيکولای وپوښتل:

- څه کارونه ؟

پېير خپل شا او خواته وکتل او وې ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- هماغه کارونه، هماغه ! ټول ويني چې کارونو داسې خراب دي چې ناشونې دي چې داسې دوام پيدا کړي. ټول پاک او صادق خلک بايد په دې برخه کې مرسته راسره وکړي او د خپل توان په کچه اغيزمن و اوسي. نيکولای تندی څه تريو غوندې کړ او وې پوښتل:

- ښه او صادق خلک څه کولای شي ؟ نه پوهېږي هغوی به څه وکړي ؟ - ښه داسې...

نيکولای وويل:

- درځه چې زما دفتر ته لاړ شو.

ناتاشا چې له ډېرې مودې سترګه په لاره وه چې راشي او هغه ماشوم ته د شودې ورکولو لپاره ور وغواړي. د مينځې د آواز په اوريدو د ماشوم انو کوټې ته ورغله. ګرافينه ماريا هم له هغې سره لاړه. نارينه دفتر ته لاړل. نيکولای بالکونسکي ته د ترور د مېړه پام نه شو. هغوی پسې دی هم لاړ او په يوه تياره کنج کې کړکۍ ته نېږدې د نيکولای د ميز شا ته کېناست.

دينيسوف وويل:

-ښه، نو اوس راته ووايه چې څه کولای شي ؟

نيکولای وويل:

-هماغه ابدي خيال پلو !

پيېر پرته له هغه چې کېني ، کله به په کوټه کې ګرځېده ، کله به ځای پر ځای ودريد ، په داسې حال کې چې له خبرو سره يې هممهاله لاسونه ښورول، وويل:

- هو کې، دغسې ! د په پترزبورګ کې حالات دغه شان دي چې زه يې درته وايم. ټولواک له چارو سره هېڅ کار نه لري. هغه چور په صوفيانه، عرفاني ژوند کې ډوب دی. د پيېر لپاره اوس د صوفيانه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژوند ګناه نه بښېدونکې وه. هغه اوس يوازې دآرام او هوسا ژوند په خيال کې دی، هغه اوس يوازې آرامۍ ته اړتيا لرله او آرامي هغه ته يوازې بې وجدانه او بې وياړه خلک ورکولي شي. داسې خلک لکه ماګنيخکی او ارکچييوف او دوی ته ورته او نورهغه کسان چې په بې پروايۍ وژنې کولای شي او په خلکو کې په بې ساري توګه فريادونه خفه کوي... هغه مخ نيکولای ته ورواړاوه او دوام يې ورکړ:

- ته دا مني، که تاخپله دجايدادونو د چارو مشري نه کولای او له خپلې آرامۍ نه پرته بل خيال دی نه لرلای چې څومره دی اداره کوونکی بېرحمه وای ، په هماغه کچه به ته آرامه وای.

نيکولای وويل:

- نوښه !نو ته دا خبره بيا دڅه لپاره کوي ؟

پيير وويل:

- هر څه د مرګ لورته روان دی. په محکمو کې غلا اوبلهږې، په پوځ کې نه يوازې زور زياتي، پوځ او نورخلک بيګاري او وهلو ته اړوي. هغوی په عذابوي، پوهه دتباهۍ پلو درومي، هر هغه څه چې ځوان او سپېڅلي دي، وژل کېږي، ټول ويني او پوهېږي چې داسې نور امکان نه لري، زور زياتي داسې کچې ته رسېدلی دی چې نور يې زغم يې ناشونی دی. پيير هم د ټولو نورو هغو کسانو په څېر له هغه ورځې چې حکومت شته والي لري ، کارونو ته يې ځير دی. يوه ورځ نه يوه ورځ به هر څه پای ته ورسېږی او چاودنه به وشي. ما په پترزبورګ کې دغه ټول، ټولو ته ويل.

دينيسوف وپوښتل:

-چاته دې وويل ؟

پيير ترسترګو لاندې په معنی لرونکې بڼه هغو ته وکتل او وې ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-سردار فيودر او نورو ټولو ته. دا څرګنده ده چې په ښوونې او روزنې، خيره چارو او نورو ټولو کارونو کې سيالي خورا ښه کار دی. دا ښه تکل دی، خو په او سنيو حالاتو کې ، نور څه په کار دي.
په دې وخت کې د نيکولای، خپل خوريي، نيکولای جان ته پام شو. د هغه تندی تريو او هغه ته ورنږدې شو او هغه ته يې وويل:
-ته دلته څه کوې ؟
پيير وويل:
- څه کوي ؟ پرېږده هغه دلته پاتې شي...
پيير، د نيکولای مړوند راونيو او خپلو خبرو ته يې دوام ورکړ:
-ماهغه ته وويل چې ستاسې چارې ښې خو کمې دي، اوس دې ته نور څه په کار دی. کله چې تاسې ټول ولاړ او دې ته سترګه په لاره ياستي چې هره شېبه دغه نازک مزی (پړی)وشلېږي ، کله چې تاسې چې ټول، هرو مرو کېدونکي (کودتا) بدلون ته انتظار ياست. ښه به دا وي چې زيات شمېر خلک يو بل ته لاس ونه سره ورکړي او د دې لپاره يې ښه يې سره کلک کړي چې د دغه نوغي (مصيبت)مخه ونيول شي. ټول ځوانان، ټول پياوړي کسان هغه پلو ته هڅول کېږي او ټول د تباهۍ پلو ته روان دي. يو ښځې تيرباسي، بل د دريځ او منصب لېونی دی، بل د شهرت غوښتونکی او د پيسو په هيله له هغې بلې ډلې سره يو ځای کېږي. ما او تا غوندې ناپېيلي کسانو ته هېڅ نه پاتې کېږي. زه وايم راځئ د هغې ډلې شمېر زيات کړو چې دا شعار وايي:
- راځئ نه يوازې د خير غوښتنه بلکې خپلواکي او ناپيلتوب هم وي.

نيکولای خپل خوريی پرېښود ، څوکۍ يې منځنی ځای ته راپورې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وهله، پر هغې کېناست ، پيېر ته يې غوږ نيولی و ، په نارضايتي يې ټوخل او تندی يې لا دم په دم ترېويده ، هغه چغه کړل:
د څه لپاره هلې ځلې او هڅې ؟ او له حکومت سره به ستاسې اړيکي څنګه وي ؟

ـ ګوره څه اړيکي ! د ملګرتيا اړيکي ! که حکومت زموږ د مخې خنډ نه شي، موږ د خپلې ټولنې پرپتېدو ټينګار نه کوو. زموږ ټولنه نه يوازې له حکومت سره دښمني نه کوي بلکې هغه له خورا ښو محافظه کارانو جوړه ده. زموږ ټولنه له خورا ښو ښاغلو ، د هغې په امنيتي معنی سره جوړه ده. زموږ هڅې يوازې د دې لپاره دي چې بيا کوم پوګاچوف پيدا نه شي او زما او ستا ماشومان ونه وژني. او د دې لپاره چې ارکيچييوف ما کوم پوځي کمپ ته تبعيد نه کړي. موږ يوازې په همدې هيلې سره يو ځای شوي يو او زموږ موخه يوازې ټولنيز خير او امنيت دی.

نيکولای په لوړ آواز وويل:

-هو کې ! په هرحال دا ټولنه يوه پټه او له رازه ډکه ټولنه ده. هره ټولنه چې رازمنه او ناسپړل شوي وي، هغه هرو مرو واک دښمنه وي او پر کومه ټولنه چې دښمني لاس بره وي، هغه له شره او سيالۍ نه پرته بل حاصل نه لري.

- ته څه واي ئ ؟ ايا په المان کې د توګيندبوند ، ډلې (د پوهې په نامه ډله په ۱۸۱۸ کال د ملی دود دستور د ژغورنې په هيله جوړه شوې وه)اروپا ونه ژوغورله. (لا هغه وخت چا دا زړه ونه شو کولای، فکر وکړي ، د اروپا ژغورنه د روسيې کار دی) ايا هغو شر رامنځ ته کړ ؟ د توګيندبوند ، ډله د پوهې او فضليت ډله وه چې شعارېې مينه او له يوبل سره مرسته کول دي. او دا هغه څه چې مسيح د صليب پر سر د هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښودنه کوله.

ناتاشا د خبرو په منځ کې کوټې ته راننوته او په خوښۍ یې خپل مېړه ته وکتل. د هغې خوښي د مېړه له خبرو نه وه، خو دغه خبرې د دې لپاره په زړه پورې نه وې، ځکه چې هغې ته دا خبرې خورا ساده بریښېدې او داسې یې ګڼله چې هغه په دې ټولو له پخوا راهیسې پوهېږي. (هغې ته دا خبرې ځکه ساده بریښېدې چې هغه د هغو له سرچینو نه خبره وه او دغه سرچینه د پېير ګوګل و). د هغې خوښي او لېوالتیا، د هغې جذبې له لیدو نه وه چې د خاوند پربشرې یې راخوریده.

پېیر تر نورو زیات، په خوښۍ او لېوالتیا هغه زلمیګوټې ته کتل چې نرۍ غاړه یې له پرانتي ګریوانه راوتلې وه.

د پېیر هرې خبرې، د هغه پر زړه اور لګاوه او له ډېر عصبیته به یې قلمي ښکې او نور هرڅه پر میز پراته شیان چې په لاس ورتلل، له خپل پام او ارادې نه پرته میده میده کول او ماتول یې.

- هسې چې ته یې تصور کوې، هېڅکله هغه شان نه و، الماني توګیند بوند، هغه شان وو چې زه یې وړاندیز کوم.

د دینیسوف لوړ او غوځ غږ واورېدل شو:

-ښه وروره ! دغه توګیند بوند، د هغه لپاره کالباسه (وچه غوښه) خواړه نه وو. زه په دې پوهېږم او نه پرې خبرې کوم، خو دا منم چې هرڅه کرکجن او خواشنه کوونکي دي. زه دې په دغه توګیند بوند، موګیند بوند، دې نه پوهېږم. که ریښتیا خبرې کوئ او له هرڅه نه ناراضه یاستئ. درځې پاڅون کوو او بس، که بغاوت کولای شي، زه د تاسې یم.

پېیر وموسېد، ناتاشې وخندل، خو نیکولای تندی لاپسې تریو کړی و او هڅه یې کوله پېیر ته داسې وښیي چې هېڅ ډول بدلون او

(c) ketabton.com: The Digital Library

کودتا ته اړتیا نه شته او هغه ګوابن چې دی د هغه په اړه غږېږي، هغه یوازې دده تصور دی. پېیر د هغه برخلاف خبرې کولې او علت یې دا و چې دده ذهني پیاوړتیا او لاملونه تر هغه زیات وو، نو ځکه نیکولای تصور کاوه دده پر وړاندې مات شوی دی. دی همدې حالت لا پسې په قهراوه، ځکه هغه د زړه له کومې نه کوم استدلال درلود او نه کوم قوي دلیل بلکې د خپل زړه د غږ له مخې یې ځان تر نورو پیاوړی ګاڼه.

هغه له خپل ځایه پاځېد، په عصبیت سره یې هڅه کوله خپل پیپ د خولې په کونج کې ټینګ کړي، خو په پای کې یې هغه لرې وارتېږه، او وې ویل:

- پوهېږم یو څه درته وو ایم، خو درته ثابتولي یې نه شم. ته پوهېږې چې زما هرڅه خراب دي او هرڅه به راوپرزېږي، خو زه یې داسې نه وینم. ته وایې چې قسم خوړل یو شرط دی، زما خبره به تا ته دا وي:

- ته پوهېږې چې ته زما خورا نېږدې ملګری یې، خو همدا چې تاسې خپله پټه ټولنه جوړه کړې ده، تاسې به له حکومت سره یا ملګرتیا او یا دښمني کوي، خو زما یوازینۍ دنده داده چې حکومت که هرڅنګه وي، اطاعت یې وکړم. که اراکچییوف ماته همدا اوس قومانده راکړي چې پر تاسو یرغل وکړم، بې له ځنډه او بې له شکه دغه کار کوم. بیا چې ته هر قضاوت چې کوي، کوه یې.

تر دې خبرو وروسته یوه ژوره چوپتیا خوره شوه، خو ناتاشا تر ټولو لومړي دغه چوپتیا ماته کړه او دخاوند په ملاتړ کې یې پر وروړور ودانګل.

دغه ملاتړ کمزوری او زورونکی، خو بیا هم د هغې ارمان پوره کړ. خبرې اترې بیا پوره شوې، خو د نیکولای د وروستیو خبرو په په شان زورونکې نه وې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې ټول ماښامنۍ ته پاڅېدل ، نیکولای بالکونسکي، پېیر ته ورنږدې شو ، په الوتي رنګ او ځلېدونکو سترګو یې وپوښتل:

- کاکا پېیره !... تاسې... نه، نه که پلار مې ژوندی وای، دغه خبرې چې تاسې یې کوئ، هغه به د رسره منلې وای ؟ پېیر ناڅاپه په دې پوه شو چې ، ددغو خبرو په لړ کې ، ددغه ماشوم په ذهن کې، یو ځانګړی، ناپېیلی، کړکیچن او قوي احساس راپاریدلی ، نوځکه یې خپلې ټولې کړې خبرې ورپه یاد کړې. دی له دې نه پښېمانه شو چې ده ولې به کوټه کې د هغه د پاتې کېدو او دده ددغو خبرو د اورېدو لامل شوې و ، خو په هرحال ده باید هغه ته ځواب ویلای وای. هغه زړه نا زړه ځواب ورکړ:

- زه فکر کوم چې، هو..

دا یې وویل او له کوټې نه ووت.

هغه سر ټیټ کړ او داسې وبرېښېده چې د لومړي ځل لپاره یې په دې سر خلاص شو چې پرمیز یې څه ورانۍ ویجاړې جوړې کړې دي. خوا یې شنه شوه ، نیکولای ته ورنږدې شو او هغه ته یې هغه ښکه (د هغه وخت قلم) او مشوانۍ وروښودل ، چې ده ناخبره ټوټه ټوټه کړي وو ، وروښودل او وې ویل:

-کاکا جانه ما به وبښئ، ګوره ما څه کړي دي، خو داسې نه و ، هېڅ خبر شوی نه یم.

-نیکولای چې د ښکو او سرغوچ ټوټې یې تر میز لاندې اچولې وې ، له قهره وربړېدید او وې وویل:

-ښه ده ، ښه ده.

هغه چې په سختۍ د خپل غضب او قهر مخه نیوله، له هغه مخ واړاوه او وې ویل:

- ته باید اصلا دلته پاتې نه وای.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۵

د ماښامنۍ په وخت کې نور د سیاست او ټولنو په اړه خبرې نه کېدې او ټولې مرکې او خبرې اترې د دینیسوف لپاره د۱۸۱۲ کال د ښو خاطرو او یادونو د رایادولو پلو ته لاړې. پېیر په خورا خوښۍ او لېوالتیا په هغو کې ګډون وکړ او خپل خپلوان په خورا خوښۍ او خوشالۍ سره بېل شول.

تر ماښامنۍ وروسته چې کله نیکولای ، د کار په دفتر کې جامې بدلې کړې وې، د خپلو اداري چارو چلوونکي ته چې لا تر اوسه ده ته سترګه په لاره پاتې و ، د اړتیا وړ سپارښتنې وکړې، د خوب په کالیو کې د خوب کوټې ته راغي، وې لیدل چې ښځه یې د میز تر شا په لیکنه لګیا ده.

نیکولای ، وپوښتل:

-ماریا ته څه لیکې ؟

ګرافینه ماریا تکه سره واوښته. هغه له دې ډاریده چې د دې په لیکنې به د هغې د مېړه سرخلاص نه شي او له ده به خفه شي.

هغې که له یو پلوه غوښتل، خپله لیکنه مېړه نه پټه کړي، نو له بله پلوه په دې خوشاله وه چې هغه د دې لیکنه ولیدله...

خپله د خاطرو شنو بخونه کتابچه یې چې په څرګند او غټو ټکو لیکل شوې وه، هغه ته ورکړه او وې ویل:

-نیکولایه ! دا زما د ورځنیو خاطرو کتابچه ده.

نیکولای د خاطرو کتابچه را واخیسته او په داسې یوه ژبه چې د ملنډو نښې په کې څرګندې وې، وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-د ورځنیو خاطرو کتابچه ؟

خاطرې په فرانسوي لیکل شوې وې.

((نن د اکتوبر په څلورمه چې کله د دوی مشر زوی اندرې له خوبه راویښ شو ، نه یې غوښتل کالای واغوندي. پېغلې لونیز زما څارنه کوله. هغه ناز کاوه او ډغرې یې وهلې. ما د ګواښ هڅه وکړه ، هغه مې په خپل حال پرېښود او دنورو ماشومانو په راویښولو او پاڅولو لګیا شوم. ما هغه ته وویل چې راته ګران نه یې، هغه ډېر وخت ګواکې حیران پاتې او چپ شو ، بیا یې په یوه کمیس کې زما خواته راودانګل او داسې سلګۍ یې وهلې چې تر ډېرو پورې ما نه شو کولای هغه په کرار کړم. داسې برېښېده چې تر هرڅه نه زیات هغه له دې امله په عذاب و چې زه یې په قهر کړې یم. ماښام مې چې کله هغه ته د هغه کاغذونه ورکړل، بیا یې زما په غاړه کې لاسونه راواچول، هغه بیا په داسې حال کې چې ښکلو مې، زاز زار یې ژړل. له هغه سره په مهربانۍ او خواخوږۍ هرڅه کېدای شي)).

نیکولای وپوښتل:

-دا د څه شي کاغذونه دي ؟

-ما په دې پیل کړی ، نو د ماشومانو د ورځېنیو پېښو په اړه ځېنې یادښتونه لیکم. دا یادښتونه ښیي چې هغه د ورځو په اوږدو کې څه کوي.

نیکولای چې سترګې یې ځلېدې کتابچې ته کتل. د هغې کتابچې پاڼې یې واړولې، راواړولې او ماته یې څه ولوستل. د خاطرو په دغې کتابچې کې دماشومانو د ژوند ټول هغه څه راغلي و چې مور ته یې خورا په زړه پورې برېښېدل. د هغوی ټولیز خلق او خوی او یا د هغوی د روزنې او پالنې د لارو چارو او کړو وړو په اړه ټولې چارې. دغه ټکي که

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه هم خورا ساده او بې اهمیته بریښېدل خو کله چې هغه دلومړي ځل لپاره هغه ولوستل، هغه نه مور او نه پلار ته، یوه ته هم داسې ساده نه بریښېدل.

د اکتوبر د پنځمې ورځې دچارو او پېښو په اړه داسې لیکل شوي و:

((میتیا پر میز شوخي کوله. پلار جان وویل چې هغه ته پتیرې ور نه کړي، هغه ته چا پتیرې ور نه کړې، خو تر هغه پورې چې نورو هغه پتیرې خوړې ، هغه په خورا رخه او افسوس هغو ته رډ رډ کتل، زه داسې فکر کوم چې د خوږو له خوړلو نه د چا بې برخې کول ، یوازې بخیلي لاپسې پالي. زه باید نیکولای ته ووایم)).

نیکولای د خاطرو کتابچه کېښوده او خپلې ښځې ته یې کتل، په ځلېدونکو سترګو او پوښتنیز غلچک یې (په دې معنی چې دا یادښتونه مني او که یې نه مني)هغې ته کتل، خو به دې کې هېڅ شک نه و چې نیکولای نه یوازې د خپلې ښځې دغه کار مانه بلکې هغه د خپلې ښځې له دې کاره هک پک و.

نیکولای فکر کاوه او په زړه کې یې ویل:

-ګوندې دا به ښه نه وي چې په داسې نیوکو هر څه وڅارل شي او یا خو کېدای شي چور دغه کار ښه نه وي، خو دغې پرله پسې ځیرکتیا او نه ستړي کېدونکو هڅو چې موخه یې د ماشومانو اخلاقي روزنه او پالنه وه، هغه خوښ او حیران کړی و...

هغه په دې ویاړیده چې ښځه یې داسې هوښیاره ځیرکه ده. دی په دې ښه پوهېده چې دی په روحاني نړۍ کې د ښځې په وړاندې په هېڅ شمار دی، خو هغه په دې خوشاله و چې ښځه یې له خپل ټول روحي ټوان سره نه یوازې ده پورې اړه لري بلکې د هغه یوه برخه ده.

هغه په برنده او معنی لرونکي بڼه وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-ګرانې ډېره ډېره يې تابيدوم.

له لرې چوپتيا نه وروسته يې وويل:

-زما ننني کړه وړه هومره ښه نه و. ته په دفتر کې نه وې، زما له پېښير سره څه شور او ناندرۍ شوې. زما خبرې خورا ترخې شوې، د پرې ترخې. هغه لکه ماشوم داسې دی. زه نه پوهېږم که ناتاشا نه وي چې هغه يې داسې راټينګ کړی دی، څه به پرې راغلي وای. ته يې تصور کولی شې چې هغه د څه لپاره پترزبورګ ته تللی و ؟... هغه هلته تللی و چې..

ګرافينې ماريا وويل:

-هو کې ! پوهېږم د څه لپاره ؟ ماته ناتاشې ويلي و.

نيکولای چې هسې د هغې پېښو په ياديدو په قهر شوی و، دوام ورکړ:

-هغه غواړی ماته قناعت راکړي چې د هرصادق سړي دنده په دې کې ده چې د حکومت په وړاندې د سيالۍ او مخالفت غبرګ پورته کړي او خپله دنده او قسم.. کاشکې ته وای، هم دينيسوف او هم ناتاشا... دا ناتاشا ګورې، دا خو د خندا وړنجلۍ ده. هغې پېښير چور تر قوماندې لاندې راوستي ، خو بيا دا کوم خپل نظر نه لري. کله چې د خبرو وخت شي، خپله يوه خبره هم نه لري او هر څه چې وايي د هغه خبرې تکراروي.

نيکولای چې دنورو په اړه له خپلو خپلوانو سره د قضاوت په وخت کې په خپل اند ټينګار کاوه او نه ايليدونکی و. دايې هېرول ، هغه خبرې چې دی يې دناتاشا او د هغې د مېړه د اړيکو په اړه کوي. دده او د ښځې تر منځه اړيکي هم همداسې و. ګرافينې ماريا وويل:

- هو ، زما دې خبرې ته پام شوی دی.

- کله چې ما هغه ته دا وويل چې دنده او د وفادارۍ لوړه ترهر څه لوړ دي. خدای خبر دی چې هغه د څه شي په ثابتولو پيل وکړ. حيف،

(c) ketabton.com: The Digital Library

حیف چې ته خو وای، خو که وای څه به دې ویلي وای ؟

- زما په اند ته چور برحقه یې ، ما هم ناتاشې ته همداسې وویل. پېبیر وایي چې ټول زورېږي، عذاب باسي او بې لارې کېږي. او زموږ دنده داده چې له خپلو خپلوانو سره مرسته وکړو.

ګرافینې ماریا وویل:

-البته هغه برحقه دی، خو هغه دا هېروي چې د خپلو خپلوانو په وړاندې نورې دندې هم لرو. هغه دندې چې خپله خدای موږ ته د هغو سپارښتنه کوي، هغه داده چې موږ ځان ګوابښ ته سپارلی شو ، خو ماشومان باید وژغورل شي.

نیکولای وویل:

- هو ، هو ، همداسې ده. نیکولای په رښتیا تصور کاوه چې همداسې یې ویلي دي. هغوی ټولو په خپلو خبرو ټینګار کاوه، د هغوی ټولې خبرې له خپلو همنوعانو سره مینه او لېوالتیا او دحضرت مسیح د لارښوونو په اړه وې. او دا خبرې ټولې د کمکي نیکولای په مخ کې کېدې، هغه راغلی و ، زما پر میز ناست او هرڅه چې په لاس ورتلل، ماتول یې.

ګرافینې ماریا وویل:

-آخ، پوهېږې نیکولایه ! زه زیاتره وخت د نیکولای جان له امله په عذابه یم. دا داسې عجیب هلک دی. زه ډارېږم چې زه به په خپلو ماشومانو دومره اخته شم چې هغه رانه هېر شي. موږ ټول ماشومان او خپلوان لرو. هغه هېڅوک نه لري او یوازې له ځانسره لګیا وي.

نیکولای وویل:

- خو زه درته وایم چې د هغه له امله ته باید ځان ملامت نه کړې. هر هغه څه چې یوه مهربانه او خواخوږه مورېې د خپلو ماشومانو لپاره

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولای شي، تا د هغه لپاره کړي او کوي يې. او ته په دې پوهېږې چې زه په دې ډېر خوشالېږم. هغه خورا ښه هلک دی. هغه نن داسې د پېير خبرو ته غوږ نيولي و چې چور يې ځان هېر کړي و، ته يې تصور کولای شي چې نن موږ ماښامنی ته روان وو چې ګورو هغه داسې په ځان کې ډوب دی چې پر ميز پراته شيان يې، ناخبره ميده ميده کړي وو، هغه خپله هم په دې اقرار وکړ. ما هېڅکله نه دی ليدلی چې هغه دې دروغ ووايي.

نيکولای تکرار کړه:

- خورا ښه هلک، خورا ښه هلک دی!

که څه هم هغه يې د زړه په تل کې نه خوښيده، خوبيا هم نيکولای غوښتل ووايي چې هغه ښه هلک دی.

ګرافينې واريا وويل:

- خو خپله مور خپله مور وي. هېڅوک نه شي کولای د ماشوم د مور ځای ونيسي. ما تل په دې اړه فکر کاوه چې دا دده لپاره يوه لويه نيمګړتيا او ما ډېره زوروي. هغه بې ساری هلک دی او زه پر هغه ډېر ډارېږم. هغه سخت انډيوالانو ته اړتيا لري.

نيکولای وويل:

- نو چې داسې ده،

سږکال اوړی به هغه د يو څه مودې لپاره پترزبورګ ته واستوو.

هغه بيا هغو خبرو ته راستون شو، چې په دفتر کې بې له پېير سره کړې دي. داسې برېښېده چې دغو خبرو دی ډېر زوراوه، هغه دوام ورکړ:

-هوکې! پېير تل سودايي و او همداسې سودايي پاتې دی، خو زما يې په دې ټولو خبرو څه؟ زما يې څه چې ارکچييوف ښه سړی نه دی، زما يې څه چې ما واده کړی دی او پرما ډېر پورونو پاتې و، زما يې څه

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې پوروړي به ما بندي کړي، زما يې څه چې د مور مې په دې ټولو خبرو سر نه خلاصيده ؟ او تر دې سربيره، ته، ماشومان دې او د ځمکو کار او بار، ايا زه د ځان د خوند لپاره له سهاره تر ماښامه کار نه کوم ؟ دا خوا هغه خوا منډې نه وهم. نه، نه زه پوهېږم چې بايد کار وکړم چې مور مې آرامه وي، ستا پورونه پرې کوم او هڅه مې داده چې ماشومان هسې خوار پاتې نه شي، لکه زه چې وم.

ګرافينې ماريا غوښتل هغه ته ووايي چې انسان يوازې په ډوډۍ نه مړېږي او پزي د مالي چارو اغيز ته خورا پاملرنه لري، خو هغه په دې پوهېده چې ددې خبرو کولو ورتيا نه لري او بايد ونه ويل شي ، هغه يوازې د هغه لاس را ونيو او ښکل يې کړ. هغه د ښځې دا کار د خپلو خبرو او اند ېښنو تاييد وګاڼه او تريو څو شېبو نه وروسته يې په لوړ آواز خپلو څرګندونو ته دوام ورکړ او وې ويل:

- ته پوهېږې ماريا ! نن ايليه ميتروفانوويچ د دوی د اداري چارو مشر و ، هغه د تامبوف له کلي راغلی او وايي چې ددوی ځنګل اوس په اتيا زره غواړي. نيکولای چې پر خبرې يې د خوښۍ او هيجان نښې راخورې وې، ويل يې چې ډېر ژر به د اترادنايا د سيمې جايدادونو بېرته واخلي. هغه وويل:

- تر لسو کلو وروسته به زه وکولای شم ، ماشومانو ته په لسګونو زره پرېږدم او د دوی ژوند به خورا ښه شي.

ګرافينه ماريا مېړه ته غوږ غوږ وه او په ټولو هغو خبرو چې دې ته يې کولې پوهېده . هغه په دې پوهېدله چې کله به هغه په لوړه خبرې کولې، دې نه به يې پوښتل چې دا پوه شوې چې څه يې ويلي دي او که پوه نه شو چې دده د خبرو په وخت کې د هغې پام بلې خواته و ، ډېره به خوابدې کېده ، سره له هغه چې ګرافينې دده له خبرو او دده له چارو

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره هېڅکله لېوالتیا نه لرله، خوبیا یې هم هڅه کوله چې د مېړه په خبرو پوه شي. هغې، هغه ته کتل، هوکې، هغې، هغه ته کتل، خو په خیال او احساس کې بل ځای و. هغه د غه سړی سره یوه نه ایلیدونکې او تانده مینه لرله. هغه په دې پوهېده چې مېړه به یې هېڅکله د دې دغه احساس، احساس نه کړي. او له همدې امله یې هم، له هغه سره مینه زیاتېده او په سودا بدلیده... هغې د خپل وراره په اړه فکر کاوه، خپل ماشومان یې هم وریادیده. هغه خپل وراره له خپلو ماشومانو سره نه پرتله کاوه، هغه به، د هغه په اړه له خپل احساسه تېریده، او په خورا خواشینۍ به په دې پوهه شوه چې د نیکولای جان په اړه یې احساس هسې چې ښایي نه دی. او له دې امله په رښتیا خفه کېده.

کله به یې داسې فکر کاوه چې د احساس دغه توپیر د عمر، د دوی د عمر توپیر دی. هغې ځان د هغې په وړاندې ملامت ګاڼه او په خپل زړه کې به یې ژبه وکړه چې ځان اصلاح کړي او دغه ناشوني کار به ترسره کوي. او په دې ژوند کې به خپل مېړه، ماشومانو، نیکولای او ټول خپلوان، د هغې مینې له برکته چې له حضرت مسیح سره یې لري، ورته ګران واوسي. د ګرافینې ماریا روح تل د بې پایتوب، ابدیتوب او لوړتیا پلو هڅه لرله او له همدې امله یې هېڅکله آرامي نه لرله، خو د هغې په څېره کې د ځاني او پټ روحي عذاب نښې له ورایه ځرګندې وې.. نیکولای، هغې ته کتل او هغه به فکر کاوه:

-لویه خدایه! زه چې د هغې بشرې ته ګورم، هغه به ډېر ژر مړه شي، موږ به څنګه کوو؟ هغه د شمایلو په وړاندې ودرید او ماښامنۍ لمانځنه یې پیل کړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲

ناتاشا به چې کله له خپل خاوند سره يوازې پاتې شوله، هغوى دواړه به داسې خبرې کولې لکه تل يې چې ښځه له مېړه سره کوي. دا خبرې، په بې ساري تو ګه سپينې، يو بل ته د مفاهيمو په چټکو لېږدولو، هغه هم په داسې ډول چې له هېڅ ډول منطق سره به جوړې نه وې. له قضاوت او پام نيولو پرته او په پوره ډول په خپلې ځانګړې بڼه، ناتاشا له مېړه سره په دې ډول خبرو کولو کې تر هغې کچې روږدې شوې وه. که د خپلو اند ښنو د څرګندولو لپاره بې منطقي او دوديزه بڼه غوره کړې واى، دغه حالت به داسې ښودنه کوله، چې ګواکې له پېښې سره يې او به خړې شوې دي. هغه به ددوى.

هرځل به چې پېښېر، هڅه کوله د خپلو خبرو او اند ښنو د ثابتولو لپاره په آرامه کومه دليل راوړې او يا به چې کله خپله ناتاشې د هغه لاره ارامه غوره او هغه ته به يې غاړه کېښوده، د هغه کړه به يې خپله ببلګه کړه. په دې به پوهېده چې خبره هرو مرو ورانۍ او نانـدرېو ته رسېږي.

له هماغې شېبې چې هغوى يوازې پاتې شول، ناتاشې چې سترګې يې له خوښۍ او نيکمرغۍ نه ځلېدلې په کراره هغه ته ورنږدې شوه، خو ناڅاپه يې په تلوار د هغه سر نه لاسونه تاو کړل، پر خپل ټټر يې راکېښکود او وې ويل:

- اوس ټول، ټول زما يې، له مانه چېرې تلاى نه شي. له همدې شېبې نه دا خبرې اترې، هغه خبرې اترې وې چې له هېڅ منطق سره جوړې نه وې. هغوى هممهالـه دبېلابېلو موضـوعاتو پـه هکلـه خبـرې کـولې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دبېلابېلو موضوعاتو په هکله ددوی هممهاله خبرې، نه يوازې د دوی د څرګندېدو خندا نه کېدې بلکې دا ددې نښه وه چې په بشپړه توګه، د دوی ديو بل په خبرو سره پوهېږي.

هماغه شان چې په خوب ليدو کې، دخوب ليدو له احساسه پرته، هر څه بې معنی او ضد او نقيض وي، ددغو دوو کسانو په کړو کې هم د منطق د ټولو اصول ضد، دهرڅه په ډاګه کول او څرګندول نه د دوی خبرو، بلکې هغه څه کاوه چې د دوی دا احساس سرچينه يې جوړوله.

ناتاشې د خپل ورور دژوند او د هغه د کړو وړو په اړه غږېدله، هغه په دې اړه چې د مېړه دمسافری په وخت کې څومره زوريدلې او ژوند له خپل خاونده پرته څومره بې معنی، او په دې اړه چې ماريا ورځ تر ورځ لا ورته ګرانېږي او هغه په رښتيا له روحي پلوه تر دې (ناتاشې) غوره ده، خبرې کولې. ناتاشا په دې خبرو سره د زړه له کومې دا منله چې ترڅانه دماريا په غوره والي پوهېږي، خو له دې سره هممهاله له پېښيره غوښتل چې دا تر ماريا او تر بلې هرې ښځې غوره وګڼي. هغې پر دغې خبرې چې ځان يې تر نورو غوره ګاڼه، بيا بيا ټينګار کاوه، په تيره بيا دپترزبورګ تر سفره وروسته چې هغه نورې ښځې هم ليدلې وې، هغې پر خپل ښه والي لا ډېره غږېده.

پېير دناتاشې دخبرو په ځواب کې ويل چې څنګه دپترزبورګ په مېلمستياوو او بنډارونو کې، دده ګډون او هلته له ښځو، سره دده ليدنې څومره دده له زغمه وتلې او ګرانه وه.

هغه ويل:

- له ښځو سره مې چور خبرې کول هېر کړي دي. له هغوی سره خبرې راته غمرلې بربښي، په تيره بيا چې زه خو په کارونو پسې ډېر سرګردانه وم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناتاشې په ځير ځير هغه ته کتل. خپلو خبرو ته يې دوام ورکړ او وې ويل:

- ماريا ، ماريا دښکلا يوه نښه ده. تصور نه شي کولای چې هغه څنګه دماشومانو په حال او خبرو پوهېږي. هغه ګواکې يوازې د هغو دزړه تلويني. د ساري په توګه همدا پرون ماښام چې ميتينکا نازونه پيل کړل.. . پيير ورغبرګه کړل:

-آخ ! چې څومره هغه خپل پلار ته ورته ده.

ناتاشا سمدلاسه په دې پوه شوه چې پيير ولې د ميتينکا او نيکولای ورته والي ته اشاره وکړه. له خپل اوښي (نيکولای دناتاشې ورور) سره دخبرو اترو ياد ورته خوراګران و او غوښتل يې په دې اړه دناتاشې خوښه وغواړي.

هغې وويل:

- هوکې ، نيکولای دا نيمګړتيا لري، که يوخبره د ټولو خوښه نه وي، دی هم له هغې خبرې سره مخالفت څرګندوی. زه ډېر ښه پوهېږم چې ستا په ځانګړي توګه دغه شان چارې ځکه خوښېږي چې دځان څرګندونې لپاره يوه لاره پرانيزي، دا کټ مټ د پيير خبرې وې.

پييروويل:

- نه، دا سې نه ده. د نيکولای لپاره فکر کول او دلايل راوړل يوازې د وخت تيرولو وسيله ده. د ساري په توګه هغه ځان ته يو کتابتون جوړ کړی او دا سې يوه لاره يې غوره کړې چې تر هغه پورې چې اخېستل شوی کتاب ټول و نه لولي بل نوی کتاب نه اخلي. هغه و موسېد او زياته يې کړه:

-هم سيمسوند وي، هم ژان ژاک روسو او هم مونتسکوي. خو ددې لپاره چې خپله وينا لږ نرمه کړي ، زياته يې کړه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-خو ته پوهېږئ چې هغه څنګه ماته..

خو ناتاشا، هغه ته د خپل دې احساس دښودلو لپاره چې نه، دا سې نه ښايي، ورزياته کړه:

- ته نو داسې فکر کوې چې د هغه لپاره فکر کول، هسې دوخت تيرولو وسيله ده...

- حال دا چې زما لپاره دا نور هرڅه دتفريح او وخت تيرولو وسيله دي. زه په ټوله هغه موده کې چې په پترزبورګ کې وم، ګواکې خوب مې ليده. کله چې مې ذهن په څه اخته وي، نور ټول څه ماته دتفريح وسيله وي...

ناتاشې وويل:

-آخ! ارمان، ارمان! ارمان چې ما ونه ليدل چې تا له ماشومانو سره څنګه ستړې مشې وکړه، له هغو نه کوم يو تر ټولو نه زيات ستا په ليدو خوشاله شو؟ هرو مرو ليزا؟

پيير وويل:

- هو.

او د هغه څه ويلو ته يې چې په خيال کې يې تيريدل، دوام ورکړ:

-نيکولای وايي چې موږ بايد په دې موضوع فکر ونه کړو، خو زه نه شم کولای فکر، ونه کړم. هو، دا درته وايم چې (زه تا ته کولي شم ووايم) ما داسې احساس کړه چې بې له تانه په پترزبورګ کې هرڅه نړيدلي و او هرچا هرڅه خپل پلو کشول. ما ټېرته ټول سره يو کړل، دا ځکه چې زما فکر خورا ساده او روښانه دی. وينې! زه نه وايم چې د دې او هغه په وړاندې ودريږو، ځکه کېدای شي تيروزو. زه وايم ټول هغه کسان چې خيرغوښتونکي دي، بايد ټول يو موټي شي، ټول ديوې جنډې، دخير او برکت ترجنډې لاندې راټول شي. ګوره! هغه سردار سړګي، هم ښه او

(c) ketabton.com: The Digital Library

هوښيار سړی دی.

ناتاشې په دې کې هېڅ شک نه لاره چې د پيير فکر خورا لوړ فکر دی، خو هغه يوه څه ډېره نا آراموله او هغه دا چې پيير د دې خاوند و.

هغې ويل:

- ايا په رښتيا ټولنې ته دغه شان غوره او اغيزمن سړی، د دې مېړه دی ؟ دا څنګه دا سې کېدای شي ؟ هغې غوښتل، د خپلې دغې اند ښنې په اړه له هغه سره وغږېږي. هغې فکر کاوه: هغه خلک څوک دي ؟ هغه څوک دي چې په دې پوه شوي دي، او په رښتيا يې دا پريکړه کړې ده چې ، هغه تر ټولو هوښيار دی ؟

په دغو خيالونو کې به هغه ډوبه او د هغو کسانو نومونه به يې له ځانسره شمېرل چې پيير ته يې خورا درناوي کاوه، د هغه له خبرو داسې څرګندېده چې هغه ته پلاتون کراتايوف تر بل هر چا نه ګران او زيات درناوی يې ورته کاوه.

هغې وويل:

-ته پوهېږئ زه اوس د څه په اړه فکر کوم ؟. پلاتون کراتايوف په اړه، څنګه ؟ ته څنګه فکر کوي، هغه به اوس ستا دغه کړه وړه تاييد کړي وای ؟

هغه وويل:

-پلاتون کراتايوف ؟

هغه په فکر کې لاړ او هڅه يې وکړه د زړه له کومې تصور وکړ چې، که په رښتيا اوس پلاتون کراتايوف ژوندی وای. دده د خبرو په اړه به يې څه فکر کاوه.

هغه زياته کړه:

- د هغه به په دې خبرو سر نه خلاصيده او يا کېدای شي، هو..

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناتاشې وويل:

- دلېونو په شان درسره مينه لرم، دلېونو، دلېونو !

پيير په چرت کې لاړ او وې ويل:

- نه، هغه به زما کره وړه نه منل.

هغه لږ څه فکر وکړ او وې ويل:

- خو زموږ کورنی ژوند به يې خوښ شوی وای. هغه په هرڅه کې ځيرکتيا، نيکمرغي او آرامي ليدله او ما به اوس په وياړ هغه ته زموږ ګډ ژوند ورښودلای وای. ، ته څه وايي، بېلتون، ته به باور ونه کړې چې زه تر بېلتونه وروسته ستا په وړاندې څه ځانګړې مينه احساسوم.

ناتاشې پيل وکړ:

-ښه نور څه ؟

- نه، نه، زما موخه دغه نه وه. له تاسره به زما مينه هېڅکله کمه نه شي. له تاسره زما تر مينې بله ستره مينه نه شته، دا بل څه شي دي، خو خبره په دې کې ده...

هغه خپله خبره پای ته ونه رسوله، ځکه د هغوی سترګې سره ولګېدلې او نورې ټولې خبرې يې سترګو سره وکړې.

ناتاشې ناڅاپه وويل:

- دا څه اپلتې غږوې، وايي چې د عسلو مياشت او د ژوند تر ټولو خوارېږه وختونه، په رښتيا اپلتې دي. برعکس اوس، تر ټولو ښه وختونه دي، خو په دې شرط چې کاشکې ته چېرې نه تلای. ستا ياد بېږي چې څه سپکې سپورې به مو ويلې ؟ او تل به زه ملامته وم. تل، تل به مو په کوم څه ناندرۍ کولې. واله که خو مې سم ياد بېږي.

ببير په موسکا وويل:

-هر څه په يوه خبره کې و، اخ..

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناتاشې پرې چغې کړل:

-مه وايه، اوس يې زغم نه لرم.

د کرکې يوه سره ځلا يې پر سترګو راخوره او هغه چپه شوه.

تر لږ ځنډه وروسته يې ورزياته کړه:

- تا هغه وليدله ؟

- نه، هو. که ليدلې مې واى، پېژندلې به مې نه واى.

ناتاشا چې ګواکې هڅه يې کوله، د دوى ترمنځ پر خواخوږى راخپرې شوې ځپې لرې کړي، وويل:

- آخ ! ته پوهېږې ! کله چې د کار په دفتر کې غږېدې، در ته کتل مې، داسې مې زوييک (هغوى خپل زوى داسې ياداه) هوکې داسې مې زوې ته ورته يې، لکه يوه منه چې دوه ټوټې کړې. واى، نور نو بايد هغه ته ورشم. هغه ته ورشم، خو زړه مې اصلا نه غواړي چې ستا له څنګه لرې شم. هغه دواړه چپ پاتې شول. اوبيا ناڅاپه دواړه هم مهاله يوبل ته مخونه سره واړول او د څه شي په اړه يې خبرې پيل کړې. پېير په ډاډ من او شور، خو ناتاشې په ارامې او نيکمرغې موسکا سره پيل وکړ. د دواړو د غږېدا په ټکريدو سره ، دواړه ددې لپاره چپ شول چې يوبل ته د غږېدا وخت ورکړي.

- نه، نه، تاڅه وويل ؟ ووايه، ووايه.

ناتاشې وويل:

نه، نه، ته بيا وايې، ماهسې اپلتې غږولې. ته يې ووايه،

پېير هغه څه وويل چې پيل کړې وو. دا د هغه له ډاډ او غرور نه ډکو برېو په هکله خبرې وې چې په پترزبورګ کې يې په برخه شوې وو. هغه ته په داسې شېبه کې داسې برېښېده چې ده ته ، هغه دنده ورپه غاړه شوې ده چې ټول روسي ملت او د ټولنې نړيوالې ټولنې تګ لورې ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوی روح وروبښي.

- ما غوښتل وو وایم چې ، ټول هغه افکار چې ستري پایلې لري، ټول ساده وي. زه تل په دې اړه فکر کوم، که بې لارې او فاسد خلک کولای شي، په خپل منځ کې تل یو لاس وي او یو قوت جوړوي ، ښه او پاک خلک هم باید یو ازې دې ته ورته یو قوت شي، وینې ؟ څنګه ساده دي.

-هو کې !

- تا څه ویل ؟

ما هسې اپلتې غږولې.

- نه، په هرحال، څه خو دې ویل.

ناتاشې چې لا پسې وغوړیده، په موسکا یې وویل:

- نه، نه ما خو درته وویل هسې، اپلتې. ماغوښتل چې د پیتیا په اړه درته وو ایم...

هغه په موسکا شو ، سترګې یې پټې کړې، ځان یې ما پوره ونښلاوه. رښتیا وایم ، هغه غوښتل ځان پټ کړي. پوهېږئ، هغه څومره نازولی دی. بیا یې چغې کړې:

-لاړم، دخدای په امان.

او له کوټې ووت.

په دې وخت کې، هلته په لاندني پوړ کې، د اندرې بالکوسکي په کوټه کې شمعه لګېدله. (هلک له تیارې بېریده او چا ددغې نیمګړتیا چاره نه شوه کولای)روزونکي دوسال، عادت لاره دخوب په وخت کې یې سر لوړ وي. هغه به څلور بالښتونه ترسرلاندې کېښودل. د هغه له رومي (اوږدې- یعنی د روم د خلکو د پزې په شان)پزې به دخرهاري منظم آواز راوت. نیکولای جان چې همدا شېبه راویښ شوی و. سترګې یې برندې، وتلې او په سړو خولو کې په خپله بړستنه کې ناست و. خپلې

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخې تـه يـې کتـل. هغـه کـوم وحشـتناک خـوب ليـدلی او هماغـه خـوب راوېښ کړی و. هغه په خوب کې ځـان او ېيېر ليـدلي وو . هغـه ليـدلي وو چې د دواړوو خولۍ پر سر دي. هغه شان خولۍ چې د پلوتارخ په کتاب کې انځور شوې وې. دی او کاکا پېير، ديوه سترپوځ مخې تـه روان وو. دا پـوځ هغـه سـپينې ريښـکۍ وې چې فضـا يـې ډکـه کړې وه. د غـه ځـه، دغهو، هغـو تـارونو تـه ورتـه دي چې د منـې پـه هوا کې خـورې او ځپـې وهي او دوسال د حضرت مسيح د مزيو (تارونو)پـه نامـه يـادول. تـر هغـه وړاندې د وياړ ښاپېرۍ وه. د همدې ريښکيو او مزو په شان، خو پـه دې توپير چې دا لړ سوروړې وې. هغوی، دی او پېير پـه کـرار کـرار، خپلـې موخې ته رسېدل، خو ناڅاپـه پـه هغـې ريښـکۍ چې دوی يـې خوځول، سستې راغله او پر هغې وړاندې تنګ ګران شو. او کاکـانيکولای ايلـيچ پـه تريو تندي او ګوابنمنه بڼه د دوی په وړاندې ودريد. هغه مـاتو شـويو بڼکو او سرغوچ شويو بڼکو ته اشاره وکړه او وې ويل:

-دا تـاسو مـاتې کړې دي ؟ زه له تاسو سره مينه لـرم، خـو ارکچييـوف ماته سپارښتنه کـړې ده چې ستاسو هريـو چې لـومړی پـه مخـه راشـئ، ووژنم. نيکولای جان پېير ته مخ ورواړاوه ، خو پـېير نـور نـه و. پـلار يـې و، سردار انـدرې. هغـه کومـه ځـانګړې د ليـدو بڼـه نـه لرلـه، خـو هلتـه و. نيکولای جان چې هغه ولـيد ، داسې يـې و انګېرلـه چې د مينـې لـه زوره ناتوان شوی دی. هغه دناتوانۍ احساس کاوه او داسې يې انګېرلـه چې په ځان کې يې اډوکي پاتې نه دي او اوبه شوي دي. پـلار هغـه نـازاوه او زړه يې پرې خوږيده، خو کاکـا نيکـولای ايلـيچ همداسې د دوی خـواتـه کرار کرار ورنېږدې کېده، نور يې نو نيکولای راونيـو او هغـه و چې دی له خوبه راويښ شو.

هغه له ځانسره وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-پلار مې، پلار مې !(که څه هم په کورکې د سردار اندرې دوه تصویرونه وو، خو نیکولای جان په ټول او ورځني ژوند کې هېڅکله په انساني بشرو کې د دې تصور نه شو، کړی). پلار مې راسره و او زه یې نازولم. هغه زما هر څه منل او د کاکا پېیر کړه وړه یې هم ښه ګڼل. هغه چې هرڅه وواییي، زه به هماغه شان کوم، موڅوي سخیولي، خپل لاس سوځي، خو ولې زما په ژوند کې داسې څه نه پېښېږي؟ زه پوهېږم هغوی غواړي چې زه زده کړې وکړم. زه به زده کړې وکړم، خو یوه ورځ نه یوه ورځ به زده کړې پرېږدم او کارته به مخه کړم، زه له خدایه یوه هیله لرم او هغه دا چې زه دې هغه شان شم، لکه د پلوتارک د کتاب اتلان چې وو. زه به هم د هغوی په شان واوسم. زه به د هغوی په شان مېړانه کوم، تر هغو نه په غوره توګه. ټول به له ما خبر شي او ټولو ته به ګران واوسم. زما چارو ته به ټول حیران وي او هغوی به د دې کار لېواله شي، خو نیکولای جان، ناڅاپه په ګوګل کې سلګۍ احساس کړې او وې ژړل.

هغه د دوسال غږ واورید چې ویل یې:

- ناروغه خو به نه یې؟

بېرته یې سر په سرو بړدي کېښود او له ځانسره یې د دوسال په اړه فکر وکړ:

- هغه خورا مهربانه او ډېر ښه سړی دی. او کاکا پېیر !هو هو !چې څه عجیب سړی دی. ماته ګران دی. او پلار؟ پلار !پلار !زه به داسې کارونو کوم چې آن هغه هم راضي وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویمه برخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱

د خلکو او بشري ټولنې ژوند، د تاريخ موضوع ده. د ټول بشريت د ژوند مخامخ سپړنه او په کلمو کې د هغو انځورنه خو څه چې، آن ديوه قام هم ګرانه خبره ده.

ټولـو پخوانيـو تـاريخ ليکونکـو ددې لپـاره چـې د خلکـو نـه سپړېدونکی ژوند، وسپړي له يو ډول لارو ساده چارو نه کار اخېستی دی. هغوی يوازې د هغو څېرو او شخصيتونو سپړنه او څېړنه کړې، چې پر خلکو لاسبرې وو. همدې څېرو د هغو لپاره د خلکو د ارادې څرګندونه کوله.

تاريخ ليکونکو، دې پوښتنو ته چې څنګه دغو واکمنو، خلک د خپلې ارادې منلو ته هڅول او ددوی خپله اراده بيا د چا تر واک او خوښې لاندې وه، دلومړی ځواب په توګه ويل:

- د خدای اراده ده چې خلک ديوه غوره وګړي ارادې ته تابع کوي

او ددويمې پوښتنې ځواب دا چې:

- هماغه د خدای اراده ده چې، ديوه ټاکلي موخې پلو ته، ددغه غوره وګړی د ارادې لارښوونه کوي.

پخوانيو به دغو پوښتنوته، د ايمان او په انساني چارو کې د خدای د مخامخ ګډون له مخې ځوابونه ويل.

د تاريخ نوې پوهنه دغه دواړه خبرې نه مني..

نوی تاريخ، د غوره وګړو او آسماني استازو پر ځای چې د خدايي واک په درلودلو او مرسته او د خدای تر مخامخ ارادې لاندې وي، يا

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا سې اتلان او نوميالي چې دغير دوديز انساني استعداد لرونکي او ياهغه کسان ، له ټولوا که نيولې بيا تر خبرياله پورې چې دځانګړو ځانګړتياو لرونکي ، او د خلکو لارښوونه کوي غوره کړي دي.

نوی تاريخ ، د هغو موخو پر ځای چې پخوا د خدای له لوري د قامونو او ملتونو لپاره ټاکل کېدې ، لکه هغه څه چې يهودانو ، يونانيانو او يا لرغونو روميانو خپل ارمان ګاڼه . ځانګړي ارمانونه ، لکه:د فرانسويانو ، المانيانو يا انګريزانو نيکمرغي اويا په خورا ساده ذهني ډول د ټول بشريت نيکمرغي ، خپل ارمان ټاکلی دی او البته هغوی ، هغه ملتونه بشر ګڼي چې دلويې وچې ، شمال لوديزه کوچنۍ برخه يې لاندې کړې ده.

نوي تاريخ پخواني عقايد زاړه وګڼل ، خو د هغه پر ځای يې نوي عقايد وړاندې نه کړل. تاريخ پوهانو چې په خپل اند ، د واکمنانو د واک خدايزه سرچينه او يا تقدير له منځه وړی و. د منطق د غوښتنو له مخې بېرته له بلې لارې ، هماغه اعتقاد ته راستانه شول:

۱- د خلکو مشرتوب ، دځانګړو يوازنيو کسانو له خوا کېږي.

۲-يوه ټاکلې موخه او ارمان شته چې خلک او ټول بشريت د هغه پلو وردرومي.

دنويو تاريخپوهانو په ټولو آثارو کې له ګيوبن نه نيولې بيا تر باکل پورې (دوه انګريزي مورخين) ، د هغو ټولو سياليو سره سره چې ظاهرآ يې په خپل منځ کې لري ، همدغه دوه فرضيې په هرو مرو ډول دنورو ټولو بنسټ جوړوي.

لومړی خو مورخ ، دبشريت د هغو ځانګړو شخصيتونو کره وړه سپړي ، چې دچا لپاره هغوی ټولواکان ، وزيران يا دجنګياليو مشران دي اويا د بل چا لپاره د واکمنانو ترڅنګ خطيبان ، پوهان ، اصلاح

(c) ketabton.com: The Digital Library

غوښتونکي ، فیلسوفان او شاعران دي او د خلکو او بشریت لارښوونکي ګڼل کېږي.

دویم دا چې هغوی وایي، دوی ته هغه څه او موخه ځرګنده ده چې بشریت د هغه پلو درومي، څوک د غه موخه د روم د امپراتوری یا د اسپانیا یا د فرانسې او یا نورو د پرتمینه ژوند غوړیدا ګڼي او بل یې بیا هغه ځانګړې ازادي او برابرې ګڼي چې د نړۍ د یوې کمکۍ برخې په تمدن پورې چې اروپا نومېږي، اړه لري.

په ۱۷۸۹ کال کې په پاریس کې یو پاڅون رامنځ ته کېږي، هغه وده کوي، خپرېږي او له لودیزه ختیځ ته د ملتونو د خوځون بهه پیدا کوي. ختیځ ته د غه خوځون څو ځله تکرا رېږي او د ختیځ له خوا د لودیز د غه خوځون له غبرګون سره مخامخ او ټکر پیدا کوي. پر ۱۸۱۲ کال، دلودیز د غه خوځون، خپل تر ټولو غوره موخې او ارمان مسکو ته رسېږي او بیا په خورا غوره عجیبه بهه د غه خوځون ، په هماغې لوري بهې له ختیځه، لودیز ته ترسره کېږي او د منځنۍ اروپا خلک ټول ځان پسې ورکارږي.

راغبرګ شوی خوځون، بېرته په لودیز کې ، خپل راپاڅېدونکي ټکی، پاریس ته رسېږي. سړېږی او آرامېږي.

د د غو شلو کلونو په اوږدو کې څه ځمکې چې شاړېږي، بې کرکېلې پاتېږي، بې شمېره کورونه په ایرو بدلېږي، د سوداګرۍ بهیر بل پلو ته اوړي. په میلیونونو ، میلیونونو خلک یا وژل کېږي، یا هم بډا یېږي. لېږدي رالېږدي او په میلیونونو عیسوي وګړي چې له خپلو همنوعانو سره د مینې د قانون له مخې ژوند کوي، یو بل وژني.

دا ټول څه معنی لري ؟ دا ټول له کومه راپیل شول ؟ څه لاملونو د غه خلک دې ته لمسول چې کورونو ته اور ورته کړي او ځانته ورته کسان

(c) ketabton.com: The Digital Library

ووژني ؟ د دغو پېښو لاملونه څه وو ؟ کوم قوت دغه خلک ، دغه شان کړو ته اړ کړل ؟ دا هغه ساده، خو خورا پر ځای او قانوني پوښتنې دي چې له ارادې نه پرته، هر انسان ته د تېرو زمانو د اسنادو په لیدو پیدا کېږي.

د دغو پوښتنو د ځواب د پیدا کولو لپاره، د بشریت سلیم عقل تاریخپوهنې ته چې موخه یې د ملتونو او بشریت پېژندنه ده، مرسته غواړي.

که تاریخ د پخوانیو نظر منلی وای. هغه به داسې وای چې:

- خدای د خپلو بندګانو، د ثواب یا هغه ته د سزا ورکولو لپاره ناپلیون واک ته ورساوه او د خپلو خدایي ارمانونو د سرته رسولو لپاره یې د هغه د ارادې لاربښوونه وکړه. که دا و منل شي، ځواب به بشپړ او څرګند و. د دغه ځواب له مخې به کېدای شو، ویل شوی وای، چې ناپلیون د خدای استازی ګڼل شوی وای، او یا دغه خبره منل شوی نه وای، وه، خو د دغې مودې په ټول تاریخ کې د هغو کسانو لپاره چې د خدای په ارادې غوره ګڼل شوي دي، هېڅ شک نه شته.

البته نوې تاریخپوهنه نه شي کولای، دې خبرې ته داسې ځواب ووایي...

نوې تاریخپوهنه، د دې پوښتنو په ځواب کې وایي:

- غواړي په دې پوه شي چې دغه خوځون څه دی ؟ د هغه سرچینې چېرې دي ؟ او کوم قوتونه د دې پېښې لاملونه شول ؟ نو واورې.

((څلورلسم لویي خورا مغرور او ظالم سړی و. هغه بې سارې ښکلې معشوقې او هسې داسې وزیران لرل، خو د فرانسې واکمني یې سمه جوړه نه شي کړای. د هغه ځایناستي او میراث خواره هم خورا ضعیف خلک وو او هغو هم پر فرانسې سمه واکمني نه شوه کولای. هغوی هم د

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه په شان ځانته ګران کسان او معشوقې لرلې، خو له دوی نه پرته داسې کسان هم چې کتابونه يې ليکل. دا تلسمي پېړۍ په پای کې يو شل تنه په پاريس کې راټول شول او غرېبې را پورته کړل چې ټول انسانان برابره او خپلواکه دي. او دهمدې غرلِه برکته وه چې په ټوله فرانسه کې پېښې هغې خواته لاړې چې خلکو، ټولو يو بل ډبول او وژل يې. ډېرو خلکو يو بل او آن پاچا وواژه، په اوبو کې يې سره ډوب کړل او څه ويني چې تويې نه شوې. په همدې وخت کې و چې په فرانسه کې يو نابغه پيدا شو. دا نابغه ناپليون نومېده. هغه هرچېرې او هرځای ستر بري ګټل، يعنې ډېر خلک يې وژل. هغه ډېر خلک وژل، ځکه چې هغه ډېر لوی نابغه و. دا هېڅ څرګنده نه و چې هغه ولې افريقاته لاړ چې هلته هم وژنې وکړې او تر هغه کچې د افريقايانو په وژلو کې بريالی و چې فرانسې ته په رارسېدو سره يې ټولو ته امر وکړ چې ده ته به غاړه ږدي او ټولو هغه ته غاړه کېښوده. امپراتورۍ ته په رسېدو سره، هغه د خلکو دوژلو په تکل، ايتاليا، پروس او اتريش ته لاړ. هلته يې هم ډېر خلک ووژل. په روسيه کې هم يو ټولواک و. دغه ټولواک الکساندر نوميده. هغه تکل وکړ چې په اروپا کې امنيت ټينګ کړي، نو ځکه له ناپليون سره ونښت. د روسيې ټولواک ناڅاپه ۱۸۰۷ کال کې له ناپليون سره ملګری شو، خو په ۱۸۱۱ کال کې بيا سره وران شول. هغوی بيا د خلکو په وژلو پيل وکړ. ناپليون شپږسوه زريزه پوځ جوړ او پر روسيې يې يرغل وکړ. مسکو يې لاندې کړ؟ وروسته بيا ناڅاپه له مسکوه وتښتېد. او بيا ټولواک الکساندر د شتاين او نورو په مشوره، اروپا د هغه چا په وړاندې چې نا آرامه کړې يې وه، يوه او متحده کړه.. د ناپليون ټول پخواني متحدين ناڅاپه ټول د هغه دښمنان شول. دغه متحدان د هغو قوتونو په وړاندې چې ناپليون بيا نوي ميدان ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

راوستي و ، ودريدل. متحدينو ناپليون ته ماتې ورکړه او پاريس ته ورننوتل او لاندې يې کړ. هغوی ناپليون له پادشاهۍ نه لاس په سر کېدو ته اړ کړ او پرته له هغه چې له هغه نه د ټولواکۍ ويار واخلي ، په ډېر درناوي يې د ايلبو جزيرې ته تبعيد کړ. هو کې ! سره له هغه چې ۵ کاله پخوا او تر دې نه يو کال وروسته ، هغه ټولو داړه مار او ياغي ګاڼه، خو بيا يې هم دغه راز درناوي کاوه. تر هغه وروسته ۱۸ لويي چې لا تراوسه فرانسويانو او د هغو متحدينو پر هغه ملنډې وهلې او خندل يې ، د فرانسې پادشاهۍ ته ورسېد. ناپليون په داسې حال کې چې د خپل پخواني ګارډ په وړاندې اوښکې تويولې، واک يې په رسمي توګه پرېښود او تبعيد ته لاړ. ترهغه وروسته پياوړي لوړ پوړې او ځيرک ديپلوماتان (په تيره بيا تاليران چې ځانګړی واک يې تر لاسه کړی و او د هغه له برکته يې د فرانسې پولې لاپسې پراخې کړې) په ويانا کې ديره شول، جرګې مرکې يې وکړې او د دې جرګو مرکو له برکته ځينې ويارمن خلک نيکمرغه او ځينې بدمرغه شول. ناڅاپه او نېږدې و چې دغه ديپلوماتان او واکمنان سره ولوېږي او بيا دې ته چمتو شي چې خپلو پوځونو ته ديو بل د وژلو قومانده ورکړي. په دې وخت کې و چې ناپليون له خپل يو ټولي پوځ سره بيا فرانسې ته راغی. فرانسويانو چې تر اوسه، له هغه سره کرکه لرله، سمدلاسه هغه ته غاړه کېښوده ، خو متحد شاهان ددې کار له امله خوابدي او بيا يې له فرانسې سره جګړه پيل کړه. ستر نابغه يې مات کړ او هغه يې بيا ناڅاپه داړه مار وګاڼه او دالينا جزيرې ته واستاوه. دغه بدمرغه تبعيدي له خپلو خپلوانو ، عزيزانو او له خپلې ګرانې فرانسې نه لرې په وچه ګاګره کې په کراره مړشو او هغه لوی کارونه چې ده يې د کولو ارمان درلود ، خپلو راتلونکو نسلونو ته پرېښودل. په اروپا کې بيا ارتجاع واکمنه او

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټولو شاهانو پر خپلو ولسونو ظلمونه پیل کړل.

که تاسو دا فکر وکړئ چې دغه ټولې خبرې، پر تاریخي پېښو ملنډې وهل دی، تیروتلي یاستئ. برعکس هغه څه چې وشول، د هغه متناقضو او نا اړوندو ځوابونو تر ټولو غوره او ملایمه څرګندونه ده چې تاریخ لیکونکو د خاطراتو دلیکونکو او د خپلو ځانګړو هېوادونو ، د تاریخ لیکونکو له لیکنو نه را اخېستې چې د نوي ټولیز تاریخ لیکونکي یې چې د فرهنګ د تاریخ لیکونکي دی، په خپلو کارونو کې وکاروي.

دغه شان ځوابونه څکه عجیب او ګنګ بریښي چې نوی تاریخ لکه دکڼو په شان ، هغو پوښتنو ته ځوابونه نه وایي چې چا پوښتنلي نه دي.

که تاریخ د خلکو او بشري ټولنې د خوځون انځورول او سپړل وي، نو لومړنۍ پوښتنه چې بې ځوابه پاتېږي (البته چې ټولې خبرې به ناپوهېدونکې پاتې شي) داده:

هغه قوت چې ملتونه خوځون ته هڅوي، کومه دی ؟ نوي تاریخ په خورا لېوالتیا ددې پوښتنې په ځواب کې یا وایي چې ناپلیون خورا نبوغ درلود او یا دا چې ۱۴ لویي خورا مغروره و او یا دا چې نور بل چا او یا کوم لیکوال په خورا شوق همدا ډول کتابونه لیکلي دي.

دا ټول کېدای شي سم وای او کېدای شی و خلکو د هغه منلو ته چمتو وای ، خو بیا هم چا دا پوښتنه نه ده کړې. دا خبرې به هغه وخت پر ځای وای چې موږ ټول د خدای یو ډول دایمي قدرت ته قایله وای، هغه قادر او ابدي واکمن خدای چې خپل بندګان تل د ناپلیون ، لویي او لیکوالانو له لارې اداره کوي، خو ټول او تل دغه شان واک نه مني، نو له دې کبله مخکې له دې چې د ناپلیون ، لویي او لیکوالو په اړه وغږیږو ، باید هغه اړیکي پیدا کړو چې ددغو کسانو او ملتونو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دخوځون او غورځنګونو ترمنځ شته.

که د ابدي واک پرځای کوم نوی واک رامنځ ته شي، باید دا څرګنده او ښکاره کړو چې دغه واک او قوت څه شي دی، ځکه د تاریخ ټوله په زړه پورتیا په همدغه واک کې نغښتې ده.

تاریخ ګواکې داسې ګڼي چې دغه قوت ګواکې شته او هغه ټولو ته څرګند دی، خو له دې هیلې سره سره که د تاریخ دغه نوی قوت څرګند وګڼو او هغه ومنو، وی وګڼو. ، خو بیاهم ، هغه څوک چې د تاریخ زیات کتابونه ولولي، په غیر ارادي ټوګه په دې شک کې پیدا کوي ، دغه قوت چې تاریخ لیکونکي یې هریو په خپل ډول تعبیروي، په پوره توګه ټول وپېژني.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲

هغه قوت چې خلک خوځوي کوم دی ؟

خاطره لیکونکي او هغه کسان چې جلا جلا د ملتونو تاریخ لیکي ، دملتونو دخوځون دغه قوت ، هغه واک ګڼي چې په اتلانو او پادشاهانو کې نغښتي دي. د هغو دپېژندنې او وینا له مخې تاریخي پېښې یوازې او یوازې دځانګړو کسانو لکه ناپلیون یا الکساندر او په ځانګړي توګه د هغو کسانو ارادې او تکل پورې اړه پیدا کوي چې دغه مورخین د هغو په اړه لیکنې کوي.

د هغه قوت په اړه چې دغه خوځون رامنځ ته کوي، د مورخینو ځوابونه به په دې شرط ، د منلو وړ وي، چې هره پېښه د یو جلا مورخ له خوا راسپړل شي، خو که همدا چې د بېلا بېلو ملتونو مورخین، چې له بېلا بېلا نظرونو له مخې پطښنو ته ګوري، د هغوی ځوابونه به معنی او ارزښت ونه لري، ځکه د هغوی هریو نه یوازې هره پېښې ته، د جلا نظر له مخې ګوري بلکې پرهغې پېښې د بېلو نظرونو له مخې، هغه هم متضادو نظرونو له مخې پوهېږي، یو مورخ داسې چې دا ټولې پېښې د ناپلیون د واک زېږنده ګڼي، بل بیا وایي چې دا هرڅه د الکساندر ارادې پورې اړه لري او دریېم تن بیا هغه دبل چا تکل پورې تړي. ددې سربېره دغه ډله تاریخ پوهان آن د یوازیني قدرت د سرچینې په اړه سره یو لاس او هم انده نه دي.

تییر ، چې د ناپلیون پلوي دی وایي چې د ناپلیون واک د هغه پرنبوغ رحم او خواخوږۍ ولاړ دی. لانفری، چې جمهوري انده دی وایي چې د ناپلیون واک د خلکو په دوکو او غولولو چورلي. په دې ډول دغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاريخي پوهان د يوبل روايت ناسم ګڼي او له هغه سره هممهاله د پېښو د رازېږدونکو قوت مفهوم هسې اپلتې بولي او د تاريخ غوره پوښتنې ته هېڅ ځواب نه وايي...

داسې برېښي، د ټوليز تاريخ ليکونکي چې د ټولو خلکو او ملتونو له پېښو سره اړوند دي، د پېښو د خوځون د قوت او د هغو د سرچينو په اړه د ځانګړو مورخينو د نظر پر ناحق والي پوهېږي. هغوی اتلان او ټولواکان د تاريخي پېښو خوځونکي نه ګڼي بلکې ډېر نور عوامل او پېښې د دغو پېښو د منځ ته راتګ عوامل بولي. د غه ډله مورخان په جګړه کې د يوه ملت د بري يا ماتې لامل نه د يوه تن د کړو وړو او واک اغيز بلکې د ګڼ شمېر خلکو د متقابلو کړو وړو اغيز ګڼي.

د دغو نظرياتو له مخې د تاريخي څېرو واک چې په خپله د نورو ډېرو قوتونو محصول دی، نه شو کولای، هغه څه وګڼو چې خپله د نورو پېښو سرچينه ده، خو د دې سره سره د ټوليز تاريخ زياتره ليکوال، د واکمن او ټولواک قوت، هغه لامل ګڼي چې په خپلواکه توګه پېښې رامنځ ته کوي.. د هغو د اند له مخې که يو ځای تاريخي شخصيت د خپلې زمانې زېږنده دی او د هغه واک د بېلابېلو پېښو يوازينۍ سرچينه ده، خو بل ځای د هغه د واک سرچينې، پېښې دي. د ساري په توګه ګروينوس يا شلوسر او نور کله هڅه کوي دا ثابته کړي چې ناپليون د ۱۷۸۹ کال د انقلاب، د هغه انقلاب او نورو پېښو زېږنده دی، کله بيا وايي چې د ۱۸۱۲ کال جګړه او ځينې نورې پېښې چې د دوی له خيال سره برابرې نه دي، يوازې او يوازې د ناپليون د ناسمو کړو او ارادې زېږنده او آن دا هم وايي چې په ۱۷۸۹ کال کې د اند بښنو د ودې مخنوی هم د ناپليون کار و. له يوه پلوه ناپليون د انقلاب د زمانې زېږنده او د هغه نه جلا کېدونکې برخه وه او له بله پلوه هماغه ناپليون

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د هغه واک انقلاب، انقلابي اند ښنې او هغه پورې اړوند افکار له منځه وړي دي.

د غه عجیب ضد او نقیض افکار کومه تصادفي خبره نه ده، نه یوازې هره شېبه له دغه شان ورته پېښو سره مخامخ کېږو بلکې د ټولیز تاریخ دلیکونکو، سپړنې په پرله پسې توګه له همداسې ضد او نقیض افکارو نه جوړ دي. د دغو مورخینو د ضد او نقیض خبرو د پیدا کېدو علت دادی چې دوی کله په څېړنه پیل کوي، نو چارې یې په نیمایی کې پاتېږي.

که دغه پېښې د ځو قوتونو د ګډو کړو وړو زېږنده وي، دې ته اړتیا ده چې د هغو ټولو ونډه په پام کې وساتي او پایلې ته ورسېږي، خو د ټولیز تاریخ لیکونکي هېڅکله دغه ټکی ته پام نه ساتي او دې ته اړوزي چې د خپلو چارو د پایلو لپاره کوم بل ځرګند قوت په پام کې ولري.

د ځانګړې تاریخ لیکونکي. د۱۸۱۲ کال دجګړې او په فرانسه کې دبوربن، د کورنۍ دبیا واک ته رسېدو په اړه دا په ډاګه لیکي او هغوی ټول دغه پېښې د الکساندر د ارادې زېږنده بولي، خو ګیرونیوس، چې څېړنې یې ټولیز تاریخ پورې اړه لري، هڅه کوي دا ثابته کړي چې د۱۸۱۳ کال جګړه او واک ته د بوربن د کورنۍ په راستنېدو کې، نه یوازې د الکساندر بلکې په دغو چارو کې د شتاین، میتیرنیخ، مېرمن دوستایل، تالیران، فیختنه، شاتوبریان او نورو ارادې هم اغېز او ونډه لرله. دا ښکاره ده چې مورخینو دا چارې دالکساندر ارادې پورې تړلې ګڼلې دي...

کلیوال چې دباران د پیدا کېدو دلاملونو تصور هم نه شي کولای، کله چې دباران د وریدو یا دآسمان د شنه کېدو هیله لري، وايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- باد وریځې راوړي دي یا بادونو وریځې خورې کړې دي. د ټولیز تاریخ مورخین کټ کټ همدا اسې دي. یو نیم وخت کله چې د هغوی نظر سره برابره وي ، وایي چې واک د پېښو زیږنده دي.

دریېیمه ډله تاریخ لیکونکي چې د فرهنګ څېړو نوم یې ګټلی دی هم دهماغه ټولیزو تاریخپوهانو په لاره تللي دي. دغه ډله کله ناکله لیکوال او ښځې هغه قوت ګڼي چې د ټولو پېښو د پېښېدو سرچینه دي، خو هغوی پېښو ته چور په بل ډول ګوري. هغوی دغه قوت د فرهنګ په نامه یادوي او هغه د متفکرینو د اند ښنو زېږنده ګڼي.

د فرهنګ څېړو تاریخ لیکونکي، د خپلو پخوانو تاریخ لیکونکو په څېر دي، ځکه که تاریخي پېښې په دې ډول وڅېړل شي چې دې یا هغه چا داسې وکړل او هغسې یې وکړل. ولې نه شو کولای ووایو چې هغه بل بیا داسې یه هغسې وکړل، یا هغه بل کتابونه ولیکل ؟

دغه مورخین د هغو بې شمېره سترو عواملو نه چې دغه ژوند پېښې بدرګه کوي، یوازې عقلي او فکري عوامل غوره کوي او وایي چې همدا د پېښو عوامل دي، خو د دوی د ټول زیار سره سره چې دوی یې ددې لپاره ګالي تر څو ثابته کړي چې د پېښو رامنځ ته کېدو عوامل د لیکوالو او متفکرینو او د هغو دهڅو او هاند زېږنده دي، د څه مودې وخت په تېرېدو سره دا څرګندېږي چې د څو تنو متفکرینو ذهني هڅو او دملتونو تر منځ څه اړیکي شته دي، خو په هېڅ ډول دا دمنلو نه ده چې د متفکرینو هڅې د خلکو د کړو وړو لارښوونه کوي.

او یا که د فرانسې دانقلاب بې رحمې وژنې ، د هغه تفکر زېږنده وبلل شي، چې دانساني حقوقو د برابرۍ او وروګلوۍ غوښتنه یې کوله..

خو بیا هم که دغه ټول ژوند او خورا هراړخیز عوامل چې ډېر زیات

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم دي ، غوره وګڼو او دا ومنو چې د ملتونو د خوځون لارښوونه ، هغه مرموز او ناڅرګند قوت دی، چې تفکر نومېږي، د تاریخ اساسي پوښتنه بیا هم بې ځوابه پاتېږي. یا دا چې د شاهانو د واک لامل او دلیل چې تر دې د مخه یې یادونه وشوه او یا د مشاورینو او نورو اغیز چې د ټولیز تاریخ لیکونکو رامنځ ته کړي، د تفکر هغه نوی قوت رامنځ کوي چې له پرګنو سره یې اړیکي څرګند نه دی.

خو دوی مخکې له دې چې د ټولیز تاریخ لیکونکي او نور مشاورین د هغه یادونه کړې وي، داند ښنې هغه نوی قوت چې له پرګنو سره یې اړیکي لا څرګندې هم نه دي، ورزیاتېږي.

دا حق لرو تصور وکړو چې ناپلیون دا واک درلود او وې کړای شول چې ځېنې پېښې او چارې تر سره کړي، خو له یو څه مودې تر تیریدو وروسته دا تصور هم کولای شو چې د ناپلیون واک له ځېنو نورو لاملونو سره وکولای شول ځېنې ستري پېښې رامنځ ته کړي، خو څنګه کولای شو دا ومنو چې ((ټولنیز قرارداد)) کتاب د دې لامل شوی وي چې فرانسویان دې یو بل ډوب کړي. دا ناشونې ده چې د دغه نوي قوت او پېښو ترمنځ پر اړیکو بې دلیله پوه شو.

بېشکه چې د ټولو هغو کسانو ترمنځ چې په یوه زمانه کې ژوند کوي، اړیکي شته دي، نو له دې کبله د پوهانو او متفکرینو د هلو ځلو او د هغو د هممهالو تاریخي غورځنګونو ترمنځ د اړیکو موندل ناشونې خبره نه ده. دا اړیکي کټ مټ هماغو اړیکو ته ورته دي لکه د بشري غورځنګونو او سوداګرې، هنرونو ، کرکیلې او نورو ترمنځ اړیکو کې ولټول شي، خو دا چې ولې د فرهنګي تاریخ لیکونکو لپاره د خلکو ذهني هلې ځلې د تاریخي غورځنګونو علت یا انځورونکي بریښي ؟ د پوهېدو وړ نه دي. د مورخینو دغه پایله کولای شو ، دا سې

(c) ketabton.com: The Digital Library

راوسپړو:

۱- تاریخ لیکنه د پوهانو کار دی او هغه طبیعي او ښه بربښي چې خپل ټولیز دریځ د ټول بشریت د خوځون بنسټ او د غورځنګ لمسون وګڼي. هماغه شان چې سوداګرو، بزګرانو او پوځیانو ته دا طبیعي او ښه بربښي چې خپلې هلې ځلې همداسې وګڼي(خو دا ځکه داسې کیدای نه شي چې سوداګر او پوځیان تاریخ نه لیکي).

۲- دا چې معنوي هلې ځلې، ښوونه او روزنه، تمدن، فرهنګ او اندېښنه، داسې ناڅرګنده او ناسپړل شوي مفاهیم دي چې په خورا آسانۍ د هغو تر سیوري لاندې کېدای شي د هر نظر د تایید لپاره داسې کلمې او مفاهیم وکارول شي چې تر دې لا جړې او ناڅرګند دی، او د هغو په کارونو سره هر ځوک کولای شي، د خپلو موخو لپاره په آسانۍ کلمات پیدا کړي. ، خو که د دغه راز تاریخ له ځانګړي ارزښت نه تیرشو (کېدای شي هغه څه او یا د چا لپاره په کار وی) د فرهنګ تاریخونو چې ټولیز تاریخونه، ورځ تر ورځې هغو ته لېوالتیا ښکاروي، د دغو ځانګړتیاوو درلودنکي دي چې مذهبي، فلسفي او سیاسي، ښوونځي د پېښو او تاریخي خوځون اصلي لاملونه ګڼي او بیا هغه په خورا ځیر څېړي، خو هر وار چې کومه رښتینې تاریخي پېښې لکه د ۱۸۱۲ کال جګړه وڅېړي. هغه بې ارادې د قدرت زېږنده بولي. د ساري په توګه هغوی دغه جګړه په ډاګه د ناپلیون د ارادې زېږنده شمېري. د فرهنګي تاریخ لیکنې، تاریخپوهان، بې له ارادې خپل ضد خبرې کوي او دا ثابتوي، هغه نوی قوت چې دوی خپله د تاریخي پېښو د شننې او سپړنې لپاره موندلای دی. د تاریخي پېښو د څرګندونې او شننې توان نه لري او د تاریخ د شننې او سپړنې، یوازینۍ وسیله هماغه څه، یعني هغه واک دی چې دوی ګواکې نه مانه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳

لوکوموتیف روان دی. پوښتنه کېږي چې د هغې د خوځېدا لامل څه شي دی؟ کلیوال وایي چې هغه شیطان خوځوي. بل وایي چې اورګاډي ځکه خوځېږي چې د هغه د تنګ څرخونه خوځي او دریېیم ټینګار کوي چې د هغه د خوځېدا لامل هغه لوګی دی چې باد یې له ځانسره وړي.

د کلیوال خبره څوک هسې په سادګۍ ردولی نه شي، ځکه د هغه هغه په پوره توګه هغه ملې ده. د دې لپاره چې څوک د هغه خبره رد کړي ، یا باید دا ثابته کړی چې شیطان نه شته او یا کوم بل کلیوال هغه ته دا په ډاګه څرګنده کړي چې اورګاډی نه شیطان بلکې جرمن چلوونکی چلوي. یوازې د عقېدې ددغه، تضاد له پېدا اینښت نه دا څرګندېږي، چې دواړه تیروتلي دي، خو هغه چا چې د اورګاډی د ګرځېدو لامل د هغه څرخونه ګڼلي، په خپله تیروتنه خپله پوهېږي ، ځکه که هغه په دې اړه خپلو څېړنو ته دوام ورکړي، د څرخونو د خوځېدو لامل لټوي ، تر هغه چې په وروستي دلیل، یعنې د بخار په خوټېدا پوه نه شي، هغه به دا حق ونه لري چې د لاملونو دلټولو نه لاس په سر شي او هغه چې د اړګاډي د خوځون لامل هغه لوګی چې شاته دروميي ګڼلی ، هغه چې کله د څرخونو دلیل ناسم لیدلی دی، بله لومړنۍ نښه لوګی یې چې لیدلی، هماغه یې د خوځېدا لامل بللی دی.

هغه یوازیني مفهوم چې د اورګاډی د خوځېدا مفهوم یې څرګند کړي، د هغه قوت مفهوم دی چې اورګاډی له ټولیز او لیدونکي خوځون سره برابر وي.

هغه یوازینی مفهوم چې د هغه په مرسته کېدای شي د ملتونو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوځېدا لامل څرګند شي، هغه د هغه قوت د مفهوم سپړنه ده چې د ټول ملت د خوځون د مفهوم سره برابروي.

خو ببلا ببل تاریخ لیکونکي، هریو د خوځېدا لامل بل قوت ګڼي. دا سې ده چې هر یو له یو بل نه، نه یوازې ډېر توپیر لري بلکې په هېڅ ډول دلیدونکي او څېړنې وړ خوځون سره برابر نه دي. یوه ډله داسې قوت مني چې داتل په جوهر کې نغښتي وي. لکه کلیوال چې د ارګاډي خوځوونکي، شیطان ګاڼه. بل بیا لکه د هغه چا په شان چې دارګاډي لامل چورلېدونکي څرخونه ګڼل دانسانانو خوځون له یو بل قوت سره تړلی بولي، بله ډله بیا د بشر د خوځون لامل کوم بل قوت ګڼي، هغه هم د هغه چا په شان چې له ارګاډي نه پورته کېدونکی لوګی، اصلي عامل ګاڼه.

تر هغه پورې چې د ځانګړو شخصیتونو تاریخ لیکل کېږي، دا مهمه نه ده چې هغه سزار، که اسکندر، لوترو یا ولتر، د ټولو خلکو او یا نه د ټولو خلکو تاریخ، یعنې د هغو ټولو خلکو تاریخ چې د پېښو په پېښېدو کې یې ونډه لرله، هرو مرو به ځانګړو کسانو ته دا ویاړ وربښل کېږي چې نور خلک یې یو ګډ ارمان ته د رسېدو لپاره سره یو کړي دي. او تاریخ لیکونکو ته په دې اړه یوازې یو مفهوم ښه څرګند دی او هغه قدرت یا واک دی.

دغه مفهوم یوازینۍ وسیله ده چې د هغه په مرسته کولای شو د تاریخ هغه شان شننه وکړو چې زموږ زړه غواړي او هرهغه څوک چې دغه وسیله ماته کړي یا یې راپرزوي، لکه هغه شان چې باکل، دا کار وکړ. ځکه هغه د تاریخ په څېړنه کې بله لاره غوره نه ګڼله، ځان به د هغه د جوړېدو له وروستي ارمانه نه بې برخې کوي.

د تاریخي پدیدو د سپړنې لپاره د قدرت د مفهوم د هرو مرو کارولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

شاهد ، په خپله د ټولیز او فرهنګي تاریخ لیکونکي دي ، دوی د قدرت د مفهوم د نه منلو او ناسم ګڼلو سره سره ، بیا هم هره شبېه له هغه ګټه اخلي.

د تاریخ پوهه په بشري چارو کې ، د پیسو د لوټ او سکو د چلند بهیر ته ورته دی. د تاریخي شخصیتونو ځانګړی ژوند لیک و د هغو د سکو ځانګړي تاریخو ته پاتې کېږي. هغه(پیسې) هر هغه پوري په کرار او قناعت ښوونکي توګه، چلېږي، خپله د نده سرته رسوي ، نه یوازې تاوان یې چاته نه رسېږي، بلکې ګټه هم لري، چې د هغو د زیرمې یا پشتوانې پوښتنه رامنځ ته شوي نه وي.

تر هغه چې د پیښو په پېښدو کې د اتل د ارادې لامل پسې ونه ګرځو ، د تییر (یو مورخ) تاریخ به په زړه پورې او روزونکی او آن چې شاعرانه او خوږ راته بریښي، په عمدي توګه ، همدا چې د کاغذي پیسو د اصلیت خبره رامنځ ته شي او یا دا چې هغه څنګه اسانه جوړېږي، یا دا چې هغه ډېرې او ژر جوړېږي، یا د هغه د چلېدو لپاره د زرو زېرمه او تضمین په کار دی، - نو په همدې توګه د دغه راز تاریخونو د ربښتینې ارزښت پوهېدنه ځکه ګرانه ده، هغه هم له دې کبله چې بې شمېره لیکل شوي دي، او یا له دې کبله چې څوک له سادګۍ نه دا پوښتنه کوي چې ناپلیون په کوم قوت و کولای شول، دغه چارې ترسره کړي ؟ نو هر څه تر شک لاندې راځي، یعنې دا چې خلک غواړي خپلې کاغذي پیسې په سوچه زرو بدلې کړي.

د ټولیز او فرهنګي تاریخونه لیکوال، هغو کسانو ته ورته دي چې د پیسو د سکو په بې ارزښتۍ پوه شوي دي او غواړي له سپک او کم ارزښت فلزه چې رنګ یې طلا ته ورته دی سکې جوړې کړي. د هغوی سکې په ربښتیا هم د فلز غږ لري، خو له همدې غږ او شرنګا پرته بل څه

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه لري. کاغذي پیسې کېدای شي ناخبره کسان وغولوي، خو فلزي جعلي سکې له غړه پرته بل څه نه لري. هېڅ څوک به ونه شي غولولی. هماغه شان چې سره زر هغه وخت سره زر دي چې نه یوازې د راکړې ورکړې بلکې د ځېنو نورو شیانو د جوړولو لپاره کار ترې واخېستل شي، د ټولیز تاریخ لیکونکي هم هغه وخت هیله مند دي چې وکولای شي د تاریخ اساسي پوښتنې ته ځواب ووایي او هغه پوښتنه داده:

- واک څه شی دی ؟

دې پوښتنې ته ، د ټولیز تاریخ لیکونکو ځواب چور ناسم دي او د فرهنګي تاریخ لیکونکو خو په پوره توګه له هغه نه مخ اړوی او د نورو پوښتنو په ځوابونو اخته دي. لکه هغه شان چې سرو زرو ته ورته جوړې شوې جعلي سکې یوازې د هغو کسانو ترمنځ چې یا یې سره جوړه کړې وي او یا د سرو زرولـه ځانګړتیاوو سره آشنا نه وي ، دګټې او راکړې ورکړې وړ وي، هماغه شان ده چې د ټولیز تاریخ او د فرهنګي تاریخ لیکونکي، تاریخ چې اساسي پوښتنې ته ځواب نه لري، یوازې د خپلو ځانګړو موخو لپاره چې د لنډ مودیزو سکو په شان ، لنډ مودیزه وي ، یا په ځینو پوهنتونونو کې او یا هم د هغې ډلې لوستونکو په کار راحي چې د دوی په وینا د غوره کتابونو په لټه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴

همدا چې تاریخ، د پخوانیو له دغې عقیدې نه سترګې پټې کړې چې لوی خدای ملت ، د هغه شاه د ارادې تابع کړی دی چې دده سیوری او استازی ګڼل کېږي، نو که له دغو لاندنیو دوو تګلورو نه لږترلږه یوه غوره نه کړي، له ستونزو نه پرته به آن یو ګام هم وړاندې وا نه اخېستې شي:

یا باید د پخوانو په شان ټولې چارې د خدای د ارادې زیږنده وبولي او یا په ځانګړي توګه د هغه قوت سپړنه او شننه وکړي چې د تاریخي پېښو د پېښېدو لامل دی او هغه واک نومېږي.

پخواني باورته ورستنېدل ځکه ناشونی دی چې عقیده (ګروه) شریدلې او اعتقاد سست شوی دی، هغه ګرانه خبره بربښي ، نو له دې امله دې ته اړتیا لیدله کېږي چې د واک شننه او سپړنه وشي.

ناپلیون فرمان ورکړ چې پوځ راټول او جګړې ته لاړ شي، د دې فرمانونو تصور موږ ته دومره عادي خبره بربښي او موږ له هغې سره تر دې کچې روږدي شوي یو ، که دا پوښتنه چې ولې شپږ سوه زره پوځیان جګړې ته ځي او یا ناپلیون خبرې وکړې، موږ ته بې معنی ښکاري. هغه د واک خاوند و او هر فرمان به یې چې ورکاوه، هغه به سمدلاسه ترسره کېده.

دا ځواب به هغه وخت قناعت ښونکی وای، که موږ په دې باور لرلای چې ټول واک ده ته خدای وربښلی دی، خو که موږ کوم بل نظر وړاندې کړو ، نو دې ته به اړ شو چې ووایو ، څنګه او ولې یوتن کولای شول، پر نورو دومره واک ولري ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا واک نه شي کېدای هغه مخامخ جسمي واک واوسي چې يو زورور يې پر کمزوري لري، ددې واک بنسټ هغه څه هم نه شي کېدای چې ځېنې ساده مورخين، هغه د روحانيونو واک او لاسبري په نامه يادوي.

دغه مورخين وايي چې تاريخي مخورې څېرې ، هغه ځانګړي انسانان دي چې د ستر او لوړ روح او چاته نا ورته ځيرکتيا خاوندان دي. ددوی دغه څه نبوغ نومېږي. هغه دهمدې ځانګړتيا امله تر نورو لوړتيا لري دا هم نه شي کېدای ومنل شي چې د واک بنسټ پر روحي، اخلاقي لوړتياوو ولاړ دی، په تيره بيا ددغه شان اتلانو لکه د ناپليون چې د روحي-اخلاقي ارزښتونو په اړه يې هم ډېرې پوښتنې بې ځوابه پاتې دي.

تاريخ موږ ته دا هم څرګندوي جې څلورلسم لويي او ميترنيخ چې پر ميليونونو ميليونونو وګړو يې واک چلولی دی، نه يوازې روحي لوړتيا نه لرله، بلکې له اخلاقي پلوه هم د خپلو ميليونونو تر لاس لاندې سرتيرو له هر يو نه کمزوري وو.

که د واک سرچينه نه د واکمن په بدني قوت او نه د هغه په روحي-اخلاقي حالت کې نغښتې وي، نو دا په ډاګه څرګنده ده چې هغه بايد د واکمن او دده تر لاس لاندې پرګنو ترمنځ په اړيکو کې چې دی پرې واکمن دی، نغښتې وي.

دحقوقو علم لکه د هغه صراف په څير چې واک ته د سرو زرو په سترګه ګوري او وعده کوي چې هغه به په سوچه زرو بدلوي، د واک په اړه هم دې ته ورته فکر کوي.

واک د پرګنو هغه ډله ايزه اراده ده چې د هغو په مخامخ، برالا او يا خاموشه خوښه، د هغو غوره شوي حکومت ته ورلېږدول شوې دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دحقوقو په علم کې چې د دولت او قدرت د جوړښت په اړه له خبرو اترو او دلایلو برابر شوی دی. آن که ددې کار کېدل هم شوني وي، هر څه څرګند دي، خو کله چې د دولت او واک مفاهیم دتاریخ په اوږدو کې څېړل کېږي، بیا خبرې جړې او سپړنې ته اړتیا لري.

دحقوقو علم دولت او واک ته په هغه سترګه ګوري لکه پخوانیو چې اور ته کتل، یعنې یو مطلق شي ته، خو دتاریخ له نظره دولت او واک داسې پدیدې او پېښې دي لکه زموږ د زمانې یو فزیکپوه لپاره چې اور نه دطبیعت قوا بلکې یوه پېښه او پدیده ده.

دتاریخ او دحقوقو دعلم دتوپیر پر بنسټ دی چې دحقوق علم کېدای شي وکولای شي. په هر اړخیزه توګه دا څرګنده کړي چې ددغه علم له نظره واک څنګه ټینګ شي او واک څه شي دی، د همدې حقوقو دعلم پر بنسټ دی، چې حقوق، د وخت له اړیکو خپلواکه دی، خو د زمان په اوږدو کې د واک دبدلون د معنی په اړه دتاریخ پوښتنې بې ځوابه پاتېږي.

که واک د خلکو هغه ډله ایزه اراده ده چې واکمن ته یې ورلېږدولې دی، ایا پوګاچوف هم د خلکو استازی دی؟ ذکه پوګاچوف د خلکو د ارادې استازی نه دی، نو لومړی ناپلیون څنګه د خلکو د ارادې استازی دی؟ ولې دریم ناپلیون چې بولوني په سیمه کې ونیول شو، شوکمار او جاني وګڼل شو او بیا وروسته هغه کسان جاني او شوکمار وګڼل شول چې دی یې نیولی و؟

ایا په درباري انقلابونو کې چې دوه درې تنه یې سرته رسوي، هم د خلکو اراده، نویو څېرو ته ورلېږدول کېږي؟ ایا په نړیوالو اړیکو کې د ملتونو حق، لاسبرو واکمنو ته ورلېږدول کېږي؟ ایا د ۱۸۰۸ کال د

(c) ketabton.com: The Digital Library

راین د اتحاد د غړو هېوادونو اراده ناپليون ته ورلېږدول شوې ده ؟آیا پر ۱۸۰۹ کال کې چې زموږ پوځ ، د فرانسي پلوي شو او دواړه د اتریش په وړاندې ودرېدل، د روس د ملت اراده ناپلیون ته ورولېږولې شوه. دې پوښتنو ته درې ځوابونه لرو:

- لومړی ، باید دا ومنو چې د ملت اراده تل بې له هر ډول شرایطو او حالاتو پرته، هغو واکمنو ته چې ملت ځانته غوره کړي ورلېږدول کېږي او د نوي واک پیدا کېدل او لېږدیدلي واک په وړاندې دریدل ، باید درښتني واک په وړاندې تیری وبلل شي.

دویم، یا باید دا ومنو چې د خلکو اراده واکمن ته د ځانګړو او څرګندو شرایطو له مخې ورلېږدول کېږي او دا خلکو ته څرګنده کړو چې پر واکمن دهر ډول داسې زور راوستل او د هغه داسې مخنوي چې د هغه د واک د راپرزیدو لامل شي، له دې کبله چې واکمنو د واک دلېږدولو شرایطو سم مراعات کړی نه دی.

۳- یا داچې:

یا دا که دا ومنو چې د خلکو اراده واکمن ته د شرایطو پر بنسټ ور لېږدول کېږي، خو دغه شرایط ښکاره او څرګند نه دي، او د ګڼو واکونو پیدا ایښت ، د هغوی مبارزه او پرزیدل ، یوازې له دې امله دی چې دولت له یوې ډلې نه بلې هغې ته د ارادې په لېږدولو کې پر ناڅرګندو او ناپېژندل شویو شرایطو څارنه لرله، خو په سمه توګه یې مراعات کړې نه ده.

تاریخپوهان د درې اصولو له مخې له دولت سره د خلکو اړیکي سپړي.

داسې بربښي، چې یوه ډله تاریخپوهان، یوازې د سادګۍ له مخې د قدرت په معنی پوه شوي نه دي. یعني هماغه د مخورو او تاریخي

(c) ketabton.com: The Digital Library

شخصیتونو د ژوند لیکونو لیکوال او هغه چې د یوه هېواد تاریخ له نورو هغو نه جلا څېړي (هغه څه چې مخکې موږ پرې وغږېدو). دوی په دې باور دي چې د خلکو ډله ایزه اراده له کومه شرط پرته ، تاریخي شخصیتونو ته ورلېږدول کېږي او له دې امله د لیکنې په لړ کې د واکمن د انځورولو په وخت کې، داسې تصور کوي چې مطلق، یوازینی، ریښتیني واک له هغه سره دی، او هر هغه څوک چې دده پر وړاندې د دریدا تکل وکړي، هغه واک نه واک بلکې د واک دښمن او را پرزیدونکي او یاغي دی.

د هغو نظریه، د تاریخ دلومړنیو آرام وختونو لپاره وړتیا لري، خو د هغو دغه نظر د ملتونو له شخړو ، جنجالونو او کړکیچ نه په ډکو پړاونو کې چې همماله څو بېلابیل واکونه رامنځ ته کېږي او دیو بل په وړاندې دربږي ، دا عیب لري چې(د ساري په توګه ایګیتمیست (هغه تاریخ لیکونکي چې واک د بورین د کورنۍ حق ګڼي) هڅه کوي ، دا ثابته کړي چې د کونوینت ، دیریکتوریا او بناپارت د حکومتونو واک، له راپرزونکو او شوکمار واکونو نه پرته بل څه نه وو. دغه راز د جمهوري غوښتونکو او بناپارت تاریخ لیکونکي هم هڅه کوي دا ثابته کړي چې یوازې کنوانسیون قانوني او ریښتیني واک و او بل بیا هڅه کوی چې امپراتوري ریښتیني واک و او پاتې نور د واک دښمنان او راپرزونکي وو. البته دا څرګندیږي چې د واک په زړه د دغه تاریخ لیکونکو دغه راز څېړنې او سپړنې چې ټولې له یو بل سره ضدیت لري، یوازې د ماشومانو او تنکو زلمیانو په کار او د پام وړ شي او بس.

بله ډله تاریخپوهان چې د تاریخ د دې نظریې په ناسموالي پوه شوي دي، په دې باور دی چې واک دولت ته د ټول ملت له خوا په مشروط ډول سپارل شوی دی او تاریخی شخصیتونه یوازې د ځېنو شرایطو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

منلو او ځېنو کړنلارو په سرته رسولو سره واک ترلاسه کوي. هغه هم هغه وخت چې د ملت اراده يې په ځانګړې ډول او دځانګړو شرايطو له مخې ، هغه هم هغه شرايط چې څوک ، هغه موږ ته نه سپړي، ورته ټاکل کېږي. او که شرايط يې موږ ته وسپړي ، بياهم دخبرو په چاروکې ضد او نقيض والي راپيدا کېږي. . که د واک ته رسېدو يا لېږديدو شرايط دملت شتمني، آزادي يا پوهه وګڼو ، نو بيا څنګه ځلورلسم لويي يا ځلورم ايوان په آرامۍ سره د ژوند ترپايه پادشاهي کوي ؟ او بيا شپاړلسم لويي او لومړی کارل د خلکو له خوا وژل کېږي. دغه تاريخ ليکونکي بيا دې پوښتنې ته داسې ځواب وايي چې دځلورم لويي دظلم پېټې دشپاړلسم پر سر ورولويد ، خو دا څوک نه پوښتي چې ولې د ځلورلسم لويي د کړو وړو او ګناه کفاره ، شپاړلسم لويي ورکوي. او ولې شپاړلسم لويي دبل چا دګناه له امله جزا ويني ؟ او ددې جزا موده به څومره وي ؟ دې پوښتنو ته نه څوک ځواب وايي او نه څوک ځواب ويلی شي. بله هغه خبره او پوښتنه چې څوک هغه ته ځواب نه وايي ، هغه داده چې څنګه د خلکو د ارادې واک په څو وروستيو پېړيو کې ، واکمنانو او د هغو ځايناستو ته پاتېږي او بيا ناڅاپه هغه د۵۰ کالو په اوږدو کې ، د کنوانسيون دجرګې، د ديرکتوار، ناپليون ، الکساندر، اتلسمه لويي، بيا ناپليون. لسم کارل، لويي فليپ ، جمهوري دولت او دريېم ناپليون ترمنځ لاس په لاس ګرځي ؟ دغه تاريخ ليکونکي، له يوه واکمنه بل واکمن ته د واک ددغو چټکو لېږدولو په څرګندولو ، په تيره بيا د نړيوالو اړيکو په برخه کې د هېوادونو دشخړو، يود بل دلاندې کولو او د ټلوالو د جوړولو په برخو کې ، غواړي که نه غواړي، دابايد ومني چې ځېنې دغه چارې د واک له رښتيني او په حق لېږدولو سره هېڅ ډول اړيکې نه لري. او زياتره هغه پېښې دي چې د يو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ديپلمات، يا پادشاه او يا کوم ګوندي مشر له ناتوانۍ دوکې يا تيروتنې پوره اړه لري. دا سې چې زياتره تاريخي پيښې کله کورنۍ جګړې ، انقلابونه او لويې برياوې ، ددغو تاريخ ليکونکو له نظره ، نور نه د واک لېږدونه ، دازادۍ ارادې له امله بلکې ديوه يا څو تنو د روغجنې ارادې پايله ده، نو له دې امله ، يعنې دوک واک لاندې کړي دی. او له همدې امله دی چې يوه ډله تاريخ ليکونکي هم په ځينې تاريخي پيښې د تاريخ له تيوری نه جلا او ځانګړي ګڼي.

دغه تاريخ ليکونکي هغو باغوانانو ته ورته دي چې ځينې شنيلي له ځمکې لاندې زړو نه په دوو پاڼو کې رازرغونېږي، نو په ډاډ سره وايي چې د خرما ونه، مرخېړي او آن له خپل ټول سوره، لويو پاڼو او آسمان ته تلونکو ګڼو څانګو سره چې په هېڅ ډول هغو دوو پاڼو ته ورته ، نه دی. چې په خپله نظريه کې يوه استثنا ګڼي.

دريمه ډله تاريخ ليکونکي په دې باور دی چې تاريخي شخصيتونو ته، د ملت لخوا د واک لېږدول ځينې شرايطو پورې اړه لري، خو موږ دا شرايط نه پېژنو . هغوی وايي چې تاريخي څېرې له دې کبله د واک خاوندې دي چې دوی ته د ملت سپارل شوې اراده سرته رسوي.

په دې ډول که ملت د خوځوونکي اراده ، نه په تاريخي شخصيتونو بلکې په ملتونو کې نغښتې ده، نو ددې تاريخي خلکو اهميت په څه کې دي ؟

دغه تاريخ ليکونکي وايي چې تاريخي شخصيتونه د ملت اراده په ځان کې نغښتې ده او د هغو کړه وړه ، د ملت کړه وړه استازيتوب کوي.

اوس پوښتنه پيدا کېږي او هغه دا چې ايا د تاريخي شخصيتونو ټول کړه وړه د خلکو د ارادې څرګندونه کوي يا يوازې د هغو غوره او

(c) ketabton.com: The Digital Library

څرګنده برخې ؟

او یا که هغه شان چې ځېنې باورلري د تاریخي شخصیتونو ټول کړه وړه د ملت د ارادې څرګندونکی دي، نو لـه دې کبلـه د دغـه شان کسانو لکه ناپلیون او ټولو اکې کاترینې ژوند لیک، له خپلو ټولو د پام وړ او د پـام نـه وړ برخـو، دربـاري دوکـوا او زیـات اوکـم ویلوسـره، بایـد دفرانسویانو او روسانو د ژوند څرګندونکي وي او دا خبره پـه څرګنده توګه بې معنی خبره ده، خو که یوازې د یو تـاریخي شخصیت د ژونـد د چارو یوه برخه د ملت د ارادې څرګندوی وي، لکه هغـه شـان چـې د ملت یو بله برخـه ګـواکې دفلسـفي مـورخین وایـي چـې همدا سې ده، نو د دې لپاره چې دا پـه ډاګه کړو چې د تـاریخي شخصیت د ژونـد کومـه برخـه د ملت د ژوند څرګندونه کوي، باید تر هر څه لـومړي وګـورو چـې د خلکو ژوند یعنې څه ؟

دغه تـاریخپوهانو لـه دغـې ستونزې سره پـه مخـامخ کېدوسره، یـو داسې جړ، ناڅرګند، ټولیز او ذهني مفهـوم رامـنځ تـه کـوي چـې کـولای شي، خورا زیاتې پېښې د هغو پـه ډله کې وشمېرو. هغـوی دا دعـوا لـري چـې دبشـریت پرمختـګ پـه همدې مفهـوم کـې نغښـتې دي. هغـه ذهنـي مفاهیم چې تر ټولو زیات کارول کېږي او ټول تـاریخ لیکـونکي هغـه تـه پاملرنه لري، هغه ازادي، برابـرې، ښوونه اوروزنـه. پرمختـګ، تمـدن او فرهنـګ دي. تاریخپوهـان چـې لـه دغـو ذهنـي مفـاهیمو، ملـت او خلکونه، یو د ملت د پرمختګ پـه توګـه وټـاکي، نو دې تـه اړوزي چـې د هغـو پادشـاهانو، وزیرانـو، پـوځي مشـرانو، لیکـوالـو د ټـولنې سـترو، بدلوونکو، پاپانو او ژورنالیسـتانو، د ژوند څېړنې ته پام وکړي چې پـه ویاړ او یاد یې مجسمې او نورې یادګاري نښې جوړې شوي دي. د دوی د دغـو څېړنـې موخـه دا ده چـې دغـه خلـک د دوی پـه خپلـه وینـا د دغـو

(c) ketabton.com: The Digital Library

مفاهیمو د خپریدا او لا پوهېدو لپاره هڅې کړې دي او یاهم د هغه په وړاندې دریدلي دي. خو له دې کبله چې د هېڅ لامل له مخې دا نه شو ثابتولای چې د بشریت موخه ازادي، برابرې، ښوونه او روزنه. یا د تمدن خپرول دي او له دې کبله چې له شاهانو او مشرانو سره د پراخو پرګنو اړیکي یوازې او یوازې پر دې زړه راښکونکي تصور ولاړ دی چې د خلکو اراده تل هغو کسانو ته ورلېږدول کېږي، چې موږ غوره کړي دي. دا څرګنده ده چې په میلیونونو وګړي، چې خپل کور او نغري پرېږدي، خپلې کرکیلې ته شا کوي، له پلو اوړلي، د نورو کورونو سوځي. یو او بل وژني، هېڅ ډول نه شي کولای د هغو لسګونو خلکو پر کړو وړو اغیزه وکړي چې نه د چا کور سوځي، نه د چا ځمکې لاندې کوي، نه خپل همځیلي وژني. د غه خبره تاریخ په هرګام کې ثابتوي. ایا کولای شو د تیرې پېړۍ په پای کې ، د لودیز د خلکو د پاڅون او ختیځ پلو ته د هغو د خوځېدا لامل نه د څلورلسم ، پنځلسم او شپاړلسم لویي، د هغو د معشوقو ، وزیرانو ، ناپلیون، روسو ، دیدرو ، بومارشه او نورو هغو ته په ورته کسانو په کړو او ژوند کې مو ندلای شو ؟

ایا ختیځ ته، کازان او سایبریا ته ، د روسیې د خلکو یرغل علت د څلورم ایوان په ناروغ طبیعت او له کوربا یسکي سره د هغه په لیکونو او مراوده کې موندلای شو ؟

ایا د صلیبي جګړو په پړاو کې د خلکو د خوځېدا علت د ګوت فریدوف او نهم لویي او د هغو د ښځو په ژوند لیک کې پیدا کولای شو ؟ ایا زموږ لپاره ، له لودیزه، ختیځ ته بې موخې، بې لارښوده ، په ډاګونو کې بې ثمره، د سرګردانو پرګنو ، زاهد پییر پسې خوځون ، نه پوهېدونکې پاتې نه دی ؟ او تر دې لا مهمه چې دا خبره ناپوهېدونکې پاتې ده چې د تاریخي شخصیتونو (پاپانو) سپېڅلی ارمان یعنې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

بيت المقدس دژغورلو خوځون ولې ودرول شو ؟ پادشاهانو ، مذهبي مشرانو او مخورو جنګيالو ، خلک دې ته لمسول چې وړاندې لاړ شي، سپېڅلې خاوره آزاده کړي، خو خلک ځکه نه خوځېدل چې د هغوی ناڅرګند علت او لمسون چې دوی خوځېدا ته هڅول ، نور شتوالي نه لاره. دا څرګنده خبره ده چې د ګودفراو او مېن زنګر، دژوند تاريخ نه شي کولای د ملتونو د ژوند د تاريخ بېلګه واوسي. د ګودفراو او مينزنګر ژوند ليک ، د هغوی د ژوند ، ژوند ليک پاتې شوی، خو د خلکو ژوند او د هغه لمسون او دخوځون علتونه ، هماغه شان پټ پاتېږي.

تر دې هم لا دليکوالو او اصلاح غوښتونکو تاريخ کولای شي، موږ ته د ملتونو د ژوند سپړنه وکړي.

که څه هم دفرهنګ تاريخ موږ ته، دليکوالو او اصلاح غوښتونکو دژوند حالت او علتونه او د هغو دتفکر بڼه په ډاګه کوي، موږ ته دا رازده کوي چې ليوتر، تند مزاجه و ، داسې او هسې ويناوې کولې، يا روسو ناباوره و او هسې کتابونه يې ليکل، خو موږ ته داسې نه وايي چې ولې د اصلاح غوښتونکو تر غور ځنګه وروسته خلکو پر يو بل ور ودانګل او دفرانسې انقلاب په وخت کې يې يو بل وژل او اعدامول.

که دغه دواړه تاريخونونه ، هغه شان سره ګډ کړو لکه د نوي تاريخ ليکونکي يې چې ګډ وي، نو هغه به د پادشاهانو او ليکوالو تاريخ وي، نه د خلکو او ملتونو تاريخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵

د ملتونو ژوند د څوتنو په ژوند کې نه رانغاړل کېږي، دا له دې کبله چې د دغو څو تنو ترمنځ اړیکې لنډې او ناڅرګندې دي. دا نظریه چې د دغه اړیکي تاریخي شخصیتونو ته د خلکو د ارادې په لېږدولو ولاړ دی. په تاریخي تجربو کې آزمایل شوې نه ده.

تاریخي شخصیتونو ته د خلکو ډله ایزې ارادې لېږدول کېدای شي، د حقوقپوهنې په برخه کې ډېر څه څرګند کړي، په تیره بیا چې د ټاکل شویو موخو لپاره علمي وبرېښي ، خوکه هغه تاریخ پورې وتړو ، همدا چې کوم انقلاب ترسره شي، یا کوم هېواد لاندې شي، یا کورنۍ جګړه ونښلي، لنډه دا چې تاریخ پیل شي، دغه تیوري هېڅ شي رانښودلی او سپړلی نه شي.

دغه نظر ځکه انکاریدای نه شي چې د خلکو ارادې لېږدیدای نه شي او علت یې هم داده چې هغه هېڅکله نه وه.

پېښه چې هر څه وي دا مهمه نه ده چې څوک د هغه مشري کوي، دا نظریه به تل په دې ټینګار وکړي چې هغه ځکه د دې پېښې مشري کړې ده چې د خلکو ډله ایزې اراده هغه ته ور په غاړې شوې ده.

هغه ځوابونه چې د دغې نظریې له مخې تاریخي پوښتنو ته ورکول کېږي. د هغه چا ځوابونو ته ورته دي چې یوې خوځېدونکې ګلې ته ګوري، د دښتې په بېلابېلو برخو کې ، د شنیلیو او وښو ښه والي او بد والي ته له پامه پرته، هغه شپانه ته له پامه پرته چې د ګلې لارښوونه کوي، د ګلې د خوځېدا لارښوونه ، د هغه څاوري اراده وګڼي چې تر نورو څارویو مخکې روان وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

"ګله ځکه په دې لارې روانه ده چې د دوی مخکې روان ځاروي ، د هغو لارښوونه کوي او د پاتې نورې ګلې ډله ایزه اراده ده ته سپارل شوې ده ".

دا دلومړې ډلې د تاریخپوهانو ځواب دی. د هغه تاریخپوهانو ځواب چې د خلکو له خوا مشر ته د ارادې په هرو مرو لېږدولو باور لري.

که کله د ګلې مخکې روان ځاروی بدلېږي، دا له دې کبله دي چې د ګلې د وګړو ډله ایزه اراده ځکه بل چاته ورلېږدیدل شوې ده چې پخواني لارښود او مشر په هغه لاره چې ده ته ټاکلې شوې وه، نه خوځېده. دا د هغه تاریخ لیکونکو ځواب دی چې وایي، ډله ایزه اراده په ځانګړو معلومو شرایطو کې بل چاته ورلېږدیدلې کېږي. .

او که د ګلې مخکښ ځاروي پرله پسې بدلېږي او د ګلې تګ لوري هم تل بدلون مومي. داله دې کبله دی چې ګله موږ ته په څرګنده لاره تګ کې ، خپله مشري هغه چاته سپاري چې موږ ته غوره بريښي او له دې امله دا به کفایت کوي چې هغه ځاروي تر څارنې لاندې وساتو چې زموږ پام ځانته وروااړاوي او د ګلې شا او خوا کې روان وي.

دا خبره د درېیمې ډلې تاریخپوهانو خبره ده، هغو تاریخپوهانو چې ټول تاریخي شخصیتونه له شاهانو نیولی تر خبریالانو پورې د خپلې زمانې څرګندونکي ګڼي. . . .

دتاریخي پېښو د پېښېدو لاملونه څه دي ؟ واک، واک څه شی دی ؟ واک د خلکو هغه ډله ایزه اراده چې یو تن ته سپارل شوې ده، د خلکو ډله ایزه اراده په کوم شرط چاته سپارل کېږي ؟ هغه وخت چې دغه یو تن د خلکو ډله ایزه اراده په خپلو کړو کې څرګنده کړي، په بله وینا واک، واک دی او واک هغه کلمه ده چې معنی یې موږ ته څرګنده نه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که دانساني پوهې ډګر يوازې دانساني تفکر په وچو نظرياتو کې را ايسار وای او په هغه توضيحات چې علم د واک دمفهوم په اړه موږ ته رانښودلي، نقد کېدلای شوای، دا نتيجه مو اخېستی شوای، چې واک يوازې او يوازې يوه کلمه ده او کوم رښتني واقعيت نه لري، خو انسان دپديدو د پېژندنې لپاره دتفکر برسيره تجربه هم کار وي، هغه تجربه چې په هغو کې دتفکر پايلې آزمايي او تجربه وايي چې واک يوازې کلمه نه ده بلکې په رښتيا يوه رښتينې واقعيت دی چې شته

سره له هغه چې دواک له مفهومه پرته د انساني هلو ځلو ديوې پېښې سپړنه هم په هېڅ ډول امکان نه لري، خو بيا هم تاريخ او معاصرې پېښې د واک د شته والي ښرګندونه کوي.

هر کله او هر چېرې، چې يوه پېښه ، پېښېږي، يو يا څو تنه را پيدا کېږي ، چې ګواکې دغه پېښه د هغو په اراده ترسره شوې وي. دربېم ناپليون سپارښتنه کوي او فرانسويان مکسيکو ته درومي. د پروس او بيسمارک پادشاهان فرمان ورکوي او د پروس پوځ "بيګومو "لاندې کوي.

لومړی ناپليون قومانده ورکوي او فرانسوي پوځ روسيې ته درمي. لومړی الکساندر فرمان ورکوي چې فرانسويان دې دبوربن کورنۍ ته غاړه کېږدي او همداسې کېږي. تجربه موږ ته دا ښيي، هره پېښه چې پېښېږي ، د هغې پېښېدل ، د هغه يوه او يا څو تنو ارادې پورې اړه لري چې د هغې دسرته رسولو فرمان يې ورکړی دی.

تاريخپوهان چې د خپل پخواني عادت له مخې د خلکو په چارو کې دخدای د ارادې په ونډې باور لري، لېوالتيا ښيي چې د پېښې علت، د هغه چا په ارادې پورې اړوندو ګڼي چې واکمن دی، خو دغه خبرنه عقل او نه تدبير ثابتوي اونه دتجربې له مخې تاييديږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که له یوې خوا عقل دا ښيي چې کلمات ، دا دانساني ارادې د څرګندولو وسیله ، دډله ایزو کړو یوه برخه چې د پېښو جګړې یا دانقلاب په وخت کې را څرګندیږي، یوازې کلمې دي او بس، نو له دې کبله پر معجزې چې یو ناپېژندل شوی او فوق العاده قوت دی. له اعتقاده پرته نه شي کېدای ومنو چې کلمات وکولای شي ، دمیلیون میلیون وګړو د خوځېدا او پاڅېدو لامل واوسي. له بلې خوا آن که دا هم ومنو چې د کلمې دې د پېښو د پېښېدو لامل واوسي. تاریخ دا ښيي چې زیاتره وخت د تاریخي شخصیتونو اراده د هېڅ پېښې ، د پېښېدو لامل کېدای نه شي. دا په دې معنی چې د هغوی سپارښتنې نه یوازې دا چې سرته نارسېدلې پاتېږي بلکې یو نیم وخت د فرمان د موخې برخلاف پایله ته رسېږي.

د تجربې له مخې له یو پلوه ، واک یوازې هغه اړیکه ده چې د واک د خاوند د څرګندې شوې ارادې او د هغه د سرته رسوونکو وګړو ترمنځ شته دی. ددې لپاره چې د دغو اړیکو شرایط ځانته ښکاره کړو ، تر هرڅه دمخه باید د ارادې د څرګندولو مفهوم ، که د ارادې خاوند انسان وی نه خدای، ځانته څرګند کړو.

که فرمان د خدای وي، یعنې د خدای اراده دی لکه هغه شان چې لرغونی تاریخ یې څرګندونه کوي، دغه اراده نه د زمان تر اغیز لاندې دی او نه د پېښېدو لامل لري، ځکه چې خدای په هېڅ ډول پېښې سره اړیکي نه لري، خو کله چې فرمان یا حکم د انسانانو د ارادې له مخې چې د وخت تر اغیز لاندې او یو بل سره تړلي دي. ددې لپاره چې د هغو او له هغو وروسته پېښو تر منځ اړیکي را څرګند کړو ، باید:

-لومړی:د پېښو د پېښېدو شرایط څرګند کړو. یعنې د پېښو تګ لوری، د هغو وده او په ځانګړې زمانه کې د هغه فرمان ورکوونکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

-دویم: د هغه ناشلیدونکو اړیکو څرګندونه ضروري ده چې د فرمان ورکوونکي او د هغو کسانو ترمنځ چې د غه فرمان عملي کوي، شته دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲

یوازې د زمان له قیده دخدای آزاده اراده ده چې کولای شي د زمان له پیونده پرته ، پر ټولو هغو پېښو چې د څو کلونو یا څو پېړیو په اوږدو کې پېښېږي، اغیز ولري. یوازې خدای دی چې له هرڅه خپلواکه او یوازې په خپلې ارادې دبشریت دخوځون تګ لوري وټاکي، حال دا چې انسان د وخت او زمان بندي او د پېښو په منځ کې سرګردانه دی.

کله چې له لومړنیو شرایطو سترګې پټېږي، دزمان شرط .. هېڅ فرمان د هغه له مخکني فرمانه چې ددغه فرمان عملی کول برابروي، عملي کېدونکی نه دی.

هېڅکله، هېڅ فرمان په خپل سر او له مخکني فرمانه پرته نه یوازې جاري کېدای نه شي، بلکې پرله پسې او بېلابېلې پېښې ، پېښولی هم نه شي.

هر فرمان دبل فرمان سره اړوند دی ، نو ځکه پر ټولو پېښو اغیز کولای نه شي. او یوازې د پېښې د کومې یوې شېبې ځارونکی دی.

د ساري په توګه کله که موږ وایو چې ناپلیون قومانده او فرمان ورکړ چې پوځ یې جګړې ته لاړشي، موږ دیوې اوږدې مودې ټول سره اړوند فرمانونه ، دیوه فرمان په توګه په یو وار راټول کړل. ناپلیون نه شو کولای له روسیې سره دجګړې فرمان ورکړي او داسې فرمان یې هېڅکله نه دی ورکړي. هغه نن سپارښتنه وکړه چې کوم یو لیک . ویانا ، برلین او پترزبورګ ته ولیکي او سباته یې بیا ځمکني او سمندري پوځ ته ولیکي او بیا بله ورځ هغه او هغه.. په میلیونونو دغه شان فرمانونه او سپارښتنې چې د هغو له دلې ځېنې هغه یې پر روسیې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د فرانسوي پوځ د یرغل لاملونه برابر کړل.

ناپلیون د خپلې واکمنۍ پر وخت پر له پسې پر انګلستان د یرغل فرمانونه ورکړل، وخت او قوايي پرې مصرف کړل ، خو له دې ټولو سره سره يې د خپلې واکمنۍ پر وخت کې يو وار هم د دغې چارې د سرته رسولو لپاره آن يو ګام هم وانه اخيست. د دغه خبرې لامل دا دی چې پر انګلستان د یرغل فرمانونه د پېښو له بهېر سره اړخ نه لګاوه او حال دا چې پر روسيې د یرغل فرمانونو ، يو له بل سره پوره انډول درلوده او د زمان له غوښتنو سره يې اړخ لګاوه.

د دې لپاره چې فرمان په رښتيا سره تر سره شي، فرمان ورکوونکی بايد داسې فرمان ورکړي چې سرته رسېدونکی وي، خو په دې پوهېدنه چې کومه چاره کېدونکې او کومه چاره ناشونې ده، نه يوازې د ناپلیون لپاره چې په داسې يوه جګړه کې چې په ميليونونه خلک په کې اخته وو ، ګرانه ده، بلکې په خورا ساده پېښو کې هم د هغه اټکل ګران دی. داځکه چې د هرې پېښې سرته رسېدل کېدای شي له ميليونونو خنډونو سره مخامخ شي. د هر سرته رسېدلي فرمان په وړاندې تل بې شمېره سرته نا رسېدلي فرمانونه خنډ دي. سرته نه رسېدونکي فرمانونه ، ځکه سرته نه رسېږي چې هغه له پېښو سره اړوند نه دي او د هغو سره اړخ نه لګوي، موږ وايو:

- ناپلیون غوښتل پر روسيې يرغل وکړي او وې کړ، خو په رښتيني ژوند کې د ناپلیون په وخت کې موږ د هغه د داسې يو تکل نښه نه وينو ، بلکې داسې ډېر او بېشمېره فرمانونه او يناوې وينو چې د نورو بېلابېلو تکلونو او چارو په اړه ويل شوي دي.

د ۱۸۱۲ کال د جګړې په اړه د ناپلیون له بېشمېره فرمانونو نه لږ شمېر هغه نه له دې کبله چې سرته رسېدلي چې ګواکې د سرته

(c) ketabton.com: The Digital Library

نارسېدلو فرمانونو نه کوم غوره والي لري، بلکې دغه سرته رسېدلي فرمانونه روسيې ته د فرانسوي پوځ د يرغل له چارو او حالاتو سره اړخ لګاوه...

په دې توګه کله چې د وخت په پام سره د فرمان او پېښې اړيکې څېړو، په دې مو سر خلاصېږي چې هېڅ فرمان د پېښې د رامنځ ته کېدو لامل کېداى نه شي. خو بيا هم د هغو تر منځ يو ډول ځانګړې اړيکې شته دي.

ددې لپاره چې ددغو اړيکو په ماهيت پوه شو، د ټولو هغو فرمانونو بل شرط چې نه خدايي بلکې ځمکني او انساني سرچينه لري وڅېړو. او هغه داده چې خپله فرمان وروکونکي هم په پېښه کې ګډون لري.

همدا د فرمان ورکوونکي او فرمان وړونکي ترمنځ اړيکي دي چې واک نومېږي. دغه اړيکي په لاندې ډول دي:

- خلک د ډله ايزو چارو د سرته رسولو لپاره په داسې ډلو کې، چې هره ډله خپلې ځانګړې ځانګړتياوې لري، راټولېږي. سره له هغوتوپيرونو نه چې ددغو ډلوغړي يې د خپلو ارمانونو د سرته رسولو لپاره لري، خو بيا هم په هغو کې د ګډوونکوو وګړو تر منځ اړيکي تل يو ډول دي..

له هغو ټولو ټوليزو ډلو نه چې خلک يې د ډله ايزو چارو د سرته رسولو لپاره جوړوي او د هغه کيفيت او جوړښت تر نورو نه ډېر توپير لري، پوځ دى.

د هر پوځ بنسټ د هغه له سرتيرو نه جوړ دي. د هغو شمېر تر بل هر چا زيات او رتبې يې تر نورو ټيټې دي. دغه راز بيا برېدګيان، برېدمنان او وروسته افسران چې شمېر يې تر هغو کم او واک او رتبه يې تر سرتيرو او نورو نه ډېرې لوړې او غوره دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه لړۍ همداسې پورته ځي، تر هغه چې خبره ستر قوماندان ته رسېږي چې يو او واک يې تر ټولو زيات دی.

د پوځ جوړښت يو مخروط ته ورته دی چې سرتيري د هغه لادنۍ برخه يا قاعده جوړوي. د سرتيرو کړه وړه تل په خپل سر دي، وهل کوي، تالان کوي، سوځول او غلا کوي. دوی د دغو کړو لپاره له پاسه فرمان ترلاسه کوي، خو دوی خپله هېڅکله فرمان نه ورکوي.

-بربدګيان چې شمېريې تر سرتيرو لږ دی. دوی تر سرتيرو لږ له دښمن سره مخامخ لاس او ګريوان کېږي، خو کله ناکله قوماند ه ورکوي.

افسران بيا تر بربدګيانو په جګړه او نښتو کې زيات ګډون کوي، خو په قوماند ه کې يې بيا برخه تر نورو زياتېږي. همداسې بيا تر جنرالانو پورې چې يوازې فرمان ورکوي او د جګړې موخه او تګ لوري ټاکي. هغوی هېڅکله وسلې ته لاس نه وروړي او ستر قوماندان چې هېڅکله په جګړه کې ګډون نه کوي او يوازې د فرمانونو په عملي کولو او د جګړې د تګ لوري په ټاکلو بسنه کوي. په همدې ډول دی چې په هره ټولنه او ډله کې چې د کوم ډله ايز کار کرکيله، يا سوداګري او بله هره چاره... خبره همداسې ده.

که په دې ډول د مخروط يا د پوځ يا بلې هرې موسسې ټولې درجې او سره ټولې برخې له ښکته تر پورته سره جلا کړو، پر هغه قانون مو سر خلاصېږي چې د ډله ايز کار لپاره د خلکو ترمنځ پر اړيکو لاسبری دی. دا اړيکې داسې دي چې څومره وګړي په مخامخ ډول په جګړه يا نورو چارو کې ګډون ولري. تر ټولو کم کولای شي قوماند ه او فرمان ورکړي. د دوی شمېر هم زيات دی. څومره چې له چارو لرې او په چارو کې کم ګډون ولري او سلسله مراتبو په ډول به په پېښو کې ونډه ولري، په

(c) ketabton.com: The Digital Library

هماغه کچه به د هغه د قوماندې ورکولو توان زیات وي او شمېر به یې هم لږ وي او همدا اسې د دې مخروط تر څوکې پورې چې تر ټولو نه لږ ، په عملیاتو کې ګډون کوي، زیات کار یې یوازې د فرمانونو ورکول دي.

د فرمان ورکوونکي او فرمان وړونکي ترمنځ همدا اړیکي، هغه مفهوم دی، چې هغه ته قدرت وايي.

همدا چې د ټولو پېښو زماني شرایط مو جوړ کړل، و مولیدل چې ورکړل شوی فرمان یوازې هغه وخت ترسره کېدای شي چې له هغو پېښو سره اړخ ولګوي چې د غه فرمان هغو پورې اړه لري. او همدا چې د فرمان وړونکو او فرمان ورکوونکو ترمنځ مو اړیکي ټینګ کړل. قوماندهورکوونکي، د هماغې قوماندې او فرمان له برکته په پېښو کې تر ټولو لږ ونډه لري او د هغو ټول شخصیت او چارې د لارښوونې او تګ لوري، قوماندې پورې اړه پیدا کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷

کله چې يوه پېښه، پېښېږي. خلک د هغه په اړه خپل نظر او هيلې څرګندوي، خو څنګه چې دغه پېښې دډېرو خلکو دډله ايزو هلو ځلو زېږنده دي، هرو مرو ددې پېښې په اړه يادې شوې ويناوې او هيلې، لږ تر لږه دچارو په پايلو کې راڅرګندېږي بربښي. کله چې له دغو نظرونو نه، کوم يو عملي بڼه پيدا کوي، زموږ ذهن دغه نظر ددغې پېښې د پېښېدو لپاره يو فرمان ګڼي.

کله چې خلک يو شاتير (لرګی) کشکاږي، هرڅوک خپل نظر څرګندوي چې څنګه هغه کشکاږي او کومې خواته يې پورې وهي. خلک شاتير کشکاږي او په پای کې، هغه داسې يوې خواته رسوي چې د يو چا له نظر سره سم وي. دا په دې معنی چې يوه وويل او هماغه وشول. دا د هغه فرمان له مخې سرته رسېدلی او د واک لومړنی بڼه ده.

هغه چا چې تر ټولو زيات کار کړی دی، ددې په اړه چې هغه او نورو څه کړي، تر ټولو کم وخت درلود. هغه د فرمان ورکولو وخت هم نه درلود او هغه چا چې زياتې سپارښتنې کړي، له دې امله چې تر ټولو زياتې خبرې يې کړي دي، څرګنده ده چې دلاسونو دخوځېدا لپاره يې کم وخت درلود.

کله چې يوه ډله دکوم ډله ايز کار او ارمان د سرته رسېدو لپاره سره راټولېږي او شمېرېې زيات وي، په هغو کې چې د ګډ کار د سرته رسولو په وخت کې يې مخامخ ونډه لږه او شمېر لږ وي، او ددوی کار هم سپارښتنه وی، تر ټولو غوره راڅرګندېږي.

که د يو کار د سرته رسولو په وخت کې څوک، يوازې وي، په پرله

(c) ketabton.com: The Digital Library

پسې ټوګه يې په ذهن کې هغه دلايل ګرځي راګرځي چې د هغه پر پخوانيو کړو لاسبري دي او د هغه د هغو چارو لارښوونه کوي چې تصور يې کوي، دی غواړي په راتلونکې کې هغه سرته ورسوي.

کله چې خلک په ډله ايزه توګه کار کوي هم کټ مټ د غه شان کوي، خپل ډله ايز کار ، د خپل ډله ايز کار د فکر کول، دليل راوړل او د حقانيت د ثابتولو چاره ، هغو کسانو ته ورپرېږدي چې له دوی سره په کار کې ګډون نه کوي.

فرانسويان، په ځرګنده او يا ناڅرګنده لاملونو د يو بل په ډوبولو او د يو بل په وژلو پيل کوي. دوی د خپلو دغو چارو لپاره پلمې لري او ځانته د هغه د سرته رسولو حق ورکوي. هغوی د خلکو د ارادې په پلمه وايي چې خونړۍ چاره د فرانسې د ملي ګټو ، ازادۍ او برابرۍ لپاره په کار وو. بيا خلک د يو بل له وژلو لاس پر سر کېږي او د دې خبرې لپاره هم پلمه او حقانيت لري او وايي چې دوی بايد د اروپا پر وړاندې يووالي وکړي او ديوه واک ، ترسيوري لاندې ودرېږي او نور نور... بيا خلک له لوديزه د ختيځ پلو يرغل کوي، خپل همنوعان وژني او دې خبرې ته هم پلمه پيدا کوي، هغه هم په وينا وو کې د فرانسې ويا ړ او د انګلستان د ناوړه نيت يا پلې او نورې ، خبرې ګڼل کېږي.

تاريخ مونږ ته دا ځرګندوي چې د پېښنو دغه راز حقانيت ګڼل هېڅ معنی نه لري، يا دغه شان حقانيت په ذات کې د ځان ضد خبرې دي، د حق د ثابتولو نه وروسته د انسانانو وژل او يا د انګلستان بد نيت ته د جزا ورکولو له امله د روسيې د ميليونو خلکو وژل ، خو په خپل وخت کې دغو چارو ته حقانيت وربښل لا يو ارزښت لري او هغه هم په دې معنی چې په چارو کې ګډون لرونکي کسان له خپل اخلاقي مسوولیت

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه خلاصوي. دغه موقتي موخې ، د اورګاډي د مخې جارو ته ورته ده چې د ریل مخه پاکوي. دغه پلمه هم د خلکو وجدان د مسوولیت له پیټي خلاصوي. که دغه پلمې او حقانیت نه وای ، تر دغو پېښو نه وروسته به آن یوې ساده پوښتنې ته هم چا ځواب موندلای نه شو او هغه پوښتنه دا چې څنګه په میلیونونو خلکو په داسې ډله ایزو توګه ، داسې جنایاتو: لکه جګړې ، وژنو او نورو ته وردانګل.

ایا د اروپا د اوسنیو په اوسنیو کړکیچونو دولتي جوړښتونو او کړکیچن ژوند په بهېر کې کولای شو ، داسې پېښه پیدا کولي شو چې هغه پادشاهانو ، وزیرانو یا مطبوعاتو تایید کړي نه وي او یا یې لارښوونه او سپارښتنه نه وي کړي ؟ ایا داسې کومه ډله ایزه چاره پیدا کولای شو چې د اروپا یا دتمدن د یووالي، ملي ګټو او پوځي انډول په نامه حقانیت پیدا نه کړي ؟ هو کې ! هره پېښه شوې پېښه ، هرو مرو دکوم نظر او هیلې سره اړخ لګوي ، حقانیت پیدا کوي او دیوه یا څو تنو د ارادې زېږنده بلل کېږي.

هرپلو چې په سمندر کې کومه بېړۍ روانه وي، د هغه په وړاندې په څپو کې لاره څېرېږي، په بېړۍ کې دناستو کسانو لپاره دبېړۍ دواړو خواوو ته دڅپو تګ دلیدو وړ یوازنی خوځون دی.

که موږ یوازې شېبه په شېبه ددغه خوځون څارنه وکړو او هغه دبېړۍ له خوځښدا سره پرتله کړو. دا به څرګنده شي چې دا بېړۍ ده چې هره شېبه په خپلې خوځښدا سره ددغه بهیر تګلوری ټاکي او زموږ ناڅرګنده او پرله پسې خوځون موږ له تیروتنو سره مخامخوي.

دتاریخي شخصیتونو کړو وړو پسې دم په دم څارنه موږ ته دا پایله راکوي چې هلته هم هرڅه کټ مټ همداسې دی (یعنې د پېښې د سرته رسېدو لپاره د یو حتمي شرط ټاکل زموږ هم په زمان کې د پرله پسې

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوځون شرط). دا په دې معنی چې له خلکو سره د تاریخي شخصیت اړیکي باید هېر نه شي. کله چې بېړۍ یو پلو روانه وي د اوبو بهېر نه بدلېږي، خو کله چې بېړۍ خپل تګ لوری بیا بدلوي داوبو بهېر هم د هغه د څوکې دوو خواوو ته بدلون مومي. خو هرې خوا ته چې هغه تاوېږي ، د هغه د څوکې وړاندې ځپې لاره ورته پرانیزي. مګر هر پلو چې بېړۍ تاوېږي ، ځپې بیا بېرته هماغه خوا ته درومي چې بېړۍ روانې وې، ځکه بله چاره نه لري. هره پېښه چې پېښېږي او دا تل همداسې وي چې تصور یې کېږي. دا پېښه مخکې له مخې اټکل شوې او د پېښېدو فرمان یې ورکړشوی وي. بېړۍ چې هرې خوا ته تاوېږي، که څه هم موږ ته له لرې داسې برېښي چې ځپې نه یوازې په خپله خوځېدا کې خپلواکې دي بلکې د بېړۍ لاربښوونه هم کوي، خو دغه ځپې نه د هغې د خوځېدا په لاربښوونه کې ونډه لري او نه د هغې خوځېدا چټکولی شي.

تاریخ پوهان خپلې څېړنې ، یوازې د تاریخي شخصیتونو ، هغو ویناوو ته جلا کویچې د پېښو ، د پېښېدو په اړه ویل شوي دي. هغو ویناوو د فرمان بڼه پیدا کړې ده، هغوی په دې ډاډمن شوي دي چې د دغه فرمان او د پېښو د پېښېدو تر منځ اړیکی شته دي، خو کله چې مو خپله پېښې او هغه اړیکي چې تاریخي شخصیتونه یې له پرګنو او خلکو سره لري، وڅېړو ، موږ دې پایلې ته رسوو چې په خپله تاریخي شخصیتونه او د هغو فرمانونه د پېښو تر اغیز لاندې او د هغو زېږنده دي. د دغې پایلې د هرو مرو منلو دلیل دا دی چې د دغو فرمانونو د بې شمېر والي سره سره ، بیا هم پېښې هغه تر هغه وخته نه پېښېږي چې د پېښېدو لپاره یې نور لاملونه رامنځ ته شوي نه وي. خو همدا چې کومه پېښه، پېښه شي، د تاریخي شخصیتونو له خوا د ځرګندو شویو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ويناوو او ارادو په منځ کې، داسې هغه پيدا کيږي چې د معنی او وخت له پلوه دغې پيښې سره اړخ لګوي او د هغې د فرمان بڼه پيدا کوي.

اوس چې مو دا پايله ترلاسه کړه ، موږ په ډاډ او په ډاګه کولای شو د تاريخ دغو درو پوښتنو ته ځواب وو ايو:

۱- واک څه شی دی ؟

۲- کوم قوت دی چې ولسونه خوځوي ؟

الف: واک له نورو خلکو سره د يوه پيژندل شوي شخصيت، هغه اړيکي دي چې له هغو نه په ګټې اخېستو سره چې څومره دي، په ډله ايزه چاروکې لږه ونډه اخلي. په هماغه اندازه د هغه کار د بهير په اړه نظر زياتې څرګندونې او د هغه د سرته رسېدو د حقانيت ثابتولو ته هڅه کوي.

ب- د ملتونو کړه وړه ، لکه هغه شان چې تاريخ ليکونکو فکر کاوه، نه د واک ، نه د فکري هلو ځلو ، نه آن د دغو دوو د ګډون بلکې د ټولو هغو خلکو د هڅو او هاند پايله ده چې د پديدو په رامنځ ته کېدو کې ونډه لري او تل داسې پيښ شوي دي، ټول هغه کسان چې څومره زيات او په مخامخ توګه د کار په سرته رسېدو کې ونډه او ګډون لري، مسووليت يې په هماغه کچه کم دي او برعکس.

داسې ښکاري چې له معنوي پلوه د پيښو د پيښېدو علت او لامل ، واک دی او له جسماني پلوه هغه کسان چې د واک اطاعت کوي، خو دا چې دا معنوي هلې ځلې له جسماني هڅو او هانده پرته ناشوني دي، نو ځکه د پيښې د پيښېدو لامل نه په دې او نه په هغه بلکې د دواړو په يووالي کې وي. يا په بله وينا په هغه پديده کې چې موږ ، علت لټاوه،

(c) ketabton.com: The Digital Library

هلته نه شته، کله چې په دې برخه کې خپلې شننې تر پايه ورسوو، يو خنډ ته رسېږو، دانساني فکر هغې پولې ته، چې انساني فکر تل هلته رسېږي، که هغه (انسان)د خپلې موضوع څېړنې ته ځير نه شي، له هغه سره پام ونه کړي، په ټولو معنوي برخو کې همالته رسېږي(هماغه خنډ ته). دبرېښنا انرژي تودخه پيدا کوي او تودخه برېښنا پيدا کوي. ذره هم يوبل دفع کوي.

کله چې ديوبل په وړاندې دتودخې او برېښنا په غبرګون غږيږو يا داتم په اړه څه وايو، نه شو کولای دا ووايو چې ولې دا داسې کېږي، ځکه دا بل ډول کېدای نه شي، ځکه بايد دا همداسې وشي. دا له همدې امله چې دا د هغه قانون له کبله دي چې پر دغو پديدو لاسبرې دي. تاريخي پديدې هم همداسې دي. دجګړې يا انقلاب دپېښېدو علت څه شي دی ؟ موږ نه پوهېږو . يوازې په دې پوهېږو چې ددې يا هغې پېښې دپېښېدو لپاره خلک په ځانګړي ټوګه ځان چمتو او په هغه کې ګډون کوي. او موږ بيا وايو چې دا همداسې دی، ځکه چې بل ډول يې تصور هم نه شي کېدای او دا د هغه قانون دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸

که تاریخ له ظاهري پېښو سره کار لرلای، د همدې ساده او څرګند قانون منل به بس و، چې موږ خپلې څبرنې پای ته ورسوو، خو د تاریخ قانون د انسان څارنه کوي. یو کمکۍ ذره هم نه شي کولای موږ ته ووايي چې د بلې ذرې جذبېدو او یا غبرګون نه احساسوي او داسې کوم قانون نه شته، خو انسان چې خپله د تاریخ موضوع ده، په ډاګه وايي چې آزاد او د قانون تابع نه دی.

دانسان د ارادې د آزادۍ موضوع که څه هم نغښتلې بڼه لري، خو بیا هم د تاریخ په هره ګام کې احساسېږي.

د تاریخ ټول متفکر او ځیرک مورخین، بې ارادې دې پوښتنې ته رارسېدلي دي.

د تاریخ ټولې جړې، متضاد غوټې او دغه ناسمه تګلارې چې دغه علم پرهغه درومي، ځکه ناسپړلې پاتې دي چې همدې پوښتنې سم ځواب ویل شوی نه دی.

که د هر انسان اراده خپلواکه وای، یعنې دا چې که هرچا کولای شوای هرهغه څه وکړي چې زړه یې غواړي، ټول تاریخ به د ناسره اړوندو پېښو، یوه تصادفي لړۍ وای.

آن که زرګونو کلونو په اوږدو کې، د میلیونو میلیونو وګړو په منځ کې، یو تن هم داسې پیدا شوی وای چې په ازاده توګه یې هغه کولای شوای چې د ده څه زړه غوښتي،. دا په ډاګه ده چې د دغه چا یو آزاد او غیر قانوني کړه به د دې لپاره بس وای چې ټول هغه قوانین او قواعد تالا والا کړي چې د ټول بشریت لپاره ارزښت لري، خو آن که یو قانون

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم د انساني کړو وړو د څارنې لپاره وي، نه شو کولای د انسان د ارادې خبره وشي، ځکه چې په دې حالت کې د غـه انسان بايد د غـه قـانون تـه غاړه کېږدي.

د خپلـواکۍ يـا د ارادې د اختيـار موضـوع چې لـه لرغونـو زمـانو راهيسې يې د بشري ټولنې تر ټولو غـوره ذهنونو د ځان پر خپړنـه اختـه کړي دي. لـه همـاغو لرغونـو زمـانو راهيسې يې د انسـان لپـاره د خـورا اهميت له امله ستر غوټه جوړه کړې ده.

پوښتنه په دې کې ده ، که انسان د يوې موضوع په توګه له هرپلوه تر څېړنې لاندې ونيسو ، که د خدای پوهنـه وي، تـاريخي پوهنـه، اخلاقـي پوهنه يا فلسفي پوهنه، ګورو چې پرهغـه لکـه د بل هر موجود پـه څېـر د جبر قانون لاسبرى دى، خو کله چې بيا خپل ځانتـه ځيـر شو ، يعنـې پـه دې پوهېږو او د اسې احساسوو چې آزاده يو.

آګاهي يا پېژندنه ، د ځان پېژندنې هغه سرچينه ده چې لـه عقلـه جلا او خپلواکـه ده. انسـان د عقـل لـه لارې د ځـان څارنـه کـوي، خـو يـوازې د آګاهۍ له لارې ده چې ځان پېژني.

له آګاهۍ پرته د عقل د هېڅ ډول څارنې او کړو تصور کېدای نـه شي. د دې لپـاره چې انسـان پـوه شـي ، څارنـه وکـړي او عقلـي چـارې ترسـره کـړي، تـر هرڅـه د مخـه لـومړی بـايـد دا وپېژنـي چـې ژونـدی دی. ژونـد ، انسان ځان ديوه غوښتونکي يعنې د ارادې له درلودونکي پرته ، پـه بـل ډول نـه پېژنـي. د ارادې اراده درلـودل د انسـان د ژونـد مـاهيت جـوړوي. انسان د ارادې په مرسته ځان پېژني او پرته له دې چې ځان آزاد وګڼي. بله چاره نه شته.

که انسان ځـان پسې څارنـه وکـړی، هغـه وينـې چې د هغـه اراده ديـو قانون له مخې تګ لوری مومي (هغـه ګوري چې هرو مرو بايـد خـواړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وخوري، د خپلې ذهني هلوځلو څارنه وکړي او يا بله کومه چاره کې ګډون ولري). هغه له دې نه پرته بله چاره نه لري چې د خپلې ارادې د دايمي جبرې حالت نه بل څه نهويني. هر هغه څه چې ازاده وي، هغه جبرې کېدای هم نه شي. انسان ته خپله اراده ځکه جبرې برېښيې چې هغه له دې نه پرته چې هغه آزاد وګڼي، بله چاره نه لري.

تاسو وايي چې زه آزاد نه يم. زه خپل لاس لوړوم او بېرته يې ښکته کوم. هرڅوک په دې پوهېږي چې د غه غير منطقي ځواب د آزادۍ د منلو، انکار نه منونکی ثبوت دی.

دغه ځواب د هغې آګاهۍ غبرګون دی چې عقل پورې اړه نه لري. که د آزادۍ يا اختيارآګاهي، د ځانپېژندنې له سرچينې او عقله خپلواکه نه وای، هغه به د عقل او تجربې تر اغيز لاندې وای. په حقيقت کې به دغه شان اغيز نه يوازې هېڅکله نه وي بلکې تصور به يې هم نه شي کېدای.

هر څوک د يو څو تجربو او دلايلو نه وروسته په دې پوهېږي چې هغه د څېړنې يوې موضوع په توګه، د پېژندل شويو قوانينو تر اغيزې لاندې دی. انسان به هرو مرو هغه ته غاړه ږدي او د هغو تر پېژندنې وروسته، هېڅکله له هغو نه د سرغړونې هڅه نه کوي، خو هماغه تجربې او دلايل ده ته دا ثابتوي چې دده له خوا ځانته انګېرل شوې بشپړه آزادي، شونې نه ده او دده هر کړه د هغه ورځني ژوند کړو وړه، د هغه خلق او خوي او هغو اغيزه او لمسونې پورې اړه لري چې دده له خوا ترسره کېږي، خو انسان هېڅکله دغو استدلالونو او تجربو ته غاړه نه ږدي.

انسان همدا چې د تجربې او استدلال په مرسته پوه شو چې تېره له پاسه رالوېږي، بېشکه په دې باور کوي او په ټولو پېښو کې د دغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

قانون د سرته رسېدو هیله لري.

خو همدا چې په دې پوه شي چې بېشکه دده اراده ، دقوانینو تر اغېز لاندې ده، هغه نه مني او باور يې نه پرې نه راځي.

که څه هم همدا تجربې او استدلال انسان ته ښيي چې دی له خپل دغه طبیعت ، عادت او کړو وړو سره په ځانګړو شرایطو کې هماغه دی چې و او دادی د زرم ځل لپاره ، په هماغو شرايطو کې، بيا هماغه عادت او کړه وړه کوي. اوله هماغې نتیجې سره مخامخ دی چې تل په يوه شان پای ته رسېدلې او دی بیا هم په ډاډمنه توګه احساسوي چې دی آزاد دی او هرڅه چې غواړي هغه شان يې کوي لکه تر دغو تجربو مخکې يې چې کول. هر انسان که هغه عاقل وی او که هغه باخاری وي. هرڅومره او په هره کچه چې په ډاګه او سپینه هغه ته ثابته شوي وي ، بيا هم نه شي کولای په يوه ځانګړی وخت او حالت کې دوه توپير لرونکي کړه وړه ولري. هغه داسې احساس کوي چې ژوند له دغه بې معنی تصوره پرته (چې دآزادۍ بنسټ جوړوي) تصور کېدای نه شي. هغه احساسوي چې هرڅومره دغه شان يو ناخاپي ناشونی وی، بياهم شته، ځکه د آزادۍ له تصوره پرته يوازې هغه ته د ژوند احساسول امکان نه لري بلکې د هغه له تصوره پرته ژوند هم نه شي کولای.

هغه نه شي کولای له دې تصوره پرته ژوند وکړي چې په ټول ژوند کې ټولې انساني هيلې او لمسونې، د آزادۍ د زیاتوالي لپاره هلې ځلې دي. بډايتوب، بې وزلي، زور او کمزوري، وياړ اونوم ورکتوب، قدرت او محکومیت، روغتيا او ناروغي، پوهه او ناداني، کار، زيار او استراحت، مړېښت او لوږه، خیر او شر د آزادۍ ، لوړې او ښکتې کچې دي.

له آزادۍ نه د بې برخې انسان تصور، د هغه انسان له تصوره بل څه

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه دي، چې ژوندە يې بايللى وي..

ستر خداى د انسان خالق دى. خداى د ټولو چارو توان لري او د هغه هستي بې پايه ده. نو داسې چې ده، بيا ګناه څه معنى لري، هغه ګناه چې له آزادۍ نه، دانسان دخبرتيا او آګاهۍ زيږنده ده؟ همدا د الهي علم موضوع او مضمون دى.

دانسان کړه وړه، د هغو عمومي او نه بدليدونکي قوانينو زيږنده دي چې په خپله د رياضي علومو دپايلې، پايله ده. نو اوس دا پوښتنه رامنځ ته کيږي چې د ټولنې پر وړاندې د انسان مسووليت، له آزادۍ نه د انسان د آګاهۍ او خبرتيا زيږنده، څه ده؟ دا هم شوه، دحقوقو دعلم موضوع.

دانسان کړه د هغه دطبيعت او ذات او د هغه دکرکتر او پر ده دلاسبرو اغيزو تابع دي.

نو د وجدان او پر ښو او بدو کړو وړو خبرتيا چې له ازادۍ نه آګاهۍ زيږنده ده، بيا څه شي دي؟ دا د اخلاقو دعلم موضوع ده.

انسان، دبشري ژوند ګډو اړيکو ته په پام سره د هغو ټولنيزو قوانينو تابع دى چې پر ژوند لاسبري دي، خو همدغه انسان ددې اړيکو سره سره بيا هم آزاد برېښي. څنګه بايد دملتونو اوبشريت مطالعه وشي؟ څنګه هغه وڅيړل شي؟ هغه په چارو کې آزاد وګڼل شي او که محکوم په جبر؟ دا کيږي د تاريخ موضوع.

يوازې زموږ پر ځان باوره زمانه کې چې پوهې تبليغاتي او ټوليزې بڼه پيدا کړې ده، دچاپ د دوديدو له برکته چې دناداني غوره وسيله ده، د وګړي د ارادې آزادي او اختيار داسې بڼه غوره کړې ده چې بې ځايه برېښي او آن يادول يې ناشوني دي. زموږ په زمانه کې دغه تش په نوم مخکښ خلک، يعنې ناپوهې پرګنې، دطبعيت پيژندونکو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کارونه، چې د موضوع یو اړخ څېړي، خبرې پیل کړي او هغه د حل لاره ګڼي.
دوی وايي او په خپلو خپرونو کې لیکي:
- روح او ازادي نه شته ، ځکه نه شته چې انساني ژوند د غړو د خوځېدا زېږنده دی او د غړو خوځېدا بیا د غصبي شخصیت تابع دی. روح او آزادی نه شته ، ځکه موږ د تاریخ په کوم ناڅرګند کې له بېزو نه پیدا شوي یو. دوی وايي، لیکي او خپره وې یې، خو په دې خبر، نه دي چې په زرګونو کالونو پخوا هم ټولو مذهبونو او ټولو متفکرینو همدغه د جبر او محکومیت قانون چې اوس دوی داسې په ټینګار او هڅو د فزیولوژۍ او ځناورپېژندنې په مرسته د هغه پر ثابتوالي ټینګار کړي، نه یوازې پېژندلی و، بلکې هېڅکله له هغه څخه انکار هم نه دی کړی. هغوی په دې نه پوهېږي چې په دې برخه کې د طبیعي علومو ونډه یوازې داده چې د هرې موضوع یوازې یو اړخ راڅرګندوي، ځکه عقل او اراده د علمي څېړنو له مخې د عقلي زېږون نه پرته بل څه نه دي. دا چې انسان د کوم کلي قانون له مخې د ځارویو د ودې او پرمختګ د تاریخ په کوم ناڅرګند وخت کې د ټيټو ځناورو نه وده کړې وې. دا هغه څه دي چې اوس په نوې بڼه ، خو له موږه په زرګونه کاله پخوا مذهب او فلسفې څېړنو کړي دي، یعنې دا چې انسان له عقلاني پلوه د جبر او محکومیت د قوانینو تابع دی، خو دا دیوه وینښته په کچه هم له موږ سره د دې پوښتنې په آوارۍ کې هم مرسته نه کوي، ځکه دا خبره بل اړخ هم لري او هغه د آزادۍ ، انساني اختیار منل دي.
که انسان د تاریخ په یوه ناڅرګنده پړاو کې ، له بېزو نه راپیدا شوی دی، دا بله خبره هم په همدې کچه د پوهېدو وړ ده چې وايي:انسان د تاریخ په یوه څرګنده وخت کې له یو موټي خاورې نه راپیدا شوی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(په لومړي نظر ، xنا څرګند دی او په دويم کې بيا د زېږون سرچينه).
دا پوښتنه چې د انسان د آزادۍ خبره، څنګه د جبر له قانون سره يو ځای شي ،. د تطبيقي فزيولوژۍ او ځناور پېژندنې د علومو په مرسته آوارېدې نه شي. کله چې مونږ د چونګښې، سوی او بيزو ترمنځ د ګډو والي نښه يوازې غړی او اعصاب ونيو، حال دا چې انسان له غړو او اعصابو پرته اګاهي او وجدان هم لري.
د طبيعي علومو پوهان او د هغوی پلويان چې تصور کوي، د غې پوښتنې ته په بشپړه توګه ځواب ويلی دی، هغوی، هغو ختګرو ته ورته دي چې د کليسا د ديوال يو خوا سپينه او رنګ کړې او د کار مشر يا خاوند د نشتوالي نه په ګټه اخېستو سره د کړکۍ، دريځې، سپېڅلي شمايل او هغه ديوالونه چې ټوليز ترميم يې لا پای ته رسېدلی نه دی، ټول سپين او رنګ کړی او دی ته خوشاله وي چې هرڅه يې رنګ کړي او کار يې په غوره او ښه توګه پای ته رسولی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹

دنورو هغو پوهو پر وړاندې چې غواړي دجبر او اختيار پوښتنې ته ځواب ووايي، تاريخ دا ځانګړتيا لري چې دتاريخ لپاره دغه موضوع ، نه دبشر د ارادې په اصل او ماهيت بلکې په تير وخت کې د هغه په څرګنديدو او ځينو ځانګړو شرايطو پورې اړه پيدا کوي.

د علم تر نورو څانګو تاريخ ، ددغې پوښتنې د آوارۍ لپاره د نظري علومو پر وړاندې دتجربي علومو بڼه مومي.

دتاريخ موضوع نه په خپله دانسان اراده بلکې د هغه په اړه زموږ تصور دی، نو له دې کبله تاريخ، ددغو دوو سره ضد ، جبر او اختيار له رازه ډک يووالي دآوارۍ لپاره دالهي علومو ، انقلابونو او فلسفې په شان ، په انساني کړو کې ستونزې نه لري.

تاريخ، انساني ژوند ، لکه هغه شان چې موږ ته څرګندېږي او يا په هغه کې د دغو دوو سره متضادو اړخونو يووالي رامنځ ته کېږي، څېړي.

دانسان په رښتيني ژوند کې ، هره تاريخي پېښه ، ياهم انساني کړه، په ډاګه او د دغه ضديت له خورا کمې پوهېدنې پرته د درک وړ دی. که څه هم هره پېښه او هر کړه تر يوې کچې پورې په اختيار او تر يوې کچې پورې په جبر ترسره کېږي.

د تاريخ فلسفه د دې مسلې د آوارۍ لپاره چې جبر او اختيار ، څنګه او په څه ډول او په کومه کچه په انساني کړو وړو کې اغيزمن دي او ددغو دوو اصلي ماهيت څه دی ، نه يوازې داکولای شي بلکې تر هرڅه لومړی د جبر او اختيار د مفاهيمو پېژندنه وکړي او بيا ددغو مفاهيمو

(c) ketabton.com: The Digital Library

په مرسته د ژوند پدیدې وڅېړي. تاریخ د جبر او اختیار پېژندنه د خورا بې شمېره ، تاریخي پېښنو له پایلې راباسي.

په هرډول که موږ دډېرو او یا هم دیوه تن د کړو وړو څېړنه وکړو ، موږ پوهېږو چې هغه باید دجبر او اختیار دیو ګډ ترتیب په ډول وڅېړو.

کله چې موږ دملتونو د لېږدیدو یا د وحشي قبایلو د یرغلونو یا ددرېیم ناپلیون دفرمانونو په اړه غږېږو او یا د هغه چا ددې پریکړې په اړه چې یو ساعت مخکې یې د خپل تګ لپاره ، د څو لارو نه یوه لاره ټاکلې ده ، په دې ټولو کې هېڅ ډول تناقض نه وینو. دجبر او اختیار هغه کچه چې ددغو کسانو په کړو وړو کې ونډه لري، موږ ته له ورایه څرګنده ده.

زیاتره وخت د اختیار دکچې: د کموالي او زیاتوالي په اړه تصور توپیر لري او د تصور دا توپیر هم ، هغه نظر پورې اړه لري چې موږ قضاوت پرې کوو ، خو هرڅنګه چې وي، باید ووایو چې انساني کړه وړه د جبر او اختیار د یووالي نه پرته ، بل څه نه دي. په هر ډول کړو وړو کې په یوه ټاکلي اندازه اختیار او په یوه ټاکلي اندازه جبر وینو او هر هغه چاره چې څېړو که په هغه کې د اختیار کچه زیاته وي، په هماغه کچه به په هغه کې دجبر کچه کمه وي. او که د جبر کچه زیاته وي، هلته به د اختیار کچه لږه وي....

ډوبېدونکی انسان یو بل تن ته لاس وراچوي، په دې توګه هغه هم ډوبوي او یا هغه مور چې خپل ماشوم ته دشودو ورکولو له امله بیحاله او خوار ه غلا کوي. یا کوم سرتیری چې د سخت د سپلین له مخې د خپل افسر په قوماندە بې ګناه انسان وژني، د هغه څېړونکي له نظره چې پوهېږي دغه خلک د ګناه د سرته رسېدو په وخت کې په څه حالت کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وو ، لږ ګنهګاره دي یعنې د غو خلکو د هغو څېړونکو له نظره د ګناه د سرته رسولو په وخت کې خورا کم اختیار درلود او جبر پرې زیات و. نو د پریکړې په وخت کې د هغه چا په پرتله چې نه پوهېږي چې ډوبېدونکی خپله ډوب شوی او هغه مور چې غلا یې کړې ده، وږې وه او سرتیری دې ته اړ و چې د خپل افسر قومانده ومني، زیات اختیار لري. . . او نور. . . په دې توګه څومره چې جبر زیاتېږي په هماغه کچه اختیار کمېږي.

مذهب ، انساني سالم تفکر ، علم ، حقوق او په خپله تاریخ ټول د جبر او اختیار پر دغو اړیکو یو ډول پوهېږي.

په ټولو هغو پېښو کې چې زموږ له نظره د جبر او اختیار ونډه کمېږي او زیاتېږي ، پرته له استثنا ، پر درې بنسټونو ولاړ دي:

۱- له بهرنۍ نړۍ سره د هغه چا اړیکی چې پېښه رامنځ ته کوي.

۲- له زمان سره.

۳- له هغو عواملو سره چې پېښه یې رامنځ ته کړې ده.

له بهرنۍ نړۍ سره د انسان لږ یا زیات څرګند اړیکي ، د هغه ټاکلي ځای په اړه کمه یا زیاته، خو برالا پوهېدنه ده، چې هر سړی یې له خپل چاپیریاله لري. دا هغه علت یا بنسټ دی چې ډوبېدونکی سړی یې د هغه چا په پرتله چې پر وچه ولاړ دی، په ډاګه جبري او آزادي یې کمه او یا د هغه چا کره وړه چې په یوه ګڼه ګوڼه کې له نورو سره په نږدې اړیکو کې ژوند کوي. او یا هم د ساري په توګه هغه څوک چې په کورني ژوند ، دولتي چارو او یا سوداګرۍ کې اخته دی ، په ډاګه د یوه مجرد او له هغه چا سره چې له بل سره اړیکي نه لري ، آزادي کمه لري او جبر یې زیات دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که موږ يو انسان ، د هغه له چاپيرياله جلا او له نورو سره له اړيکو پرته وڅارو ، د هغه هرڅه موږ ته آزاد او دده په خپل اختيار کې بريښي. او که موږ د هغه په چاپيريال کې، له کوم چا يا کوم څه سره د هغه اړيکي په پام کې وساتو ، دا په دې معنی ، له هغه چا سره چې کتاب لولي ، يا غږېږي. او يا له هغه کار سره چې دی پرې اخته دی، يا آن هغه فضا چې دی يې چاپير کړی دی، يا هغه له هغې رڼا سره چې د هغه شا او خوا ته پر پرتو شيانو ځلېږي، دغو ټولو ته ښه وګورو ، دا راته څرګندېږي چې له دغو شرايطو نه هريو پر ده اغيز لري او لږ تر لږه د هغه ديوې چارې ټاکونکي دي او يا يې لارښوونه کوي. او په هغه اندازه چې موږ پوهېږو ، څومره چې ددغو عواملو اغيز زيات وي. په کړو وړو کې د هغه آزادی زموږ تر پامه کمه او جبر پر هغه موږ ته پياوړی بريښي.

دويم بنسټ ، له نړۍ سره د انسان زماني اړيکي دي. څومره چې له نړۍسره دغه اړيکي برالا او يا پټې اوسي په هماغه کچه به ددغه زمان په اوږدو کې څرګند او يا پټ واوسي. دا هماغه اړيکي دي چې پايله يې دلومړني انسان ګناه او له جنته د هغه د شړلو او په پای کې د بشريت د پيدا ايښت لامل شو. دغه لامل زموږ تر پامه تر او سني کورني ژونده (د مېړه او ښځې اړيکی) لاجبرې ښکاري. دا هماغه بنسټ او اړيکي دي چې ددې سبب کېږي ، هغه پېښه چې له پېړۍ پېړۍ پخوا په دې نړۍ کې پېښه شوې وه او له موږ سره د زمان له لارې پرته بل ډول اړيکي نه لري. دا وسني انسان تر کړو نه چې پايله يې لا څرګنده نه ده، جبرې ښکاره شي.

دانسان د کړو وړو د جبر او اختيار په اړه زموږ قضاوت ، هغه وخت او واټن پورې تړلی دی چې د پېښې د پېښېدو له شېبې نه د قضاوت تر وخته پورې تير شوی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که زه په داسې یوې چارې قضاوت وکړم چې یوه شیبه مخکې مې ترسره کړې ده او د سرته رسېدو شرایط یې هم له او سنۍ شیبې نه هومره توپیر نه لري ، زما چارې به ماته ناچاره او بېشکه چې اختیاري وبرېښي، خو که پر هغې چارې قضاوت وکړو چې یوه میاشت مخکې او پخوا او چور په نورو شرایطو کې پېښه شوې وه، بې ارادې به اعتراف وکړم چې که دا کار مې نه وای کړی ، تر دې غوره او ښې پایلې او آن هغه جبري پېښې به چې له دغې پېښې راپیدا شوې دي ، تر سره شوې نه وای. که د خپلې حافظې په مرسته ، له دې هم پخوانیو پېښو شویو چارو ، د ساري په توګه د هغو چارو په اړه چې لس کاله پخوا پېښې شوې دي، فکر وکړم، بېشکه چې د دې کړو وړو پایله به ماته لا څرګنده وي، خو دا تصور که هغه چاره مې نه وای کړې، څه به پېښ شوي وای راته ګرانه ده. څومره چې د خپلې حافظې په مرسته لا لرې او پخوانۍ زمانې ته ورځو او یا په دې ډول دراتلونکې قضاوت کوو ، دا راته څرګندېږي چې د اختیار په اړه زموږ قضاوت لا تت برېښي.

په همدې توګه په ټولیزو چارو کې د ارادې د آزادۍ په هکله د بدلون د کچې له برکته انسان په تاریخ کې بیا موندل کېږي. هغه پېښه چې اوس. پېښه شوې ده ، بېشکه زموږ له نظره د ټولو هغو پېژندل شویو څېرو د کړو وړو زېږنده ده چې خپلواک ګڼل شوي دي، خو هغه څه چې لږ پخوا پېښ شوي دي او اوس هرو ورو د هغو داسې پایلې وینو چې پرته له هغه د بل څه شي تصور کولای نه شو او له بله پلوه څومره چې موږ د پېښ په لټولو کې وروسته شاته درومو ، په هماغه کچه په هغو کې د اختیار کچه رالوېږي.

د اتریش او پروس جګړه بېشکه موږ ته د ځیرک بیسمارک او نورو د کړو وړو پایله برېښي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که څه هم په دې کې شک دی ، خو د ناپليون جګړې لا تر او سه هم موږ ته د اتلانو د ارادې زيږنده ښکاري، خو صليبي جګړو نور په پوره توګه خپل دريغ او ځای موندلای ، نو ځکه د اروپا او سني تاريخ د هغو له تصوره پرته بې معنی دی، که څه هم د هغه وخت د تاريخ ليکونکو لپاره صليبي جګړې هم د هغه وخت د څو تنو داسې تاريخي شخصيتونو د کړو وړو زيږنده دی چې آزاد او اختيار لرونکي ګڼل کېدل، خو ګله چې د وحشي قامونو د مهاجرت خبره رامنځ ته کېږي. هېڅوک هم دا تصور نه شي کولای چې د اوسنۍ اروپا بڼه ، دا تيلا د آزادي ارادې زيږنده ده، په هره کچه چې په تاريخ کې شا ته ستنېږو او خپله د څېړنې موضوع لا لرغونې او له اوسنۍ زمانې لرې غوره کوو ، د هغو کسانو په کړو وړو کې اختيار او آزادي چې د پېښو د پېښېدو سبب شوي دي، موږ ته لا شکمن او د چارو لارښوونکی لا مجبور برېښي.

۳) زموږ څېړنې په دريېيم پړاو کې ، د علتونو پر هغو خورا بې پايه اړيکو چې څه کم او زيات زموږ په واک کې دی او عقل د پېښو د ښننې لپاره هغه ته اړتيا لري ، ولاړې دي. نو له دې د انسان هر ځانګړي کړه بايد د پخوانيو پېښو د پايلې او د راتلونکو پېښو د علت په توګه خپل ځانګړی ځای لري.

کله چې موږ ته د کومې چارې د سرته رسېدو علت پوره ښکاره نه وي، دا مهمه نه ده چې د غه چاره جنايت دي، يا خير، يا داسې چاره چې نيکي او بدي پورې هېڅ اړه ونه لري، موږ دا منو چې د دغې چارې سرته رسوونکی، هغه په خورا په ارادي او په اختياري ډول سرته رسولې ده. که دغه چاره جنايت وي، تر هر څه د مخه موږ هغه ته د مجازاتو غوښتنه کوو او که د خير کار وي ، هغه ته به تر هر څه د مخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

درناوي کوو او کله که کومه داسې چاره ترسره شي چې له اخلاقي پلوه، نه ښه وي او نه بده. هغه پېښه موږ ، د هغه د سرته رسوونکي دقوي ، غير معمول او ازاد شخصيت زېږنده ګڼو ، خو که موږ ته د بې شمېر علتونو نه يو علت ځرګند وی، په هغه کې موږ ته د ځرګنده جبر ونډه پېژنو ، نو ځکه د هغه جنايت لپاره لږ غچ غواړو . د ښې چارې ستاينه هم ښه لږ کوو او د سرته رسوونکي آزادي او بيا وړتيا ته هم هومره ارزښت نه ورکوو ؟ که جنايت کوونکي چې د جانيانو او داړه مارو په منځ کې لوی شوی دی. د هغه د ګناه پېټې سپکوي. تر خپلو ماشومانو د مور او يا پلار سربښندنه او ځاريدنه ، تر هغې سربښندنې او ځاريدنې نه چې ستاينې او ګټې لپاره کېږي، ، ډېره طبيعي او بې علته برېښي ، هغه کمه اختياري او ازاده ده، نو ځکه لږه د ستاينې وړ ده ، که له يوې ډلې ، ګوند يا ديو مخترع له چارو او کړو وړو سره پخوانۍ پېژند ګلوي ولرو ، د هغه چارې موږ کم حيرانه وي. که موږ د زياتې تجربې خاوند يو ، که موږ د خلکو پر کړو وړو پر جبر او اختيار پر له پسې ځارنه ولرو ، د هغه کړه وړه ، موږ ته زياتره جبري برېښي او آزادی يې کمه. که زموږ تر ځارنې لاندې کړه وړه ساده وي او زموږ تر ځارنې لاندې چارې زياتې وي ، نو زموږ تصور به د هغو له جبرې والي نه، بشپړ وي. د هغه ځوان رسوايي چې پلار يې بدنام سړی وي ، د هغې ښځې بدلمني چې په ځرګند بدنامه ماحول کې لويدلې وي او نيشه سړی بيا بدمستۍ ته ورستنېږي او دداسې نورو چارو علتونه ، څومره چې موږ ته ځرګند وي ، بيا هم موږ ته لږ اختياري برېښي.

که دداسې يو سړي کړه وړه چې د هغه عقلي وده خورا ټيټه وي، يعني ، يو ماشوم يا ليوني کړه وړه څېړو ، له دې کبله چې د هغه ، د کړو وړو له علتونو او د ذهن له سادګۍ سره آشنا يو ، د هغه کړه وړه اجباري

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د آزادی یا اختیار ونډه په هغه کې دومره کمه ونیو چې د هغو له علتونو نه په خبرېدو سره سمدلاسه د هغو د پایلو اټکل کولای شو.

یوازې د همدغو دریو اصلونو پر بنسټ دی چې په ټولو قوانینو کې د هغو جانیانو لپاره د مسوولیت پېټی کمېږي چې باثاری یا ذهني نیمګړتیا ولري. د سد یا آګاهۍ د زیاتوالي او یا کم والي له امله، د هغو شرایطو ته په پام، چې د غه پېښه په کې پېښه شوې ده، د پېښې د پېښېدو او د هغه د قضاوت تر وخته پورې، وخت ته پامرنه او د هغو دلایلو د لرې او نږدې پېژندګلوۍ پر بنسټ دی چې دیو چا د مسوولیت کچه ټاکل کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰

او په دې ډول له موږه بهر چاپېريال سره زموږ د اړيکو د زياتوالي او کموالي په کچه د جبر او اختيار په اړه زموږ تصور هم زياتېږي او کمېږي. دغه راز د پېښې د پېښېدو د له وخته د زياتوالي او کموالي او له دغې پېښې سره د اړيکو کموالي او زياتوالي ته په پام سره ده چې، دغې پېښې پورې د اړوندې پايلې اغېزې پر موږ زياتېږي او کمېږي.

په دې ډول که موږ د داسې يو چا حالت څېړو چې له ماحول سره يې اړيکې خورا څرګند او د هغه د کړو وړو وخت زموږ د قضاوت له وخته خورا لرې وي او هغه عوامل ټول موږ ته څرګند وي چې د هغه له امله دغه پېښه يا چاره ترسره کېږي، نو دغه چاره موږ په بشپړه توګه جبري او د اختيار نښې په هغې کې خورا کمې ګڼو، خو که موږ د داسې يو چا حالت وڅېړو چې له بهرني ماحول سره د هغه اړيکې خورا کمزورې ، د هغه د کړو وړو او يا د ځانګړې چارې د پېښېدو وخت ، له او سني وخت سره نږدې وي او موږ له هغو عواملو سره چې د هغه له امله دغه پېښه ترسره شوې ده ، پېژندګلوي ونه لرو ، د هغه کړه وړه به موږ ته خورا اختياري او آزاد وبرېښي او جبر به يې خورا کمزوري او کم ښکاره شي.

په دغو دواړ حالتو کې چې څومره د پېښې په اړه موږ خپل نظر بدل کړو ، څومره چې پر پېښې د ماحول اغيز لا زيات ځانته ښکاره کوو ، څومره چې د پېښې د پېښېدو وخت لرې يا نږدې تصوروو او يا هم يا څومره چې د پېښې عوامل موږ ته څرګند او يا ناڅرګند وي، موږ هېڅکله نه شو کولای په بشپړه توګه ديوې پېښې پېښېدل اجباري او يا اختياري وګڼو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱) که هر څو مره مو ږ د چاپيريال له اغيزه آزاد او د هغه اړيکي خورا لږ و ګڼو ، بيا هم هېڅکله نه شو کولای په دغه چاپيريال کې د اختيار په مفهوم پوه شو. دا انسان کړه په جبري توګه د هغه د بدن او د هغه د ماحول تابع دي. زه خپل لاس پورته کوم او بېرته يې ښکته کوم، ما ته مې خپل دغه کړه اختياري برېښي، خو که له ځانه وپوښتم چې ايا ما کولای شول خپل لاس هرې خوا ته پورته کړم؟ وينم چې ما لاس هغه پلو ته پورته کړی دی چې زما په شا او خوا کې له بل هر پلوه ، زما بدني جوړښت ته خنډ نه و. که ما له ټولو خوا او نه يوه خوا ټاکلې ده ، دا له دې کبله وه چې په دغه لور دلاس پوره کېدو لپاره تر بل هرلوري، خنډ کم و. د دې لپاره چې انسان چور آزاد او اختياري وګڼو ، هغه بايد له ماحوله بهر تصور کړو ، خو دا سې برېښي چې د غه چاره نا شونې ده.

۲) هر څو مره که موږ د پېښې په اړه د قضاوت وخت ، د پېښې د پېښېدو وخت ته ورنېږدې وګڼو ، هېڅکله هم نه شو کولای د وخت او زمان له جبره ځان ازاد کړو. آن که د غه پېښه يوه شېبه مخکې هم شوې وي ، هغه د زمان له اغيزه ځکه آزاده نه ده چې هغه په زمان کې ترسره شوې ده. هغه د وخت له اغيزه جلا کولای نه شو. زه کولای خپل لاس پورته کړم؟ خپل لاس پورته کوم، خو که زه له ځانه وپوښتم چې ايا ما کولای شول، په هغه شېبه کې چې تيره شوه ، لاس پورته نه کړم؟ د دې لپاره چې پر خپل ډاډ پوه شم ، خپل لاس نه پورته کوم ، خو دلاس له پورته کولو هغه وخت ډډه نه ده شوې ، چې په هغه وخت کې ما دآزادۍ او اختيار په اړه فکر کاوه. هغه شېبه تيره شوې ده او نور ، زما له واکه او اختياره وتلې ده. دغه راز هغه لاس چې ما پورته کړی، نور نو هغه لاس نه دی چې زه يې نه پورته کوم او هغه هوا چې دغه خوځېدا په کې شوې ده ، هم هغه هوا نه ده چې اوس له ما نه چاپيره ده. هغه شېبه هم نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

راستنېدونکې ده چې دغه کړه په کې شوې دي، خو دا چې وروسته مې دلاس له پورته کولو ډډه وکړه ، دا ددې لامل کېداى نه شي چې ما نه شو کولاى مخکې هم لاس پورته نه کړم. دا چې د زمان په يوه شېبه کې ، زما له خوځېدا پرته بله خوځېدا کېداى نه شوه. دا ، دا معنى نه لري چې کولاى يې شول بله خوځېدا وشي. ددې لپاره چې خپله خوځېدا آزاده او اختياري وګڼلى شو بايد وکولاى شو ، هغه د تير او راتلونکي په منځ کې يعنې د زمان او وخت نه دباندې تصور کړو چې دا هم ناشونې ده.

۳) هر څومره چې د پېښو د پېښېدو دعوا ملو د پېژندنې ستونزې، بې شمېره وي ، هېڅکله نه شو کولاى د اختيار او آزادي يعنې دعلت پوره نشتوالي راپيدا کړو. که هرڅومره مو ړ ته د پېښو د پېښېدو اراده خپله وي او که پردی، ناڅرګنده وي که څرګنده. دعقل لومړې هڅه د هغه علت لټونه ده چې له هغه نه پرته ددغې پېښې د پېښېدو تصور هم نه شو کېداى. زه غواړم ديو څه کولو لپاره خپل لاس پورته کړم. البته بې هر علته ، خو دا چې زه غواړم يو څه سرته ورسوم ، هغه هم بې علته او پرته له هرډول دليله، دا په خپله زما ددې چارې د سرته رسولو علت دی.

خو آن که دا سې يو څوک تصور کړو چې له هرډول اغيزه آزاده وي، د هغه دهمدې شېبې او اوسنې کړه وڅارو او دا سې وګڼو چې هېڅ علت هغه دې کارته نه هڅوي، دجبر اغيزه د هغه په چاروکې خورا لږ او هېڅ وشمېرو ، آن په دې حالت کې هم د سړی دبشپړې ازادۍ خبره نه شو کولاى ، ځکه هغه موجود چې له هرډول اغيز نه بې اغيزې، دزمان نه بهر او کړه يې کوم علت پورې اړه ونه لري، نور نو انسان نه دی.

کټ مټ همدا سې ، هېڅکله نه شو کولاى دچا دا سې کړه تصور کړو

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې په بشپړه توګه له اختیار او آزادۍ نه بې برخې او یوازې د جبر تر قانون لاندې وي.

۱- که هرڅومره زموږ پوهه د هغې فضا له شرایطو نه چې سړی په کې دی زیاته وي، دغه پوهه هېڅکله نه شي کولای بشپړه و اوسي. دا ځکه چې دغه شرایط په بې پایه توګه داسې دي لکه فضا چې بې پایه ده او تر هغه پورې چې پر انسان د ټولو شرایطو اغېز څرګند او ټاکل شوی نه دی، یعنې په دې معنی چې پوره جبر نه شته او هلته د اختیار ونډه لیدلای شو.

۲-هرڅومره چې د پېښې او کړو وخت او زمان ، د هغو کړو له وخت او زمان نه چې موږ قضاوت پرې کوو ، لرې وګڼو ، د دغو کړو د سرته رسېدو پړاو تل ټاکلی دی. خو زمان او وخت بې پایه دی، له دې پلوه هم هېڅکله د پوره او بشپړ جبر تصور کېدای نه شي.

۳- هرڅومره چې د کومې پېښې یا کړو د علتونو لړۍ موږ ته څرګنده وي. موږ به ځکه هېڅکله د دغې لړۍ پر کړیو ترپایه پوه نه شو چې دغه لړۍ بې پایه ده ، نو له دې کبله هم نه شو کولای پوره او بشپړ جبر تر لاسه کړو.

او د دې ترڅنګ ، که آن په کومه پېښه کې متې آزادي هم ومنو ، یعنې له هېڅ سره برابره آزادي، بیا هم ځېنې وخت د ساري په توګه ، د مرګ په حال کې انسان یا جنین، یا هم باخاری(لېونی)هېڅ ډول اختیار نه لري، زموږ دغه منې زموږ له خوا د خارنې وړ انسان د مفهوم د انکار معنی لرلای.

په دې ډول هره شبېه چې آزادي پای ته رسېږي، هلته انسان هم نه شته. نو له دې کبله که انساني کړه یوازې جبري او له هرډول آزادۍ بې

(c) ketabton.com: The Digital Library

برخې وي، په هماغه کچه له تصوره لرې دي، لکه هغه کړه چې له مطلقې آزادۍ سره مل وي.

په دې ډول ، د هغه انسان، د هغو کړو د څېړنې لپاره چې له جبره پرته ، بل ډول تر سره شوي نه وي او له هر ډول ازادۍ نه بې برخې وي. باید د فضا له بې شمېره شرايطو سره آشنا شو ، باید په خپلو څېړنو کې دبې پايه وخت او زمان پړاو په پام کې ولرو او بې شمېره عوامل او علتونه وپيژنو.

د دې لپاره چې يو انسان په بشپړه توګه آزاد او له هر ډول جبري قانون نه بې اغيزه تصور کړای شو. موږ بايد هغه يوازې له فضا نه دباندې ، له وخته او زمان نه وتلی او له هر ډول علت او اغيزه لرې تصور کړو ، په لومړي ډول کې ، که جبر بې اختياره کېدای شوای، موږ به د جبر هماغه يوه جبري قانون نه مرسته غوښتې وای يعنې له يوې بې محتوا اډانې نه.

دويم ډول يا پېښه کې ، که اختيار بې له جبره کېدونکې وای، موږ به له هر ډول شرايطو نه آزاده ، آزادۍ ته چې د فضا ، زمان او علت له اغيزه ازاده وای، رسېدلي وای. هغه آزادي چې له زمان ازاده وي، نه شته او دا به بې اډانې(چوکاټه) محتوا وای.

په ټوليز ډول به موږ دوو پايلو ته چې ټول انساني نظريات پرې ولاړ دي، رسېدلي وای. د هغو دژوند نه پوهېدونکې ماهيت او بل هغه قوانين چې پر هغه لاسبري دي.

عقل وايي:

۱) چاپيريال له خپلو ټولو ډولونو اوبڼو سره چې د هغو په مرسته احساسېږي، يعنې ماده، خورا بې پايه ده او په بل هېڅ ډول يې د تصور امکان نه شته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲) وخت او زمـان يـو بې پايـه او پرلـه پسـې او آن يـوه شـېبه هـم نـه دريدونکي لړۍ ده چې پرته له دې نه ، دغه لړۍ دربدل نه لري په بل ډول تصور کېدای نه شي.

۳)دعلتونو دلړۍ پايلې، نه پيل لري او نه پای درلودای شي.

آګاهي وايي:

۱)

يو ازې زه يم او هر هغه څه چې شته والي لري، يوازې زه يم او پـه دې توګه فضا هم زما يوه برخه ده.

۲) زه تيريدونکي زمان او وخت ، دحال په او سنۍ شېبه کې چې پـر هغه کې ديوه ژونـدي موجود پـه توګـه آګـاهی لـرو ، سـنجوو ، نـو لـه دې کبله له زمانه سم بهر يم.

۳) زه دعلت له اغيزه هم بهـر يـم، دائکـه چې زه ځان د خپـل ژونـد د هرې بنې دڅرګنديدو علت احساسوم.

عقل دجبر قوانين څرګندوي او آګاهي داختيار ماهيت.

بې پايه آزادي يـا اختيـار، پـه انسـاني وجدان يـا اګـاهي کې دژونـد ماهيت دی.

بې محتوا جبر انساني عقل او د هغه درې ګونې بڼې دي.

اختيار او آزادي هغه څه دي چې څېړل کېږي او جبر هغـه څـه دی چـې څېړنه کوي. آزادي محتوا ده او جبر بڼه ده.

يوازې د پېژندنې د دوو سرچينو پـه جلا کېدو او ويشـلو سره چې دمحتوا او بڼې په توګه يو لـه بـل سره اړه لـري ، دداسې مفـاهيمو لکـه جبر او اختيار چې متقابلا يوبل انکاروي او پـه يـوازې بڼه د درک وړ نـه دی، پوهېدلای شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوازې د پېژندنې ددغو دوو سرچینو ، له یو ځای کېدو نه، چې یو لـه بل سره اړه لري، د انساني ژوند څرګند تصور کېدای شي. ددغـو دوو مفاهیمو ، محتوا او بڼې نه دباندې چې پـه خپل یو ځای کېدو سره، متقابلا یو بل پېژني ، دژوند تصور ناشوني دی.

هر هغه څه چې موږ د انساني ژوند پـه اړه پـوهېږو ، یـوازې د اختیـار او جبر یعنې د آګاهي او عقل ترمنځ ټاکلی اړیکي دي.

پـر هغـه څـه چې مـوږ د طبیعت او نـړۍ پـه اړه پـوهېږو ، یـوه داسې ځـانګړې اړیکـه ده چـې د طبیعـت د قـوت او د جبـر د اړتیـا یادژونـد دماهیت او عقلي قوانینو ترمنځ شته دی.

د طبیعت د ژوند قوتونه له موږه دباندې دی او زمـوږ آګـاهي پـر هغـه لاسبرې نـه ده. هغـه د ثقـل د مرکـز، دبرېښـنا د ټکـان، د ژونـد د حیـواني قـوت او نـورو پـه نامـه نومـوو ، خـو د انسـاني ژونـد قـوت او پیاوړتیـا داسې څه دي چې زموږ د پېژندنې قوت او آګاهي پر هغـه خبردي او مـوږ هغه د اختیار او آګاهۍ په نامه یادوو.

خو له دې امله چې د ثقل پر مرکز زموږ آګاهي لاسبری نـه لـري، مګـر بیا هم هر انسان هغه درک او احساسوي او هغه یـوازې د جبرې قوانینو (د ټولـو سـتورو د سـاده درونـدوالي نـه نیـولي بیـا دنیـوتن تـر قوانینـو پورې). له مخې چې پرهغولاسبرې دي، پېژنـي. آزادي هـم ، پـه مخـامخ ډول درک کېدای شي، خو ټول له هغه خبر دي، مـوږ یـوازې او یـوازې د هغـو اړونـدو قـوانینـو (دانسـان لـه فـاني والـي نیـولي ، بیـا تـر پېچلـو اقتصادي او تاریخي قوانینو پورې)له مخې چې پر موږ لاس برې دي، پېژنو.

پېژندنه، دې تـه وایـي چـې د ژونـد ماهیت دعقـل پـه تلـه او قـوانینـو وتلو ، هر هغه څه چې د انسان ازادي له نورو قوتونو نـه جلا کـوي، داده

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې د انسان اګاهي له هغو خبره ده، خو د عقل لپاره هغه له نورو نه هېڅ توپیر لري.. په هغو علومو کې چې موضوع یې د ژوندیو موجوداتو پېژندنه او څېړنه ده. هغه څه چې مونږ ته څرګند دي، جبري قوانین او هغه څه چې نا څرګند دي، دژوند قوت ګڼو. د ژوند قوت د هغو څیزونو پاتې شونکې دی چې مونږ هغه د ژوند د ماهیت په توګه پېژنو.

په تاریخ کې کټ مټ همداسې ده:

پر هغه څه چې پوهېږو، هغه جبري قوانین ګڼو او هغه څه چې نه پېژنو او نا څرګند دي، هغه ازادي بولو.

د تاریخ لپاره ازادي، د هغو ناپېژندلو شویو، پاتې شوونکي دي چې مونږ د انسان د ژوند د قوانینو په اړه پرې پوهېږو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱

دعلتونو اړیکو ته پام له بهرنۍ نړۍ او وخت سره د انسان د اختیار او آزادۍ د ځرګندونو څېړنه ، دتاریخ موضوع ده.

دا په دې معنی چې تاریخ، آزادۍ او اختیار دعقلي قوانینو له مخې څېړي، نو له دې کبله تاریخ تر هغه ځایه علم ګڼل کېږي چې اختیار او آزادي د قانون په مرسته و پېژندله شي.

دتاریخ د څېړنې له مخې د یوه قوت په توګه ، پر تاریخي پېښو د انسان دازادۍ، یعنې دقانون له اغیزه دازاد قوت ، هغه څه ته ورته دي، لکه هغه شان چې نجوم د اسې یوقوت مني چې په اختیاري بڼه پر کیهان اود ستورو پر خوځون اغیز کوي.

ددغه شان یو څیز منل ، له ټولو شتو قوانینو نه سترګې پټول دي. یعنې ټولو پوهو او پېژندنو ته شا کول. آن که داسې یو خوځېدونکي څیز چې له فزیکي قوانینو نه هم خپلواک وي، شته والي ولري، نو دا ، دا معنی لري چې د کپیلر او نیوتن قوانین هم نه شته او نور نه دکیهان او ستورو دخوځون هېڅ کوم قانون هم اعتبار نه لري او نه شته. آن که دانسان یو اختیاري او ازاد خوځون هم وي، هېڅ یو تاریخي قانون به شته والي ونه لري او دتاریخي پېښو په اړه به هېڅ تصور، تصور هم پیدا نه کړي.

له تاریخي پلوه داسې تګلوري شته چې انساني ارادې د هغو په اوږدو کې خوځېږي، ددغو تګلورو ، یو سر په ناڅرګندو رازونو کې پټ او په بل سر کې یې دانسان پر ازادۍ پېژندنه او آګاهي د اوسنۍ شېبې په فضا او په اوسنۍ زمانې کې، علتونو سره په پام کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوځېږي.

څومره چې د دغو خوځونو ډګر موږ ته څرګند او پراخه وي، په هماغه اندازه به د خوځون قوانین موږ ته څرګند او ثابته وي، خو د دغو قوانینو پیدا کول او پېژندنه د تاریخ دنده ده.

د هغې تګ لوري له مخې چې اوس علم د خپلو موضوعاتو د څېړنې لپاره غوره کړې دی او د هغو په رڼا کې د پېښو علت د انسانانو په آزاده اراده کې لټوي، د قوانینو پېژندنه ګرانه خبره ده، ځکه هر څومره چې د انسان د آزادۍ لمن را ټوله کړو ، خو همدا چې له هر قانون نه د هغه د وتلی قوت په توان پوه شو ، په خپل سر مو له قانونه سر غړولی دی.

همدا چې تر پایه پر دغو قوانینو سترګې پټې کړو ، یعنې آزادۍ ته، تر پایه دیوه مرستندوی علت په سترګه وګورو ، په دې مو سر خلاصېږي چې پر علتونو لاسبری نه لرو او هغه وخت دی چې تاریخ د علتونو د لټولو پر ځای د قوانینو موندل خپله دنده ګڼي.

د دغو ډول قوانینو لټونه لا ډېره پخوا پیل شوې ده او د تفکر او شننې هغه نوې بڼه چې تاریخ یې باید پیل کړي، په کرار کرار رامنځ ته کېږي. هڅې پیل کوي او له هغه سره همهاله پخوانی تاریخ د پدیدو او څیزونو د علتونو له لټولو په کرار کرار مخ اړوي او د ځان د ورکولو په بهېر کې وړاندې درومي.

ټولو بشري علومو همدا لاره وهلې ده. د ریاضي علم تر ټولو علومو ځیرک علم دی. د دغه علم ، خورا کمکۍ برخې ته په رسېدو سره ، د کمکیتوب چاره پرېښوده او د دغو خورا وړو او ناڅرګندو څیزونو په راټولو یې نوی پړاو پیل کړ. د ریاضي علم د علتونو مفهوم ته شا کړه او د مفاهیمو پر ځای یې د دلایلو لټونه او د قوانینو پیدا کولو ته مخه کړه. یعنې د ټولو ناڅرګندو او بې پایه کمکیو عناصرو د ګډو ځانګړتیاوو

(c) ketabton.com: The Digital Library

قانون ته.

که څه هم نورو علوموهم همدا ، خو په بل ډول د تفکر همدا لاره غوره کړې ده. کله چې نیوتن د جاذبې قانون را څرګند کړ، هغه دا نه ویل چې لمر یا ځمکه کولای شي، نور ستوري ځان ته را جذب کړي، خو هغه دا وویل چې ټول ستوري، له سترو نیولې بیا تر کوچنیو پورې، د یو بل د جذبولو ځانګړتیا لرونکي دي. یعنې د ستورو د خوځېدا د علت موضوع یې را وسپړله او هغه ځانګړتیاوې یې څرګندې کړې چې په ټولو ستورو کې له خورا لویو او سترو را نیولې بیا تر خورا کوچنیو پورې سره ګډې دي.

طبیعی علوم هم کټ مټ همدا سې کوي. د غو علومو هم د علت لټونې چارو ته مخه کړه او د قوانینو پلټنه کوي. تاریخ هم په همدې دریځ کې ولاړ دی. که د تاریخ موضوع، نه د ځېنو خلکو د ژوند د پېښو، بلکې په ټولیز ډول د خلکو او بشري ټولنې د غورځنګونو او خوځون مطالعه او څېړنه ده، نو باید د علتونو د مفهوم پلټنه پرېږدي او د قوانینو پلټنه ځکه وکړي چې د آزادۍ په ټولو او آن خورا وړو عناصرو کې سره ګډ، برابر، نه جلا کېدونکي او را ټول دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲

له هغه وخته چې د کوپرنیک قانون کشف شو او دا ومنل شوه چې دالمر نه دی چې دځمکې په شا او خوا ګرځي بلکه دا ځمکه ده چې دلمر پر شا او خوا چورلېږي. نو دپخوانیو ستورپوهانو هرڅه په اوبو لاړل. دا کېدای شوه چې دستورو او کیهان په اړه دپخوانیو ستورپوهانو اند او نظریات وساتل شي او دغه نوی قانون هم ومنل شي، خو د هغه نه منل ځکه ګران و چې نور د بطلیموس نجوم ته غاړه اېښودل ګران و، خو بیا هم دکوپرنیک د قانون ترکشفه وروسته دبطلیموس د نجومو بازار لا ترډېرو وختونو پورې تود و.

له هغه وخته چې دلومړي انسان وویل او دایې ثابته کړه چې د زوکړې او جنایاتو شمېر د ریاضي د قوانینو تابع دی او یا پېژندل شوي. جغرافیایي ، سیاسي ، اقتصادي شرایط ، دا یا هغه ډول حکومتي اداره رامنځ ته کوي ، یا له ځمکې او خاورې سره د خلکو ځانګړي اړیکي ، د هغو خلکو دخوځون لامل کېږي. له هماغه وخته تاریخ خپل هغه ماهیت نابود کړ چې دغه هرڅه پرې ولاړ وو.

دا کېدای شو چې نوی قوانین ونه منل شي او دتاریخ په اړه پخواني نظریات وساتل شي، خو دا سې بربښېده، تر هغه پورې چې نوي قوانین رد نه شي، نه شو کولای د انسانانو دآزادې ارادې په توګه دتاریخي پېښو څېړنو ته دوام ورکړو ، ځکه که دحکومت کوم ډول ، یا دکوم قام، کوم خوځون، دکومو جغرافیاوي قام پېژندنې یا اقتصادي شرایطو په پایله کې شوی وی، نو دا وینا چې د وګړو دا اراده چې څه ډول واک یې ټینګ کړی دی، یا یې کوم غورځنګ خوځولی دی، نه شو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولای د هغه واک یا غور ځنګ علت وګڼو ، خو له دې سره سره تاریخ د پخوا په شان د شمېرنې ، جغرافیې ، سیاسي اقتصاد ، پرتلیزه فلالوژي او جیالوژي علومو په ملتیا چې د هغه له اصولو سره اړخ هم نه لګوي ، زده کېږي.

تر ډېرو او په سختۍ سره د طبیعت په فلسفه کې د نویو او زړو نظریاتو ترمنځ سیالي روانه وه. الهایات ، د پخوانیو نظریاتو ساتنې او ملاتړ ته ولاړ و او د نویو نظریاتو پلویان یې پر کفر او د ایمان پر راپرزولو تورنول ، خو همدا چې رښتیا بری وموند په هماغه تند قوت یې د نویو نظریاتو پلوي کوله.

نن هم کټ مټ همداسې د تاریخ د زاړه ډول او نوې فلسفې ترمنځ سیالي په هماغه قوت روانه ده. الهیات نه یوازې له زړو او پخوانیو نظریاتو نه ملاتړ کوي بلکې نوې فلسفه پر کفر او ورانۍ تورنه وي.

د دواړه خوا پلویان ښه پیاوړتیا ښیي یې هم د دې او هم د هغه نظر پلویان د سیالۍ دواړو لمسونې کوي او حقیقت پټوي. له یوې خوا د پېړیو په اوږدو کې د ودانۍ شوې ودانۍ د راپرزیدلو ویره او پښېماني ده او له بلې خوانه د جهل د ودانۍ د راپرزیدلو سودا.

هغو کسانو چې په طبیعي فلسفه کې ، د حقیقت پر وړاندې سیالي کوله ، داسې یې انګېرله ، که دوی د غه حقیقت ومني ، د ایمان واک به ړنګ ، د اسمانونو پر پیدا ښت اعتقاد به سست او د یوشع ، له معجزې به انکار وشي. د کوپرنیک او نیوټن د قانون پلویانو داسې تصور کاوه چې د نجوم قوانین د مذهب ضد دي. د ساري په توګه ولتر د جاذبې قانون ، دوسلې په توګه د مذهب پر وړاندې کاراوه.

نن هم ټول حالات کټ مټ همداسې دي ، یعنې همدا چې د جبر قانون دې ومانه ، تا په دې تورنوي چې تا د روح ، نیکۍ او بدۍ له

(c) ketabton.com: The Digital Library

مفاهيمو او د کليسا او دولت له ټول جوړښتونه چې پر دغه بنسټ ولاړ دي، انکار کړی دی.

اوس هم د جبر نابللي پلويان لکه ولتر په خپله زمانه کې، له دغه قانونه لکه وسله د دين پر وړاندې کار اخلي، حال دا چې په نجوم کې هم، د کوپرنيک د قانون په څير، د تاريخ په اړه د جبر قانون، نه يوازې هغه بنسټونه چې د دولت او کليسا جوړښتونه پرې ولاړ دي، نه ړنګوي بلکې د هغه د ټينګوالي لامل دي.

لکه په هغه زمانه کې د نجوم، اوس هم د تاريخ په اړه، د نظر ټول اختلافات يوازې د يوه ټاکلي مطلق پر منلو دي. هغه مطلق چې د محسوسو او ليدونکو پديدو د ارزونې لپاره کارول کېږي. د ارزونې دغه مطلق يا ملاک هغه وخت د ځمکې نجومو او اوس د تاريخ له مخې، د وګړي يا فرد خپلواکي يا آزادي ده.

د هغې د مطلق يووالي د منلو او نه منلو په اړه دی چې د مسوسو او څرګندېدو د آوارۍ لپاره کارېږي. داورولو يا حل دغه محک په نجوم کې ناخوځېدونکې ځمکه او په تاريخ کې بيا هغه د شخصيت ناپيلتوب او اختيار دی.

لکه هغه شان چې په نجوم کې د ځمکې د خوځون د منلو ستونزه په دې کې وه چې په مخامخ توګه د ځمکې د نه خوځون او همدغه راز د ستورو د ظاهري خوځون نه سترګې پټول و، دغه راز د تاريخ لپاره هم پر فضا او زمان کې د وګړي د ښکيل والي د قانون او له اغيزمنو بهېرونو نه دوګړو له اړيکو د خلاصون د منلو ستونزه، په دې کې ده چې انسان بايد د آزادۍ له ځانګړی ظاهري احساسه سترګې پټې کړي، لکه هغه شان چې په نجوم کې نويو نظرياتو ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

"رښتیا هم موږ د ځمکې خوځون نه احساسوو ، خو د هغې د نه خوځون نه ، بې معنی پایلې ته رسېږو ، خو دا چې ، د هغه د خوځون منل چې محسوس نه دی، موږ قانون ترلاسه کوو ".

په تاریخ کې بیا نوي نظریات هم داسې وایي:

"دا سمه ده چې موږ خپلې خنډونه نه احساسوو ، خو ځان ازاد ګڼلو نه بیا ، ناوړه او پوچې پایلې ته رسېږو ، حال دا چې ، که ځان د بهرنۍ نړۍ او زمان تابع او د علتونو په ښکیل کې ښکیل وګڼو ، قانون ته رسېږو ".

په لومړي حالت کې باید په فضا کې د سکون له منل شوي نظر نه سترګې پټې شوې وای او خپل ناحس کېدونکي خوځون مو منلای وای، او په اوسنۍ حالت کې کټ مټ باید په هماغه کچه اړ یو له هغې آزادۍ نه تیر شو چې پرې خبر یو او خپل نامحسوس جبر ومنو.

پای

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library